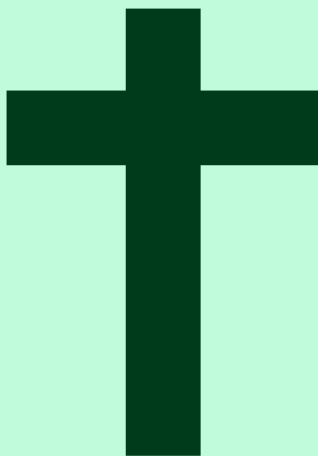

Mattup ki Taasuwa ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

Mattup ki Taasuwa ere Aware
Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23

Contents

Matiye	1
Markus	41
Lik	66
Zaṅ	106
Naabo	134
Romeṅ	171
1 Korent	189
2 Korent	207
Galat	218
Epez	224
Pīlip	230
Kolos	235
1 Tessaloni	240
2 Tessaloni	244
1 Timote	247
2 Timote	252
Tit	256
Pilemon	258
Eber	260
Zak	274
1 Piyer	279
2 Piyer	284
1 Zaṅ	287
2 Zaṅ	291
3 Zaṅ	292
Ziid	293
Apokalipse	295

Rabila Majjaanawa k'Isa Matiye yi riinje

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Matiye yi riinje. Matiye genj yonj wede seddu jibaaye, Isa yi y' wiike kono y'a t'ise sanallusizi.

Adda mattupadi ette Matiye yi kaza t'urzi mummino an ehe Isa me, naabadi ere y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo wo urzi k'untadi ti baldiyadi pay. Isa y'an di gizite urzi Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yi-lommite siitandani wo yi d'isiyo suldi baadan donj i-ceeriyo ekki duwo.

Matiye yi riinje Rabila Majjaanawa ette a zembadi Yawudiyagi, kono y'an di kize ki kotto Isa yonj Wede k'Uttiyo wede nebiyagi an ruutite ti kaaga adda mattup ki Raa. Genj yonj Almasi Raa yi biire, wo mozigo goole wede a etto.

Wo de ti poone Isa y'an ti'n gize a donj k'Izirayel suldi donj ki Moziko Raa me, injkino tonj kane donj dokkiyadanj batum an di y' giigira. Kane an d'ele urzi Isa an di y'iide, wo yonj y'a bilde ti diine donj unto, y'a injgile k'awwa ki kandaane.

*Ita mongidagi k'Isa Almasi
(Lik 3.23-38)*

¹ Kun ollo, enj sumbiyagi k'ita mongidagi k'Isa Almasi, yonj ti biza bumbu mozigo Dawut, wo yode Dawut batum ti biza bumbu k'Ibirayim.

² Ibirayim y'a t'ehe Isaaka, Isaaka y'a t'ehe Yakup, Yakup y'a t'ehe Ziida kane ti zembadi. ³ Ziida y'a t'ehe Pares ti Zara, kane genj meedanj Tamar. Pares y'a t'ehe Ezironj, Ezironj y'a t'ehe Aranj. ⁴ Aranj y'a t'ehe Aminadap, Aminadap y'a t'ehe Nasonj, Nasonj y'a t'ehe Salmo. ⁵ Salmo y'a t'ehe Booz, Booz meedi Raahap. Booz y'a t'ehe Ibet, Ibet meedi Riit. Ibet y'a t'ehe Zeese, ⁶ wo Zeese y'a t'ehe mozigo Dawut.

Mozigo Dawut y'a t'ehe Salamonj, Salamonj meedi ere ki Iri. ⁷ Salamonj y'a t'ehe Robowan, Robowan y'a t'ehe Abbiya, Abbiya y'a t'ehe Aza. ⁸ Aza y'a t'ehe Zozapat, Zozapat y'a t'ehe Zoram, Zoram y'a t'ehe Oziyas. ⁹ Oziyas y'a t'ehe Yotam, Yotam y'a t'ehe Akaz, Akaz y'a t'ehe Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas y'a t'ehe Manase, Manase y'a t'ehe Amonj, Amonj y'a t'ehe Zoziyas. ¹¹ Zoziyas y'a t'ehe Yekoniyas ti

zembadi, a ozzine genj donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon.

¹² Aame donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon manj, Yekoniyas y'a t'ehe Salatiyel, Salatiyel y'a t'ehe Zorobabel. ¹³ Zorobabel y'a t'ehe Abbiyut, Abbiyut y'a t'ehe Eliyakim, Eliyakim y'a t'ehe Azor. ¹⁴ Azor y'a t'ehe Sadok, Sadok y'a t'ehe Asim, Asim y'a t'ehe Eliyut. ¹⁵ Eliyut y'a t'ehe Eliyazar, Eliyazar y'a t'ehe Matan, Matan y'a t'ehe Yakup. ¹⁶ Yakup y'a t'ehe Yusup kule ki Mariyam, tode ere t'a ehe Isa, yonj an di y' waaku Almasi Raa yi biire.

¹⁷ Injkino manj an di gize ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti Ibirayim bini Dawut. Sanj ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti Dawut bini sokiyon donj k'Izirayel ki siido Babiloon. Sanj ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti sokiyadanj ki siido Babiloon bini ehiyo k'Almasi Raa yi biire.

Ehiyo k'Isa Almasi

¹⁸ Kun ollo t'urzi tuuku an d'ehe Isa Almasi me. Mariyam ere t'a yi t'eha gette tod' t'ibire Yusup. Wo ki poone an di koono boy botto genj, ti-ti ziida mahuwe ti toogo k'Unde Kamilenj ki Raa. ¹⁹ Yonj Yusup kule k'ebiratuj genj yonj wede ki diine, yi ki dehu y'a ki ti waare ye, injkino manj y'a dihe y'a t'arga ti tuddutuj kanj mookiko. ²⁰ Aame y'ilke injkino manj, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuna kanj suniye wo yi di ruute, y'ede: «K'ollo, Yusup kee wede ti biza bumbu Dawut, kee k'orgide ye, ki ti soodo ere k'ebirayaj Mariyam te, kono ulu wede ti t'eha genj yonj y'ettiyo t'urzi toogo k'Unde Kamilenj. ²¹ Tod' t'a t'eha ulu wo k'a yi waaka sundi Isa*, kono yonj genj y'a utta donji ti oldikadanj.»

²² Suldi pay genj a iina kono a-t'ette a ono donj Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede:

²³ «Kun ollo, uto konso t'a seeda mahuwe wo t'a t'eha ulu,

an di y' waaka sundi Emanuwel†.»
Suma gette i-kaza «Raa ti kine».

²⁴ Aame Yusup yi t'inne manj, y'a t'ize munda wede maaleeka ki Galmeega Raa yi-ruute y'aase, y'a ti ziida eddi Mariyam te. ²⁵ Wo yi k'iide tuddutuj ye bini t'a t'eha ulu wede Yusup y'a yi wiike sundi Isa.

2

Donj suuniyo moldali

¹ Isa an y'ehe a Betlehem geeger ki siido Ziide, aame genj Erod yonj mozigo. Isa an ti y'ehe manj, donj suuniyo moldali an d'iido ti kese peedo ge-koliyo, an d'iiney

* **1:21** 1.21 Isa ti ono Yawudiyagi, Zozuwe, i-kaza «Raa y'elo uttiyo.» † **1:23** 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 7.14.

a geeger Zeruzalem ² wo an tunde d'uwu, an'de: «A too me mozigo Yawudiyagi wede an ehe me? Kaye ay wullo moolayi ti kese peeḏo ge-koliyo wo ay iido ay i d'ottile.» ³ Aame mozigo Erod y'illiga rabila gettiyo man, y'a iddira ti d'oj geeger Zeruzalem pay a itadi. ⁴ Injino man y'a-tusse kane deero d'oj seḏeke ti d'oj suuniyo k'oogoro d'oj adda siido gette pay, wo y'anni tunde, y'ede: «A too me Almasi Raa yi biire, an di y' t'ehey me?» ⁵ Kane an i di ruute, an'de: «A Betilehem siido Ziide, kono enno ono d'oj nebi yi riije ti kaaga adda mattup ki Raa, y'ede:

⁶ “Wo kune d'oj ki geeger Betilehem siido Ziide,
d'erec geegirgun tod'te neŋko a ki jiire ye ti diine geegiryagi ki Ziide me”,
kono ti tode i d'adda mozigo y'a dokka d'ojzɔ Izirayel*.”

⁷ Injino man mozigo Erod y'anni wiike d'oj suuniyo moldali geŋ kan ombiḏe, kono y'a seḏḏe mekk'ono, y'ede: «T'ume muno moole y'udḏo, kun yi wulle me?» ⁸ Man y'an di'n igibe ki Betilehem, y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, ulo'n kun yi dehiti ki koduwo, wo aame kun y'uuno man, kun o d'agibi kono nun toŋ man n'a etta ni d'ottiley kay.»

⁹ Aame mozigo Erod y'an ti ruutite injino man, d'oj suuniyo moldali an d'ingile, wo geŋ an di y' wulle sey moole wede an wullo ti kese peeḏo ge-koliyo geŋ me. Yoŋ ki d'aanadan yi d'ettiyo d'ettiyo bini y'iiney t'ekki boy wede ulo adda man, y'a t'ihira. ¹⁰ A wolliso ki moole wede an wullo geŋ, addan a ūune t'unjuwo baadan. ¹¹ Kane an iiney man, an t'iide k'adda boy an d'uuneey ulo ti meedi Mariyam wo an di dikke an t'uttile a daana k'ulo. Saŋ man sandupiyagan an t'ihinte, an t'udḏo sulḏi d'oj an ziko, aakede: dap, sulḏi koddio eediyadan unje wo dunnu sundi mirr zooyayi ooŋe geŋ, an i d'ele a ulo. ¹² Saŋ man Raa y'an di tuuke kuudan kan suniye, y'ede: «Kun kima ye ki tukk' Erod me.» Injino man kane an di-gime siidadan t'urzi doolo.

Okko ki siido Misir

¹³ Aame d'oj suuniyo moldali an injile man, maaleeka ki Galmeege Raa y'a y'uuneey Yusup kan suniye wo yi di ruute, y'ede: «Yusup kesiko ki t'oozo, ki t'ambo ulo ti meedi, kun t'ombo ki siido Misir. Kun di lekki bini onniyo ere n'a di roota,

kono mozigo Erod yi y' deha ulo ki t'owwadi.» ¹⁴ Injino man a didḏo gettiyo batum Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedi, an t'umbe ki siido Misir. ¹⁵ A siido Misir gette an d' likko bini unto ki mozigo Erod, geŋ a iina kono a-t'ette a ono d'oj Galmeege Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede: «Uló'ŋ n'a ti y' wiiko y'a t'udḏo ti siido Misir me†.»

Tōwwo k'inŋi a geeger Betilehem

¹⁶ Aame Erod yi zuune d'oj suuniyo moldali an ti y' mibilde man, y'a gulkuwe baadan. Man y'an di ruute a asigiryagi an di-t'iide a Betilehem ti illiyagi d'oj i ti d'uule geŋ, inŋi kuuli pay d'oj k'ozzine sire a d'iigo. Ozzinagi sire geŋ a-t'iide t'ume wede d'oj suuniyo moldali an i ruute moole y'udḏe. ¹⁷ Geŋ injino a iina kono a-t'ette a ono d'oj Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede:

¹⁸ «Duwo an d'illiga tarkuuse ki d'ollite moolo baadan a geeger ki Rama‡.

To Rasel§ ti moolo k'inŋitú,
wo an ti selliyo toŋ ti k'ooyiso ye, kono inŋitú an t'inda*.”

Kama ki siido k'Izirayel

¹⁹ Saŋ mozigo Erod y'inda man, maaleeka ki Galmeege Raa y'a y'uuneey Yusup kan suniye a siido Misir, yi di ruute, ²⁰ y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo ulo ti meedi, kun di kama ki siido k'Izirayel kono d'oj i dehu t'owwo k'ulo geŋ an t'inda.» ²¹ Injino man Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedi, an di-gime ki siido k'Izirayel. ²² Aame Yusup y'iiney a siido k'Izirayel man, y'a illiga rabila ki mozigo wede i gili a siido Ziide geŋ, yoŋ ulo ki Erod sundi Arkeleyus. Aame geŋ orgiso t'a yi ziida k'ettiyo k'adda siido Ziide me. Man Raa yi di tuuke kuudi kan suniye, t'ume geŋ y'a injile ki siido Galile. ²³ Y'iide'ŋ y'a-guune a geeger sundutú Nazaret. Geŋ a iina kono a-t'ette a ono d'oj Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi, y'ede: «Yoŋ an di y' waaka wede ti geeger Nazaret.»

3

Kazita ki Zaŋ Batis

(Markus 1.2-6; Lik 3.1-6; Zaŋ 1.19-23)

¹ Saŋ ozzinagi k'ita man, Zaŋ Batis geŋ y'a t'iide k'adda balda ki siido Ziide wo y'a iise kazita, yi d'eesiyo: ² «Kun ti kama lekkiyagan kono Moziko Raa t'iina

* 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Mise 5.1. † 2:15 2.15 Kun wollo adda mattup ki Oze 11.1. ‡ 2:18 2.18 Rama, tod'te geeger ki d'oj biza bumbu k'Epirayim yoŋ ulo Yusup mogadi Rasel ere Yakup, tod'te t'awwa Zeruzalem suma kubbaara koomat makumu sire goppon ti Betilehem. § 2:18 2.18 Rasel, gette tod'te moga k'Epirayim, wo aa meede ki d'oj k'Izirayel pay. Wo injino a onniyo ere d'oj pay an moolo k'inŋizan i t'inda geŋ aa i moolo tode Rasel batum. * 2:18 2.18 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.15.

goppon.»³ Zan geŋ yon wede nebi Ezayi y'a ruute taayadi ti kaaga, y'ede:

«Doŋ an d'ollige golla ki wedusu yi d'ollite adda balda, yi d'eesiyo:

Kun i t'okkon urzi Galmeegea,

erkiyagi kun i ti'n okkon ki diine d'efelee*.»

⁴ Zan geŋ kallayi y'ossioy an indigo k'ilali zinzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadi gannoori ti madde. ⁵ Injino maŋ doŋ baadan ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide gette pay, wo ti siido ere a biza k'ooye

Zurden gette pay an d'ettiyo tukki Zan. ⁶ An t'oodfibe addan a urzi k'oldikadan a daana duwo pay, wo yon yi-ti'n suyyiso batem adda k'ooye Zurden.

⁷ Aame Zan yi wulle kane Pariziyen ti Saduseyen baadan an'tiyo tuddi kono y'a ti'n suyye batem maŋ, y'an di ruute, y'ede:

«Kune doŋ ulpi aakede maŋkikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo goppon te?»⁸ Injino maŋ kun iso naabo ere beehiye, geŋ a kize kun ti gime lekkiyagun. ⁹ Wo kun roote ye adda k'addugun: «Kaye mugiyey Ibirayim me»,

kono kun t'alda ti booro Raa te. Wo kun ollo n'un di rooto: Ti mongali en miŋ, Raa y'aane yi d'adde duwo a t'ise ita k'inŋi k'Ibirayim me. ¹⁰ Ankeŋno booro Raa i guute goppon, tod'te aa wede yi t'umbe ulpaasi y'a-dokkida inda ti sondayzan pay:

Undumu tuuku yi k'ehiyo inŋi beehiye ye maŋ, an di-dikka an di seŋda adda k'uwwu mendi. ¹¹ Nun n'unni suyyiso batem t'ahu kono a kize kun ti gime lekkiyagun, wo de wede ettiyo k'itadog geŋ yon toogo yi jiiere nun, wo nun ni k'iide n'a ki t'oddipe tobiyagi ye. Yon y'unni suyya batem t'Unde Kamilen wo ti uwwu†.

¹² Wo yon y'a deŋka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki solde a beezi, y'a silda koduwo, inŋi yi-t'oba giyye, wo oddo y'a t'ogga mentu adda k'uwwu ere i k'unto ya.»

Suyyiso batem k'Isa

(Markus 1.9-11; Lik 3.21-22; Zan 1.29-

34)

¹³ Injino maŋ ti siido Galile Isa y'a iide ki tukki Zan a biza k'ooye Zurden kono Zan y'a ti y' suyye batem. ¹⁴ Aame geŋ Zan y'a dihe y'a-tooge, wo yi di ruute, y'ede: «Nun miŋ a ni suyye batem kee, de mummino kee ki d'ettiyo ki tukki nun n'a ki suyye batem me?»¹⁵ Wo de Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Ankeŋno kee k'ooyo ki ti'n suyyi batem, kono t'urzi enno kine in d'ise suldi doŋ pay ki diine a-t'ette a naabo ere aa Raa yi dehu.» Injino maŋ Zan y'a iyye

y'a ti y' suyye batem. ¹⁶ Aame Isa yi ti y' suyye batem wo y'adfiya t'adda k'ahu maŋ, a kaamiki kandaane a t'ihina wo y'a wulle Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddi. ¹⁷ Wo duwo an d'illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «En Ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbo unse ti yode me.»

4

Naamiya daggiya k'Isa

(Markus 1.12-13; Lik 4.1-13)

¹ Saŋ maŋ Unde Raa t'a-di t'iide Isa k'adda balda kono Meeda siitandani t'a yi naame daggiya. ² Y'a likke diddo ada pide onnu ada pide daa k'ombo, maŋ mosogo t'a yi ziida. ³ Meeda siitandani t'a d'iide sirpadi kono t'a yi naame daggiya, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto maŋ, k'elo urzi a mongali en a-kime ombo.»⁴ Wo Isa yi di'n gime onamtu, y'ede: «Kon te m'ollo, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Lekkiyo wedusu tod'te t'urzi k'ombo bizi danjal ye, wo t'urzi k'ono doŋ pay adfiya ti bize Raa*.»»

⁵ Tin geŋ Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem geeger ere kamilen, t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa, ⁶ wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto maŋ, t'awwa geŋ k'oldi k'a zabba siido, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa y'an di roota maaleekiyagi kono kee, wo an gi di seŋda beezan kono k'a t'alda zond'a a ki t'oggo ekki mokkolo ye†.»»

⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono en an riine sey ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kee Galmeege Raaza ki y' naame ye‡.»»

⁸ Saŋ maŋ Meeda siitandani t'a-di t'iide sey k'ekki mokkolo sohoro a jiiere, wo ti di gizite moziko duniya pay ti laalatú, ⁹ wo ti di ruute, t'ede: «Suldi en n'a di t'ela pay a kee, aame ki-dikka wo k'o uttila maŋ.»¹⁰ Injino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Meeda siitandani, mi ledfo ti tuddo me! M'ollo, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kee k'ottilo a Galmeege Raaza, wo geŋ a yode danjal ki naabo me§.»»¹¹ Aame geŋ Meeda siitandani t'a y'iili. Saŋ maŋ maaleekiyagi an a d'iide sirpadi wo an i di naabiya.

Eesiyo naabo k'Isa a siido Galile

(Markus 1.14-15; Lik 4.14-15)

* 3:3 3.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3. † 3:11 3.11 Uwwu: I-kaza ise yi'n di'n ise kamilen, ise booro Raa.

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. ‡ 4:7

4.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16. § 4:10 4.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13.

¹² Isa y'illiga Zaṅ Batis an ti y' ziida dangay maṅ, aame geṅ y'a t'iide ki siido Galile. ¹³ Y'iiney maṅ y'a ki likke ye a Nazaret me, y'a ingile y'a likke a Kaper-nayim, geeger ere a biza bar ki Galile adda siido Zabiloṅ ti Nepitali. ¹⁴ Geṅ a iina kono a-t'ette a ono doṅ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede:

¹⁵ «Kune doṅ siido Zabiloṅ ti Nepitali, gopponṅ ti biza bar ki Galile, ti dar k'ooye Zurden ki kese peeḍo k'ooriyo, siido Galile gette, i lekkiyo kane doṅ Yawudiyagi ye.

¹⁶ Kane doṅ i lekkiyo adda zimolo geṅ an wulle toore Raa.

Kane doṅ i lekkiyo adda k'undiso k'unto geṅ

toore Raa y'an da t'an gili*».

¹⁷ T'ume geṅ Isa y'a iise kazita k'ono, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagunṅ kono Moziko Raa t'iina gopponṅ.»

Sanalliyagi doṅ ki poone

(Markus 1.16-20; Lik 5.1-11)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, maṅ yi d'uune zemba sire, Simo wede an yi waaku sundi soo te Piyer, ti leemadi Andire. An kakkiya lebido k'adda bar kono kane naabadaṅ sawwiya puuni. ¹⁹ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nuṅ n'un di'n isa doṅ dehuu doṅ kono an d'etto k'urzizo.» ²⁰ A kaamiki lembifaganṅ an d'iili, an di y' diine. ²¹ Tiṅ geṅ Isa y'a iide ki daana maṅ, yi d'uuney zemba sire ti doolo, Zak ti leemadi Zaṅ inṅi Zebede, kane adda tooko ti meegaṅ Zebede an okkime lembifaganṅ. Maṅ Isa y'a ti'n wiike. ²² A kaamiki, tooko ti meegaṅ an d'iili wo kane an di y' diine.

Isa ti doṅ duuru

(Markus 1.39; Lik 4.44; 6.17-18)

²³ Saṅ maṅ Isa yi soorutu adda siido Galile gette pay, yi dooyisito duwo adda boydi doṅ Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo y'an d'eliyo beeko a doṅ pay eeni wo a doṅ pay an d'ede ita k'eeni tuuku toṅ maṅ. ²⁴ A naabadi gette, Isa sundi t'a iile adda siido Siiri gette pay, inṅino maṅ duwo an i-d'ettiyo ti kane doṅ pay an d'ede ita k'eeni tuuku toṅ maṅ wo ti doṅ eeni yi ti'n dabirsa baadaṅ, aakede: doṅ an d'ede siitandani a eedaṅ, ti doṅ an d'ede amputput wo doṅ runṅuyunṅ. Geṅ Isa y'an d'eliyo beeko. ²⁵ Doṅ duuru baadaṅ an di y' daaniya, wo kane geṅ an iido ti siido Galile, ti siido sundutu Geegiryagi Koomat, ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide wo ti dar k'ooye Zurden ki kese peeḍo ge-koliyo.

5

Uṅsuwo ere ki kotto

(Markus 3.13; Lik 6.12-13,20)

¹ Aame Isa yi wulle doṅ duuru baadaṅ geṅno maṅ, y'a di gili eego kesse y'aguune. Kane sanalliyagi an a-t'iide k'ume yode, ² maṅ y'a t'ihina bizi, y'an di'n iise dooyiso, y'ede:

³ «Uṅsuwo a kane doṅ i ki t'iide an ki t'ambe eedaṅ a daana Raa ye, kono Moziko Raa tod'te ki kane.

⁴ Uṅsuwo a kane doṅ i mōolo, kono kane geṅ Raa y'a ti'n sella.

⁵ Uṅsuwo a kane doṅ biza k'ulbaṅ tasse, kono kane geṅ an t'ooney siido ere Raa yi ruute y'an t'eley.

⁶ Uṅsuwo a kane doṅ mosogo wo ḍrme a urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, kono kane geṅ mosigadaṅ ti ḍrmayaṅ Raa y'an ti'n t'ida.

⁷ Uṅsuwo a kane doṅ an isiyo adde koduwo a duwo, kono kane geṅ Raa y'an d'isa adde koduwo kay.

⁸ Uṅsuwo a kane doṅ ele tuddaṅ pay a Raa, kono kane geṅ Raa an di y' wolley.

⁹ Uṅsuwo a kane doṅ i dehu urzi toose y'a koone a diine duwo, kono kane geṅ Raa y'anni waaka inṅizi.

¹⁰ Uṅsuwo a kane doṅ an i dabirsa kono an isiyo munda wede ki diine aa Raa yi dehu, kono Moziko Raa tod'te ki kane.

¹¹ Uṅsuwo a kune aame duwo an unni kaldita, an unni dabirsa wo an lo-hito ita k'ono doṅ pay ulpi a eggun, kono kun ziipe addugunṅ a nuṅ.

¹² Kune ulbugunṅ un iso unṅe, kun lekko t'unṅsuwo kono munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geṅ, yoṅ baadaṅ y'unni delliyo a kandaane. Geṅ inṅino kay an ni dibire nebiyagi doṅ ti kaaga i t'ingile ti kune me.»

Sumade wo toore

(Markus 9.50; 4.21; Lik 14.34-35; 8.16; 11.33)

¹³ «Kune aakede sumade ki duniya, wo de aame sumade geṅ unṅwadaṅ i t'ize umbo maṅ, kaṅ mummino k'an ise unṅe sey me? Kane geṅ unṅe ye, ki sebbiyo mendaṅ a disse, duwo an d'onṅyile.

¹⁴ Kune aakede toore ki doṅ duniya. Aame an iiziga geeger eego kesse maṅ, i ki t'ombida ye. ¹⁵ Wo aame k'a t'uuye pitila maṅ, k'a ki t'ossibe bogoro ye. Ki too maṅ k'a ti dodde t'awwa, kono tod' t'a toore a kane doṅ pay adda boy. ¹⁶ Geṅ inṅino kay, kune toṅ kun di toore a daana duwo me, kono aame an wulla naabagun

* 4:16 4.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.23; 9.1.

ere beehiye kun isiyo gettiyo man, an di t'imma Meegugun Raa a kandaane.»

Dooyiso a urzi k'oogoro

¹⁷ «Kun elkiyo miñ nuñ n'iido kono oogoro Muusa ti dooyiso nebiyagi, n'a ti'n t'ide ko? Aha! Nuñ n'iido kono n'a ki ti'n t'ide ye, wo n'iido n'a-t'ise itadan a t'adde kereñ. ¹⁸ Derec in'kino wo n'un di rooto: Ki poone kandaane ti siido an t'enggila genj, t'adda k'oogoro ette ise arku raanjiya soo wede ñenku a jiiire, ise guttiye soo toñ i ki dagga ye, genj in'kino bini suldi pay genj an t'enggila. ¹⁹ Kono kamo, wede tuuku urzi k'oogoro wede ñenku a jiiire genj yi ti y' diipida wo yi duuya d'uwu an d'ise in'kino man, yode genj Raa y'a ti y' deega ñenku a ceera a Mozikadi me. Wo de wede tuuku urziyagi k'oogoro genj yi ti'n sooru eego wo yi dooyiso d'uwu an d'ise in'kino kay man, yonj genj Raa y'a y'isa goole a Mozikadi me ²⁰ Kono kun ollo, n'un di rooto: Aame lekkiyagun ere ki diine gette, ti ki jiiira ere ki donj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen ye man, ki kotto Moziko Raa kun ki t'etta ye.»

Dooyiso a urzi kulkuwo
(Markus 11.25; Lik 12.57-59)

²¹ «Kune kun illiga an ruute a monjifagin ti kaaga, an'de: “Ki t'owwo wedusu mirsi ulu*”, soñ an'de: “Wede y'iida bakadi mirsi man, yonj genj an di-t'etta k'ume booro†.” ²² Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Wede tuuku yi ti kulkuwa ti leemadi man, yonj genj an di-t'etta k'ume booro. Wede yi gilda leemadi: “Ulsu!” man, yonj genj booradi a daana deero donj booradinj. Wede yi gilda leemadi: “Maade!” man, yonj genj an ti y' sedfa adda k'uwwo ere ki dabar. ²³ Aame de kee k'ette eliyi sedefe k'adda Boy Raa, wo a ume sedefe genj k'ilke leemada i-d'ede kulkuwo ti kee man, ²⁴ sedikada ki oolo a ume genno, k'okko ki y'oonoy leemada me, kun t'okkiyi doo miñ, sanj k'a-kami k'a t'ela sedikada a Raa kollo.

²⁵ Aame ti leemada un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto genj, ti yode ono kun ti'n odo. Para man leemada genj y'a-da t'iida k'ume wede booro man, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley danjay. ²⁶ Derec in'kino wo n'a di rooto: T'ume genj ki ki t'adfa ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye man, tammiyagi donj sunni sunni toñ an a-k'oola ye.»

* 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13. † 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.8.

‡ 5:27 5.27 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14 wo Deeterenom 5.18. § 5:31 5.31 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. * 5:33 5.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.12 wo Nombire 30.3.

Dooyiso a urzi moone t'ere bakada ise ti kule bakatu

(Matiye 18.8-9; Markus 9.43,47-48)

²⁷ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: “Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu‡.” ²⁸ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Wede tuuku yi wulla ere bakadi wo addi i iba a tode man, yonj genj adda k'addi aa yi-t'udige baa. ²⁹ Aame de ersada k'ammade t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko man, k'a t'oodo mentu k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i jiiire a kee, moka soo ki tudda i digge bee miñ, tudda pecek an ki ti sedfey adda k'uwwo. ³⁰ Wo aame de beezá wede k'ammade y'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko man, k'a-defekko mendí k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i jiiire a kee, moka soo ki tudda i digge bee miñ, tudda pecek ti-t'ettye k'adda k'uwwo.»

Dooyiso a urzi peeriyo

(Matiye 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Lik 16.18)

³¹ «Soñ an ruute ti kaaga, an'de: “Aame wede yi-peere eddi man, yi di defke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytu i-kaza tod'te peeriyo§.” ³² Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddi genj, aame ti moone ti kule bakatu danjal! Para man yi ti peeriyo genj, yi ti t'eliyo a moone ti kule bakatu, aame tod' ti ziida man. Wo wede i seeda erewo ere peeriyo gette, Raa yi yi woliyo yonj wede i moone t'ere bakadi.»

Dooyiso a urzi naamiya tudde

³³ «Kune kun illiga sey an ruute a monjifagin ti kaaga, an'de: “Munda wede k'a ti niime tudda genj, ki t'oodiba eeda ye, k'a ti y' dangjo munda wede k'a ti niime tudda a daana Galmeega Raa genj me*.” ³⁴ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Kun naama tuddugun ye tak: Ti kandaane kun naama tuddugun ye, kono yonj genj kaakido moziko Raa. ³⁵ Ti siido kun naama tuddugun ye, kono tod'te ume yi d'obe zonji. Ti Zeruzalem kun naama tuddugun ye, kono tod'te geeger ki Raa mozigo goole. ³⁶ Ti eggun toñ kun naama tuddugun ye, kono wedusu genj illiso k'eedi soo toñ yi k'aane yi ki t'ise tuwarwa ye gammilawa ye. ³⁷ Aame munda kun isa man, kun'de “Eyye, ay isa” danjal, wo munda kun k'isa ye man, kun'de “Aha, ay k'isa ye” danjal. Ono donj kun rootiyo ti doolo genj ettiyo t'urzi Mohita k'oldfiko.»

Dooyiso a urzi kama k'old'iko ere an a ize

(Lik 6.29-30)

³⁸ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Wede yi tuuka ersa bakadi man, ki yode an i di tooka kay, wede yi t'iira sinta bakadi man, ki yode an i di t'ooro kay[†]." ³⁹ Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto: A wede y'a ize ulsu geŋ, kee ki-ti dooze ye. Aame wede yi ki diiŋe a tobbisada k'ammade ki bita man, ki kama tobbisada ere ki geelo toŋ y'a ki ti daaŋa. ⁴⁰ A wede i dehu y'a-di t'ette k'ume wede dekkiyo booro kono y'a t'amba kallayá wede neŋku t'adda man, ki-oolo kallayá wede goole toŋ y'a t'ambo pây. ⁴¹ Aame wede yi-k'isiyo ki toogo i-d'ede attidi yi dehu k'a di y' t'igiba suma kuŋbaara soo man, k'a y'agiba kuŋbaara sire. ⁴² Wede yi tondiyo munda ti beezá man, ki eelo, wo wede yi tondiyo see ti beezá man, ki-tooge ye.»

Kun geyyo doŋ k'adugun

(Lik 6.27-28,32-36)

⁴³ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Ki geyyo bakadá[‡] wo aduzá ki koogor." ⁴⁴ Wo de kun ollo, nuŋ n'un di rooto: Kun geyyo kane doŋ ti kune adu, wo kun tondo Raa ki doŋ unni dabirsa. ⁴⁵ Aame kun isiyo inŋkino man, kun t'isa inŋi ki Meegugun Raa a kandaane. Derec, yoŋ yi koliyo peedadi a tukki doŋ bundidi wo a tukki doŋ beehiye pây, yi koppiyo mizzi a doŋ ki diine wo a doŋ ki diine ye pây. ⁴⁶ Aame kun geyyiso doŋ unni geyyiso daŋŋal man, munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ kun di y' t'ooney deŋ ko? Derec, doŋ seddu jibaaye kane batum toŋ an isiyo inŋkino kay. ⁴⁷ Aame kun eesiyto zembagun daŋŋal man, geŋ munda wede ki kune i t'ihina siidi too me ti doŋ ongo me? Derec, kane doŋ Yawudiyagi ye batum toŋ an isiyo inŋkino kay. ⁴⁸ Inŋkino man kun t'iso doŋ derec ki diine baa, aakede Meegugun Raa a kandaane toŋ yoŋ derec ki diine.»

6

Dooyiso a urzi k'eliyo a doŋ an k'ede munda ye

¹ «Kun koono mentikagi kono a urzi daaniya Raagun geŋ, kun ise bitin bitin a daana duwo an un gi di'n wolle ye. Para man munda wede Meegugun Raa a kandaane yi dehu y'un t'eley geŋ, kun ki y' t'oone ye. ² Inŋkino aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye geŋ, ki koppe darru ye, aakede doŋ bizaŋ sire sire ge d'isiyo a urziyagi geeger wo adda boydi doŋ in di dooyiso. An isiyo

inŋkino kono duwo an di'n t'imme. Derec inŋkino wo n'un di rooto: Kane geŋ munda wede an dehu an t'oona a naabadaŋ, an y'uune baa. ³ Wo ki kee, aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye ti beezá wede k'ammade man, beezá wede ki geelo batum y'a ki suune ye. ⁴ Inŋkino man munda wede k'ele geŋ y'a lekke ombide, wo Meegá Raa yi woliyo munda wede k'isiyo kaŋ ombide geŋ me. Inŋkino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.»

Dooyiso a urzi tondiyo Raa

⁵ «A urzi tondiyo Raa geŋ, kun ise aakede doŋ bizaŋ sire sire ge d'isiyo ye. Kane an geyyiso tondiyo Raa kaŋ ohire adda boydi doŋ in di dooyiso wo a urziyagi k'okkime, kono duwo an di'n wolle. Derec inŋkino wo n'un di rooto: Kane geŋ munda wede an dehu an t'oona, an y'uune baa. ⁶ Wo ki kee, aame ki dehu k'a tonde Raa man, ki t'odo adda biino moonizá, biza k'a-t'appa wo k'a tondo Meegá Raa yoŋ ede a ame ombide geŋ me. Wo Meegá Raa yi woliyo munda wede k'isiyo kaŋ ombide me. Inŋkino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.

⁷ Aame kun tondiyo Raa man, ono kun'ni doolite ye, aakede kane doŋ Yawudiyagi ye ge d'isiyo me, kono an elkiyo an hobbiso baadaŋ geŋ Raa y'an olliga. ⁸ Inŋkino kun dooze kane ye, kono Meegugun Raa yi suune munda wede kun dehu a urzi lekkiyagun, ki poone kun di y' tonda geŋ me. ⁹ Inŋkino man kun tondo Raa kino:

Meegey wede a kandaane,
kee k'iso duwo pay an di suune kee Raa kamilen,

¹⁰ Mozikadá k'a-di t'edi.
Munda wede addá i dehu k'aase a siido ette, ki y'iso aakede ki d'isiyo a kandaane.

¹¹ Anŋi kee k'ay eeli ombadey ere ay di t'ide.

¹² K'ay t'isi tambobino a munda wede ulsu ay ize a kee,

aakede kaye toŋ ay an t'ize tambobino a kane doŋ ay ize munda ulsu kay.

¹³ K'ayn'ooli adda naamiya daggiya i ceera eedey ay t'etta adda k'old'iko ye,
wo de k'ay ti'n addi ti bey Mohita k'old'iko. [Geŋ mozik, toogo wo tamma, kane pay ki kee ki daayum. Eyye.]

¹⁴ Inŋkino man, aame a doŋ a ti doopide a onamgun geŋ tambobino kun an t'isiyo man, Meegugun Raa a kandaane toŋ, y'un t'isa tambobino kay a munda wede kun a ti doopide me. ¹⁵ Wo de aame a doŋ a

[†] 5:38 5.38 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.19-20.

[‡] 5:43 5.43 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

ti doopide a onamgun geŋ tambobino kun an k'isiyo ye maŋ, Meegugun Raa toŋ y'un k'isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.»

Dooyiso a urzi lekkiyo daa k'ombo

¹⁶ «A lekkiyagun onniyo muno kun lekkiyo daa k'ombo geŋ, kun ti y'ise ume k'edagun zimolo aa doŋ bizaŋ sire sire ge d'isiyo ye. Kane an ti'n ŋeeriyo edayan kono duwo an di'n wolle kane onniyo muno an lekkiyo daa k'ombo. Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Kane geŋ munda wede an dehu an t'oona, an y'uune baa. ¹⁷ Wo kee aame onniyo muno ki lekkiyo daa k'ombo maŋ, edaya ki t'opilo wo eedá k'a t'assigo egey, ¹⁸ kono duwo an ki di suune ye kee onniyo muno ki lekkiyo daa k'ombo me. A suune Meegá Raa danŋal yoŋ ede a ume ombide geŋ me, wo yoŋ Meegá Raa yi woliyo munda wede k'isiyo ombide me. Inkiŋo munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.»

Laale wede a kandaane

(*Lik 12.33-34*)

¹⁹ «Kun t'okume ye laale a siido ette, kono a eŋ amma ti dibe an t'ooma pay, a eŋ doŋ k'oogire an di tooka ti boŋ wo an di sika. ²⁰ Ki too maŋ kun okumo laale a kandaane, a ummey amma ti dibe umbo, a ummey doŋ k'oogire umbo a-tooka boŋ wo an di sika me. ²¹ Derec, a ume wede laalaya yi lekkiyo geŋ, addá'ŋ toŋ angeŋŋo.»

Toore ki tudde

(*Lik 11.34-36*)

²² «Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edaya kane bee maŋ, tuddá pay gette adda toore. ²³ Wo aame edaya geŋ kane bee ye maŋ, tuddá pay gette adda zimolo. Inkiŋo aame toore wede a-d'ede geŋ i t'ize zimolo maŋ, geŋ kee adda zimolo ere dil baa.»

Naabo a galmaawi sire umbo

(*Lik 16.13*)

²⁴ «Wenda soo toŋ umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise maŋ soŋ y'a y'olmida wo y'a-geyye soo me, wo ise maŋ y'a di kette ti wede soo me wo soŋ y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi soŋko sirwan pay me.»

Zaapu k'adde a Raa

(*Lik 12.22-31*)

²⁵ «Geŋ kono k'inkiŋo n'un di rooto: Kune a lekkiyagun ulbugun un t'ood'e ye a urzi k'ombo wo a urzi sobo me, ise a urzi k'ossiyo ere ki tuddugun toŋ maŋ. Ki kotto lekkiyagun ere kun lekkiyo ette ti jiire ombo, wo tuddugun ti jiire ossiyo. ²⁶ Kun wollo embi, an ki korso ye, an k'aydu ye wo an k'okimso mudu adda giiyagi

ye, wo Meegugun Raa a kandaane yi di'n moddiyo. Wo kune ki kotto kun i jiire kane geŋ taŋ baadan! ²⁷ Wee wee ti diinagun, ti ulbe k'oodiyo wede i-d'ede geŋ, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi doŋ ki lekkiyadi a duniya eŋ me?»

²⁸ Wo de ki moo me ulbugun un d'oodiyo a ossiyo me? Kun wollo bobbo soole adda balda gette, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. ²⁹ Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamon toŋ ti laale wede pay i-d'ede geŋ, yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo soole soo toŋ maŋ. ³⁰ Inkiŋo Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwu mendí. Geŋ taŋ miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata. ³¹ Inkiŋo maŋ kune ulbugun un t'ood'e ye, adda k'addugun kun roote ye: “Ay d'ooma moo me?”, “Ay siba moo me?” wo “Ay d'ossa moo me?” me. ³² Suldi pay geŋ, daayum i'ni dehutu kane doŋ pay i ki suune Raa soo danŋal ye geŋŋo. Wo Meegugun Raa a kandaane geŋ, yoŋ yi suune suldi geŋ kun'ni dehu a urzi lekkiyagun me. ³³ Ki too maŋ kun deho ki poone Moziko Raa wo urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, wo saŋ suldi pay geŋ y'un di'n t'ela kay. ³⁴ Inkiŋo maŋ kune ulbugun un t'ood'e ye a munda wede ki soggo me, kono onniyo ere ki soggo gette tod'te t'onniyatú. Onniyo ere soo dabaratú i-tôwwo k'ettú k'ettú.»

7

Ki dekke booro a tukki bakadá ye

(*Lik 6.37-38,41-42*)

¹ «Kun dekke booro a tukki wede tuuku toŋ maŋ ye, geŋ Raa toŋ yi ki deŋka booro eggun ye. ² Derec, t'urzi wede kun deŋkiyo booro a tukki doŋ ongo geŋ, Raa toŋ y'a deŋka booro eggun, wo doozioyo ere kun doozioyo a duwo gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune inkiŋo kay. ³ Ki moo me ki woliyo unumu wede adda k'ersa leemadá, wo undumu wede adda k'ersadá ki gi di y'owwiyo ye me? ⁴ De mummino k'a aane ki di roote a leemadá, k'a t'eese: “K'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersadá enŋo”, wo kaciŋ kee a-d'ede undumu adda k'ersadá me? ⁵ Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersadá doo, inkiŋo k'a wolla kereŋ, saŋ k'a t'amba unumu wede adda k'ersa leemadá kollo.»

⁶ Munda wede kamileŋ a daana Raa geŋ a gede ki-t'ele ye, para maŋ y'aa kima ki tuddá y'a ki ti k'ahita. Dogoro ere zooyatú ooŋe gette kun sedfa a daana kinzir ye, para maŋ tode gette y'a-t'oniyilsa mentú.»

*Kun tondo ti bey Raa kun t'oono**(Lik 11.9-13)*

⁷ «Kun tondo wo munda an un t'eela, kun dehitto wo kun t'oono, kun koppo biza wo an un di-t'ihina. ⁸ Wede tuuku yi tonduyo man, munda an i-d'eliyo, wede yi dehutu man, yi d'ooniyo, wo wede yi koppiyo biza man, an i di t'ohine. ⁹ Wee wee ti diinagun aame uli yi tunde ombo man, yi di t'ele mokololo me? ¹⁰ Koo yi tunde puuniso man, yi di t'ele miipo me? Aha umbo! ¹¹ Inkinno man kune don addugun ulpi ton, kun suune eliyoo suldi don majjandani a innigun. Wo geɗ tan miibi a ceere Meegugun Raa a kandaane y'aane y'an t'ele suldi don majjandani a don i yi tonduyo me!

¹² Suldi don pay kun dehu duwo an un d'ise geɗ, a kane ton kun an iso inkinno kay. Geɗ inkinno ita k'ono don pay an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti don ki nebiyagi me.»

*Urzi sire**(Lik 13.23-24)*

¹³ «Kun t'odo ti biza peryeye. Derec, biza goole geɗ yon urzi wede sooruzi i k'oone ye, y'a-da t'ette k'ume daggiya, wo don baadan an addiya t'urzi genno. ¹⁴ Ki kotto biza peryeye geɗ, yon urzi sooruzi oone, y'a-da t'ette k'ume lekkiyo ere ki daayum, wo don baata addiya t'urzi geɗ me.»

*Undumu ti innizi**(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)*

¹⁵ «Kun konna mentikagi ti duwo don an ti t'isiyo tuddan aa nebiyagi. An'tiyo tuddugun kane tasse aa dambami, wo kacin t'adda k'addan kane bundidi aa sullibagi. ¹⁶ Geɗ kane kun di'n suune a urzi sooruzan. Inni k'inda bin ekk'undumu k'ahimagi ki ki rakke ye, ise inni tormo ton ekki woskani ki ki rakke ye. ¹⁷ Inkinno undumu tuuku beehiye y'a t'ehe innizi ton beehiye, wo undumu wede ulsu y'a t'ehe innizi ton ulpi. ¹⁸ Undumu wede beehiye yi k'aane yi ki t'ehe inni ulpi ye, wo undumu wede ulsu yi k'aane yi ki t'ehe inni beehiye ye. ¹⁹ Undumu tuuku yi k'ehiyo inni beehiye ye man, yon geɗ an di dekka an di sedfa adda k'uwwo mend. ²⁰ Geɗ inkinno duwo don an ti t'isiyo tuddan kane nebiyagi kacin nebiyagi ye geɗ, kun di'n suune a urzi sooruzan.»

*Don etta daana Raa**(Lik 6.46; 13.27)*

²¹ «Kane don an ni waaku: "Galmeegy, Galmeegy" geɗ, pay an ki t'etta ye k'adda Moziko Raa te. Wo etta kane don isiyoo

munda wede Meego Raa a kandaane yi dehu danalan. ²² A onniyo booro gette don baadan an o di roota, an t'eesa: "Galmeegy, Galmeegy, ki kotto ti sundaa ay ruutito ono don Raa y'igibo, ti sundaa ay d'ilmito siitandani, ti sundaa ay d'izito suldi k'armika baadan de me!" ²³ Inkinno man n'an di roota kereɗ, n'a t'eesa: "Kune toc an wenda n'un ki'n zuune ye. Kun ti ledfo dokki ti tuddo me, kune don isiyoo suldi don ulpi!"»

*Boydi sire**(Lik 6.47-49)*

²⁴ «Inkinno wede tuuku y'ollige ono don ni rootiyo enno wo yi sooru eego man, yon geɗ yi deeyiso aa wede i-d'ede elkiso y'a t'iiziga boozii eego pangiragi. ²⁵ Mizzi y'a guppe ti maaye baadan, oydayi an d'uumite i palda waawiye. Maaye ti bormo geɗ an di njiya boy genno wo y'a k'iire ye, kono yon itadi an ziipe ekki pangiragi. ²⁶ Wo de wede tuuku y'ollige ono don ni rootiyo enno wo yi ki sooru eego ye man, yon geɗ yi deeyiso aa wede elkisadi umbo y'a t'iiziga boozii a dolso. ²⁷ Mizzi y'a guppe ti maaye baadan, oydayi an d'uumite i palda waawiye. Maaye ti bormo geɗ an di njiya boy genno wo a ruuge pay.»

*Isa yi dooyiso t'urzi k'aaye?**(Markus 1.22; Lik 4.32)*

²⁸ Isa y'a ti dinge dooyiso gettiyo man, kane don duuru dooyisadi gette t'an di'n ziida, ²⁹ kono yon yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki don suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

8*Eliyo beeko a wede bitide**(Markus 1.40-44; Lik 5.12-14)*

¹ Isa yi ti diige t'ekki kesse man, don duuru baadan an di y' diine. ² Inkinno man i d'ede wede bitide y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a daanadi wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmeeki nun, ki dehu man, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a daana Raa.» ³ Man Isa y'a igibe beezi y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nun ni dehu, ki t'iso kamilen!» A kaamiki bitidayi a nukkiide, y'a t'ize kamilen. ⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize en a wenda soo ton ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tudda a wede sedeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sedeke aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono don pay an di wolle kee k'uune bee.»

* 8:4 8.4 Kun wollo adda mattup ki Lebistik 14.1-32.

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi
(Lík 7.1-10; Zanj 4.46-54)

⁵ Isa y'ette k'adde geeger Kapernayim genj, i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romenj, y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi-d'obe bey, y'ede: ⁶ «Galmee'ki nunj, wede naabadó eeni, tuddi i t'inda moone a boy, yi dabirsa baadañ.» ⁷ Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Nunj n'a etta ni-t'eley beeko te.» ⁸ Wo goole k'asigiryagi yi di'n gime onami, y'ede: «Galmee'ki nunj, nunj ni k'iide ye k'a ette ki boozó me. Wo t'enj minj ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'oonne bee. ⁹ Injkinu nunj batum n'ottilso a donj deero t'eedó wo i d'ede asigiryagi donj nunj goole t'eedañ. Aame ni rootiyo a wede soo: "K'odo!" manj, genj yi d'engilso. Aame ni rootiyo a wede doolo: "K'edil" manj, genj yi d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: "Naabo ette ki-t'isol" manj, genj yi-ti t'isiyo.» ¹⁰ Aame Isa y'illiga ono genno manj, y'a ziidfa giggiri wo y'an di ruute a donj duuru donj i yi daaniya genj, y'ede: «Derec injkinu wo n'un di rooto: Adda siido k'Izirayel ette wenda soo tonj ni k'uune ye, wede a zaape addi a Raa aa yode kino enj me. ¹¹ Wo kun ollo, n'un di rooto sey: Donj baadañ an d'etto ti kесе peedo ge-koliyo wo ti kесе peedo k'ooriyo, an di koonay an d'oomey kanj soo adda Moziko Raa ti Ibirayim, Isaaka wo Yakup. ¹² Wo de kane Yawudiyagi donj toc ooma Moziko Raa genj, donj ongo an ti'n sebbey ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite moolo wo k'aadumu sina.»

¹³ Manj Isa yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede: «Ki-kama ki boozá. Kono ki ziipe addá a nunj genj, wede naabadá y'oono bee.» A peedo gettiyo batum wede naabo ki goole k'asigiryagi genj y'a uune bee.

Eliyo beeko a donj k'eeni baadañ
(Markus 1.29-31; Lík 4.38-39)

¹⁴ Sañ manj Isa y'a t'iide danj Piyer. Aame y'iiney manj yi-t'uuney ande Piyer ekk'onngali i-ti d'iire. ¹⁵ Manj Isa yi ziidfa beytú, wo a kaamiki oorriyo t'a t'iili, t'a t'iiziga wo ti di naabiya.

¹⁶ A peedo t'a t'iire manj, tinj genj duwo an i di ziko donj baadañ an d'ede siitandani a eedan. T'urzi toogo k'onami Isa y'an ilmiti siitandani me, wo donj k'eeni pay genj y'an d'ele beeko. ¹⁷ Y'ize suldfi injkinu kono a-t'ette a ono donj nebi Ezayi yi riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, y'ede: «Yode batum y'a iyye y'a t'umbe dabaradiñ ti endanzin a eedí.»[†]

Donj i dehu daaniya k'Isa
(Lík 9.57-60)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi wulle donj duuru baadañ an i di-t'ugiyi manj, y'an di ruute a sanalliyagi an di doopida ti yode ti dar bar ki Galile ti nee. ¹⁹ Aame genj wede suuniyo k'oogoro y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, n'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta genj me.» ²⁰ Wo Isa yi-ti'n gime onami, y'ede: «Boo ti boydutú wo embi tonj ti boydfizan, wo de nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a ki puuke ye.»

²¹ I d'ede wede doolo ti diine sanalliyagi yi di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nunj, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó do.» ²² Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani, wo ki'n oolo kane donj aa unto an d'ottiba tuddañ.»

Isa toogo i jiire maaye baadañ
(Markus 4.31-41; Lík 8.23-25)

²³ Manj Isa yi ti gili adda tooko, wo kane sanalliyagi an a di gili ti yode. ²⁴ An a iide manj, a kaamiki i d'iiziga maaye baadañ adda bar. Ahu genj k'kolzite kolzite i d'obe k'adda tooko, wo yo Isa genj y'a udige kuy. ²⁵ Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadí an di y'inne kanj dollite, an'de: «Galmeegey k'in utti, para'n in ti t'inda!» ²⁶ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgiso injkinu moo me? Ki kotto kune zaapu k'addugunj a Raa baata!» Injkinu manj Isa y'a t'iiziga, y'an iddfise maaye ti ahu bar genj me, wo a kaamiki an d'inniga deddfek. ²⁷ Kane donj pay ti yode genj an ziidfa giggirañ wo an di rootiyo, an'de: «Yode enj moo wede me, kono anj maaye ti ahu bar tonj an d'ollige onami me!»

Isa toogo i jiire siitandani
(Markus 5.1-20; Lík 8.26-39)

²⁸ Aame Isa y'iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee manj, i d'iide donj sire t'ume muuziyagi, an iide'n an a y'ikkima. Kane donj genj an d'ede siitandani a eedan, kane bundidí wenda soo tonj yi k'aane yi k'adde t'urzi genno ye. ²⁹ Wo a kaamiki an d'iise dollite, an'de: «Kee Isa Ulo Raa no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido kenno k'ay di'n dabire ki poone onniyo booro t'a aana ko?»

³⁰ Gopponj tinj genj i d'ede tordó meeda ki kinzir an elso. ³¹ Kane siitandani genj an i d'obe bey a Isa, an'de: «Kee k'ay ti'n lomme manj, k'ay ti'n agibi ay t'ette adda tordó kinzir ettiyo.» ³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun t'adfo!» Injkinu t'ekki donj sire genj an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. A kaamiki t'awwa t'ekki kesse genj, tordó pay t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu.

[†] 8:17 8.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4.

³³ Kane donj k'elso genj an d'ukke k'adda geeger, an an t'iide taaya a suldi pay donj ize wo a munda wede ize a tukki donj sire an d'ede siitandani a eedan genj me. ³⁴ Injino manj donj pay t'adda geeger an t'uddo, an t'ette k'ume k'Isa. Aame an iiney a sirpadí manj, an i d'obe bey kono ti siidadanj y'a engile.

9

Eliyo beeko a wede runjuyunj
(Markus 2.1-12; Lik 5.17-25)

¹ Sanj manj Isa yi ti gili adda tooko, y'a diipida bar sey wo y'a t'iide k'adda geeger ere yi-lekkiyo. ² Donj miibi an i d'umbo wede runjuyunj kanj moone a zaafde. Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode manj, aame genj yi di ruute a wede runjuyunj, y'ede: «Ulo ki nunj ki t'oofo adda, oldikada n'a y' t'ize tambobino.» ³ Injino manj i d'ede donj suuniyo k'oogoro miibi an di rootiyto t'adda k'addan, an'de: «Wede enj yi kaldá suma Raa!» ⁴ Isa elkisadanj y'a ti zuune wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me un d'ede elkiso ere oldo adda k'addugunj me?» ⁵ Ise laylay a jire minj too me a nunj n'a roote: «Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino» kununj, n'a roote: «Ki t'oozo wo k'a oziro» me? ⁶ Wo ni dehu kun di suune, nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Manj yi di ruute a wede runjuyunj, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaafayá, k'a aaho boozá!» ⁷ Wede genj y'a t'iiziga wo y'a aaha boozí. ⁸ Aame donj duuru an wulle munda wede ize genj manj, orgiso t'anni ziida wo an di tamma Raa wede ele toogo injino a duwo.

Waaku Matiye
(Markus 2.13-17; Lik 5.27-32)

⁹ Tinj genj Isa y'a iide daana manj, a urzi yi wulle wedusu sundí Matiye yi guune a ume naabadi yi sedfu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Manj yonj y'a t'iiziga wo y'a yi diine. ¹⁰ Isa y'iide'nj y'a guune ombó ti sanalliyagi adda boy ki Matiye. Aame an di-guune manj, donj sedfu jibaaye baadanj ti donj k'oldiko ongo pay an di guune ti kane kanj soo. ¹¹ Kane Pariziyen an wulle injino manj, an an di ruute a sanalliyagi, an'de: «Ki moo me wede dooyisagunj yi d'ombó ti donj sedfu jibaaye wo ti donj k'oldiko ongo me?» ¹² Isa yi'n illiga manj, y'a ruute, y'ede: «Kane donj waalinj an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i y' dehe donj k'eeni. ¹³ Kun'do, kun ti dooyi ono donj Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «Ni dehu kun d'ise adde koduwo ti duwo, genj i jire sedefe

ere kun isiyo ki seydi*.» Derec, nunj ni k'iido'nj waaku kane donj ki diine ye, wo de n'iido'nj waaku kane donj k'oldiko.»

Ono ombide a urzi lekkiyo daa k'ombó
(Markus 2.18-22; Lik 5.33-39)

¹⁴ Injino manj kane sanalliyagi ki Zan Batis an d'iide an tunde Isa, an'de: «Ki moo me kane sanalliyagi onniyo muno an ki lekkiyo daa k'ombó ye, wo kacinj kaye ti kane Pariziyen onniyo muno ay di lekkiyo daa k'ombó me?» ¹⁵ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Kun elkiiyo minj donj an'ni wiiko a tarnaape seedu, an di lekke sommagi dondonj koo, aame kule k'ere yonj a diinayanj manj? Aha, injino ye! Wo sanj onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayanj an ti y'umba manj. Aame genj kane onniyo muno an di lekka daa k'ombó kollo.»

¹⁶ Beehiye ye wenda yi d'ambe buufe kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para manj buufe genj y'a t'aadi kalle genj, a di sittite a ceere sey. ¹⁷ Wo sonj beehiye ye wenda yi-t'eepe toote k'inji binj wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para manj riitile a fatte, toote genj a t'ofi siido wo riitile a latte pay. Ki too manj yi-t'eepe toote wede oozige botto adda riitile wede aware, wo genj a lekke beehiye.»

Eliyo beeko a erewo wo
baldiya k'uto ki wede i-d'ede gooliko
(Markus 5.21-43; Lik 8.40-56)

¹⁸ Aame Isa y'an ti rootiyto injino genj, i d'iina wede injino i-d'ede gooliko. Y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a daanadi wo yi di ruute, y'ede: «Ankenj enj minj uto nunj t'a t'ihe. Wo de k'a ette manj, ki zaapey beezá a tuddutú wo t'a baldey.» ¹⁹ Manj Isa y'a t'iiziga, wo ti sanalliyagi an di diine wede genj.

²⁰ Aame an engile genj i d'ede erewo soo injino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. Injino ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí, ²¹ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta a kallayí danj tonj manj, n'a utta t'eenizó me.» ²² Manj Isa y'a gilde, yi di woliyo wo y'a ruute, y'ede: «Uto ki nunj, mi t'oofo addi! Kono konj mi ziipe addi a nuuno genj, m'utte.» A kaamiki, erewo t'a uune bee.

²³ Aame Isa y'iiney a boy ki wede i-d'ede gooliko genj manj, yi'n uuney duwo an isiyo unto ti siriryagi. ²⁴ Manj Isa y'a ruute, y'ede: «Kun t'addo t'adda boy me, kono uto ti k'inda ye, ti moone moone.» Wo kane duwo genj an di y'okko maade. ²⁵ Aame donj duuru genj an ti'n udde manj,

* 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

Isa yi-t'iide k'adda biino, yi ziida bey k'uto wo t'a t'iiziga. ²⁶ Rabila gette i di tiipe adda siifdo gette pay.

Eliyo beeko a konzayi sire

²⁷ Tinj genj Isa y'engile man, i d'ede konzayi sire injkino an di y' daaniya, an di d'ollite an d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo, k'iso adde koduwo!»

²⁸ Isa y'iiney boy wo yi t'iide adda man, kane konzayi genno tonj an a-t'iide, wo an a d'iide sirpadi. Manj Isa y'anni tunde, y'ede: «Kun ziipe addugun ko, nunj n'aane n'un t'ele beeko me?» Manj kane an i ti'n gime onami, an'de: «Eyye Galmeegey, ay ziipe addey.» ²⁹ Injkinno man y'an buttite a edayanj wo y'a ruute, y'ede: «Munda genj Raa y'un ti y'iso kono kun ziipe addugun a nuuno genj me.» ³⁰ Wo edayanj a t'ihina an di wolliyon. Manj Isa y'an di ruute ti golla zakidi, y'ede: «Kun ollo koduwo, a wenda soo tonj kun roota ye a munda wede ize enj me.» ³¹ Wo kane aame an t'udde man, an d'iise rootiyto sundi adda siifdo gette pay.

Isa ti wede i k'orbe ye
(Luk 11.14-15)

³² Aame kane an engile genj, duwo an i d'irkido wede soo injkino bizi i t'ippe yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedi. ³³ Isa y'a-t'ilmi siitan gette, wo aame ti t'udde man, wede bizi i t'ippe genj y'a iise ono. Manj kane donj duuru genj an ziida giggiran, wo an di ruute, an'de: «A siifdo k'Izirayel ette, munda kino'n kanj soo tonj ay ki wulle ye.» ³⁴ Wo minj kane Pariziyen an di ruute, an'de: «Genj Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommite siitandani me!»

Isa yi wolliyon sommagi donj duuru
(Markus 6.6,34; Luk 10.2)

³⁵ Adda siifdo gette Isa yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi dooyisito duwo adda boydi donj Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, y'an d'eliyo beeko a donj pay eeni wo donj pay an d'ede ita k'eeni tuuku tonj man. ³⁶ A donj duuru pay a daanadi genj i di t'ize sommagi, kono kane genj an urme wo edanj ti digge aakede dambami daa wede k'elsadan. ³⁷ Injkinno man y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kane donj duuru enj aa doome goole y'ize k'aydu, wo donj naabo baata. ³⁸ Injkinno kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo donj naabo k'aydu.»

10

Naabo sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Markus 3.16-19; Luk 6.14-16)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo ki lommite siitandani donj an t'oonney a daanadan, an di t'eley beeko a donj an d'ede ita k'eeni tuuku tonj man wo a aadumutu tudde pay. ² Kun ollo enj sumbiyagi donj zina k'Isa kane koomat makumu sire: ki poone Simo wede sundi soo te Piye, wo leemadi Andire; Zak ti leemadi Zan, kane sirwanj pay inji Zebede; ³ Pilip ti Barthelemi; Toma wo Matiye wede sedfu jibaaye; Taade wo Zak ulo k'Alpe; ⁴ Simo wede addi wehini kono siifadi me, wo Zidas Iskariyot wede sanj y'an di y' t'ela Isa a bey donj k'olmidayi.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire

(Markus 6.7-11; Luk 9.2-5; Luk 10.3-12)

⁵ Kane donj koomat makumu sire genj, Isa y'an agisa k'isiyo naabadi wo y'an di ruute munda wede an d'isey, y'ede: «Kun ettey ye ki tukki kane donj Yawudiyagi ye me, wo k'adda geeger ki siifdo Samari soo tonj kun ettey ye. ⁶ Ki too kun d'ettey ki tukki donj k'Izirayel kane aa dambami i digge. ⁷ A urzi kun di kazitoy, kun d'eesoy: "Moziko Raa t'iina gopponj." ⁸ Donj k'eeni kun an d'eloy beeko, donj unto kun ti'n baldoy, donj bitide kun an d'eloy beeko an t'isoy kamilen, siitandani kun di'n olmitoy. Kune suldi pay kun uune ki waawiye, wo kun an eloy tonj ki waawiye. ⁹ Ki torguwagunj dap kun amba ye, ise sonko, ise tammiyagi sunni sunni adda poosagun me, ¹⁰ ise eese, ise kalle ki sirwe, ise tobiyagi zonj ki sirwe, ise dalka tonj man. Derec, wede yi naabiya'n i-d'ede urzi y'a oomi ti bey donj y'an naabiya.

¹¹ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku ise adda k'ille tuuku tonj, kun di ton-ditoy wede beehiye ede wo y'unni seeda bey sire man, kun di deegoy di yode bini engilsagun. ¹² A ettiyagun ki boy wede kun ettey genj, kun d'eesoy: "Toose Raa ti koonna eggunj." ¹³ Aame donj boy genj an unni ziiidey man, toose kune t'a koonoy eedan, wo aame an un ki'n ziiidey ye man, toose kune t'a-kamoy ki tudugun. ¹⁴ Aame an un ki'n ziiidey ye wo onamun an k'illigey ye man, a engilsagun ti boy genno ise ti geeger gettiyo genj, odde zongun tonj kun an ti y' t'ottigoy, genj i-kaza Raa ulbi unje ye ti kane me. ¹⁵ Derec injkino wo n'un di rooto: Onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane donj siifdo Sodom ti Gomor ti kaaga Raa y'an igge pay* genj, booradan t'a koonna soodo ti donj ki geeger gettiyo.»

* 10:15 10.15 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.16-19.29.

*Dabar ere etto a donj k'Almasi**(Markus 13.9-13; Lik 12.11-12; 21.12-19)*

¹⁶ «Kun ollo, nuɗ n'un agisa eɗ aakede dambami k'adda diine sullibagi. Injino maɗ kun koonoy mentikagi aakede mim-bayi, wo tasse aakede deere. ¹⁷ Kun koonoy mentikagi, kono ɗuwo an un ti'n sedɗey, an un di'n t'ettye k'ume donj booro wo an un di'n gorpipaye ti marpa adda boyɗi donj an di dooyiso. ¹⁸ Kono kune donjzɔ geɗ, an un di'n t'ettye ɗaana donj deero siido wo ɗaana mozagi. Aame geɗ, a ɗaanadaɗ wo a ɗaana kane donj Yawudiyagi ye, kun t'ooney urzi kun di rootey a sulɗi donj kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno geɗ me. ¹⁹ Aame an un di'n t'iidey k'ume donj booro maɗ, ulbuguɗ un t'oodey ye a maana k'ono donj kun di rootey, ise a munda wede kun di rootey me. A ume geɗ miɗ Raa y'un t'eley ono donj kun di rootey. ²⁰ Injino maɗ aame kun rootey geɗ, ono ettye ti suuniyo kune ye, wo unni dokkey Unde ki Meegugun Raa.

²¹ Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey ɗuwo ki tɔwwadi, wo meege toɗ injino kay a inɗizi me. Inɗi an di-kima adu ki maawaɗ, an deha urzi, ɗuwo an di sedɗa maawaɗ ki tɔwwadaɗ. ²² Kune donj duniya pay an un di'n olmiɗa kono kun umbe a sundo, wo de wede y'a ziida zakidi a urzizo bini ɗangu maɗ, yode geɗ Raa y'a y'utta. ²³ Aame adda geeger tuuku an unni dabirsa maɗ, kun t'omboy ki geeger ti doolo. Derec injino wo n'un di rooto: Kune geegiryagi ki siido k'Izirayel geɗ kun ki ti'n ozira pay ye, ki poone nuɗ wede an n'eha aa ulo wede eɗ, n'a kimo me.

²⁴ Sanallusu geɗ yonj t'ekki wede dooyisadi ye, wo wede naabo toɗ yonj t'ekki galmeegi ye. ²⁵ Sanallusu geɗ, i dehu y'a t'ise aa wede dooyisadi ɗanɗal, wo wede naabo toɗ injino y'a t'ise aa galmeegi. Aame nuɗ wede boy ɗuwo an ni kalɗa an'de nuɗ Belzebul maɗ, kune donj boozo an un di'n kildita a ceera sey.»

*Wedusu wede kun i-d'orgide**(Markus 8.38; Lik 9.26; 12.2-9)*

²⁶ «Kune a ɗuwo kun an orgide ye. Sulɗi donj pay ombide'n, saɗ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono donj i ki dehu ɗuwo an k'olliga ye geɗ, saɗ onniyo soo donj pay an di'n olliga. ²⁷ Munda wede n'un rootiyo a zimolo geɗ, kun ti y' rooto kereɗ, wo munda wede an un meliɗso a kuudugun geɗ, kun yi rooto aa kun a ti gili t'ekki biino kun ɗolle. ²⁸ Kun an orgide ye a donj i tɔwwo tudde wo an k'aane tɔwwo k'unde ye me. Ki too maɗ kun d'orgide a Raa, yode wede aane i t'ide tudde ti unde pay adda k'uwwo. ²⁹ Kun suune ooyo sire

ɗoo miɗ in t'owile ti sonko soo kollo, wo ti diinayanj soo toɗ a siido i k'oore ye, daa ki Galmeegugun Raa yi ki suune ye me. ³⁰ Wo ki kune, ilali k'eggun geɗno toɗ Raa yi ti'n kaza pay. ³¹ Injino kun orgide ye, kono kune zooyagun yi jiire ooyo baadan!»

Rootiyo a ɗaana ɗuwo ki daaniya k'Isa

³² «Wede tuuku yi ruuta a ɗaana ɗuwo yonj ki nuuno maɗ, nuɗ toɗ n'a rootey kay yonj ki nuuno, a ɗaana Meego Raa a kandaane me. ³³ Wo de wede tuuku yi ruuta a ɗaana ɗuwo yi ki n' suune ye maɗ, nuɗ toɗ n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a ɗaana Meego Raa a kandaane me.»

*Isa y'iido ki moo me?**(Lik 12.51-53)*

³⁴ «Kun elke ye, nuɗ n'iido n'un t'ela toose adda duniya me. N'a k'iido ti toose ye, wo de n'a iido ti ɗeyyiso. ³⁵ Eyye, nuɗ n'iido ulo ti meegi n'an ahinte, uto ti mettú n'an ahinte, erewo ti andutu n'an ahinte. ³⁶ Wede tuuku toɗ i di t'isa donj k'aduzi miɗ, donj adda foozi geɗno.

³⁷ Wede yi geyyiso meegi ise meedi a jiire nuuno maɗ, yonj geɗ yi k'iide ki daaniyado ye. Wede yi geyyiso uli ise uti a jiire nuuno maɗ, yonj geɗ yi k'iide ki daaniyado ye. ³⁸ Wede yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye maɗ, yonj geɗ yi k'iide ki daaniyado ye. ³⁹ Wede yi diha boohiyo tuddi k'aggadi maɗ, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddi kono nuuno maɗ, y'a t'utta.»

*Wede eliyo geɗ, aggadi y'a ti t'ooney**(Markus 9.37,41; Lik 9.48; 10.16; Zan 13.20)*

⁴⁰ «Wede unni seedu bey sire maɗ, geɗ aa yi seedu nuɗ batum, wo wede yi ni seedu bey sire maɗ, geɗ aa yi seedu wede i n'igibo. ⁴¹ Wede i seedu nebi ki Raa kono yonj nebi maɗ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a nebi geɗ, y'a yi t'ooney kay, wo wede yi seedu wede ki diine kono yonj ki diine maɗ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a wede ki diine geɗ, y'a yi t'ooney kay. ⁴² Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu noyoyo a kulso ɗanɗal, a wede soo ɗuwo an yi wolliyoyonj n'enku kono yonj ti diine sanalliyago maɗ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley geɗ, y'a yi t'ooney.»

11*Donj zina ki Zan Batis ti Isa*

¹ Aame Isa y'a ti ɗinge ti rootiyo a munda wede kane sanalliyagi koomat makumu sire an d'isey maɗ, tinj geɗ y'a injile dooyiso ɗuwo wo yi kazita adda geegiryagi ki siido gettiyo.

² Wo Zanj Batis yi lekkiyo dangay gen, y'a illiga don an towwo taaya a naabo k'Almasi Raa yi biire. Injino man yi d'igibe don miibi ti diine sanalliyagi ki tukk'Isa. ³ An iide'n an di y' tunde, an'de: «Kee minj Almasi Raa yi biire, sanj a etto ko? Kunun ay di dello wede doolo ko?» ⁴ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun'do a Zanj, kun i-t'ododoy taaya a munda wede kun ollige wo kun wल्लीyo enj me: ⁵ Konzayi an di wल्लीyo keren, don jekese an sooru beehiye, don bitide an t'ize kamilen, dunjiyagi an d'ollige, don unto an di bilde wo Rabila Majjaanawa an an gizite a don an k'ede munda ye. ⁶ Wo unswuwa a wede y'a ziida zakidi kono nuuno bini danju!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zanj Batis

⁷ Sanalliyagi ki Zanj Batis an t'ingile man, aame gen Isa y'a iise rootiyo a don duuru a tukki Zanj, y'ede: «Kun iide k'adda balda wल्लीyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha. ⁸ De injino kun iide wल्लीyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo de kane don ossiyo kallagi majjandani gen, an lekkiyo adda boydi mozagi. ⁹ De kun iide wल्लीyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yon gen yi jiiere nebi sey. ¹⁰ Yon gen wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kun ollo, nun n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá*." ¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Ti diine duwo don pay erayi an ehe gen, wede aase goole a ceere Zanj Batis umbo. Wo injino tonj man, wede yon nenku a jiiere adda Moziko Raa gen, yon goole yi jiiere Zanj. ¹² T'ume Zanj Batis y'iise naabo Raa bini ankenno gen, duwo an d'eliyo gotono kono an t'ette adda Moziko Raa, wo kane don i nyaay ki toogo gen, an dehu an di-t'oobe. ¹³ Raa y'an di ruute a duwo a tukki Mozikadi ere a etto, t'urzi k'ono don an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti don pay ki nebiyagi, bini aaniya Zanj Batis. ¹⁴ Aame kun dehu kun ambe man, genno Zanj yode wede nebiyagi an ruute, an'de: "Sanj Eli y'a etto me†." ¹⁵ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

¹⁶ Don ankenno enj n'a t'eesse kane aa wee wee? Kane an deeyiso aa injni an ti guune a bere don duuru, an di waakutu eeban, an d'eesiyo:

¹⁷ "Kaye ay un di biha siraro tonj man, kun ki d'immira ye!

Ay un d'ure ooro k'unto tonj man, kun ki d'ille ye!"

¹⁸ Injino Zanj y'iina gen, onniyo muno yi lekkiyo daa k'ombo, toote k'inji bin yi k'iibe ye, wo duwo an di rootiyo, an'de: "Yon i-d'ede siitan a eedi!" ¹⁹ Wo nun wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'iina man ni d'ombo ni sobo, wo an di rootiyo, an'de: "Kun wollo, wede enj y'elkiyo minj a ombó ti sobo toote k'inji bin danjal, yon lanze ki don sedfu jibaaye wo ti don k'oldiko ongo." Wo Raa'n, suuniyo k'ono ere i d'ede, duwo an ti zuune tod'te ki diine t'urzi naabatú.»

Geegiryagi don i-tuuge k'ambu a Isa (Matiye 10.15; Lik 10.12-15)

²⁰ Adda geegiryagi don Isa y'a ize suldi k'armika don a ise baadan gen, donzan an ki ti gime lekkiyadan ye. Injino man y'an di'n iise aapudu, y'ede: ²¹ «Dabar a kune don geeger Korazen! Dabar a kune don geeger Betsayda! Derec, aame suldi k'armika don Raa y'ize di kune gen anki y'aase a geeger Tir ti Sidon man, anki ti kaagine donzan an t'ossite kallagi moolo wo tuddan an aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyadan. ²² Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi deka booro gette, kane don geeger Tir ti Sidon gen booradan t'a koono soodo ti ere ki kune. ²³ Wo kune don geeger Kapernayim, kun elkiyo minj Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha, Raa y'un ti'n deega adda diine don unto. Derec, aame suldi k'armika don ize di kune gen, anki aase a geeger ki Sodom man, geeger gette ankenno tonj t'a lekke sey. ²⁴ Kono kamo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi deka booro gette, kane don siido Sodom gen booradan t'a koono soodo ti ere ki kune.»

Meega Raa ti Ulo (Lik 10.21-22)

²⁵ Aame gen Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nun, kee Galmee'ki kandaane ti siido, ni ki tamma kono suldi enj k'an di'n umbida a don suuniyo k'ono wo a don eedan soodo a elkiso gen me, wo k'an t'iidiba ita a don aa injni sunni. ²⁶ Eyye Mee'ki nun, gen ki dihe suldi a t'ise injino.

²⁷ Suldi pay Meegó Raa y'o n'ele a beezó, wenda soo tonj a suune Ulo umbo, i y' suune Meega danjal. Wo wenda soo tonj a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane don Ulo yi dehu y'an t'oofiba itadi danjal.»

Isa ume puukiyo k'undiayagun

²⁸ «Kune don pay i sarkiya attidi wede ki don dooyiso k'oogoro an zaapu eggun

* 11:10 11.10 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1. † 11:14 11.14 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23.

wo kun urme geŋ, kun'di k'ume nuuno, wo nuŋ n'un ti'n puuka. ²⁹ Kun t'ambu talgayó[‡] wo kun d'oziro a urzi dooyisadó, kono nuŋ addó tasse ni ki koliyo tuddó ye, wo kune kun t'oona puukiyo k'undiyaŋ. ³⁰ Derec, talgayó yonj i k'oŋe ye k'ambu me, wo attidizó wede n'un t'ela yonj soodo ki sarkiya me.»

12

*Isa ti onniyo ere ki puukiyo
(Markus 2.23-28; Lik 6.1-5)*

¹ Saŋ maŋ a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopidé t'adda dombi doŋ ki geme ti sanalliyagi. Aame geŋ kane sanalliyagi mosogo, maŋ an d'iise sattita geme an di doydiso. ² Kane Pariziyen an wulle inkiŋo maŋ, an i di ruute Isa, an'de: «Ki wollo sanalliyagá an d'isiyo munda wede oogiradiŋ ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadiŋ te!» ³ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti doŋ a itadi, aame mosogo ti'ni ziida geŋ me. ⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele seŋeke a Raa, wo yode ti doŋ a itadi an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradiŋ t'ele urzi a doŋ seŋeke danŋal. ⁵ Ki kotto kun gire adda mattup k'oogoro Muusa me a onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ, doŋ seŋeke i naabiya adda Boy Raa geŋ, an ki daaniya urzi k'oogoro k'onniyo gettiyo ye, an di naabiya, toŋ maŋ booro t'an ki'n seefu ye. ⁶ Wo kun ollo, n'un di rooto: a eŋŋo i d'ede wede ede i jire Boy Raa! ⁷ Kune'ŋ duwo eŋ munda ulsu an k'ize ye toŋ, kun'de booro ti'ni ziida. Inkiŋo maŋ kun ki'n zuune ye ita k'ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Ni dehu kun d'ise adde koduwo ti duwo, geŋ i jire seŋeke ere kun isiyo ki seydí*."» ⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiŋ te.»

*Wedusu beezi unto
(Markus 3.1-6; Lik 6.6-11)*

⁹ Tinj geŋ Isa y'a inŋile yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹⁰ Adda boy geŋ i d'ede wedusu soo inkiŋo beezi unto. Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di y' tunde, an'de: «Oogiradiŋ urzi t'ele ko, k'eliyo beeko a onniyo ere ki puukiyadiŋ te?» ¹¹ Wo yo Isa y'an di'n gime onaman,

y'ede: «Ti diinaguj eŋ wee wee, aame i-d'ede damsadi soo danŋal ti t'iire adda k'olde sohuru a onniyo ere ki puukiyadiŋ maŋ, y'a k'ette, t'adda k'olde y'a ki t'adde ye me? Eyye, y'a-t'adde! ¹² Wo wedusu geŋ yi jire dama taŋ baadan! Geŋ inkiŋo oogiradiŋ urzi t'ele a wedusu ki-d'ise beehiye a onniyo ere ki puukiyadiŋ te.» ¹³ Inkiŋo maŋ Isa yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onfo.» Maŋ y'a y'unde, wo beezi a t'ikkima aakede bakadi soo me. ¹⁴ Saŋ kane Pariziyen tinj geŋ an t'udde, an iide'ŋ an t'ugiyi, an t'iide onaman kaŋ soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki t'owwadi.

Wede naabo wede Raa yi biire

¹⁵ Isa y'a ti zuune elkiso Pariziyen te, inkiŋo maŋ tinj geŋ y'a t'irga, wo doŋ baadan an di y' diine. Ti diinayan doŋ pay eeni y'an d'ele beeko. ¹⁶ Wo y'an di ruute ti golla zakidi a duwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me. ¹⁷ Geŋ inkiŋo a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Ezayi, y'ede:

¹⁸ «Eŋŋo wede naabadó wede ni biire me, nuŋ ni y' giyye baadan, wo ulbó pay unŋe ti yode me.

Undó t'a koono a eedi,
wo a ita duwo pay y'an kizita urzi wede ki diine ki Raa.

¹⁹ Yi ki deha niikiyto k'ono ulpi ti wenda ye, yi ki dillita d'ollite ye,
wo an k'olliga golladi a bere doŋ duuru ye.

²⁰ Yonj y'a koono tasse ti kane doŋ toogadan umbo me, geŋ aakede alala ere i-guudite gette yi ki ti damba ye,
wo rippinso k'uwwo ti koddiyo botto gette, yi ki ti t'ida ye.

Y'aasa inkiŋo bini munda wede ki diine geŋ y'a ceera oldiko.

²¹ Wo ita duwo pay an zaapa elkiyadan a sundi†.»

Isa ti Belzebul

(Markus 3.22-30; Lik 11.14-23; 12.10)

²² Saŋ maŋ Isa an i d'irkido wede soo inkiŋo koosiyo wo yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedi. Wede geŋ Isa yi-d'ele beeko, bizi a t'hina y'a iise ono wo yi woliyo kereŋ. ²³ Kane doŋ duuru geŋ an ziida giggiran wo pay an di ruute, an'de: «Yode eŋ wede an yi waaku Wede ti biza bumbú Dawut ye ko?» ²⁴ Wo kane Pariziyen an illiga inkiŋo maŋ, an di ruute, an'de: «Wede eŋ, tode Belzebul Meeda siitandani i eliyó toogo ki lommite siitandani me!» ²⁵ Wo Isa y'a zuune elkisadan, inkiŋo maŋ y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere tuuku doŋtu an d'eyyiso ti

‡ 11:29 11.29 Ambó talgayó: I-kaza dooyiso k'Isa kun d'ozire eego. * 12:7 12.7 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6. † 12:21 12.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 42.1-4.

tuddaŋ maŋ, mozikadaŋ a latte. Geeger ere tuuku doŋtú an deyyiso ti tuddaŋ, wo adda boy wede tuuku doŋzi an deyyiso ti tuddaŋ maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo ye. ²⁶ Geŋ inŋkino kay, aame Meeda siitandani ti lommite siitandani eebutú maŋ, geŋ an deyyiso ti tuddaŋ batum. Wo de geŋ ki kotto mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye! ²⁷ Kune kun'de ni lommite siitandani o eliyi toogo Belzebul. De inŋkino maŋ, doŋ a itagun an lommite siitandani ti toogo k'aaye? Geŋ kane batum an an kaza munda wede kun rootiyo a tukki nuuno geŋ derec ye. ²⁸ Wo de geŋ, nuŋ o eliyi toogo Unde Raa ni lommite siitandani me maŋ, geŋ i-kaza Moziko Raa tod' t'iina di kune baa.

²⁹ Aame wede yi' dehu yi-t'ette adda boy ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti suldzí maŋ, wede geŋ ki poone y'a-kettite wede toogo doo miŋ, y'a aane y'a sikiti suldí t'adda boy kollo. ³⁰ Wede yoŋ ki nuuno ye'ŋ, yoŋ aduzó. Wo wede y'a ki n' noogiyo ki tussiyi ye'ŋ, yoŋ yi teepiyo ki teepiyo. ³¹ Geŋ kono k'inŋkino, n'un di rooto, duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldíko ere pay an isiyo, ti kaldíta ere pay an kaldíta suma Raa gette. Wo de wede i kaldíta Unde Raa maŋ, a oldíkadí gette Raa yi-k'isa tambobino ye. ³² Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno maŋ, a oldíkadí gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo de wede tuuku i ruutita munda ulsu a tukki Unde Kamileŋ maŋ, a oldíkadí gette Raa yi-k'isa tambobino ye, ise adda duniya ere ankeŋno, ise adda duniya ere ki daana toŋ maŋ.»

Undumu ti inŋizi

(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

³³ «Aame undumu beehiye maŋ, inŋizi toŋ beehiye pây. Wo aame undumu ulsu maŋ, inŋizi toŋ ulpi kay. Inŋkino maŋ undumu in yi suuniyo t'urzi k'inŋizi. ³⁴ Kune doŋ ulpi aakede maŋkikagi de! Mummino kun d'aane kun di roote ono doŋ beehiye me? Derec, munda wede duwo an okumso adda k'addaŋ geŋno adfiya ti bizaŋ me. ³⁵ Wedusu wede beehiye'ŋ, beehiyo t'ettiyo ti suldí doŋ beehiye y'ukume adda k'addí, wo wedusu wede ulsu'ŋ, munda ulsu y'ettiyo ti suldí doŋ ulpi y'ukume adda k'addí. ³⁶ Kun ollo, n'un di rooto: A onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, duwo a ono doŋ pay an ruutite daa k'urzizaŋ geŋ an d'oopey eedaŋ. ³⁷ Derec, t'urzi k'ono doŋ adfiya ti bizá, Raa y'a di roota kee ki diine a daanadí, wo t'urzi k'ono doŋ adfiya ti bizá, Raa y'a di roota kee booro ti ki ziida me.»

Tondiyo ki munda k'armika

(Matiye 16.1-4; Markus 8.11-12; Lik 11.16,29-32)

³⁸ Inŋkino maŋ doŋ suuniyo k'oogoro miibi ti Pariziyen miibi an di tunde Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay dehu k'ay d'ise munda k'armika ay di wolle a kize kee Raa yi-k'igibo.» ³⁹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ita duwo doŋ ankeŋno enj, kane doŋ ulpi wo an ki seefu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nuŋ Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye maŋ. ⁴⁰ Kun suune Zonas geŋ y'a likke onnu afo wo didfo afo adda k'adde puuniso ere meeda. Inŋkino kay nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, an di n'ottiba wo n'a lekka onnu afo wo didfo afo adda muuzo. ⁴¹ A onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, doŋ geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo doŋ ankeŋno, wo an di roota: “Kune'ŋ booro t'unni ziida.” An roota inŋkino kono aame doŋ geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa maŋ, an di gime lekkiyadaŋ. Wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Zonas sey. ⁴² A onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, mohita ere ti siidfo ki kese dandí t'a ooziga ki tukki duwo doŋ ankeŋno, wo t'an di roota: “Kune'ŋ booro t'unni ziida.” Ti roota inŋkino kono tod' t'iizigo ti siidiyagi doŋ dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamaŋ, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Salamaŋ sey.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu

(Lik 11.24-26)

⁴³ «Aame siitan gette ti tukki wedusu ti t'adfiya maŋ, ti d'engilso k'adda balda dehuu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. ⁴⁴ Inŋkino ti rootiyo adda k'addutú, ti d'eesiyo: “Ni-kime k'adda bindó ere an di n' ilmo.” Wo a kamatu gette, t'iide'ŋ ti-t'uuney biino guguba, rookiyo kamileŋ wo suldutú okkime beehiye. ⁴⁵ Inŋkino maŋ ti di kama k'adda balda, t'a waaku siitandani ti doolo sarat bundidí a jiire tode sey. An di-kama kaŋ soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo i-t'isiyo boozan. Inŋkino yo wede geŋ, lekkiyadi ere k'ita i-t'isiyo ooŋe i ceeriyo ere ki poone. Wo geŋ aasa inŋkino kay ki duwo doŋ ankeŋno ulpi geŋ me.»

Mekk'Isa ti zembadi

(Markus 3.31-35; Lik 8.19-21)

⁴⁶ Isa adda boy, a doŋ duuru y'an ti rootiyto botto, aame geŋ meedí ti zembadi an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an dehu an i di roote. ⁴⁷ Maŋ wede soo inŋkino yi di ruute a Isa, y'ede: «K'ollo, meedá ti zembadá an t'ihira ti paate, an dehu an

a-di roote.» ⁴⁸ Wo de a wede geñ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Ki kotto man, meedo ti zembad6 an wee wee?» ⁴⁹ Man y'a d'uuye beezi ki tukki sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane enno an meedo ti zembad6 me. ⁵⁰ Injino man wede tuuku y'isiyo suldi don pay Meego Raa a kandaane yi dehu geñ, yode genno leemad6, teemad6 wo meedo me.»

13

*Ono ombife a tukki wede korso
(Markus 4.1; Lik 8.4)*

¹ A onniyo gettiyo batum, t'adda boy Isa y'a t'udfe y'a ingile, y'iide'n y'a-guune a biza bar. ² Don duuru baadan an di-t'ugiye, injino yi di gili adda tooko, y'a-guune wo kane don duuru pay an t'ihira a biza bar. ³ Yon y'an di ruutite suldi baadan t'ono ombife, y'ede: «I d'ede wedusu soo injino yi t'iide korso buzu k'adda doome. ⁴ Aame yi sakkisa geñ, buzu ongon a-zilditi a urzi, embi an iido'n an di-tibbe pay. ⁵ Buzu ongon son a-zilditi a ume wede t'adda'n pangiragi, siifadi baata. Kane geñ a t'udfe kesiko kono siifadan soodo. ⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina man, kane geñ a t'igge, a-biha kono sondayan i ki ti diige ye. ⁷ Don son a-zilditi adda k'ahimagi, kane geñ a t'udfe wo ahimagi an iiziga man, an di'n ippe. ⁸ Don ongon son a-zilditi a siifo ere beehiye, kane geñ a t'udfe, an d'ihira wo an d'eh: ulo muduso soo y'a ehe inni meeda, son ada zoot wo son ada g'ado. ⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwol»

Ki moo me Isa yi rootiyo t'ono ombife me

(Markus 4.10-12; Lik 8.9-10)

¹⁰ Injino man kane sanalliyagi an aa d'iide ki sirpa k'Isa wo an di y' tunde, an'de: «De ki moo me k'an rootiyo a don duuru t'ono ombife me?» ¹¹ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ni rootiyo injino kono a kune'n Raa y'un ele suuniyo ki suldi don ombife ki Moziko Raa te, wo a kane geñ suuniyo gette Raa y'an k'ele ye. ¹² Derec, a wede i-d'ede suuniyo geñ, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadan a ceera, wo de a wede i-k'ede suuniyo ye geñ, ere boolon i-d'ede ton an i-t'amba. ¹³ Kun ollo, nun n'an orbe t'ono ombife me kono kane an aane an wolle ton, ki kotto munda an ki y' wolle ye, wo an aane an olliga ton, ki kotto munda an ki y'olliga ye wo itadi an ki ti suune ye. ¹⁴ Gen a kane genno a-t'iide a ono don Raa y'igibo ti kaaga t'urzi nebi Ezayi, y'a ruute, y'ede:

“Kune kun d'olliga kereñ, wo ono itadan kun ki ti suuna ye,
kun di wolla kereñ, wo munda kun ki y' wolla ye.

¹⁵ Derec, duwo en kuwwagan an a-ti njiye danbila kono a k'olliga ye, edayan an a-t'ippe kono a ki wolle ye, wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadan an gi di'n suune ye.

An ize injino kono an ki dehu ye an dikimo ki tukki nun Raa, n'an t'ele beeko me*.”

¹⁶ Wo nun n'a roote, unjuwo a kune kono edagan i woliyo wo kuwwagan ollige. ¹⁷ Derec injino wo n'un di rooto: Nebiyagi baadan ti don ki diine baadan an dihe an di wolle munda wede kun woliyo enno, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige enno, wo an gi di y'illiga ye.»

Oodibe k'ita k'ono ombife a tukki wede korso

(Markus 4.13-20; Lik 8.11-15)

¹⁸ «Injino kun ollo, ette ita k'ono ombife a tukki wede korso. ¹⁹ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geñ, i-kaza duwo don ollige ono ki Moziko Raa wo an gi di'n seedu addan ye. Aame geñ Mohita k'oldiko t'ettiyo, ono don an illiga ti t'oddipe t'adda k'addan me. ²⁰ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi geñ, i-kaza duwo don ollige ono Raa, kesiko ulban unje an d'ambu. ²¹ Wo de ono sottadan ti ki ti deegu adda k'addan, an aa ki seedu zakidi ye. Aame i ettiyo dabar ise duwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa man, kesiko an t'argu. ²² Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geñ, i-kaza duwo don ollige ono Raa, wo de san elkisito a suldi duniya ti dehutu k'urzi maala an di'n appiya ono geñ me, an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ²³ Ki dangu buzu wede i zilditi a siifo ere beehiye'n, i-kaza duwo don ollige ono Raa wo an di suuniyo itadan, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eeban ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe inni meeda, son ada zoot, wo son ada g'ado.»

Ono ombife a tukki iizi bungari

²⁴ A don duuru geñ, Isa y'an d'iise rootiyo k'ono ombife ti doolo sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wedusu yi giira buzu wede beehiye adda doomizi. ²⁵ Wo a didfo duwo pay an udige man, aduzi y'a t'iide k'adda doome genno y'a di giira iizi bungari adda kay, wo tuddi yon y'a aahe. ²⁶ Aame mudu geñ an t'udfe wo an iise panita man, iizi bungari genno ton an di bine kay. ²⁷ Injino kane don naabo ki wede boy geñ,

* 13:15 13.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

an iido'ŋ an i di ruute, an'de: "Galmeegey, para maŋ ki giira buzu wede beehiye adda doome me, de iizi buŋgari geŋ an iido ti too me?"²⁸ Yoŋ y'an di'n gime onaman, y'ede: "Geŋ ize aduzó." Inŋkino maŋ kane doŋ naabo an di y' tunde, an'de: "Ki dehu ay t'odo iizi buŋgari ay di'n oddipoy ko?"²⁹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: "Aha, kun'te ye, kono kun oddipey iizi buŋgari geŋ, kun a t'oddipey ti mudu pây.³⁰ Kun oolo an d'ôhira ti mudu kaŋ soo bini onniyo k'aydu, aame geŋ n'an di roota doŋ k'aydu, ki poone an di kirba iizi buŋgari an di-kettita k'oggyadan d'oo miŋ, saŋ mudu an di'n t'aaha k'adda giiyayó kollo."»

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundi mutard

(Markus 4.30-32; Lik 13.18-19)

³¹ Isa y'an rootiyo ono ombide ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi mutard wedusu y'a t'umbe, y'a-giira adda doomizí.³² Wo de ulo k'undumu geŋ yoŋ ŋenku a jüre ti diine k'inŋi k'inda pay. Aame yi t'adfiya maŋ, yi d'isiyo goole i ceeriyo inda doŋ pay adda jineene geŋno, geŋ embi toŋ an d'appiata boydi ekki laydayi.»

Ono ombide a tukk'orme
(Lik 13.20-21)

³³ Isa y'an rootiyo ono ombide sey ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo boolon, t'a-t'obe a moono baadan lootiyo, wo saŋ orme geŋ moono yi-ti t'oozige pay.»

Ki moo me Isa yi naabiya t'ono ombide me

(Markus 4.33-34)

³⁴ A onniyo gette, Isa a dooyisadi ere pay gette yi'ni duuye doŋ duuru t'ono ombide, wo munda daa k'ono ombide y'an ki rootiyo ye.³⁵ Yoŋ y'ize inŋkino kono a-t'ette a ono doŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ ni t'ihina bizó n'an rootita t'ono ombide, wo n'an di kizita suldi doŋ Raa yi ti'n umbida t'ume y'ikkima duniya'.»

Oodibe k'ita k'ono ombide a tukk'iizi buŋgari

³⁶ Inŋkino maŋ doŋ duuru Isa yi'n iili wo y'a aahe boy. Maŋ kane sanalliyagi an aa d'iide sirpadi an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay t'oodibi ita k'ono ombide a tukk'iizi buŋgari doŋ adda doome geŋno.»³⁷ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Wede i korso buzu beehiye geŋ, nuuno wede an n'ehe aa ulo wede.»³⁸ Doome geŋ, duniya. Buzu wede beehiye geŋ, kane doŋ ki Moziko Raa. Iizi buŋgari geŋ,

kane doŋ ki Mohita k'oldiko.³⁹ Adu wede i giira iizi buŋgari geŋ, tode Meeda siitandani. Onniyo k'aydu gette, onniyo ere ki danŋu duniya. Wo doŋ k'aydu geŋ, maaleekiyagi.⁴⁰ Geŋ aakede iizi buŋgari d'uwó an t'oddipe an di zebbiyo adda k'uwwó k'oggyo geŋ, aasa inŋkino kay a onniyo ere ki danŋu duniya te.⁴¹ Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a t'igiba maaleekiyagó an di sika t'adda diine doŋ ki Mozikadó, kane doŋ pay i t'eliyo eebaŋ adda k'oldiko wo doŋ pay isiyo suldi doŋ ulpi geŋ me,⁴² wo an ti'n sebbey adda baala k'uwwó t'oggyo dala dala, ume wede ki d'ollite móolo wo k'aadumu sina.⁴³ Wo kane doŋ ki diine a d'aana Raa geŋ, an di rilitey aakede peedo adda Moziko ki Meegaŋ Raa. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo kofuwo!»

Ono ombide a tukki laale wede an t'umbida

⁴⁴ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa laale an t'umbida adda doome, wo wedusu y'iide'ŋ y'a y'uune. Yoŋ wede geŋ laale yi di y'umbida sey, wo a unŋuwo ere i-d'ede baadan gette y'a inŋile, y'iide'ŋ suldzí pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŋ y'a t'iwila doome geŋno.»

Ono ombide a tukki d'ogoro zooyatu oone

⁴⁵ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso sey, aakede wede suuk yi dehuu d'ogoro majjaanawa tuwarwa kar.⁴⁶ Aame d'ogoro zooyatu oone baadan gette yi t'uune maŋ, y'a inŋile, y'iide'ŋ suldzí pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŋ y'aa t'iwila d'ogoro gettiyo.»

Ono ombide a tukki lebidó

⁴⁷ «Kun ollo sey, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa lebidó an ti sedfiyo adda bar, ita puuni doŋ tuuku toŋ pay, ti t'in sokiyo.⁴⁸ Aame ôoniyo maŋ doŋ sawwiya an t'argu a zenŋe, maŋ an di konso, an di beeriyo puuni doŋ k'ombo k'adda k'eesayan, wo doŋ k'ombo ye ki sebbiyo mendaŋ.⁴⁹ Geŋ a onniyo ere ki danŋu duniya toŋ aasa inŋkino, maaleekiyagi an d'etta an di'n ooyey d'uwó doŋ ulpi t'adda diine doŋ ki diine me,⁵⁰ kono an ti'n sebbey adda baala k'uwwó t'oggyo dala dala, ume wede ki d'ollite móolo wo k'aadumu sina.»

Dooyiso aware ti ere mazzini

⁵¹ Isa y'a tunde sanalliyagi, y'ede: «Ono ombide pay geŋ itadan kun'ni zuune ko?» Kane an i-di'n gime onami, an'de: «Eyye, itadan ay ti zuune.»⁵² Maŋ yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Geŋ inŋkino wede suuniyo k'oogoro tuuku toŋ yi daaniya urzi ki

† 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 78.2.

Moziko Raa man, yonj geŋ yi deeyiso aa wede boy, t'adda laalayí wede y'ukume geŋ, yi d'ambu suldi donj aware wo suldi donj mazzini yi naabiya eego.»

*Donj Nazaret an koogire Isa
(Markus 6.1-6; Lik 4.16-24)*

⁵³ Aame Isa dooyisadí ere t'ono ombide gette y'a ti d'inge man, tinj geŋ y'a t'iiziga. ⁵⁴ Wo y'a ingile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. Aame y'iney man, y'a iise dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo kane donj pay adda boy geŋ an ziidfa giggiran. Kane an di ruute, an'de: «Yonj y'uuno suuniyo k'ono ette ti too me, wo mummino yi d'isiyo suldi k'armika kino me? ⁵⁵ Yo enj ulo ki wede k'áhuntu sarpanje de me! Tode meedí tinj sundutú Mariyam de te! Kane zembadí kuuli'ŋ sumbiyaganj Zak, Yusup, Simo wo Ziid de me! ⁵⁶ Wo zembadí erayi tonj kane an lekkiyo pay ti kine de me! Toogo ti suuniyo k'ono kino en, y'a uuno ti too me?» ⁵⁷ Kono k'injino an di-tuuge k'ambu onamí me. Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geŋ aame tuuku tonj onamí an d'ollige, wo de donj a geeger ere y'a ihira ti donj adda boozi danŋal, onamí an k'olliga ye me.» ⁵⁸ Wo a ume geŋ suldi k'armika Isa yi k'ize baadanj ye, kono kane an ki ziipe addanj a yode ye.

14

*Taaya k'unto ki Zanj Batis
(Markus 6.14-29; Lik 9.7-9; 3.19-20)*

¹ Aame geŋ Erod yonj wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a illiga suma k'Isa ti móolo. ² Manj y'an di ruute donj naabadi, y'ede: «Wede geŋ yonj Zanj Batis! Yi bildo ti diine donj unto, geŋ kono k'injino i-d'ede toogo yi d'isiyo suldi k'armika me.»

³⁻⁴ Erod y'ilke injino kono yi-ziidfa ere leemadi Pilip sundutú Erodiyas, wo Zanj Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda erewo gette.» Injino manj Erod y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziidfo Zanj me, an ti y' gittite wo an ti y' zid'de adda danŋay. ⁵ Erod yi dehu Zanj asigiryagi an di y' t'ide, wo de y'an d'orgiso a Yawudiyagi kono kane pay an zuune adda k'addanj Zanj geŋ yonj nebi. ⁶ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya man, an d'isiyo tarnaape. Injino onniyo gette t'iina man, uto konjo k'Erodiyas t'a immira a daana ki donj an'ni wiiko, wo a tode gette Erod addi i-d'ifi. ⁷ Injino manj y'a-ti niime tuddi, y'ede: «Mundfa wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, wo ni di t'ela.» ⁸ Mettú Erodiyas ti di t'elite ono, manj uto konjo ti di ruute Erod, t'ede: «Ankeŋŋo k'o ti dekki eego Zanj Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o

d'adi keŋŋo!» ⁹ Aame geŋ mozigo y'a t'ize sommagi dondonj, wo de kono y'a ti niime tuddi a daana donj an'ni wiiko geŋ, y'a iyye y'an di ruute a asigiryagi an di-dekko eego Zanj, an i t'ela. ¹⁰ Injino manj y'an igibe k'adda danŋay an di dikko eego Zanj te. ¹¹ Eego an t'umbo adda supira, an i d'ele a uto konjo wo tod' ti d'iide a mettú. ¹² Wo kane sanalliyagi Zanj an d'iido, nuune an t'umbe an t'ittiba. Saŋ an d'ingile k'ume k'Isa, an iide'ŋ an i t'iide taaya a mundfa wede ize.

*Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat
(Markus 6.30-44; Lik 9.10-17; Zanj 6.1-15)*

¹³ Aame Isa y'illiga taaya gettiyo man, tinj geŋ yi di gili adda tooko y'a diipida bar kono y'a t'arga siidi k'adda balda. Wo kane donj duuru geŋ umayí an di y'illiga, an t'uddito t'adda geegiryagi donj go-gopponj geŋ me, wo an di y' diine ti zondan. ¹⁴ Isa yi ti diige ti tooko man, yi woliyo donj duuru baadanj, wo i di t'ize sommagi a duwo geŋ me, y'an d'iise eliyi beeko a donj k'eeni a diinayan.

¹⁵ A peedo ti t'aake k'ooriyo man, sanalliyagi k'Isa an a d'iide sirpadi wo an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume enj balda wo peedo tonj t'ingile, injino manj duwo pay enj k'an eezo an t'ette k'adda k'illiyagi an d'owiltey mundfa k'ombo.» ¹⁶ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «I k'ise ye an d'engile me, ombo an eelo kune batum.» ¹⁷ Manj kane an di ruute, an'de: «A enŋo kaye ay d'ede minj mappa paat wo puuni sire danŋal.» ¹⁸ Yo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane geŋ, kun o d'edi keŋŋo.» ¹⁹ Manj y'an di ruute a donj duuru an di-koone adda soole, saŋ y'a-ziki mappa paat ti puuni sire geŋŋo, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Manj mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi wo kane an an di dikkada a donj duuru geŋŋo. ²⁰ Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a ūune dappa koomat makumu sire. ²¹ Kane donj iimi geŋ, an t'ide kuuli suma dupu paat, daa kaza k'erayi wo inŋi.

*Sooru k'Isa ti Piyer ekk'ahu
(Markus 6.45-52; Zanj 6.16-21)*

²² Saŋ manj kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di-kili adda tooko kono an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, koore yonj donj duuru yi-ti'n t'igiba geŋ me. ²³ Aame donj duuru yi ti'n igibe man, yonj y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa siidi. Wo siidi y'a tunde Raa a ume geŋŋo, bini ume a-t'ize did'do. ²⁴ Aame geŋ tooko tod'te dokki fotto ti zenje me. Wo maaye a giggiran, injino ahu i-kolzite baadanj i d'obe dubusuk dubusuk ekki

tooko. ²⁵ A didfo biza soohe mañ Isa yi-t'uddo, yi sooru t'ekk'ahu yi d'ettiyo tukki sanalliyagi. ²⁶ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu mañ, orgiso t'anni ziida baadañ wo an di ruute, an'de: «Eñ beyye!» Wo a orgisadañ gette an d'iise dollite. ²⁷ Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ombon! Kun orgide ye, eñ nuuno!» ²⁸ Mañ Piyer y'a t'ihina bizi yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, eñ ki kotto kee mañ, k'o eli urzi n'a ozire t'ekk'ahu, n'a ette k'ume kee.» ²⁹ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki t'edi!»

Mañ Piyer t'adda tooko yi-ti diige, y'a iise sooru t'ekk'ahu, yi d'ettiyo tukk'Isa. ³⁰ Wo aame y'uwwa maaye yi t'uuke baadañ mañ, orgiso t'a yi ziida, y'a iise sooyiso k'adda k'ahu wo yi dollite, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuñ, ki n'utti, ki n'utti!» ³¹ A kaamiki Isa y'a igibe beezi, y'a yi ziida Piyer me, wo yi di ruute, y'ede: «Kee zaapu k'adda a nuuno baata, ki moo me ki niiku me?» ³² Wo aame kane sirwan an ti gili adda tooko mañ, maaye y'a ziida. ³³ Injino mañ kane pay adda tooko geñ an di dikke a daana k'Isa, wo an i di ruute, an'de: «Ki kotto kee'ñ Ulo Raa!»

Eliyo beeko a don k'eeni a siido Zenezaret

(Markus 6.53-56)

³⁴ An ti diipida bar mañ, an d'iiney a siido Zenezaret. ³⁵ Kane don siido gette Isa an di y' zuune, mañ rabiladi an ti-tiipe adda siido pay, wo don k'eeni pay an i di ziko. ³⁶ Kane duwo geñ, an i d'obe bey kono don k'eeni an a-botte a bize kallayi danjal ton mañ, wo kane don pay a bottiyo geñ an d'uttiyo.

15

Dooyiso ere ki mongidagi

(Markus 7.1-13)

¹ Sañ mañ don miibi ti diine Pariziyen ti don suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem, an d'iide k'ume k'Isa wo an di y' tunde, an'de: ² «Ki moo me sanalliyaga an a-ti doopide a dooyiso ere ki mongidagin an duuye te? K'ollo, ki poone an t'eesa ombo geñ, beydan an k'opilso ye aa mongidagin an ruute me.» ³ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Wo kune'ñ, ki moo me kun a-ti doopide a urzi k'oogoro ere ki Raa, wo kun di sooru a urzi dooyisagun me? ⁴ Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: "Ki elo suma a meega ti meeda*." Wo son y'ede: "Wede yi duudiyo meegi ise meedi koo mañ, yon geñ ki towwo†." ⁵ Wo de kune'ñ, kun dooyiso duwo, kun'de: "Wede tuuku yi

rootiyo a meegi ise a meedi, y'ede: Munda wede n'a-di t'ele a gi di nooge, yon ni ele sedefeke a Raa. ⁶ Mañ yode geñ yi ki t'ize ye munda wede i-t'ele suma a meegi me." Kun isiyo injino geñ, kun ti towwo ono don Raa yi ruute kun d'ise me, wo kun di sooru a urzi dooyisagun. ⁷ Kune don bizigun sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono don Raa y'igibo a tukki kune geñ derec, aame yi ruute ti kaaga, y'ede:

⁸ "Duwo eñ an o eliyu suma t'ono bizañ, wo de ki kotto adda k'addan kane dokki ti nuñ Raa me.

⁹ Kane suldi don an isiyo kono an o ottilso geñ ki bita, kono urziyagi k'oogoro don an dooyiso geñ ettiyo t'urzi duwo danjal‡."»

Suldi don a ki ti k'ise ganigi a daana Raa

(Markus 7.14-23)

¹⁰ Sañ Isa y'a wiike don duuru an t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, wo ono eñ itadan kun di'n suuno: ¹¹ Suldi don pay wedusu y'oomi geñ, i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me, ki too mañ i y'ise ganigi a daana Raa munda wede adfiya ti bizi genno.» ¹² Injino mañ kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Kee ki suune dey ko, kane Pariziyen a onama don an illiga geñ, kane i'n uune me?» ¹³ Y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kane Pariziyen geñ aakede inda don Meego Raa a kandaane yi k'iite ye, wo kane pay geñ y'an oddipa. ¹⁴ Kane geñ kun oolo, kane aakede konzayi, an dokkiyo konzayi eeban! Wo de aame wede koosiyo y'arkudu koosiyo bakadi mañ, sirwan pay an di sildiiti adda k'olde.» ¹⁵ Mañ Piyer y'a t'ihina bizi wo yi di ruute, y'ede: «K'ay t'oodibi ita a ono ombide eñ me.» ¹⁶ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, kune ton onamo eggun ti k'aane ti ki'n seeda ye pi me! ¹⁷ Kun ki suune ye ko, suldi don pay wedusu y'oomi geñ i-ti deegu adda k'addi, wo sañ yi-ti'n naamiya me? ¹⁸ Wo ono don adfiya ti bize geñ ettiyo ti biza k'ulbe, wo kane genno i-ti y'isiyo wede'ñ ganigi a daana Raa me. ¹⁹ Derec, ti biza k'ulbe genno ettiyo elkiso ere oldo i-ti y'eliyo wede'ñ a suldi don ulpi aakede: towwo duwo mirsi, moone t'ere bakadi ise ti kule bakatu, boliyo, oogire, rootiyo k'ono butte a tukki bakada a daana booro, wo kaldita tudde. ²⁰ Kane suldi genno don i-ti y'isiyo wede'ñ ganigi a daana Raa me! Wo de urzi k'ombo daa k'opilso bey aa mongidagi an ruute geñ, wede'ñ i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me.»

* 15:4 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † 15:4 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17. ‡ 15:9

15.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13.

*Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye
(Markus 7.24-30)*

²¹ San man tin gen Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki siido ere i duule geeger Tir kane ti Sidonj. ²² Wo aame gen i d'ede erewo tod'te ti siido Kanahanj ti lekkiyo adda siido gettiyo, t'a iido tukk'Isa t'a iise dollite, t'ede: «Galmeege, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo! Uto nunj i-d'ede siitan a ettu wo ti dabirsa baadanj.» ²³ Wo yon onamtu yi-ki'n gime ye. Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi wo an di y' tunde, an'de: «Erewo gette ki ti-kama, kono t'inni daanahanj ti dollite wo ti k'annugu ye.» ²⁴ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nunj Raa yi n'igibo ki tukki donj k'Izrayel danjal, kane aa dambami donj i digge.»

²⁵ Wo erewo gette t'iide'ij, t'a dikke a daanadi wo ti di ruute, t'ede: «Galmeege, k'edi k'a ni noogil!» ²⁶ Yon yi di'n gime onamtu, y'ede: «Beehiye ye k'a t'ambe ombo k'inni, k'an di t'ele a gahiti me.» ²⁷ Manj tod' ti di ruute, t'ede: «Galmeege onama gen derec, wo ki kotto kane gahiti genno tonj ombo ere i soldite ti bey galmaawan aame an ombo gen, an di petiyo.» ²⁸ Injino manj Isa yi di'n gime onamtu, y'ede: «Erewo no, konj zaapu k'addi a nuuno baadanj genj, Raa yi elo munda wede addi i dehu.» Wo a kaamiki ututu t'a uune bee.

*Eliyo beeko a donj k'eeni baadanj
(Markus 7.31)*

²⁹ San manj t'ume genj, Isa y'a t'iiziga wo y'a ingile ki biza bar ki Galile. Y'a ti gili ekki kesse wo y'a-guune. ³⁰ Donj duuru baadanj an d'ettiyo ki tuddi, an di ziko ti kane donj jekese, donj konzayi, donj kesiyaganj soo soo, donj bizanj a t'ippe an k'orbe ye, wo donj k'eeni baadanj ti doolo tonj ede. Kane genj, donj duuru an ti'n zippe a daana k'Isa wo yonj y'an d'ele beeko. ³¹ Kane duwo genj an ziidu giggiranj aame an wulle donj bizanj a t'ippe an orbe, donj kesiyaganj soo soo an t'ikkima, donj jekese an di sooru beehiye, wo donj konzayi an di wollejo. Wo kane pay genj an d'iise tamma Raa wede ki donj k'Izrayel.

*Eliyo k'ombo a kuuli dupu pide
(Markus 8.1-10; Matiye 14.13-21)*

³² Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Nunj duwo enj o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nunj iide onniyo ado, wo ankenno munda k'ombo an k'ede ye. Ni ki dehu n'an ki ti'n t'igibe addanj guguba ye, para manj an d'oopey

a urzi.» ³³ Kane sanalliyagi an di tunde, an'de: «De adda balda ette, ti too me in t'oonna mappa baadanj a donj duuru kino enj an d'ooma an t'assa me?» ³⁴ Manj Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat, ti puuni sunni miibi.» ³⁵ Injino y'an di ruute a donj duuru genj, y'ede: «Kun ti koonna siido!» ³⁶ Manj y'a ziki mappa sarat ti puuni genj a beezi, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagi an an di-dikkida a donj duuru genno. ³⁷ Wede tuuku tonj y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombo ere uupite gette, an ti tussite a uune dambayi deero sarat. ³⁸ Kane donj iimi genj kuuli dupu pide, daa kaza k'erayi t'inni. ³⁹ Aame donj duuru Isa yi ti'n igibe manj, yonj yiti gili adda tooko, wo y'a ingile ki siido Magadanj.

16

Tondiyo ki munda k'armika

(Markus 8.11-13; Matiye 12.38-39; Lik 11.16,29; 12.54-56)

¹ Donj miibi ti diine kane Pariziyen ti Saduseyen genj, an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onami. Injino manj an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika wede a kize yonj Raa yi y'igibo. ² Wo Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aame peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze manj, kun d'eesiyo: "Ume y'isa tasse beehiye." ³ Wo ti soohe walak kun d'eesiyo: "Anjki mizzi yi koppa, kono kandaane teezikadi ki zimolo*." Injino manj kun d'aaniya kun di suuniyo ita suldi donj kun wollejo t'edagun isiyu a kandaane, wo de ki moo me kun ki d'aaniya kun gi di y' suuniyo ye munda wede i-kaza ita suldi donj Raa y'isiyo ankenno enj me! ⁴ Ita duwo donj ankenno enj, kane donj ulpi wo an ki seedu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nunj Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye manj.» Injino kane genj Isa y'i'n iili, y'a ingile.

Tookiyo kuude a urzi dooyiso ki Pariziyen ti Saduseyen

(Markus 8.14-21; Lik 12.1-6)

⁵ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee genj, an dundo an d'ambo mappa me. ⁶ Aame genj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun koonna mentikagi a orme wede ki Pariziyen ti Saduseyen me.» ⁷ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyo ti tuddan,

* **16:3** 16.3 Di kane Yawudiyagi aame an wollejo peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze manj, an d'eesiyo ume y'isa tasse beehiye. Wo ti soohe walak aame an wollejo kandaane teezikadi ki zimolo manj, an d'eesiyo anjki mizzi yi koppa, genj a di kine injino ye.

an'de: «Yi rootiyo injkino kono in k'umbo mappu ye.»⁸ Wo yo Isa rootiyadan gette y'a ti zuune, injkino man y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyo ti tuddugun, kun k'umbo mappu ye me? Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata!»⁹ Ki kotto kune suldi don ize gen, itadan kun ki ti zuune ye fotto! Kune un dunde baa a mappu paat wede an an di-dikkida a kuuli dupu paat, wo a onniyo gette oopiyo ki mappu dambayi miibi kun zikiti me?¹⁰ Wo kune un dunde baa a mappu sarat wede an an di-dikkida a kuuli dupu pide, wo a onniyo gette oopiyo ki mappu dambayi deero miibi kun zikiti me?¹¹ De mummino kune'n ita k'onamo kun gi di'n suuniyo ye me? Aame n'un ruute, n'ede: «Kun koonu mentikagi ti orme wede ki Pariziyen ti Saduseyen» gen, n'un rootiyo ti mappu ye.»

¹² Injkino man kane sanalliyagi ita k'onami an di'n zuune, yon y'an ki rootiyo an di koone mentikagi ti orme wede an ki d'oodibe mappu ye, kacin y'an rootiyo ti dooyiso ere ki Pariziyen ti Saduseyen.

Isa min yon wee wee?

(Markus 8.27-30; Lik 9.18-21)

¹³ Isa y'ingile ki geeger Sezare siido Pilip, aame y'iiney man sanalliyagi y'anni tunde, y'ede: «A tukki nun wede an n'ehe aa ulu wede en, duwo an rootiyo nun wee wee?»¹⁴ Kane an di'n gime onami, an'de: «Don son an'de kee Zan Batis, don ongo an'de kee nebi Eli, wo don ongo son an'de kee nebi Zeremi koo ise nebi ti diine nebiyagi don ti kaaga koo man.»¹⁵ Wo yon y'an di ruute, y'ede: «De kune me, kun'de nun wee wee?»¹⁶ Simo wede an yi waaku sundi soo te Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa zeere.»¹⁷ Injkino man Isa yi di ruute, y'ede: «Simo ulu Zonas, unsuwo a kee kono derec gette a-t'iidiba ita'n wede tudde ye, a iidiba ita Meego Raa a kandaane.»¹⁸ Wo anken n'a di rooto kere, kee sundi Piyer, suma i-kaza "mokkolo", wo gen ekki mokkolo gettiyo n'a ti'n koonu kane don ogiyo ti sundo me, kono an t'ise aakede foy wede nun n'oozige. A kane don ogiyo gen, ume ki don i t'inda batum i-k'ede toogo y'a ki'n ceera ye.¹⁹ N'a di t'ela kerle wede ki Moziko Raa a beez: Munda wede tuuku a siido k'a ti gitta man, a kandaane Raa y'a di ketey, wo munda wede tuuku a siido ki t'iiza man, a kandaane Raa y'a t'eezey.»²⁰ Man Isa a sanalliyagi y'an d'undirde kono a wenda soo ton an i roota ye, yon Almasi Raa yi biire me.

Rootiyo k'Isa a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Markus 8.31-33; Lik 9.22)

²¹ Tin gen, Isa y'an d'iise rootiyo kere a sanalliyagi, y'ede: «I dehu nun n'a t'ette ki Zeruzalem, wo a ummey gen kane don i dokkiyo donzin, deero don sedeke ti don suuniyo k'oogoro, an t'eley urzi a duwo an di n' seedey, an di n' dabirey baadan, an a di n' t'idey. Wo onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti n' baldey.»²² Man Piyer y'a y'irga siidi, y'a y'iise aapudu, y'ede: «Aha Galmeege, kee Raa yi ki booho! Munda gen a aana ye!»²³ Wo de yo Isa y'a-gime ki tukki Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kee Meeda siitandani t'a-t'üne adda k'adda, ki ledfo dokki ti tuddo me! Kee a nun mokkolo morkiye a munda wede n'aase me kono elkisada ti ere ki Raa soo ye, elkisada ki don tudde.»

Urzi daaniya k'Isa

(Markus 8.34-9.1; Lik 9.23-27)

²⁴ San Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno man, tuddi batum y'a ti kiigira, ki unto ton y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane.»²⁵ Injkino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddi k'aggadi man, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddi kono nuuno man, y'a t'utta.²⁶ A wede koduwatu moo me suldi duniya pay y'anni t'ooone, wo tuddi y'a ti dagge me? Wo ki kotto wede gen tuddi zooyatu oone, gen yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a ki pelke tuddi ye!²⁷ Derec, nun wede an n'ehe aa ulu wede en, n'aa kimo ti maaleekiyo adda daryika ere ki Meego Raa, wo aame gen wede tuuku ton y'a t'oonu munda wede ni dehu ni-t'ela a naabadi ere y'ize gette.²⁸ Derec injkino wo n'un di rooto: «Don ongon ti diine kane don ankenno en an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulu wede en, n'etto adda mozikado me.»

17

Ume k'eda k'Isa a-gime

(Markus 9.2-9; Lik 9.28-36)

¹ Iide onniyo zoot k'ita man, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo leemadi Zan, y'an d'an d'ingile siidan k'ekki mokkolo sohoro.² An iney man, a daanadan gen min tuddi a-gime sittu, injkino ume k'edayi a iise ralita aa peedo wo kallagi a t'ize tuwardi kar aa toore.³ A kaamiki, kane sanalliyagi ado gen an wollioy bibi-raw Muusa ti nebi Eli* an rootiyo t'Isa.⁴ Injkino man Piyer y'a t'ihina bizi, yi di

* 17:3 17.3 Muusa ti Eli gen kane nebiyagi, an likke ti kaaga, ki poone Isa y'a aana duniya.

ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nuñ, bee-hiye'ñ kine in di lekke a eñño! Ki dehu mañ, a eñ n'un d'okkima daabagi afo, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.»⁵ Aame onami y'a ki ti'n denge ye botto gen, i d'iido dondirso ti-tooriyo ti di'n ippe kane gen me. Wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «Eñ Ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbó unse ti yode me. Kun y'ollo!»⁶ Aame sanalliyagi an illiga golla gettiyo mañ, orgiso t'anni ziiða baadan an di zilfditi kañ ossiso.⁷ Isa y'a d'iide sirpadaan, y'an d'an buttiite wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'oozon, kun orgide ye!»⁸ Mañ kane an d'umbe edayan, wo an woliyo Isa siidi, wenda ti doolo umbo.⁹ A ðeeguzan t'ekki morkkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede iido kun wulle gen, a wenda soo toñ kun rootey ye, bini baldiya ki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede eñ ti diine don unto.»

¹⁰ Mañ kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Ki moo me don suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli doo min, sañ Almasi Raa yi biire kollo" me?»¹¹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Derec, Eli gen y'a etto, wo suldi pay y'an okkima a urzizañ.»¹² Wo kun ollo, n'un di rooto, Eli gen yon yi t'iido baa, ðuwo an gi di y' zuune ye, yon wede a etto me, wo an i-d'ize ulsu aa addañ i dehu. Gen inkinno kay nuñ wede an n'ehe aa ulo wede eñño toñ, an di n' dabira.»¹³ Inkinno mañ kane sanalliyagi an di zuune, yon y'an rootiyo a tukki Zan Batis, a tukk'Elī ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedi
(Markus 9.14-29; Lik 9.37-43)

¹⁴ Isa ti sanalliyagi afo an iiney a ume don duuru mañ, a ume gen i d'ede wede y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a ðaanadi¹⁵ wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, k'iso adde koduwo a ulo nuñ, yon i-d'ede amputput, yi dabirsa baadan, onniyo ti y'amboy, ti-ti y' sefdiyo adda k'uwwo ise adda k'ahu toñ mañ.»¹⁶ N'an di y'umbo a sanalliyaga, wo ðe kane an k'iine an i k'ele beeko ye.»¹⁷ Mañ Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune don ulpi wo kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nuñ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo ðe a nuñ kun ki d'umbe ye! Gen n'a ombina ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi kenno.»¹⁸ Isa y'a t'iddise siitan gette, mañ tod' t'a t'udfe ti tukk'ulo me. Wo a kaamiki yon y'a uune bee.¹⁹ Inkinno mañ sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di y' tunde siidan, an'de: «Wo ðe ki moo me

siitan gette kaye ay ki d'iine lommatu ye me?»²⁰ Yon y'an di ruute, y'ede: «Kun k'iine lommatu ye kono kune'ñ zaapu k'addugun a Raa baata. Derec inkinno wo n'un di rooto: Ise zaapu k'addugun a Raa gette t'aase nenko aa ulo k'undumu sundi mutard toñ mañ, kun aane kun i di roote a tokomo ette, kun t'eese: "T'umayi eñ mi-ðeeto k'ummey", toñ mañ tod' t'a-ðeete. Munda wede kun k'aane ye umbo.»²¹ Wo gen ita siitan ere kino ette, addiyatu t'urzi tondiyo Raa wo ti lekkiyo ere onniyo muno daa k'ombo ðaññal.»

Rootiyo k'Isa ere ki sirwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Markus 9.30-32; Lik 9.43-45)

²² Onniyo soo kane sanalliyagi an t'ugiye pay a siido Galile, mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuñ wede an n'ehe aa ulo wede eñ, an di n' t'eley a bey ðuwo.»²³ Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe mañ Raa y'a ti n' baldiy.» Inkinno kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondon.

Eliyo jibaaye ki Boy Raa

²⁴ Isa ti sanalliyagi an iiney geeger Kapernayim. Aame gen kane don sefdu jibaaye ki Boy Raa[†] an a d'iide sirpa Piyer wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisagun jibaaye y'eliyo ko ki Boy Raa te?»²⁵ Yo Piyer y'a ruute, y'ede: «Eyye, y'eliyo.» Sañ Piyer yi-t'iide k'adda boy, wo ki poone y'a t'ihina bizi gen, Isa y'a ruute, y'ede: «Simo kee elkisada moo me? Wee wee a t'ele jibaaye wo patanti a mozagi don a duniya ette? Don siido kunun, torgagi ko?»²⁶ Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Torgagi a t'ele me?»[‡] Mañ Isa yi di ruute, y'ede: «Inkinno mañ don siido an ki t'ele ye.»²⁷ Wo min kane don sefdu jibaaye in ki ti'n kulkuwa ye gen, k'odo ki biza bar, k'a sefdoy tiwili k'adda k'ahu, wo puuniso ere k'amboy ki poone gette k'a t'ohinoy bittu, ki-t'ooney tamma soos[§] ere a t'idey ki jibaaye, k'a t'amboy wo ti tode gette k'a eloy jibaaye ki nuuno wo ki kee.»

18

Wede goole a jire a Moziko Raa
(Markus 9.33-37; Lik 9.46-48)

¹ Aame gen kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di tunde, an'de: «Wee wee goole a jire a Moziko Raa te?»² Mañ Isa yi wiike ulo nenku, y'a y'ihira a diinayan,³ wo y'a ruute, y'ede: «Derec inkinno wo n'un di rooto: Aame kun ki ti

† 17:24 17.24 Jibaaye ki Boy Raa: Tode gette eliyo Yawudiyagi don kuuli wo ki daayum aame an towwo ozzine ada sire doo. Tamma ere ki t'ele ki jibaaye gette, tod'te zooyatu ki naabo k'onniyo sire ki wede. Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.13-14. ‡ 17:26 17.26 A ozzinagi gen, eliyo jibaaye ti patanti torgagi, don siido ye. § 17:27 17.27 Tamma soo: I-towwo eliyo jibaaye ki don sire.

gima lekkiyagun̄ wo kun ki t'iza aa in̄ni sun̄ni ye man̄, Moziko Raa kun ki t'etta ye. ⁴ In̄kino man̄ wede yi-t'iza tuddi n̄en̄ku aa ulo en̄no man̄, yode gēn̄no goole a jiire a Moziko Raa te. ⁵ Wede tuuku yi seedu ulo aa yode en̄ bey sire a sundo man̄, gēn̄ aa yi seedu nun̄ batum.»

Suldi don̄ i-t'eliyo wedusu adda k'oldiko

(Markus 9.42-48; Lik 17.1-2)

⁶ «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldiko wede soo ti diine kane don̄ tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno man̄, a wede in̄kino gēn̄, dabar ere an i di kette assa meeda a golladi an ti y' sedfe adda moyta bar gette, soodo sey ti ere yi t'oonoy a daana Raa te. ⁷ Dabar a don̄ duniya, kono i d'ede suldi baadan̄ an t'eliyo duwo adda k'oldiko. Derec, kane suldi daayum ede don̄ i t'eliyo duwo adda k'oldiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadi adda k'oldiko. ⁸ Aame beezá ise zindá koo a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko man̄, k'a-dɛkko k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee zindá soo ise beezá soo wo k'a t'oonoy lekkiyo ere ki daayum, bee min̄ k'a lekke beydan̄ sirwan̄ ise zon̄dan̄ sirwan̄ wo an ki ti sedfey adda k'uwwwo ere t'oggiyo ki daayum. ⁹ Wo aame ersada t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko man̄, k'a t'oodo k'a sedfo dokki ti kee me. Beehiye i jiire a kee t'ersada soo wo k'a t'oonoy lekkiyo ere ki daayum, bee min̄ k'a lekke edaya sire wo an ki ti sedfey adda k'uwwwo ere ki dabar.»

Ono ombife a tukki damsá i digge

(Lik 15.1-7)

¹⁰ «Kun koona mentikagi, wenda yi igira wede soo ye ti diine kane don̄ tasse a urzi zaapu k'adde a Raa me. Kun ollo, n'un di rooto, kane gēn̄ maaleekiyagan̄ an lekkiyo jep a daana Meegó Raa a kandaane me. [¹¹ Derec, nun̄ wede an n'ehe aa ulo wede en̄, n'iido'ŋ n'an t'ele uttiyo a don̄ i digge adda k'oldikadan̄.]

¹² Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. Aakede wede'ŋ i-d'ede dambami meeda wo ere soo ti diinayan̄ t'a digge. In̄kino wede gēn̄ y'aase mummino me? Ki kotto don̄ ada gessat makumu gessat gēn̄ yi d'ooli a ita tokomo, y'a t'ette dehuu ki ere i digge. ¹³ Derec in̄kino wo n'un di rooto: Aame wede gēn̄ yi t'uuno man̄, un̄suwadi ere a tukki damsá gette t'aase baadan̄ a ceere ki don̄ ada gessat makumu gessat i ki digge ye gēn̄no. ¹⁴ Gēn̄ in̄kino Meegugun̄ Raa a kandaane yi dehu wenda soo ton̄ i ki dagge ye ti diine kane don̄ tasse a urzi zaapu k'adde a yode me.»

Aapudu tudde

¹⁵ «Aame leemada wede i ziipe addi a Raa gēn̄ yi t'ize oldiko ti kee man̄, k'odo ki y'oonoy wo ki rootoy munda gēn̄ siggun̄. Aame yi-k'illigey man̄, leemada ki ti y' gimo k'urzi wede beehiye. ¹⁶ Aame yi ki k'illigey ye man̄, k'a waako wede soo ise don̄ sire ton̄ man̄, kun di y'oonoy sey, kono suldi pay gēn̄ kun ti'n t'ide a daana don̄ sire t'ado i wulle wo illiga dfoo*. ¹⁷ Aame kane gēn̄ y'an ki'n illigey ye man̄, k'an t'oodo taaya a don̄ ogiyo ti sundo. Wo ki dan̄gu, aame kane gēn̄ yi ki'n illigey ye sey man̄, ki y' wollo yon̄ gēn̄ aakede wede i ki suune Raa soo dan̄jal ye, wo aakede wede sedfu jibaaye.

¹⁸ Derec in̄kino wo n'un di rooto: Munda wede tuuku a siido kun a ti gitta man̄, a kandaane Raa y'a di kettey, wo munda wede tuuku a siido kun t'iiza man̄, a kandaane ton̄ Raa y'a t'eezey.

¹⁹ Kun ollo, n'un di rooto sey: Aame a siido gēn̄ don̄ sire ti diinagan̄ an ti gitte onaman̄ kan̄ soo an di tonde Raa a munda tuuku ton̄ man̄, gēn̄ Meegó Raa a kandaane y'an di y't'ela. ²⁰ Derec, a ume tuuku don̄ sire t'ado wo a gili gēn̄ an t'ugiyi ti sundo man̄, nun̄ a diinayan̄.»

Ono ombife a urzi tambobino

(Lik 17.4)

²¹ In̄kino man̄ Piyer y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmeek'i nun̄, aame leemada y'o t'ize oldiko man̄, tan̄ miibi ni-d'ise tambobino me? Bini tan̄ sarat ko?» ²² Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Aha, n'a-ki roote bini tan̄ sarat ye, wo n'a di roote bini ada sarat sarat, tan̄ sarat. ²³ Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo yi dehu y'a wolle sonko ere don̄ naabadi an i di t'ele. ²⁴ In̄kino man̄ yi-t'iise, ki poone an i di wiiko wede i di t'ele sonko baadan̄ baadan̄ ki k'aane ki ti kize ye. ²⁵ Wede gēn̄, i-k'ede munda ye yi di t'ele sonko ki galmeegi me. In̄kino man̄ galmeegi y'an di ruute a don̄zi, y'ede: "Wede en̄ kun ti y'owol, eddi, in̄nizi wo sulfizi pay kono a-ti t'ide a sonkadó." ²⁶ Man̄ wede naabo gēn̄ y'a iire a zon̄ galmeegi, wo yi di ruute, y'ede: "K'ambo ombine a nuuno me, sonkadá nun̄ n'a-ti kima pay." ²⁷ Galmeek'i wede naabo gēn̄ i di t'ize sommagi, sonko ere yi di t'ele yi-d'iili mentú, man̄ wede naabo y'a ingile. ²⁸ Aame wede naabo gēn̄ ti di mozigo yi t'udde man̄, an a-t'ikkima ti wede ume naabadan̄ soo, yon̄ gēn̄ i-d'ede see ki sonko miibi dan̄jal. Y'iide'ŋ yi di ziida golladi bin̄ wo yi di ruute, y'ede: "Seezá k'o y'eli." ²⁹ Man̄ yo wede ume naabadan̄ soo gēn̄, y'a iire a zon̄di wo

* 18:16 18.16 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

yi-d'obe bey, y'ede: "K'ambfo ombiñe ti nuuno, seezó n'a yi t'ela." ³⁰ Wo ðe yo wede geñ y'a-tuuge, wo ulsu a jiiire sey yi-ti y' zidde ðangay koore seezi yi di y' t'ela geñ me. ³¹ Aame kane ðonj me naabadañ soo geñ an wulle injkino man, an t'ize sommagi dondon, an iide'n a galmeegañ an i di t'iide taaya a suldi ðonj pay ize geñ me. ³² Injino man galmeega geñ wede naabo y'a yi wiike, wo yi di ruute, y'ede: "K'o ibi bey moñ seezá pay n'a-di y'iide miñ, kaciñ kee wede naabo ulsu kino too! ³³ Ki too man kee k'a dehe k'aase adde koduwo a wede naabo aa kee, aakede nuñ batum n'ize adde koduwo a kee." ³⁴ Wo galmeegi adda kulkuwadi ere baadañ gette y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an di y' dabire adda ðangay koore soñkadí yi di t'ela pay geñ me.»

³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Geñ injkino kay Meegó Raa a kandaane y'un isa me, aame wede tuuku ti diinagun yi k'iza tambobino a leemadí t'adde soo ye man.»

19

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo (Markus 10.1-12; Lik 16.18)

¹ Aame Isa ti dooyiso ðuwo y'a ti ðiñge man, ti siido Galile y'a t'iiziga y'a-diiþida ti siido Ziide ere ti dar k'ooye Zurden ti nee. ² Ðonj duuru baadañ an di y' diine wo a ume geñ y'an d'ele beeko a ðonj k'eeni ti diinayan. ³ Ðonj miibi ti diine Pariziyen an a d'iide sirpadi kono an dehu an i ð'ekke ikka t'urzi k'ono. Man kane an di y' tunde, an'de: «Oogiradiñ t'ele ko urzi ki peeriyo k'erewo, aame kule yi uune munda tuuku eddi t'ize wo ulbi i-k'ize unje ye man?» ⁴ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono ðonj an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldi pay geñ, y'ikkima an kule t'ere*."»

⁵ Wo Raa y'a ruute sey, y'ede: "Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta biñ ti eddi. Wo kane sire geñ an t'isa tudde soo†." ⁶ Injino man kane geñ sire ye baa, an t'ize tudde soo. Geñ injkino munda wede Raa y'a ti gitte geñ, wede tudde yi ki t'eeze ye.» ⁷ Kane Pariziyen an di y' tunde, an'de: «Ðe ki moo me ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddi man, yi di ðekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytu me‡?» ⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un ele urzi ki peeriyo k'eraygun kono a ego zakidi ere un d'ede gettiyo, para man t'ume k'eesiyo injkino ye. ⁹ Wo kono k'injino tonj n'un di rooto: Ki peeriyo

k'erewo ulu, wo wede yi peere eddi geñ, aame ti moone ti kule bakatú ðanñal! Para man yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo man, Raa yi yi woliyo yonj wede i moone t'ere bakadí.»

¹⁰ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Aame wede yi peere eddi t'urzi soo ðanñal geñno man, geñ ki ki ziida ye tonj bee.» ¹¹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ðonj pay an k'aane an k'ambe ye a dooyiso ette, aane ambe kane ðonj soo Raa y'an ele urzi ðanñal. ¹² I d'ede urziyagi miibi ðonj i-t'eegirso kuuli an k'aane an ki sedde erayi ye me. Ki ðonj ongo moytan umbo t'ume k'ehiyadan too, ðonj ongo kokkiso t'urzi ðuwo wo ðonj soñ kane batum an ti seedu tuddan aa moytan umbo kono Moziko Raa. Geñ wede y'aane suuniyo k'ita k'ono enño man, yi ni suuno.»

Isa ti injni sunni

(Markus 10.13-16; Lik 18.15-17)

¹³ Sañ man ðuwo an i di ziko injni sunni a Isa kono y'an di zaape beezi a eedañ wo y'a tonde Raa kono kane, miñ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eddisito ðuwo geñ me. ¹⁴ Man Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo injni enj an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki ðonj i deeyiso aa kane kino.» ¹⁵ Aame geñ y'an di ziipe beezi a eedañ, man t'ume geñ y'a ingile ki ðaana.

Isa ti obulsi ki laale

(Markus 10.17-31; Lik 18.18-30; 13.30)

¹⁶ Sañ i d'ede wede soo y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, munda wede beehiye n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki di n' tondiyo a munda wede beehiye me? Beehiye Raa soo ðanñal. Aame ki dehu k'a t'a-t'ette a lekkiyo ere ki daayum man, ki soodo urziyagi k'oogoro Raa.» ¹⁸ Wede geñ yi di ruute, y'ede: «Kane miñ ðonj tuuku me?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Kane enño: Ki tówwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ðaana booro ulu, ¹⁹ ki elo suma a meegi ti meedá, wo ki ðanngu ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum§.» ²⁰ Obulsi yi di ruute, y'ede: «Kane geñ pay ni'ni seedu, wo o biite moo sey me?» ²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame ki dehu k'a-t'ette a munda wede aa Raa yi dehu man, k'odo, suldi ðonj a-d'ede'nj ki t'owiltoy pay wo soñko k'an d'eloy a

* 19:4 19.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.1,27. † 19:5 19.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. ‡ 19:7 19.7

Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. § 19:19 19.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16; Deeterenom 5.16-20 wo Lebitik 19.18.

ɗoŋ an k'ede munda ye, inƙino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Saŋ k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²² Aame obulsu geŋ y'illiga ono geŋŋo maŋ, y'a t'ize sommagi donɗoŋ kono yoŋ maaladi baadan, saŋ y'a inɗile.

²³ Maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Derec inƙino wo n'un di rooto: Ooŋe baadan a wede laale yi t'etey adda Moziko Raa te. ²⁴ Kun ollo, n'un di rooto sey: Ooŋe a ziŋzo ti-t'adde ti buldo rippile me, wo geŋ ooŋe baadan a ceere sey a wede laale yi-t'etey a Moziko Raa te.» ²⁵ Aame kane sanalliyagi an illiga ono geŋŋo maŋ, an di ziida giggiraŋ wo an di ruute, an'de: «Inƙino maŋ, geŋ a utta wee wee?» ²⁶ Isa yi di'n wolliyoye yerere adda k'edayoŋ wo y'an di ruute, y'ede: «Munda eŋ ɗuwo an k'aane ye, wo de a Raa suldi pay i-k'oŋe ye, y'aane.»

²⁷ Inƙino maŋ Piyer y'a t'ihina bizi wo yi di ruute, y'ede: «Anƙeŋ k'ollo, kaye'ŋ sulɗizey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee. De geŋ ki kaye aasa mummino me?» ²⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inƙino wo n'un di rooto: A onniyo ere suldi pay i t'isa awirdi geŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ n'a di kooney a kaakido moziko adda daryikadɔ. Wo aame geŋ kune ɗoŋ kun ni daaniya, kune toŋ kun di konditey ekki kaakidagi koomat makumu sire ɗoŋ ki moziko, kun dekkekey booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki ɗoŋ k'Izirayel. ²⁹ Wo wede tuuku yi iila boyɗizi, ise zembadi kuuli erayi, meegi ti meedi, inɗizi wo dombizi kono sundɔ maŋ, kane geŋ y'anni t'oona taŋ baadan a ceera wo y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum. ³⁰ Doŋ baadan anƙeŋŋo kane ki biza, saŋ an t'isa ɗoŋ k'ita, wo ɗoŋ baadan anƙeŋŋo kane k'ita, saŋ an t'isa ɗoŋ ki biza.»

20

Ono ombide a tukki ɗoŋ naabo doome

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo wede boy y'a t'udde ti soohe walak, kono yi-deho ɗoŋ naabo y'a ti'n t'igiba k'adda doomizi k'inda sundaŋ biŋ. ² Aame ɗoŋ naabo yi uune maŋ, an di ruute ti kane geŋ, y'an t'ela raŋnadan, a wede soŋ a naabo k'onniyo soo soo, wo y'an igibe k'adda doomizi. ³ A peedo t'ize k'aadumu mesuwe maŋ, y'a uɗde sey, yi wolliyoye ɗoŋ doolo an ti guune a bere ɗoŋ duuru, naabo an k'uune ye an delliyoye. ⁴ Maŋ yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune toŋ maŋ kun t'odo naabo k'adda doomizo, wo n'un t'ela munda wede derec a raŋnagun.» ⁵ Maŋ kane an d'inɗile. Wede boy geŋ, a peedo

t'ize diine wo a peedo t'ibbira toŋ inƙino, y'a uɗde sey ɗoŋ naabo yi d'uune, wo y'an di'n igibe k'adda doomizi. ⁶ A lohe maŋ y'a uɗde sey, yi d'uune ɗoŋ doolo an ti guune a bere ɗoŋ duuru. Wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me onnugun kun di y'engilo sa enno daa naabo me?» ⁷ Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Wenda y'ay ki ti'n ziki naabo ye.» Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Aa de geŋ, kune toŋ kun engilo naabo k'adda doomizo.»

⁸ A peedo t'a t'iire maŋ, wede boy yi di ruute a wede yeeriyadi, y'ede: «K'odo, ɗoŋ naabo ki'n oozigi wo wede tuuku toŋ ki-d'elo raŋnadi te, ki-t'eeso ti ɗoŋ a t'iide k'ita, k'a ti deŋgo ti ɗoŋ iide ki biza.» ⁹ Inƙino maŋ kane ɗoŋ iise naabo a lohe geŋ an d'iido, wo wede yeeriyoye geŋ y'an d'ele raŋnadan a wede soŋ a naabo k'onniyo soo soo. ¹⁰ Aame iina kaaba ki kane ɗoŋ iise naabo ti soohe walak maŋ, an elkiyo an t'oona baadan baaki, kacij kane toŋ an d'uune raŋnadan tiŋ wede soŋ a naabo k'onniyo soo soo pay. ¹¹ Aame wede yeeriyoye geŋ y'an ele raŋnadan maŋ, an d'iise gurgirso a tukki wede boy, ¹² an'de: «Kane ɗoŋ a t'iido k'ita wo an niibe peedo soo toŋ, kee k'an d'ele raŋnadan aa ki kaye ɗoŋ iido ti soohe, ay niibe kee kee adda malla, ay d'urme bini peedo k'ooriyo.» ¹³ Wo wede boy geŋ, a wede soo ti diinayan yi di'n gime onami, y'ede: «Lanje ki nuŋ, n'a-k'isiyo ulsu ye, ki kotto kee in ti ruute ti nuŋ, n'a-t'ela raŋna ki naabadadi k'onniyo soo. ¹⁴ Inƙino ki t'ambo gettiŋ raŋnadadi k'engilo. Doŋ iido k'ita toŋ ni dehu raŋnadan n'an t'ele aa ki kee. ¹⁵ Derec, nuŋ ti maaladɔ ette o ede urzi n'aase munda wede aa addo i dehu kunuŋ, a beehiyko ere n'isiyo gette kee ki kolbiso ko?» ¹⁶ Wo Isa y'a ruute sey, y'ede: «Inƙino maŋ ɗoŋ anƙeŋŋo kane k'ita, saŋ an t'isa ɗoŋ ki biza, wo ɗoŋ anƙeŋŋo kane ki biza, saŋ an t'isa ɗoŋ k'ita.»

Ono k'Isa ɗoŋ k'aduwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Markus 10.32-34; Lik 18.31-34)

¹⁷ Isa yi-kili ki Zeruzalem maŋ, y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an irga siidan, a urzi y'an di ruute, y'ede: ¹⁸ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n' t'eley a bey deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro. Kane geŋ t'urzi k'onaman nuŋ booro t'a ni seɗefey ki towwo, ¹⁹ wo an di n' t'eley a bey ɗoŋ kane Yawudiyagi ye, kono an di n' t'okkey maade, an di n' gorpipaye ti marpa wo an ti n' taakey ekk'undumu wede zaapu

t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo onniyo sire k'aduwe maŋ, Raa y'a ti n' baldfey.»

*Tondiyo ki mekk'inni Zebede
(Markus 10.35-45; Lik 22.25-27)*

²⁰ Injino maŋ mekk'inni kuuli ki Zebede, t'innitú geŋ t'a d'iiide sirpa k'Isa, wo t'a dikke daanadí kono t'a yi tonde. ²¹ Maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «De koŋ mi dehu moo me?» Tod' ti di ruute, t'ede: «Ni dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida mozikadá maŋ, inñizó sire eŋ k'a ti'n zappey soŋ a ammidadá, soŋ a geeladá.» ²² Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nuŋ ni siba me?» Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» ²³ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede ni siba geŋ kun siba. Wo de ki ume konso wede a ammidadó soŋ a geeladó geŋ, urzi yoŋ a bey nuuno ye, ume geŋ yoŋ ki kane doŋ Meegó Raa y'an ikkima.»

²⁴ Aame kane sanalliyagi doŋ koomat geŋ an illiga maŋ, an di-gulkuwe ti kane zemba sire geŋŋo. ²⁵ Maŋ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi geŋ pay ki daanadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki doŋzaŋ ti toogo, wo kane doŋ deero an d'ombo t'ekki doŋzaŋ t'urzi dokkiyo ere an d'ede. ²⁶ Wo geŋ a diinagaŋ i dehu injino a k'ise ye. Ki too maŋ, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinagaŋ maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso wede naabagaŋ, ²⁷ wo wede tuuku ti diinagaŋ yi dehu y'a t'ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso bulagaŋ. ²⁸ Geŋ injino, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ kono duwo an o-ki naabe ye, wo de n'iido'ŋ n'an di naabe duwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde doŋ baadaŋ t'adda k'oldikadaŋ.»

*Ohine k'eda koŋzayi sire a Zeriko
(Markus 10.46-52; Lik 18.35-43)*

²⁹ Isa ti sanalliyagi t'adda Zeriko an a t'adde maŋ, doŋ duuru baadaŋ an di'n daaniya. ³⁰ Maŋ i d'ede koŋzayi sire an ti guune a biza k'urzi. Aame an illiga eŋgilso geŋ Isa maŋ, an d'iise doŋlote, an'de: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbú Dawut, k'iso adde koduwo a kaye!» ³¹ Kane doŋ duuru an di'n eddisito kono an d'anniga, wo kane koŋzayi an a d'olle baadaŋ i ceeriyo, an d'eesiyo: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbú Dawut, k'iso adde koduwo a kaye, k'iso adde koduwo a kaye!» ³² Maŋ Isa y'a t'ihira, y'anni wiike wo y'an di

ruute, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?» ³³ Kane an di ruute, an'de: «Galmeegey, ay dehu edayey a-t'ihina.» ³⁴ Isa i di t'ize sommagi, y'an di buttite a edayaŋ. A kaamiki, edayaŋ a t'ihina an di woliyo, maŋ an di y' diine.

21

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Markus 11.1-11; Lik 19.28-40; Zaŋ 12.12-16)

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney goppoŋ ki Zeruzalem, a sirpa k'ille sundutú Betpaze, wo a sirpa makkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geŋ yi d'igibe sanalliyagi sire, ² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanagaŋ gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney buuru kettiyo, t'ulutú a sirpa. Kun t'eezi, kun o di'n arkiđi. ³ Aame wenda y'un ruutey munda maŋ, kun d'eesoy: "Burdari eŋ i dehu Galmeega." Maŋ kesiko wede geŋ burdari y'un d'oolo, kun d'erŋgilo.»

⁴ Geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: ⁵ «Kun an rooto a doŋ geeger Siyoŋ geŋ: Eŋŋo mozigagaŋ me, y'ettiyo ki tuddugaŋ ti buuru, yoŋ adđi tasse y'a ti gilo ekk'ulo buuru, seysu ki sarkiya k'attidi*.»

⁶ Injino maŋ kane sanalliyagi sire geŋ an d'ingile, wo an t'izo munda wede Isa y'an ruute an d'iso me. ⁷ An t'irkido buuru t'ulutú an d'iido, an a-ti gikkite kallagaŋ doŋ deero a dar burdari wo Isa y'a-ti gili eego. ⁸ Kane doŋ duuru geŋ, doŋ baadaŋ ti diinayaŋ an di gikkite kallagaŋ doŋ deero a urzi, doŋ onŋoŋ an dimbo puutagi k'inda an di gikkite a urzi kay†. ⁹ Kane duwo doŋ i sooru daanadí ti doŋ i yi daaniya geŋ, pay kaŋ soo an di doŋlote, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbú Dawut! Beeko Raa ti koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa‡! Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹⁰ Aame Isa yi t'iiide adda Zeruzalem maŋ, kane doŋ geeger pay an d'ise okkito keŋŋo keŋŋo, an di tondiso ti tuddaŋ, an'de: «De yo eŋ wee wee?» ¹¹ Maŋ kane doŋ duuru an an di ti'n gime onamaŋ, an'de: «Eŋ nebi Isa, ti geeger Nazaret ki siido Galile.»

*Lomme doŋ suuk t'adda booro Boy Raa
(Markus 11.15-19; Lik 19.45-48; Zaŋ 2.13-16)*

¹² Saŋ Isa yi-t'iiide a booro Boy Raa, wo y'an ilmiti kane doŋ isiyo suuk ti doŋ k'owilte pay a ume geŋŋo. Y'an di gippirde taabulyagi ki doŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo

* 21:5 21.5 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 62.11 wo Zakari 9.9. † 21:8 21.8 Kakkisa kallagi ti dambu puutagi k'inda a urzi geŋ, i-kaza an i eliyó suma a Isa. ‡ 21:9 21.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

ti siidfiyagi doolo, wo ti kaakidagi don k'owilte deere. ¹³ Man y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó en an di y' waaka boy wede ki tondiyo Raa\$." Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide don k'oogire*!»

¹⁴ Aame genj i d'ede don konzayi ti don jekese, an a d'iide k'ume k'Isa a booro Boy Raa, wo y'an d'ele beeko. ¹⁵ Kane deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro an wulle suldi k'armika don Isa y'ize me. Wo son an wulle inni an d'ollite a booro Boy Raa, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbu Dawut!» Injino man, an di gulkuwe, ¹⁶ wo an i di ruute, an'de: «K'ollige d'ey ko, munda wede an rootiyo me?» Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Eyye n'ollige, wo kune ki kotto kun gire munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'aaze kono ti bize k'inni sunni ti don ofdiyo udu ton, ki d'udde tamma?"» ¹⁷ Man yi'n illi, wo ti geeger yi t'udde, y'a ingile ki ille Betani y'a onno.

Duudfiyo k'undumu sundi pigiye
(Markus 11.12-14,20-25)

¹⁸ Soggo ti soohe Isa yi kama ki Zeruzalem man, aame genj mosogo t'a yi ziida. ¹⁹ Man yi wulle undumu sundi pigiye a biza k'urzi, y'aa d'iide wo de y'iide'n inni umbo, yi d'uuney puutagi danjal. Injino y'a ruute a undumu genj, y'ede: «Ti anki, inni ki ki t'eha ye baa!» A kaamiki pigiye genj a-biia. ²⁰ Kane sanalliyagi an wulle injino man, an ziida giggiran wo an di ruute, an'de: «De mummino a kaamiki en miij, pigiye en a-biia kine me?» ²¹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Aame un d'ede zaapu k'adde a Raa wo adda k'addugun kun ki niikiyo ye man, kun aane kun d'ise munda wede aa ni ize a pigiye enno. Wo kun aane sey kun i di roote a tokomo ette, "T'umayi en mi t'oozo mi t'ooro adda bar" ton, genj a t'ise. ²² Suldi don pay kun tonda Raa t'urzi zaapu k'adde a yode genj, kun di'n t'oono.»

Isa yi naabiya t'urzi k'aaye?
(Markus 11.27-33; Lik 20.1-8)

²³ Man Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, aame genj y'a iise dooyiso duwo. Injino man kane deero don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddi wo an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyo suldi en t'urzi k'aaye? Wo urzi en a ele wee wee?» ²⁴ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nun ton n'un di'n tondo a munda soo danjal. Aame onamo kun o ti'n gima man, nun ton

n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyo suldi en me. ²⁵ Aame Zan duwo y'anni zuyye batem genj, urzi iido ti Raa kunun ti duwo ko?» Man an d'ise rootiyo ti tuddan, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'n t'urzi Raa" man, yon y'in di roota: "Injino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zan ye me?"» ²⁶ Wo aame kine in ruuta: "Iido'n t'urzi duwo" man, kine in d'ede orgiso a don duuru kono kane pay genj an elkiyo'n Zan yon nebi.» ²⁷ Injino man Isa onami an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Wo yode Isa ton y'an di ruute, y'ede: «Nun ton man n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyo suldi en me.»

Ono ombide a tukk'inni sire

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. I d'ede wede soo injino innizi kuuli sire. Yon y'iide'n a uli ki kabba yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nun, anki k'odo k'in ti wollu doome k'inda bin." ²⁹ Yo ulo genj yi-ti'n gime onami, y'ede: "Aha, ni k'ette ye", wo tan boolon man i di t'ize attidi, y'a t'iide ki doome me. ³⁰ Man meega y'a iide tukk'uli wede soo me, wo yi di ruute injino kay. Man yo ulo genj yi-ti'n gime onami, y'ede: "Eyye mee'ki nun, k'oolo n'a t'ette ki doome me." Wo kacij y'a guune, doome y'a k'iide ye.» ³¹ Man Isa y'a ruute, y'ede: «Ti diine kane sire genj, wee wee i t'ize munda wede meegi yi dihe me?» Kane deero Yawudiyagi an i di'n gime onami, an'de: «Wede ki kabba.» Injino man Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Kane don sedfu jibaaye ti erayi don ooniyo ombo bizan t'itadan genj, an un uugume ki Moziko Raa te. ³² Ni rootiyo injino kono Zan Batis y'iido k'ume kune, y'un di gize urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu ton, kun ki d'umbe ye a onami me, wo de kane don sedfu jibaaye ti erayi don ooniyo ombo bizan t'itadan genj, an d'umbe a onami me. Wo kune, kun wulle duwo genj an umbe me, wo ton lekkiyagun kun ki ti gime ye kono kun d'ambe a onami me.»

Ono ombide a tukki don naabo doome don ulpi

(Markus 12.1-12; Lik 20.9-19)

³³ «Kun ollo ono ombide ti doolo enno: I d'ede wede doome injino yi d'iite doome k'inda sundan bin. Doome genj y'a ti y' duule ti waaya mongali, y'a d'ittiba soole ki n'ayyu k'inni k'inda bin genno, y'a d'ippe boy sohuru ki boddiyo. Man doome genj y'an d'ele duwo an di naabe san yon aggadi y'a t'amba, wo yon tuddi y'a

§ 21:13 21.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7.

† 21:16 21.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.3.

* 21:13 21.13 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

ingile torguwo. ³⁴ Aame onniyo ki rakku k'inni k'inda biñ t'iina mañ, y'a igibe don naabadi ki tukki don naabo doome genno, kono an i di t'elo aggadí ere k'inni k'inda biñ an rikke te. ³⁵ An iiney mañ, kane don naabo doome'ñ an ti'n zidde don naabadi me: son an di y' gusse baadan, son an di y'iide, wo wede k'aduwe an ti y' gikkite ti mongali y'a inda. ³⁶ Wede doome'ñ yi d'igibe don naabadi baadan ti doolo a jiiire don ti poone, wo kane genno ton don naabo doome an an d'ize injkino kay. ³⁷ K'ita mañ y'an t'igibe uli wo y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: "Yon en ulo k'addó, an i d'ottiley." ³⁸ Wo de aame kane don naabo doome'ñ ulo an yi wulle mañ, an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: "Enno ulo wede doome i oopa me! In y'oodo kono doome en y'in d'ooopa." ³⁹ Mañ ulo gen an di y' ziidfa, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

⁴⁰ Mañ Isa y'a tunde, y'ede: «Injkinu gen aame wede doome k'inda biñ y'iina mañ, y'an d'isa mummino a don naabo doome gen me?» ⁴¹ Wo kane deero don sedeke ti don i dokkiyo Yawudiyaagi gen an i di'n gime onami, an'de: «Kane don ulpi gen wede doome y'iido mañ, yi ki wolla somnagan ye, y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biñ gen, y'an t'ela a don doolo an di naaba, wo kane gen aggadí an i t'ela aame iina ume raku k'inni k'inda biñ mañ.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Mokkolo ere don k'oozige boy an di zidde mentú gette, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere maj-jaanawa a jiiire k'oozige boy te. Munda gen iido ti Galmeegea Raa, wo a kine in di woliyo'ñ munda gen i jiiire eego.»

⁴³ Kono kamo kun ollo, n'un di rooto: Raa Mozikadi ti beezan y'a-t'amba wo y'an t'ela a don doolo, don aana isa naabo beehiye ere yon yi dehu. ⁴⁴ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo mañ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda mañ, t'a ti y' noguma.»

⁴⁵ Kane deero don sedeke ti Pariziyen an illiga ono ombide Isa yi rootiyo genno mañ, an di zuune kereñ yi rootiyo ti kane me. ⁴⁶ Injkinu mañ an di dihe urzi an di y' seefa, wo de an d'urgide a don duuru kono kane d'uwu gen an elkiyo'ñ Isa yon nebi.

22

*Ono ombide a tukki tarnaape seedu
(Lik 14.15-24)*

¹ Mañ Isa y'an di ruute sey t'ono ombide, y'ede: ² «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo y'ize tarnaape a seedu k'ere k'uli. ³ Yi d'igibe don naabadi an di waako don yi'ni wiike a tarnaape seedu k'ere k'uli, wo kane an di-tuugo t'ettiyo me. ⁴ Injkinu mañ yi d'igibe don naabadi ti doolo, y'an di ruute, y'ede: "Kun'do kun an rooti a don ni'ni wiike gen, kun'de: Galmeegey y'ede: Ombó ettú t'iide baa, kun t'edi tarnaape seedu. Bungarzó ti injni bungari don bokkidagi iide k'aadumu mozagi ni-wildite." ⁵ Wo kane don yi'ni wiike gen sezan ye, an di tiipe wede tuuku ton k'ume naabadi naabadi, son k'adda doomizi, son k'ume suukadi ⁶ wo don son an di zidde don naabo mozigo, an an d'ize ulsu wo an a di'n iide. ⁷ Injkinu mozigo y'a gulkuwe, y'a igibe asigiryagi an t'iido kane don i t'iide don naabadi, wo geegirzan an a-t'uuyo. ⁸ Mañ y'an di ruute don naabadi, y'ede: "Ombó tarnaape seedu ettú t'iide, wo de kane don ni'ni waaku gen an ki t'iide ye k'ombo me. ⁹ Injkinu mañ kun'do k'urziyagi k'okkime, wo don pay kun t'oonay a daanagun gen kun ti'n waaki an d'isa tarnaape seedu." ¹⁰ Don naabo gen an d'ingile k'urziyagi k'okkime, wo don an uune pay a daanadan gen an ti'n wiiko, don beehiye ise don ulpi ton mañ. Gen injkino biino ki tarnaape seedu d'uwu an d'uwu boo. ¹¹ San mañ mozigo yi-t'iide adda biino y'a-t'eese don yi'ni wiiko, aame gen yi woliyo mañ wede soo yi ki t'usso'ñ kalle ki tarnaape seedu ye. ¹² Mozigo yi di ruute, y'ede: "Lanze ki nun, kee ki-t'iido daa kalle ki tarnaape seedu mummino me?" Wo yo wede gen y'a k'ihina bizi ye. ¹³ Injkinu mañ mozigo y'an di ruute don naabo, y'ede: "Wede en kun yi soodo, kun ti kettito beydi ti zondi wo kun di seddi ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite moolo wo k'aadumu sina."» ¹⁴ Mañ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto don Raa yi'ni waaku kane baadan, wo de don yi biire i-t'etta Mozikadi kane baata.»

*Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romen
(Markus 12.13-17; Lik 20.20-26)*

¹⁵ Injkinu mañ kane Pariziyen an a d'irga siidan, an di ruute a tukk'isa kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onami. ¹⁶ San mañ an d'igibe don miibi ti diine sanalliyagan ti kane don a ita k'Erod. An iide'ñ an i di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo ono don d'erec, ki dooyiso urzi Raa t'ono don d'erec, ki k'orgiso eda d'uwu ye, wo ki'ni woliyo d'uwu gen pay kan soo. ¹⁷ Injkinu k'ay ki ti rooti d'oo, elkiyada moo a ono en me:

A urzi k'oogiradiñ miñ jibaaye a mozigo goole ki Romeñ geñ k'eliyo kunuñ, k'eliyo ye ko?»¹⁸ Wo Isa metiñkadan y'a ti zuune, mañ y'an di ruute, y'ede: «Kune ñon bizigun sire sire, ñe ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me?»¹⁹ Kun o k'eeli soñko tamma ere k'eliyo jibaaye n'a ki wolle ño?» Mañ an i-d'eele tamma soo.²⁰ Wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?»²¹ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Ki mozigo goole ki Romeñ.» Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Inkino mañ munda wede ki mozigo goole ki Romeñ yon ki yode, kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yon ki yode, kun i y'elo.»²² Aame an illiga ono geñño mañ, an di ziida giggiran. Mañ kane an di y'iili a umayi, an d'ingile.

Tondiyo a urzi baldiya
(Markus 12.18-27; Lik 20.27-38)

²³ A onniyo gettiyo batum ñon miibi ti diine ñon an'ni waaku sudañ Saduseyey geñ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyey an rootiyo ñon i t'inda geñ an ki ti baldi ye. Inkino Isa an di y' tunde, an'de: ²⁴ «Wede dooyisadey, Muusa yi riñe ti kaaga adda mattup k'oogoro, y'ede: "Aame wede yi ziida erewo wo y'a inda daa magiñe mañ, mandaayawa gette leemadi y'a ti seeda kono an t'ehe inñi a suma ki wede inda geñño*."»²⁵ Inkino aakede di kaye i d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone geñ y'a ziida erewo wo y'a inda daa magiñe, inkino leemadi wede ki sirwe y'a ti ziida mandaayawa gette.²⁶ Wo leema geñño toñ y'a inda daa magiñe kay, wede k'aduwe toñ inkino, mañ kane zemba sarat geñ an ti duude wo an t'inda pay.²⁷ Aame kane sarat geñ pay an t'inda mañ, tode erewo gettiyo toñ t'aa d'inda.²⁸ Inkino mañ a onniyo ere ñon i t'inda an ti baldi geñ, ti diine kane ñon sarat geñ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane pay geñ miñ kulutu me?»²⁹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyagun, kono kun ki'n suune ye ita k'ono ñon an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa toñ mañ.»³⁰ Derec, a onniyo ere ñon i t'inda an ti baldi geñ, kuuli ti erayi an ki sedfa tuddan ye baa, wo ñe an di lekkey daa sedfu aa maaleekiya gi a kandaane.³¹ Wo a urzi

baldiya ki ñon i t'inda geñ, ki kotto kun gire ono ñon an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: ³² «Nuñ Raa k'Ibrayim, k'Isaaka wo ki Yakup†.» Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geñ yon Raa ki ñon unto ye, yon Raa ki ñon zeere‡.»³³ Kane ñon duuru illiga dooyisadi gette, an i ziida an di biyiso biyiso baa.

Urzi k'oogoro wede goole a jüre
(Markus 12.28-34; Lik 10.25-28)

³⁴ Aame Pariziyey geñ an illiga Saduseyey Isa y'an iide, bizañ an ki ti y'ohine ye mañ, kane an iide'n an t'ugiyey kan soo.³⁵ Wo wede soo ti diinayan, yon wede suuniyo k'oogoro, y'a d'iide sirpa k'Isa, yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono, wo y'a yi tunde, y'ede: ³⁶ «Wede dooyisadey, adda mattup k'oogoro Muusa, urzi k'oogoro wede goole a jüre tuuku me?»

³⁷ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «"Ki geyyo Galmeega Raazá ti adda pay, ti unda pay wo ti elkiyadi pay§."»³⁸ Geñ urzi k'oogoro wede goole a di jüre pay.³⁹ Wo enño wede ki sirwe toñ, yon goole aa bakadi kay, «Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum*."»⁴⁰ Ono ñon pay an riñe ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, ti ñon ki nebiyagi geñ, toogadan tiñ urzi k'oogoro sire enño.»

Almasi ti Dawut
(Markus 12.35-37; Lik 20.41-44)

⁴¹ Koore kane Pariziyey an lekkiyo ogiyo geñ, Isa y'an di'n tunde, y'ede: ⁴² «Elkiyagun moo me a tukki Almasi Raa yi biire me? Yon y'adfo ti biza bumbu k'aaye?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Yon y'adfo ti biza bumbu Dawut.»⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «De geñ mummino Dawut t'urzi k'Unde Raa y'a yi wiike Almasi "Galmeegi" me? Ni rootiyo inkino kono Dawut y'a ruute ti kaaga, y'ede:

⁴⁴ «Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-koonaa ammidadó kino, bini ñon k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandi zondá†."»

⁴⁵ Inkino mañ Dawut yi yi waaku Almasi "Galmeega." De geñ mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut ñanjal me‡?»⁴⁶ Ti diine kane Pariziyey, wenda soo toñ i

* **22:24** 22.24 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. Di Yawudiyagi leema yi ziida erewo wo y'inda daa magiñe mañ, leemadi y'a ti seeda, wo ulo wede an t'eha ki kabba geñ, an i di zaape sundi a suma ki leema wede inda geñño, wo korbitayi toñ a yode. † **22:32** 22.32 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. ‡ **22:32** 22.32 Isa yi rootiyo, Raa geñ yon Raa ki ñon unto ye, yon Raa ki ñon zeere: i-kaza kane ñon adfo Ibrayim, Isaaka wo Yakup geñ an t'inda ti kaagine ozzinagi baadan ki poone Raa yi di roota a Muusa fotto. Aame yi rootiyo kane zeere mañ, geñ i-kaza baldiya ede. § **22:37** 22.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5. * **22:39** 22.39 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † **22:44** 22.44 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ **22:45** 22.45 Mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut ñanjal me: Geñ i-kaza Almasi y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut ñanjal ye.

di kime onamí umbo. Wo ti onniyo gettiyo an d'urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

23

Tookiyo kuude d'oj duuru ekki Pariziyen

(Markus 12.38-40; Lik 20.45-47; 11.39-52)

¹ Saŋ maŋ Isa y'an di ruute d'oj duuru ti sanalliyagi, y'ede: ² «Doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'ede urzi ki dooyiso k'oogoro Muusa. ³ Injino maŋ kun ollo onamaŋ wo munda wede an un ruute geŋ kun t'iso. Wo de a urzi naabadaŋ kun ozire ye, kono munda wede an dooyiso geŋ an ki sooru eego ye. ⁴ Kane geŋ an di'n isiyo d'wo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro d'oj ti doolo kane batum an a zaapu t'eedaŋ t'ekki d'oj ki Raa, sarkiyatú ooŋe aakede an kettiso attidi an a di zaapu a dar d'wo. Wo de a attidi geŋ, kane batum ti yilsadaŋ soo toŋ an ki dehu an a ki botte ye ki noogiyo d'wo geŋ me. ⁵ Kane geŋ naabadaŋ pay gette an isiyo kono d'wo an di'n wolle. Injino an d'isiyo munda aakede laaya a ise goole ti d'oj ongo an t'eliyo mattup k'oogoro adda an a di kettiso a zumbamaŋ wo a maydayzan*, wo a boha kallagaŋ toŋ an a d'isiyo gozubo soŋhirti i ceeriyo†. ⁶ Adda tarnaapagi a ume k'ombo, an geyiyo an koone a ume wede suma, wo adda boydi d'oj in di dooyiso, an geyiyo an koone a ume wede suma pây. ⁷ A bere d'oj duuru toŋ, an dehu d'wo an di'n t'eesite ti ottilso, wo an di'n waake "Wede dooyiso, wede dooyiso." ⁸ Wo kune ti diinagaŋ wenda y'ooya ye an di y' waake "Wede dooyiso" me, kono kune pay miŋ zemba kaŋ soo, wo wede dooyisagaŋ miŋ yoŋ soo daŋŋal. ⁹ A siido ette wenda soo maŋ kun di y' waake "Meegey" umbo, kono kune un d'ede Meega soo daŋŋal, yoŋ a kandaane. ¹⁰ Wo kune ti diinagaŋ wenda y'ooya ye an di y' waake "Mozigo" me, kono kune un d'ede Mozigo soo daŋŋal, yoŋ Almasi Raa yi biire. ¹¹ Wede goole a jüre ti diinagaŋ geŋ miŋ yi koona wede naabo ki kune. ¹² Wede tuuku tuddi yi ti koliyo maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa neŋku, wo wede tuuku tuddi yi ti t'isiyo neŋko maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa goole.»

Dabar a kane d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen

¹³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Dabar a kune d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'oj biziguŋ sire sire! Kune'ŋ a d'wo kun an t'appiya a biza k'ettiyo ki Moziko Raa te. Kune batum miŋ kun ki t'ettiyo ye, wo a d'oj i dehu i-t'ette geŋ kun an t'eegirso.

[¹⁴ Dabar a kune d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'oj biziguŋ sire sire! Kune'ŋ bey mandaydayi kun t'ombo pay, wo kun eesiyo tondiyo Raa maŋ ki noko nokot, kono d'wo an un di'n wolle. Kono kamo booragaŋ t'a kooney wehini a ceerey.]

¹⁵ Dabar a kune d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'oj biziguŋ sire sire! Kune'ŋ k'ume tuuku toŋ kun d'engilso torguwo, a siido wo t'ekk'ahu pây, k'ooniyo wede soo daŋŋal yoŋ Yawudusu ye wo kun d'isiyo y'a t'ise Yawudusu. Wo aame yi t'isiyo Yawudusu maŋ, kun di y'isiyo wede i t'iide k'ettiyo k'adda k'uwwo i dooliyo taŋ sire a jüre ti ere ki kune batum.

¹⁶ Dabar a kune d'oj aa koŋzayi i dokkiyo d'wo, kun di rootiyo, kun'de: "Aame wedusu y'alzu ti Boy Raa maŋ, yoŋ geŋ onamí yi ki'n ziida zakidi ye toŋ i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti dap ere adda Boy Raa maŋ, yoŋ geŋ i dehu onamí y'anni seeda zakidi." ¹⁷ Kune d'oj elkisagaŋ umbo wo aa koŋzayi, a jüre miŋ dap kunuŋ Boy Raa wede i-ti t'isiyo dap gette kamileŋ a daana Raa ko? ¹⁸ Wo kun di rootiyo sey, kun'de: "Aame wede y'alzu ti ume sedeke maŋ, yoŋ geŋ onamí yi ki'n ziida zakidi ye toŋ i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti munda sedeke zaapu ekk'ume sedeke geŋŋo maŋ, yoŋ geŋ i dehu onamí y'anni seeda zakidi." ¹⁹ Kune d'oj aakede koŋzayi no, a jüre miŋ munda sedeke kunuŋ, ume sedeke wede i-ti t'isiyo sedeke kamileŋ a daana Raa ko? ²⁰ Geŋ injino wede y'alzu t'ume sedeke maŋ, geŋ y'alzu t'ume sedeke geŋŋo wo ti suldi pay d'oj eego. ²¹ Wede y'alzu ti Boy Raa maŋ, geŋ y'alzu ti Boy geŋŋo, wo ti Raa wede i lekkiyo adda pây. ²² Wo wede y'alzu ti kandaane maŋ, geŋ y'alzu ti kaakido moziko Raa wo ti Raa wede i lekkiyo eego batum.

²³ Dabar a kune d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'oj biziguŋ sire sire!

* **23:5** 23.5 Munda aakede laaya an t'eliyo mattup k'oogoro adda: I-kaza munda wede kane Yawudiyagi d'oj i seedu urzi Raa zakidi geŋ an okkime ki baace an t'eliyo mattup k'oogoro ere ki Raa adda, an di kettiso a maydayzan wo ti zumbamaŋ, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro gette. Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.1-16 wo Deeterenom 6.4-9; 11.13-21. † **23:5** 23.5 Kane Yawudiyagi d'oj i seedu urzi Raa zakidi geŋ, a booha kallagaŋ an a d'isiyo gozubo soŋhirti ki kuube wede bicici, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro ere ki Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.37-41.

Kune'ŋ a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi d'ŋ sunŋi sunŋi i d'eliyo unŋsuwo a zaami, ise puutagi d'ŋ ki zaami toŋ maŋ. Wo d'e suldi d'ŋ a jiire adda k'oogoro ki Raa, aakede munda wede kun d'ise ki diine a d'uwu, isiyo k'adde koduwo a d'uwu, ti seedu daayum zakidi a urzi Raa, kane geŋ kun d'ooliyo a kese. Ki too maŋ ki poone kane geŋno d'ŋ kun d'ozire eego me, wo suldi d'ŋ sunŋi sunŋi toŋ kun ki'n ooli ye. ²⁴ Kune d'ŋ aa koŋzayi i dokkiyo d'uwu, kune aame kun sobo ahu geŋ, tuude yi tooriro toŋ kun di y'ambu, wo kacinj ziŋzo toŋ kun ti soho.

²⁵ Dabar a kune d'ŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'ŋ biziguŋ sire sire! Kune'ŋ kulso ti bogoro kun t'opilso daaraŋ beehiye, wo adda'ŋ ōniyo foo ti tama wo ti suldi d'ŋ ulpi tuddugun ti dehu. ²⁶ Kune Pariziyen d'ŋ aakede koŋzayi no, ki poone kulso kun t'opilo addutu kamileŋ doo min, iŋkino maŋ dartu toŋ a-t'isa kamileŋ pāy.

²⁷ Dabar a kune d'ŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'ŋ biziguŋ sire sire! Kun deeyiso aa muuziyagi d'ŋ an an t'eliyo buuye tuware[‡] k'a wolle beehiye, kacinj t'adda'ŋ ōniyo foo t'ossagi ki d'ŋ i t'inda, ti ita suldi d'ŋ pay ruumiyo. ²⁸ Wo kune toŋ iŋkino, a eda d'uwu kun ti t'isiyo tuddugun kune ki diine a daana Raa, kacinj biziguŋ sire sire wo addugun ōniyo foo ti suldi d'ŋ ulpi.

²⁹ Dabar a kune d'ŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'ŋ biziguŋ sire sire! Kun aabudu muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, wo a kane d'ŋ ki diine muuziyagan kun ti'n raaniya murkic ti buuye, ³⁰ wo kun d'eesiyo: "Aame ti eda moŋgidagey geŋ kaye ede maŋ, ay a ki ti kette kan soo ye ti d'ŋ tōwwo nebiyagi me." ³¹ A onamgun ti suldi d'ŋ kun isiyo geŋ, i-kaza kune itagun soo ti d'ŋ iide nebiyagi me. ³² De iŋkino maŋ, kun d'odo t'iŋkino aakede ki maawugun g'aaze! ³³ Kune aa mimbayi wo d'ŋ ulpi aakede maŋkikagi, ki kotto kun ki t'alda ye, booro t'un di'n seeda k'adda k'uwwu. ³⁴ Kono kamo kun ollo, n'un t'igibo nebiyagi ti d'ŋ suuniyo k'oogoro, wo d'uwu d'ŋ un di'n dooya urzi Raa. Doŋ soŋ kun ti'n t'ida, d'ŋ ongo kun ti'n taakita ekk'inda d'ŋ zappu ekk'eebaŋ kan tontilko, d'ŋ ongo soŋ kun di'n gorpipa ti marpa adda boydi d'ŋ kun di dooyiso, wo kun di'n limmita geeger ti geeger. ³⁵ T'ume k'eesiyo duniya bini anki, kune Yawudiyagi kun iide d'ŋ ki diine baadaŋ, wo kono ki puuzadaŋ gette kune

Raa y'un ti'n t'ela danggay. Ki poone kun iide Abel wede ki diine, saŋ d'ŋ ti doolo bini Zakari ulo Barasi wede kun y'iide adda booro Boy Raa, a diine Boy Raa ti ume sedefe. ³⁶ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Kane d'ŋ ankeŋno eŋ Raa yi ti'n t'ela danggay kono ki puuzo kane pay gette.»

Mōolo k'Isa kono Zeruzalem
(Lik 13.34-35)

³⁷ «Wayya kune d'ŋ Zeruzalem no! Wayya kune d'ŋ Zeruzalem no! Kune d'ŋ i tōwwito nebiyagi, wo d'ŋ Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti moŋgali kun ti'n tōwwo. Nuŋ taŋ baadaŋ baadaŋ n'a dihe n'un ti'n tusse aa ōso ti tussiyi iŋnitū adda kambartū, wo d'e kun ki dihe ye! ³⁸ Iŋkino maŋ boygun Raa y'un di y'oolaŋ. ³⁹ Wo kun ollo n'un di rooto, ti anki nuŋ kun ki n' wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di rooto: "Beeko Raa ti koonā a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*."»

24

Ono a urzi ruugiyo Boy Raa
(Markus 13.1-4; Lik 21.5-7)

¹ Isa yi t'udd'e t'adda booro Boy Raa wo yi dehu y'engile maŋ, kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi kono an i di kize majjaanika k'oozige Boy Raa. ² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Pay eŋ kun woliyo d'e'ŋ? Wo derec n'un di rooto, mukkolo soo toŋ t'ekki bakatū i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadaŋ

³ Isa y'iiney ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye, maŋ y'a-guune siidi. Aame geŋ sanalliyagi an a d'iide sirpadi wo an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti doo, suldi geŋ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza urzi kamadā ti onniyo ere duniya ti danga me?» ⁴ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun koonā mentikagi, wenda soo toŋ y'un ti'n dagga ye. ⁵ Derec, i d'etto d'ŋ baadaŋ an t'ambo sundō, wede tuuku toŋ y'a t'eesa: "Nuŋ Almasi Raa yi biire!", wo kane geŋ an di dagga d'uwu baadaŋ. ⁶ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame geŋ kun koonā mentikagi, kun addira ye. I dehu suldi geŋ an d'aane, wo aame geŋ a ki t'isa dangiya duniya ye botto. ⁷ Doŋ siido soo ti siido soo te an d'eyya ti tuddaŋ, d'ŋ moziyo soo ti moziyo soo me an d'eyya ti tuddaŋ kay. I d'isa mosogo ti ŋoŋŋirso siido adda

[‡] **23:27** 23.27 Muuziyagi ki Yawudiyagi geŋ an an t'eliyo buuye tuware, kono a diddo toŋ k'a ti wolle kereŋ, k'a ki ti kili t'eego ye. Wo soŋ a urzi k'oogoro aame muuzo ki ti butte maŋ, a ki ti k'ise kee wede ganigi a daana Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 19.16. **§ 23:38** 23.38 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 22.5. * **23:39** 23.39 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

siidfiyagi baadan. ⁸ Wo kane suldfi pay geɗ, aakede kakkisa ere ki poone k'erewo addutu i t'umbɛ k'ehiyo. ⁹ Injino maɗ ɗuwo an un di'n t'ela bey ɗoɗ k'adugun kono an un di'n dabira wo an un ti'n t'ida. Wo kane ɗoɗ siidfiyagi pay an un di'n olmidɗa kono kun umbɛ a sundó. ¹⁰ Aame geɗ ɗoɗ baadan urzi zaapu k'addan a nuɗ an d'oola, kane geɗ an d'odɗipa ita tuddan ki sedɗufazan, wo an d'olmidɗa tuddan. ¹¹ I d'adɗa ɗoɗ baadan an ti t'isa tuddan aa nebiyagi, wo kane geɗ an dagga ɗoɗ baadan. ¹² A ume tuuku toɗ suldfi ɗoɗ ulpi geɗ an d'aagila k'aagulu, injino geyyiso tudde toɗ t'a t'isa baata. ¹³ Wo de wede y'a ziidɗa zakidɗi a urzizó bini ɗangu maɗ, yode geɗ Raa y'a y'utta. ¹⁴ I dehu Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa gette an di kizite adda siidfiyagi pay, wo kane ita ɗuwo pay toɗ an di t'olliga ti kuudan ɗoo miɗ, saɗ duniya t'a ɗanga kollo.»

*Onniytagi ɗoɗ etto ki dabar baadan
(Markus 13.14-23; Lik 21.20-24)*

¹⁵ «Kune kun di wolla munda wede ulsu k'a y'azzira wo yi lattiya, geɗ a-t'etta a ono ɗoɗ ti kaaga nebi Daniyel yi ruute, munda geɗ an ti y' zaapa adda Boy Raa a ume wede kamilen. Wede i gariya ono eɗ eedɗi ti ni soodo beehiye. ¹⁶ Aame geɗ kane ɗoɗ adda siido Ziide an t'ombo k'ekki moɗgali. ¹⁷ Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki dangayadi* maɗ, yon geɗ yi-deega ambu munda adda dangay ye, yi t'ombo. ¹⁸ Wo wede yon adda doome maɗ, yi t'ombo, yi kima boy ambu kallayɗi wede goole ye. ¹⁹ A onniytagi geɗ aasa dabar baadan a kane erayi ɗoɗ mahuwagi ti ɗoɗ injizan an oodfiyo! ²⁰ Kun tondo Raa kono okkagun t'a k'isa a ume reele, ise a onniyo ere ki puukiyadin geɗ. ²¹ Injino maɗ dabar gette t'aasa oone baadan. T'ume k'eesiyo duniya bini ankenno, dabar injino i k'ize ye, wo ki ɗaana toɗ i k'isa ye. ²² Aame onniytagi ɗoɗ ki dabar geɗ Raa y'a ki'n ihira goppon ye maɗ, wede tudde soo toɗ umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi geɗ y'an ohira goppon kono ɗoɗ yi biire ki yode. ²³ Injino maɗ aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yon a enno!" ise "Yon a ummey!" maɗ, kune onami kun amba ye. ²⁴ Ni rootiyo injino kono i d'adɗa ɗuwo an ti t'isa tuddan aa Almasi Raa yi biire, wo ti ɗuwo an ti t'isa tuddan aa nebiyagi. Kane geɗ an d'isa suldfi k'armika ti suldfi ɗoɗ i ceeriyo eego, aame urzi ede maɗ kane an di dagga ɗuwo ɗoɗ Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana

ye. ²⁵ Kun ollo, suldfi eɗ n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.

²⁶ Injino maɗ, aame an un ruuta, an iisa: "Kun ollo, Almasi Raa yi biire, yon adda balɗa!" maɗ, kun'ta ye, ise wenda y'un ruuta, y'iisa: "Kun ollo, yon yi t'umbida a enno!" toɗ maɗ, kun amba ye a onami me. ²⁷ Derec, aa kun woliyo mizzi y'omile i-ti tooriyo kandaane ti kese peedo gekoliyo bini peedo k'ooriyo geɗ, aaniya ki nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede enno toɗ, t'aasa injino kay. ²⁸ A ume wede nuune yi t'udiga geɗ, zumbi toɗ ti t'ogiya ankenno.»

*Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede
(Markus 13.24-31; Lik 17.23-24; 21.25-31)*

²⁹ «Onniytagi ɗoɗ ki dabar geɗ an t'ingila lewwet maɗ, peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, moldali an silfita ti kandaane, wo suldfi ɗoɗ an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga. ³⁰ Aame geɗ a kandaane i d'isa munda a kiza kama ki nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede enno. Injino ita ɗuwo pay adda duniya an fillita moolo wo an di n' wolla nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede eɗ, ni kama ti kandaane ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede. ³¹ Maaleeka y'a baaha parre ti kandaane, n'a t'igiba maaleekiyagó k'adda siidfiyagi ɗoɗ a duniya itatu pidɗe, an di t'ogiya ɗoɗ ni biire.»

*Ono ombide a tukki tormo
(Markus 13.28-31; Lik 21.29-33)*

³² «Kun wollo wo kun elko a ono ombide ɗoɗ a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oddize wo puutagutu eesiyo roobiyo maɗ, geɗ kune kun suune adda k'addugun kizini yon goppon. ³³ Geɗ injino kay, kune toɗ kun wulla suldfi pay geɗ an iina maɗ, kun suuno kama ki nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede eɗ tod'te goppon, aakede nuɗ a biza bumbugun. ³⁴ Derec injino wo n'un di rooto: ɗoɗ ankenno eɗ an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldfi pay geɗ an d'aana me. ³⁵ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamo an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

*Raa siidi i ti suune onniyo te
(Markus 13.32,35; Lik 17.26-27,34-35; 12.39-40)*

³⁶ «Wo suldfi geɗ an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo maɗ, i suune yode Meega Raa siidi. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa toɗ maɗ. ³⁷ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi ɗoɗ ki Nowe geɗ, a kama ki nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede enno

* 24:17 24:17 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'izirayel geɗ ɗuwo dangayɗayan awhizan patal, kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan.

tonj, aasa injkino kay. ³⁸ Adda k'onniytagi donj ti kaaga ki poone mizzi goole y'a koppa, ahu an t'ooma siido genj, d'uwu an d'omfo, an sobo, an sedfu ti tuddan bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiire. ³⁹ Kane ulban an k'oodiyo a munda ye bini mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, injkino duwo genj pay an t'inda adda k'ahu†. Genj aasa injkino kay a kama ki nuj wede an n'ehe aa ulo wede enj me. ⁴⁰ Injkino manj kuuli sire kane adda doome soo, wede soo genj an di y'amba wo wede sonj an di y'oola. ⁴¹ Erayi sire an massu kanj soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ⁴² Injkino kun lekko zeere, kono kun ki suune ye onniyo ere tuuku nuj Galmeeegun ni kimo te. ⁴³ Ono enj kun ollo koduwo: Aame wede boy genj yi suune peefo ere tuuku a didfo wede k'oogire y'etto manj, y'a lekke zeere, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye. ⁴⁴ Genj injkino kune tonj manj kun koono mentikagi, kono nuj wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'etto a peefo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedfu zakidi a naabadi
(Lik 12.42-46)

⁴⁵ «Injkino manj wede naabo wede i seedfu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo genj, a yode genjo galmeeği yi oola attidi pay ki donj naabadi onjon me, kono y'an t'ela ombadan aame peefo t'iida manj. ⁴⁶ Unsuwo a wede naabo genj me, aame galmeeği a kamadi yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo manj. ⁴⁷ Derec injkino wo n'un di rooto: Wede injkino genj galmeeği yi di t'ela attidi ki suldzizi pay a beezi. ⁴⁸ Wo de aakede wede naabo ulsu genj y'ilka adda k'addi, y'iisa: "Galmeeğó enj yi t'ússo", ⁴⁹ wo yi t'iida taazu donj an naabiya kanj soo, wo yi t'ussa a ombó ti sobito t'eebi donj i sobo i ceeriyo eego. ⁵⁰ Manj galmeeği y'a aana a onniyo ere wede naabo genj yi k'elkiyo ye, wo a peefo ere yi ki ti suune ye. ⁵¹ Galmeeği yi di t'ela dangay ere zakidi wo yi-t'ela aggadi aa ki donj bizan sire sire, a ume wede ki follite móolo wo k'aadumu sina.»

25

Ono ombide a tukki konazi koomat

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Injkino manj Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo konazi kane koomat an di zikiti lampiyagan an t'iide okkime ki kule yi seedfu erewo. ² Ti diine kane konazi genj, donj paat sonj elkiyadan umbo wo donj paat sonj an d'ede elkiyo. ³ Kane konazi donj elkiyadan umbo

genj lampiyagan an t'úunite t'egey wo ti doolo an a ki d'umbe ye a beezan me. ⁴ Wo kane konazi donj an d'ede elkiyo genj, lampiyagan an t'úunite wo an a d'iipe egey adda kungilagan. ⁵ Wo yo wede i seedfu erewo genj yi-t'usso y'a k'iina kesiko ye, injkino manj kane konazi genj moone t'an di'n ziidá pay, an d'udige kuy. ⁶ A didfo meeda manj an d'illiga d'olle, an'de: "Kun ollo, kule wede i seedfu erewo y'ettiyo! Kun t'addi okkimayi!" ⁷ Injkino manj kane konazi pay genj an t'innite wo lampiyagan an di'n ikkima. ⁸ Kane donj elkiyadan umbo genj, an tunde a bey donj an d'ede elkiyo, an'de: "Kun ay eeli egaygun kono lampiyagey i t'unto." ⁹ Wo kane donj an d'ede elkiyo genj an an di'n gime onaman, an'de: "Aha, in ki t'ida ye! Kun'do k'ume k'owilte, kun owili a kune me." ¹⁰ Kane an d'ingile an d'owilo egey me, koore genj yo kule wede i seedfu erewo, y'a iina. Manj kane konazi donj paat i t'ikkima tuddan genj, an t'iide k'adda boy tarnaape seedfu ti yode kanj soo, wo biza y'an t'ippe ti kerle. ¹¹ Sanj manj kane konazi donj elkiyadan umbo genj an d'iina, an d'iise d'ollite, an'de: "Galmeegey, Galmeegey, k'ay t'ohon!" ¹² Wo de yonj y'an di'n gime onaman, y'ede: "Derec injkino wo n'un di rooto: Kune anj wenda n'un ki'n suune ye." ¹³ Manj Isa y'a ruute, y'ede: «Injkino manj kun lekko zeere, kono onniyo tuuku ise peefo tuuku ere n'etto kun ki ti suune ye.»

Ono ombide a tukki donj naabo ado
(Lik 19.12-27)

¹⁴ «Wo sonj Moziko Raa gette tod' ti deeyiso aa naabo wede boy injkino, yi dehu y'engile torguwo. Ki poone y'a engila genj, y'a wiike donj naabadi y'an d'ooli laalayá a beezan. ¹⁵ A wede sonj yi d'ele tammiyagi ki dap dupu paat, a wede soo yi d'ele tammiyagi ki dap dupu sire wo a wede sonj yi d'ele tammiyagi ki dap dupu soo*, a wede tuuku tonj yi-d'eele a toogadi toogadi, manj yonj tuddi y'a ingile. ¹⁶ Wede galmeeği yi ele tammiyagi dupu paat genj, kesiko y'a ingile yi naabiya eego t'aa d'aagulu wo y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu paat sey. ¹⁷ Wede galmeeği yi ele tammiyagi dupu sire tonj injkino, y'a ti niibe y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu sire. ¹⁸ Wo wede galmeeği yi ele tammiyagi dupu soo genj, y'a ingile y'iide nj yi d'ittiba olde a siido wo sonjko galmeeği yi-t'umbifa adda.

† 24:39 24.39 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24.

* 25:15 25.15 Tammiyagi ki dap dupu soo: I-kaza gurus faadanj suma wedusu y'a naabe k'ozzine koomat.

¹⁹ Galmee'ki donj naabo genj yi likko bini manj, sanj y'a aaho wo y'a dihe y'a wolle sonjko ere donj naabadí an i di t'ele. ²⁰ Wede galmee'gi yi ele tammiyagi dupu paat genj, y'a d'iide sirpadí, yi-d'ele tammiyagi dupu paat donj y'uune t'eego genj, wo yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nunj, kee k'o iili tammiyagi dupu paat n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu paat ti doolo, ankenj enno ki wollo." ²¹ Manj galmee'gi yi di ruute, y'ede: "Genj koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidí a naabadá, kee a naabo ere boolonj gettinj k'a ti ziidá zakidí, ankenj n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadanj. K'edi, k'isa unjuwo ti nunj galmee'gá." ²² Sanj manj wede galmee'gi yi ele tammiyagi dupu sire genj, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nunj, kee k'o iili tammiyagi dupu sire n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu sire ti doolo, ankenj enno ki wollo." ²³ Manj galmee'gi yi di ruute, y'ede: "Genj koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidí a naabadá, kee a naabo ere boolonj gettinj k'a ti ziidá zakidí, ankenj n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadanj. K'edi, k'isa unjuwo ti nunj galmee'gá." ²⁴ Manj wede galmee'gi yi ele tammiyagi dupu soo genj, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nunj, ni suune kee wehini a naabo me, ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye, wo ki sokiyo a ume wede ki ki zire ye tonj manj. ²⁵ Injkinoo n'a urgide, n'iide'nj ni d'ittiba olde a siido, tammiyagi dupu soo genj ni t'umbida adda, ankenj laalayá enno ki wollo." ²⁶ Wo galmee'gi yi di'n gime onamí, y'ede: "Kee wede naabo ulsu wo golge, ki suune ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye, wo ni sokiyo a ume wede ni ki zire ye. ²⁷ Injkinoo ki moo me sonkadó k'o gi di ziipe adda banjki ye me, t'o d'aagila, a kamadó genj n'iido n'a-t'ambé ti jugulu." ²⁸ Injkinoo y'an di ruute a kane donj a sirpadí genj, y'ede: "Tammiyagi dupu soo genj kun ti soodo, kun i elo a wede i-d'ede tammiyagi dupu koomat. ²⁹ Derec, a wede i-d'ede genj, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadanj a ceera, wo de a wede i-k'ede ye genj, mundazí wede boolonj y'elkiyo yi t'oona tonj an i-t'amba. ³⁰ Wo ki yo wede a naabo kontilme genj, kun di seddí ti paate adda zimolo, ume wede ki d'ollite móolo wo k'aadumu sina."»

Booro ere a onniyo k'ita

³¹ «A onniyo k'ita nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a-kimo adda mozikadó ti maaleekiyagi pay genj, n'a di koonaa kaakido moziko adda daryikadó. ³² Ita duwo pay an di t'ogiya a daanadó, wo duwo n'a ti'n dokkida sire aakede wede k'elso y'ahuntu moodé ti dambami.

³³ N'an ooya kane donj aa dambami a beezó k'ammade, wo kane donj aa moodé a beezó ki geelo. ³⁴ Injkinoo manj nunj mozigo n'an di roota a kane donj a ammidadó, n'a t'eesa: "Kun'di kune donj Meegó Raa y'un ti ziipe beeko, kun t'odo a Moziko Raa, tod'te yonj y'un t'ikkima a kune, t'ume k'eesiyo duniya too. ³⁵ N'un rootiyo injkinoo kono aame nunj mosogo, ombó kun o d'eele, aame nunj orme, ayu kun o d'eele, aame nunj torgusu, kun di n' ziidá bey sire. ³⁶ Aame nunj bontilinj, kun di n' usse, aame nunj tuddó eeni kun t'iide tondiyadó, wo aame nunj adda dangay tonj kun t'iide wollyiyadó." ³⁷ Injkinoo manj kane donj ki diine an o ti'n kima onamó, an t'eesa: "Galmee'gey, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo wo ay ki ti k'usse ombó me, ay gi di wulle kee orme wo ay a d'ele ahu me, ³⁸ ay gi di wulle kee torgusu wo ay gi di ziidá bey sire me, ay gi di wulle kee bontilinj wo ay ki ti k'usse me? ³⁹ Woogo me kaye ay d'illiga kee tuddá eeni wo ay d'iide tondiyadá me, ay d'illiga kee adda dangay wo ay d'iide wollyiyadá me?" ⁴⁰ Wo nunj mozigo n'an di'n kima onamanj, n'a t'eesa: "Derec injkinoo wo n'un di rooto: Aame tuuku kun ize munda soo a wede soo ti diine zembadó duwo an i k'eliyo suma ye genj, genj kun ize a nuuno."

⁴¹ Sanj manj nunj mozigo n'an di roota a kane donj a geeladó, n'a t'eesa: "Kune donj eggun duudiyo, kun ti ledóo ti tuddó me, kun engilo k'adda k'uwwoo ere t'oggiyo ki daayum, Raa yi mud'de a Meeda siitandani ti maaleekiyagutú. ⁴² Dabar gette kun uune kono aame nunj mosogo, ombó kun o k'eele ye, aame nunj orme, ahu kun o k'eele ye. ⁴³ Aame nunj torgusu genj kun ki n' ziidá bey sire ye, aame nunj bontilinj genj kun gi di n'usse ye, aame nunj tuddó eeni wo adda dangay genj wollyiyadó kun k'iide ye." ⁴⁴ Injkinoo manj kane tonj an o ti'n kima onamó, an t'eesa: "Galmee'gey, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo ise orme, torgusu ise bontilinj, ise ay d'illiga kee tuddá eeni ise adda dangay wo ay gi di nuuge ye me?" ⁴⁵ Manj nunj mozigo n'an di'n kima onamanj, n'a t'eesa: "Derec injkinoo wo n'un di rooto: Aame tuuku munda soo kun k'ize ye a wede soo ti diine kane donj duwo an i-k'eliyo suma ye genj, kune kun k'ize ye a nuuno." ⁴⁶ Wo kane genj an t'etta k'adda dabar ere ki daayum, wo kane donj ki diine an t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

26

Dehutu k'urzi ki tōwwoo k'Isa
(Markus 14.1-2; Lik 22.1-2; Janj 11.47-49,53)

¹ Isa dooyisadí pay gette y'a ti dinge man, y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: ² «Kune kun suune tarnaapayin ki Pak geñ a guute onniyo sire man y'a adfa, aame geñ nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en an di n' seefa, an di n' t'ela a bey d'oj k'olmidayó, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko.»

³ A onniyo gettiyo batum deero d'oj sefeke ti kane d'oj i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiye adda boy ki mozigo goole d'oj sefeke sundi Kayip. ⁴ Kane geñ an t'iide onaman pay kan soo, Isa an di y' seefa ti metinjko ki tówwadí. ⁵ Wo kane an di ruute, an'de: «Yoñ in ki y' seefa adda tarnaape kino ye, para man d'oj duuru an in di n' t'ooziga ono.»

Obe k'egey d'oj eediyadan unse ekk'Isa (Markus 14.3-9; Zan 12.1-8)

⁶ Isa yoñ a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yoñ ki bitide, ⁷ an di guune ombo. Aame an ti guune geñ, i d'ede erewo t'a d'iide sirpa k'Isa, a beytú ulo d'ingile an ikkima ki mokoló sundutú albaatir, adda egey d'oj eediyadan unse zooyayan ooñe baadan, ti-t'ibi ekk'Isa. ⁸ Kane sanalliyagi an wulle injkino man, ulban an ki t'ize unse ye, an di rootiyto diinayan, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey me? ⁹ Egey geñ in aane in t'owila ti zooye wede ooñe baadan, wo in an t'ele soñko gette a d'oj an k'ede munda ye.»

¹⁰ Isa y'a zuune munda wede an rootiyo me, man y'a ruute, y'ede: «Erewo kun i-t'oodde ulbutú ye, kono munda wede t'o ize geñ a nuñ unse. ¹¹ Kane d'oj an k'ede munda ye geñ an lekka daayum ti kune, wo de nuñ ni ki lekka daayum ti kune ye. ¹² Tod' t'ibi egey d'oj eediyadan unse a tuddó en, aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ¹³ Derec injkino wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa geñ, erewo ette fuwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a ki danda ye.»

Ziidas ti deero d'oj sefeke (Markus 14.10-11; Lik 22.3-6)

¹⁴ I d'ede wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire yoñ sundi Ziidas Iskariyot. Yoñ y'iide y'a uuney kane deero d'oj sefeke, ¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun o-t'ela moo me, aame Isa n'un y'ela a beygun man?» Man kane geñ an i di ruute an i di t'ela tamma ada g'ado*. ¹⁶ T'ume geñ Ziidas y'a iise dehuu k'urzi wede kan mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me.

Isiyo k'ombo tarnaape ki Pak (Markus 14.12-16; Lik 22.7-13)

¹⁷ Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'iina man, kane sanalliyagi an aa d'iide k'ume k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombo tarnaapayin ki Pak te?» ¹⁸ Yoñ y'a ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geegeer di wede kino, kun t'odoy di yode wo kun i di rootoy, kun d'eesoy: «Wede dooyisadey y'ede, yoñ onniyadi goppon, wo di kee ay isa tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi me.» ¹⁹ Kane sanalliyagi an t'ize munda wede Isa y'an ruute me, injkino ombo tarnaape ki Pak an t'ize.

²⁰ A peedo t'a t'iire man, Isa ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geñ an di guune ombo. ²¹ Aame an ombo geñ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec injkino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinagun y'a ni t'ela bey d'oj k'olmidayó.» ²² Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondon, wo wede tuuku ton yi di y' tondiyo, yi d'eesiyo: «Galmee ki nuñ, nuuno ko, nuuno ko?» ²³ Yoñ y'an di n' gime onaman, y'ede: «Wede ay igibe beezey kan soo adda k'ooko en, yode i ni t'ela bey d'oj k'olmidayó me. ²⁴ Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en n'a t'inda, geñ a-t'etta a ono d'oj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey d'oj k'olmidayó, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en me! Yode geñ, an ki y'ehe adda duniya ye ton bee!» ²⁵ Ziidas wede i t'ela Isa a bey d'oj k'olmidayó geñ, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadó, nuuno ko?» Isa yi ti'n gime onami, y'ede: «Geñ aa ki ruute.»

Ombo ti sobo i-kaza tudde ti puuzo k'Almasi

(Markus 14.22-25; Lik 22.15-20; 1 Korint 11.23-26)

²⁶ Aame an ombo geñ, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, man y'a Burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, kun t'oomo, ette tuddó.» ²⁷ Sañ y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute koduwo a Raa kono sobo gette, man y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, wede soñ yi d'oofo d'oofo.» ²⁸ Ette puuzadó, puuzo ki taasua ere Raa y'a ketta ti fuwo, to t'oba ki d'oj baadan kono an t'oono tambobino k'oldikadan. ²⁹ Wo kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti anki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inñi bin me, bini onniyo ere ni siba ti kune sey geñ toote wede aware k'inñi bin a moziko

* **26:15** 26.15 Tamma ada g'ado: Di kane inñi k'Izirayel geñ a t'ide suma ranña ki wede naabo ki tere pide. Kun wollo adda mattup ki Zakari 11.12.

Meegó Raa.»³⁰ Aame an t'iimi an aa t'iibe man, an d'ũure órɔfari tarnaape ki Pak†, saŋ an t'ufɔe an d'ingile k'ekki morkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí

(Markus 14.26-31; Lik 22.33-34,39; Zan 13.37-38)

³¹ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «A didɔo ettiyo batum, kune pay kun di n' kiigira a munda wede o aana geŋ me, kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Wede k'elso n'a yi t'ida, wo torɔo dambami a-teepa‡.”

³² Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de saŋ Raa yi ti n' bilda maŋ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.»³³ Maŋ Piyer y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Aame doŋ pay an ki giigira a munda wede a aana toŋ, nuŋ ti kee tak ni ki kiigira ye.»³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'a di rooto: A didɔo ettiyo batum, ki poone uzu y'a òola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ aɔo.»³⁵ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toŋ n'a t'inda ti kee!» Wo kane sanalliyagi doŋ soo toŋ an a-ti ruute inŋkino kay.

Isa yoŋ a Zesimaane

(Markus 14.32-42; Lik 22.40-46)

³⁶ Saŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundi Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, koore n'a-leɔɔe n'a tondey Raa geŋ me.»³⁷ Maŋ ti yode y'a-wiike Piyer t'inŋi kuuli sire ki Zebede. Aame geŋ y'a t'ize sommagi dondon wo ulbi i-d'oodiyo baadaŋ.³⁸ Inŋkino yo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ en sommagi dondon aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere ti nuuno.»³⁹ Wo yo y'a-lidɔe dokki boolon ti kane me, maŋ y'a t'uttille zumayi a siido, y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, aame i t'ise maŋ kop ki dabar en k'o ti y' leɔɔo ti tuddó me, wo toŋ maŋ pay geŋ a ki t'ise aa nuŋ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»⁴⁰ Saŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi doŋ aɔo geŋŋo, wo yi'n uuna an udige. Maŋ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kune'ŋ ki peedo soo toŋ kun k'iine kun ki likke zeere ti nuŋ ye!»⁴¹ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye. Wede tudde geŋ a elkiyadi yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddi toogatu baata.»

⁴² Ki sirwe Isa y'a-lidɔe siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, aame kop ki dabar en k'o ti y' leɔɔo ti

tuddó i ki t'ise ye n'a dabire do maŋ, i t'iso aa kee ki dehu.»⁴³ Maŋ y'a-gime k'ume sanalliyagi sey, yi'n uuna an urme, edayan an ziiɔa moone.⁴⁴ K'aduwe Isa yi'n iili y'a-lidɔe siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa inŋkino sey.⁴⁵ Maŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Anŋen peedo i guute goppon, wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, an n'ele a bey doŋ k'oldiko.»⁴⁶ Kun t'oozo, in engile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey doŋ k'olmidayó yi t'ufɔo.»

Seedu k'Isa

(Markus 14.43-52; Lik 22.47-53; Zan 18.2-11)

⁴⁷ Isa onami y'a ki ti'n dinge ye botto, aame geŋ Zidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, yi t'ufɔo ti doŋ duuru a itadi, a beydoŋ kasigara ti dalyagi. Kane geŋ i'n igibo deero doŋ sefeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi.⁴⁸ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi geŋ, y'an di ruuto doŋ duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney en Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadi maŋ, geŋ yode kun di y' soofoy.»⁴⁹ Kesiko Zidas y'a y' zikke Isa kaŋbaŋ wo yi di ruute, y'ede: «Toosadá wede dooyisadó!» Maŋ yi d'ize puuc a tobbisadi.⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Lanŋe ki nuŋ, munda wede k'iido k'aase, ki y'iso.» Inŋkino maŋ kane doŋ duuru an d'iiziga tuddi, an di y' ziiɔa.⁵¹ Maŋ wede soo ti diine doŋ i daaniya Isa, y'a t'iidiba kasigarad, y'a-diiƙida wede naabo ki mozigo goole doŋ sefeke, kuudi a ɔikke.⁵² Inŋkino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú, kono doŋ pay i deyyiso ti kasigara geŋ untadan toŋ ti kasigara.»⁵³ Kee ki k'elkiyo ye, para'ŋ ni dehu ni deyye maŋ, n'a tonde Meegó Raa wo a kaamiki y'o-t'igibo maaleekiyagi dupiyagi baadaŋ?⁵⁴ Wo de n'aase inŋkino maŋ, geŋ ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno a ki t'ette ye. Geŋ i t'iso aa an rootiyo.»

⁵⁵ Aame geŋ Isa y'an di ruute a doŋ duuru, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seefuzó wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me? Para maŋ nuŋ miŋ daayum ni ti konso ni dooyiso a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziiɔa ye.»⁵⁶ Wo de suldi pay geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ nebiyagi an riije ti kaaga adda mattup ki Raa.» Maŋ kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe.

† 26:30 26.30 Órɔfari tarnaape ki Pak: Kane geŋ k'anni t'oone adda mattup ki Soom 113-118. ‡ 26:31 26.31 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

Isa a daana deero booro Yawudiyagi
(Markus 14.53-65; Lik 22.54-55,63-71;
Zan 18.12-18)

⁵⁷ Kane donj i ziida Isa geñ an di-t'iide di Kayip mozigo goole donj sedefe, a ume wede donj suuniyo k'oogoro ti donj i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiyi. ⁵⁸ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole donj sedefe, manj yi-t'iide y'a-guune a booro ti donj naabo kono y'a wolle mummino a ti danja me.

⁵⁹ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero donj sedefe, an di dehutu duwo an di rootite ono butte a tukk'Isa kono booro t'a yi seeda ki t'owwadi. ⁶⁰ Donj baadan an iide'ñ an di ruutite ono butte a tukki yode, wo tonj munda an ki d'uune ye wede i di t'iide k'unto me. K'ita manj i d'iido donj sire ⁶¹ an di ruute, an'de: «Ay y'illiga wede enj yi ruute, Boy Raa enj y'aane y'a kossite, wo adda k'onniyo ado y'a y'ooziga sey.» ⁶² Manj mozigo goole donj sedefe y'a t'iiziga, yi di ruute a Isa, y'ede: «Ono duwo an rootiyo a tukki kee enj, kee ki ki roote munda ye ko?» ⁶³ Wo yo Isa yi d'annugu d'edfek. Manj mozigo goole donj sedefe yi di ruute, y'ede: «Nun'ñ dehu k'a di naame tudda ti suma Raa zeere, k'ay ki ti rooti ko, kee Ulo Raa, wo Almasi Raa yi biire do?» ⁶⁴ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Geñ aa ki ruute. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti anki kun di n' wolla nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a jire pay wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondirso a kandaane.» ⁶⁵ Injino manj mozigo goole donj sedefe yi-ti gulkuwe, kallagi y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «Yonj geñ yi gilde suma Raa. In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kun illiga ti kuudugunj yi gilde suma Raa me. ⁶⁶ Kune elkiyagunj moo me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Munda wede yonj y'ize enj i-iide ki t'owwo.» ⁶⁷ Injino manj an d'iise padfita lee a edayi wo an di gohiso kutuba. Donj ongo an di y' battisa, ⁶⁸ an d'eesiyo: «Kee Almasi Raa yi biire, kee nebi manj, ki y'unto wede i ki diine me!»

Piyer y'a kiigira Isa

(Markus 14.66-72; Lik 22.56-62; Zan 18.17,25-27)

⁶⁹ Aame geñ Piyer yi-guune ti paate a booro boy, manj i d'ede ere naabo t'a d'iide sirpadi ti di ruute, t'ede: «Kee tonj ti Isa wede ti siido Galile, kune soo.» ⁷⁰ Wo de Piyer y'a yi kiigira a daana duwo pay, y'a ruute, y'ede: «Konj munda wede mi rootiyo geñ ti nuuno ye!» ⁷¹ Sanj manj y'a

t'iiziga y'a t'adfe, y'a t'ette ki biza bumbu, aame geñ ere naabo ti doolo t'a yi wulle wo t'an di ruute a kane donj a sirpatu, t'ede: «Yode enj ti Isa wede ti geeger Nazaret, kane soo.» ⁷² Piyer y'a yi kiigira sey wo y'a-ti niime tuddi, y'ede: «Wede enj ni ki y' suune ye!»

⁷³ Tanj boolonj manj donj a ume geñ an aa d'iide sirpa Piyer, an i di ruute, an'de: «Ki kotto, kee tonj wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, ay ki zuune t'urzi gollada.» ⁷⁴ Injino manj Piyer y'a-ti niime tuddi, y'ede: «Wede enj ni ki y' suune ye! Para manj ono donj ni rootiyo enj d'erec ye manj, a gollado!» Wo a kaamiki uzu y'a iile. ⁷⁵ Aame geñ Piyer y'a ilke a ono donj Isa yi ruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a ola geñ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tanj ado.» Manj t'adda boy Piyer yi-t'udfe ti paate wo y'a iise moolo baadan.

27

Isa an di-t'ette k'ume Pilat

(Markus 15.1-2; Lik 22.66; 23.1; Zan 18.28)

¹ A biza soohe manj kane deero donj sedefe pay ti donj i dokkiyo Yawudiyagi, an t'ugiyi an di ruute a tukk'Isa, a urzi wede booro t'a yi seeda ki t'owwadi. ² Manj an ti y' gittite, tinj geñ an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yonj Romenj goole siido.

Unto Ziidas

³ Ziidas wede y'an d'ele Isa a bey donj k'olmidayi geñ, yi wolliyonj Isa booro ti y' ziida ki t'owwo, manj i di t'ize attidi. Y'a ziki tamma ada g'ado gette, y'an d'iide deero donj sedefe ti donj i dokkiyo Yawudiyagi, ⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Nun'ñ ni t'ize oldiko, n'un di y'ele wede i k'ize oldiko ye a beygunj.» Wo de kane an di ruute, an'de: «Kaye seezey ye, a wollo kee baa.» ⁵ Injino manj Ziidas sonko y'a zibbe adda Boy Raa, wo y'a injile, y'iide'ñ y'a zuuye. ⁶ Sonko gette kane deero donj sedefe an ti ziki wo an di ruute, an'de: «Sonko ette, oogiradinj ti k'ele urzi ye in a-t'obi a korbite Boy Raa me, kono tod'te zooye ki puuzo.» ⁷ Injino an t'iide onamanj kanj soo, manj sonko gette an t'iwila doome ki wede k'aabufu, kono k'ottibe torgagi anjengenno. ⁸ Geñ kono k'injino bini anki tonj, doome geñ an di y' waaku sundi «doome puuzo.» ⁹ Geñ a iina kono a-t'ette a ono donj Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede: «An t'umbe sonko ere tamma ada g'ado te, geñ zooye wede donj k'izirayel an ti wulle manj, an d'iyye eego wede enj zooyayi i t'iide ki sonko ettiyo danjal. ¹⁰ Wo ti sonko gette

* 27:10 27.10 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 32.6-15, wo Zakari 11.12-13.

an t'iwila doome ki wede k'aabuđu, geŋ a-t'ette a munda wede Galmeega Raa y'o ruute n'aase*.»

Isa a ɗaana Pilat

(Markus 15.2-15; Lik 23.2-5,13-25; Zaŋ 18.28-19.16)

¹¹ Isa an di-t'iide ki ɗaana goole siido. Aame geŋ goole siido y'a y'iise tondiso, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Geŋ aa ki rootiyo.» ¹² Wo ɗe a ono ɗoŋ deero ɗoŋ sefeke ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi an rootiyo a eedi geŋ, yoŋ yi k'ohine bizi ye. ¹³ Injino maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «Ki k'ollige ye ko, ono ɗoŋ pay an rootiyo a tukki kee eŋ me?» ¹⁴ A ono ɗoŋ an rootiyo pay geŋ, a ono soo toŋ Isa yi k'ihina bizi ye, injino maŋ goole siido y'a ziida giggiri baadan.

¹⁵ Aa daayum goole siido yi d'isiyo a tarnaape ki Pak maŋ, y'an d'adfiya t'adda danggay wedusu soo wede ɗoŋ duuru an dehu. ¹⁶ Wo aame geŋ adda danggay i d'ede wede soo sundi Barabas, sundi ti moolo. ¹⁷ Injino Pilat y'a tunde ɗoŋ duuru i t'ugiyi, y'ede: «Kun dehu miŋ n'un t'adɗo Barabas kunuŋ, ni-d'eezo Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire ko?» ¹⁸ Pilat yi rootiyo injino kono yi suune, kane deero ɗoŋ sefeke Isa an i y'ele beezi kono an kolbiso ti yode. ¹⁹ Koore yoŋ konso ekki kaakido booro geŋ, eddi ti-d'igibe ti di ruute, t'ede: «A ono ki wede ki diine eŋ, ki t'ela eeda ye, kono nuŋ te a didɗo ni dibire baadan a urzi suniye a tukki yode.»

²⁰ Kane deero ɗoŋ sefeke ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi geŋ, an an t'elite ono a ɗoŋ duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'adɗe Barabas wo Isa ki t'owwadi. ²¹ Yo goole siido y'a tunde ɗoŋ duuru, y'ede: «Ti diine kane sire eŋ, kun dehu n'un t'adɗo wee wee?» Maŋ kane an i di'n gime onami, an'de: «K'ay t'adɗi Barabas!» ²² Pilat y'anni tunde, y'ede: «De Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire geŋ, kun dehu ni-d'ise mummino me?» Maŋ kane pay an i ti'n gime onami, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko!» ²³ Pilat y'anni tunde sey, y'ede: «De munda ulsu miŋ y'ize moo me?» Wo kane an di dollite baadan ki baadan, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko!» ²⁴ Aame Pilat yi wulle onami an k'ollige ye wo i t'ooziga ɗeyiyo maŋ, yi d'eezi ahu y'a t'upile beezi a ɗaana ɗoŋ duuru, wo y'a ruute, y'ede: «Wede i k'ize munda ye eŋ n'un di y'elo, wo puuzadi ti k'ooa

eedo ye.» ²⁵ Kane ɗoŋ duuru pay an i ti'n gime onami, an'de: «Eyye, kaye t'innizey pay puuzadi t'oope edey.» ²⁶ Injino maŋ Pilat y'an di y'udɗe Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa, saŋ y'an di y'ele an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade

(Markus 15.16-20; Lik 23.11; Zaŋ 19.2-3)

²⁷ Injino maŋ kane asigiryagi ki goole siido, an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eebaŋ asigiryagi ti doolo toŋ baadan an a-ti'n wiiko pay, an di ti ɗuule. ²⁸ Kallagi an t'idɗipe wo an d'umbe kalle wede goole teeze†, an i di t'usse. ²⁹ An di gini kaɗumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedi, wo a beezi k'ammade an i d'ele koyile§. Maŋ an di dikkite a daanadi, an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Toosada mozigo Yawudiyagi no! Toosada mozigo Yawudiyagi no!» ³⁰ An di paɗɗita lee a tuddi, wo koyile wede a beezi an di ziida an di y'oggiso eedi. ³¹ Aame an ti y'ukke maade maŋ, kalle wede goole an t'iidiba wo an i di t'usse kallagi. Maŋ Isa kane an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu

(Markus 15.21-32; Lik 23.26-43; Zaŋ 19.16-24)

³² A adɗiyadan ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo injino yoŋ ti geeger Sireŋ, sundi Simo. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa. ³³ Maŋ an d'iiney a ume wede sundi Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ³⁴ A ume geŋ, a Isa an i d'eele toote k'inŋi biŋ kalsiya ti munda kaɗigi y'a sibe. Yi y'uwwe maŋ, y'a-tuuge ki sobo me. ³⁵ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko, saŋ kallagi an di dikkiɗa t'urzi k'arbu teltel muntelliyo [kono a-t'ette a ono ɗoŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Kallagó an di dikkiɗa, wo kallayó wede goole an t'irbe teltel muntelliyo*]. ³⁶ Maŋ an di guune aŋgeŋŋo, an di y' boohiyo.» ³⁷ T'ekk'eedi an tiike pakirte wo an a-ti riine, an'de: «Yode eŋ Isa, mozigo Yawudiyagi.» Geŋ munda wede i-d'iide untadi. ³⁸ Wo a sirpaɗi an a-tiike ɗoŋ k'oogire sire, wede soŋ t'undumzi a kese k'ammidadi, wo wede soŋ t'undumzi a kese geeladi.

† 27:28 27.28 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko.
§ 27:29 27.29 Koyile: I-kaza dalka moziko.

‡ 27:29 27.29 Kaɗumul k'ahimagi: I-kaza kaɗumul moziko.
* 27:35 27.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

³⁹ Donj adđiya tinj genno, an di y' kaldita wo an denjilso eedañ, ⁴⁰ wo an d'eesiyo: «Kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo ado k'a y'ooziga genj, kee Ulo Raa kotto manj, k'utto tudda batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, ki ti deegi!» ⁴¹ Kane deero donj sedeke, donj suuniyo k'oogoro ti donj i dokkiyo Yawudiyagi tonj, an di y'okko maade kay, an d'eesiyo: ⁴² «Yonj donj doolo y'an di'n utte minj, yi k'aane tuddi batum yi ki t'utte ye! Yonj mozigo ki donj k'Izirayel kotto manj, ankeñno t'ekk'undumu genj yi ti deegi, injkino ay zaapa addey a yode. ⁴³ Yonj yi ziipe addi a Raa wo Raa yi y' giyye kotto manj, ankeñ yi y'utto baa, kono yi ruute, yonj Ulo Raa!» ⁴⁴ Kane donj k'oogire donj an tiike a sirpadi tonj, an di y' kaldita injkino kay.

Unto k'Isa

(Markus 15.33-39; Lik 23.44-48; Zanj 19.28-30)

⁴⁵ T'ume peedo t'ize diine genj, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. ⁴⁶ A eesiyo peedo lohe manj, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Genj i-kaza: «Raa ki nunj, Raa ki nunj, moo me ki ni giigira me?» ⁴⁷ Donj ongo ti diine donj i lekkiyo anjengeñno genj, an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.» ⁴⁸ Kesiko wede soo ti diinayanj y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inñi k'inda binj, manj yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye. ⁴⁹ Wo kane donj ongo an di ruute, an'de: «K'a dello, in gi di wolla do Elizi wenda y'etto yi y'utta manj.»

⁵⁰ Isa y'a idili sey ti golla awwa, manj y'a iili undi t'a t'udufe, y'a-t'ithe. ⁵¹ Aame genj alboy wede i dikke adde Boy Raa sonj k'adda sonj ki paate genj, a t'ihina tar t'awwa a ti d'iige les. Siido t'a nunjire, zombali a t'ihinte, ⁵² muuziyagi a t'ihinte, wo donj ki Raa baadañ donj i t'inda genj an di bilde. ⁵³ Kane donj i t'inda tonj ti muuziyaganj an t'uddite wo aame Isa yi bilde manj, an t'iide ki Zeruzalem geeger ere kamileñ wo donj baadañ an di'n wulle. ⁵⁴ Goole k'asigiryagi meeda ki Romeñ ti donj a itadi i boohiyo Isa, an wulle nonjirso siido ti suldi donj ize genno manj, orgiso t'anni ziida baadañ wo an di ruute, an'de: «Wede enj Ulo Raa ki kotto!» ⁵⁵ A ume genj i d'ede erayi baadañ donj i diino Isa ti siido Galile nee kono an i di naabiya, kane an t'ihirte ti dokki an di wolliyi munda wede isiyo. ⁵⁶ Ti diinayanj i d'ede

Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak ti Yusup, wo soo te mekk'inñi kuuli ki Zebede.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

⁵⁷ A peedo t'ette k'ooriyo manj, wede sundi Yusup ti geeger k'Arimate genj y'a iina, yonj genj wede bey wo sanallusu k'Isa Almasi pay. ⁵⁸ Yode genj y'iide'ñ, y'a uuney goole siido Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba. Injkinno manj Pilat y'a iyye, y'an di ruute a asigiryagi nuune an i-d'ele. ⁵⁹ Yusup y'iide'ñ, nuune'ñ y'a t'umbe, y'a nilpe ti sotor aware tuwarwa kar. ⁶⁰ Yi-t'ele adda muuzo aware ere ki yode batum, tod'te aa urmi an ittiba mokollo. Manj y'a-ti d'ufkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo wo y'a ingile. ⁶¹ Aame genj Mariyam ere ti siido Magdalla wo ti bakatu Mariyam kay, an di-guune anjengeñno, edayanj ki biza muuzo.

Boohiyo muuzo k'Isa

⁶² Suldi genj ize a onniyo jima duwo an okkime tuddanj kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A onniyo ere ki puukiyo manj, kane deero donj sedeke ti Pariziyen genj an d'ingile kanj soo di Pilat. An iide'ñ ⁶³ an di ruute, an'de: «Galmeegey, kaye ay ilke yo wede daggiya duwo enj, yi ruute aame yo zeere, y'ede sanj yi d'isa onniyo sire k'aduwe y'a balda. ⁶⁴ Injkinno manj k'an rooto a asigiryagi an di boohiyo muuzo bini onniyo k'aduwe, koo sanalliyagi nuune an t'oodiba wo a duwo an t'eesa: "Isa yi bilde ti diine donj unto me." Manj daggiya duwo ere k'ita ette t'a ceera ere ki poone.» ⁶⁵ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Asigiryagi enno, kun'do muuzo kun boohoy aa kun ollige.» ⁶⁶ Injkinno manj an d'ingile wo biza muuzo an a-ti linje wo an di zippe asigiryagi an di boohiyo.

28

Baldiya k'Isa Almasi

(Markus 16.1-8; Lik 24.1-11; Zanj 20.1,11-18)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. A onniyo dumas ti soohe manj, Mariyam ere ti siido Magdalla ti bakatu Mariyam an t'iide an di wollo muuzo. ² A kaamiki, siido t'a nunjire baadañ, maaleeka ki Galmeeqa Raa y'a d'iigo ti kandaane, y'iide'ñ zumbulu ti biza muuzo y'a ti y' d'ufkile kese wo y'a-ti guune t'eego. ³ Yonj tuddi i ralita aa omile mizzi, wo kallayi tuware kar aa kuube. ⁴ Manj kane asigiryagi i boohiyo muuzo, orgiso t'anni ziida baadañ, an d'iise nonjirso wo

† 27:46 27.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2. ‡ 27:62 27.62 Di Yawudiyagi onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki anki bini peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo, wo onniyo ere ki puukiyo tonj injkino kay.

a t'ibi a siidfo aa an t'inda. ⁵ Maaleeka y'a t'hina bizi wo y'an di ruute erayi, y'ede: «Kune'η, kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede an yi tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko me. ⁶ Yon a enno ye, Raa yi ti y' bilde ti diine don unto me, aakede y'a ruute. Kun'di, kun wolla ume an ziipe nuunayi ton enno. ⁷ Anken kun'do kesiko, kun an ti kazoy sanalliyagi, kun d'eesoy: "Yon ti diine don unto Raa yi ti y' bilde, wo anken y'unni delliyo a siidfo Galile, a ume gen kun di y' wolley." Gen inkino ono don o d'ede n'un di ruute.»

⁸ Man erayi ti biza muuzo kesiko an digime, addan i-t'üne t'orgiso wo t'unusuwo baadan, an d'ukke kono an an d'ette ti rabila a sanalliyagi k'Isa. ⁹ A kaamiki Isa y'iide'η, y'an ikkima wo y'an di ruute, y'ede: «Toosagun.» Kane erayi an a d'iide sirpadi, an di dikke, an a-ti ziide zondí wo an i d'uttile. ¹⁰ Inkino man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, kun'do kun an ti rootoy a zembadó gen an t'odoy ki siidfo Galile, an di n' wolley a ummey.»

Taaya ki don i boohiyo muuzo

¹¹ Koore kane erayi a urzi botto gen, asigiryagi miibi ti diine don a buuhe muuzo gen an t'iide k'adda geeger, an an t'iide taaya a deero don sedefe a suldi don pay ize gen me. ¹² Man kane deero don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiyi an t'iide onaman kan soo, san an an d'ele sonko baadan a asigiryagi, ¹³ wo an an di ruute, an'de: «Kun rooto a duwo'η: "Sanalliyagi wede en an iido a didfo, nuune an t'uugira aame kaye ay moone gen me." ¹⁴ Aame ono gen goole siidfo y'illiga ton man, kaye ay d'isa t'urzi tuuku ton addi a yi-ti'n t'assa kono munda un ki d'aana ye.» ¹⁵ Kane asigiryagi gen sonko an di ziida, wo an di diine ono don an an ruute. Inkino man, rabila gette a-tiipe a diine Yawudiyagi bini anki.

Isa yi kaza tuddi a sanalliyagi

¹⁶ Man kane sanalliyagi k'Isa don koomat makumu soo gen, an d'ingile siidfo Galile k'ekki mokolore Isa y'an ruute an d'ette. ¹⁷ A ume gen Isa an di y' wulle, man an t'uttile wo don ongo ti diinayan an d'ede niiku adda k'addan. ¹⁸ Isa y'a d'iide sirpadan wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo pay Raa y'o ele a kandaane wo a siidfo ton man. ¹⁹ Inkino man kun'do ki tukk'ita duwo pay kun di'n isoy sanalliyagó, kun ti'n suyoy batem ti suma Meega, ti suma k'Ulo wo ti suma k'Unde Kamilen. ²⁰ Wo kun di'n dooyoy an seedfa suldi don pay n'un ruute kun d'ise, wo nun n'a lekka daayum ti kune, bini onniyo ere duniya ti danja.»

Rabila Majjaanawa k'Isa Markus yi riije

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Markus yi riije. Markus genj yonj ti diine donj zina k'Isa ye, wo de yonj yi turguyte ti Pool wo sonj yi niibe ti Piyer pay. Yonj yi riije a kane donj Yawudiyagi ye, kono y'an di kize Isa yonj Ulo Raa ki kotto.

Adda mattup ette Markus yi ruute suldi donj Isa y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadi wo ti baldiyadi pay. Isa yi kazita ono Raa ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yi lommite siitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Adda mattup ki Taasuwa ere ti Kaaga, Raa y'a ruute y'a t'igibo wedusu y'a utta donj k'Izirayel. Aame Isa y'iina siido genj, siido k'Izirayel kane donj Romej an t'umbe to, an di'n ize ki toogo an d'uttila a kane. Kane donj k'Izirayel an elkiyo wede Raa y'a t'igibo genj, y'an di'n adfa ti bey donj Romej. Wo de Isa yi k'iido'n k'uttiyo ere gettiyo ye. Y'iido'n y'a utta kane donj oola urzi Meeda siitandani wo oldikadan pay, kono an d'olliga onami wo an d'ozire eego.

Zanj Batis yi kazita rabila k'Almasi (Matiye 3.1-6,11-12; Lik 3.1-6,15-18)

¹ Kun ollo ette eesiyo Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi Ulo Raa. ² Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki nebi Ezayi, an'de: «Kun ollo, n'a t'igiba wede zindo y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urziza. ³ Injino manj donj an d'ollige golla ki wedusu yi d'ollite adda balda, yi d'eesiyo: Kun i t'okkonj urzi Galmeega, erkuyagi kun i ti'n okkonj ki diine d'elele*».

⁴ Genj aa Ezayi y'a ruute, Zanj Batis y'a iina yi lekkiyo adda balda. Donj an d'ettiyo tuddi, y'an di kazita, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagun, an un ti'n suuyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikagun te.» ⁵ Donj baadan ti siido Ziide wo ti geeger Zeruzalem an d'ettiyo tukki Zanj. An t'oodibe addan a urzi k'oldikadan a daana duwo pay, wo yonj yi-ti'n suuyiso batem adda k'ooye Zurden.

⁶ Zanj genj kallayi y'ossiyo an indigo k'ilali zinjzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadi gannoori ti madde†. ⁷ Y'an di kazita duwo, yi d'eesiyo: «I d'ede wede ettiyo k'itadonj yonj toogo yi jiire nunj, wo ni k'iide n'a ki t'ottile n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye. ⁸ Nunj

n'unni suuyiso batem t'ahu, wo yonj y'unni suuya batem t'Unde Kamilej.»

Suuyiso batem wo naamiya daggiya k'Isa

(Matiye 3.13-17; Lik 3.21-22)

⁹ Aame genj Isa y'a iide ti geeger Nazaret siido Galile, wo Zanj y'a ti y' zuyye batem adda k'ooye Zurden. ¹⁰ Aame Isa y'adfiya t'adda k'ahu, yi wulle kandaane a t'ihina, wo Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddi. ¹¹ Wo y'a illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «Kee Ulo nuuno, ni ki giyye baadan, ulbo unje ti kee me‡.» ¹² Yi t'uddfe t'ahu manj, a kaamiki Unde Raa t'a-di t'iide k'adda balda. ¹³ A ume genj y'a likke onniyo ada pife ti seydi. Aame yi lekkiyo genj, Meeda siitandani t'a yi niime daggiya, wo kane maaleekiyagi Raa ti yode, an i di naabiya.

Sanalliyagi donj ki poone

(Matiye 4.12-17; Lik 4.14-15)

¹⁴ Onniyo soo Zanj an ti y' ziida dangay, manj Isa y'a ingile siido Galile yi kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, ¹⁵ y'ede: «Onniyo t'iide, wo Moziko Raa t'iina goppon. Kun ti kama lekkiyagun, kun ambo a Rabila Majjaanawa ettiyo.»

¹⁶ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, manj yi d'uuney zemba sire, Simo ti leemadi Andire. An kakkiya lembidaganj k'adda bar kono kane naabadanj sawwiya puuni. ¹⁷ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nunj n'un di'n isa donj dehutu duwo kono an d'etto k'urzizo.» ¹⁸ A kaamiki lembidaganj an d'iili, an di y' diine.

¹⁹ Tinj genj Isa y'a iide ki daana boolonj manj, yi d'uuney Zak ti leemadi Zanj injni Zebede, kane adda tooko an okkimey lembidaganj. ²⁰ Aame genj y'a ti'n wiike, manj kesiko meeganj Zebede an di y'iili adda tooko ti donj naabo me, wo kane an di y' diine.

Wede i-d'ede siitan a eedi

(Lik 4.31-37)

²¹ Sanj manj an d'ingile ki geeger Kapernayim. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi manj, Isa y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso duwo. ²² Dooyisadi gette t'an di'n ziida, kono yonj yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki donj suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

²³ Adda boy genj i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedi, y'a idili, y'ede: ²⁴ «Isa wede ti geeger Nazaret, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido daggiyadey

* 1:3 1.3 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1 wo Ezayi 40.3.

† 1:6 1.6 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 1.8.

‡ 1:11 1.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7 wo Ezayi 42.1.

ko? Nuñ ni ki suune, kee Wede Kamilen Raa y'igibo.»

²⁵ Injino man Isa y'a t'idfdise siitan gette, y'ede: «M'a t'appa bizi, wo mi t'addo ti tukki wede me!» ²⁶ Siitan gette t'a-ti yi zihite wede me, wo t'a-t'udfde ti dollite. ²⁷ Doñ pay an ziida giggeran, an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: «Enj moo me? Dooyiso ette aware aa ki wede adda toogo kino me! Siitandani toñ y'an di rootiyo an t'acdfde, wo an d'ollige onami!»

²⁸ A kaamiki geñ rabila k'Isa a-tiipe adda siido Galile pay.

Eliyo beeko a doñ k'eeni baadan

(Matiye 8.14-15; Lik 4.38-39)

²⁹ Sar man an Isa an t'udfde t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me, an t'iide dan Simo kane ti Andire, wo Zak ti Zan toñ ti kane. ³⁰ An iiney man an t'uuney ande Simo ekk'onjali i-ti d'iire, aame geñ an i di ruute Isa kono tode. ³¹ Y'a d'iide goppon ki tuddut, yi ziida beytú y'a-t'iiziga. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, wo t'an d'iise naabiya. ³² A peedo t'a t'iire man, tinj geñ duwo an i di ziko doñ k'eeni ti doñ an d'ede siitandani a eedan. ³³ Doñ geeger pay geñ an t'ugiy e biza bumbú boy wede Isa adda.

³⁴ Y'an d'ele beeko a doñ k'eeni baadan i dabirsa wede tuuku toñ t'ita k'eenizi k'eenizi, wo siitandani baadan y'an ilmiti. Yoñ y'an k'ooliyo urzi a siitandani an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yoñ Isa wee wee me. ³⁵ Soggo man, y'a ziiha ti didfdo k'adda balda kono y'a tondey Raa. ³⁶ Ume i wiywe man, Simo ti doñ a itadi an t'iide dehuzi. ³⁷ Aame an y'uune man, an i di ruute, an'de: «Doñ pay an ki dehu.» ³⁸ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «In t'odo k'illiyagi goppon geñno, rabila gette a kane toñ n'an di ti kizey kay, kono nuñ n'iido minj k'injino.»

³⁹ Man Isa y'a-t'izire siido Galile gette pay, yi kazita ono Raa a boydi doñ Yawudiyagi ge dooyiso, wo siitandani yi-ti'n lommite.

Eliyo beeko a wede bitid'e

(Matiye 8.1-4; Lik 5.12-16)

⁴⁰ I d'ede wede bitid'e y'a iide k'ume k'Isa, y'a-dikke a daanadi wo yi-d'obe bey, y'ede: «Ki dehu man, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a daana Raa.» ⁴¹ Isa yi y' wulle man, i di t'ize sommagi, y'a igibe beezi y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nuñ ni dehu, ki t'iso kamilen!» ⁴² A kaamiki bitid'ayi an nukkiide, y'a t'ize kamilen. ⁴³ Aame geñ kesiko Isa y'a y'igibe, wo y'a di y'iipide, ⁴⁴ y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize enj a wenda soo toñ ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tudda a wede sefekte y'a ki ti wolley, wo

k'a eloy munda ki sefekte a kize ki t'ize kamilen aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise, kono doñ pay an di wolle kee k'uune bee.» ⁴⁵ Minj wede geñ yi t'udfde man, y'a iise kazita a doñ pay a beeko ere y'uune gette. Injino man rabila gette a-tiipe a omagi pay, urzi Isa y'a ette k'adda k'ille umbo. Y'a uupe balda wo doñ an d'ettiyo ki tuddi t'ume tuuku toñ man.

2

Isa yi ele beeko a wede runguyun

(Matiye 9.1-8; Lik 5.17-26)

¹ Onniyo miibi k'ita man Isa y'a-gime Kapernayim. Doñ an illiga man Isa yigimo, yoñ adda boy. ² Duwo an d'uune boy wede Isa adda geñ boo a-t'udfde biza bumbú. Wo y'an di kazita ono Raa. ³ Aame geñ i d'iido duwo an d'umbo wede runguyun ti zaade, doñ pife ge sarkiya. ⁴ Wo urzi an i-di t'ette k'ume k'Isa umbo kono duwo baadan. Injino man an a-ti gili t'ekki boy, an d'ihina buldo t'eego a ume Isa yi t'hira. Wede runguyun geñ an ti y' zuywe ti zaadayi pay a gulbayi. ⁵ Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode man, aame geñ yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ulo ki nuñ, oldikada n'a y' t'ize tambobino.»

⁶ A ume geñ i d'ede doñ suuniyo k'oogoro miibi, an ti guune. Kane an d'elkiso adda k'addan, an'de: ⁷ «Ki moo me wede enj yi rootiyo injino me? Yi kalda suma Raa! Wee wee aane aase tambobino a oldfko wede, daa ki Raa siidi ye man?» ⁸ A kaamiki, elkisadan Isa y'a ti zuune adda k'addi, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugun injino me?»

⁹ Ise laylay a jiire minj too me a nuñ n'a roote a wede runguyun: «Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino» kunun, n'a roote: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadayi wo k'a oziro me?» ¹⁰ Wo ni dehu kun di suune, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldfko.» Man yi di ruute a wede runguyun, y'ede: ¹¹ «Nuñ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadayi, k'a aaho boozá.»

¹² A kaamiki wede y'a t'iiziga, y'a t'umbo zaadayi a daana doñ pay, y'a t'udfde y'a ingile. Kane doñ pay geñ an ziida giggeran, an tamma Raa, an'de: «Munda kino enj kan soo toñ ay ki wulle ye.»

Isa yi waaku Lebi

(Matiye 9.9-13; Lik 5.27-32)

¹³ Onniyo soo Isa y'a-gime biza bar Galile. Doñ baadan an d'ettiyo tuddi wo yi di'n dooyiso. ¹⁴ Tinj geñ y'a iide, a urzi yi wulle Lebi ulo k'Alpe, yi-guune a ume

naabadí yi seǵǵu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Man yon y'a t'iiziga wo y'a yi diine.

¹⁵ Isa y'iide'ŋ y'a-guune ombó ti sanalliyagí di Lebi. Aame an ti guune man, ǵon seǵǵu jibaaye baadan ti ǵon k'oldíko ongo pây an di-guune ti kane kan soo, kono ǵon baadan i yi diine me. ¹⁶ Kane ǵon suuniyo k'oogoro ti diine Pariziyen an wollíyo Isa y'ombó ti ǵon seǵǵu jibaaye wo ti ǵon k'oldíko ongo injino man, an an di ruute a sanalliyagí, an'de: «Ki moo me yi d'ombó ti ǵon seǵǵu jibaaye wo ti ǵon k'oldíko ongo me?» ¹⁷ Isa yi'n illiga man, y'an di ruute, y'ede: «Kane ǵon waalin an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe ǵon k'eeni. Nun ni k'iido'ŋ waaku kane ǵon ki diine ye, wo de n'iido'ŋ waaku kane ǵon k'oldíko.»

Dooyiso k'Almasi ti ere ki Pariziyen a ki t'ettiyo soo ye

(Matiye 9.14-17; Lik 5.33-39)

¹⁸ Onniyo soo sanalliyagí ki Zan Batis ti Pariziyen, an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombó. Ǵon miibi an d'iide an tunde Isa, an'de: «Ki moo me kane sanalliyagá onniyo muno an ki lekkiyo daa k'ombó ye, wo kacín sanalliyagí ki Zan ti ǵon ki Pariziyen, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombó me?» ¹⁹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun elkiyo miŋ ǵon an'ni wiiko a tarnaape seǵǵu, onniyo muno an di lekke daa k'ombó ko aame kule k'ere yon a diinayan man? Aha, injino ye! Ise onniyo miibi ton kule k'ere a sirpadan man, onniyo muno an k'aane an ki lekke daa k'ombó ye. ²⁰ Wo san onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba man. A onniytagi geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'ombó kollo. ²¹ Beehiye ye wenda yi d'ambe buude kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para man buude wede aware geŋ y'a t'aadi kalle wede mazzini geŋŋo, a di sittite a ceere sey.

²² Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inŋi biŋ wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para man toote geŋ y'a-batte riitile, wo toote ti riitile pây i-litte. Ki too man toote wede oozige botto geŋ eepiyadí adda riitile wede aware.»

Isa yi rootiyo a urzi k'onniyo ere ki puukiyo

(Matiye 12.1-8; Lik 6.1-5)

²³ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa yi doopide t'adda dombi ǵon ki geme ti sanalliyagí. Aame geŋ kane sanalliyagí an d'iise sattita geme an di

dooyiso*. ²⁴ Kane Pariziyen an i di ruute Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagá an d'isiyo munda wede oogiradin ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadin te'?»

²⁵ Man Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti ǵon a itadí, aame an t'ize ooŋe wo mosogo ti'ni ziida geŋ me. ²⁶ Aame mozigo goole ǵon seǵǵe Abiyatar geŋ, Dawut yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele seǵǵe a Raa, wo yode ti ǵon a itadí ton an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too man kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradin t'ele urzi a ǵon seǵǵe ǵanjal.»

²⁷ Wo Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniyo ere ki puukiyo gette Raa yi ti ziipe a wede, wo wede geŋ Raa yi y'ikkima kono k'onniyo ere ki puukiyo ye. ²⁸ Injino man nun wede an n'ehe aa ulo wede en, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addí i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadin ton man.»

3

Isa yi ele beeko a wede beezí unto

(Matiye 12.9-14; Lik 6.6-11)

¹ San man Isa y'a t'iide sey k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Adda boy geŋ i d'ede wedusu soo injino beezí unto. ² Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wollíyo koomadí, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi, a wede geŋ yi-t'ela beeko ko. ³ Injino man Isa yi di ruute a wede beezí unto geŋ, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ohor a diine ǵuwo kino.» ⁴ Man Isa y'a tunde ǵon i yi wollíyo, y'ede: «Oogiradin t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadin te? A wedusu ki d'ise beehiye kunun, ki d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunun, k'a yi t'ide ko?» Wo de kane an d'annugu ǵedǵek. ⁵ Aame geŋ kane Isa yi di'n wollíyo adda k'edayan ti kulkuwo, wo addí a litte kono kane addan zakidi. Injino man yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onǵo.» Man y'a y'unde, wo beezí a t'ikkima. ⁶ San kane Pariziyen tin geŋ an t'udǵe, a kaamiki an t'ugiyi ti ǵon a ita k'Erod, an t'iide onaman kan soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki t'owwadí.

Ǵon baadan an daaniya Isa

(Matiye 4.25; 12.15-16; Lik 6.17-19)

⁷ Isa ti sanalliyagi an t'irga biza bar ki Galile, wo ǵon duuru baadan an di y' diine. Kane ǵuwo geŋ an'tiyo ti siido Galile, ti siido Ziide, ⁸ ti geeger Zeruzalem, ti siido k'Idume, ti dar k'ooye Zurden ki

* 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 23.25.

† 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.21.

‡ 2:26 2.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7.

kese peedo ge-koliyo, wo ti siido ere i d'uule geeger Tir ti Sidon. Kane donj duuru pay genj an d'iide k'ume k'Isa kono an illiga suldi donj pay y'isiyo genj me. ⁹ Injkinomanj Isay an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun'do, kun o wollo tooko, kun o-t'argi gopponj kono donj duuru an ki ti'n niida ye.» ¹⁰ Yi ruute injkinomanj yonj y'eliyo beeko a donj baadan genj, wede k'eeni tuuku tonj yi jaayu, y'ette, y'a bottey tuddi. ¹¹ Wo kane donj an d'ede siitan eedan genj, wede tuuku yi wolloyo Isamanj yit'ottulso, yi d'eesiyo dollite: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» ¹² Wo de y'an di ruute ti golla zakidi a duwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me.

Beeriyon donj zina k'Isa

(Matiye 10.1-4; Lik 6.12-16)

¹³ Sanmanj Isay wiike donj aa addi i dehu, an d'ingile ti yode k'ekki makkolo. ¹⁴ Manj yid'iidiba ti diinayan donj koomat makumu sire y'anni wiike sundan donj zina. Yonj yini biire a yode, kono y'anni t'ikkipa kazita k'ono Raa. ¹⁵ Wo y'an d'ele toogo ki lommiti siitandani donj an t'ooney a daanadan. ¹⁶ Enno sumbiyagi donj koomat makumu sire Isay biire me: Simo wede Isay a yiwike sundi soo te Piyer*; ¹⁷ Zak ti leemadi Zan injni Zebede, Isay di'n waaku sundan Bonarzez, i-kaza kane genj aa edfiso mizzi; ¹⁸ Andire, Pilip, Barthelemi, Matiye, Toma, Zak ulo k'Alpe, Taade, Simo wede addi wehini kono siidadi me, ¹⁹ wo Zidas Iskariyot wede sanj y'an di y' t'ela Isay a bey donj k'olmidayi.

Isa maawi an yi dehu

(Matiye 12.24-32; Lik 11.15-23; 12.10)

²⁰ Sanmanj Isay ti sanalliyagi an di-gimo boy, wo donj baadan an di t'ugiyey, urzi an d'oomi munda tonj umbo. ²¹ Aame maawi an illiga injkinomanj, an t'iide waakuzi, kono an elkiyo eedi ti digge.

Toogo k'Isa t'ettiyo ti too me?

²² Donj suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem an di rootiyo, an'de: «Meeda siitandani sundutu Belzebul ti yode. Genj Meeda siitandani i eliyotoogo ki lommiti siitandani me!»

²³ Injkinomanj Isay y'anni wiike, y'an di ruute t'ono ombide, y'ede: «Mummino me Meeda siitandani t'a limmi tuddutu me? ²⁴ Aame moziko ere tuuku donjtutun an deyyiso ti tuddanmanj, kane genj an k'aane an ki ti lekke kanj soo ye. ²⁵ Wo aame adda boy donj an deyyiso ti tuddanmanj, kane genj an k'aane an ki ti lekke kanj soo ye. ²⁶ Genj injkinomanj kay, aame Meeda siitandani ti deyyiso ti siitandani eebutunmanj, genj

an deyyiso ti tuddan batum. Wo de genj ki kotto, mozikatun ti k'aane ti ki lekkeye, t'a d'anga! ²⁷ Aame wede yi dehu yit'ette adda boy ki wede id'ede toogo wo y'a sikiti suldizi manj, wede genj ki poone y'a-kettite wede toogo doo minj, y'a aane y'a sikiti suldi t'adda boy kollo.

²⁸ Derec injkinomanj wo n'un di rooto: Duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldiko ere pay an isiyo, ti kaldita ere pay an kaldita suma Raa gette. ²⁹ Wo de wede tuuku i kaldita Unde Kamilen manj, yonj genj toc Raa yik'isa tambobino ye, oldikadi t'a lekka ki daayum.» ³⁰ Isay y'an orbe injkinomanj duwo an'de yonj id'ede siitan a eedi.

Mekk'Isa ti zembadi

(Matiye 12.46-50; Lik 8.19-21)

³¹ Isay adda boy, aame genj meedi ti zembadi an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an d'igibey wedusu y'an di y' waako. ³² Donj baadan an di-guune, Isay an ti y' duule, yonj a diine. Manj an di ruute, an'de: «K'ollo, meeda ti zembada an t'ihira ti paate, an ki dehu.»

³³ Isay di'n gime onami, y'ede: «Ki kotto manj, meedo ti zembado anj wee wee?» ³⁴ Manj donj i-guune i ti y' duule genj yid'in wolloyo adda k'edayan, wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane enno an meedo ti zembado me. ³⁵ Injkinomanj wede tuuku y'isiyo suldi donj pay Raa yid'ehugenj, yode genno leemado, teemado wo meedo me.»

4

Ono ombide a tukki wede korso

(Matiye 13.1-9; Lik 8.4-8)

¹ Isay yo a biza bar Galile, aame genj y'a iise dooyiso duwo sey. Donj duuru baadan baadan an dit'ugiyey, injkinomanj di gili adda tooko ekk'ahu, y'a-guune wo kane donj duuru pay an t'ihira a biza bar. ² A dooyisadi gette y'an di'n duuyey a suldi baadan t'ono ombide, y'ede: ³ «Kun ollo! I d'ede wedusu soo injkinomanj yid'iide korso buzu k'adda doome. ⁴ Aame yisakkisa genj, buzu onjon a-zilditi a urzi, embi an iido'n an dit'ibbey pay. ⁵ Buzu onjon sonj a-zilditi a ume wede t'adda'n pangiragi, siidadi baata. Kane genj a t'udde kesiko kono siidadanj soodo. ⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina manj, kane genj a t'igge, a-biilha kono sondayzan i ki ti diigey. ⁷ Donj sonj a-zilditi adda k'ahimagi, kane genj a t'udde wo ahimagi an iiziga manj, an di'n ippe an ki d'ehey. ⁸ Donj onjon sonj a-zilditi a siido ere beehiyey, kane genj a t'udde, an d'ihira wo an d'ehey: ulo muduso soo y'a ehey injni ada g'adfo, sonj ada zoot wo sonj meeda.»

* 3:16 3.16 Suma Piyer i-kaza makkolo.

⁹ Manj Isa y'a ruute, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyo t'ono ombide me

(Matiye 13.10-15; Lik 8.9-10)

¹⁰ Sanj Isa y'a t'irga ti tukki donj duuru. Aame geñ donj i ti y' duule ti kane sanalliyagi koomat makumu sire geñ an di y' tunde, ki moo me y'an rootiyo a donj duuru t'ono ombide me? ¹¹ Yonj y'an di ruute, y'ede: «A kune'ñ Raa y'un ele suuniyo ki suldfi donj ombide ki Moziko Raa te, wo de a donj onjon suldfi pay geñ an an rootiyo'ñ t'ono ombide, ¹² ñkino: “Kane geñ an di woliyo kereñ, wo munda an ki y' woliyo ye, an d'ollige kereñ, wo ono itadan an ki ti suuniyo ye, para manj an di-kime ki tukki Raa, y'an t'ise tambobino a oldikadan te*!”»

Oodibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso

(Matiye 13.18-23; Lik 8.11-15)

¹³ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Ono ombide enj itadan kun ki'n suuniyo ye! De mummino kun di'n suuna ita k'ono ombide pay geñ me? ¹⁴ Wede korso geñ yi korso ono Raa. ¹⁵ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geñ, i-kaza duwo donj ollige ono Raa, wo de an t'ollige manj a kaamiki Meeda siitandani t'ettiyo, ti-t'odfipe ono geñ t'adda k'addan me. ¹⁶ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi geñ, i-kaza duwo donj ollige ono Raa, kesiko ulbanj unse an d'ambu. ¹⁷ Wo de ono sottadan ti ki ti deegu adda k'addan, an aa ki seedu zakidi ye, aame i ettiyo dabar ise duwo an'ni dabarsa kono an umbe a ono Raa manj, kesiko an t'argu. ¹⁸ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geñ, i-kaza duwo donj ollige ono Raa, ¹⁹ wo de sanj elkisito a suldfi duniya, dehutu k'urzi maala wo zaapu k'ade a suldfi donj ulpi tudan ti dehu ti doolo tonj ede. Kane pay geñ ono an di'n appiya, an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ²⁰ Ki dangju buzu wede i zilditi a siido ere beehiye gette, i-kaza duwo donj ollige ono Raa wo an di'n seedu adda k'addan, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eeban ti doolo, aakede ulu muduso soo y'a ehe ññi ada g'ado, sonj ada zoot, wo sonj meeda.»

Ono ombide a tukki pitila

(Matiye 5.15; 10.26; Lik 8.16-18; 11.33; 6.38)

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame wede y'a t'uyye pitila manj, y'a-t'ossibe bogoro kunuj, yi-ti t'ele a ita k'onjali ko? Aha, ki too manj y'a ti zaape t'awwa.

²² Suldfi donj pay ombide'ñ, sanj onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono donj i ki dehu duwo an k'olliga ye geñ, sanj onniyo soo a t'adfa a toore. ²³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo!»

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun koono mentikagi a ono donj kun ollige. Derec, dooziyo ere kun dooziyo a duwo gette, Raa tonj y'un ti dooza a kune ñkino kay, wo y'a d'oba ti jugulu a kune me. ²⁵ Derec, a wede i-d'ede suuniyo'ñ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede suuniyo ye, ere boolonj i-d'ede tonj an i-t'amba.»

Ono ombide a tukki buzu wede ad'fiya siidi

²⁶ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wede yi sakkisa buzu adda doomizi. ²⁷ Wo ki yode didfo t'ettiyo yi-ti moone, wo ume i t'ompilso manj yi-t'oozige, yi ki suune ye ume buzu y'ad'fiya wo yi d'ohire mummino tonj manj. ²⁸ Naabo gette i ti suuniyo tode siido sittu. I-t'ad'fiya ki poone soole, sanj i-t'isiyo koyile, sanj mahuwe i-ti paña, sanj i-ti tana. ²⁹ Aame i ti tana manj, wede yi d'ambu suwwo ki aydu baa, kono peedo t'iide k'aydu†.»

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundi mutard

(Matiye 13.31-32; Lik 13.18-19)

³⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa in t'eese tod'te aa moo me? In di roote tod'te ti ono ombide donj tuuku me? ³¹ Tode gette ti deeyiso aa ulu k'undumu soo sundi mutard. Aame ki kiira geñ, ulu k'undumu miñ yonj ñenju a jire ti diine k'innji k'inda pay donj adda duniya. ³² Wo de ki-giira kotto manj, yi-t'ad'fiya yi d'isiyo goole i ceeriyo inda donj pay adda jineene geñno, yi d'ahuntu laydayi deero embi an d'appiya boydizan eego.»

³³ Geñ Isa a dooyisadi gette, yi'ni duuye duwo t'ono ombide baadan ñkino, aa ere an aane an y'olliga. ³⁴ A duwo munda daa k'ono ombide y'an ki rootiyo ye, wo de aame yonj siidi ti sanalliyagi manj, y'an t'oodibe ita k'ono ombide pay geñ me.

Isa toogo i jire maaye baadan

(Matiye 8.18,23-27; Lik 8.22-25)

³⁵ A onniyo gettiyo batum a peedo t'a t'iire manj, Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «In ti doopo'ñ ti dar bar ti nee.»

³⁶ ñkino manj donj duuru an di'n iili zenje t'innno, kane sanalliyagi an a di gili ti yode adda tooke, wo tookiyagi doolo tonj ede a sirpadan an d'ingile.

³⁷ A kaamiki, i d'iiziga maaye baadan adda bar. Ahu geñ i-kolzite kolzite i d'obite

* 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10. † 4:29 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zowel 4.13.

k'adda tooke, tod'te i t'ôoniyo t'ahu. ³⁸ Isa geñ yonj a ume k'ita, y'a udige kuy y'a ti zid'de eedí a wasaade. Sanalliyagi an t'iide an di y'inne, wo an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kine in t'unto minj, kee ki moone tandan?» ³⁹ Injino manj Isa y'a t'iiziga, y'a y'id'dise maaye me, wo ahu bar y'an di ruute, y'ede: «Kun ôhor! Kun t'asso!» Manj maaye y'a ziida, wo ahu tonj an t'udige ded'dek.

⁴⁰ Sanj Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun orgiso injino moo me? Kun ki ziipe addugonj a nuuno ye botto ko?» ⁴¹ Wo kane orgiso t'anni ziida baadan, an di rootiyto tudan, an'de: «Yode enj moo wede me, kono anj maaye ti ahu bar tonj an d'ollige onami me!»

5

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitan a eedí (Matiye 8.28-34; Lik 8.26-39)

¹ Sanj Isa ti sanalliyagi an d'iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee. ² Isa yi ti d'fiige t'ekki tooke manj, a kaamiki i d'iide wedusu t'ume muuziyagi yonj i-d'ede siitan a eedí, y'iide'ñ y'a y'ikkima. ³ Lekkiyadi adda diine muuziyagi, wo wenda soo tonj yi k'aane yi ki ti kettite ye, ise ti zinjiri tonj manj. ⁴ Tanj baadan beyd'ni an di kettiso ti zinjiri wo zonjdí adda poole, wo tonj zinjiri yi-ti dekkiso wo maala poole yi-ti dambu. Wo wenda soo tonj a aane a ti booe umbo. ⁵ Daayum, did'do onnu, lekkiyadi a ume muuziyagi wo ekki kessagi, yi d'ollite, tuddí yi-t'âhuntu ti monjali, kund'ayi jerem.

⁶ Aame yi y' wulle Isa ti dokki manj, y'a ukke k'ume yode, y'a-dikke a daanadi, ⁷ wo y'a id'ili ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo me a tukki nunj me, Isa Ulo ki Raa goole a jiire pay? Ni dehu k'a di nâame ti suma Raa, ki ni dabire ye.» ⁸ Yi rootiyto injino kono Isa yi-ruute, y'ede: «Siitan no, mi t'addo ti tukki wede me!» ⁹ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede geñ yi di'n gime onami, y'ede: «Nunj sundó Donj Duuru, kono kaye baadan.» ¹⁰ Wo yi-d'obe bey a Isa, yi kod'dime kono siitandani geñ y'a ki ti'n limmi dokki ti siido gettiyo ye.

¹¹ A ume geñ i d'ede tordó meeda ki kinzir* an elso ekki kesse. ¹² Kane siitandani geñ an i d'obe bey a Isa, an'de: «K'ay ti'n agibi ay t'ette adda kinzirdari geñno.» ¹³ Manj Isa y'an d'iyye. Injino siitandani t'ekki wede geñ an t'ud'de, an t'iide adda kinzirdari. Wo tordó

gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu. Kane suma dupu sire.

¹⁴ Kane donj k'elso geñ an d'ukke, an an t'iide taaya a donj adda geeger wo a donj i lekkiyto a dombi pây. Duwo geñ an t'ud'dito wolliso ki munda wede ize. ¹⁵ An iina a sirpa k'Isa manj, an wulle wede i ede siitandani baadan a eedí wo an t'ud'de geñ, yonj yi-guune, yi t'usse kalle wo eedí t'iido. Injino kane geñ orgiso t'anni ziida. ¹⁶ Kane donj i wulle munda wede ize geñ an an t'iide taaya, kanj mummino wede i-d'ede siitandani a eedí y'a uune bee, wo soñ a munda wede ize a kinzirdari. ¹⁷ Injino manj kane donj pay an i d'iise obe bey a Isa, kono ti siid'adan y'a engile.

¹⁸ Manj Isa yi-ti gili adda tooke, y'a engile. Aame geñ wede i ede siitandani a eedí wo an t'ud'de geñ, yi tondiyo Isa kono y'a lekke ti yode. ¹⁹ Isa yi-ki d'iyye ye, wo de yi di ruute, y'ede: «Ki-kama di kee wo k'an t'ôodoy taaya a donjzá a suldi donj pay Galmeega y'a ize, a isiyo k'adde kod'uwu y'ize a kee.» ²⁰ Manj wede y'a-gime, wo y'a iise kazita adda siido ere sundutú «Geegiryagi Koomat†» suldi donj pay Isa yi ize a yode geñ me. Wo kane donj pay illiga geñ an ziida giggiran.

Eliyo beeko a erewo wo baldiya k'uto Zayiris

(Matiye 9.18-26; Lik 8.40-56)

²¹ Isa y'a-gimo ti tooke yi-ti diipido ti dar bar t'inno, manj y'a t'ihira a biza bar wo donj duuru baadan an di-t'ugiyi. ²² Aame geñ i d'iina wedusu sundí Zayiris, yonj goole ti diine deero boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Yi wulle Isa manj y'a iido, y'a iire a zonjdí ²³ wo yi-d'obe bey ti kod'dime, y'ede: «Uto nunj tuddutú eeni t'unto. K'a ette manj, ki zaapey beezá t'a uttey wo t'a lekkey.»

²⁴ Injino manj Isa y'a iyye, an d'ingile soo. Wo donj duuru baadan an di y' diine, an di y' ñayyu t'enño t'enño. ²⁵ Ti diine donj duuru i d'ede erewo soo injino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. ²⁶ T'a dibire baadan a bey donj daawiya baadan wo beytú t'a zikkuwe pay kono t'a t'oone beeko, wo umbo beeko ti k'uune ye, ki too manj ti dabirsa i-ceeriyo ki ceeriyo. ²⁷ Tod' t'illiga rabila k'Isa, injino ti-t'iide diine donj duuru ti dar k'Isa, t'a-butte kallayí, ²⁸ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta kallayí d'anjal tonj

‡ 4:41 4.41 Kun wollo adda mattup ki Soom 65.8 wo 89.10.

* 5:11 5.11 Kinzir: Yonj geñ Yawudiyagi an yi wolliiyo ganigi a daana Raa me, k'aadumu ulu. Geñ i-kaza taaya ki kinzir gette ize a siido di donj kane Yawudiyagi ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitek 11.7 wo Deeterenom 14.8.

† 5:20 5.20 Siido ere sundutú «Geegiryagi Koomat»

gette, tod'te ki d'andí bar Galile ki kese peedo ge-koliyo.

man, n'a utta.» ²⁹ T'a butte kallayí man, a kaamiki obite puuzo a ihira yip, t'a uwwe a tuddutú t'uune bee.

³⁰ Aame geñ Isa y'a uwwe toogo a udcfe ti tuddi me. Man y'a-tuuye tukki don duuru wo y'a tunde, y'ede: «Wee wee i butte kallayó me?» ³¹ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Kee k'owwiyo don an ki nyyu t'enno t'enno, wo ki-tondiyo wee wee i butte kallayá sey me?» ³² Wo de Isa yi wolliyó don i ti y' d'uule kono yi dehu y'a suune wede i y' butte. ³³ Man to ere gette t'a urgide, ti nonjirso kono ti zuune munda wede i-iide me. T'a d'iide, t'a iire zondí wo d'erec ti di ruute pay. ³⁴ Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nun, kono koj mi ziipe addi a nuuno geñ, m'utte. T'eenizi geñ m'uune bee, m'aaho ti toose.»

³⁵ Aame Isa y'a ti rootiyto injkino geñ, don zina an okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an i di ruute a Zayiris, an'de: «Utá t'a t'ihe, ki moo me wede dooyiso ki y' naatiya sey me?» ³⁶ Wo de ono geñ Isa y'illiga ton seezi ye, wo yi di ruute a goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo adda a nuuno danjal.» ³⁷ Wo a wenda soo ton urzi yi k'ele ye a ette ti yode me, iide ti yode Piyer, Zak ti leemadi Zan danjal.

³⁸ An iiney di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso man, a uame geñ Isa yi wolliyó don baadan an dollite móolo danjar. ³⁹ Isa yi-t'iide k'adda boy, wo y'an di ruute, y'ede: «Moo me kun dollite móolo me? Uto ti k'inda ye, ti moone moone.» ⁴⁰ Kane duwo geñ an di y'okko maade. Wo de yon y'an udcfe duwo t'adda boy me, a uupe ti yode meek'uto ti mekk'uto wo sanalliyagi don ado geñno, san Isa yi-t'iide k'adda biino ere uto adda. ⁴¹ Man yi ziida beytu wo yi di ruute, y'ede: «Talita kum!» Geñ i-kaza: «Uto ki nun, mi t'onno ni-rootiyo me!» ⁴² A kaamiki, uto t'a t'iiziga ti sooru. Tod'te ozzinatú koomat makumu sire. Kane duwo geñ an wulle injkino man, an ziida giggeran kono i jiire eedan. ⁴³ Man Isa y'an d'undirfe, y'ede: «A wenda soo ton kun i roota ye a munda wede ize en me.» San y'an di ruute, y'ede: «Uto kun i eelo ombo.»

6

Don Nazaret an koogire Isa
(Matiye 13.54-58; Lik 4.16,22,24)

¹ T'ume geñ Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ti sanalliyagi ki Nazaret geeger ere y'a ihira. ² A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, y'a iise dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Don baadan i y'ollige geñ an ziida giggeran, wo an di ruute, an'de: «De ono pay en y'uuno ti too

me? Suuniyo k'ono ette i elo wee wee? Wo mummino yi d'isiyto suldi k'armika kino me? ³ Yo en wede k'ahuntu sarpanje de me! Yon min ulo Mariyam de me! Kane zembadi kuuli'ñ sumbiyagan Zak, Zoz, Ziid wo Simo de me! Wo zembadi erayi ton kane an lekkiyo ti kine de me!» Kono k'injino an di-tuuge k'ambu k'onami me.

⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geñ aame tuuku ton onami an d'ollige, wo de don a geeger ere y'a ihira, don a biza bumbizi ti don adda boozí danjal, onami an k'olliga ye me.» ⁵ A uame geñ munda k'armika soo ton yi k'iine yi k'ize ye, wo y'an di ziipe min beezi a don k'eeni miibi danjal, an d'uune bee. ⁶ Wo Isa yi nuukiso eedi kono kane an ki ziipe addan a yode ye.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire

(Matiye 9.35; 10.1,5-14; Lik 9.1-6)

San man Isa y'an izire pay illiyagi don i-duule Nazaret geñ me. ⁷ Man y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an ikkipe sire sire, wo y'an d'ele toogo ki lommite siitandani don an t'oonay a daanadan, ⁸ wo y'an di ruute munda wede an d'isey, y'ede: «Ki torguwagun munda a beygun kun amba ye, ise munda k'ombo, ise eese, ise tammiyagi sunni sunni adda poosagun ton man. Kun ambo dalka danjal, ⁹ tobiyagi a zongun wo kun osso kalle ton soo a tuddugun.»

¹⁰ Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziidey man, kun di lekkoy angenno bini engilsagun t'ume geñno. ¹¹ Wo aame kun t'iidey ille wo donju an un ki'n ziidey ye wo onamgun an k'illigey ye man, a engilsagun t'ume geñno odde zongun ton kun a ti tottigey, geñ i-kaza Raa ulbi unse ye ti kane me.»

¹² Kane sanalliyagi geñ an d'ingile, an an kazita a duwo kono an di-kime lekkiyadan. ¹³ Siitandani baadan an ti'n lommite, wo don k'eeni baadan an an di yergutu egey an d'ooniyo bee.

Taaya k'unto Zan Batis
(Matiye 14.1-2; Lik 9.7-9)

¹⁴ Mozigo Erod geñ y'a illiga rabila k'Isa te, kono yon sundi ti móolo. Don ongon an ruute, an'de: «Geñ Zan Batis yi bilfo ti diine don unto! Geñ kono k'injino i-d'ede toogo yi d'isiyto suldi k'armika me.»

¹⁵ Don ongon an'de: «Geñ nebi Eli.» Wo don son an'de: «Geñ nebi soo aa wede ti diine nebiyagi don ti kaaga.» ¹⁶ Wo de aame Erod y'illiga injkino man, y'a ruute, y'ede: «Geñ Zan Batis wede n'an di ruute a asigiryagi an di-dikke eedi, geñ yode i-bildfe me.»

17-18 Erod y'ilke injkino kono yi-ziiɗa ere leemadi Pilip sundutú Erodias, wo Zan Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda ere leemada te.» Injino man Erod batum y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziidó Zan me, an ti y' gittite wo an ti y' zid'ɗe adda dangay. 19 A rootiyo Zan gette Erodias ti di gulkuwe t'a ti y' ziiɗa addutú. Ti dehu t'a yi t'ide, wo ɗe urzi ti k'ooniyo ye, 20 kono Erod geɗ yi orgiso a Zan me, yi suune yon weɗe ki diinekamilen, injkino yi di y' boohiyo. Aame Zan yi eesiyo kazita k'ono Raa man, Erod yi y'ollige t'unjuwo wo munda y'a roote yi ki suune ye.

21 Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya man, an d'isiyo tarnaape. Injino onniyo gette t'iina man, Erodias ti d'uune urzi. Erod y'an d'ize ombo a ɗon deero siido, a deero k'asigiryagi wo a ɗon suma ki siido Galile. 22 Aame geɗ uto koɗo k'Erodias ti-t'iide adda boy t'a immira, wo a tode gette Erod addi i-d'ibi ti ɗon an'ni wiiko pay. Injino man mozigo yi di ruute a uto koɗo, y'ede: «Munda weɗe tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, wo ni di t'ela.» 23 Wo y'a-ti niime tuddi, y'ede: «Munda weɗe tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, ni di t'ela, ise kese mozikadó ton man.» 24 Man uto koɗo t'a t'ud'ɗe ti di ruute mettú, t'ede: «De n'a tonde moo me?» Mettú ti di'n gime onamtú, t'ede: «Mi tondo eego Zan Batis.»

25 Kesiko uto koɗo t'a-gime ki tukki mozigo, t'iide'ŋ ti di ruute, t'ede: «Ni dehu ankeɗno k'o ti ɗekki eego Zan Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi keɗno!» 26 Aame geɗ mozigo y'a t'ize sommagi dondon, wo ɗe kono y'a ti niime tuddi a daana ɗon an'ni wiiko geɗ, y'a iyye yi gi di tuuge ye. 27 A kaamiki, yi d'igibe asugursu soo ti diine ɗon boohiyadi, yi di ruute, y'ede: «K'odo, k'o ti ɗekki eego Zan te, wo k'o d'edi.» Man asugursu geɗ y'a t'iide k'adda dangay, y'a-dikko eego Zan te. 28 Eego y'a t'umbo adda supira, yi-d'ele a uto koɗo wo tod' ti d'iide a mettú. 29 Sanalliyagi Zan an illiga rabila gettiyo man, aame geɗ an d'iido, nuune an t'umbe, an d'ingile an t'ele adda muuzo.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat
(Matiye 14.13-21; Lik 9.10-17; Zan 6.1-15)

30 ɗon zina k'Isa an di-gimo ki sirpadi, an i di t'iide taaya a naabo ere pay an izo wo a dooyiso ere pay an baayo ɗuwo. 31 A ume geɗ i d'ede ɗuwo baadan, ɗon ongon an engile, ɗon ongon an ette ettiyo, wo Isa ti sanalliyagi geɗ an t'oone peedo boolon an di-koone an d'oome ton umbo.

Injino man y'an di ruute, y'ede: «Kun t'edi ti nuuno, in t'arga siidin ki balɗa kun a-puukey boolon.»

32 Man an di gili adda tooko, an di diipida bar kono an t'arga siidan k'adda balɗa. 33 A engilsadan geɗ ɗon baadan an di'n wulle wo an di'n zuune. Injino man ɗon t'adda geegiryagi pay geɗ an d'iise okkito ti zondan, an t'iide geere sey k'ume Isa ti sanalliyagi an'te geɗ me. 34 Isa yi ti ɗiige ti tooko man, yi woliyo ɗon duuru baadan, wo i di t'ize sommagi kono kane geɗ aakede dambami daa weɗe k'elsadan. Injino man y'an di'n iise dooyiso a sulɗi baadan.

35 Kane sanalliyagi an woliyo peedo t'ingile, man an a d'iide sirpa k'Isa, an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume en balɗa wo peedo ton t'ingile. 36 Injino man ɗuwo en k'an eezo an t'ette ki boyɗi ɗon doome wo k'adda k'illiyagi ɗon goppon, an d'owiltey munda k'ombo.»

37 Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Kane an di ruute, an'de: «Kee ki dehu ay t'oono tamma meeda sire*, ay t'owilo mappa pay ay an t'ela a ɗon duuru an d'ooma ko?» 38 Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Un d'ede mappa miibi me, k'un ki ti woli do a eesagun me?» An ti wullo man, an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede min mappa paat wo puuni sire.»

39 Man Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo kun ti'n koono kan ogiysito adda soole.» 40 Man ɗuwo an di gundite, ongon meeda, ongon ada paat. 41 Aame geɗ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire geɗno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Man mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a ɗon duuru geɗno. Puuni ton injkino kay y'an di-dikkida a ɗuwo pay. 42 Kane pay geɗ an d'iimi wo an d'isse. 43 Wo mappa ti puuni ɗon uupite, sanalliyagi an ti-tusse, a iide dappa koomat makumu sire. 44 Kane ɗon iimi mappa geɗ, an t'ide kuuli dupu paat.

Sooru k'Isa ekk'ahu
(Matiye 14.22-33; Zan 6.16-21)

45 San man kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di kili adda tooko an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, ki kese geeger Betsayda, koore yode batum ɗon duuru yi-ti'n t'igiba geɗ me. 46 Aame ɗon duuru yi ti'n igibe man, yon y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa.

47 Ume y'ize didɗo geɗ, tooko tod'te a diine k'ahu dokki botto ti biza bar me, wo Isa siidi ti zenje t'inno me. 48 Isa yi

* 6:37 6.37 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza ranɗa naabo k'onnu soo ki wedusu. Anki tamma meeda sire i-kaza sonko dupu ada pide.

wolliyo kane sanalliyagi an t'ize ooŋe ki korre k'ahu me, kono maaye a giggiraŋ. Injino a didfo biza soohe maŋ yi-t'udfo yi d'ettiyo tuddaŋ, yi sooru t'ekk'ahu aa y'an di'n enjile. ⁴⁹ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu geŋ, an elkiyo beyye daŋ, wo an d'iise dollite ⁵⁰ kono kane pay geŋ an yi wulle wo orgiso t'anni ziida baadaŋ. Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ombon! Kun orgide ye, eŋ nuuno!»

⁵¹ Maŋ y'a di gili ti kane adda tooko, aame geŋ maaye y'a ziida. Injino maŋ kane sanalliyagi undaŋ a t'udfo. ⁵² Derec, armika ere y'ize t'urzi mappa gette itatu an ki ti zuune ye, eedaŋ ti k'aane ti ki'n seeda ye suldi geŋ me.

Eliyo beeko a doŋ k'eeni a siido Zenezaret

(Matiye 14.34-36)

⁵³ An ti diipida bar maŋ, an d'iiney a siido Zenezaret, tooko an di gitte a zenje wo an di diggite. ⁵⁴ Aame an deggutu geŋ, a kaamiki Isa duwo an di y' zuune. ⁵⁵ Maŋ an d'iise okkito t'adda siido gette pay. Aame an y'ollige yoŋ k'ume tuuku maŋ, doŋ k'eeni an di sokioyi ti zaaɗagi, an i-d'ettiyo kingenno genno. ⁵⁶ A ume wede tuuku Isa y'ettiyo k'adda k'illiyagi, ki geegiryagi, ise ki boydi doŋ doome geŋ, doŋ k'eeni an an d'an t'ettiyo a bere doŋ duuru. Maŋ kane duwo geŋ an i d'obe bey kono doŋ k'eeni an a-botte a bize kallayi danjal toŋ maŋ, wo kane doŋ pay a bottiyo geŋ an d'uttiyo.

7

Dooyiso ere ki mongidagi
(Matiye 15.1-20)

¹ Kane Pariziyen ti doŋ miibi ti diine doŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem geŋ, an di-t'ugiyi a Isa. ² An wolliyo maŋ kane sanalliyagi ongo an omba beezan ganigi a daana Raa me, geŋ i-kaza ki poone an t'eese omba, beydaŋ an ki t'opilso ye aa mongidagan an ruute me.

³ Derec, kane Pariziyen ti Yawudiyagi pay geŋ an k'ombo ye beydaŋ daa k'opilso koduwo ye maŋ, kono an aa seedu zakidi a dooyiso ere ki mongidagan an duuye te.

⁴ Aame an aahiya suuk toŋ, an k'ombo ye daa k'opilso tuddaŋ me. Wo an aa seedu a dooyiso baadaŋ ti doolo toŋ ede ere mongidagan an duuye te, aakede: opil-sito kunzali, dingilagi wo keyyagi maala. ⁵ Injino maŋ kane Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro an di tunde Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyaga an d'omba beydaŋ

ganigi a daana Raa, wo de an ki daaniya ye dooyiso ere ki mongidagin an duuye te?»

⁶ Maŋ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kune doŋ bizigun sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono doŋ Raa y'igibo a tukki kune geŋ derec, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Duwo eŋ an o eliyu suma t'ono bizaŋ, wo de ki kotto adda k'addaŋ kane dokki ti nuŋ Raa me.

⁷ Kane suldi doŋ an isiyo kono an o ottilso geŋ ki bita,

kono urziyagi k'oogoro doŋ an dooyiso geŋ ettiyo t'urzi duwo danjal*.”»

⁸ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Oogoro Raa kun d'ooliyo kese, wo kun t'ambu dooyiso duwo.»

⁹ Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Kune konagun k'ooliyo k'urziyagi k'oogoro Raa ki kese, wo kun di sooru a urzi dooyisagun. ¹⁰ Derec, Muusa yi ruute ti kaaga, y'ede: “Ki elo suma a meega ti meeda†.” Wo soŋ y'ede: “Wede yi duudiyo meegi ise meedi koo maŋ, yoŋ geŋ ki towwo‡.” ¹¹ Wo de kuneŋ, kun dooyiso duwo, kun'de: “Aame wede yi rootiyo a meegi ise a meedi, y'ede: Munda wede n'a-di t'ele a gi di nooge yoŋ korban, i-kaza yoŋ ni ele sedefe a Raa” maŋ, ¹² geŋ kun eliyu urzi a wedusu yi ki t'ele munda a meegi ise meedi ye. ¹³ Kun isiyo injino geŋ, kun ti towwo ono doŋ Raa yi ruute kun d'ise me, wo kun di sooru a urzi dooyisagun. Wo suldi baadaŋ ti doolo toŋ ede kun isiyo injino me.»

Suldi doŋ a ki ti k'ise ganigi a daana Raa

¹⁴ Saŋ Isa y'a wiike doŋ duuru sey an t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune pay kun ollo, wo ono eŋ itadaŋ kun di'n suuno: ¹⁵ Suldi doŋ pay wedusu y'oomi geŋ, i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me, ki too maŋ i y'ise ganigi a daana Raa munda wede addiya ti bizi genno. [¹⁶ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo.]]»

¹⁷ Aame doŋ duuru Isa yi'n ili y'aaha boy maŋ, kane sanalliyagi an di yi tunde, an'de: «Kee k'ay t'oodibi ita a ono ombide eŋ me.» ¹⁸ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Injino maŋ ki kotto, kune toŋ onamo eggun ti k'aane ti ki'n seeda ye pi me! Kun ki suune ye ko, suldi doŋ pay wedusu y'oomi geŋ i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me? ¹⁹ Kono suldi doŋ wede y'oomi geŋ, i-ki ti dfeegu adda biza k'ulbi ye, wo de i-ti dfeegu adda k'addi, wo saŋ yi-ti'n

* 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13. † 7:10 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. ‡ 7:10 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17.

naamiya.» A onamí geñ, Isa yi rootiyo ombo pay kamileñ a daana Raa me.

²⁰ Yon y'a ruute sey, y'ede: «I ti y'isiyo wedusu ganigi a daana Raa munda wede ad'diya t'adda biza k'ulbe. ²¹ Derec, t'adda k'adde wede geñ, ti biza k'ulbi i d'ad'diya elkiso ere oldo i-ti y'eliyo a suldi don ulpi aakede: boliyo, oogire, tówwo d'uwu mirsi, ²² moone t'ere bakadi ise ti kule bakatú, okkiso a suldi pay, bundiko, daggiya d'uwu ti metinjo, eliyu tudde k'isiyo suldi don ulpi, zaapu k'adde a munda wede, kaldita tudde, koliyo tudde wo isiyo munda daa k'elkiso. ²³ Suldi don ulpi pay geñ ad'diya t'adda k'adde, wo an di y'isiyo wedusu ganigi a daana Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye

²⁴ Sanj manj tinj geñ Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki siido ere i d'uule geeger Tir. Yi-t'iide adda boy soo injkino, kono yi dehu wenda y'a ki suune umayi ye, miñ umbo y'a k'iine ombide ye. ²⁵⁻²⁶ A ume geñ, i d'ede erewo ti Pini siido Siiri. Tod'te Yawudowo ye, t'orbe ono Girek, ututu i-d'ede siitan a ettú. T'illiga rabila k'Isa manj, kesiko t'a ukke k'ume yode. T'iide'ñ t'a dikke a daanadi, wo t'a yi tunde, t'ede: «Galmeega, ni ki tondiyo ki-t'olmu siitan ti tukk'uto nuñ.» ²⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «M'oolo inñi an t'oomo an asso do, kono injkino beehiye ye k'a t'ambe ombo k'inñi k'an di t'ele a gahiti§ me.»

²⁸ Manj to ere gette ti di'n gime onamí, t'ede: «Galmeega onamá geñ derec, wo ki kotto gahiti geñño tonj an di delliyu a ume k'ombo, ombo ere i soldite ti bey k'inñi aame an ombo geñ, an di pettiyo.» ²⁹ Yon yi di ruute, y'ede: «A tukk'onamí geñ, mikama boozí, siitan ti t'udde ti tukk'uti te.» ³⁰ Sanj erewo gette t'aahe, manj ti-t'uuney utu ekk'onjali ti moone, siitan ti t'udde ti tudutu me.

Eliyo beeko a wede dugiya

³¹ Sanj manj ti siido ere i d'uule geeger Tir gette Isa y'a ingile, yi-t'udde ti siido ere i d'uule geeger Sidonj, y'a t'uukey siido sundutu Geegiryagi Koomat, y'a-gime biza bar ki Galile. ³² Aame geñ d'uwu an di wiiko wede dugiya wo ilzi tonj attidi ki rootiyo me. Manj an i-d'obe bey a Isa, an'de: «Ki ti zaapo beezá a wede enño, y'a t'oono bee.» ³³ Isa y'a y'irga siidi ti diine don duuru me, manj yi-t'ele yelagi adda kuwwa wede geñño, wo yi d'unjke leezí yi t'eele ilzi. ³⁴ Sanj y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, wo y'a zuupe suup, manj yi di ruute wede dugiya geñ, y'ede: «Eppata!» Geñ i-kaza a-t'ohon kereñ.

³⁵ A kaamiki wede kuwwagi a t'ihina, yi d'ollige kereñ wo ilzi tonj a t'ikkima, yi d'orbe koduwo. ³⁶ A d'uwu geñ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, a munda wede ize enj a wenda soo tonj kun i roota ye!» Wo de enj y'an aapudu a wenda kun i roota ye, wo a kane aa y'an eliyu olño ki rootiyo.

³⁷ Kane d'uwu geñ an di ziiida giggiranj, wo an di ruute, an'de: «Naabadi pay y'isiyo ette beehiye baadan! Dungiyaagi kuwwaganj y'an di'n ohinte, wo don bizan a t'ippe ki rootiyo umbo tonj an d'orbe.»

8

Isa y'an ele ombo a don dupu pide (Matiye 15.32-39; Markus 6.30-44)

¹ Aame geñ don duuru baadan an t'ugiyu sey wo munda an d'oomi umbo, injkino manj Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: ² «Nuñ d'uwu enj o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuñ iide onniyo ado, wo ankenno munda k'ombo an k'ede ye. ³ Wo ni'n igiba addan guguba manj, an d'oopey a urzi kono don baadan ti diinayan an iido ti dokki.» ⁴ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De adda balda ette, ti too me in t'oono mappa baadan a d'uwu enj an d'ooma an t'assa me?» ⁵ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?» ⁶ Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat.» ⁷ Injkinu y'an di ruute a don duuru geñ, y'ede: «Kun ti koono siido!» Manj y'a ziki mappa sarat geñ a beezí, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a don duuru geñño.

⁸ Wo sonj an d'ede puuni miibi sunni sunni injkino. Isa y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette wo a sanalliyagi, y'ede: «Puuni kun an ti dokko pay!» ⁹ Wede tuuku tonj y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombo ere uupite gette, an ti tussite a dambayi deero sarat. ¹⁰ Kane don iimi geñ i t'ide suma dupu pide. Sanj Isa y'an igibe. ¹¹ Wo yonj kesiko yi-ti gili adda tooke ti sanalliyagi, an d'ingile ki siido Dalmanuta.

Tondiyo ki munda k'armika

(Matiye 12.38-39; 16.1-4; Lik 11.16-29; 12.54-56)

¹¹ Kane Pariziyen an d'iide k'ume k'Isa, an d'iise niikiyto kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onamí. Injkinu manj an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika a kize yonj Raa yi y'igibo. ¹² Isa y'a zuupe suup, wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kane don ankenno enj an tondiyo munda k'armika

a kize nuŋ Raa yi n'igibo? Derec inŋino wo n'un di rooto: Munda k'armika soo toŋ Raa y'an k'isa ye a kane doŋ ankenŋo enj me.»¹³ Saŋ kane Pariziyen Isa yi'n iili, yi-ti gili adda tooko, y'a-doopida ti dar bar Galile ti nee.

Ita k'ono k'Isa sanalliyagi an ki'n suune ye

(Matiye 16.5-12; Lik 12.1)

¹⁴ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee geŋ, an dundo an d'ambo mappa me, wo adda tooko i d'ede mappa soo danŋal a beezan. ¹⁵ Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kun kooana mentikagi a orme wede ki Pariziyen wo a orme wede ki Erod.»

¹⁶ Maŋ kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddaŋ kono an k'umbo mappa ye. ¹⁷ Wo yo Isa rootiyadaŋ gette y'a ti zuune, inŋino maŋ y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyto ti tuddugaŋ, kun k'umbo mappa ye me? Ki kotto kune suldi doŋ ize geŋ itadaŋ kun ki ti ziida wo kun ki'n zuune ye botto. Kune'ŋ eggun a t'ippe ko?» ¹⁸ Ki kotto kune un d'ede eda, wo kun ki woliyo ye! Kune un d'ede kuwwa, wo kun k'ollige ye! Kune un dunde baa ¹⁹ a mappa paat wede n'a-dimbe doŋ dupu paat ga iimi geŋ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ũune dambayi miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Dambayi koomat makumu sire.» ²⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de un dunde baa a mappa sarat wede n'a burkite a kuuli dupu pide ga iimi geŋ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ũune dambayi deero miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Dambayi deero sarat.» ²¹ Inŋino maŋ y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto suldi doŋ n'ize geŋ itadaŋ kun ki ti zuune ye botto!»

Isa yi ele beeko a wede koosiyo

²² Isa ti sanalliyagi an iiney Betsayda maŋ, duwo an d'irkido wede koosiyo an i-d'iido a Isa, an i-d'obe bey, an'de: «Galmeega wede enj ki zaapo beezá, y'a t'ooone bee.» ²³ Isa yi ziida bey wede geŋno, y'a y'irkide dokki t'ille. Y'iide'ŋ yi d'unŋkite lee a edayi, wo y'a-ti ziipe beezá a tuddi, maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Munda ki woliyo ko?»

²⁴ Wede y'a ihina edayi wo y'a ruute, y'ede: «Eyye, duwo ni'ni woliyo, wo ni'ni woliyo aa inda i sooru.» ²⁵ Isa y'a butte beezá a edayi sey. Maŋ wede edayi a t'ihina yi woliyo kereŋ. ²⁶ Inŋino maŋ Isa y'a y'igibe wede ki boozá, wo yi di ruute, y'ede: «K'aaho boozá, k'adda k'ille k'addey ye.»

Isa miŋ yonj wee wee?

(Matiye 16.13-20; Lik 9.18-21)

²⁷ Isa ti sanalliyagi an d'ingile k'illiyagi gopponj ti geeger Sezare siido Pilip. A urzi maŋ sanalliyagi y'anni tunde, y'ede: «Duwo an rootiyo nuŋ wee wee?» ²⁸ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Doŋ soŋ an'de kee Zaŋ Batis, doŋ onjo an'de kee nebi Eli, wo doŋ onjo soŋ an'de kee nebi ti diine nebiyagi doŋ ti kaaga.» ²⁹ Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «De kune me, kun'de nuŋ wee wee?» Piyer y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.» ³⁰ Inŋino maŋ Isa y'an di'n iipide, kono a wenda soo toŋ an i roota munda ye a tukki yode me.

Ono k'Isa a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Matiye 16.21-23; Lik 9.22)

³¹ Saŋ maŋ, Isa y'a iise dooyiso sanalliyagi, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a dabirey baadaŋ. Kane doŋ i dokkiyo doŋziŋ, deero doŋ sedefe ti doŋ suuniyo k'oogoro paŋ an di n' kiigirey. Duwo an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' bald'ey.» ³² Isa y'an di ruute pataŋ, maŋ Piyer y'a y'irga siidi, y'a y'iise aapudu. ³³ Aame geŋ Isa y'a-gime, edayi yi woliyo sanalliyagi, wo y'a iise aapudu Piyer, y'ede: «Kee Meeda siitandani t'a-t'ũune adda k'addá, ki ledfo dokki ti tuddó me! Elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki doŋ tudde.»

Mummino daaniya k'Isa te

(Matiye 16.24-28; Lik 9.23-27)

³⁴ Saŋ maŋ Isa y'a wiike doŋ duuru ti sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddi batum y'a ti kiigira, ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane. ³⁵ Inŋino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddi k'aggadi maŋ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddi kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa maŋ, y'a t'utta. ³⁶ A wede koduwatú moo me suldi duniya pay y'anni t'ooone, wo tuddi y'a ti dagge me?» ³⁷ Wo ki kotto wede geŋ tuddi zooyatú ooŋ, geŋ yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a ki pelke tuddi ye! ³⁸ Aame wede y'isiyo sukiyagi a nuŋ wo a onamó a daana doŋ ankenŋo, kane doŋ k'oldiko wo an ki seefu urzi Raa ye maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, aame n'etto ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyaŋ doŋ kamileŋ geŋ, nuŋ toŋ ni-d'isa sukiyagi kay a yonj me.»

9

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Doŋ onjoŋ ti diine kane doŋ ankenŋo enj an ki ti t'inda

ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa t'etto ti toogo baadan gette.»

Ume k'eda k'Isa a-gime

(Matiye 17.1-9; Lik 9.28-36; 2 Piyer 1.17-18)

² Ìide onniyo zoot k'ita man, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo Zan, y'an d'an d'ingile siidan k'ekki makkolo sohoru. An iiney man, a daanadan gen minj tuddi a-gime sittu, ³ inkinu kallagi a t'ize tuwardi kar i ralita, adda siido pay ette wede a aane a-t'opile kallayi a t'ise tuware aa ki yode umbo. ⁴ A kaamiki, kane sanalliyagi ado gen an wollyio bibiraw nebi Eli ti Muusa an rootiyto t'Isa. ⁵ Inkinu man Piyer y'a t'ihina bizi, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, beehiye'ŋ kine in di lekke a enno! Ay un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.»

⁶ Piyer munda y'a roote yi ki suune ye, kono kane aduwanj pay gen orgiso ti ni ziidfa baadan. ⁷ Man j d'iido dondirso ti di n'ippe kane gen me, wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «Enj ulu nuuno ni y' giyye baadan. Kun y'ollo!» ⁸ A kaamiki an di geldiso, wo de an wollyio Isa siidi a sirpandan me, wenda ti doolo umbo.

⁹ A deeguzanj t'ekki makkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede kun wulle gen, a wenda soo tonj kun rootey ye, bini baldiya ki nuj wede an n'ehe aa ulu wede enj ti diine donj unto.» ¹⁰ Onami an d'umbe, wo de an tondiso tuddan, an'de: «Onami gen minj i-kaza moo me: baldiya ti diine donj unto me?»

¹¹ Sanj man kane sanalliyagi an di y' tunde sey, an'de: «Ki moo me donj suuniyo k'oogoro an di rootiyto, an'de: “Ki poone i kimo Eli doo minj, sanj Almasi Raa yi biire kollo” me*?» ¹² Isa y'an di n' gime onamanj, y'ede: «Derec, Eli genj y'a etto ki poone, wo suldi pay y'an okkima a urzizan. Wo de kun suune ono donj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, a tukki nuj wede an n'ehe aa ulu wede enj, n'a dabira baadan, wo duwo an di n' kiigira†. ¹³ Wo kun ollo, n'un di rooto: Eli genj yonj y'iina wo duwo an i-d'ize ulsu aa addanj i dehu, genj a-t'iide a ono donj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode.»

Eliyo beeko a ulu i-d'ede siitan a eedi
(Matiye 17.14-21; Lik 9.37-43)

¹⁴ Aame Isa ti sanalliyagi ado an ti gime k'ulle sanalliyagi donj an iili man, an wollyio donj duuru baadan an d'an t'ugiyi. Ti diinayan i d'ede donj suuniyo k'oogoro an niikiyto ti kane. ¹⁵ Kane donj duuru an wulle Isa man, aame genj an d'iddira, an

d'ukke tuddi an i t'isey toose. ¹⁶ Inkinu manj Isa y'a tunde sanalliyagi, y'ede: «A tukk'amo kun niikiyto ti kane me?»

¹⁷ Manj ti diine donj duuru i d'ede wadusu, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisado, nuj n'a-d'iido ti ulu nuj i-d'ede siitan a eedi, bizi ti-t'ippe ki rootiyto umbo. ¹⁸ A ume tuuku siitan ti y'ambu manj, ti disedfiyo a siido, bizi i-d'adfiya goopiyagi, yi d'aadumu sinani, wo y'a d'unto sen. Nu j n'a tunde sanalliyagi kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.»

¹⁹ Manj Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune donj kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nu j ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuj kun ki d'umbe ye! Gen n'a ombina ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi.» ²⁰ Manj ulu an i-d'iido. Aame siitan gette ti wulle Isa man, ulu genj t'a zidde siido yi tunkulso bizi goopiyagi. ²¹ Isa y'a tunde meek'ulo, y'ede: «Ulo t'ume muno i y'iise inkinu me?» Meega y'a ruute, y'ede: «I y'iise t'ume yonj nenku. ²² Onniyo muno siitan gette ti-ti y' sedfiyo adda k'uwo ise adda k'ahu ki towwadfi. Wo de aame kee k'aane manj, ki wollo sommagey, k'okki a dolladey!» ²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyto, k'ede: “Kee k'aane manj” me? A wede i zaapu addi genj, suldi pay a Raa i-k'oone ye, y'aane.» ²⁴ A kaamiki meek'ulo y'a idili, y'ede: «Nu j ni ziipe addo a kee, wo de k'a ni noogi kono nu j zaapu k'addo baata.»

²⁵ Isa yi wollyio donj duuru i-dihimo tuddan, inkinu manj yi di ruute a siitan gette ti golla zakidi, y'ede: «Konj siitan no, mi-ti'n isiyto duwo dungiyagi wo m'an t'appiyta a bohananj genj, m'ollo ni-di rooto, mi t'adfo ti tukk'ulo me, wo mi kima ye baa!» ²⁶ Siitan t'a iise dollite, ulu t'a zidde siido yi-zehiso bar bar, wo t'a t'udde. Ulo genj lokiyok aa y'inda, inkinu donj baadan a sirpa an di ruute, an'de: «Yonj y'inda.» ²⁷ Wo de Isa yi ziidfa beezi, y'a y'iiziga, manj ulu y'a t'ihira.

²⁸ Sanj Isa y'a ahe boy manj, kane sanalliyagi an di y' tunde siidan, an'de: «Wo de ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatu ye me?» ²⁹ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Ita siitan ere kino ette, adfiyatut'urzi tondiyo Raa danjal.»

Ono k'Isa ki sirwe a urzi k'untadi ti baldiyadi
(Matiye 17.22-23; Lik 9.43-45)

³⁰ T'ume genj an d'ingile, an di doopida ti siido Galile. Isa yi ki dehu duwo an ki suune umayi ye, ³¹ kono yi dehu y'a dooye

* 9:11 9.11 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23. † 9:12 9.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.3 wo Soom 22.1-18.

sanalliyagi. Injino y'an di ruute, y'ede: «Nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'eley a bey d'uwu. Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti n' bald'ey ti diine donj unto me.»³² Wo de kane sanalliyagi ita k'ono geñ an ki'n zuune ye, wo ki tondiyadi an d'orgiso.

Wee wee goole a jiire me?
(Matiye 18.1-5; Lik 9.46-48)

³³ Isa ti sanalliyagi an d'iiney Kaper-nayim. Aame geñ an t'iide adda boy, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «De a urzi kun niikiyto a tukk'a moo?»³⁴ Wo de kane an d'inda kuy, kono a urzi an niikito ti tuddan an dehu an di suune, ti diinayan minj wee wee goole a jiire me.³⁵ Injino man Isa y'a-guune, y'anni wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi dehu y'a t'ise ki biza man, yonj geñ yi t'iso wede k'ita ti donj pay, wo wede naabo a donj pay.»

³⁶ Man Isa yi wiike ulo nenku, y'a y'ihira a diinayan, y'a ti y' ziidá beezí wo y'an di ruute, y'ede: ³⁷ «Wede tuuku yi seedu ulo aa yode enj bey sire a sundó man, geñ aa yi seedu nuñ batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno man, geñ yi seedu nuuno danñal ye, wo de aa yi seedu wede i n'igibo pây.»

Wee wee yonj ki kine me?
(Lik 9.49-50)

³⁸ Man Zanj yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, kaye ay di wullo wede yi lommitte siitandani ti sundá, wo ay di dihe urzi k'ohirayí kono yonj ti kine ye.»³⁹ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Kun y'ohira ye, kono wede y'aase suldi k'armika ti sundó, wo a kaamiki y'a-kime rootiyo ulsu a tukki nuñ sey, i k'ise ye.»⁴⁰ Wede aduzinj ye geñ, yonj ki kine.⁴¹ Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu noyoyo a kulso danñal, a wede soo ti diinagunj a suma ki nuñ Almasi Raa yi biire man, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley geñ, y'a yi t'ooney.»

Suldi donj i-t'eliyo wedusu adda k'oldfiko

(Matiye 18.6-11; Lik 17.1-2)

⁴² «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldfiko wede soo ti diine kane donj tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno man, a wede injino geñ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladi an ti y' sedde adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te.»⁴³ Aame de beezá y'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko man, k'a-dekko mendí. Beehiye i jiire a kee, beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum bee minj,

k'a lekke beydanj sirwanj wo k'a t'ettye k'adda k'uwwo ere i k'unto ye. [⁴⁴ A ume geñ d'uwu ge ruumiyo, ondirfagi ge d'ombo ki daayum i ki danjiya ye, wo uwwo t'oggiyo ki daayum.]⁴⁵ Aame zindá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko man, k'a t'oodo k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee zindá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee minj k'a lekke zondá sirwanj wo an ki ti sedfey adda k'uwwo. [⁴⁶ A ume geñ d'uwu ge ruumiyo, ondirfagi ge d'ombo ki daayum i ki danjiya ye, wo uwwo t'oggiyo ki daayum.]⁴⁷ Wo aame de ersadá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko man, k'a t'oodo mentú. Beehiye i jiire a kee t'ersadá soo wo ki t'ettye Moziko Raa, bee minj k'a lekke edayá sire wo an ki ti sedfey adda k'uwwo.⁴⁸ A ume geñ d'uwu ge ruumiyo, ondirfagi ge d'ombo ki daayum i ki danjiya ye, wo uwwo t'oggiyo ki daayum⁴⁹.

⁴⁹ Wede tuuku tonj y'a t'oona dabar, wo tod' dabar gette aa uwwo t'a ki ti k'oodfiba kamilen aa sumade.⁵⁰ Kane sumade'ñ munda wede beehiye, wo de aame sumade geñ unjuwadañ i t'ize umbo man, kanj mummino k'an ise unje sey me? Injino manj kune tonj kun lekko daayum unje aakede sumade, wo kun di lekko ti toose ti tuddugunj me.»

10

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo
(Matiye 19.1-9; Lik 16.18)

¹ Ti Kapernayim Isa y'a t'iiziga, y'a t'iide siido Ziide. Sanj man yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurdan ti nee. Donj baadanj an di-t'ugiyey sey, wo y'an iise dooyiso aakede naabadi ere daayum yi d'isiyo.

² Aame geñ i d'ede Pariziyen miibi an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Injino an di y' tunde, an'de: «Oogiradinj t'ele ko urzi a kule y'a-peere eddi te?»³ Isa onamanj y'an ti'n gime ti tondiyu, y'ede: «Oogoro ere Muusa y'un ele wee te?»⁴ Kane an di ruute, an'de: «Ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddi man, yi di dekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú wo y'a ti t'igibe*.»⁵ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un riinje urzi k'oogoro geñ kono a eego zakidi ere un d'ede gettiyo.»⁶ Wo de ono enj an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldi pay geñ, y'ikkima anj kule t'ere."⁷ Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta binj ti eddi.⁸ Wo kane sire geñ an t'isa tudde soo⁹. Injino manj kane

‡ 9:48 9.48 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.24.

† 10:8 10.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27; 2.24; 5.2.

* 10:4 10.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1.

geŋ sire ye baa, an t'ize tudde soo. ⁹ Geŋ peerino munda wede Raa y'a ti gitte geŋ, wede tudde yi ki t'eeze ye.»

¹⁰ Isa ti sanalliyagi an aahe boy. An iide'ŋ sanalliyagi an di y' tunde sey a urzi peerino geŋ me. ¹¹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki peeriyi k'erewo ulu, wo eddi yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo maŋ, yoŋ geŋ yi t'ize oldiko a daana k'eddi ere ki poone, kono Raa yi yi wolloyo yoŋ wede i moone t'ere bakadi. ¹² Wo erewo toŋ inŋino, aame kulatu ti y'illa wo ti ziida kule ti doolo maŋ, tode gette Raa yi ti wolloyo ere ti moone ti kule bakatu.»

Isa ti inŋi sunŋi

(Matiye 19.13-15; Lik 18.15-17)

¹³ Duwo an i di ziko inŋi sunŋi a Isa kono y'an di zaape beezi a eedan, miŋ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eddisito duwo geŋ me. ¹⁴ Isa yi wulle inŋino maŋ yi-ti gulkuwe, y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kun oolo inŋi eŋ an d'etto ki tuddo, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki doŋ i deeyiso aa kane kino. ¹⁵ Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulo neŋku ye maŋ, yi ki t'etta ye.»

¹⁶ Inŋino maŋ ulo soŋ yi di y'amfu, yi di zaapu beezi ki beeko a eedi eedi.

Wede laale ti Isa

(Matiye 19.16-30; Lik 18.18-30)

¹⁷ Isa yi t'iiziga y'erŋgile maŋ, i d'ede wedusu y'a ukko ki tuddi, y'a dikke a daanadi wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuŋ wede beehiye me? Beehiye Raa soo danŋal, wenda ti doolo umbo. ¹⁹ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune doŋ an'de: Ki towwu wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakada a daana booro ulu, ombo bize ti suma duwo ulu, wo ki elo suma a meega ti meeda?»

²⁰ Maŋ wede geŋ yi di'n gime onami, y'ede: «Wede dooyisadey, kane geŋ pay ni'ni seedu t'ume nuŋ obulso to.» ²¹ Wede geŋ Isa yi di wolloyo tebeŋ wo y'a yi giyye, maŋ yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo: k'odo, suldi doŋ a-d'ede'ŋ ki t'owiltoy pay wo soŋko k'an d'eloy a doŋ an k'ede munda ye, inŋino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Saŋ k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²² Aame wede geŋ y'illiga ono geŋno maŋ, ume k'edayi a t'ize zimolo wo y'a t'ize sommagi dondoŋ, kono yoŋ maaladi baadan, saŋ y'a inŋile.

²³ Isa y'a wulle sanalliyagi doŋ i ti y' d'uule, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto ooŋe baadan a doŋ maala an t'ettye adda Moziko Raa te!» ²⁴ A onami geŋ kane sanalliyagi an ziida giggiran. Wo de Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Inŋi ki nuŋ, ki kotto ooŋe baadan k'ettio k'adda Moziko Raa te!» ²⁵ Ooŋe a zizjo ti-t'adde ti buldo rippile me, wo geŋ ooŋe baadan a ceere sey a wede laale yi-t'ettye a Moziko Raa te.»

²⁶ Maŋ kane sanalliyagi an ziida giggiran a jiire sey, an di rootiyo tuddan, an'de: «Inŋino maŋ, geŋ a utta wee wee?» ²⁷ Isa yi di'n wolloyo yerere adda k'edayan wo y'an di ruute, y'ede: «Munda eŋ duwo an k'aane ye, wo de Raa y'aane, kono a Raa suldi pay i-k'ooŋe ye.»

²⁸ Maŋ Piyer yi di ruute Isa, y'ede: «Ankeŋ k'ollo, kaye'ŋ suldzey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.» ²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozii, ise zembadi kuuli erayi, meegi ti meedi, inŋizi wo dombizi kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa maŋ, ³⁰ a lekkiyo ere ankeŋno ette kane geŋ y'anni t'oona taŋ baadan a ceera boydi, ise zamba kuuli erayi, maawi erayi, inŋi, dombi, wo ti dabar ere t'urzi doŋ k'olmidayi. Wo saŋ maŋ adda duniya ere ki daana, y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum. ³¹ Doŋ baadan ankeŋno kane ki biza, saŋ an t'isa doŋ k'ita, wo doŋ ankeŋno kane k'ita, saŋ an t'isa doŋ ki biza.»

Ono k'Isa doŋ k'aduwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Matiye 20.17-19; Lik 18.31-34)

³² Isa ti sanalliyagi an ti kili Zeruzalem, yo Isa y'an t'uugume. Kane sanalliyagi undan a t'udde, wo doŋ i'ni daaniya toŋ orgiso t'anni ziida. Maŋ Isa sanalliyagi koomat makumu sire geŋ y'an irga sey ki sirpadi, wo y'an d'iise rootiyo a munda wede saŋ i aaney, y'ede: ³³ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuŋ wede an n'ehe aa ulu wede eŋ, an di n' t'eley a bey deero doŋ sefekte ti doŋ suuniyo k'oogoro. Kane geŋ t'urzi k'onaman nuŋ booro t'a ni seedey ki towwu, wo an di n' t'eley a bey doŋ Yawudiyagi ye. ³⁴ Kane geŋ an di n' t'okkey maade, an pidfitey lee a tuddo, an di n' gorpipay ti marpa wo an aa di n' t'idey. Wo onniyo sire k'aduwe maŋ, Raa y'a ti n' baldey.»

Tondiyo ki Zak ti Zan

(Matiye 20.20-28; Lik 22.25-27)

³⁵ Saŋ maŋ Zak ti Zan, inŋi Zebede, an a d'iide k'ume k'Isa wo an di ruute, an'de:

«Wede dooyisadey, kaye ay dehu k'ay t'ise munda wede ay ki tonda.»³⁶ Manj Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?»³⁷ Kane an i di ruute an'de: «Ay dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida daryikada man, kaye'n k'ay ti'n zappey sonj a ammidada, sonj a geelada.»³⁸ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nun ni sobo me? Wo kun aana kun suyya batem ki dabar ere nun ni suyiso ko?»³⁹ Manj an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede nun ni sobo genj kun siba, wo suyiso batem ki dabar ere ni suyiso gette kun suyya.»⁴⁰ Wo de ki ume konso wede a ammidada sonj a geelada genj, urzi yonj a bey nuuno ye, ume genj yonj ki kane donj Raa y'an ikkima.»

⁴¹ Aame kane sanalliyagi donj koomat genj an illiga man, an d'iise kulkuwo ti Zak wo Zanj. ⁴² Manj Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi genj pay ki daanadi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, kane duwo an'ni wolloji mozagi siidiyagi pay genj an d'ombo t'ekki donzanj ti toogo, wo kane donj deero an d'ombo t'ekki donzanj t'urzi dokkiyo ere an d'ede.»⁴³ Wo genj a diinaganj i dehu injino a k'ise ye. Ki too manj, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinaganj manj, yonj genj yi t'iso wede naabaganj, ⁴⁴ wo wede tuuku ti diinaganj yi dehu y'a t'ise ki biza manj, yonj genj yi t'iso bule ki kune pay. ⁴⁵ Derec, nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'iido'nj kono duwo an o-ki naabe ye, wo de n'iido'nj n'an di naabe duwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde donj baadanj t'adda k'oldikadanj.»

Eliyo beeko ki wede koosiyo sundi Bartime

(*Matiye 20.29-34; Lik 18.35-43*)

⁴⁶ Sanj manj Isa ti sanalliyagi an d'iiney geeger Zeriko. A addiyadanj ti geeger gettiyo genj donj duuru baadanj an di'n daaniya, an d'uuney wede koosiyo konso a biza k'urzi, yi d'ahultu. Wede genj sundi Bartime, ulo Time. ⁴⁷ Aame y'illiga engilso genj Isa wede ti geeger Nazaret manj, y'a iise dollite, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nunj!»⁴⁸ Donj baadanj an di y'eddisito kono y'a anniga, wo de yonj y'a dollite ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nunj, k'iso adde koduwo a nunj!»

⁴⁹ Isa y'a t'hira, wo y'a ruute, y'ede: «Kun o yi waaki.» Manj koosiyo an di y'

wiiko, an'de: «K'ombon, ki t'oozigi. Isa yi ki waaku!»⁵⁰ Injino manj kallayi y'a zidde, perek y'a t'iiziga, y'a iide k'ume k'Isa. ⁵¹ Manj Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Yo koosiyo genj yi di'n gime onami, y'ede: «Wede dooyisadey, ni dehu edayo a-t'ihina.»⁵² Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Kono kee ki ziipe adda a nuuno genj, k'utte k'aaho.» A kaamiki, edayi a t'ihina yi wolloji, wo y'a diine Isa, an di sooru soo.

11

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(*Matiye 21.1-11; Lik 19.28-40; Zanj 12.12-16*)

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney gopponj ki Zeruzalem, a sirpa k'illiyagi sundanj Betpaze wo Betani, wo a sirpa mokkolo k'Inda k'Olibiye. A ume genj yi d'igibe donj sire ti diine sanalliyagi, ² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanaganj gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'oooney ulo buuru kettiyo, wenda kanj soo tonj yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi.»³ Aame wenda y'un ruutey, y'iisey: «Kun isiyo injino'nj moo me?» manj, kun d'eesoy: «Buuru enj i dehu Galmeega, wo sanj y'un di y' kimo kaamiki.»

⁴ Injino manj an d'ingile. An iide'nj an d'uuney ulo buuru kettiyo ti paate a biza k'urzi, a biza bumbu soo injino, manj an t'iize. ⁵ Donj miibi i lekkiyo a ume genj an di'n wulle, manj an di'n tunde, an'de: «Kun isiyo moo me? De ki moo me kun t'eeziyo ulo buuru enj me?»⁶ Manj kane sanalliyagi an an di'n gime onamanj aa donj Isa y'an ruuto. Injino manj an di'n iili, an d'ingile.

⁷ Ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallaganj donj deero a dar k'ulo buuru wo Isa y'a-ti gili eego*.⁸ Donj baadanj kallaganj donj deero an di gikkite a urzi, donj ongonj an dimbo puutagi k'inda ti balda, an di gikkite a urzi† kay. ⁹ Kane duwo donj i sooru ki daana ti donj i daaniya genj, pay kanj soo an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koono a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa!»¹⁰ Beeko Raa ti koono a moziko ere ettiyo, moziko ere i t'eesa ti meeginj Dawut ette. Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹¹ Manj Isa y'a iiney Zeruzalem, yi-t'iide booro Boy Raa. Y'a wullite suldi donj adda pay, wo ume y'ize baa peedo t'ette k'ooriyo, kesiko ti sanalliyagi kane koomat makumu sire genj, an d'ingile ki Betani.

Duudiyo k'undumu sundi pigiye
(*Matiye 21.18-19*)

* 11:7 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9. † 11:8 11.8 An di dambu puutagi k'inda ti balda, an di kakkisa a urzi kono buuru t'a ozire t'eego.

¹² Soggo Isa ti sanalliyagi an t'udd'e ti Betani man, aame geñ mosogo t'a yi ziida. ¹³ Ti dokki geñ yi wulle undumu sundi pigiy'e i-d'ede puutagi dogibok, man y'a zikke kabbañ y'elkiyo yi-t'ooney inñi, wo de y'iide'ñ inñi umbo, yi d'uoney puutagi ñañjal kono umay'i ki ehiyo i k'iina ye botto. ¹⁴ Injino man Isa yi di ruute a undumu geñ, y'ede: «Ti anki, wenda soo tonj yi ki ñekka ulá y'a ki t'ooma ye baa!» Wo kane sanalliyagi an d'illiga.

Lomme ñoñ suuk t'adda booro Boy Raa
(Matiye 21.10-17; Lik 19.45-48; Zan 2.13-16)

¹⁵ San an di gimo sey ki Zeruzalem, man Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, y'a iise lommite kane ñoñ isiyoo suuk ti ñoñ k'owilte pay a ume geñño. Y'an di gippirde taabuyagi ki ñoñ pelkiyo sonko ere ettiyo ti siidiyagi doolo wo ti kaakidagi ñoñ k'owilte deere. ¹⁶ Wo a ñoñ pay y'an di tuuge ki sokiyo suldi k'adda booro Boy Raa me. ¹⁷ Man y'an iise dooyiso, y'ede: «Kun ollo, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó enj an di y' waaka boy wede ki tondiyo Raa ki ita ñuwo pay*." Wo ñe kune, kun di y'ize urmi k'ombide ñoñ k'oogire!»

¹⁸ Kane deero ñoñ sedefe ti ñoñ suuniyo k'oogoro an illiga injino man, an dehutu urzi ki tówwadi. Wo an isiyoo injino kono an orgiso, kono ñoñ duuru dooyisadi t'ni ziida. ¹⁹ A lohe peedo t'a t'iire man, Isa ti sanalliyagi an t'udd'e t'adda geeger me.

Ono k'Isa a tukk'undumu sundi pigiy'e i biiha

(Matiye 21.20-22)

²⁰ Soggo ti soohe an Isa an adñiya tin geñño, man an wolloyo pigiy'e wede Isa yi duude geñ i biiha ti sondayzi pay. ²¹ Piyer geñ y'a ilke a munda wede ize, man yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo pigiy'e wede ki duude i biiha.» ²² Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun zaapo addugun a Raa. ²³ Derec injino wo n'un di rooto: Wede'ñ y'aane yi di roote a tokomo ette, y'a t'eese: "T'umay'i enj mi t'oozo, mi t'ooro adda bar", daa niikiyo addi, wo ñe yi zaapu addi munda wede yi ruute geñ i t'isa man, geñ Raa yi di t'ela. ²⁴ Kono kamo n'un di rooto: Suldi ñoñ pay kun tondiyo Raa geñ, kun zaapu addugun a yode kun uune baa, wo kane geñ y'un di n t'ela. ²⁵ Wo aame kun t'ihira tondiyo Raa* wo un d'ede ono ti wenda man, kun i t'iso tambobino, kono Meegugun Raa a kandaane tonj y'un t'isa tambobino kay a

munda wede kun a ti doopide me. [²⁶ Wo ñe aame a ñoñ a ti doopide a onamgun geñ tambobino kun an k'isiyo ye man, Meegugun Raa a kandaane tonj y'un k'isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.]»

T'urzi k'aaye Isa yi naabiya me?

(Matiye 21.23-27; Lik 20.1-8)

²⁷ San man an di-gimo ki Zeruzalem. Koore Isa yi t'iide yi sooru adda booro Boy Raa geñ, kane deero ñoñ sedefe, ñoñ suuniyo k'oogoro wo ti ñoñ i dokkiyo Yawudiyagi an d'iido k'ume yode. ²⁸ Injino man an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyo suldi enj t'urzi k'aaye? Wo a ele wee wee urzi k'isiyo suldi enj me?» ²⁹ Man Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nuñ n'un di'n tondo a munda soo ñañjal. Onamó kun o-ti'n kami, wo nuñ tonj n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyo suldi enj me. ³⁰ Aame Zan ñuwo y'anni zuyye batem geñ, urzi iido ti Raa kunun, ti ñuwo ko? Onamó kun o ti'n kami.» ³¹ Man an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ñ t'urzi Raa" man, yonj y'a roota: "Injino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zan ye me?" ³² Wo aame in ruuta: "Iido'ñ t'urzi ñuwo ..." man? An rootiyo injino kono an d'ede orgiso a ñoñ duuru, kono kane pay geñ an elkiyo'ñ ki kotto Zan yonj nebi.» ³³ Injino man Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuñ tonj man n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyo suldi enj me.»

12

Ono ombide a tukki ñoñ naabo doome ñoñ ulpi

(Matiye 21.33-46; Lik 20.9-19)

¹ San man Isa y'an d'iise rootiyo t'ono ombide a deero Yawudiyagi, y'ede: «I d'ede wedusu injino yi d'iite doome k'inda sundan biñ. Doome geñ y'a ti y' ñuule ti waaya monggali, y'a d'ittiba soole ki ñayyu k'inñi k'inda biñ geñño, y'a d'ippe boy sohuru ki boñdiyo*. Man doome geñ y'an d'ele ñuwo an di naabe sanj yonj aggadí y'a t'amba, wo yonj tuddi y'a ingile torguwo. ² Aame onniyo ki raku t'iina man, y'a igibe wede naabadi soo ki tukki ñoñ naabo doome geñño, kono an i di t'elo aggadí ere k'inñi k'inda biñ an rikke te. ³ Aame y'iiney man, kane an di y' ziida, an di y' gusse wo an aa di y'igibe beezi guguba. ⁴ Wede doome'ñ y'an d'igibe wede naabadi ti doolo, wo

‡ 11:17 11.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. § 11:17 11.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. * 11:25

11.25 Kun t'ihira tondiyo Raa: Di kane Yawudiyagi geñ an tondiyo Raa daayum kanj ñhire. * 12:1 12.1 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 5.1-2.

yode geŋno toŋ an di y' tiiza a eedí, an a-ti y' gildite. ⁵ Yi d'igibe k'aduwe sey, yode geŋ an di y'iide. Saŋ wede doome doŋ naabadi faadan y'ikkipe k'ita toŋ doŋ naabo doome an di'n gussite, wo doŋ ongoŋ an di'n iidite. ⁶ K'ita maŋ i guute miŋ ulo geyyisadí, y'an ti y'igibe wo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Yoŋ eŋ ulo k'addó, an i d'ottiley." ⁷ Wo de kane doŋ naabo doome an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: "Eŋno ulo wede doome i oopa me! In y'óodo kono doome eŋ in d'ooopa a kine." ⁸ Maŋ ulo geŋ an di y' ziidá, an di y'iide wo nuune an t'umbe an di zid'fo dokki ti doome me.»

⁹ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo ankeŋ wede doome y'aasa mummino? Yoŋ y'a etto, doŋ naabo doome y'a ti'n t'ida, wo doome k'inda biŋ y'an t'ela a doŋ naabo doolo, saŋ aggadí y'a t'amfa. ¹⁰ Ki kotto kune kun gire ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Mokkolo ere doŋ k'oozige boy an di zid'fe mentú gette, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere maj-jaanawa a jiiere k'oozige boy te.

¹¹ Munda geŋ iido ti Galmeege Raa, wo a kine in di wolliyto'ŋ munda geŋ i jiiere eego†.»

¹² Kane deero Yawudiyagi an di zuune kereŋ, Isa yi rootiyto ono ombide geŋ ti kane me. In'kino maŋ an di dihe urzi an di y' seeda, wo de an d'urgide a doŋ duuru. Maŋ an di y'illi, an d'ingile.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ
(Matiye 22.15-22; Lik 20.20-26)

¹³ Saŋ maŋ deero Yawudiyagi an d'igibe doŋ miibi ti diine Pariziyen' ti doŋ a ita k'Erod k'ume k'Isa, kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onamí. ¹⁴ An iido maŋ, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyto ono doŋ derec, ki k'orgiso eda d'uwu ye, ki'ni wolliyto d'uwu geŋ pay kaŋ soo, wo ki dooyiso urzi Raa t'ono doŋ derec. Ankeŋ a urzi k'oogiradin' miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ geŋ k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko? In t'ele kunuŋ, ulu ko?» ¹⁵ Wo Isa y'a zuune kane bizaŋ sire sire, in'kino maŋ y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me? Kun o k'eeli tamma soo, n'a ki wolle fo.» ¹⁶ Maŋ an i-d'eele tamma soo, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romeŋ.» ¹⁷ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «In'kino maŋ munda wede ki mozigo goole ki Romeŋ yoŋ ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoŋ ki yode, kun i

y'elo.» Aame an illiga ono geŋno maŋ, an ziidá giggiraŋ kono yode geŋ me.

Tondiyo a urzi baldiya
(Matiye 22.23-33; Lik 20.27-38)

¹⁸ Doŋ miibi ti diine doŋ an'ni waaku sundaŋ Saduseyen' geŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyen' an rootiyto, doŋ i t'inda an ki ti balda ye. In'kino Isa an di y' tunde, an'de: ¹⁹ «Wede dooyisadey, Muusa yi riine ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: "Aame wede y'inda wo yi iili erewo daa magiŋe maŋ, mandaayawa gette leemadí y'a ti seeda kono an t'ehe in'ni a suma ki wede inda geŋno‡." ²⁰ In'kino aakede i-d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone geŋ y'a ziidá erewo wo y'a inda daa magiŋe. ²¹ Mandaayawa gette leema wede ki sirwe y'a ti ziidá, wo yode toŋ y'a inda daa magiŋe kay, wede k'aduwe toŋ in'kino. ²² Kane zemba sarat geŋ an ti duude pay, wo wede tuuku yi-t'oone magiŋe umbo. Aame kane sarat geŋ pay an t'inda maŋ, tode erewo gettiyo toŋ t'aa d'inda. ²³ In'kino maŋ a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, ti diine kane zemba geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay geŋ miŋ kulutú me?»

²⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyagun, kono ki kotto kun ki'n suune ye ita k'ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa toŋ maŋ. ²⁵ Derec, a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, kuuli ti erayi an ki sed'fa tuddaŋ ye baa, wo de an di lekkey daa sed'fu aa maaleekiyagi a kandaane. ²⁶ Wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda geŋ, ki kotto kun gire adda mattup ki Muusa ono doŋ Raa yi-ruute t'adda beyga k'undumuo oggiyo uwwo dala dala geŋ, y'ede: "Nuŋ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup§." ²⁷ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere. Geŋ ki kotto kun ti digge a elkiyagun gette.»

Urzi k'oogoro wede goole a jiiere
(Matiye 22.34-40; Lik 10.25-28; 20.39-40)

²⁸ I d'ede wede suuniyo k'oogoro soo in'kino, yi'n ollige Isa an niikiyto ti Saduseyen' me. Wo y'illiga Isa y'anni gime onamaŋ derec maŋ, y'a d'iide sirpadí wo y'a yi tunde, y'ede: «T'adda diine k'urziyagi k'oogoro pay ki Muusa geŋ, urzi k'oogoro wede goole a jiiere tuuku me?»

²⁹ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Urzi k'oogoro wede a jiiere eŋno: "Kun ollo doŋ k'Izirayel no, Galmeege Raaziŋ, yoŋ Galmeege soo d'anjal. ³⁰ Ki geyyo

† 12:11 12.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.
§ 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.2,6.

‡ 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom

Galmeege Raazá ti addá pay, ti undá pay, ti elkiyadá pay wo ti toogadá pay*.”³¹ Wo wede ki sirwe enño: “Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.” Urzi k’oogoro wede a ceera kane sire enj umbo ti doolo me.»

³² Wede suuniyo k’oogoro yi di ruute a Isa, y’ede: «Geñ beehiye wede dooyisadey, onamá ki ruute geñ derec. Galmeege Raa yonj soo danjal, Raa ti doolo umbo daa yode me‡. ³³ Wede geñ y’a geyye Raa ti addá pay, ti elkiyadá pay wo ti toogadá pay, wo y’a geyye bakadí aa yi geyyiso tuddá batum. Wede iza injkino manj, geñ i jiiire sedefe ere an oggiyo a ume sedefe, wo i jiiire sedefe ere an isiyo ki seydí pay§.»

³⁴ Isa y’illiga ono wedusu yi’ni ruute geñ derec manj, yi di ruute, y’ede: «Kee dokki ye ti Moziko Raa te.» Wo t’ume geñ an d’urgide, an di y’ tondite ti doolo sey me.

Almasi ti Dawut

(Matiye 22.41-46; Lik 20.41-44)

³⁵ Isa yi dooyiso d’uwo adda booro Boy Raa, aame geñ y’an di ruute, y’ede: «De mummino kane d’oñ suuniyo k’oogoro an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y’addo ti biza bumbu Dawut me? ³⁶ Wo yode Dawut batum y’a ruute ti kaaga t’urzi k’Unde Kamilen, y’ede:

“Galmeege Raa yi di ruute a Galmeegó, y’ede:

K’edi ki-koona a ammidadó kino, bini d’oñ k’aduzá n’an isa aa munda ki bita ti dandí zonjá*.”

³⁷ Kun ollige, yode Dawut batum yi yi waaku Almasi “Galmeege”. De geñ mummino Almasi y’a addo ti biza bumbu Dawut danjal me?» Aame geñ d’oñ duuru baadan an di y’ollige ti ulbe unje.

Ondirso a d’uwo a tukki d’oñ suuniyo k’oogoro

(Matiye 23.1-12; Lik 20.45-47)

³⁸ Isa a dooyisadí gette y’an di ruute a d’uwo, y’ede: «Kun koona mentikagi ti d’oñ suuniyo k’oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere d’oñ duuru an dehu d’uwo an an di’n t’eesite ti ottilso. ³⁹ Adda boydí d’oñ in di dooyiso, an dehu an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k’ombó tonj, an dehu an koone a ume wede suma pây. ⁴⁰ Kane geñ bey mandaydayi an t’ombó pay, wo soñ an eesiyo tondiyo Raa manj ki noko nokot kono d’uwo an di’n wolle. Kono k’injkino geñ booradanj t’a kooney wehini a ceerey.»

* 12:30 12.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4-5.

‡ 12:32 12.32 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.35.

* 12:36 12.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

Mandaayawa i-k’ede munda ye *(Lik 21.1-4)*

⁴¹ Sanj manj Isa y’a-guune edayi k’ume sandup ere d’uwo an d’eliyo sonjko adda booro Boy Raa, yi wolliyó mummino d’uwo an obe sonjko me. Doñ bey geñ an d’obe sonjko baadan. ⁴² Wo i d’ede mandaayawa t’a iina, k’umbatú ti d’ibi sonjko sunni sunni sire. ⁴³ Injkino manj Isa y’a wiike sanalliyagi wo y’an di ruute, y’ede: «Derec injkino wo n’un di rooto: Mandaayawa i-k’ede munda ye ette, tod’ t’ele a jiiire ti kane d’oñ pay ongo eliyó sonjko adda sandup gettiyo. ⁴⁴ Derec, kane d’oñ doolo pay enj an ele t’adda sonjko ere an uupe oopiyo, wo de tod’te k’umbatú’nj t’a d’ele pay sonjko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

13

Ono a urzi ruugiyo Boy Raa

(Matiye 24.1-3; Lik 21.5-7)

¹ Sanj manj Isa yi t’udd’e t’adda booro Boy Raa, aame geñ wede soo ti diine sanalliyagi yi di ruute, y’ede: «Wede dooyisadey, ki wollo majjaanika mongali ti oozige boy enño d’o!» ² Isa yi di ruute, y’ede: «Derec, ki wolliyó boy an t’iiziga majjaane enj, mukkolo soo tonj t’ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadanj

³ Isa y’a ingile k’ekki mukkolo k’Inda k’Olibiye, y’a guune edayi k’ume Boy Raa. Aame geñ sanalliyagi Piyer, Zak, Zanj wo Andire, kane siidanj ti yode danjal an di y’ tunde, an’de: ⁴ «Kee k’ay ki ti rooti d’oo, suldí geñ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino suldí pay geñ an aana me?»

⁵ Injkino manj Isa y’an d’iise rootiyo, y’ede: «Kun koona mentikagi, wenda soo tonj y’un ti’n dagga ye. ⁶ I d’etto d’oñ baadanj an t’ambo sundó, wede tuuku tonj y’a t’eesa: “Nunj Almasi Raa yi biire!”, wo kane geñ an di dagga d’uwo baadan. ⁷ Kun d’olliga tarkuuse ki arka gopponj, wo kun d’olliga rabila k’arka dokki. Aame geñ kun addira ye. I dehu suldí geñ an d’aane, wo aame geñ a ki t’isa danggiya duniya ye botto. ⁸ Doñ siido soo ti siido soo te an d’eyya ti tuddanj, d’oñ mozigo soo ti mozigo soo me an d’eyya ti tuddanj kay. I d’isa nonjirso siido adda siidiyagi baadanj, wo i d’isa mosogo pây. Wo kane suldí geñ aakede kakkisa ere ki poone k’erewo addutú i t’umbe k’ehiyo.

† 12:31 12.31 Kun wollo adda mattup ki Lebistik 19.18.

§ 12:33 12.33 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

⁹ Kun koona mentikagi a urzi lekkiyaguñ, kono ðuwo an un ti'n sedfa an un di'n t'etta k'ume ðon booro, wo an un di'n gorpipa ti marpa adda ðoydi ðon in di dooyiso. An un di'n t'etta ðaana ðon deero siido wo ðaana mozagi, kono kune ðonzo. Aame geñ a ðaanadar kun t'oona urzi kun di roota a suldi ðon kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno geñ me. ¹⁰ Ki poone onniyo gette t'a aana geñ, i dehu Rabila Majjaanawa an an ti kizite a ita ðuwo pay. ¹¹ Wo aame an un ti'n zidfa kono an un di'n t'ette k'ume ðon booro man, ulbuguñ un t'ooda ki poone ye a munda wede kun di rootey me. A ume geñ miñ Raa y'un t'eley ono ðon kun di rootey. Injino man aame kun rootey geñ, ono ettey ti suuniyo kune ye, wo de ettey t'Unde Kamileñ. ¹² Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey ðuwo ki t'owwadi, wo meege toñ injino kay a inñizi me. Inñi an di kima adu ki maawan, an deha urzi ðuwo an di sedfa maawan ki t'owwadan*. ¹³ Kune ðon duniya pay an un di'n olmidfa kono kun umbe a sundó, wo de wede y'a ziida zakidi a urzizo bini ðangu man, yode geñ Raa y'a y'utta.

Onniytagi ðon etto ki dabar baadan
(Matiye 24.15-25; Lik 21.20-24; 17.23; 21.8)

¹⁴ Kune kun di wolla munda wede ulsu k'a y'azzira wo yi lattiya, yode geñ an ti y' zaapa adda Boy Raa a ume i ki dehu k'ettiyo ye†. Wede i gariya ono en eedi ti'ni soodo beehiye. Aame geñ kane ðon adda siido Ziide an t'ombo k'ekki mongali. ¹⁵ Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki dangayadi‡ man, yon geñ yi-deega, y'etta ambu munda adda dangay ye, yi t'ombo. ¹⁶ Wo wede yon adda doome man, yi t'ombo, yi kima boy ambo kallayi wede goole ye. ¹⁷ A onniytagi geñ aasa dabar baadan a kane erayi ðon mahuwagi ti ðon inñizan an oofiyo! ¹⁸ Kun tondo Raa kono suldi geñ a k'aana a ume reele ye. ¹⁹ Derec, a onniytagi geñ dabar t'aasa ooñe baadan. T'ume Raa y'ikkima duniya bini ankenno, dabar injino i k'ize ye, wo ki ðaana toñ i k'isa ye§. ²⁰ Aame onniytagi ðon ki dabar geñ Galmeega Raa y'a ki'n ihira goppon ye man, wede tudde soo toñ umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi geñ y'an ohira goppon kono ðon yi biire ki yode.

²¹ Injino man aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yon a enno!" ise "Yon a ummey!" man, kune onami kun amba ye. ²² Ni rootiyo injino kono i d'adfa ðon an ti t'isa tuddan aa Almasi Raa yi biire, wo ti ðon an ti t'isa tuddan aa nebiyagi. Kane geñ an d'isa suldi k'armika ti suldi ðon i ceeriyo eego, aame urzi ede man kane an di dagga ðuwo ðon Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye. ²³ Kun koona mentikagi, suldi pay en n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede
(Matiye 24.29-31; Lik 21.25-28)

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniytagi ðon ki dabar geñ an t'ingila lewwet man, i d'aana onniytagi ðon peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, ²⁵ moldali an silfita ti kandaane, wo suldi ðon an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga*. ²⁶ Aame geñ ðuwo an di n' wolla nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, ni kama ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika†. ²⁷ Wo n'a t'igiba maaleekiyagi k'adda siidiyagi ðon a duniya itatu pife, an di t'ogiya ðon ni biire‡.»

Ono ombife a tukki tormo
(Matiye 24.32-36; Lik 21.29-33)

²⁸ «Kun wollo wo kun elko a ono ombife ðon a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oddize wo puutagutu eesiyo roobiyo man, geñ kune kun suune adda k'addugun kizini yon goppon. ²⁹ Geñ injino kay, kune toñ kun wulla suldi geñ an iina man, kun suuno kama ki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en tod'te goppon, aakede nuñ a biza bumbuguñ. ³⁰ Derec injino wo n'un di rooto: 'Don ankenno en an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay geñ an d'aana me. ³¹ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamo an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidi i ti suune onniyo te

³² «Wo suldi geñ an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo man, i suune yode Meega Raa siidi. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa toñ man. ³³ Kun koona mentikagi, kun lekko zeere, kono onniyo gette kun ki ti suune ye.

³⁴ Suldi geñ i deeyiso aa wede yi t'ette torguwo. Attidi booz y'an d'iili a bey ðon naabadi, a wede tuuku toñ yi d'eele naabo

* **13:12** 13.12 Kun wollo adda mattup ki Mise 7.6. † **13:14** 13.14 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. ‡ **13:15** 13.15 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Izirayel geñ ðuwo dangaydayan geñ awhizan patal kono a ume muno an a di kolioyo t'eege, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan. § **13:19** 13.19 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.1. * **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 13.10; 34.4; Ezekiyel 32.7 wo Zowel 2.10; 3.4. † **13:26** 13.26 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 7.13. ‡ **13:27** 13.27 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 30.4; Zakari 2.10 wo Nehemi 1.9.

sittú sittú, wo a wede boohiyo biza bumbú yi ruute, y'ede: "K'ollo, ki lekko zeere!"³⁵ Injino kun lekko zeere, kono wede boy yi kimo a peedo ere tuuku kun ki suuna ye: y'aana a lohe koo, diddo koo, uzu y'ôola koo, ti soohe koo mañ. ³⁶ Aame yi kimo a onniyo ere kun ki ti suune ye mañ, y'un gi di'n t'ooná kun udige ye. ³⁷ Ono don n'un rootiyo en, ni rootiyo a ðuwo pay: Kun lekko zeere!»

14

Dehutu k'urzi ki tówwó k'Isa

(*Matiye 26.1-5; Lik 22.1-2; Zan 11.47,49,53*)

¹ A guute onniyo sire mañ tarnaape Pak ki Yawudiyagi wo tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme* gen, an d'adfa. Mañ kane deero don sefeke ti don suuniyo k'oogoro, an dehutu urzi Isa an di y' seeda ti metinjko ki tówwadí. ² Wo kane an di ruute, an'de: «Yon in ki y' seeda adda tarnaape kino ye, para mañ don duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egey don eediyadan unse ekk'Isa
(*Matiye 26.6-13; Zan 12.1-8; Lik 7.36-38*)

³ Isa yon a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yon ki bitide, an di guune ombo. Aame an ti guune gen i d'ede erewo ti t'udfo, a beytú ulo dingile an ikkima ki makkolo sundutú albaatir, adda egey don eediyadan unse. Egey gen sundan nardo, wo zooyayan ooñe baadan kono an a ki gilse ti munda ye. T'iide'ñ, ulo dingile golladí t'a dihima, wo egey gen ti-t'ibi ekk'Isa. ⁴ Mañ don ongo ti diine kane don enño gen ulban an ki t'ize unse ye, an di rootiyo diinayan, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey don eediyadan unse gen me?» ⁵ Egey gen in aane in t'owila in t'ooné tamma meeda adfo ti uto†, wo in an t'ele sonko gette a don an k'ede munda ye.» Wo an i-d'orbite baadan a erewo gette.

⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Erewo kun t'oolo, kun i-t'oofo ulbutú ye, kono munda wede t'o ize gen a nuñ unse. ⁷ Kane don an k'ede munda ye gen an lekka daayum ti kune‡, wo kun aane kun an d'ise beehiye aame kun dehu mañ. Wo de nuñ ni ki lekka daayum ti kune ye. ⁸ Tod' t'ize munda wede a toogatu, tod' t'o di yirge egey don eediyadan unse a tuddó en aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁹ Derec injino wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa gen, erewo ette ðuwo

an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a ki danda ye.»

Ziidas ti deero don sefeke
(*Matiye 26.14-16; Lik 22.3-6*)

¹⁰ Ziidas Iskariyot wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire gen, y'iide'ñ y'a unney kane deero don sefeke kono yi dehu Isa y'an di y' t'ela beezan. ¹¹ Aame an illiga injino mañ, kane ulban a t'ize unse wo an i di ruute an i-t'eela sonko. T'ume gen Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede kan mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me.

Isiyo k'ombo ki tarnaape Pak
(*Matiye 26.17-19; Lik 22.7-13*)

¹² Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'a iina, tod'te onniyo ere an di waldutu inji dambami an d'isiyo ombo ki tarnaape Pak ki Yawudiyagi§. Aame gen sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombo tarnaapayin ki Pak te?» ¹³ Mañ Isa yi d'igibe don sire ti diine sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger, aame gen kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti dingile, kun di y' daanoy ¹⁴ bini adda boy wede y'a t'etty. Wo kun t'iidey mañ, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: "Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma ombo tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi te?" ¹⁵ Wo yon biino y'un di-kizey, tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldi pay adda okkime beehiye. Gen a ume genño kun in d'isoy ombo te.» ¹⁶ Mañ kane sanalliyagi an d'ingile, an iide'ñ adda geeger, suldi an di'n unney pay aakede Isa y'an ruute, injino ombo tarnaape ki Pak an t'ize.

¹⁷ A peedo t'a t'iire mañ, Isa y'a iina ti sanalliyagi kane koomat makumu sire gen me. ¹⁸ Kane an di guune ombo, wo aame an ombo gen Isa y'a ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinagan ay ombo kan soo en, y'a ni t'ela bey don k'olmidayo*.» ¹⁹ Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondon, wo an di y'iise tondiso, wede son yi d'eesiyo: «Nuuno ko, nuuno ko?» ²⁰ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Yon wede soo ti diine kune don koomat makumu sire enño, wede ay agisa beezey kan soo adda k'ooko. ²¹ Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en n'a t'inda, gen a-t'etta an ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno†. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey

* **14:1** 14.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.1-27.

† **14:5** 14.5 Anki tamma meeda adfo i-kaza gurus suma

naabo wede ki ozzine soo. ‡ **14:7** 14.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11. § **14:12** 14.12 Kun wollo

adda mattup ki Egzod 12.3-5. * **14:18** 14.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † **14:21** 14.21 Kun wollo

adda mattup ki Soom 22.2-19 wo Ezayi 53.

doŋ k'olmidayó, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj me! Yode geŋ, an ki y'ehe adda duniya ye toŋ bee!»

Ombo ti sobo i kaza tudde ti puuzo k'Almasi

(*Matiye 26.26-29; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26*)

²² Aame an ombo geŋ, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, maŋ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, ette tuddó.» ²³ Saŋ y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute koduwo a Raa kono sobo gette, maŋ y'an d'ele, wede soŋ yi guume guume, ²⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Ette puuzadó, puuzo ki taasuwa ere Raa y'a ketta ti duwo[‡], to t'oba ki doŋ baadaŋ. ²⁵ Derec inŋkino wo n'un di rooto: N'a t'iibe ti anŋi, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inŋi biŋ, bini onniyo ere ni siba sey geŋ toote wede aware k'inŋi biŋ a Moziko Raa.» ²⁶ Aame an t'iimi an aa t'iibe maŋ, an d'ũure ɔrdari tarnaape ki Pak, saŋ an t'udde an d'inŋile k'ekki makkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí

(*Matiye 26.30-35; Lik 22.33-34; Zaŋ 13.37-38*)

²⁷ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kune pay kun di n' kiigira a munda wede aana geŋ me, kono ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede k'elso n'a yi t'ida,

wo tordó dambami a-teepa[§]»

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de saŋ Raa yi ti n' bilda maŋ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.» ²⁹ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aame doŋ pay an ki giigira a munda wede aana toŋ, nuŋ ni ki kiigira ye.» ³⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'a di rooto: Anŋi a didfo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ɔla bizi sire geŋ, kee k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ aɔ.» ³¹ Wo de Piyer yi kodfime, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toŋ n'a t'inda ti kee!» Wo kane doŋ soo toŋ an a-ti ruute inŋkino kay.

Isa yoŋ a Zesimaane

(*Matiye 26.36-46; Lik 22.40-46*)

³² Saŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundí Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, koore n'ette n'a tondey Raa geŋ me.» ³³ Maŋ ti yode y'a-wiike Piyer, Zak wo Zaŋ. Aame geŋ orgiso t'a yi ziida wo ulbí i-d'oodfiyo baadaŋ. ³⁴ Yo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ enj sommagi dondoŋ aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere.»

³⁵ Wo yo y'a-lidde dokki boolonj ti kane me, maŋ y'a t'uttile zumayi a siido, y'a iise tondiyo Raa kono ise kotto maŋ dabar gette yi di ti ledde ti tuddí me. ³⁶ Adda tondiyadi y'ede: «Abba, i-kaza Meegó, suldí pay a kee i-k'ooŋe ye, ise maŋ kop ki dabar ette k'o ti ledde ti tuddó me. Wo too maŋ pay geŋ a ki t'ise aa nuŋ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»

³⁷ Saŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi doŋ aɔo geŋŋo, wo yi'n uuna an udige. Maŋ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Simo, kee k'udige! Ki peedo soo toŋ ki k'iine ki ki likke zeere ye! ³⁸ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooora adda naamiya daggiya ye. Wede tudde geŋ a elkiyadi yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddí toogatú baata.»

³⁹ Saŋ Isa y'a-lidde siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa inŋkino sey. ⁴⁰ Maŋ y'a-gime k'ume sanalliyagi, yi'n uuna an urme, edayaŋ an ziida moone. Wo munda an i-di roote toŋ an ki suune ye.

⁴¹ Maŋ k'aduwe Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Anŋen peedo t'iide, suldí pay i t'ize, wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, an n'ele a bey doŋ k'oldfiko. ⁴² Kun t'oozo, in enŋile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey doŋ k'olmidayó yi t'udfo.»

Seedu k'Isa

(*Matiye 26.47-56; Lik 22.47-53; Zaŋ 18.2-11*)

⁴³ Isa onamí y'a ki ti'n dinge ye botto, a kaamiki Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, yi-t'uddo ti doŋ duuru a itadí, a beydaŋ kasigara ti dalyagi. Kane geŋ i'n igibo deero doŋ sedeke, doŋ suuniyo k'oogoro ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi. ⁴⁴ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi geŋ, y'an di ruuto doŋ duuru a munda wede y'aasey kono an di suune enj Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadi maŋ, geŋ yode kun di y' soodfoy, kun di d'enŋiloy, kun di boohoy koduwo.» ⁴⁵ Ziidas y'iina maŋ, kesiko y'a y' zikke Isa kabbaŋ wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó!» Maŋ yi d'ize puuc a tobbisadi. ⁴⁶ Inŋkino maŋ kane doŋ duuru an d'iiziga tuddí, an di y' ziida.

⁴⁷ Aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagi y'a t'iidiiba kasigaradi, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole doŋ sedeke, kuudi a dikke. ⁴⁸ Wo Isa y'a t'ihina bizi, y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeduzó wo tuddugunj kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa

[‡] 14:24 14.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.8 wo Zeremi 31.31-34. [§] 14:27 14.27 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

nunj wede k'oogire me? ⁴⁹ Para manj nunj minj daayum ti kune, ni dooyiso a booro Boy Raa wo kun gi di n' ziida ye. Wo de suldfi genj a iina kono a-t'ette a ono donj an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa.»

⁵⁰ Manj kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe. ⁵¹ Wo i d'ede obulsi yi-daaniya Isa, y'a diibo minj parde danjalaj a tuddi me. Duwo an dehu an di y' seeda, ⁵² wo de y'an di buuye pardayi a beezaj, y'a t'umbe bontilinj.

Isa a daana deero booro Yawudiyagi

(Matiye 26.57-68; Lik 22.54-55,63-71; Zanj 18.12-18)

⁵³ Isa an di t'iide k'adda boy mozigo goole donj sedefe, a ume wede kane deero donj sedefe, donj i dokkiyo Yawudiyagi ti donj suuniyo k'oogoro an t'ugiyi pay. ⁵⁴ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole donj sedefe, manj yi-t'iide y'a-guune a booro ti donj naabo, an di kookiyo uwwo.

⁵⁵ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero donj sedefe, an di dehutu wede a roote ono a tukk'Isa kono booro t'a yi seeda ki towwadí, minj umbo an k'ooniyo ye. ⁵⁶ Donj baadan an iide'n an di ruutite ono butte a tukki yode, wo de onamanj aa ki t'ettiyo kanj soo ye. ⁵⁷ Manj donj miibi an t'iiziga an di ruute ono butte a tukki yode, an'de: ⁵⁸ «Ay y'illiga yi ruute, Boy Raa wede duwo an iiziga enj y'a kossita, wo adda k'onniyo ad'o y'a y'ooziga a k'isa boy wede i k'iiziga duwo ye.» ⁵⁹ Wo t'urzi k'ono genjo tonj onamanj aa ki t'ettiyo kanj soo ye.

⁶⁰ Injino manj mozigo goole donj sedefe y'a t'iiziga a daana donj i t'ugiyi, wo y'a tunde Isa, y'ede: «Ono duwo an rootiyo a tukki kee enj, kee ki ki roote munda ye ko?» ⁶¹ Wo yo Isa yi d'annugu deddfek, y'an ki rootiyo munda ye. Manj mozigo goole donj sedefe y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo ki Raa wede duwo an di tamma ko?» ⁶² Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye nuuno, wo kun di n' wolla nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a jiiire pay, wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondari a kandaane*.»

⁶³ Injino manj mozigo goole donj sedefe yi-ti gulkuwe, kallagi y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa!» ⁶⁴ Kun illiga ti kuudugunj yi gilde suma Raa te. Kune elkiyagunj moo me?» Manj kane pay genj an di ruute, an'de: «Booro ti y' ziida, munda wede yonj y'ize enj i-fide ki towwo.» ⁶⁵ Donj onjo ti diinayanj an d'iise padfita

lee a tuddi. Edayi an i-t'ippe, an di gohiso kutuba wo an d'eesiyo: «Kee nebi manj, ki y'unto wede i k'ize me!» Manj kane asigiryagi an di y' battisa.

Piyer y'a kiigira Isa

(Matiye 26.69-75; Lik 22.56-62; Zanj 18.17,25-27)

⁶⁶ Aame Piyer yonj ti d'andi a booro ki paate genj, ere soo ti diine donj naabo mozigo goole donj sedefe ti-t'uddo. ⁶⁷ Tode gette Piyer t'a yi wulle yi kookiyo uwwo, ti ti y' wulle ti ti y' dinge manj, ti di ruute, t'ede: «Kee tonj ti Isa wede ti geeger Nazaret, kune soo.» ⁶⁸ Wo Piyer y'a yi giigira, y'a ruute, y'ede: «Konj munda wede mi rootiyo genj ni ki y' suune ye, wo itadi tonj ni ki ti suune ye!» Manj ti booro boy y'a t'iiziga, y'a t'iide biza bumbu. Aame genj uzu y'a iise moolo. ⁶⁹ Wo to ere naabo gette t'a yi wulle sey, t'an d'iise rootiyo a kane donj a sirpatu, t'ede: «Yonj wedusu enj ti diine kane sanalliyagi k'Isa.»

⁷⁰ Wo Piyer y'a yi giigira sey. Tanj boolonj manj kane donj a sirpadi genj an i di ruute sey, an'de: «Ki kotto kee wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, kono kee tonj ti siido Galile.» ⁷¹ Injino manj Piyer y'a-ti nuime tuddi, y'ede: «Wede kun rootiyo enj ni ki y' suune ye! Para manj ono donj ni rootiyo enj derec ye manj, a gollado!»

⁷² Wo a kaamiki uzu y'a iile ki sirwe. Aame genj Piyer y'a ilke a ono donj Isa yiruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a oola bizi sire genj, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tanj ad'o.» Injino manj y'a iise moolo.

15

Isa a daana Pilat

(Matiye 27.1-2,11-26; Lik 23.1-5,13-25; Zanj 18.28-19.16)

¹ A biza soohe manj, kane deero booro Yawudiyagi pay, deero donj sedefe, donj i dokkiyo Yawudiyagi ti donj suuniyo k'oogoro, an t'ugiyi an di ruute onamanj kanj soo. Manj Isa an ti y' gittite, tinj genj an di t'iide, an i di y'e/e a bey Pilat, yonj Romenj goole siido. ² Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Genj aa ki rootiyo.»

³ Kane deero donj sedefe genj, wede tuuku tonj yi rootiyo ono a eedi eedi. ⁴ Manj Pilat y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee ki ki roote munda ye ko? Ki k'ollige ko ono donj pay an rootiyo a tukki kee enj me?» ⁵ Wo de Isa yi d'annugu deddfek. Pilat yi wulle injino manj, y'a ziida giggiri.

Booro k'Isa ki towwadí

* 14:62 14.62 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1 wo Daniyel 7.13.

⁶ Aa daayum Pilat yi d'isiyo a tarnaape Pak man, y'an d'adfiya t'adda dangay wedusu soo wede donj duuru an dehu. ⁷ Wo aame genj adda dangay, i d'ede wede soo sundi Barabas ti donj doolo kanj soo an an t'elite ono a duwo an d'iiziga deyyiso ki tukki Romenj. Kane an'ni zid'ede kono aame an iiziga deyyiso genj an t'iide wedusu. ⁸ Injino donj duuru an t'iide di Pilat wo an di y' tunde, y'an d'ise munda wede aa daayum yi d'isiyo. ⁹ Manj Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu minj n'un t'ad'fo mozigo Yawudiyagi ko?»

¹⁰ Pilat yi rootiyo injino kono yi suune, kane deero donj sedefe Isa an i y'ele beezi kono an kolbiso ti yode. ¹¹ Wo de kane deero donj sedefe an an t'elite ono a donj duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'ad'fe Barabas. ¹² Injino manj Pilat y'a tunde donj duuru sey, y'ede: «De wede kun yi waaaku mozigo Yawudiyagi genj, kun dehu ni-d'ise mummino me?» ¹³ Wo kane an d'iise d'ollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko!» ¹⁴ Manj Pilat y'an di ruute, y'ede: «De munda ulsu minj y'ize moo me?» Wo de kane an di d'ollite baadanj ki baadanj, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko!» ¹⁵ Kono adde donj duuru a t'asse genj, Pilat y'an di y'ud'fe Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa*. Sanj y'an di y'ele an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade
(Matiye 27.27-31; Zanj 19.2-3)

¹⁶ Injino manj kane asigiryagi an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eebanj asigiryagi ti doolo tonj baadanj an a-ti'n wiiko pay. ¹⁷ An d'umbe kalle wede goole teeze† an i di t'usse, wo an di gini kadumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedi. ¹⁸ Manj an i d'iise isiyo toose, an tettiso beezanj, an d'eesiyo: «Toosada mozigo Yawudiyagi no! Toosada mozigo Yawudiyagi no!» ¹⁹ An di y'oggiso a eedi ti koyile, an di pad'fita lee a tuddi, wo an di dikkiyto, an d'ottilso a daanadi.

²⁰ Aame an ti y'ukke maade manj, kalle wede goole teeze an t'iidiba wo an i di t'usse kallagi. Manj Isa an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Matiye 27.33-44; Lik 23.36-43; Zanj 19.16-24)

²¹ A adfiyadanj ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo injino y'aahiya doome, yonj ti geeger Sirenj, sundi Simo. Yonj genj meek' Alegzandire ti Ripis. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa. ²² Wo an di t'iide Isa k'ume wede sundi Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ²³ A ume genj, a Isa an i d'eele toote k'inni binj kalsiya ti dunnu sundi mirr, minj y'a-tuuge ki sobo me. ²⁴ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, wo kallagi an di dikkiida t'urzi k'arbu teltel muntelliyo, a wede tuuku i t'ooriyo yi t'ambu t'ambu§.

²⁵ Isa an ti y' tiike ekk'undumu genj, a peedo t'ize k'aadumu mesuwe. ²⁶ Ekk'undumu an tiike pakirte eego wo an a-ti riije, an'de: «Yonj mozigo Yawudiyagi.» Genj munda wede i-d'iide untadi. ²⁷ Wo a sirpadi an a-tiike donj k'oogire sire, sonj t'undumzi a kese k'ammidadi, wo wede sonj t'undumzi a kese geeladi. [²⁸ Genj a-t'iide a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Yonj an ti y' gize ti donj k'oldiko*.»]

²⁹ Donj adfiya tinj genjo, an di y' kaldita wo an d'ejilso eedanj, wo an d'eesiyo: «Eeyu, kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo ado k'a y'ooziga genj, ³⁰ k'utto tudda batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, ki ti deegi!» ³¹ Kane deero donj sedefe ti donj suuniyo k'oogoro tonj an di y'okko maade kay, wo an di rootiyo ti tuddanj, an'de: «Yonj donj doolo y'an di'n utte minj, yi k'aane tuddi batum yi ki t'utte ye!» ³² Yonj Almasi Raa yi biire, wo mozigo ki donj k'Izirayel kotto manj, anjkenjo t'ekk'undumu genj yi ti deegi! Ay wulla yi ti diiga manj, kaye ay zaapa addey a yode.» Kane donj an tiike a sirpadi tonj, an di y' kaldita injino kay.

Unto k'Isa
(Matiye 27.45-56; Lik 23.44-49; Zanj 19.28-30)

³³ T'ume peedo t'ize diine genj, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. ³⁴ A eesiyo peedo lohe manj, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Genj i-kaza: «Raa ki nuñ, Raa ki nuñ, moo me ki ni giigira me'?» ³⁵ Donj onjo ti diine donj i lekkiyo anjengenjo genj an d'illiga wo an

* **15:15** 15.15 Marpa: Marpa guzuzu ki donj Romenj, an ikkimo ki golmodo buru, an a-t'elito maldali a booha.

† **15:17** 15.17 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko. ‡ **15:17** 15.17 Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul moziko. § **15:24** 15.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

* **15:28** 15.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12. † **15:34** 15.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.»³⁶ Wede soo ti diinayan y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inni k'inda biñ, mañ yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye, wo y'a ruute, y'ede: «Kun dello, in gi di wolla do Elizii wenda yi etto, yi ti y' deega mañ.»³⁷ Wo de Isa y'a idili ti golla awwa, mañ y'a-t'ihe.³⁸ Aame geñ alboy wede i dikke adde Boy Raa soñ k'adda soñ ki paate geñ, a t'ihina tar t'awwa a ti d'iige les.³⁹ Goole k'asigiryagi meeda ki Romeñ yi t'ihira daana k'Isa, yi wulle untadi te, mañ y'a ruute, y'ede: «Wede enj Ulo Raa ki kotto!»

⁴⁰ A ume geñ i d'ede erayi toñ ede, kane an t'hirte ti dokki an di wolloji munda wede isiyo. Ti diinayan i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak wede ñenku ti Zoz, wo soo te Salome.⁴¹ Kane erayi geñ an daaniya Isa wo an i di naabiya aame yonj a siido Galile. An di gili ti yode ki Zeruzalem, wo erayi ti doolo toñ baadañ an iido ti kane me.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

(*Matiye 27.57-61; Lik 23.50-56; Zanj 19.38-42*)

⁴² Suldi geñ ize onniyo jima, d'uwu an okkime tuddañ kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A peedo t'ette k'ooriyo mañ,⁴³ wede soo ti geeger k'Arimate sundi Yusup y'a iina. Yode toñ mañ wede goole ti diine doñ deero booro Yawudiyagi, wo yi zaapu elkisadi a ettiyo Moziko Raa kay. Y'a iibe edayi, y'a uney Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba.⁴⁴ Aame Pilat y'illiga Isa y'inda baa mañ, y'a ziida giggiri. Injino y'a wiike goole k'asigiryagi meeda, y'a yi tunde, y'ede: «Isa y'inda ti kaagine ko?»⁴⁵ Aame goole k'asigiryagi meeda yi-ti ruute mañ, yi d'iili urzi a Yusup y'a t'ambe nuune k'Isa me.⁴⁶ Yusup yi d'iwila sotor tuwarwa, nuune'ñ y'a ti y' d'iige t'ekki undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko me. Wo y'a ñilpe ti sotor gettiyo, yi-t'ele adda muuzo, tod te aa urmi an ittiba mukkolo. Mañ y'a-ti d'ufnkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo.

⁴⁷ Aame geñ Mariyam ere ti siido Magdalla wo Mariyam mekki Zoz, kane geñ an di wolloji ume an ele nuune k'Isa me.

16

Bald'ya k'Isa

(*Matiye 28.1-8; Lik 24.1-11; Zanj 20.1*)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. Aame geñ Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak, wo soo te Salome an t'iide, an d'iwilo egey doñ eediyadañ unse kono an i-t'assigey

tukk'Isa.² Ti soohe a onniyo dumas, peedo ti-gilo mañ, an d'ingile ki biza muuzo.³ Wo a urzi an di rootiyo ti tuddañ, an'de: «De zumbulu a biza muuzo geñ in ti y' doñkiley wee wee?»⁴ Wo an iiney mañ, an wolloji zumbulu goole an a t'ippe a biza muuzo geñ doñkilso a kese.

⁵ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo an wolloji obulsi ti kalle tuware yi-guune a kese k'ammade. Aame geñ kane orgiso t'anni ziida baadañ.⁶ Wo de wede geñ y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede ti geeger Nazaret, wede an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko me. Yonj geñ Raa yi ti y' bilde, yonj a enno ye. Enno kun wollo ume an ziipe nuunayi me.⁷ Ankenj kun'do, kun an ti kazoy a sanalliyagi wo a Piyer pay, kun d'eesoy: "Yonj y'umni deliyo a siido Galile. A ume geñ kun di y' wolley, aakede y'un di ruute."»

⁸ Injino mañ t'adda muuzo an t'udde, an di ñonñirso burbur eedañ a digge, an t'umbe dokki. Wo munda a wenda soo toñ an i-ki ruute ye kono orgiso t'anni ziida.

Isa yi kaza tuddi a Mariyam ere ti siido Magdalla

[⁹ Onniyo dumas ti soohe walak Isa yi bilde mañ, ki poone y'a gize tuddi a Mariyam ti siido Magdalla, tode ere yi d'ilmo siitandani sarat t'ettu.¹⁰ Tode gette t'an d'iide rabila a doñ i likke ti yode, kane an t'ize sommagi dondon an isiyo moolo.¹¹ Wo aame an illiga t'an ruute Isa yonj zeere ti yi wullo toñ, onamtu an ki d'umbe ye.

Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi sire

¹² Sañ mañ Isa y'an ti gize tuddi t'urzi doolo, aame geñ an d'ikkima ti sanalliyagi kane sire an ambe k'adda k'ille ti paate.¹³ Kane sanalliyagi sire geñ an di-gime ki Zeruzalem, an an t'iide taaya a doñ onjo, wo toñ mañ onamañ an ki d'umbe ye pay.

Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi kane koomat makumu soo

¹⁴ Sañ mañ Isa y'an di gize tuddi a sanalliyagi kane koomat makumu soo, an ti guune ombo. Aame geñ y'an di'n iise aapufu, y'ede: «Zaapu k'addugunj a nuñ umbo, biza k'ulbugunj zakidi, kono doñ an ni wulle ni bilde an un kaza toñ, kun k'ambu onamañ ye!»

¹⁵ Mañ y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda duniya pay, kun an kazitoy Rabila Majjaanawa a d'uwu pay.¹⁶ Wede yi ziipa addi a Isa wo an ti y' zuyya batem mañ, Raa y'a y'utta. Wo de wede yi ki ziipa addi a Isa ye mañ, booro Raa t'a yi seeda.¹⁷ Doñ i zaapa addañ a nuñ geñ, enno suldi

k'armika an d'isa a kiza toogo Raa ti kane me: an di limmita siitandani ti sundó, an d'orba t'ono don doolo. ¹⁸ An sefda mimbayi ti beydan, an sifa inda k'unto ton, munda soo ton i ki'n isa ye. An di zaapa beezan a tukki don k'eeni, wo kane geñ an t'oona bee.»

Engilso k'Isa k'awwa ki kandaane

¹⁹ Aame Galmeege Isa y'an ti ruute injkino man, Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane, y'a-guune a ammade Raa. ²⁰ Wo kane sanalliyagi an di tiipe k'adda duniya pay kazita Rabila Majjaanawa. Wo Galmeege ti kane, y'an di'n noogiyo ti suldi k'armika, i-kaza onaman geñ derec.]

Rabila Majjaanawa k'Isa Lik yi riinje

Eŋ urzi k'ono doŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Lik yi riinje. Lik geŋ yonj wede daawiya. Yonj ti diine doŋ zina k'Isa ye, wo yi turguwe taŋ baadaŋ ti Pool wede zina k'Isa me. Yonj yi likke ti kane doŋ izire a ita k'Isa kono y'anni tondite mummino Isa yi likke a siido me. Mattup ette yi riinje a wede soo sundi Teyopil. Ti diine kane doŋ pay i riinjite mattupiyagi k'ono Raa geŋ, Lik siidi Yawudusu ye me.

Adda mattup ette Lik yi ruute mummino Isa an y'ehe wo ti naabo ere y'ize a siido, aakede: dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadi wo baldiyadi ti diine doŋ unto. Isa yi kazita ono Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a doŋ k'eeni, yi lommitte siitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadaŋ.

Kane Yawudiyagi an delliyo mozigo wede etto y'an di'n utta. Yonj geŋ Wede k'Uttiyo Raa y'a t'igibo, aa nebiyagi an ruute ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa geŋ yi suune Wede k'Uttiyo umbo maŋ, kine duwo pay eŋ in digge. Injino y'a t'igibo Uli soo danjal, kono y'a utta doŋ i ziipe addaŋ a yode adda siidiyagi pay. Ulo geŋ, yonj Isa Almasi.

Toose ki Lik

¹⁻² Teyopil mee'ki nuŋ, doŋ ongo an wulle t'edayan suldi doŋ Raa y'ize t'ume k'eesiyo a diinayin me. Saŋ kane an t'ize doŋ kazita k'ono wo an in t'iide taaya a suldi geŋ me, maŋ doŋ baadaŋ ti diinayin an d'iise raanjiya ki taaya gettiyo. ³ Wo aame ni zidde ita mekk'ono a suldi doŋ pay ize t'ume k'eesiyo geŋno maŋ, Teyopil nuŋ toŋ o d'ize unse n'a di raane a kee ita ki suldi geŋ, soŋ k'ita bakadi bakadi. ⁴ Nuŋ n'a raanjiya kono k'a suune beehiye, dooyiso ere an ki duuye gette tod'te derec.

Urzi wede an di t'eha Zaŋ Batis

⁵ A ozzinagi doŋ Erod yonj mozigo ki siido Ziide, i d'ede wede sefeke sundi Zakari, yonj geŋ ti diine doŋ sefeke doŋ k'Abbiya*. Wo to eddi sundutu Elizabeth, ti ita k'inŋi k'Aronj mozigo goole doŋ sefeke. ⁶ Kane geŋ sirwan pay ki diine a daana Raa, an ollige onami wo an sooru a urzi

wede pay k'oogoro ki Galmeega Raa, duwo an an ki zaapu ono a eedaŋ ye. ⁷ Wo kane ulo an k'ede ye kono Elizabeth tod'te karta, kane sirwan pay an ti guulike.

⁸ Onniyo soo Zakari y'a t'iide k'adda Boy Raa isiyo naabo ki sefeke, kono iina a kaabaadaŋ an d'ise. ⁹ A urzi k'oogoro, kane doŋ sefeke an t'ize teltel muntelliyo maŋ, i-t'iire a yode a ogge suldi koddio eediyaadaŋ unse† adda Boy Galmeega Raa wede k'adda me. ¹⁰ A peedo ere an d'oggiyo suldi koddio eediyaadaŋ unse, kane doŋ duuru pay ti paate an tondiyo Raa. ¹¹ A kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a iide tukki Zakari, wo y'a t'ihira a kese k'ammade ki munda aa sandup an d'oggiyo suldi koddio eediyaadaŋ unse.

¹² Aame Zakari yi y' wulle maŋ, eedi t'a digge wo orgiso t'a yi ziida. ¹³ Wo de maaleeka yi di ruute, y'ede: «Zakari kee k'orgide ye, kono tondiyada a Raa gette, yonj y'illiga. Edda Elizabeth t'a t'eha ulo, wo ki di-zaapa sundi Zaŋ. ¹⁴ Kee adda a oona t'unsumo kono yode, wo doŋ baadaŋ ulbaŋ an d'isa unse a ehiyadi te. ¹⁵ Yonj y'a t'isa wede goole a daana Galmeega Raa, toote k'inŋi biŋ yi ki siŋa ye, ise toote ti doolo wede i-d'ede orme toŋ maŋ*. Yonj t'adda k'adde meedi geŋ miŋ, addi ooniyo t'Unde Kamileŋ. ¹⁶ Doŋ k'Zirayel baadaŋ y'a ti'n kimo ki tukki Galmeega RaazaŋŠ. ¹⁷ Ettiyadi y'etto yonj wede zina Raa, ti toogo k'Unde Kamileŋ ere i-dokkiyo nebi Eli. Injino maŋ maawi ti inŋizaŋ y'a ti'n sella an di t'okkiya, wo doŋ i k'ollige ono ye toŋ y'a ti'n kimo a suuniyo k'ono ere ki doŋ ki diine, kono y'an isa doŋ i t'ikkima tuddaŋ a Galmeega*.» ¹⁸ Zakari yi di ruute a maaleeka, y'ede: «De kaŋ mummino n'a suuna ono geŋ derec me? Derec, nuŋ ni t'ize goole wo eddo toŋ ozzinagutu iide, ti ki t'eha ye.» ¹⁹ Maŋ maaleeka yi di'n gime onami, y'ede: «Eŋ nuŋ maaleeka Gabiriyel wede ohire a daana Raa ni di naabiya, yi n'igibo n'a-d'iido ti rabila majjaanawa kono n'a-di kize. ²⁰ Wo kee onamo ki k'umbe ye, injino maŋ biza a di t'ippa ki rootiyo umbo bini onniyo ere suldi pay geŋ a-t'etta. Eyye, ono doŋ ni ruute geŋ a t'isa aame onniyo t'iida maŋ.»

²¹ Aame geŋ kane doŋ duuru an delliyo Zakari, wo an ziida giggiraŋ kono t'adda Boy Raa wede k'adda geŋ yi ki t'addiya kesiko ye. ²² Aame yi t'udfo kotto maŋ, yi k'aaniya rootiyo ye a doŋ duuru geŋ me. Wo kane an di zuune yonj i-iido munda aa suniye adda Boy Raa wede k'adda geŋ

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki 1 Koronik 24.7. † **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.7-8. ‡ **1:15** 1.15 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.3. § **1:16** 1.16 Kun wollo adda mattup ki Malasi 2.6. * **1:17** 1.17 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23-24.

me, y'an ooyisito dugiyko danjal wo bizi ki rootiyo umbo.

²³ Aame Zakari y'a ti dinge onniytagi donj ki naabadí adda Boy Raa man, y'a aaha boozí. ²⁴ Bini man eddí Elizabet ti t'umbe adde, tere paat genj t'ombide tud-dutú. Wo tod' t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: ²⁵ «Enno munda wede Galmeega Raa y'ize a tukki nunj te: Nunj te sukuyagi a daana donjó me, kono o k'ede ulo ye. Wo ankenj y'a dihe y'o di booye sukuyagó a daana duwo pay.»

Urzi wede an di t'eha Isa

²⁶ Elizabet mahiwatú ñide tere zoot man, Raa y'a igibe maaleeka Gabiriyel k'adda geeger soo ki siido Galile sundutú Nazaret. ²⁷ Yi y'igibe ki tukk'uto konjo, tod' t'ibire ulo obulsu sundí Yusup, yonj genj ti biza bumbú Dawut. Wo to uto konjo gette sundutú Mariyam. ²⁸ Maaleeka yi-t'ñide di tode, y'a t'uuneey wo yi di ruute, y'ede: «Konj ulbí i iso unse, konj ere Raa yi ize beeko, Galmeega Raa yonj ti konj.» ²⁹ A onamí genj ettú a digge, ti d'elkiso t'adda k'addutú wo t'ede: «Toose kino ettij i-kaza moo me?» ³⁰ Injino man maaleeka yi di ruute, y'ede: «Mariyam konj m'orgide ye, kono konj m'uune beeko ti Raa. ³¹ Konj m'ollo koduwo, m'a seeda mahuwe, m'a t'eha ulo wo mi di zaapa sundí Isa. ³² Yonj genj y'a t'isa wede goole, an di y' waaka Ulo ki Raa goole a jüre pay. Galmeega Raa yi di t'ela kaakido moziko ere ki mugiyí Dawut, ³³ wo y'a lekka a moziko ki daayum a tukki donj k'Izirayel, wo mozikadí ti ki dangya ye.» ³⁴ Mariyam ti di ruute maaleeka, t'ede: «Genj aasa mummino, kono nunj ti kule kanj soo tonj ay k'ikkima ye me?» ³⁵ Maaleeka yi di'n gime onamtú, y'ede: «Unde Kamilen t'a deega eedí, wo toogo ki Raa goole a jüre pay ti-ki ti'n diiba aa lukkise. Kono kamo ulo wede mi t'eha genj yonj kamilen, wo soñ an di y' waaka Ulo Raa. ³⁶ Wo m'ollo, Elizabet taasadí tonj ti uune adde ki tere zoot, t'a t'eha ulo a góolikátú genj me, tode ere an'de karta tonj man. ³⁷ Derec, munda wede Raa yi k'aane ye umbo.» ³⁸ Injino man Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nunj te ere naabo Galmeega Raa, pay genj o t'iso aa kee k'o ruute.» Sanj maaleeka yi-t'ñili, y'a ingile.

Mariyam tod' danj Elizabet

³⁹ Onniyto miibi k'ita man, Mariyam t'a t'ñiziga, t'a ingile ti naariya k'adda geeger ki siido Ziide ere adda diine mongali. ⁴⁰ T'ñide'ñj ti t'ñide adda boy Zakari wo t'a ruute, t'ede: «Elizabet toosadí.» ⁴¹ Aame Elizabet t'illiga toose ki Mariyam kotto man, ulo adda k'addutú y'a iise arbu

wo tod' Elizabet addutú a ùne t'Unde Kamilen. ⁴² Tod' t'a ifilí ti golla awwa, t'ede: «Konj te Raa yi ti ziipe beeko a jüre erayi pay, wo ulo wede adda k'addí tonj beeko Raa a eedí. ⁴³ Nunj te wee te doo miñ mekki Galmeegó t'a iido woliyadó me? ⁴⁴ Ki kotto m'ollo, aame n'illiga toose ki konj genj, ulo adda k'addó tonj i-d'ize unse, y'a iise arbu. ⁴⁵ Unsuwo a tode ere umbe a ono donj iido t'urzi Galmeega Raa, kane genj a-t'etta.»

Ôoro ki Mariyam

⁴⁶ Injino man Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nunj t'addó pay n'a t'imme Galmeega. ⁴⁷ Raa yonj Wede k'Uttiyadó, ⁴⁸ kono y'a dihe y'a zibbe edayí a tukki nunj ere naabadí ere umbadó ettiyo. Eyye, ti anki wo ki daayum duwo pay an di roota kereñ, nunj te ere ulbutú unse, ⁴⁹ kono Raa toogo a jüre pay, a nunj te y'o ize suldí donj beehiye a jüre, yonj sundí kamilen. ⁵⁰ Y'isiyo adde koduwo k'eda k'inní a tukki donj i ottilso me. ⁵¹ Ti toogo ere pay ki beezí, y'aaze suldí donj a jüre, aakede: Y'a ti'n tiipe kane donj an ede elkiso ere ki koliyo tuddanj gette, ⁵² kane mozagi yi ti'n gippirde t'ekki kaakidoganj me, wo donj i ki koliyo tuddanj ye, yi-ti'n gili t'awwa. ⁵³ Kane donj mosogo yi di'n ùne ti suldí donj majjandani, wo donj bey y'an ilmi daa munda beezanj. ⁵⁴ Yo y'a ñide noogiyo donj k'Izirayel donj naabadí, wo y'aaze adde koduwo a kane i-ki dundee ye. ⁵⁵ Genno munda wede Raa y'an ruute y'aasa a maawinj, a Ibirayim wo a ita k'innizí ki daayum me.» ⁵⁶ Mariyam t'a likke ti Elizabet suma tere afo, sanj t'a aaha boytú.

Ehiyo Zanj Batis

⁵⁷ Aame Elizabet onniyatú ñide k'ehiyo man, t'a t'ehe ulo. ⁵⁸ Kane donj k'ita waayatú ti taasiyagutú an di zuune Galmeega Raa yi ize adde koduwo a tod'te, wo kane tonj an d'isiyo unsuwo ti tode. ⁵⁹ T'ume an ti y'ehe ñide onniyo gessire[†] man, kane an t'ñide ulo an i di walda ponde wo an i di zaape sundí Zakari aa suma meegi. ⁶⁰ Wo man meedí t'an di ruute kereñ, t'ede: «Aha, ulo an di y' waaka sundí Zanj.» ⁶¹ Man kane an i di ruute, an'de: «A biza bumbugunj wede sundí injino umbo.» ⁶² Man an i di ruute a meegi kanj dugiyko,

[†] 1:59 1.59 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3.

kono an di suune ulo'ŋ yi dehu an di y' waake wee wee? ⁶³ Yon y'a tunde pakirte, maŋ an i d'ele wo y'a riinje: «Sundí te Zan.» Kane pay geŋ an zidfa giggiraj. ⁶⁴ A kaamiki bizi a t'ihina, y'a iise ono wo yi tamma Raa. ⁶⁵ Injino maŋ kane doŋ pay a ita waaya geŋ orgiso t'anni zidfa, wo adda siido Ziide ere pay adda diine mongali gette, an tówwo taaya a suldi doŋ pay ize geŋ me. ⁶⁶ Kane doŋ pay illiga suldi doŋ ize geŋ, an d'elkiso eego wo an di tondiso tuddan, an'de: «Saŋ maŋ yo ulo en y'a t'isa moo me?» Injino maŋ ki kotto toogo Galmeega Raa gette ti yode.

Ono doŋ Raa y'igibo t'urzi Zakari

⁶⁷ Zakari meek'ulo geŋ addi a ùne ti Unde Kamileŋ, wo y'a iise rootiyto ki ono doŋ Raa y'igibo, y'ede: ⁶⁸ «Tamma a Galmeega, yon Raa ki doŋ k'izirayel, kono doŋzi geŋ y'a ukko noogiyadan, yon y'an udfde.

⁶⁹ Wo a kine y'in d'udfdo Wede k'Uttiyo i-d'ede toogo,

ti biza bumbu ki mozigo Dawut wede naabo Raa.

⁷⁰ En onamí doŋ y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyagi doŋ kamileŋ:

⁷¹ Yi ruute y'in di'n utta ti bey doŋ k'aduzij

wo ti bey kane doŋ pay in olmide.

⁷² Y'aaze adde koduwo a mongidagin, wo i ki dunde ye a taasuwadi ere kamileŋ yi gitte ti kane gette.

⁷³ Gette náamiya ere Raa y'a-ti nūme tuddi ti mugiyin Ibirayim,

⁷⁴ y'in di'n adde ti bey doŋ k'adu. Injino maŋ in d'oola urzi in i di naaba daa k'orgiso,

⁷⁵ kono in t'ise doŋ kamileŋ wo ki diine a daanadi me adda k'onniytagi doŋ pay ki lekkiyadin gette.

⁷⁶ Wo ulo ki nun, kee k'a ozira a daana Galmeega kono ki-d'okkima urzizi, geŋ injino k'a t'isa nebi ki Raa goole a jiire pay,

⁷⁷ wo k'an di kiza a doŋzi an di suuna yon y'an utta

t'urzi tambobino k'oldikadan.

⁷⁸ Eyye, Raazij yon òniyo t'isiyo k'adde koduwo.

Y'in ti'n tuure ti toore wede iido t'awwa, aakede toore peedo ti koliyo.

⁷⁹ Yo y'a toora a tukki kane doŋ i lekkiyo adda zimolo wo doŋ i lekkiyo a biza k'olde,

kono y'a dokka zoŋdŋin a urzi wede ki toose.»

⁸⁰ T'ume geŋ miŋ ulo yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa. Yi lekkiyo adda balda bini a iide onniyo ere tuddi y'an ti gize kereŋ a daana doŋ k'izirayel.

2

Ehiyo k'Isa

¹ Aame geŋ mozigo goole ki Romenj Ogust* yi d'ize oogoro ki kaza d'uwu adda siidiyagi pay doŋ Romenj ge-dokkiyo.

² Ette kaza ere ki poone, tod' t'iise aame Kiriniyus yon goole ki siido Siiri.

³ Doŋ pay an t'ette an di-kizo tud-dan, wede tuuku tonj yi d'aahiya ki siido k'ehiyadi k'ehiyadi. ⁴ Wo yode Yusup tonj y'a t'iiziga ti geeger Nazaret siido Galile, y'a ingile ki geeger Betilehem siido Ziide, ume wede an d'ehe mozigo Dawut, kono yode Yusup tonj y'udfdo t'adda boy wede k'ita k'inŋi Dawut. ⁵ Y'a t'iide, an di-kizo kanj soo ti Mariyam ere k'ebirayi te, aame geŋ tod'te t'adde. ⁶ Koore kane a Betilehem geŋ onniyatú k'ehiyo a iide, ⁷ t'a t'ehe ulo ki kabbatú me. Ti di mulpite sotor, t'a ti y' duwwe a kulaaye kono ume adda biino torgagi umbu.

Maaleeka ti doŋ k'elso

⁸ Adda siido gettiyo batum, i d'ede doŋ k'elso an lekkiyo a balda an boohiyo maaladan. ⁹ Onniyo soo a didfo maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a d'iide tud-dan wo toore Galmeega Raa yi-tooriyo eedan. Injino maŋ orgiso t'an di'n zidfa baadan. ¹⁰ Wo maaleeka y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, kono kun ollo, n'un d'iido n'un di kize rabila majjaanawa aasa unjuwo baadan a doŋ pay, tod'te ettiyo: ¹¹ Anki adda didfo ette adda geeger Dawut, an ehe Wede k'Uttiyo, yon Almasi Raa yi biire, yon Galmeega.

¹² Enno munda wede un kizey kun di y' suuney me: kun t'ooney ulo nenku mulpiyo ti sotor, duwwiyo adda kulaaye†.» ¹³ A kaamiki a sirpa maaleeka geŋ, i d'udfdo maaleekiyagi baadan ti kandaane an tamma Raa, an'de:

¹⁴ «Tamma a Raa t'awwa a kandaane, wo a siido toose t'a koone a doŋ yi giyye.»

Ettiyo doŋ k'elso ki Betilehem

¹⁵ Aame maaleekiyagi an iili an ti gime ki kandaane maŋ, kane doŋ k'elso an d'iise rootiyto tuddan, an'de: «Injino in t'ette Betilehem, in di wollo munda wede iido, wede Galmeega Raa y'in gize.» ¹⁶ Maŋ an d'ingile an di naariya. An iiney maŋ, an di dihite wo an di'n uune Mariyam

* **2:1** 2.1 Ogust y'iise mozikadi ti ozzine ada sire makumu gessat ki poone an t'eha Isa botto, bini ozzine koomat makumu pide, saŋ Isa an di y'ehe. † **2:12** 2.12 Kulaaye: Di Yawudiyagi an okkime k'inda, wo di kine kulaaye geŋ yon ume lawiya ti garbe k'obe seemi a maala.

ti Yusup, wo ulo ñenku duwwiyo adda kulaaye me. ¹⁷ Aame ulo an ti y' wulle man, an d'iise tówwo taaya ere maaleeka y'an ruuto kono k'ulo geñ me. ¹⁸ Wo ñon pay illiga geñ an di ziifda giggiran a rabila ere ki ñon k'elso gette. ¹⁹ Wo ki tode Mariyam man, suldi pay geñ t'a ti'n buuhe adda k'addutú, wo ti d'elkiso baadan eego. ²⁰ Sañ man ñon k'elso an di-gime, an di tamma Raa wo an di ruute koduwo a yode a suldi ñon pay an illiga wo an wulle, kono suldi pay geñ a-t'iide aakede maaleeka y'an ruute.

Zaapu suma a Isa

²¹ T'ume an ti y'ehe iide onniyo gessire man, ulo an i-di wifda ponde, wo yon an i-di ziipe sundi Isa aa maaleeka y'a ruute, ti poone meedi t'a seeda mahuwe botto.

Isa ti maawi adda booro Boy Raa

²² Sañ man onniyo t'a iide ere an Yusup ti eddi Mariyam an ti t'ise tuddan kamilen a daana Raa, aakede oogoro Muusa ti rootiyo*. Injino man ulo an t'umbe k'adda booro Boy Galmeega Raa a geeger Zeruzalem, kono an i-ti y' zaapey a daanadi. ²³ An ize injino a-t'iide a ono ñon an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Galmeega Raa, an'de: «Inni kuuli ñon pay ki kabba geñ, kane kun i di'n ooye kese a Galmeega Raa§.» ²⁴ Wo son kane maawi an d'ise sedeke ere tode oogoro gettiyo batum ti rootiyo, t'ede: «An di sedde deere sire ere ki balda umbo ere ki moddiyo ton sire wo inni*.»

²⁵ A Zeruzalem geñ i d'ede wede injino sundi Simeyon, yon wede ki diine wo y'orgiso a Raazi, yi delliyi wede y'a utta ñon k'Izrayel. Unde Kamilen ti yode ²⁶ wo tod' ti di t'iidiba ita ki poone, t'ede: «Kee ki ki t'inda ye, daa ki ki wulla Almasi Galmeega Raa yi biire genno ye man.» ²⁷ Injino man t'urzi k'Unde Raa, Simeyon y'a t'iide k'adda booro Boy Raa aame Isa maawi an ti y'umbo, kono an d'ise munda wede aa oogoro ti rootiyo. ²⁸ Man Simeyon y'a t'umbe ulo a beezi wo yi tamma Raa, y'ede:

²⁹ «Ankenno en Galmeega Raa, kee onama ñon ki ruute a t'iide, nun wede naabadá ki n'oolo n'a t'inda ti toose.

³⁰ Ki kotto ni y' wulle t'edayo wede k'igibo a utta duwo me,

³¹ yode wede k'igibo duwo pay an di y' willa.

³² Yon geñ toore, wede a kiza a ñon Yawudiyagi ye an di suuna kee Raa,

wo t'urzi yode geñ duwo an di t'imma ñon k'Izrayel.»

Ono ñon Raa y'igibo t'urzi Simeyon

³³ A ono ñon Simeyon yi rootiyo a tukk'ulo geñ, kane maawi an ziifda giggiran. ³⁴ Simeyon y'an di ziipe beeko, wo yi di ruute a Mariyam meek'ulo, y'ede: «Kon m'ollo, ulo en Raa yi ziipo y'a koono urzi wede ñon baadan adda siido k'Izrayel an di dagga, wo ñon ongon an t'oono uttiyo. Wo yon y'a koono munda wede a kiza Raa a duwo, wo kane an di y' kiigira. ³⁵ Injino man elkiso ere ombide adda k'adde ñon baadan gette y'a-t'ooro kereñ, wo kon Mariyam dabar t'a ki'n seeda baadan aa an ki'n giira ti kasigara.»

Nebi erewo sundutu An

³⁶ I d'ede son nebi erewo sundutu An uto ki Peenuwel, tode gette ti biza bumbu k'Aser. Tod' ti guulike baa. Ti kule wede ti ziifda ki konswatu geñ, an di likke ozzine sarat ñanñan, man y'a inda. ³⁷ T'ume geñ t'a likke mandaayawa bini ozzinagutu a iide ada gessire makumu pide. Ti booro Boy Raa ti ki ñekkiyo ye, ti naabiya did'fo onnu a Raa me, onniyo muno ti lekkiyo daa k'ombo wo ti tondiyoo Raa. ³⁸ Aame Simeyon yi rootiyo geñ, tode ton man t'a d'iiney wo t'a iise tamma Raa. Wo ti tówwo taaya k'ulo a ñon Zeruzalem pay, ñon i delliyi Raa y'an adda ti dabaradan.

Kama ki Nazaret

³⁹ Aame kane maawi k'Isa an t'ize pay suldi ñon oogoro Galmeega Raa ti dehu an d'ise me man, an di-gime ti ulan ki Nazaret geeger ere an di lekkiyo adda siido Galile. ⁴⁰ Wo ulo geñ yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa, eedi ñoniyo boo ti suuniyo k'ono, wo beeko Raa a eedi.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem ti maawi

⁴¹ Ozzine ti ozzine maawi k'Isa an dikoliyo ki Zeruzalem kono an d'isiyo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ⁴² Wo aame Isa i iide ozzine koomat makumu sire* man, maawi an ti y' wiike ti kane ki Zeruzalem, aa oogoro ki tarnaape ti rootiyo. ⁴³ Aame onniyo tarnaape i t'ingile man, kane an di-gime, wo yo ulo Isa y'a uupe a Zeruzalem, maawi an ki suune ye. ⁴⁴ Kane an elkiyo ulo'ñ ti ñon an ziifdo urzizan soo. Injino aame an izire bini peedo t'ette k'ooriyo man, an d'iise dehuzi adda diine taasiyagan ti lanziyagan. ⁴⁵ Umbo an ki y'uune ye, man an di dehuu an di-gime ki Zeruzalem. ⁴⁶ Onniyo sire k'aduwe

‡ 2:22 2.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3,6. § 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.2. * 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.8. † 2:42 2.42 Ozzine koomat makumu sire: I-kaza ki kane Yawudiyagi wede i iide ozzine injino man, y'aane y'a naabe ki Raa.

manj, an di y'uuno adda booro Boy Raa, yi-guune adda diine donj suuniyo k'oogoro, yi'n ollige wo yi di'n tondiyto. ⁴⁷ Wo kane donj pay i y'ollige an ziida giggiraŋ a eedi soodo a elkiso ere i-d'ede, ti kama k'ono donj y'anni kama geŋ me. ⁴⁸ Kane maawí an yi wulle manj, an ziida giggiraŋ wo meedi ti di ruute, t'ede: «Ulo ki nuŋ, k'isiyo kino moo me a kaye maawá me? Ki wollo, nuŋ ti meegá ay ki dehutu enj undey i t'ufde.» ⁴⁹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «De kun ni dehutu injino moo me? Kun ki suune ye ko, i dehu nuŋ n'a lekke adda Boy Meegó me?» ⁵⁰ Wo kane eedarj ti ki seedu ye onamí donj y'an rootiyo geŋ me.

⁵¹ Saŋ manj y'a t'iiziga, an di-diige ki Nazaret ti maawí soo. Yo yi d'ollige onaman, wo meedi gette suldi donj pay ize geŋ ti di'n boohiyo addutu. ⁵² Isa geŋ yi d'ohire a urzi tudde, a urzi suuniyo k'ono, ti beeko a daana Raa wo a daana duwo pay.

3

Zaŋ Batis wede zina Raa (Matiye 3.1-6; Markus 1.1-6)

¹ Kun ollo, t'ume Tiber yoŋ mozigo goole ki Romenj, wo iide ozzine koomat makumu paat manj, goole ki siido Ziide sundi Pons Pilat. Goole ki siido Galile sundi Erod Antipas, leemadi Pilip yoŋ goole yi dokkiyo siido k'Iture ti siido Tirakoni. Goole ki siido k'Abilen sundi Lizaniya, ² wo mozagi deero donj sefeke sumbiyaganj Anne ti Kayip. A ozzine geŋ Raa yi-d'ele onamí a Zaŋ ulo Zakari, aame yi lekkiyo adda balda. ³ Wo yo Zaŋ geŋ yi soorutu adda siidiyagi donj pay a biza k'ooye Zurd- en, yi kazita yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyaganj, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldifikaganj te.»

⁴ Geŋ a-t'iide a ono donj nebi Ezayi yi riine ti kaaga adda mattupadi, y'ede: «Donj an d'ollige golla ki wedusu yi d'ollite adda balda, yi d'eesiyo:

Kun i t'okkonj urzi Galmeege,
erkiyagi kun i ti'n okkonj ki diine delele.

⁵ Poldagi kun ti'n dono pay,
monjali ti kessagi pay kun di bursidito,
urzi guudiyto kun ti y'ahan delele,
wo urzi wede monjali tonj kun ti y'iso patal.

⁶ Injino duwo pay an di y' suuna urzi
k'uttiyo wede Raa y'an ele me*.»

⁷ A donj duuru i dihimo ki tukki Zaŋ y'a ti'n suyye batem geŋ, y'an di rootiyo, y'ede: «Kune donj ulpi aakede manjikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo gopponj te?» ⁸ Injino

manj kun iso naabo ere beehiye, geŋ a kize kun ti gime lekkiyaganj. Wo kun roote ye adda k'addugun: «Kaye mugiyey Ibirayim me», kono kun t'alda ti booro Raa te. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti monjali enj miŋ, Raa y'aane yi d'adde duwo a t'ise ita k'inŋi k'Ibirayim me. ⁹ Ankeŋŋo booro Raa i guute gopponj, tod'te aa wede yi t'umbe ulpaasi y'a-dokkiida inda ti sondayzanj pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo inŋi beehiye ye manj, an di-dekka an di sefda adda k'uwwu mendí.»

¹⁰ Injino manj kane donj duuru Zaŋ an di y' tunde, an'de: «De ay d'ise mummino me?» ¹¹ Manj y'an di ruute, y'ede: «Aame wede i-d'ede kallagi sire manj, soŋ yi elo a wede i-k'ede ye. Aame wede i-d'ede ombo manj, y'an ti dooko ti wede i-k'ede ye.»

¹² A ume geŋ i d'ede donj sedfu jibaaye tonj an iido y'a ti'n suyye batem, wo Zaŋ an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay d'ise mummino me?» ¹³ Manj yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune a munda wede an un dikke geŋ, ti doolo kun a amba ye.»

¹⁴ Injino asigiryagi tonj an di y' tunde, an'de: «Wo de kaye me, ay d'ise mummino?» Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Munda wedusu kun ambe ki toogo ye, ise ombo bize ti suma duwo tonj ulu, ulbugunj iso unjse a ranŋaganj.»

Kaza ki wede ettiyo k'ita (Matiye 3.11-12; Markus 1.7-8)

¹⁵ Kane donj duuru geŋ an di delliso wo an di zaapu elkisadanj ekki yode, wede tuuku tonj yi rootiyo adda k'addi a urzi Zaŋ geŋ me, an'de: «Kunonj enj miŋ aasa Almasi Raa yi biire ko?» ¹⁶ Injino manj Zaŋ y'an di ruute a kane pay, y'ede: «Nuŋ n'unni suyyiso batem t'ahu, wo de wede ettiyo k'ita geŋ yoŋ toogo yi jiire nuŋ, ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye. Yoŋ y'unni suyya batem t'Unde Kamilenj wo ti uwwo. ¹⁷ Wo yoŋ y'a dekka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki solde a beezí, y'a silfa koduwo, inŋi yi-t'oba giyyayi, wo oddo y'a t'ogga mentú adda k'uwwu ere i k'unto ye.»

¹⁸ A donj duuru Zaŋ y'an d'eele kooke ti doolo tonj baadanj. Geŋ injino y'an di kazita urzi Rabila Majjaanawa me. ¹⁹ Wo aame geŋ Erod wede i dokkiyo siido Galile, Zaŋ y'a y'iipide kono yi ziida ere leemadi sundutu Erodias, wo kono soŋ y'ize suldi donj ulpi baadanj ti doolo. ²⁰ Wo t'ekki suldi donj pay ulpi Erod y'ize geŋ, Zaŋ y'a-ti y' ziida dangay.

Suyyiso batem k'Isa (Matiye 3.13-17; Markus 1.9-11)

* 3:6 3.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3-5.

²¹ Donj pay Zanj yi ti'n zuyye batem man, Isa toj y'a-ti y' zuyye batem. Wo aame Isa yi tondiyo Raa geñ, kandaane a t'ihina, ²² wo Unde Kamilen t'a d'igo a tuddi, ti tudde ere aa deere. Wo golla t'a ruute ti kandaane, t'ede: «Kee ulo nuuno, ni ki giyye baadan, ulb'o unse ti kee me.»

*Ita mongidagi k'Isa
(Matiye 1.1-16)*

²³ Aame Isa i iide suma k'ozzine ada g'ado man, y'a iise kazita Rabila Maj-jaanawa. Aa in di rootiyo yonj ulo ki Yusup, geñ ita mongidagi ettiyo: Yusup yonj ulo k'El, ²⁴ Eli ulo ki Matat, Matat ulo ki Lebi, Lebi ulo ki Melki, Melki ulo ki Yanay, Yanay ulo ki Yusup, ²⁵ Yusup ulo ki Matatias, Matatias ulo ki Amos, Amos ulo ki Nahum, Nahum ulo ki Esili, Esili ulo ki Nagay, ²⁶ Nagay ulo ki Maat, Maat ulo ki Matatias, Matatias ulo ki Simeyin, Simeyin ulo ki Yosek, Yosek ulo ki Yoda, ²⁷ Yoda ulo ki Yohanan, Yohanan ulo ki Resa, Resa ulo ki Zorobabel, Zorobabel ulo ki Salatiyel, Salatiyel ulo ki Neri, ²⁸ Neri ulo ki Melki, Melki ulo ki Addi, Addi ulo ki Kosam, Kosam ulo ki Elmudam, Elmudam ulo ki Er, ²⁹ Er ulo ki Zozuwe, Zozuwe ulo ki Eliyezer, Eliyezer ulo ki Yorim, Yorim ulo ki Matat, Matat ulo ki Lebi, ³⁰ Lebi ulo ki Simeyon, Simeyon ulo ki Ziida, Ziida ulo ki Yusup, Yusup ulo ki Yonam, Yonam ulo ki Eliyakim, ³¹ Eliyakim ulo ki Meleya, Meleya ulo ki Menna, Menna ulo ki Matata, Matata ulo ki Natan, Natan ulo ki Dawut, ³² Dawut ulo ki Zeese, Zeese ulo ki Ibet, Ibet ulo ki Booz, Booz ulo ki Sala, Sala ulo ki Nason, ³³ Nason ulo ki Aminadap, Aminadap ulo ki Adimin, Adimin ulo ki Arini, Arini ulo ki Eziron, Eziron ulo ki Pares, Pares ulo ki Ziida, ³⁴ Ziida ulo ki Yakup, Yakup ulo k'Isaaka, Isaaka ulo k'Ibirayim, Ibirayim ulo ki Tera, Tera ulo ki Nahor, ³⁵ Nahor ulo ki Serug, Serug ulo ki Regu, Regu ulo ki Pelek, Pelek ulo ki Eber, Eber ulo ki Sala, ³⁶ Sala ulo ki Kenan, Kenan ulo ki Arpazad, Arpazad ulo ki Sem, Sem ulo ki Nowe, Nowe ulo ki Lemek, ³⁷ Lemek ulo ki Matusalem, Matusalem ulo ki Enok, Enok ulo ki Yered, Yered ulo ki Malaleyel, Malaleyel ulo ki Kenan, ³⁸ Kenan ulo ki Enos, Enos ulo ki Set, Set ulo ki Adum, Adum ulo ki Raa.

4

*Naamiya daggiya k'Isa
(Matiye 4.1-11; Markus 1.12-13)*

¹ Isa yi kama ti biza k'ooye Zurden òoniyo t'Unde Kamilen, manj Unde Raa

gette t'a-di t'iide k'adda balda. ² A ume geñ Meeda siitandani t'a yi niime daggiya adda k'onniyo ada pidfe geñ me. Adda k'onniytagi geñ yonj y'a likke daa k'omfo, wo aame onniytagi geñ an t'ingile man, mosog t'a yi ziida. ³ Injino man Meeda siitandani ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, k'elo urzi a makkolo ette t'a-kime omfo.» ⁴ Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Konj te m'ollo, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Lekkiyo wedusu, tod'te t'urzi k'omfo bizi danjal ye*."»

⁵ Manj Meeda siitandani t'a-di t'iide k'ekki makkolo sohoro, wo a kaamiki ita moziko pay ki duniya ti di gizite, ⁶⁻⁷ wo ti di ruute, t'ede: «Aame ki-dikka wo k'o uttila man, n'a di t'ela a kee toogo ti laale wede ki moziko pay ette, kono kane pay enj an oo n'ele a nunj, wo ni-t'ele a wede aa ni dehu.» ⁸ Manj Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo geñ a yode danjal ki naabo me†."»

⁹ Sanj manj Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, t'awwa geñ k'oldi k'a zabba siido, ¹⁰ kono ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Raa y'an di roota maaleekiyagi kono kee, an gi di booha."»

¹¹ Wo soñ an riije, an'de:

“an gi di seeda beezanj,
kono k'a t'alda zondá a ki t'oggo ekki
makkolo ye‡.”»

¹² Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye§.”» ¹³ Injino aame Meeda siitandani ita naamiya daggiya ere tuuku toñ pay ti ti d'inge man, t'a t'irga ti tuddi bini onniyo ere ti t'oono ti doolo.

Naabo k'Isa a siido Galile

(Matiye 4.12-17; Markus 1.14-15)

¹⁴ Isa geñ òoniyo ti toogo k'Unde Kamilen y'a-gime ki siido Galile, wo sundi t'a iile adda siido pay gette. ¹⁵ A ume geñ yi dooyisito adda boydi donj Yawudiyagi ge dooyiso, wo donj pay an di y' tamma.

Donj Nazaret an koogire Isa

(Matiye 13.54-58; Markus 6.1-6)

¹⁶ Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, aa daayum yi d'isiyo yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, manj y'a t'iiziga y'an di gare

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3.

‡ 4:11 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12.

† 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13.

§ 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16.

mattup ki Raa ere ti kaaga. ¹⁷ An i d'ele mattup lobide ki nebi Ezayi. Aame yi t'ihina man, yi d'uune ume wede an riije, an'de:

¹⁸ «Unde Galmeege Raa ti konso a eedó, yonj yi ni biire kono n'a kizite Rabila Majjaanawa a donj an k'ede munda ye.

Y'a n'igibe kono n'a kizite a donj an zidfo bulagi an t'adde,

a donj konzayi edayanj a-t'ihina an di wolle kerej,

wo a donj an an oodibe yeebadanj an t'adde ti dabaradanj te,

¹⁹ kono n'an di kize ozzine wede an di wolle beeko Galmeege Raa*.»

²⁰ Aame yi d'inge gariya man, mattup y'a-t'ilbida umatú, yi-di t'ele a wede i naabiya adda boy genjo, yonj y'a-guune. Wo donj pay adda boy genj edayanj ki tukki yode. ²¹ Injino man y'an d'iise rootiyo, y'ede: «Anki batum ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa donj kun illiga enj, a t'iide a kune.» ²² Donj pay an di y'imme, an ziidá giggiranj a ono donj majjandani uddfe ti bizi genj me, wo an di rootiyo, an'de: «Yo enj ulo Yusup de me!»

²³ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto n'elkiyo kune kun o roota ono ombide enjo, kun t'eesa: "Wede daawiya no, ki daawo tuddá do." Wo kun o di roota soj: "Kaye ay y'illiga suldi donj pay kee k'izo a geeger Kapernayim me, wo a enjo adda siidada tonj k'iso suldi donj injino kay."»

²⁴ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Nebi genj donj a geeger ere y'a ihira danjal, onami k'olliga ye me. ²⁵ Derec injino wo n'un di rooto: Ti kaaga a ozzinagi ki nebi Eli genj, ozzine ado ti gootiyo mizzi yi ki guppe ye, i d'ize mosogo baadan adda siido pay. A ozzine genj mandaydayi baadanj a siido k'Izirayel me, ²⁶ wo tonj nebi Eli Raa yi ki y'igibe ye, y'a nooge ere soo ti diine kane genj me. Y'a y'igibe k'ume mandaayawa ere soo Yawudowo ye ti lekkiyo a Sarepita adda siido ki Sidonj†. ²⁷ Soj a ozzinagi ki nebi Elize genj, i d'ede donj bintidagi baadanj a siido k'Izirayel me, wo ti diinayanj wenda soo tonj i k'ize ye kamilej me, a t'ize kamilej Naama danjal yonj ti siido Siiri‡.»

²⁸ Aame an illiga onami injino manj, kane donj pay i t'ugiyi adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso genj, an di gulkuwe baadanj. ²⁹ Manj kane an t'iiziga, Isa t'adda geeger an di y'uddfe, an di-t'iide neere tokomo ere geegirzanj eego, kono Isa an ti y' kibiro k'ekki zire. ³⁰ Wo yonj yi t'uddfe ti diinayanj, y'a ziidá urzizi y'a ingile.

Isa yo a Kapernayim

(Matiye 7.28-29; Markus 1.21-28)

³¹ Injino manj Isa y'a-d'iige ki Kapernayim geeger ki siido Galile. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, duwo yi di'n dooyiso, ³² wo kane dooyisadi gette t'an di'n ziidá, kono yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum. ³³ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso genj i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedi, y'a idili ti golla awwa, y'ede: ³⁴ «Wayya Isa wede ti geeger Nazaret no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Ay suune kee k'iido kono k'ay di'n dagge. Kee nuj ni ki suune, kee Wede Kamilej Raa y'igibo.» ³⁵ Manj Isa yi di ruute ti golla zakidi, y'ede: «Konj m'a t'appa bizi wo mi t'adfo ti tukki wede me.» Wede genj siitan t'aa diije siido a diinayanj wo t'a t'uddfe ti tuddi, ti-k'ize munda ulsu ye. ³⁶ Kane donj pay orgiso t'anni ziidá wo an d'iise rootiyo ti tuddanj, an'de: «Urzi k'ono donj kino enj miñ mummino me! Wede enj t'urzi wede an i ele wo ti toogo ere i-d'ede gette, siitandani y'an di rootiyo an t'adde, wo an t'adfiya.» ³⁷ Wo Isa sundi ti móolo adda siido gette pay.

Eliyo beeko a donj k'eeni baadanj

(Matiye 8.14-17; Markus 1.29-34)

³⁸ Isa genj t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi-t'uddfe, y'a t'iide danj Simo. Aame y'iiney manj yi-t'uuney ande Simo i-ti d'iire girgir, wo an tunde Isa, an'de: «Erewo ette mummino ki iso!» ³⁹ Manj Isa y'aa d'uttile ki tuddutú, wo y'a ruute ti golla zakidi a ooriyo t'a t'ooli. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, tod' t'a t'iiziga wo t'an d'iise naabiya.

⁴⁰ A peedo t'a t'iire manj, kane donj pay an d'ede donzanj eeni wede tuuku tonj t'ita k'eenizi k'eenizi genj, an i di ziko a Isa. Yonj a wede tuuku tonj yi di zaapu beezi beezi, wo kane an d'ooniyo bee. ⁴¹ Injino kane siitandani tonj an t'adfiyta kay ti tukki donj baadanj kanj d'ollite, an d'eesiyo: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» Wo yo Isa y'an di rootiyo ti golla zakidi wo y'an k'ooliyo urzi an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yonj Almasi Raa yi biire me.

Engilso k'Isa ki siido Ziide

(Matiye 4.23; Markus 1.35-39)

⁴² Aame ume i t'umpile manj, ti Kapernayim Isa y'a t'uddfe y'a ingile k'adda balda. Kane donj duuru an di y' dehutu. Aame an y'uune manj, kane an dehu y'a lekke a sirpadanj wo an di y'eegire yi ki'n ooli ye. ⁴³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A geegiryagi donj ti doolo tonj, i dehu n'an kizite Rabila Majjaanawa ki Moziko

* 4:19 4.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 61.1-2.

† 4:26 4.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 17.1,8-16.

‡ 4:27 4.27 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 5.1-14.

Raa t'iina, kono yi n'igibo miñ k'injino.»
 44 Mañ adda siido Ziide yi kazita adda
 boydfi doñ Yawudiyagi ge dooyiso.

5

Sanalliyagi k'Isa doñ ki poone

(*Matiye 4.18-22; Markus 1.16-20; Zan
 21.1-11*)

¹ Onniyo soo Isa yonj a biza bar ki
 Zenezaret, wo kane doñ duuru an di-
 t'ugiyi, an di ñaayu ti tuddan kono an
 dehu an d'olliga ono Raa. ² Mañ a biza geñ
 yi wulle tookiyagi sire, doñ sawwiya an ti
 diggite an opilsito lembidagan. ³ Isa geñ yi
 di glii adda tooko ere soo, tod'te ki Simo,
 wo yi di ruute a yonj, y'ede: «Ti zenje k'in
 odo k'adda k'ahu boolon.» Aame an a iide
 k'adda mañ, Isa y'a-guune ekki tooko wo
 y'a iise dooyiso doñ duuru.

⁴ Aame y'a ti dinge dooyisadi mañ,
 yi di ruute a Simo, y'ede: «Kun a odo
 k'adda mohita gettiyo, wo kun ti kakko
 lembidagan, kun sawwoy puuni.» ⁵ Mañ
 Simo yi di'n gime onami, y'ede: «Wede
 dooyiso, diddo ette kaye ay niite bini
 bini tonj, munda ay k'uune ye, wo a
 onama geñ kaye ay di-kakke lembidagey
 me.» ⁶ Aame an ti gikke mañ, an di
 ziki puuni lembidagan bokbok aa a sittite.
⁷ Injino mañ kane an d'umbo beezan, i-
 kaza lanziyagan doñ adda tooko ere ti
 doolo an t'okko noogiyadan. Kane an iido
 mañ, ti kane pay an t'ũnite bokbok ti
 puuni tookiyagi sire geñ aa i di sooyite.
⁸ Aame Simo Piyer yi wulle injino mañ,
 y'a-dikke a daana k'Isa wo y'a ruute,
 y'ede: «Galmee'ki nunj, k'a leddo ti tuddo
 me, kono nunj wede k'oldiko.» ⁹ Yi rootiyo
 injino kono yode ti doñ a itadi pay orgiso
 t'anni ziida baadan, a baadika puuni doñ
 an ziki geñ me. ¹⁰ Wo Zak ti Zan inji
 Zebede, kane doñ naabadan kanj soo ti
 Simo me, tonj injino kay orgiso t'anni
 ziida. Wo de Isa yi di ruute a Simo, y'ede:
 «Kee k'orgide ye, ti anki enj k'a t'isa wede
 dehutu duwo an d'etto k'urzizo.» ¹¹ Injino
 aame ti tookiyagan an iiney biza zenje
 mañ, suldzan pay an d'iili genno, an di
 diine isa.

Eliyo beeko a wede bitide

(*Matiye 8.1-14; Markus 1.40-45*)

¹² Onniyo soo Isa yi t'iide k'adda geeger
 soo ki siido Galile, a ume geñ i d'iido
 wede bitide tuddi risimik. Aame yi wulle
 Isa mañ, y'a t'uttile zumayi a siido, wo
 y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nunj, ki
 dehu mañ, k'o eli beeko n'a t'ise kamilenj

a daana Raa.» ¹³ Mañ Isa y'a igibe beezí,
 y'a yi butte wo y'a ruute, y'ede: «Nunj ni
 dehu, ki t'iso kamilenj!» A kaamiki bitidayi
 a nukkiide. ¹⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede:
 «K'ollo koduwo, a munda wede ize enj, a
 wenda soo tonj ki rootey ye! Wo de k'odo
 deddet, ki-ti kazoy tudda a wede sedefe
 y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki
 sedefe a kize ki t'ize kamilenj aa Muusa y'a
 ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono doñ
 pay an di wolle kee k'uune bee.» ¹⁵ Aame
 geñ rabila k'Isa ti-teepiyo ki teepiyo, wo
 doñ baadan an d'ettiyo ki tuddi kono
 an d'ollige onami wo an d'ooniyo beeko
 k'endanjan. ¹⁶ Wo yo Isa yi t'argu k'adda
 balda kono yi-tondiyo Raa.

Eliyo beeko a wede runguyun

(*Matiye 9.1-8; Markus 2.1-12*)

¹⁷ Onniyo soo Isa yi dooyiso duwo. Kane
 Pariziyen ti doñ suuniyo k'oogoro, an
 iido ti illiyagi doñ pay ki siido Galile, ki
 siido Ziide, wo ki Zeruzalem, an di-guune
 a sirpadi. Wo toogo Galmeege Raa ti
 yode, ti-d'eliyo urzi y'an d'eliyo beeko a
 doñ k'eeni. ¹⁸ Aame geñ i d'iido duwo
 an d'umbo wede runguyun ti zaade, an
 dehu an ti y' t'ele k'adda boy an ti y'
 zaape a daana k'Isa. ¹⁹ Wo kono duwo
 baadan geñ urzi an ti y' t'ele k'adda boy
 umbo, injino mañ an a-ti glii t'ekki boy
 genno, an d'ihina buldo, runguyun an
 ti y' zuuye ti zaadayi pay a diine doñ
 duuru a daana k'Isa. ²⁰ Isa yi wulle kane
 an ziipe addan a yode mañ, aame geñ
 y'a ruute, y'ede: «Oldikada n'a y' t'ize
 tambobino.» ²¹ Mañ kane doñ suuniyo
 k'oogoro ti Pariziyen, an d'elkiso adda
 k'addan, an'de: «Yo wede enj miñ wee
 wee yi kaldita suma Raa injino me? Wee
 wee aane aase tambobino a oldiko wede,
 daa ki Raa siidi ye mañ?» ²² Isa elkisadan
 y'a ti zuune wo y'an di ruute, y'ede: «Ki
 moo me kun d'elkiso adda k'addugun
 injino me?» ²³ Ise laylay a jire miñ too
 me a nunj n'a roote: «Oldikada Raa y'a
 y' t'ize tambobino?» kunun, n'a roote: «Ki
 t'oozo wo k'a oziro?» me? ²⁴ Wo ni dehu
 kun di suune, nunj wede an n'eha aa ulu
 wede enj, adda duniya ette o d'ede toogo
 k'isiyo tambobino a oldiko.» Mañ yi di
 ruute a wede runguyun, y'ede: «Nunj n'a
 di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadaya,
 k'a aaho boozá.» ²⁵ A kaamiki geñ wede
 y'a t'iiziga a daana duwo pay, y'a t'umbo
 zaadayi wede yi moone eego, wo y'a
 aah boozí yi tamma Raa. ²⁶ Kane doñ
 pay geñ an ziida giggiran wo an tamma
 Raa. Ti orgiso baadan adda k'addan an
 di rootiyo, an'de:

* **5:14** 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.
 † **5:23** 5.23 Ki t'oozo wo k'a oziro: I-kaza munda wede doñ
 duuru an di wolle t'ersadan, an ki y' wolle ye. ‡ **5:23** 5.23

5.23 Ki t'oozo wo k'a oziro: I-kaza munda wede doñ
 duuru an di wolle t'ersadan.

«Anji kaye ay wulle suldi donj ki k'aane ki ki ti'n roote ye!»

Waaku Lebi

(Matiye 9.9-13; Markus 2.13-17)

²⁷ Saŋ maŋ tinj geŋ Isa y'a t'udfe wo yi wulle wede sedfu jibaaye sundi Lebi, yi-guune a ume naabadi yi sedfu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.» ²⁸ Maŋ yonj y'a t'iiziga, suldzizi pay yi d'iili, wo y'a yi diine. ²⁹ Lebi yi d'ize ombo baadan a foozi a suma k'Isa, i d'ede donj sedfu jibaaye baadan wo donj ti doolo tonj ede, an di-guune ombo ti kane kaŋ soo. ³⁰ Kane Pariziyen ti donj suuniyo k'oogoro a diinayan an d'orbe sunni sunni, an an di ruute a sanalliyagi k'Isa, an'de: «Ki moo me kun d'ombo wo kun di sobo ti donj sedfu jibaaye wo ti donj k'oldiko ongo me?» ³¹ Maŋ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Kane donj waalin an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo ni yi dehe donj k'eeni. ³² Nuŋ ni k'iido'ŋ waaku kane donj ki diine ye, wo de n'iido'ŋ waaku kane donj k'oldiko kono an di-kime lekkiyadan.»

Tondiyo a urzi lekkiyo onniyo muno daa k'ombo

(Matiye 9.14-15; Markus 2.18-20)

³³ Kane Pariziyen an i di ruute a Isa, an'de: «Sanalliyagi ki Zaŋ ti donj ki kaye, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombo wo an tondiyo Raa, wo kacinj kane sanalliyaga an d'ombo wo an di sobo me.» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun elkiiyo miŋ duwo donj an'ni wiiko a tarnaape ki seefu, kun di'n ise ki toogo an di lekke daa k'ombo ko, aame kule k'ere yonj a sirpadan geŋ me? Aha, injino ye! ³⁵ Wo saŋ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba maŋ. A onniytagi geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo.»

Suldi donj mazzini ti donj aware

(Matiye 9.16-17; Markus 2.21-22)

³⁶ Isa y'an di ruute ono ombide enno sey, y'ede: «Beehiye ye wenda yi sitte buude kalle aware kono y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ kalle wede aware ki ti y' zitto wo buude kalle wede aware ki zitto'ŋ geŋ, ti kalle mazzini an ki t'okkiya ye. ³⁷ Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inŋi biŋ wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para maŋ toote wede oozige botto geŋ y'a-batte riitile, toote a t'obi siido wo riitile a latte pay. ³⁸ Ki too maŋ i dehu toote wede oozige botto geŋ eepiyadi adda riitile wede aware. ³⁹ Geŋ wede tuuku yi t'iife toote wede iine maŋ, toote wede oozige botto geŋ yi ki y' dehe ye kono y'a t'ee: "Wede iine unse a jiire."»

6

Isa ti onniyo ere ki puukiyo

(Matiye 12.1-8; Markus 2.23-28)

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi donj ki geme ti sanalliyagi. Aame geŋ kane sanalliyagi an sattata geme, an t'ad'ufu an t'aydu. ² Kane Pariziyen ongo an di ruute, an'de: «Ki moo me kun d'isiyo munda wede oogiradinj ti k'ele urzi k'isiyo ye, a onniyo ere ki puukiyaŋ te?» ³ Maŋ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti donj a itadi, aame mosogo ti'ni ziida geŋ me. ⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedeke a Raa, wo yode ti donj a itadi an d'iimi*. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradinj t'ele urzi a donj sedeke danjal†.» ⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addo i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyaŋ te.»

Wedusu beezi unto

(Matiye 12.9-14; Markus 3.1-6)

⁶ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti doolo maŋ, Isa yi-t'iide adda foy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso duwo. Adda foy geŋ i d'ede wedusu soo injino beezi wede k'ammade unto. ⁷ Kane donj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an dehu an t'oono urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di woliyo koomadi, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a wede yi-t'ela beeko ko? ⁸ Wo yo Isa yi suune elkisadan te, injino maŋ yi di ruute a wede beezi unto geŋ, y'ede: «Kee ki t'oozo, ki t'ohor a daana duwo pay kino.» Maŋ wede y'a t'iiziga, y'a t'ihira a umayi genno. ⁹ Saŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «N'un di'n tondo do, oogiradinj t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyaŋ te? A wedusu ki-d'ise beehiye kunuŋ, ki-d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunuŋ, k'a yi t'ide ko?» ¹⁰ Aame geŋ kane donj pay Isa yi di'n woliyo adda k'edayan, wo saŋ yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beeza ki y'onfo.» Maŋ y'a y'unde, wo beezi a t'ikkima. ¹¹ Wo kane donj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen geŋ addan a ūune ti kulkuwo, an di rootiyto ti tuddan a munda wede an aane an i d'ise a tukk'Isa geŋ me.

Beeriyto donj zina k'Isa

(Matiye 5.1; 10.1-4; Markus 3.13-19)

¹² Aame geŋ saŋ Isa y'a-gili k'ekki kesse kono y'a tonde Raa, wo diddo y'a-t'umpile

* 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiel 21.2-7.

† 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.9.

pay ti tondiyo Raa. ¹³ Aame ume i t'umpile man, Isa y'a wiike sanalliyagi, wo yi biire ti diinayan don koomat makumu sire y'anni wiike sundan don zina. ¹⁴ Kane sumbiyagan: Simo wede Isa y'a yi wiike sundi soo te Piyer, wo leemadi Andire; Zak, Zan, Pilip, Bartelemi, ¹⁵ Matiye, Toma wo Zak ulo k'Alpe; Simo wede an yi waaku wede addi wehini kono siifadi me; ¹⁶ Ziidas ulo ki Zak, wo Ziidas Iskariyot wede san y'a t'owila Isa.

¹⁷ San man t'ekki kesse Isa ti kane don yi biire an di d'igo ki bere wede ekki kesse genno batum, a ume wede sanalliyagi don baadan an t'ugiye. A ume genno ton i d'ede don duuru baadan an iido ti siido Ziide pay, ti geeger Zeruzalem, wo ti geeger Tir ti Sidon don a biza bar. ¹⁸ Kane an iido kono an dehu an di y'olliga wo y'an t'ele beeko a endanza. Wo kane don siitandani an'ni dabirsa gen, y'an d'ele beeko. ¹⁹ Kane don duuru pay an dehu an di botte tudde k'Isa, kono toogo i d'adfiya ti tuddi, an d'oonyo beeko pay.

*Unsuwo wo dabar
(Matiye 5.1-12)*

²⁰ Inkinno man Isa y'a zibbe edayi k'ume sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Unsuwo a kune don an k'ede munda ye, kono Moziko Raa tod'te ki kune.

²¹ Unsuwo a kune don ankenno mosogo t'unni towwo,

kono san man omba t'un di'n pildfey. Unsuwo a kune don ankenno kun moolo, kono san man kun di koobitey.

²² Unsuwo a kune aame duwo an un olmide, an unni koogire, an unni kaldita wo an un rootiyo ono don ulpi a eggun, kono kun ziipe addugun a nun wede an n'ehe aa ulo wede enno. ²³ Aame suldi gen an ina man, kune ulbugun un iso unse wo kun oldito unsuwo k'awwa, kono munda wede Raa yi dehu y'un t'eley gen, yon baadan y'unni dellio a kandaane. Gen inkino kay kane maawan an'ni dibire nebiyagi don ti kaaga me.

²⁴ Wo de dabar a kune don bey, kono unsuwagun kun t'uune baa.

²⁵ Dabar a kune don ankenno omba t'unni palda,

kono san man mosogo t'un di'n t'idey. Dabar a kune don ankenno i koobiyto, kono san man kun di lekkey adda moolo wo kun d'oley ti zumari a edagun.

²⁶ Dabar a kune aame duwo pay an unni tamma man, kono gen inkino kay kane maawan an ize ti don an ti t'isiyo tuddan aa nebiyagi.»

*Geyyiso don k'adugun
(Matiye 5.39-47)*

²⁷ «Wo n'un di rooto a kune don i n'ollige: Kun geyyo kane don ti kune adu, kun an iso beehiye a don unn'olmide me. ²⁸ Kun zaapo beeko a don unni duudiyo, wo kun tondo Raa kono don i rootiyo ono ulpi a tukki kune. ²⁹ Aame wede yi ki diine a tobbsisada ki bita man, ki kama tobbsisada ere soo ton man y'a ki ti daana. Aame wede yi t'umbe kallaya wede goole man, ki-oolo kallaya wede nenku t'adda ton y'a t'ambo pay. ³⁰ Wede tuuku yi tondiyo munda ti beezada man, ki eelo, wo aame wede yi t'umbe mundaza man, ki y' tonda ye. ³¹ Munda wede kun dehu duwo an d'ise gen, a kane ton kun an iso inkino kay.

³² Aame kun geyyiso don unni geyyiso danjal man, sundugun ede dey ko? Derec, don k'oldiko ton kane an geyyiso don an'ni geyyiso kay. ³³ Wo aame kun isiyo beehiye a don unn'isiyo beehiye danjal man, sundugun ede dey ko? Derec, kane don k'oldiko batum ton an isiyo inkino kay. ³⁴ Aame kun eliyoo see a wede kun eliyoo y'un yi kima danjal man, gen sundugun ede dey ko? Derec, don k'oldiko ton kane an eliyoo see a don k'oldiko don aana an yi kima. ³⁵ Wo ki too man kun geyyo kane don ti kune adu, kun an iso beehiye, kun an elo see me wo kun zaape addugun eego ye aame an un ki y' gime ye ton man. Inkinno man munda wede Raa yi dehu y'un t'eley gen yon baadan, wo kun t'isey inni ki Raa goole a jire pay. Derec, yon wede beehiye a don i ki rootiyo koduwo a yode ye, wo a don bundidi pay. ³⁶ Kun t'iso don i woliyo sommagi duwo, aakede Meegugun Raa ton yi woliyo sommagi duwo.»

*Ki dekke booro a tukki bakada ye
(Matiye 5.48; 7.1-12; 15.14; 10.24-25; 7.3-5)*

³⁷ «Kun dekke booro a tukki wede tuuku ton man ye, gen Raa ton yi ki dekke booro eggun ye. Kune don ongon kun i seeda ti booro ye, gen booro Raa ton t'un ki'n seeda ye. Kun oyo isiyo tambobino a wede tuuku ton man, gen Raa ton y'un t'isa tambobino. ³⁸ Kune a wede tuuku ton kun i elo, gen Raa ton y'un t'eela. Y'un t'eela baadan adda munda agun boo, sokkiyo wo a pildita. Derec, doozyo ere kun doozyo a duwo gette, Raa ton y'un ti dooza a kune inkino kay.»

³⁹ Isa y'an di ruute ono ombide sey, y'ede: «Kun ollo, wede koosiyo'n bakadi koosiyo yi y'arkide ko? Para man sirwan pay an di silditi adda k'oldi. ⁴⁰ Sanallusu gen, yon t'ekki wede dooyisadi ye, wo de wede tuuku yi-duuye beehiye man, y'a t'ise aa wede dooyisadi. ⁴¹ Ki moo me ki woliyo unumu wede adda k'ersa

leemadá, wo undumu wede adda k'ersa kee, ki gi di y'owwiyi ye me? ⁴² De mummino k'a aane ki di roote a leemadá, k'a t'eese: "Leema ki nun, k'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersadá enno", wo undumu wede adda k'ersadá, kee batum ki ki y' wollyiyo ye me? Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersadá doo, inkinno k'a wolla kereñ, sañ k'a t'amba unumu wede adda k'ersa leemadá kollo.»

Undumu ti inñizi

(Matiye 12.33-37; 7.16-21)

⁴³ «Undumu wede beehiye 'ñ, inñi ulpi yi ki t'ehe ye, wo undumu wede ulsu ton, inñi beehiye yi ki t'ehe ye. ⁴⁴ Undumu tuuku ton ki y' suune t'urzi k'inñizi. Geñ inkinno inñi tormo ki ki rakke ye ekk'undumu k'ahimagi me, wo inñi k'inda biñ ki ki rakke ye ekk'iwoskani me. ⁴⁵ Wedusu wede beehiye 'ñ, beehiyo t'ettiyo ti suldi donj beehiye y'ukume adda k'addi, wo wedusu wede ulsu 'ñ, munda ulsu y'ettiyo ti suldi donj ulpi y'ukume adda k'addi. Derec, munda wede wedusu y'okumso adda k'addi geñno adfiya ti bizi me.»

Boyd'i sire

(Matiye 7.24-27)

⁴⁶ «Ki moo me kune kun di n' waaku "Galmeegay, Galmeegay", wo kun ki t'isiyo ye munda wede n'un rootiyo me? ⁴⁷ Wede tuuku y'ettiyo ki tuddó, y'ollige onamó wo yi sooru eego man, nun n'un di roote yonj geñ yi deeyiso aa wee wee. ⁴⁸ Yode geñ yi deeyiso aa wede y'oozige boy. Yonj geñ yi d'ittiba olde sohuru wo ita boy y'a di ziipe eego pangiragi. Kuyyo ti gilo wo ooye y'a úune i paldita waawiye. Bormo gette t'a njiya boy geñno wo tonj man y'a k'iddira ye, kono boy geñ oozigayí koduwo. ⁴⁹ Wo de wede y'ollige onamó wo yi ki sooru eego ye man, yonj geñ yi deeyiso aa wede y'a t'iziga boy a siido daa ki zaapu k'ita boy. Ooye y'a úune i paldita waawiye. Bormo gette t'a njiya boy geñno, wo a kaamiki boy a ruuge, a ñulile pay.»

7

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi

(Matiye 8.5-13; Zan 4.46-54)

¹ Aame Isa onamí a donj duuru y'a ti'n dfinje pay man, y'a t'iziga y'a ingile geeger Kapernayim. ² A ume geñ i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romenj, yonj i-d'ede wede naabo yi y' giyye baadanj wo yi-t'iire eeni y'unto. ³ Aame goole k'asigiryagi geñ y'illiga taaya k'Isa man, yi d'igibe donj i dokkiyo Yawudiyagi miibi ki tukki yode, an i-d'obo bey kono y'a ette y'a uttey wede naabadí. ⁴ Kane deero geñ

an ineey a sirpa k'Isa man, an i-d'iise obe bey an koddime, an'de: «Wede enj, y'iide kee k'a ette k'a di y' noogey, ⁵ kono yonj geñ siidfadey yi ti giyye, wo boy wede in di dooyiso tonj ay iiziga yode.» ⁶ Inkinno man Isa an di giyye ti kane kanj soo, an d'ingile. Aame yonj y'ineey gopponj ti boy man, goole k'asigiryagi meeda yi d'igibe lanziyagi, an i-di ruute, an'de: «Goolayey y'ede: Galme'e ki nun, kee ki naate ye, kono nun ni k'iide ye k'a ette ki boozo me. ⁷ Geñ kono k'inkinno ni wulle tuddó man, nun batum o k'ede urzi n'a k'ette ki tuddá ye. Wo tinj geñ minj ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'oone bee. ⁸ Inkinno nun batum n'ottilso a donj deero t'eedó, wo i d'ede asigiryagi donj nun goole t'eedan. Aame ni rootiyo a wede soo: "K'odo!" man, geñ yi d'engilso. Aame ni rootiyo a wede doolo: "K'edi!" man, geñ yi d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: "Naabo ette ki-t'iso!" man, geñ yi-ti t'isiyo.» ⁹ Aame Isa y'illiga ono geñno man, y'a ziidfa giggiri kono yode geñ me, wo y'a-gime ki tukki donj duuru donj i yi daaniya, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto: Adda siido k'Izirayel batum tonj, ni k'uune ye wede a zaape addi a Raa aa yode kino enj me.» ¹⁰ Wo kane donj zina an di-gime ki boy, an iide man an y'uuney wede naabo y'uune bee.

Bald'ya k'ulo obulso ki mandaayawa

¹¹ Sañ man tinj geñ Isa y'a ingile ki geeger sundutú Nayin, sanalliyagi ti donj duuru baadan an di y' daaniya. ¹² Aame y'ineey gopponj ki biza bumbu ki geeger gettiyo man, an a-t'ikkima ti duwo an t'ette ottibe nuune k'ulo obulso ki mandaayawa yonj soo danjal y'inda. Wo donj baadanj ti geeger gette a itatú. ¹³ Aame Galmeega yi wulle erewo gettiyo man, i di t'ize sommagi, wo yi di ruute, y'ede: «Konj m'anna, m'oolo ye.» ¹⁴ Sañ y'a d'iide gopponj ki sirpa sanjali y'a-butte, man donj i sarkiya an t'ihira, wo Isa y'a ruute, y'ede: «Ulo ki nun n'a di rooto, ki t'onno!» ¹⁵ Man wede inda y'a t'iizi, y'a-guune, y'a iise rootiyo, wo Isa yi di y'ele a meedi. ¹⁶ Kane donj pay orgiso t'anni ziidfa, wo an tamma Raa, an'de: «I uddó nebi goole a diinayin, wo Raa y'ukko noogyo donji!» ¹⁷ Wo a munda wede Isa y'ize geñ, rabiladí a-tiipe adda siido Ziide pay, wo ti siidiyagi pay donj i ti duule.

Donj zina ki Zan Batis

(Matiye 11.2-6)

¹⁸ A suldi donj pay ize geñ, a goolayan Zan Batis sanalliyagi an i-di t'iide taaya. Man yonj yi wiike donj sire ti diinayan, ¹⁹ wo y'an igibe ki tukki Galmeega kono an ti y' tondo: «Kee minj Almasi Raa

yi biire, sanj a etto ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?»²⁰ Aame an iiney a sirpa k'Isa manj, an i-di ruute, an'de: «Kaye Zan Batis y'ayn'igibo kono ay ki ti tonde: "Kee miŋ Almasi Raa yi biire, sanj a etto ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?"»²¹ A ume geŋ miŋ Isa y'an d'ele beeko a doŋ k'eeni baadan, doŋ kesiyaganj soo soo, wo doŋ an d'ede siitandani a eedan, wo koŋzayi baadan edayanj y'an di'n ihinte.²² Sanj y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Kun'do a Zan, kun i-t'oodoy taaya a munda wede kun wulle wo kun illiga enj me: Koŋzayi an di woliyo kereŋ, doŋ jekese an sooru beehiye, doŋ bitide an t'ize kamilenj, dunjiyagi an d'ollige, doŋ unto an di bilde, wo Rabila Majjaanawa an an gizite a doŋ an k'ede munda ye*.²³ Wo unjsuwo a wede y'a ziida zakidi kono nuuno bini danju!»

*Rootiyo k'Isa a tukki Zan Batis
(Matiye 11.7-11)*

²⁴ Doŋ zina ki Zan Batis an t'ingile manj, sanj Isa y'a iise rootiyo a doŋ duuru a tukki Zan, y'ede: «Kun iide k'adda balda woliyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha!»²⁵ De injino kun iide woliyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo de kane doŋ ossiyo kallagi majjandani wo an lekkiyo togos geŋ, an lekkiyo adda boydi mozagi.²⁶ De kun iide woliyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yonj geŋ yi jiire nebi sey.²⁷ Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki Zan, an'de: «Kun ollo, nuŋ n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá*.»

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, ti diine duwo doŋ pay erayi an ehe geŋ, wede aase goole a ceere Zan umbo. Wo injino toŋ manj, wede yonj neŋku a jiire adda Moziko Raa geŋ, yonj goole yi jiire Zan.²⁹ Kane doŋ pay ti doŋ sedfu jibaaye batum toŋ an di y'illiga, an di zuune Raa yonj ki diine, manj an d'iyye Zan y'a ti'n zuyye batem.³⁰ Wo kane Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro, an di giigira munda wede Raa yi dehu y'aase a kane me, manj an di-tuuge Zan y'a ti'n suyye batem me.»

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Doŋ ankeŋŋo enj n'a t'eese kane aa wee wee? An deeyiso aa wee wee?»³² Kane an deeyiso aa inŋni an ti guune a bere doŋ duuru, an di waakutu eebanj, an d'eesiyo: «Kaye ay un di biuha siraro toŋ manj, kun

ki d'immira ye! Ay un d'ũure ðoro k'unto toŋ manj, kun ki d'ile ye!»

³³ Injino Zan Batis y'iina geŋ, yi k'ombo mappa ye, toote k'inŋni biŋ yi k'iibe ye, wo kun di rootiyo, kun'de: «Yonj i-d'ede siitan a eedi.»³⁴ Wo nuŋ wede an n'eha aa ulo wede enj, n'iina manj ni d'ombo ni sobo, wo kun di rootiyo, kun'de: «Kun wollo, wede enj y'elkiyo miŋ a ombo ti sobo toote k'inŋni biŋ danjal, yonj lanze ki doŋ sedfu jibaaye wo ti doŋ k'oldfiko ongo.»³⁵ Wo Raa ŋ suuniyo k'ono ere i d'ede, duwo an ti zuune tod'te ki diine t'urzi k'inŋnizi pay.»

Isa ti erewo t'isiyo oldfiko

³⁶ I d'ede wede soo injino yonj Pariziyen, y'a wiike Isa y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide di wede geŋŋo wo an di-guune an d'oomi.³⁷ I d'ede adda geeger gette, erewo sundutú ti móolo k'isiyo k'oldfiko. Aame t'illiga Isa an ti guune ombo di wede Pariziyen geŋŋo manj, ti d'umbo ulo diŋgile an ikkima ki moko sundutú albaatir, adda egey doŋ eediyadanj unse.³⁸ Ti-t'iide dar k'Isa a ume zondí wo t'a iise móolo, zondí t'a ti'n zuyye ti zumartú, t'a ti'n zippite t'ilaltú, ti-d'ize puuc a zondí i-kaza ottilsatú baadan a yonj me, wo ti di yirgite egey geŋ a zondí.³⁹ Aame yo Pariziyen wede i wiike Isa yi wulle injino manj, y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: «Aame wede enj yonj nebi ki kotto manj, y'a ti suune erewo ere i y' butte gettinj wee te, tod'te ere an amfu sundutú k'isiyo k'oldfiko.»⁴⁰ Injino Isa y'a t'ihina bizi, yi di ruute a Pariziyen, y'ede: «Simo, nuŋ oo ede ono n'a di roote.» Manj yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto.»⁴¹ Isa y'a ruute, y'ede: «I d'ede doŋ sire, an i di kime soŋko ki wede y'an ele see. Wede soŋ yi di-kime tamma meeda paat, wo soŋ tamma ada paat.⁴² Aakede kane an k'iine kamatú ye geŋ, wede y'an d'ize beeko, sirwanj pay seezanj y'an di y'iide. Kane doŋ sire geŋ, wede a yi geyye a di ceere tuuku me?»⁴³ Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «A elkiyadó manj, yi ize beeko a wede seezi baadan a jiire wo yi-di y'iide geŋŋo.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ono geŋ ki ti'n dikke derec.»

⁴⁴ Manj Isa y'a-gime ki tukk'erewo gettiyo, wo yi di ruute a Simo, y'ede: «Erewo ette ki ti woliyo de'ŋ. Nuŋ ni-t'iido adda boozá wo ahu toŋ k'o k'eele ye k'opilso zondó me, wo de tod' t'o t'upile zondó ti zumartú wo t'a zippite t'ilaltú.⁴⁵ Kee ki ki n' ziida yop k'o k'ize puuc a tobhisadó ye, wo de tod'te t'ume n'iina geŋ miŋ, ti k'iili ye k'isiyo puuc a zondó me.⁴⁶ Kee egey k'inŋni k'olibiyee a eedó

* 7:22 7.22 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 35.5-6 wo 61.1. † 7:27 7.27 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1.

k'o ki yirge ye, wo tod' t'o di yirgite egey don eediyadan unse a zondó. ⁴⁷ Kono kamo n'a di rooto: geyyiso ere baadan t'ize gette i-kaza t'oldikatu ere baadan, tod' t'uune tambobino. Wo a wede ooniyo tambobino k'oldikadi baata gen, yi geyyiso ton baata kay.» ⁴⁸ Injino man Isa yi di ruute a erewo, y'ede: «Oldikadi ni t'ize tambobino.» ⁴⁹ Kane don i-guune ombó ti yode' n, wede son yi d'elkiyo adda k'addi k'addi, an'de: «Ita don kino en min ti too me, isiyó tambobino k'oldiko ton yi d'aaniya me?» ⁵⁰ Wo Isa yi di ruute a erewo, y'ede: «Kono konj mi ziipe addi a nun gen, m'utte m'aaho ti toose.»

8

Erayi don i daaniya Isa

¹ San man tin gen Isa y'a t'üziga, yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa. Kane sanalliyagidon koomat makumu sire gen a itadi, ² ti erayi miibi don y'an ilmito siitandani wo y'an d'elo beeko a edanza. Kane erayi gen Mariyam ere an ti waaku Mariyam ti siido Magdalla, tode ere yi d'ilmo siitandani sarat t'ettu, ³ Zane ere ki Kuzaa wede i yeeriyó boy ki mozigo Erod, Suuzan wo erayi don ti doolo ton ede baadan, kane gen an di noogiyó Isa ti sanalliyagi ti beezan.

Ono ombide t'urzi wede korso (Matiye 13.1-9; Markus 4.1-9)

⁴ Ti geeger ere tuuku ton, don baadan an d'iide tukk'Isa, an di-t'ugiye. Man y'an di'n duuye t'ono ombide enno, y'ede: ⁵ «I d'ede wedusu soo injino yi t'iide korso buzuni k'adda doomizi. Aame yi sakkisa gen, buzu onjon a-zilditi a urzi, duwo an aa t'inyilse wo embi an aa di tibbe. ⁶ Buzu onjon son a-zilditi a ume t'adda n pangiragi. Kane gen i t'udfe man, a biha kono kuyyo umbo. ⁷ Don son a-zilditi adda k'ahimagi, kane gen a t'udfe wo ahimagi an iiziga man, an di'n ippe. ⁸ Don onjon son a-zilditi a siido ere beehiye, kane gen a t'udfe, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inni meeda meeda.» Man Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

Oodibe k'ita a urzi k'ono ombide (Matiye 13.10-23; Markus 4.10-20)

⁹ Kane sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «Ono ombide gen i-kaza moo me?» ¹⁰ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «A kune n Raa y'un ele suuniyo ki suldi don ombide ki Moziko Raa te, wo a don onjon

suldi gen an an rootiyo n t'ono ombide. Injino kane n an di woliyo, wo munda an ki y' woliyo ye, an d'ollige, wo ono itadan an ki ti suuniyo ye.

¹¹ Kun ollo, ette ita k'ono ombide: Buzu gen, i-kaza ono Raa. ¹² Buzu wede i zilditi a biza k'urzi gen, i-kaza duwo don ollige ono Raa. San Meeda siitandani t'ettiyo, ono Raa t'adda k'addan ti t'oddipe kono an ki ti zaape addan a Raa wo an ki t'ooone uttiyo ye. ¹³ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi gen, i-kaza duwo don ollige ono Raa, kesiko an di'n seedu t'ulbe unse. Wo de ono soddan ti ki ti deegu adda k'addan ye, an di zaapu addan ki peedo boolon, wo aame i aaniya naamiya munda man, urzi zaapu k'addan a Raa an d'ooliyo. ¹⁴ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi gen, i-kaza duwo don ollige ono Raa, wo de san elkisito, dehuu k'urzi maala wo unsuwo lekkiyo duniya i ceeriyó eedan. Injino an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ¹⁵ Ki danggu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye n, i-kaza duwo don ollige ono Raa t'adde tasse wo beehiye. Ono Raa an di'n boohiyo, an seedu zakidi an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eeban ti doolo.»

Ono ombide a tukki pitila (Markus 4.21-25)

¹⁶ «Wenda soo ton y'a t'oyye pitila kono y'a-t'ossibe bogoro, ise yi-ti t'ele a ita k'onjali umbo. Ki too man y'a dodde t'awwa kono don ette k'adda biino an di wolle toore. ¹⁷ Suldi don pay ombide n, san onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono don i ki dehu duwo an k'olliga ye gen, san onniyo soo an di'n olliga, a t'adde a toore. ¹⁸ Injino man kun koon mentikagi a urzi k'ollige gen me. Derec, a wede i-d'ede n, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye gen, mundazi wede boolon y'elkiyo yi t'oono ton, an i-t'amba.»

Mekk'Isa ti zembadi (Matiye 12.46-50; Markus 3.31-35)

¹⁹ Mekk'Isa ti zembadi an t'iide an di y' t'oonoy, wo kane an k'aane ettiyo k'ume yode ye kono duwo baadan. ²⁰ Duwo an i-di ruute a Isa, an'de: «Meeda ti zembada kane ti paate, an dehu an ki ti wolle.» ²¹ Wo de Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Meedo ti zembado, kane don ollige ono Raa wo an sooru eego.»

Isa toogo i jire maaye baadan (Matiye 8.18,23-27; Markus 4.35-41)

²² Onniyo soo Isa ti sanalliyagi an di gili adda tooko, man y'an di ruute, y'ede: «In ti doopo n ti dar bar* ti nee.» Wo kane an d'ingile. ²³ Aame an doopide

* 8:22 8.22 Bar gette tod'te a Galile, siido ere ti dar bar gette i lekkiyo kane don Yawudiyagi ye.

genj, Isa y'a udige kuy. A kaamiki, i d'iiziga maaye baadan adda bar, tooke i t'ooniyo t'ahu, an t'ize oone kono t'an di ti'n sooyiso. ²⁴ Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi, an di y'inne kanj d'ollite, an'de: «Wede dooyisadey, wede dooyisadey, kine in t'unto!» Manj Isa y'a t'inne, y'an idfise maaye ti ahu donj i kolzite baadan genj me, wo a kaamiki maaye y'a ziida, ahu an t'udige d'edfdek. ²⁵ Sanj Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun ki zaapu addugunj a nuuno ye me?» Wo kane orgiso t'anni ziida, an ziida giggiran wo an di rootiyo tuddan, an'de: «Yode enj moo wede me, kono yi di rootiyo a maaye ti ahu tonj an d'ollige onami me!»

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitandani a eedi

(Matiye 8.28-34; Markus 5.1-20)

²⁶ Sanj Isa ti sanalliyagi an d'iiney a siidfo Gadara, tod'te ti dar bar ti nee a daana siidfo Galile. ²⁷ Aame Isa yi deegu ti tooko genj, i d'iide wedusu injkino ti geeger gettiyo, y'iide'nj y'a y'ikkima. Yo wede genj i-d'ede siitandani a eedi, ti kaagine yi k'ossiyo kallagi ye, wo yi ki lekkiyo a boy ye, lekkiyadi adda diine muuziyagi. ²⁸ Aame yi wulle Isa manj, y'a iise d'ollite, y'a iire zondj wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo a tukki nunj me, Isa Ulo ki Raa goole a jure pay? Ni ki tondiyo, ki ni dabire ye.» ²⁹ Yi ruute injkino kono Isa yi ruute siitan: «Mi t'adfo ti tukki yode me!» Siitan gette tanj baadan ti-ti y' sedfdiyo a siido. Injkino manj beydi an di kettiso ti zinjiri wo zondj an t'eliyo adda poole, kono y'a-koone umayi soo, tonj umbo yi-ti dambu, siitan t'a-di d'engilso k'adda balda. ³⁰ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede genj yi di'n gime onami, y'ede: «Nunj sundó Donj Duuru.» Yi rootiyo injkino kono siitandani a eedi baadan. ³¹ Wo kane siitandani an i d'obe bey a Isa, kono y'an gi di roote an ki d'engile k'adda k'olde wede aakede buldume ye.

³² A ume genj i d'ede torfo meeda ki kinzir an elso ekki kesse. Kane siitandani an i d'obe bey a Isa kono y'an t'ele urzi an t'ette adda kinzirdari genj, manj y'an d'iyye. ³³ Injkino siitandani t'ekki wede genj an t'udfde, an t'iide adda kinzirdari. Wo torfo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu.

³⁴ Aame kane donj k'elso an wulle munda wede ize genj manj, an d'ukke wo an an t'iide taaya a donj adda geeger wo a donj i lekkiyo a dombi pay. ³⁵ Duwo genj an t'udfdo wolliso ki munda wede ize. An iina a sirpa k'Isa manj, an y'uuna

wede i ede siitandani a eedi wo an t'udfde genj, yonj yi-guune a ume zonj k'Isa, yi t'usse kalle wo eedi t'iido. Injkino kane genj orgiso t'anni ziida. ³⁶ Kane donj i wulle munda wede ize, an an t'iide taaya kanj mummino wede i-d'ede siitandani a eedi y'a y'utte me. ³⁷ Injkino manj kane donj siidfo pay an i-di ruute a Isa ti siidfanj y'a engile, kono orgiso ti'ni ziida baadan. Manj Isa yi-ti gili adda tooke, y'a engile.

³⁸ Wede i ede siitandani a eedi wo an t'udfde genj, yi tondiyo Isa kono y'a lekke ti yode, wo Isa y'a y'igibe, y'ede: ³⁹ «Ki-kama di kee wo k'an t'oodoy taaya a suldi donj pay Raa y'ize a kee genj me.» Manj wede y'a-gime, y'an di-gizite a donj geeger suldi donj pay Isa yi ize a yode genj me.

Eliyo beeko a erewo wo baldiya k'uto Zayiris

(Matiye 9.18-26; Markus 5.21-43)

⁴⁰ Isa yi-gimo ti dar bar t'inno manj, donj duuru an di y' ziida bey sire kono kane pay an yi deliyo. ⁴¹ Aame genj i d'iina wedusu sundi Zayiris, yonj goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Y'a iido, y'a iire a zonj k'Isa wo yi-d'obe bey y'a ette di yode, ⁴² kono i-d'ede uti tinj soo danjal, ozzinatú ette suma koomat makumu sire, tuddutú eeni t'unto.

Aame Isa y'ette di yode genj, donj baadan an di y' njayyu t'enno t'enno. ⁴³ Ti diine donj duuru i d'ede erewo soo injkino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. Beytú t'a zikkuwe pay a donj daawiya, wo umbo wenda soo tonj yi ki ti diiwe ye. ⁴⁴ Tod' ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayi. A kaamiki yip obite puuzo a ihira. ⁴⁵ Isa y'a tunde, y'ede: «Wee wee i ni butte me?» Kane pay an di ruute, an'de: «Nuuno ye, nuuno ye.» Manj Piyer y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kee duwo an ki njayyu t'enno t'enno.» ⁴⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Derec, nunj wenda yi ni butte, kono n'a uwwe toogo a udfde ti tuddó.» ⁴⁷ Erewo t'uwwe manj Isa yi ti zuune, injkino to t'a iire zondj ti nonjirso burbur. A daana donj duuru genj ti di t'iide taaya, ki moo me ti y' butte wo mummino a kaamiki t'a uune bee me. ⁴⁸ Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nunj, kono konj mi ziipe addi a nuuno genj, m'utte m'aahto ti toose.»

⁴⁹ Aame Isa y'a ti rootiyo injkino genj, wede zina y'okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Utá t'a t'ihe, kee ki y' naate ye baa wede dooyiso me.» ⁵⁰ Wo ono genj Isa yi'n illiga, manj yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo adda a nuuno danjal, utá t'utta.» ⁵¹ Aame an iiney adda boy ki Zayiris manj, a donj

duuru pay Isa y'an di-tuuge k'ettiyo k'adda biino me, iide ti yode kane Piyer, Zan, Zak wo meek'uto ti mekk'uto danjal. ⁵² Kane duwo pay an d'ollite m'olo danjar kono k'uto. Injino man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun oole ye. Tod' ti k'inda ye, ti moone moone.» ⁵³ Wo kane an di y'okko maade kono an zuune tod' t'inda me. ⁵⁴ Wo yo Isa geñ yi ziida beytu, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Uto ki nuñ, mi t'onno!» ⁵⁵ A kaamiki undutu t'a gimo wo t'a t'iiziga. Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun i eelo ombo.» ⁵⁶ Kane maawutu an ziida giggiran, wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A wenda soo ton kun i roota ye a munda wede ize enj me.»

9

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire

(Matiye 10.1-9,11-14; Markus 6.6-13)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo wo urzi ki lommite siitandani don pay an t'oonney a daanadan, wo k'eliyo beeko a endani duwo. ² San man y'an igibe kazita k'urzi Moziko Raa wo k'eliyo beeko a don k'eeni, ³ wo y'an di ruute, y'ede: «Ki torguwagun munda a beygun kun amba ye, ise dalka, ise eese, ise munda k'ombo, ise sonko, ise wede tuuku ton kalle ki sirwe y'amba ye. ⁴ Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziidey man, kun di lekkoy angenno bini engilsagun t'ume genno. ⁵ Aame tuuku duwo an un ki'n ziidey ye man, a engilsagun ti geeger gette, odde zongun ton kun a ti tottigoy, gen i-kaza Raa ulbi unse ye ti kane me.» ⁶ Injino kane sanalliyagi an d'ingile, an d'ettiyo ille ti ille, an di kazita Rabila Majjaanawa wo an d'eliyo beeko a don k'eeni a ume tuuku ton man.

Erod ulbi i ood'iyi kono suma k'Isa ti m'olo

(Matiye 14.1-2; Markus 6.14-16)

⁷ Erod yon wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a illiga taaya ki suldi don pay isiyo gen me. Wo munda y'a roote yi ki suune ye, kono don ongon an'de: «Zan Batis yi bildo ti diine don unto me.» ⁸ Ongo an'de: «I gimo ki siido nebi Eli.» Ongo son an'de: «I bildo nebi soo ti diine nebiyagi don ti kaaga.» ⁹ Wo Erod y'a ruute y'ede: «Zan min nuñ batum n'an di ruute a asigiryagi an di-dikke t'eedi me. Wo de wede gen min tuuku me, doo min ni d'ollige yi d'isiyo suldi pay gen me?» Wo yi dehu urzi Isa y'a-ti y' wolle.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat
(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44)

¹⁰ Kane don zina k'Isa an ti gimo man, an i-di t'iide taaya a naabo pay ere an izo. Man y'a ti'n wiike an d'ingile ti yode, an t'irga siidan goppon ti geeger an ti waaku Betsayda. ¹¹ Wo kane don duuru, umayi an di y'illiga wo an di'n diine. Aame duwo an iina man, Isa y'anni ziida bey sire, y'an di gizite urzi Moziko Raa, wo a don i dehu beeko tuddan y'an d'ele beeko.

¹² Peedo t'ette k'ooriyo man, kane sanalliyagi koomat makumu sire, an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Don duuru en ki'n agiba, an t'ette k'adda k'illiyagi ti boydi don doome go-goppon enno, kono an di t'oonney me moone ti ombo, kono kine en adda balda.» ¹³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Man kane an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede min mappa paat wo puuni sire danjal, koo ki dehu kaye batum ay d'ette ay d'owilo ombo a don duuru pay enno man.» ¹⁴ An ruute injino kono kane don duuru an t'iide kuuli suma dupu paat.

Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo en kun ti'n kondita kan ogiysito ada paat, paat.» ¹⁵ Kane sanalliyagi an t'ize aa y'an ruute, an ti'n sandite pay. ¹⁶ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire genno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette. Man mappa ti puuni y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a don duuru genno. ¹⁷ Kane pay gen an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a iide dappa koomat makumu sire.

Isa min yon wee wee?

(Matiye 16.13-21; Markus 8.27-31)

¹⁸ Onniyo soo Isa y'a t'irga siidi ti sanalliyagi, yi tondiyo Raa. Aame gen y'anni tunde, y'ede: «Don duuru an rootiyo nuñ wee wee?» ¹⁹ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Don son an'de kee Zan Batis, don ongo an'de kee nebi Eli, wo don ongo son an'de kee nebi ti diine nebiyagi don ti kaaga i bildo me.» ²⁰ Wo yon y'an di ruute, y'ede: «De kune me, kun'de nuñ wee wee?» Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.»

²¹ Man Isa y'an d'undirde kono ono gen a wenda soo ton an'ni ki roota ye. ²² Wo y'a ruute sey, y'ede: «Gen derec, nuñ wede an n'eh aa ulo wede en, i dehu n'a dabirey baadan. Don i dokkiyo donzin, deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro pay an di n' kiigirey, duwo an di n' seedey an di n' t'iidey, wo onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti n' baldfey.»

Urzi daaniya k'Isa
(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²³ Saŋ maŋ Isa y'an di ruute a doŋ pay, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddi batum y'a ti kiigira, onniyo ti onniyo ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane. ²⁴ Inŋino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddi k'aggadi maŋ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddi kono nuuno maŋ, y'a t'utta. ²⁵ A wede koduwatú moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddi y'a ti dagge ise y'a t'ettye k'ume daggiya me? ²⁶ Aame wede y'isiyo sukiyagi a nuŋ wo a onamó maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, aame n'etto ti daryikadó wo ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi doŋ kamileŋ geŋ, nuŋ toŋ ni-d'isa sukiyagi kay a wede geŋ me. ²⁷ Derec inŋino wo n'un di rooto: Doŋ oŋgoŋ ti diine kane doŋ aŋkeŋŋo eŋ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa te.»

*Ume k'eda k'Isa i-gime tuware kar
(Matiye 17.1-8; Markus 9.2-8)*

²⁸ T'ume Isa y'a ti ruute onamí geŋ iide suma k'onniyo gessire maŋ, y'a-wiike ti yode Piyeŋ, Zaŋ wo Zak, an d'ingile k'ekki moko kono an tondey Raa. ²⁹ Aame yi tonduyo Raa geŋ, ume k'edayi a-gime siidi wo kallagi a t'ize tuwardi kar. ³⁰⁻³¹ A ume geŋ a kaamiki, adda toore wede iido ti kandaane'ŋ i d'ede kuuli sire an rootiyo t'Isa, kane geŋ Muusa ti nebi Eli, an rootiso a urzi wede ki dangu naabadi, y'a-t'indey a Zeruzalem. ³² Piyeŋ ti eebi'ŋ kane an udige kuy. Wo aame an t'inne maŋ, kane an woliyo toore addiya ti tukk'Isa wo kuuli sire an t'ihira a sirpadi. ³³ Kane kuuli sire geŋ Isa an y'iili maŋ, Piyeŋ yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, beehiye'ŋ kine in di lekke a eŋŋo! Ay un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» Wo yoŋ yi ki y' suune ye munda wede yi rootiyo geŋ me. ³⁴ Aame yi rootiyo inŋino geŋ, i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geŋ me. Aame dondirso ti ti'n ippe maŋ, orgiso t'anni ziida. ³⁵ Wo t'adda dondirso an d'illiga golla, t'ede: «Eŋ Ulo nuuno, yode wede ni y' biire. Kun y'ollo!» ³⁶ Aame golla ti rootiyo geŋ, kane an woliyo'ŋ uupe Isa siidi danjal. Kane sanalliyagi a munda wede an wulle an d'inniga deŋdeŋ, aame geŋ munda a wenda soo toŋ an i ki ruute ye.

*Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedi
(Matiye 17.14-18; Markus 9.14-27)*

³⁷ Soggo ti soohe an ti diige t'ekki moko maŋ, aame geŋ doŋ duuru an t'iide okkime k'Isa. ³⁸ Maŋ ti diine doŋ duuru i d'ede wedusu, y'a idili, y'ede: «Wede dooyisadó, ni ki tonduyo, ki wollo

sommagi k'ulo nuŋ, kono yoŋ miŋ soo danjal. ³⁹ Siitan ti y'ambu maŋ, a kaamiki yi d'eesiyo dollite, y'a-ti zehiso bar bar wo bizi i d'addiŋya goopyiyagi. Tod' ti di y' dabirisa baadan wo ti dehu ti ki y'ooli ye. ⁴⁰ Nuŋ n'a tunde sanalliyagi kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.» ⁴¹ Maŋ Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune doŋ ulpi wo kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuŋ kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombiŋa ki da-daayum koo ti kune me? Ula k'a edi keŋŋo.» ⁴² Aame ulu y'ette k'ume k'Isa geŋ, siitan gette t'a ti y' zidde a siido, y'a di zihite bar bar. Wo de Isa y'a t'idde siitan te kono t'a t'adde ti tukk'ulo me, maŋ ulo'ŋ y'a uune bee, wo yi di y'ele a meegi. ⁴³ Wo duwo pay an ziida giggeraŋ a toogo ere baadan ki Raa gette.

*Ono k'Isa doŋ ki sirwe k'untadi
(Matiye 17.22-23; Markus 9.30-32)*

Aame kane pay an seeđu giggeraŋ botto a munda wede Isa y'ize geŋ, yoŋ y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: ⁴⁴ «Kune'ŋ kun ollo koduwo munda wede n'un roota eŋ me: Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n' t'eley a bey duwo.» ⁴⁵ Wo kane ono geŋ itadan an ki'n suuniyo ye, i t'ize ombide inŋino itadan an gi di'n suuniyo ye, wo Isa an i d'orgiso kono an di y' tonde a ono geŋ me.

*Wee wee goole a jiire?
(Matiye 18.1-5; Markus 9.33-37)*

⁴⁶ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyo ti tuddaŋ kono an dehu an di suune, ti diinayan miŋ wee wee goole a jiire me. ⁴⁷ Elkiŋisaŋ gette Isa y'a ti zuune. Inŋino maŋ yi wiike ulo neŋku, y'a y'ihira a daanadi, ⁴⁸ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi seeđu ulu aa yode eŋ bey sire kono y'umbe a sundó maŋ, geŋ aa yi seeđu nuŋ batum. Wo wede tuuku yi seeđu nuuno maŋ, geŋ aa yi seeđu wede i n'igibo pay. Derec, yo wede ti diine kune pay eŋ yoŋ neŋku a jiire maŋ, geŋ yode wede goole a jiire me.»

*Wee wee yoŋ ki kune me?
(Markus 9.38-41)*

⁴⁹ Maŋ Zaŋ y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay di wullo wedusu soo inŋino yi lommitte siitandani ti sundá, wo ay di dihe oŋhirayi kono yoŋ ti diinayey ye.» ⁵⁰ Wo Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Kun y'ohira ye, kono wede adugun ye geŋ yoŋ ki kune.»

*Doŋ k'ille soo ki siido Samari an giigira
Isa*

⁵¹ Aame onniyo ere Isa y'a-kima ki kandaane aa guute goppon maŋ, y'a ziida

zakidí y'a t'ette ki Zeruzalem. ⁵² Yi d'igibe donj zina an d'uugume poone. Kane an d'ingile, manj an t'iide adda k'ille soo ki sidó Samari kono an i-di t'okkimey ume d'eeгузi. ⁵³ Wo kane donj k'ille gette an di-tuuge an di y' seeda me, kono yonj y'ette ki Zeruzalem. ⁵⁴ Aame kane sanalliyagi Zak wo Zan an illiga injkino manj, an di ruute, an'de: «Galmeegey, kee ki dehu manj, ay tonde uwwi ti kandaane t'a d'eeго t'an uute mendañ?» ⁵⁵ Wo de Isa y'an gime, wo y'an di'n iipife. [y'ede: «Kune kun ki suune ye, unde ere tuuku un ede te. ⁵⁶ Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'iido'ñ kono n'a ki dagge undiyagi d'uwu ye, wo n'an utte.]] Manj an d'ingile ki ille ti doolo.

*Donj i dehu daaniya k'Isa
(Matiye 8.19-22)*

⁵⁷ Aame kane a urzi genj, i d'ede wedusu soo injkino yi di ruute a Isa, y'ede: «N'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta genj me.» ⁵⁸ Wo Isa yi-ti'n gime onami, y'ede: «Boo ti boydutu wo embi tonj ti boydzan, wo de nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a-ki puuke ye.»

⁵⁹ Isa yi di ruute a wede doolo, y'ede: «Ki ni daani.» Wo wede genj y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó d'o.» ⁶⁰ Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Ki'n oolo kane donj aa unto an d'ottiba tuddan, wo kee k'engilo kazita k'ono ki Moziko Raa.»

⁶¹ Wede doolo sey y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, ni ki daana, wo de k'o eeli urzi n'a di t'eeso donj boozó d'o.» ⁶² Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi derku ti bungari wo y'a geldé ki daari genj, yonj beehiykadí umbo ki Moziko Raa te.»

10

*Naabo ki sanalliyagi k'Isa kane ada sarat makumu sire
(Matiye 9.37-38; 10.7-16; Markus 6.8-11; Lik 9.3-5)*

¹ Sanj manj tinj genj Galmeeга yi bi-ire sanalliyagi ti doolo, kane ada sarat makumu sire, wo y'an ikkipe sire sire, an d'uugume k'adda geegiryagi ti omagi pay donj yode batum yi dihe y'etta. ² Y'an di ruute, y'ede: «Kane donj duuru enj aa doome goole y'ize k'aydu, wo donj naabo baata. Injkino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo donj naabo k'aydu. ³ Ankenj kun erjgilo! Kun ollo, n'un agisa enj aakede injni dambami k'adda diine sullibagi. ⁴ A beygunj sonjko kun amba ye, ise eese, ise tobiyagi ti doolo tonj manj. A urzi wenda soo tonj kun t'eesey ye.

⁵ Aame kun t'iidey adda boy tuuku manj, ki poone kun d'eesoy: «Toose Raa ti koonaa adda boy enno.» ⁶ Aame wede i dehu toose a ume genj ede manj, toose kune t'a koonoy eedi. Wo aame wede injkino umbo manj, toose kune t'a-kamoy ki tuddugunj. ⁷ Boy wede unni ziidey manj, kun lekkoy angeño, kun d'oomoy, kun d'oofooy munda wede an un t'eley me, kono wede yi naabiya'ñ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey donj y'an naabiya. Kun d'ettitey boy ti boy ye.

⁸ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo an unni ziidey manj, kun oomoy munda wede an un t'eley me. ⁹ Adda geeger gette, kun an eloy beeko a donj k'eeni, wo a donjtú kun an di rootoy, kun'de: «Moziko Raa t'iina gopponj ti kune.» ¹⁰ Wo aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo donjtú an un ki'n ziidey ye manj, kun d'engiloy bere donj duuru wo kun an di rootoy a donj pay, kun d'eesoy: ¹¹ «Kaye odde siidagunj wede a zonjey tonj ay un ti y' tottigo, genj i-kaza Raa ulbí unse ye ti kune me. Wo genj ono enj kun'ni suuno koduwo: Moziko Raa t'iina gopponj ti kune.» ¹² Kun ollo, n'un di rooto, onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane donj geeger Sodom booradanj t'a koonaa soodo ti donj ki geeger gettiyo.

¹³ Dabar a kune donj geeger Korazen! Dabar a kune donj geeger Betsayda! Derec, aame suldi k'armika donj Raa y'ize di kune genj anki y'aase a geeger Tir ti Sidonj manj, anki ti kaagine donjanj an t'ossite kallagi moolo wo tuddan an aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyadanj. ¹⁴ Kono kamo onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane donj geeger Tir ti Sidonj booradanj t'a koonaa soodo ti ere ki kune. ¹⁵ Wo kune donj geeger Kapernayim, kun elkiyo miñ Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha! Raa y'un ti'n d'eeга adda diine donj unto.» ¹⁶ Isa y'an di ruute sey a sanalliyagi, y'ede: «Wede un ollige manj, genj aa y'ollige nuuno. Wede unni koogire manj, genj aa yi koogire nuuno. Wo wede i ni koogire manj, genj aa yi koogire wede i n'igibo.»

Kama ki sanalliyagi kane ada sarat makumu sire

¹⁷ Kane sanalliyagi ada sarat makumu sire genj an di-gimo ulbanj òoniyo t'unjsuwo, wo an di ruute, an'de: «Galmeegey, siitandani tonj an ayn'ollige aame ay an rootiyo munda ti sundá manj.» ¹⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuñ ni wolliiyo Meeda siitandani, t'a iiro ti kandaane aakede omile mizzi. ¹⁹ Kun ollo, n'un ele toogo ere kun d'ozire t'ekki mimbayi, t'ekk'ottiyagi wo t'ekki toogo pay ere ki

adu, wo munda un d'isa ulsu a kune umbo. ²⁰ Wo beehiye kune ulbugun un isiyo unse kono siitanfani an un ollige, wo ki too man beehiye a ceere ulbugun aase unse kono sumbiyagun raanjiyta adda mattup ki Raa a kandaane.»

Isa ulbi unse

(*Matiye 11.25-27*)

²¹ Aame genno batum, Isa Unde Kamilen ti di'n unne addi t'unjuwo wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nun, kee Galmee'ki kandaane ti siido, ni ki tamma kono suldi en k'an di'n umbida a don suuniyo k'ono wo a don eedan soodo a elkiso gen me, wo k'an t'iidiba ita a don aa inni sunni. Eyye Mee'ki nun, gen ki dihe suldi a t'ise injkino. ²² Suldi pay Meego Raa y'o n'ele a beezó. Wenda soo ton a suune Ulo umbo, i y' suune Meega danjal, wo wenda soo ton a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane don Ulo yi dehu y'an t'oodiba itadi danjal.»

²³ San man Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute a kane siidan, y'ede: «Unjuwo a kune a munda wede kun woliyo enno. ²⁴ Kun ollo, n'un di rooto, nebiyagi baadan ti mozagí baadan an dihe an di wolle munda wede kun woliyo enno, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige enno, wo an gi di y'illiga ye.»

Ono ombide a tukki wede beehiye ti siido Samari

(*Matiye 22.34-40; Markus 12.28-31*)

²⁵ Onniyo soo, wede suuniyo k'oogoro yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono a Isa. Injkinu man y'a d'iide sirpadi, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?» ²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «An riije adda mattup k'oogiradin moo me? Moo me ki gariya adda me?» ²⁷ Wede gen yi di'n gime onami, y'ede: «An riije, an'de: «Ki geyyo Galmeege Raazá ti adda pay, ti unda pay, ti toogada pay wo ti elkisada pay*.» Wo son an'de: «Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum*.» ²⁸ Injkinu man Isa yi di ruute, y'ede: «Onama ki ni ruute gen derec. K'iso injkino wo k'a lekka.»

²⁹ Wo wede suuniyo k'oogoro yi dehu y'a t'okkima bizi, injkino y'a tunde Isa, y'ede: «Bakada wee wee?» ³⁰ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «I d'ede wedusu soo injkino, yi deegu ti Zeruzalem y'ambe ki geeger Zeriko. Yo yi-t'iire bey don dekkiyo k'urzi, suldzizi an t'uube pay, an di y' gusse, an di y'iili pulpul a siido wo an d'ingile. ³¹ San man i d'iido wede sefeke yi deegu t'urzi

genno kay. Aame y'iina yi wulle wedusu kan moone man, y'a udfde dokki ti yode, y'a ingile. ³² Injkinu kay i d'iido wedusu yon ti biza bumfu Lebi y'iina a ume genno, wo aame yi wulle wede genno man, y'a udfde dokki ti yode, y'a ingile. ³³ San i d'iido Samariten yi t'ette torguwo, y'a iina a ume genno kay. Aame yi wulle wede genno man, i di t'ize sommagi baadan. ³⁴ Y'a d'iide goppon ki tuddi wo a kundayi yi d'ibiti egey ti toote k'inni bin, man yi di giitite. Y'a di y'umbe eego buurizi, y'a-di t'iide k'adda k'ille wo y'a ti y' ziipe a ume deegu torgagi, y'a-t'udige dok. ³⁵ Soggo ti soohe man, yi d'iidiba tamma sire, yi-d'ele a wede boy wo yi di ruute, y'ede: «Wede en k'a-t'udigo dok a eedi. Wo sonko ette a biita ton ki y'oola ye, aame ni-gimo man, munda wede ki dagga kono yode gen, nun batum n'a di y' t'ela.»

³⁶ Man Isa y'a ruute sey, y'ede: «A elkiyada man, ti diine don torguwo ado gen, wede tuuku baka ki wede don k'oogire an yi gusse me?» ³⁷ Wede suuniyo k'oogoro yi di'n gime onami, y'ede: «Bakadi wede i ize adde koduwo a yode genno.» Injkinu man Isa yi di ruute, y'ede: «Gen k'odo, kee ton k'aasoy injkino kay.»

Isa yon di Mariyam ti Marte

³⁸ Aame Isa kane ti sanalliyagi an sooro a urzi gen, an t'iide adda k'ille soo, a ume gen i d'ede erewo sundutu Marte tod' t'anni ziida di tode. ³⁹ To Marte i-d'ede teematu sundutu Mariyam, tod' t'a-guune a sirpa zon ki Galmeege ti d'ollige ono don yi dooyiso. ⁴⁰ Marte gette naabo zigile i ti ziida, t'a d'iide k'ume k'Isa ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nun, kee a-ki kaza munda ye koo, kunun teemado gette naabo pay t'o d'iili a nun siido me? Injkinu ki rooto t'a di n' nooge» ⁴¹ Man Galmeege yi di'n gime onamtu, y'ede: «Marte, Marte, kon ulbi i-d'oodiyo wo mi d'elkiso ki suldi baadan, ⁴² wo munda soo danjal wede i dehu m'aase me. To Mariyam ti biire munda wede majjaane a jiire, wenda yi k'aane yi ki t'oodiba ye.»

11

Dooyiso k'Isa a urzi tondiyo Raa

(*Matiye 6.9-13*)

¹ I d'ede onniyo soo, Isa yi tondiyo Raa a ume soo injkino. Aame y'a ti dinge ti tondiyo man, wede soo ti diine sanalliyagi y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nun, k'ay ti'n dooyi urzi tondiyo Raa, aakede Zan Batis y'a duuye sanalliyagi.» ² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kun tonde Raa man, kun d'eeso:

* 10:27 10.27 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5.

† 10:27 10.27 Kun wollo adda mattup ki Lebistik 19.18.

“Meegey,
kee k’iso duwo pay an di suune kee Ra
kamilen,
Mozikadá k’a-di t’edi.
3 Onniyo ti onniyo k’ay eeli ombadey ere
ay di t’ide.
4 K’ay t’isi tambobino a oldfiko ere ay ize a
kee,
kono kaye tonj ay isiyi tambobino a wede
tuuku ay ize ulsu kay.
Wo k’ayn’ooli ye adda naamiya daggiya i
ceera eedey ay t’etta adda k’oldfiko
ye.”

Ombiṇe a urzi tonḍiyo Raa

5 Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Kun ollo,
aakede wede soo ti diinaganj i-d’ede lanze,
y’a ette ki boozí a did’do meeda, wo y’a
t’eese: “Lanze ki nuṇ, kee k’o eeli mappa
aḍo, 6 kono wede soo ti diine lanziyagó
y’iina ti torguwo di nuuno, wo nuṇ munda
k’ombo ni di t’ele umbo.” 7 Yo lanziyá um-
mey t’adda biino y’a t’eese: “Kee ki n’oolo
deḍḍek, kono t’innizó biza n’ay t’ippe baa,
ay moone, ni k’aane ni ki t’ooziga n’a-
ki t’ele mappa ye.” 8 Wo kun ollo, n’un
di rooto, lanziyá yi t’ooziga yi-t’ela sulfi
ḍonj pay yonj yi dehu, kono yonj lanziyá
ye, wo kono yonj yi kod’fime baadanj a
munda wede yi dehu me. 9 Wo nuṇ n’un di
rooto: Kun tondo wo munda an un t’eela,
kun dehitu wo kun t’oona, kun koppo biza
wo an un di-t’ihina. 10 Wede tuuku yi
tonḍiyo manj, munda an i-d’eeliyo, wede
yi dehitu manj, yi d’ooniyo, wo wede yi
koppio biza manj, an i di t’ohine. 11 Meege
tuuku ti diinaganj, aame uli [yi tunde ombó
manj, yi di t’ele morkkolo me? Koo] yi
tunde puuniso manj, yi di t’ele miipo me?
12 Koo yi tunde kumilso manj, yi di t’ele
otto me? Aha, umbo! 13 Injkinó manj kune
ḍonj addugunj ulpi tonj, kun suune eliyó
sulfi ḍonj majjandani a innigunj. Wo geṇ
tanj miibi a ceere Meega Raa a kandaane
y’aane y’an t’ele Unde Kamilen a ḍonj i yi
tonḍiyo me!»

Isa ti Belzebul

(*Matiye 9.32-34; 12.22-30; Markus 3.22-27*)

14 Onniyo soo, Isa y’a-t’ilmi siitan ere
wede’ṇj ti t’ippe bizí yi k’orbe ye geṇ me.
Aame siitan gette ti t’ud’de manj, wede
geṇ bizí a t’ihina, y’a iise ono, wo kane
ḍonj duuru an ziiḍa giggiranj. 15 Aame
geṇ ḍonj ongo ti diinayanj an di ruute,
an’de: «Tode Belzebul Meeda siitandani
i eliyó toogo ki lommmite siitandani me!»
16 ḍonj onjgonj an dehu an i d’ekke ikka
t’urzi k’onomá. Injkinó manj an di y’
tunde y’an d’ise munda k’armika, a kize
yonj Raa yi y’igibo. 17 Wo Isa y’a zuune
elkisadanj, injkinó manj y’an di ruute, y’ede:

«Moziko ere tuuku ḍonjtú an deyyiso ti
tuddanj manj, mozikadanj a latte, boyḍizanj
a di ruugite wede soṇ ekki bakadí bakadí.
18 Geṇ injkinó kay, aame Meeda siitandani
ti deyyiso ti siitandani eebutú manj, geṇ
an deyyiso ti tuddanj batum. Wo de geṇ
ki kotto, mozikatú ti k’aane ti ki lekke
ye! Ni rootiyo injkinó kono kun’de, ni
lommmite siitandani o eliyó toogo Belzebul.
19 De injkinó manj, ḍonj a itaganj an lommmite
siitandani ti toogo k’aaye? Geṇ kane ba-
tum an un kaza munda wede kun rootiyo
a tukki nuuno geṇ de’ec ye. 20 Wo de
geṇ, nuṇ o eliyó toogo Raa ni lommmite
siitandani me manj, geṇ i-kaza Moziko Raa
tod’ t’iina di kune baa.

21 Aame wede’ṇj toogo ti aryagí geṇ boozí
y’a ti y’ boohé, injkinó manj maaladi wenda
soo tonj y’a ki botte ye. 22 Wo de aame
i iido wede toogo ti yode wo yi y’ jiiere
manj, aryagi ḍonj pay yi zaapu addí geṇ y’a-
t’oobe, wo sulfi ḍonj pay y’a siki y’an di
dokkida a ḍuwo.

23 Wede yonj ki nuuno ye’ṇj, yonj aduzó,
wo wede y’a ki n’ noogiyo ki tussiyó ye’ṇj,
yonj yi teepiyo ki teepiyo.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu
(*Matiye 12.43-45*)

24 «Aame siitan ti tukki wedusu ti
t’ad’ḍiya manj, ti d’engilso k’adda balda
dehutu k’ume wede t’a lekkey, wo ti
ki d’ooniyo ye. Injkinó ti rootiyo adda
k’addutú, ti d’eesiyo: “Ni-kime k’adda
bindó ere an di n’ilmo.” 25 Wo a
kamatú gette, t’iide’ṇj ti-t’uuney biino
rookiyo kamilenj wo sulfutú okkime be-
hiye. 26 Injkinó manj ti di kama k’adda
balda, t’a waaku siitandani ti doolo sarat
bundidí a jiiere tode sey. An di-kama kanj
soo, an t’ettiyo adda biino gettiyo, i-t’isiyo
boozanj. Injkinó yo wede geṇ, lekkiyadi ere
k’ita i-t’isiyo onṅe i ceeriyo ere ki poone.»

Unṣuwo ere a jiiere

27 Aame Isa yi rootiyo injkinó geṇ, i
d’ede erewo soo injkinó ti diine ḍonj duuru,
ti di ruute ti golla awwa, t’ede: «Unṣuwo
a erewo ere t’a ki zirke adda k’addutú wo
k’a uude uḍutú.» 28 Wo yonj yi di ruute,
y’ede: «Wo unṣuwo a jiiere a kane ḍonj
ollige ono Raa wo an di sooru eego.»

Tonḍiyo ki munda k’armika
(*Matiye 12.38-42*)

29 Kane ḍonj duuru an d’ettiyo k’ume
k’Isa. Aame an t’ugiye manj, y’a iise
rootiyo, y’ede: «Ita ḍuwo ḍonj anḱeṇṇo
eṇ, kane ḍonj ulpi, an tonḍiyo munda
k’armika a kize Raa yi n’igibo. Wo armika
ti doolo Raa y’an k’isa ye, daa ki armika
ere Raa y’ize ti kaaga a nebi Zonas ye manj.
30 Kun suune Zonas y’a guune munda

wede Raa y'an di gize a doŋ geeger Ninib* . Gej inŋino nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a koono munda wede Raa y'an kiza a doŋ ankeŋno kay. ³¹ A onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, mohita ere ti siido ki kese dandi† t'a ooziga ki tukki duwo doŋ ankeŋno, wo t'an di roota: "Kune'ŋ booro t'unni ziida." Ti roota inŋino kono tod' t'iizigo ti siidiyagi doŋ dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamon, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiiere Salamon sey. ³² A onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, doŋ geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo doŋ ankeŋno, wo an di roota: "Kune'ŋ booro t'unni ziida." An roota inŋino kono aame doŋ geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa maŋ, an di-gime lekkiyadan. Wo a enno i d'ede wede ede y'a jiiere Zonas sey.»

Eda kane toore tudde

(Matiye 5.15; Markus 4.21; Lik 8.16)

³³ «Wenda soo toŋ y'a-t'oyye pitila kono yi-ti t'ombida, ise y'a-t'ossibe bogoro umbo. Ki too maŋ y'a ti dodde t'awwa kono doŋ ette k'adda biino an di wolle toore. ³⁴ Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edaya kane bee maŋ, tudda pay tin adda toore, wo aame edaya kane bee ye maŋ, tudda pay tin adda zimolo. ³⁵ Inŋino maŋ ki koono metike kono toore wede a tudda geŋ, a ki t'ise zimolo ye. ³⁶ Wo aame tudda pay adda toore daa munda ki zimolo maŋ, tudda pay gettin adda toore, geŋ aakede pitila ti tooriyo tudda ti tooratú wede kereŋ geŋno.»

Isa ti Pariziyen wo ti doŋ suuniyo k'oogoro

(Matiye 23.4,6-7,13,25-27,29-31,34-36)

³⁷ Aame Isa y'a ti diŋge onami maŋ, i d'ede wedusu soo yoŋ Pariziyen y'a ti y' wiike y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide k'adda boy, wo an di-guune ombó. ³⁸ Yo Pariziyen y'a ziida giggiri aame yi wulle Isa ki poone y'a t'eesse ombó'ŋ, beezi yi k'upile ye aa mongidagi an ruute me. ³⁹ Inŋino maŋ yo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune Pariziyen! Kune'ŋ kulso ti bogoro kun t'opilso daaraŋ beehiye, wo addugun óoniyo boo ti tama k'oogire wo ti bundiko. ⁴⁰ Kune doŋ elkisagun umbo, kun suune kereŋ Raa wede ikkima ume ti paate geŋ, ikkima ume t'adda toŋ yode me. ⁴¹ Wo ki too maŋ a kane doŋ an k'ede munda ye, kun an elo t'addugun pay, inŋino kune kun t'isa kamilen.»

⁴² Wo dabar a kune Pariziyen! Kune'ŋ a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi doŋ sunni sunni i d'eliyo unŋuwo a zaami, ise puutagi doŋ ki zaami toŋ maŋ. Wo de munda wede kun d'ise ki diine a duwo, ti geyyiso ki Raa, kane geŋ kun d'ooliyo a kese. Ki too maŋ ki poone kane geŋno doŋ kun d'ozire eego me, wo suldi doŋ sunni sunni toŋ kun ki'n ooli ye.

⁴³ Dabar a kune Pariziyen! Kune'ŋ adda boydi doŋ in di dooyiso, kun geyyiso kun koone a ume wede suma, wo a bere doŋ duuru toŋ, kun geyyiso duwo an un di'n t'eesite ti ottiso. ⁴⁴ Dabar a kune! Kune'ŋ doŋ aakede muuziyagi daa zappu monŋali, doŋ an sooru eego daa suuniyo a urzi k'oogoro an t'isiyo ganigi a daana Raa me‡.»

⁴⁵ Wede soo ti diine doŋ suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, a onama geŋ kee ki kalda kaye ti kane pay.» ⁴⁶ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Dabar a kune doŋ suuniyo k'oogoro pay! Kune'ŋ duwo kun di'n isiyo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro doŋ ti doolo kune batum kun a ziipe t'eggun t'ekki doŋ ki Raa, sarkiyatú oone aakede kun zaapu attidi a dar. Wo a attidizaŋ geŋ, kune ti yilsagun soo toŋ kun aa ki bottiyo ye ki noogiyadan me. ⁴⁷ Dabar a kune! Kun aabudu muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, kane doŋ mongidagun an ti'n iide. ⁴⁸ A onamun ti suldi doŋ kun isiyo geŋ, i-kaza kun iyye a naabo ere ki mongidagun g'ize te, kono kane an ti'n iide nebiyagi me, wo anken kune kun d'aabudu muuziyagan. ⁴⁹ Kono kamo Raa ti suuniyo k'ono ere i d'ede gette y'a ruute, y'ede: «Nuŋ n'an t'igiba nebiyagi ti doŋ zina, doŋ onŋon ti diinayan an ti'n t'ida, doŋ onŋon an di'n dabira.» ⁵⁰ T'ume k'eesiyo duniya bini anki, an iide nebiyagi baadan, wo kono ki puuzadan gette kune duwo doŋ ankeŋno Raa y'un ti'n t'ela dangay. ⁵¹ Ki poone an iide Abel, saŋ doŋ ti doolo bini Zakari wede an y'iide adda booro Boy Raa, a diine k'ume sedeke ti Boy Raa. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, kane doŋ ankeŋno eŋ Raa yi ti'n t'ela dangay kono ki puuzadan.»

⁵² Dabar a kune doŋ suuniyo k'oogoro! Kune'ŋ kun a-t'ippe a urzi wede i d'eliyo suuniyo ki Raa te. Kune batum kun ki sooru eego ye, wo a doŋ i dehu an d'ozire eego kun an t'iigire.»

⁵³ Aame Isa yi t'udde t'adda boy geŋno maŋ, kane doŋ suuniyo k'oogoro ti

* **11:30** 11.30 Kun wollo adda mattup ki Zonas 3.3-5.

† **11:31** 11.31 Mohita ere ti siido ki kese dandi: I-kaza mohita ere ti siido Seba. Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 10.1-13.

‡ **11:44** 11.44 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 5.3 wo Nombire 19.11.

Pariziyen an di gulkuwe baadan ti yode, wo an di y' tundite a urzi k'ono baadan. ⁵⁴ Injino geŋ kane an i ekkiyo ikka kono an t'oono munda wede butte adda k'onami.

12

Kun koona mentikagi ti doŋ bizaŋ sire sire

(Matiye 10.19-20,26-33)

¹ Aame geŋ doŋ duuru baadan baadan an t'ugiye, ume an d'ozire toŋ umbo, an t'oniyilse dugganan. Isa y'an di ruute ki poone a sanalliyagi, y'ede: «Kun koona mentikagi a orme wede ki Pariziyen, i-kaza an d'ede bize wede sire sire. ² Derec, suldi doŋ pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono doŋ pay i ki dehu duwo an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo duwo an di'n olliga. ³ Kono kamo suldi doŋ pay kun ruute a zimolo geŋ, saŋ onniyo soo duwo an di'n olliga kereŋ, wo munda wede kun miliŋe a kuude bakagun adda biino appiya geŋ, saŋ onniyo soo an di y' roota aa an a ti gili t'ekki biino an folle.»

Wedusu wede kun i-d'orgide

⁴ «Lanziyagi ki nuŋ kun ollo, n'un di rooto: Kun an orgide ye a doŋ i t'owwo tudde, wo saŋ maŋ an k'aane an aa k'ise munda ti doolo sey ye. ⁵ Nuŋ n'un di y' kaza wedusu wede kun i-d'orgide me: Kun orgido a Raa, yode wede aame kun t'inda maŋ, i-d'ede toogo y'un di'n t'ette k'adda k'uwwo. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, geŋ a yode kun i-d'orgide me.

⁶ Kun suune ooyo paat doo miŋ in t'owile ti soŋko sire kollo, wo ti diinayan soo toŋ Raa i ki dandiya ye. ⁷ Wo soŋ ilali k'eggun geŋno toŋ Raa yi ti'n kaza pay. Injino kun orgide ye, kono kune zooyagun yi jiire ooyo baadan!»

Wede ono udfde ti bizi a daana duwo yon ti Isa

⁸ «Kun ollo, n'un di rooto, wede tuuku yi ruuta a daana duwo yon ki nuuno maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋno toŋ, n'a rootey kay yon ki nuuno a daana maaleekiyagi doŋ ki Raa me. ⁹ Wo de wede tuuku yi ruuta a daana duwo yi ki n' suune ye maŋ, nuŋ toŋ n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a daana maaleekiyagi doŋ ki Raa me. ¹⁰ Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋno maŋ, a oldikadi gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo de wede tuuku i kaldita Unde Kamileŋ maŋ, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye.

¹¹ Aame an un di'n t'iidey k'ume doŋ booro adda boydi doŋ in di dooyiso, ise ki daana doŋ deero, ise ki daana mozagi toŋ maŋ, ulbugun un t'oodfey ye a maana

k'ono doŋ kun d'oodfey eggun, ise a munda wede kun di rootey me. ¹² A ume geŋ miŋ Unde Kamileŋ t'un di'n dooyey a munda wede kun di rootey me.»

Ono ombide a tukki wede laale elkisadi umbo

¹³ I d'ede wedusu ti diine doŋ duuru yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto a leemad'o y'ay ti dokkidi laale ki meegey wede y'ay iili me.» ¹⁴ A wede geŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wee wee i ni ziipe wede dekkiyo booro a suldfugun, ise wede dokkide laalagun me?» ¹⁵ Saŋ maŋ y'an di ruute a doŋ pay, y'ede: «Kun koona mentikagi, kun okkibe a suldi pay ye, kono lekkiyo wedusu ere ki kotto gette t'ettiyo t'urzi suldi doŋ ki laale ye, ise yon laalay'i baadan toŋ maŋ.»

¹⁶ Injino maŋ y'an d'iide taaya t'urzi k'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu ki laale, i-d'ede dombi majjandani yidarniya. ¹⁷ Yo yi rootiyo t'adda k'addi, y'ede: “Nuŋ geŋ n'aase mummino, n'a obita mudizo a ume too me, ume oo k'ede ye me?” ¹⁸ Saŋ y'a ruute sey, y'ede: “Eŋno munda wede n'aasa me, giyyag'o eŋ n'a-kossita, n'an abaifa ti doolo deero, mudizo pay ni-t'obita adda wo suldi doŋ ti doolo toŋ maŋ. ¹⁹ Saŋ ni di roota a tudd'o batum: hay nuŋ geŋ me, eŋno suldi kaca kaca k'ozzinagi baadan, n'a-puuka, n'a ooma, n'a sifa wo n'aasa unsuwo.” ²⁰ Wo Raa yi di ruute, y'ede: “Kee wede elkisada umbo, a diddo ettiyo batum nuŋ unda ni t'amba, wo geŋ suldi doŋ pay k'ukume aaye?” ²¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geŋ aasa injino ki wede y'okumso laale a yode batum, wo yi k'okumso laale ki suldi Raa ye me.»

Zaapu k'adde a Raa

(Matiye 6.25-33)

²² Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Geŋ kono k'injino n'un di rooto: Kune a lekkiyagun ulbugun un t'oodfey ye a urzi k'ombo, ise a urzi k'ossiyo ere ki tuddugun toŋ maŋ. ²³ Ki kotto lekkiyagun ere kun lekkiyo ette ti jiire ombo, wo tuddugun ti jiire ossiyo. ²⁴ Kun wollo gaagagi, an ki korso ye, an k'aydu ye, an k'ede giyyagi ye wo ume ti doolo k'obite k'ombadan ye, wo Raa yi di'n modf'iyi. Wo kune'ŋ ki kotto kun i jiire embi taŋ baadan! ²⁵ Wee wee ti diinagun, ti ulbe k'oodfiyo wede i-d'ede geŋ, y'aane y'a d'aagila ti k'edise soo onniytagi doŋ ki lekkiyadi a duniya ette? ²⁶ Aame a suldi doŋ bo-boolon danŋal toŋ kun k'aane ye maŋ, de ki moo me kune ulbugun un d'oodfiyo a suldi doŋ pay ti doolo a urzi lekkiyagun me? ²⁷ Kun wollo bobbo soole, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi

ye. Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamoŋ toŋ ti laale wede pay i-d'ede geŋ, yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo soole soo toŋ maŋ. ²⁸ Inŋkino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda aŋki kuti kutiŋ, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwu mendí. Geŋ taŋ miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata! ²⁹ Wo kune ulbugun un ki t'oode daayum a urzi dehutu k'ombo ti sobo ye. ³⁰ Suldi pay geŋ, daayum i'ni dehutu kane doŋ pay adda duniya i ki suune Raa soo danŋal ye geŋŋo. Wo Meegugun Raa, yoŋ yi suune suldi geŋ kun i dehu a urzi lekkiyagun me. ³¹ Ki too maŋ kun deho ki poone Moziko Raa, wo saŋ suldi geŋ y'un di'n t'ela kay.»

Laale wede a kandaane
(Matiye 6.19-21)

³² «Kune aakede torfo moode ere baata toŋ maŋ, kun orgide ye! Derec, Meegugun Raa yi wulle maŋ beehiye Mozikadi y'un di-t'ele me. ³³ Sulduŋ doŋ un d'ede kun t'owilto, wo soŋko kun an di dokko a doŋ an k'ede munda ye. Kun soko zaada ere i ki ruumiyo ye wo ti laale wede i ki dagga ye a kandaane, a ummey wede k'oogire yi k'aana yi ki botta ye, a ummey amma toŋ ti ki ti y' latta ye. ³⁴ Derec, a ume wede laalagun yi lekkiyo geŋ, addugun toŋ aŋgeŋŋo.»

Doŋ naabo i lekkiyo zeere
(Matiye 24.43-51)

³⁵ «Kun ti ketto toonugun a munda wede kun ise, wo pintilagun ooyisito. ³⁶ Kun lekko aakede doŋ naabo doŋ an delliyo kama ki goolayan ti tarnaape seedu, kono saŋ aame y'iina wo yi guppa biza maŋ, kesiko an i-di t'ihina. ³⁷ Unsuwo a doŋ naabo geŋŋo, doŋ goolayan a kamadi yi'ni t'oona kane zeere. Derec inŋkino wo n'un di rooto: Yoŋ yi-t'ossa suldi naabo, y'a ti'n koono doŋ naabadi me, wo aame geŋ yoŋ y'an t'ela ombó. ³⁸ Aame yi-kimo a didfo meeda ise ki biza soohe toŋ maŋ, yi'n uuna kane zeere maŋ, geŋ unsuwo a kane.

³⁹ Ono eŋ kun ollo koduwo: Aame wede boŋ geŋ yi suune peedo ere wede k'oogire y'etto maŋ, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye. ⁴⁰ Kune toŋ maŋ kun koono mentikagi, kono nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidi a naabadi

⁴¹ Inŋkino maŋ Piyer y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ono ombide ki'ni rootiyo eŋ a kaye danŋal kunuŋ, a duwo pay ko?»

⁴² Maŋ Galmeege y'i di ruute, y'ede: «Inŋkino maŋ wede yeeriyo wede i seedu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo geŋ, a yode geŋŋo galmeege yi oola attidi pay ki doŋ naabadi onŋon me, kono y'an t'ela ombadan aame peedo t'iida maŋ. ⁴³ Unsuwo a wede naabo geŋ me, aame galmeege a kamadi yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo maŋ. ⁴⁴ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede inŋkino geŋ galmeege yi di t'ela attidi ki suldizi pay a beezi. ⁴⁵ Wo de aakede wede naabo geŋ y'ilka adda k'addi, y'iisa: "Galmeege eŋ yi t'usso", wo yi t'iida taazu doŋ naabo ti doolo kuuli wo erayi, yi t'ussa a ombó ti sobito i jiira eedi. ⁴⁶ Aame geŋ galmeege y'a aana a onniyo ere wede naabo geŋ yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye. Galmeege yi di t'ela danŋay ere zakidi wo yi-t'ela aggadi aa ki doŋ i ki zaapu addaŋ a Raa ye.

⁴⁷ Wede naabo wede i suune munda wede galmeege yi dehu, wo y'a ki t'ikkima tuddi y'a ki t'ize ye naabo ere aa galmeege yi dehu te maŋ, yoŋ geŋ y'a t'oona kossiyo baadan. ⁴⁸ Wo wede naabo wede yi ki y' suune ye munda wede galmeege yi dehu me, wo yi t'ize naabo ere y'a t'oone kossiyo maŋ, kossiyadi t'aase baata. A wede suldi baadan an i ele a beezi geŋ, an tonda baadan kay, wo a wede an ziipe addaŋ baadan geŋ, an tonda baadan sey a ceera.»

Isa y'iido ki moo me?

⁴⁹ «Nuŋ n'iido n'a-t'oyye uwwo a duniya te, wo aŋkeŋŋo eŋ ni dehu t'adde soo, tod' ti ziiida baa. ⁵⁰ Nuŋ n'a adfa t'urzi dabar aakede an ni suyyiso batem, nuŋ biza k'ulbó i zehiso wo a zehita bini danŋiya ki suyyiso batem gettiyo. ⁵¹ Kune kun elkiyo nuŋ n'iido n'un t'ela toose adda duniya ko? Aha, wo n'un di rooto, kono nuuno geŋ duwo tuddaŋ an ti-t'ahinta. ⁵² Ti aŋki eŋ doŋ adda boozan kane paat maŋ, tuddaŋ an ti-t'ahinta, doŋ ado ki tukki doŋ sire, wo doŋ sire ki tukki doŋ ado. ⁵³ Meege y'a t'ahina ti tukk'ulí wo ulo ti tukki meegi, meede t'a t'ahina ti tukk'ututu wo uto ti tukki mettú, ande t'a t'ahina ti tukk'ere k'ulutú wo ere k'ulutú ti tukk'andutú.»

Suuniyo k'ita suldi doŋ i-kaza munda wede aana

(Matiye 16.2-3)

⁵⁴ Isa y'a ruute sey a doŋ duuru, y'ede: «Aame kun woliyo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo maŋ, a kaamiki kun d'eesiyo: "Mizzi yi koppa", wo geŋ ki kotto i-t'isiyo. ⁵⁵ Wo aame kun owwiyo maaye yi baahu ti kese ki d'andi maŋ, kun d'eesiyo:

* **12:55** 12.55 Di kane Yawudiyagi an woliyo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo maŋ, an d'eesiyo mizzi yi koppa. Wo aame an owwiyo maaye yi baahu ti kese ki d'andi maŋ, an d'eesiyo ume aŋki y'iisa wehini, geŋ a di kine inŋkino ye.

“Ume anġi y’isa wehini”, wo geŋ ki kotto i-t’isiyo*. ⁵⁶ Kune doŋ bizigun sire sire, kun d’aaniya kun di suuniyo ita suldfi doŋ kun wollio t’edagun isiyo a siido wo a kandaane me, wo de ki moo me ita suldfi doŋ Raa y’isiyo ankeŋno kun ki’n suuniyo ge me?»

Tôwwô k’ono ti aduzá
(Matiye 5.25-26)

⁵⁷ «De ki moo me munda wede ki diine kune batum kun d’ise, kun ki y’ suuniyo ye me? ⁵⁸ Aame ti leemadâ un ede ono, wo kune a urzi kun ette k’ume wede booro botto geŋ, ti yode ono kun ti’n ôodo. Para maŋ y’a-da t’iida k’ume wede booro maŋ, wede booro y’an gi di t’eley a bey k’asigiryagi, wo kane an ki ti t’eley dangay. ⁵⁹ Ki kotto n’a di rooto, t’ume geŋ ki ki t’adfa ye, daa ki munda wede an dehu k’an ki y’ela pay ye maŋ, tammiyagi doŋ suŋni suŋni toŋ an a-k’oola ye.»

13

I dehu kun di-kime lekkiyagun

¹ Aame geŋ i d’iido duwo an i-t’iide taaya a Isa, mummino Pilat y’ele urzi doŋ miibi ti siido Galile an di’n iide, aame an isiyo sedeke a Raa geŋ me. ² Isa y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Kune kun elkiyo aame kane doŋ ti siido Galile an ti’n iide inġino geŋ, i-kaza kane doŋ k’oldfiko a jüre doŋ ti siido Galile ti doolo pay ko? ³ N’un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye maŋ, kune toŋ kun di-t’inda pay aa kane. ⁴ Wo kane doŋ koomat makumu gessire boy wede sohuru ki Silowe y’an di ti’n ruuge an t’inda geŋ, kun elkiyo kane doŋ k’oldfiko a jüre doŋ ki geeger Zeruzalem ti doolo pay ko? ⁵ N’un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye maŋ, kune toŋ kun di-t’inda pay inġino kay.»

Ono ombife a tukk’undumu daa k’innizi

⁶ Saŋ maŋ Isa y’an di ruute ono ombife enno, y’ede: «I d’ede wedusu yi d’iite undumu sundi pigie adda doome k’inda biŋ. Onniyo soo yo wede geŋ y’a iido yi dehu yi rakke innizi, miŋ umbo yi ki d’uune ye. ⁷ Inġino maŋ yi di ruute a wede naabadi, y’ede: “Ki wollo, pigie en iide ozzine adfo ni d’ettiyo d’ettiyo ni rakke innizi miŋ ni k’ooniyo ye. Inġino ki ti y’ d’ekko, yi t’amfu uime ki bita.” ⁸ Wo wede naabo yi di’n gime onami, y’ede: “Galmee’ki nuŋ, ki y’oolo y’a-t’ozzine sey k’anġi me, siido itadi n’a-t’ottiba a t’isa doŋgite, maŋ n’a d’obita iizi. ⁹ Geŋ inġino ozzine ki daana en koo yi t’eha maŋ, umbo pi maŋ k’a ti y’ d’ekka kollo.”»

Eljo beeko a erewo a onniyo ere ki puukiyo

¹⁰ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹¹ A ume geŋ i d’ede erewo, siitan ti ziida diine darti i-d’ede ozzine koomat makumu gessire, ti lekkiyo ottilso ume t’a t’ôhira d’elele umbo. ¹² Aame Isa yi ti wulle maŋ, y’a ti wiike wo yi di ruute, y’ede: «Erewo no, koŋ te kettiyo ye baa, m’uune bee ti eenizi me.» ¹³ Yoŋ yi di ziipe beezi a tuddutu, a kaamiki t’a t’ihira d’elele wo t’a iise tamma Raa. ¹⁴ Wo yo goole boy geŋ yi-ti gulkuwe a beeko ere Isa yi ele a erewo a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi gette. Inġino y’a t’ihina bizi wo y’an di ruute a doŋ duuru, y’ede: «Adda suuk i d’ede onniyo zoot ere ki naabo te. Kune kun dehu beeko maŋ, kun d’etto adda k’onnityagi geŋno, a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye.»

¹⁵ Maŋ Galmeege yi di’n gime onami, y’ede: «Kune doŋ bizigun sire sire, a onniytagi doŋ ki puukiyadiŋ wede tuuku toŋ yi-t’eeziyo ti kuulaye’ŋ burizi koo, ise buurizi koo maŋ, kun an t’elijo ahu dee me? ¹⁶ Erewo ette tod’te ti biza bumbu k’lhirayim, Meeda siitandani ti ti-gitte i-d’ede ozzine koomat makumu gessire, geŋ i k’ise ye ko a onniyo ere ki puukiyadiŋ kino, ni di t’eeze sibatú me?» ¹⁷ A rootiyo k’Isa gette, kane pay doŋ k’olmidayî an ziida sukiyagi, wo kane pay doŋ duuru geŋ ulbaŋ unse a suldfi doŋ pay y’isiyo i ceeriyo eego geŋ me.

Ono ombife ekk’ulo k’undumu sundi mutard

(Matiye 13.31-32; Markus 4.30-32)

¹⁸ Maŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Moziko Raa tod’ ti deeyiso toŋ aa moo me? N’a t’eesse tod’te aa moo me? ¹⁹ Tod’ ti deeyiso aa ulo k’undumu soo sundi mutard wedusu y’a t’umbe y’a-giira adda jineene. Saŋ a t’udfde, a t’ize undumu wo embi an d’appiyta boydi ekki laydayi.»

Ono ombife a tukk’orme

(Matiye 13.33)

²⁰ Isa y’a ruute sey, y’ede: «Moziko Raa n’a t’eesse tod’te aa moo me? ²¹ Tod’ ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo boolon, t’a-t’obe a moonoo baadaŋ lootiyo, wo saŋ orme geŋ moonoo yi-ti t’oozige pay.»

Biza bumbu wede peryeye

²² Aame Isa y’ambe ki Zeruzalem geŋ, yi d’ettiyo geeger ti geeger, ille ti ille, yi dooyiso duwo. ²³ Maŋ i d’ede wedusu y’a yi tunde, y’ede: «Galmee’ki nuŋ, de geŋ Raa yi d’utta duwo boolon danjal ko?» Inġino Isa y’an di ruute a doŋ duuru, y’ede: ²⁴ «Kun ollo, n’un di rooto, kun elo

gotono kun t'odo ti biza peryeye. Derec, doŋ baadaŋ an deha an t'ette ti biza geŋŋo wo an ki d'aana ettiyo ye.

²⁵ Saŋ onniyo t'aana ere wede boŋ y'a t'ooziga wo biza y'a di-t'ippa ti kerle, maŋ kune kun d'ooŋa ti paate. Aame geŋ kun t'eesa koppiyo a biza bumbu, wo kun di roota: "Galmeegey, k'ay t'ohon!" Wo yoŋ y'un ti'n kima onamguŋ, y'a t'eesa: "N'un ki'n suune ye kune ti tunda me." ²⁶ Inŋkino maŋ kun di roota kun t'eesa: "Kaye ay d'iimito, ay d'iifito ti kee kaŋ soo, k'a duuyite a urziyagi ki geegirzey pây." ²⁷ Wo yoŋ y'un di roota sey: "N'un ki'n suune ye kune ti tunda me. Kun ti ledfo dokki ti tuddo me, kune doŋ pay isiyo suldi doŋ ki diine ye." ²⁸ Wo aame kun wulley Ibrayim, Isaaka wo Yakup ti nebiyagi pay adda Moziko Raa, wo kune an un ti'n zibbey ti paate maŋ, a ume geŋ kun d'illitey moolo wo kun d'aadimey sina. ²⁹ Wo i d'etto duwo sey ti kese peedo ti koliyo, ti kese peedo k'ooriyo, ti kese k'awwa wo ti kese d'andi, an di-kooney an d'oomey kaŋ soo adda Moziko Raa. ³⁰ Inŋkino maŋ doŋ oŋgo ankeŋŋo kane k'ita, saŋ an t'isa doŋ ki biza, wo doŋ oŋgo ankeŋŋo kane ki biza, saŋ an t'isa doŋ k'ita.»

*Ono k'Isa a tukki Zeruzalem
(Matiye 23.37-39)*

³¹ Aame Isa y'a ti d'inge ti dooyiso maŋ, i d'ede doŋ miibi ti diine Pariziyen, an aa d'iide sirpa k'Isa wo an i-di ruute, an'de: «Kee t'enj ki t'oozo k'eŋgilo k'ume doolo, kono mozigo Erod yi dehu t'owwada.» ³² Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun i-ti rootoy a yo wede metike aa boo yi ti daggiya duwo geŋ, kun'de: "Isa y'ede anki ti soggo yoŋ y'a limmiti siitandani wo y'a t'ele beeko a doŋ k'eeni, wo a onniyo ere k'aduwe maŋ, naabadi y'a-ti d'anga." ³³ Wo ni roote enj a kune: "Isa y'ede anki, soggo wo soŋŋo kino geŋ, n'a eŋgila ki daanadó, ki too maŋ derec nebi y'a t'inda a Zeruzalem, a ume doolo ye.

³⁴ Wayya kune doŋ Zeruzalem no, wayya kune doŋ Zeruzalem no! Kune doŋ i t'owwito nebiyagi, wo doŋ Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti moŋgali kun ti'n t'owwo. Nuŋ taŋ baadaŋ n'a dihe n'un ti'n tusse aa osso ti tussiyoo innitú adda kambartú, wo de kun ki dihe ye. ³⁵ Inŋkino maŋ boyguŋ Raa y'un di y'oola. Wo kun ollo n'un di rooto, nuŋ kun ki n' wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di roota: "Beeko Raa ti koono a ekki wede ettiyo ti suma Galmeegey Raa*."»

* 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

14

Eliyo beeko a wede k'eeni

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa y'a t'iide ombo di wede soo ti diine deero Pariziyen. Kane doŋ a sirpa geŋ, ersadan a tukk'Isa tak. ² Aame geŋ i d'ede wedusu tuddi t'iiziga, y'a t'ihira a daana yode. ³ Isa y'a t'ihina bizi, y'a tunde kane doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, y'ede: «To oogiradiŋ tinj urzi t'ele kunuŋ, ti k'ele ye ko, k'eliyo beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyadiŋ te?» ⁴ Wo a onami geŋ kane an d'inniga d'eddek. Inŋkino maŋ wede geŋ Isa y'a yi butte, yi-d'ele beeko wo y'a-y'igibe ki boozii. ⁵ Saŋ y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaguŋ enj wee wee, aame i-d'ede ulo ise buru yi t'iire adda k'osso a onniyo ere ki puukiyadiŋ maŋ, y'a k'ette, t'adda k'osso y'a ki y'adde ye me? Eyye, kesiko y'a-t'adde!» ⁶ Wo a onami geŋ, kane an di roote munda an ki suune ye.

Beeriyo k'ume konso adda tarnaape

⁷ Isa yi wulle'ŋ doŋ an'ni waaku k'ombo'ŋ, an beeriyo omagi konsito doŋ majjandani. Inŋkino y'an di ruute a kane pay geŋ t'ono ombide eŋŋo, y'ede: ⁸ «Aame wenda yi ki wiike a tarnaape ki seedu maŋ, k'etta ki koono ume wede suma a jiiire ye. Koo ise an wiiko wede goole i jiiire kee y'a-koono maŋ, ⁹ wo wede unni wiike kee ti yode geŋ, y'a etto y'a di roota, y'a t'eesa: "Ume enj ki t'oozo, ki oolo a yode eŋŋo." Inŋkino k'a t'ooziga ti sukuyagi, k'etta k'a-kooney a ume k'ita. ¹⁰ Ki too maŋ an ki wiiko geŋ, k'odo ki-koonoy a ume k'ita, inŋkino aame wede i ki wiiko y'iina maŋ, yoŋ y'a di roota, y'a t'eesa: "Lanje ki nuŋ, kee ki t'oozigi, ki-koono a ume ki daana a ise majjaane kino." Inŋkino maŋ a kee a di t'isa suma a daana kane doŋ pay ooma ti kee kaŋ soo geŋ me. ¹¹ Derec, wede tuuku tuddi yi ti-koliyo maŋ, Raa y'a y'isa ŋeŋku, wo wede tuddi yi ti-t'isiyo ŋeŋko maŋ, Raa y'a y'isa goole.»

Waaku doŋ an k'ede munda ye

¹² Isa yi di ruute sey a wede i y' wiike geŋ, y'ede: «Aame ki dehu ki waake duwo an d'oomi di kee, ise a peedo t'ize diine, ise a peedo t'ette k'ooriyo toŋ maŋ, ki waake lanziyagá ye, zembadá ye, taasiyagá ye wo doŋ bey a ita waayadá ye, kono kane geŋŋo toŋ saŋ an gi di waaka kay, inŋkino ombadá aakede an a-ti gime. ¹³ Wo ki too maŋ, aame ki waake duwo a tarnaape di kee maŋ, ki waako doŋ an k'ede munda ye, doŋ kesiyaganj soo soo, doŋ jekese wo doŋ konzayi. ¹⁴ Geŋ kee ulbá aasa urse,

kono kane an k'ede munda an a-ki ti y' kima ye. Injino a di ti y' kima Raa, a onniyo ere donj ki diine a daanadi an ti bilɗa manj.»

Ono ombiɗe a tukki tarnaape goole
(Matiye 22.1-10)

¹⁵ Wede soo ti diine donj an ti guune ombo, y'illiga ono donj Isa yi ruute geɗɗo manj, yi di ruute, y'ede: «Unsuwo a wede i kooney ombo adda Moziko Raa.» ¹⁶ Wo Isa yi di ruute t'ono ombiɗe enno, y'ede: «Onniyo soo wedusu yi d'ize ombo baadan, manj yi wiike donj baadan. ¹⁷ Aame ombo ettú t'iide manj, wede boy y'a igibe wede naabadi kono y'an di kizo a donj yi'ni wiike. Wede geɗ y'iide'ŋ, y'a ruute, y'ede: "Kun'di, ombo ettú t'iide baa." ¹⁸ Injino manj kane donj pay yi wiike geɗ, wede soɗ yi-t'isiyo tambobino tambobino. Wede ki poone yi di ruute a wede naabo, y'ede: "Nuɗ ni iwila doome, i dehu n'a ette n'a ti y' wollo do. Kee k'o t'isi tambobino." ¹⁹ Wede doolo yi di ruute, y'ede: "Nuɗ ni iwila buɗgari koomat ki naabo sire sire, wo n'ette n'a ti'n naamey. Kee k'o t'isi tambobino." ²⁰ Wede doolo sey yi di ruute, y'ede: "Nuɗ ankeɗɗo ni ziida erewo ni morbiyo, kono k'injino ni k'aane ettiyo ye me." ²¹ Wede naabo geɗ y'a-gime k'ume galmeeɗi, y'iide'ŋ yi di t'iide taaya a onaman geɗ me. Aame geɗ wede boy yi di gulkuwe wo yi di ruute a wede naabadi, y'ede: "K'okko kesiko k'omagi donj duwo ge lekkiyo, k'adda k'urziyagi donj adda geeger, ki waaki kane donj an k'ede munda ye, donj kesiyaganj soo soo, donj konzayi wo donj jekese, k'an d'an t'edi keɗɗo." ²² Saɗ manj wede naabo geɗ y'a-gimo k'ume galmeeɗi, yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nuɗ, naabo ere k'o ruute n'aase ni-t'izo, wo ume ede sey." ²³ Injino manj wede boy yi di ruute a wede naabadi, y'ede: "K'okko sey ki urziyagi dombi, k'adda jinendani, wo donj ki t'ooney a daanadi geɗ, t'urzi tuuku foɗ ki ti'n waaki an t'edi k'adda boy kono foozó a ðone. ²⁴ Geɗ kun ollo, n'un di rooto, kane donj ni wiike ki poone geɗ, wenda soo toɗ i k'ooma ye ombadi te."»

Urzi daaniya k'Isa
(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²⁵ Donj duuru baadan an daaniya Isa, manj y'a-gime ki tuddan wo y'an di ruute, y'ede: ²⁶ «Aame wede yi ni daane manj, i dehu nuɗ y'a ni geyye a ceere meegi, meedi, eddi, innizi, zembadi kuuli erayi, wo tuddi batum toɗ manj. Para manj yi k'aane yi ki t'ise sanallusizo ye. ²⁷ Wede tuuku yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye manj, yoɗ geɗ yi k'aane yi ki t'ise sanallusizo ye. ²⁸ Injino aame wede ti diinaganj yi dehu y'a ooziga

boy sohuru manj, ki poone y'a-koone y'a-kize soɗko ki suldi donj pay y'owilta, wo y'a wolle aame soɗkadi i-t'ida towwo boy manj. ²⁹ Wo de aame yi-ziipta ita danjal wo boy y'a ki ti y'iida ye manj, donj pay i wolla geɗ an di y' t'okka maade, ³⁰ an t'eesa: "Wede enj yi-t'iise oozige boy miɗ naabadi y'a-ki ti dinge ye." ³¹ Injino kay, aame mozigo yi dehu y'ette deyyiso mozigo bakadi wede ettiyo ti asigiryagi dupu ada sire geɗ, ki poone y'a-koone y'a wolle toogadi, aame y'aane deyyiso ti asigiryagi dupu koomat geɗɗo manj. ³² Aame yi k'aane ye manj, yi-t'igibe donj zina ki tukki mozigo bakadi ki poone yoɗ botto dokki geɗ, y'a ti y' tondo toose t'a koone diinayanj.» ³³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geɗ injino kay, i dehu wede tuuku ti diinaganj suldi donj pay i-d'ede'ŋ, y'an ooli. Para manj yi k'aane yi ki t'ise sanallusizo ye.»

Sumade donj daa k'unjswadanj
(Matiye 5.13; Markus 9.50)

³⁴ «Kane sumade'ŋ munda wede beehiye, wo de aame sumade unjswadanj i t'ize umbo manj, kanj mummino k'an ise unjse sey me? ³⁵ Kane geɗ i k'ise beehiye ki ruumiyo siido ye, ise ki guuru toɗ i k'ise ye, injino kane geɗ ki sebbiyo mendanj a disse. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo!»

15

Ono ombiɗe a tukki damu gi digge
(Matiye 18.12-14)

¹ Donj sedfu jibaaye ti donj k'oldifiko doolo, kane pay an aa d'iide ki sirpa k'Isa kono an di y'olliga. ² Kane Pariziyenj ti donj suuniyo k'oogoro an d'orbe sunni sunni a tukk'Isa, an'de: «Wede enj donj k'oldifiko yi di'n seedu bey sire wo yi d'ombo ti kane.» ³ Injino manj Isa y'an d'iise towwo taaya t'ono ombiɗe enno, y'ede: ⁴ «Aame wede soo ti diinaganj i-d'ede dambami meeda wo ere soo t'a digge manj, ki kotto donj ada gessat makumu gessat geɗ yi d'ooli adda balɗa, y'a-kime dehuu ki ere i digge, bini y'a ti t'oono. ⁵ Wo aame yi t'uuno manj, yoɗ ulbi unjse baadan, y'a t'ambo a dannayi, ⁶ y'a t'aabe boy, saɗ y'a waake lanziyagi ti donj k'ita waayadi, wo y'an di roote, y'a t'eesa: "Kun iso unjswu ti nuuno, kono nuɗ damuzo wede i digge ni y'uuno baa!" ⁷ Kun ollo, n'un di rooto, geɗ injino kay aasa unjswu baadan a kane donj a kandaane, kono wede k'oldifiko soo yi-gime ti lekkiyadi ere oldo gette. Unjswu ere a tukki wede soo gette, a ceera ere a tukki donj ada gessat makumu gessat kane ki diine wo an ti gime lekkiyadanj geɗɗo.»

Ono ombiɗe a tukki tamma i digge

⁸ «Wo kun ollo sey, i d'ede erewo soo injino tammiyagutú koomat wo soo i di t'iire man, geñ ki kotto tod' t'a modde pitilatú, binditú t'a rooke, t'a dehite boolo boolonj bini t'a ti t'oone. ⁹ Wo aame ti t'uune man, t'a waake lanziyagutú ti donj k'ita waayatú, t'an di roote, t'a t'eese: "Kun iso unjuwo ti nuuno, kono nunj tammadó ere i digge ni t'uune baa." ¹⁰ Kun ollo, n'un di rooto, geñ injino kay aasa unjuwo baadan a diine maaleekiyagi donj ki Raa, kono ki wede k'oldfiko soo yi ti kama ti lekkiyadi ere oldo gette.»

Ono ombide a tukki ulo gi digge

¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «I d'ede wede soo injino inñizi kuuli sire. ¹² Onniyo soo ulo wede ñenku yi di ruute a meegi, y'ede: "Baaba, kee k'o eli aggadó ere sanj ni t'oona t'adda laalayá geñño." Injino man meegan y'an di diikida laalayá a inñizi sire geñño. ¹³ Onniyo miibi k'ita man, yo ulo wede ñenku geñ aggadí y'a t'iwilte pay wo y'a ziida sonko, y'a ingile ki siido ere dokki. A ummey geñ yi-t'iide adda lekkiyo ere k'arbutu, injino maaladí pay y'a t'irbe. ¹⁴ Aame maaladí pay yi ti d'inge man, i d'ize mosogo baadan adda siido gette, wo yonj munda a beezí umbo. ¹⁵ Aame geñ y'a t'iide naabo di wede soo ki donj siido gettiyo, wo yo wede geñ y'a y'igibe k'adda doomizi elso kinzir. ¹⁶ Ulo geñ y'a dihe yi d'aadi inñi boriyo donj an sebbiso a kinzir, wo wenda soo tonj i di t'ele umbo. ¹⁷ Injino man a lekkiyadi gette yi d'elkiso adda k'addi, y'ede: "Donj naabo meegó baadan, an d'ombo i di'n palda! Wo nunj a enño n'unto ki mosogo! ¹⁸ N'a-kima di meegó wo ni di rootey, n'a t'eese: Baaba, ni t'ize oldfiko a Raa wo a kee. ¹⁹ Ni k'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa, injino ki n'iso aa wede soo ti diine donj naabadá." ²⁰ Man y'a t'iiziga, y'a-gime k'ume meegi.

Aame ulo yo dokki boolonj ti boy geñ, meegi y'a yi wulle, wo i di t'ize sommagi baadan. Y'a ukke okkimayi, y'iide'ñ y'a yi ziida yop. ²¹ Injino man ulo yi di ruute, y'ede: "Baaba, ni t'ize oldfiko a Raa wo a kee. Ni ki t'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa." ²² Wo meegi y'an di ruute a donj naabadí, y'ede: "Kesiko, kun ambi kalle wede goole majjaane a jüre wo kun i-t'osso a ulo me. Kun i t'eelo kokkide a yelsadi wo zonjdí kun i-t'osso tobiyagi. ²³ Kun soodí ulo buru wede bokkide, kun t'óodo, in d'ooma wo in d'isa tarnaape, ²⁴ kono ulo nunj kun woliyo enj, yonj aa y'inda wo ankenj aa yi bilde, yonj yi digge wo ankenj ni y'uune." Man an d'iise isiyo tarnaape.

²⁵ Aame geñ ulo kañbadí yonj a doome. A kamadí ti doome geñ, aame y'iina gopponj ki boy man, y'ollige tarkuuse k'otoro ti

ommire. ²⁶ Man yi wiike wede soo ti diine donj naabo, y'a yi tunde, y'ede: "De ize moo me?" ²⁷ Wede naabo yi di ruute, y'ede: "Geñ leemadá aaho me, wo meegá yi d'iide ulo buru wede bokkide, kono ulí yi y'uune yi lekkiyo bee." ²⁸ Injino man ulo kañba yi di gulkuwe wo yi ki dehu k'adda boy yi k'ette ye. Meegi y'a t'uddo yi di y' selliyo, y'ede: "Ulo ki nunj, ki t'edi k'adda boy me." ²⁹ Wo ulo yi di'n gime ono meegi, y'ede: "K'ollo kay baaba, nunj ozzinagi baadan n'a naabiya me, wo nyuyur kanj soo tonj ni k'ize ye a munda wede k'o rootiyo me, wo a nunj gogguru soo ñanjal tonj k'o k'eele ye, kono n'a t'ise unjuwo ti lanziyagó me. ³⁰ Wo a ulá wede enño kotto man, yode wede maaladí pay y'a ti diggo y'a t'irbo ti erayi, aame y'iina man a yode ki-d'iide ulo buru wede bokkide!" ³¹ Man meegi yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nunj, kee daayum ti nunj wo suldí pay donj oo d'ede tonj kane ki kee. ³² Wo geñ i dehu kine in d'ise tarnaape wo in d'ise unjuwo, kono leemadá enj yonj aa y'inda wo ankenj aa yi bilde, yonj yi digge wo ankenj ni y'uune."»

16

Ono ombide a tukki wede yeeriyo metike

¹ Sanj Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «I d'ede wede laale soo injino, yonj i-d'ede wedusu yi di yeeriyo laalayí. Wede laale geñ ñuwo an i d'iido ti rabila, kono wede yeeriyo yi-ti y' daggiya laalayí me. ² Man wede laale y'a wiike wede yeeriyo wo yi di ruute, y'ede: "Kee n'illiga naabadá ere k'isiyo te, k'o t'óodi taaya a urzi naabadá, kono ki ki yeera ye baa laalayó me." ³ Injino man wede yeeriyo y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: "Nunj enj n'aasa mummino, t'ume naabo yeeriyo galmeegó yi-ti'n ad'fiya geñ me? Ki derku nunj toogadó umbo, wo k'ahultu a nunj sukkiyagi. ⁴ Geñ ni suune munda wede n'a isa me. Injino aame t'ume naabo yeeriyo yi n'udda man, donj ede an di n' seeda di kane me." ⁵ Injino man kane donj i zidde seeyagi ki galmeegi, y'a ti'n wiiko soo soo. Yi di ruute a wede ki poone, y'ede: "Kee ginno seezá miibi ki-t'ela a galmeegó me?" ⁶ Yonj yi di'n gime onamí, y'ede: "Bonjali ada sire k'egey k'inñi k'olibiyee." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, kesiko ki koona ki raanja bonjali koomat." ⁷ Sanj yi di ruute a wede doolo, y'ede: "Wo kee me, seezá miibi ki t'ela me?" Yonj yi di'n gime onamí, y'ede: "Suwal meeda pide ki geme." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, ki raanja suwal

meeda afo.”⁸ Wo yo galmeege y'a y'imme wede yeeriyo wede ki diine ye geɗ me, kono y'ize'ŋ metiŋko. Injino maɗ kane doŋ duniya a urzi lekkiyo ere ti tuddaŋ gette, kane mentikagi an jiire kane doŋ ki Raa toorayi a eedaŋ.»

⁹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo kun ollo, nuɗ n'un di rooto, kun soɗɗo laɗziyagi ti laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye geɗ me. Injino onniyo soo yo laale geɗ ti beyguɗ yi dikka maɗ, kane laɗziyagi an un di'n seefey adda boyiɗi doŋ duwo an di lekkey ki daayum. ¹⁰ Wede a naabo ere neɗko boolon yi ti seefu zakidɗi geɗ, a naabo ere meeda toŋ duwo an zaape addaŋ a yode kay. Wo wede a naabo ere neɗko boolon yi ki ti seefu zakidɗi ye geɗ, a naabo ere meeda toŋ duwo an ki zaape addaŋ a yode ye kay. ¹¹ Injino maɗ, aame kune a laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye eɗ, kun ki y' ziida zakidɗi ye maɗ, Raa toŋ yi k'aane y'un ki t'ele a beyguɗ ye laale wede ki kotto me. ¹² Wo aame a laale wede ki kune ye kun ki y' ziida zakidɗi ye maɗ, Raa toŋ y'un ki t'eley ye laale wede ki kune me.»

¹³ Wede naabo soo toŋ umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise maɗ soŋ y'a y'olmiɗa wo y'a-geyye soo me, wo ise maɗ y'a di kette ti wede soo me wo soŋ y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi soŋko sirwaɗ pay me.»

Urzi Moziko Raa

¹⁴ Aame kane Pariziyen an illiga ono doŋ pay Isa yi ruutite geɗno maɗ, an di y' koobiyto kono kane soŋko an ti geyyiso. ¹⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune a daana duwo kun ti t'isiyo tuddugun aa doŋ ki diine, wo Raa addugun yi'ni suune, kono munda wede duwo an yi woliyo goole geɗ, Raa yi y'azzuru a daanaɗi me.»

¹⁶ Ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi geɗ, urzizaŋ a iide bini aaniya Zaɗ Batis. T'ume geɗ an di kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, wo wede tuuku toŋ yi d'eliyo gotono kono yi-t'ette k'adda. ¹⁷ Wo kun ollo koduwo, ooŋe a kandaane ti siido an t'engile me, wo ooŋe baadaŋ sey a arku raaniya soo wede neɗku a jiire k'oogoro ette y'a dagge me.

¹⁸ Wede tuuku eddi yi ti biira wo y'a ziida erewo ti doolo maɗ, Raa yi y' woliyo yon wede i moone t'ere bakadi. Wo wede yi ziida erewo ere kulatu yi ti-biire maɗ, Raa yi y' woliyo yon wede i moone t'ere bakadi.»

Ono ombiɗe a tukki wede laale kane ti Lazar

¹⁹ Saɗ maɗ Isa y'an d'iide taaya, y'ede: «I d'ede wede laale soo injino

kallagi y'ossiyo ki ramica zooyatu ooŋe, daayum yi lekkiyo togos adda k'unsoyo wo daayum yi d'isiyo ombo baadaŋ aa ki tarnaape, duwo an d'ombo. ²⁰ I d'ede wedusu i-k'ede munda ye sunɗi Lazar, tuddi kundayi risimik kaɗ moone a biza bumbu ki wede laale geɗno. ²¹ Yon y'a dihe y'a oomi ombo ere i soldite t'ekki taabul ki wede laale geɗno toŋ umbo, wo de kane gahiti toŋ an d'ettiyo an di dalɗutu kundayzi.

²² Wede i-k'ede munda ye y'inda maɗ, maaleekiyagi an t'umbe undi ki sirpa k'Ibrayim. Saɗ wede laale toŋ y'a ɗinda, an t'ittiba. ²³ Wo kaɗ unde y'a t'iide k'adda diine doŋ unto, wo a ume geɗ yi dabirsa baadaŋ. Maɗ y'a umbe edayi k'awwa, y'a wulle ti dokki Ibrayim wo Lazar a sirpaɗi. ²⁴ Injino y'a idili, y'ede: "Ibrayim mee'ki nuɗ, k'iso adde koduwo a nuɗ, k'agibi Lazar yi d'onko ahu a biza yilsadi, y'o di zozza a bizo, ilzo a t'orsa kono ni dabirsa baadaŋ adda k'uwwu ette." ²⁵ Wo Ibrayim yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nuɗ, ki suune aame kee adda duniya lekkiyada ki tuuze tuuziyo, wo Lazar y'uune dabar baadaŋ. Wo anken Raa yi ti y' zille a enno me, wo kee ki-t'iide adda dabar baadi." ²⁶ Wo soŋ i d'ede olde sohuru wo goole aa bulɗume a diine kune ti kaye me. Injino maɗ doŋ i dehu ette t'enno k'ume kune, an k'aane ye, wo doŋ t'ume kune an dehu an d'etto k'ume kaye, an k'aane ye." ²⁷ Wede laale y'a ruute, y'ede: "Injino maɗ mee'ki nuɗ, ki wollo sommago k'agiba Lazar ki boy meego, ²⁸ kono oo d'ede zemba paat, y'a ette y'an di tookey kuudaŋ, kono kane toŋ an ki d'etto k'ume dabar enno ye." ²⁹ Ibrayim yi di ruute, y'ede: "Zembaɗa an d'ede mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi, onamaɗ an'n olligey." ³⁰ Wede laale yi di ruute, y'ede: "Geɗ i k'iide ye Ibrayim mee'ki nuɗ, wo aame wede ti diine doŋ unto y'iida y'an uney maɗ, aame geɗ an di-kimey lekkiyadaŋ." ³¹ Wo Ibrayim yi di ruute, y'ede: "Aame mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi, onamaɗ an ki dihe an k'olliga ye maɗ, ki kotto kane an k'ambe ye aame wede ti diine doŋ unto y'a balɗe y'a ette toŋ maɗ."»

17

Urzi k'oldiko ti tambobino (Matiye 18.6-7; Markus 9.42)

¹ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Derec, kane sulɗi daayum ede doŋ i-t'eliyo duwo adda k'oldiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadi adda k'oldiko. ² A wede injino geɗ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladi an ti y' seɗɗe adda bar gette, soodo sey ti ere

yi t'ooney a daana Raa te, aame yi t'eliyo adda k'oldfiko wede soo ti diine kane d'oj tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno man. ³ Kun koonaa mentikagi!

Aame leemadá yi t'iza oldfiko a kee man, k'odo ki y'oonoy, ki rootoy munda wede y'a ize geñ ti golla ere tasse, wo aame yi-k'illigey oldfikadí yi ti zuuney yi-gimey lekkiyadi man, k'ooyyo ki t'iso tambobino te. ⁴ Wo aame leemadá yi t'iza oldfiko a kee wo san y'a iido ki tuddá, y'a t'eese: "Leema ki nuñ, nuñ oldfikadó ni ti zuune n'a-kime lekkiyadó", injino injino adda k'onnu tan sarat ton man, k'ooyyo ki t'iso tambobino te.»

Zaapu k'adde a Isa

⁵ D'oj zina Galmeega an i di ruute, an'de: «Zaapu k'addey a kee baata, k'ayni noogi t'a t'ihira.» ⁶ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, aame kune zaapu k'addugun a nuñ t'aase ñenjo aa ulu k'undumu sundi mutard ton man, kun aane kun i di roote a undumu en, kun t'eese: "T'umayá en ki-deeto ki koonoy adda bar", ki kotto y'a olliga onamgun, y'a-deete.»

Naabo ere in d'ise

⁷ «Kun ollo, aakede wede soo ti diinagun i-d'ede wede naabo yi derku ise y'elso moodde koo man. Aame yi wulle wede naabo y'aahiya ti doome man, ki kotto yi-ki roote ye: "Kesiko k'okki ki-koonaa ombo me." ⁸ Ki too man yi di roote, y'a t'eese: "K'o isi ombo, wo kallagá k'a booyo ki-t'ossi d'oj ti doolo, ombo k'o d'eli, k'o d'eeli sobo koore ni t'iima wo n'aa t'iiba man. San a kaabadá kee k'a ooma wo k'a siba kollo." ⁹ Wede geñ yi roota dey koduwo a wede naabadi, a naabo ere yi ruute y'aase, yi t'ize gette? Aha, yi-ki roota ye koduwo me. ¹⁰ Geñ ki kune ton injino: Aame naabagun ere an un ruute kun ti t'ize pay man, kun rooto kun'de: "Kaye d'oj naabo ay k'ede urzi duwo an ay ki roote koduwo ye, ay ize munda wede an ay ruute ay d'ise danjal."»

Eliyo beeko a d'oj bitide kane koomat

¹¹ Aame Isa yo a urzi y'ette ki Zeruzalem geñ, y'a udfé ti diine siido Samari kane ti Galile. ¹² A ettiyadi k'adda k'ille soo injino gette, d'oj bitide koomat an t'iide an a di y' t'ikkimo. Kane an t'ihirte ti dokki* ¹³ wo an d'iise d'ollite, an'de: «Isa, kee wede dooyisadey, k'iso adde koduwo a kaye.» ¹⁴ Isa y'anni wulle wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, tuddugun kun an ti

kazoy a d'oj sedeke†.» Aame an'te k'ume d'oj sedeke botto geñ, a urzi bitidayan a ñukkiide an t'ize kamilen. ¹⁵ Wede soo ti diinayan yi wulle y'uune bee man, y'a-gime k'ume k'Isa, yi-tamma Raa ti golla awwa. ¹⁶ Y'iide'ñ y'a dikke a zoñ k'Isa, y'a t'uttile zumayá a siido, wo y'a ruute koduwo a Isa. Wo yo wede geñ Samariten. ¹⁷ Injino Isa y'a ruute, y'ede: «Kane koomat geñ an ki t'ize kamilen ye ko? Wo kane d'oj gessat uune bee too me? ¹⁸ Wenda a elke y'a-kimo y'a t'imme Raa umbo daa ki torgusu enno ye man?» ¹⁹ Man Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'engilo. Kono kee ki ziipe adda a nuñ geñ, k'utte.»

Aaniya ki Moziko Raa

²⁰ Onniyo soo kane Pariziyen an di tunde Isa, an'de: «Woogo Moziko Raa t'aana me?» Yoñ y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aaniya Moziko Raa, tod'te urzi wede aa munda kun gi di wolla t'ersagun ye. ²¹ Duwo an ki roota ye: "Kun wollo tod'te a enno!", ise "Tod'te a ummey me!" Derec kun suuno, Moziko Raa tod'te a diinagun.»

²² Injino man Isa y'an di ruute a sanal-liyagi, y'ede: «San onniyo t'aana ere kun di deha kun ti n' wolle onniyo soo ton man, nuñ wede an n'ehe aa ulu wede enj me, wo umbo kun ki n' wolla ye. ²³ Aame geñ duwo an un di roota, an t'eese: "Kun wollo yoñ a enno!", ise "Yoñ a ummey!" Wo kune kun'ta ye, kun t'okkita ye. ²⁴ Wo aa kun wolliyi mizzi y'omile bididi i-ti tooriyo kandaane pay geñ, onniyo ki nuñ wede an n'ehe aa ulu wede enno ton, t'aasa injino kay. ²⁵ Wo de ki poone i dehu n'a dabire baadan wo d'oj ankenno en an di n' kiigira.

²⁶ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi d'oj ki Nowe geñ, a onniyati d'oj ki nuñ wede an n'ehe aa ulu wede enno ton, aasa injino kay. ²⁷ Duwo an d'ombo, an sobo, an seddu ti tuddan bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jire. Man mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, injino duwo geñ pay an t'inda adda k'ahu‡. ²⁸ Wo soñ munda wede ize a ozzinagi Lot geñ a aana injino kay: duwo geñ an d'ombo, an sobo, an d'owilte, an t'owilte, an d'aatiya wo an d'ossige boydi. ²⁹ Wo a onniyo ere Lot yi t'udde ti geeger Sodom man, Raa ti kandaane y'a guppe ubali k'uwwi ti mooni ki suupire, an t'iide duwo pay§. ³⁰ Geñ aasa injino

* **17:12** 17.12 An t'ihirte ti dokki: Kane d'oj bitide geñ an t'ihirte ti dokki kono di kane Yawudiyagi, duwo an'ni wolliyi kane d'oj bitide geñ d'oj kamilen ye a daana Raa me. Injino man an k'ede urzi an ki d'ette ki sirpa duwo ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 13.45-46. † **17:14** 17.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.2-3. ‡ **17:27** 17.27 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24. § **17:29** 17.29 Taaya ki Lot k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.24-25.

kay a onniyo ere nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede enj, ni kiza tuddó geɗ me.

³¹ A onniyo gette, wede y'a ti gili yi-guune t'ekki danɗayadi* wo sulɗízi yi iili adda maɗ, yi-d'eego sokiyo ye, yi t'ombo. Injino kay wede yon adda doome maɗ, yi kima ki boozí ye. ³² Kun elko a taaya k'ere Lot†. ³³ Wede yi diha boohiyo tuddí k'aggadi maɗ, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddí kono nuuno maɗ, y'a t'utta. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto, a didɗo gettiyo batum ɗonj sire an moone ongalzan soo, wede soo an di y'amba wo wede soɗ an di y'oola. ³⁵ Erayi sire an massu kanj soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ³⁶ Kuuli sire kane adda doome soo, wede soo an di y'amba wo wede soɗ an di y'oola.» ³⁷ Injino maɗ kane sanalliyagi an di y' tunde, an de: «Galmeegey, a ume too me aasa me?» Wo yon y'an di ruute, y'ede: «A ume wede nuune yi t'udiga geɗ, zumbi tonj ti t'ogiya anɗenno.»

18

Ono ombide a tukki mandaayawa ti wede booro

¹ Isa yi dehu y'an di kize a sanalliyagi kono an di tonde Raa daayum an ki t'orme ye. Injino y'an di rootiyo t'urzi k'ono ombide enno, ² y'ede: «Adda geeger soo i d'ede wede ɗekkiyo booro, yon yi k'orgiso a Raa ye wo yi k'ottilso a wenda ye. ³ Wo adda geeger gette i d'ede mandaayawa soo injino, ti d'ettiyo daayum ki tukki yode geɗ me, ti d'eesiyo: "Kee k'ay t'isi booradey ti wede k'olmidafay me." ⁴ Injino aaze onniyagi baadan wede geɗ yi ki dehu yi-k'ise booratú ye. Wo sanj y'a ruute adda k'addi, y'ede: "Derec, nuɗ a Raa ni-k'orgiso ye, wo a wenda soo tonj ni-k'ottilso ye. ⁵ Wo to mandaayawa ette nuɗ ti ti n'ormiyo, injino booratú ni di t'ise, para maɗ ti kodɗime baadan t'o ti kossa eedó."» ⁶ Sanj Galmeege y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo koduwo ono ki wede ɗekkiyo booro wede ki diine ye yi rootiyo. ⁷ Wo yo Raa booro ki ɗonj yi biire, yi ki ti ɗekke ye ko aame kane an i móolo onnu wo didɗo maɗ? Ki noogiyadan y'a-t'osse ko? ⁸ Kun ollo, n'un di rooto, kesiko booradan y'an ti-ɗekke. Wo nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede enj, aame ni-kimo geɗ, n'iido fuwo ni-t'oonna ɗey ko ɗonj i ziipe addan a nuɗ a siido me?»

Pariziyen ti wede sedɗu jibaaye

⁹ I d'ede ɗuwo onɗonj an elkiyo kane ɗonj ki diine a ɗaana Raa, wo an di koogire ɗonj

onɗonj pay. Injino maɗ Isa yi rootiyo ono ombide sey a tukki kane geɗno, y'ede: ¹⁰ «I d'ede ɗonj sire injino an t'iide tonɗiyo Raa k'adda booro Boy Raa. Kane geɗ wede soɗ Pariziyen, soɗ wede sedɗu jibaaye. ¹¹ Yo Pariziyen geɗ y'a t'ihira yi tonɗiyo Raa t'adda k'addi, y'ede: "Eyye Raa ki nuɗ, n'a di roote koduwo kono nuɗ aa ɗonj ongo ye, kane ɗonj k'oogire, ɗonj ki diine ye, ɗonj i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban, wo soɗ nuɗ aa wede sedɗu jibaaye enno ye. ¹² Adda suuk ni lekkiyo onniyo sire daa k'ombo, ni d'eliyo zakka a Raa ki sulɗizo ɗonj pay n'ooniyo me." ¹³ Yo wede sedɗu jibaaye'n y'a t'ihira dokki, edayi k'awwa ki kandaane tonj yi ki dehu yi k'ambe ye, wo y'a-t'ibi beydi a giggiri, y'a ruute, y'ede: "Eyye Raa ki nuɗ, ki wollo sommagi ki nuɗ wede k'oldiko enno."» ¹⁴ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, yo wede sedɗu jibaaye'n y'a aaha ki boozí, Raa y'a yi wulle yonj ki diine, wo ki bakadi Raa y'a yi wulle yonj ki diine ye. Derec, wede tuuku tuddí yi ti-koliyo maɗ, Raa y'a y'isa nɗenku, wo ɗe wede tuddí yi ti-t'isiyo nɗenku maɗ, Raa y'a y'isa goole.»

Isa ti inɗi sunɗi

(Matiye 19.13-15; Markus 10.13-16)

¹⁵ Duwo an di ziko inɗi sunɗi a Isa kono y'an di zaape beezi a eedan. Kane sanalliyagi an wulle injino maɗ, an ki dehu ye, an di'n edɗisito ɗuwo geɗ me. ¹⁶ Wo ɗe Isa y'a ele urzi kono inɗi an i-d'ette sirpadi, wo y'a ruute, y'ede: «Kun oolo inɗi enj an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki ɗonj i deeyiso aa kane kino. ¹⁷ Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulo nɗenku ye maɗ, yi ki t'etta ye.»

Isa ti wede laale

(Matiye 19.16-30; Markus 10.17-31)

¹⁸ I d'ede wede injino i-d'ede gooliko y'a tunde Isa, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'oonna lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuɗ wede beehiye me? Beehiye Raa soo ɗanɗal, wenda ti doolo umbo. ²⁰ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune ɗonj an de: Ki moone t'ero bakada ise ti kule bakatú ulu, ki tówwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakada a ɗaana booro ulu, wo ki elo suma a meega ti meeda.» ²¹ Wede geɗ yi di'n gime onami, y'ede: «Kane geɗ pay ni'ni seedu t'ume nuɗ obulso to.» ²² Aame Isa y'illiga injino

* **17:31** 17.31 Yi-guune t'ekki danɗay: I-kaza a siido k'izirayel geɗ ɗuwo danɗayɗayan geɗ awhizan patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan. † **17:32** 17.32 Kun wollo adda mattup ki Zenez 19.26.

manj yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo sey: suldi donj a-d'ede'ŋ ki t'owiltoy pay wo sonko k'an d'eloy a donj an k'ede munda ye, injino k'a t'oonay laale wede ki kotto a kandaane. Sanj k'a t'edi wo k'a ni daana.»²³ Aame wede geŋ y'illiga injino manj, y'a t'ize sommagi dondonj kono yonj laalayɪ baadanj.

²⁴ Isa yi wulle wede geŋ yi t'ize sommagi dondonj manj, y'a ruute, y'ede: «Ki kotto oonje baadanj a donj maala an t'etey adda Moziko Raa te!»²⁵ Derec kun suune, oonje a zinzo ti-t'adfe ti buldo rippile me, wo geŋ oonje baadanj a ceere sey a wede laale yi-t'etey a Moziko Raa te.»²⁶ Kane donj i y'ollige an di ruute, an'de: «Injino manj, geŋ a utta wee wee?»²⁷ Yo Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Munda wede duwo an k'aane ye geŋ, a Raa i-k'oonje ye, y'aane.»

²⁸ Manj Piyer y'a ruute, y'ede: «Ankenj k'ollo, kaye'ŋ sulfizey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.»²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozɪ, ise eddi, zembadi kuuli, maawi wo inŋizi kono Moziko Raa manj,³⁰ a lekkiyo ere ankenj ette kane geŋ y'anni t'oonaa baadanj a ceera, wo sanj manj adda duniya ere ki daana y'a t'oonay lekkiyo ere ki daayum.»

Ono k'Isa donj k'aduwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Matiye 20.17-19; Markus 10.32-34)

³¹ Isa y'a ti'n wiike sanaliyagi kane koomat makumu sire ki sirpadi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo a ummey suldi pay donj nebiyagi an riije a tukki nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, a-t'etey baa.»³² Injino manj nunj duwo an di n' t'eley a bey donj kane Yawudiyagi ye, an di n' t'okkey maade, an di n' kilditey wo an pidfitey lee a tuddo.³³ An di n' gorpipay ti marpa, sanj an aa di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe manj, Raa y'a ti n' baldyey.»³⁴ Wo kane sanaliyagi munda soo tonj an ki zuune ye, ita k'ono gette an t'ize ombide, wo an ki zuune ye munda wede Isa yi rootiyo me.

Eliyo beeko a wede koosiyo a Zeriko

(Matiye 20.29-34; Markus 10.46-52)

³⁵ Onniyo soo Isa y'iiney gopponj ki geeger Zeriko manj, i d'ede wedusu koosiyo yi guune a biza k'urzi wo yi d'ahultu.³⁶ Wede geŋ y'illiga tarkuuse ki donj duuru engile geŋno manj, y'anni tunde, y'ede: «De tarkuuse ki moo me?»³⁷ Kane an i di ruute, an'de: «Geŋ Isa wede ti geeger Nazaret engile me.»³⁸ Manj y'a iise dolle, y'ede: «Isa kee Wede ti

biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nunj!»³⁹ Kane donj i sooru ki daana an di y'eddfisito kono y'a anniga, wo de yonj y'a dolle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nunj, k'iso adde koduwo a nunj!»⁴⁰ Isa y'a t'ihira, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede geŋ kun oo ti y'arkidi.» Wo aame an i-ti y'irkido manj, Isa y'a yi tunde, y'ede: ⁴¹ «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Wede geŋ yi di'n gime onami, y'ede: «Galmeegey, ni dehu edayɔ a-t'ihina.»⁴² Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Edaya a-t'ohon k'a wollo! Kono kee ki ziipe adda a nuuno geŋ, k'utte.»⁴³ A kaamiki edayi a t'ihina, manj y'a diine Isa, yi tamma Raa. Kane donj duuru pay an wulle injino manj, an tamma Raa kay.

19

Isa ti Zaase

¹ Isa yi t'iide adda geeger Zeriko, wo yi-doopida y'engile ki daana. ² Manj a ume geŋ i d'iido wedusu sundi Zaase, yonj goole donj seddu jibaaye wo yonj ki laale. ³ Yi dehutu urzi y'a ti y' wolle yo Isa minj wee wee, wo urzi y'a ti y' wolle umbo kono duwo baadanj an i-t'iigire, yonj kupili. ⁴ Injino manj y'a ukke ki daana, y'iide'ŋ y'a di gili ekk'undumu aa moote, kono Isa y'adda tinj geŋno, y'a ti y' wolla. ⁵ Aame Isa y'iiney a ume k'undumu geŋno manj, y'a umbe edayi k'awwa wo yi di ruute, y'ede: «Zaase, kesiko ki-deegi, anki enj i dehu n'a-d'eegey a di kee.»⁶ Kesiko t'ekk'undumu Zaase yi-ti d'iigo, an d'aahe boozɪ wo y'a yi ziida Isa t'ulbe unse. ⁷ Aame duwo an wulle injino manj, kane pay an d'orbite sunni sunni ti tuddan, an'de: «Kun wollo wede enj, y'a d'iige a di wede k'oldiko!»⁸ Wo Zaase y'a d'iide k'ume Galmeege, yi di ruute, y'ede: «Kee k'ollo Galmee'ki nunj, laalayɔ n'a-dookida omagi sire, ume soo n'an di-dokkida ki waawiye a donj an k'ede munda ye. Wo aame ni-t'umbe sonko ki wenda daa k'urzutɔ tonj, ni-di t'ela t'a aagila tanj pife.»⁹ Injino manj Isa y'a ruute a tukki Zaase, y'ede: «Anki enj donj boy Zaase an uune uttiyo ere ki kotto, kono yode Zaase tonj ti biza bumbu k'Ibirayim*.¹⁰ Derec, nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'iido'ŋ dehutu ki donj i digge adda k'oldikadanj wo n'an t'ele uttiyo.»

Ono ombide a tukki donj naabo adɔ

(Matiye 25.14-30)

¹¹ A kane donj illiga ono geŋ, Isa y'an di ruute ono ombide sey kono y'iina gopponj ti Zeruzalem, wo tonj kane an elkiyo

* 19:9 19.9 Zaase tonj ti biza bumbu k'Ibirayim: I-kaza yi ziipe adda a Raa aa ki Ibirayim.

Moziko Raa t'aana an di wolla a kaamiki genno. ¹² Injino man y'a ruute, y'ede: «I d'ede wedusu injino ti biza bumfu wede goole, y'a ingile ki siido dokki ombfo moziko, sarj y'a-kimo. ¹³ Ki poone y'a enjile genj, yi wiike donj koomat ti diine donj naabadi, wo y'an d'eele a wede sonj tamma soo soo ki dap ere zooyatu oone†, wo y'an di ruute, y'ede: “Kun di naabo eego, t'aa d'aagal bini kamado.” ¹⁴ Wo kane donj siidadi an y'olmide, injino an d'igibe duwo k'itadi kono an di rootey, an t'eesey: “Kaye wede enj ay ki dehu y'a k'ise mozigayey ye.”

¹⁵ Wo aame wede genj yi t'iimo moziko yigimo man, y'anni wiike kane donj naabadi donj y'an dikki sonjo gette, kono y'a-wolle naabadan an aa uune t'eeego moo me. ¹⁶ Wede ki poone y'a iina wo y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nuñ, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma koomat ki dap.” ¹⁷ Mozigo yi di ruute, y'ede: “Genj koduwo kee wede naabo beehiye, kee a naabo ere boolonj gettinj k'a ti ziida zakidi, ankenj n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi koomat.” ¹⁸ Wede ki sirwe y'a iina wo y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nuñ, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma paat ki dap.” ¹⁹ A yode genno tonj mozigo yi di ruute, y'ede: “Kee n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi paat.” ²⁰ Wede ti doolo y'a iina, y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nuñ, ettiyo tammadadi ki dap te, nuñ n'a-gitte a buude, n'a ziipe a teddise. ²¹ N'a orgiso kono kee wehini a naabo me, ki-t'ambu munda wede i ki ziipe kee ye, wo ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye tonj man.” ²² Manj mozigo yi di ruute, y'ede: “Kee wede naabo ulsu, n'a dekke booro a eedadi ti ono donj udfde ti bizadi genj me. Ki suune nuñ wehini a naabo me, munda wede i ki ziipe nuuno ye tonj ni-t'ambu, wo ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye man. ²³ Injino ki moo me sonkadadi k'o gi di ziipe adda banji ye me, t'o d'aagila, a kamadadi genj n'iido n'a-t'ambe ti jugulu.” ²⁴ Manj y'an di ruute a kane donj a sirpadi genj, y'ede: “Tammadi ki dap te kun ti soodo, kun i elo a wede i-d'ede tamma koomat.” ²⁵ Manj kane an di ruute, an'de: “Galmeegey, yonj i-d'ede baa tamma ki dap koomat te.” ²⁶ Yonj y'a ruute, y'ede: “Kun ollo, n'un di rooto, a wede i-d'ede genj, an i-t'eela t'eeego, wo de a wede i-k'ede ye genj, mundazi wede boolonj y'elkiyo yi t'oono tonj an i-t'amba. ²⁷ Wo donj kane adu ti nuñ, an ki dihe n'a k'ise mozigayanj ye genj, kun ti'n waaki kenno kun ti'n t'ida a daanadadi.”»

Isa y'aa t'ette ki Zeruzalem

(Matiye 21.1-11,15-17; Markus 11.1-10; Zanj 12.12-16)

²⁸ Aame Isa y'a ti ruute injino man, y'an t'uugume a donj duuru kono y'a-kili ki Zeruzalem. ²⁹ Isa y'iiney gopponj t'illiyagi sundanj Betpaze wo Betani, a sirpa makkolo ere an ti waaku makkolo k'Inda k'Olibiye. A ume genj yi d'igibe donj sire ti diine sanalliyagi, ³⁰ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanagunj gettiyo. Kun iiney, aame genj kun t'ooney ulo buuru kettiyo, wenda kanj soo tonj yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi. ³¹ Wo aame wenda y'unni tunde, y'iisey: “Kun ti y'eeziyo moo me?” man, kun d'eesoy: “Buuru enj i dehu Galmeegea.”»

³² Kane donj y'an agisa'ñ an d'ingile, an iide'ñ an di'n uuney suldi'ñ pay aa Isa y'an ruute. ³³ Aame an iise eeziyo k'ulo buuru man, kane donj an di ruute, an'de: «De kun t'eeziyo ulo buuru enj ki moo me?»

³⁴ Kane an an di'n gime onaman, an'de: «Buuru enj i dehu Galmeegea.» ³⁵ Manj ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallaganj donj deero a dar k'ulo buuru wo Isa an a-ti y'gili eego. ³⁶ A urzi y'ettiyo genj, duwo an di gikkite kallaganj donj deero, yi sooru eego. ³⁷ Aame y'iina gopponj ti Zeruzalem a ume deegu ti makkolo k'Inda k'Olibiye man, kane sanalliyagi baadanj genj pay ulbanj a ùne t'unjsuwo, an d'iise tamma Raa ti golla awwa a suldi k'armika donj pay an wullite genj me. ³⁸ Kane an d'eesiyo:

«Beeko Raa ti koono a ekki mozigo wede ettiyo ti suma Galmeegea Raa!

Toose t'a koone a kandaane wo tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

³⁹ I d'ede Pariziyen miibi ti diine donj duuru, an i-di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, sanalliyagadi ki'n edfiso, an d'anniga!» ⁴⁰ Wo Isa y'an ti'n gime onaman, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, aame kane an inniga man, mongali tonj an di dillita!»

Mòolo k'Isa kono Zeruzalem

⁴¹ Aame Isa y'a t'ette ki geeger Zeruzalem wo yi ti wulle man, y'a iise mòolo kono tode, ⁴² y'ede: «Wayya, wayya! Kune donj ki Zeruzalem, nuñ ni dihe baadanj kune batum, onniyo gette anki urzi wede kun di t'oone toose kun yi zuune man! Wo de umbo, ankenno edagunj Raa y'un t'ippe, urzi toose kun ki y'wolle ye baa. ⁴³ Injino sarj onniytagi an aana eggun, aame genj donj k'adugunj an kilita siido

† 19:13 19.13 Ankenno tamma ki dap soo, i-kaza dupu sire. ‡ 19:36 19.36 Kakkisa kallagi a urzi kono yi sooru eego genj, i-kaza yonj wede an'ni ottilso baadanj. § 19:38 19.38 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

a-doola geeger gette pay ki deyyisagun, an un ti'n gootika t'ume tuuku ton man. ⁴⁴ Kane an un ti'n damba kame kamec ti boydugun pay, makkolo soo ton t'ekki bakatú an k'oola ye, kono kune onniyo ere Raa y'iido tuddugun, kun ki dihe kun ki di y' suune ye.»

Isa ti donj suuk a booro Boy Raa

(Matiye 21.12-13; Markus 11.15-19; Zan 2.13-16)

⁴⁵ Sanj Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'a iise lommite donj isiyi suuk*. ⁴⁶ Y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó en y'a koono boy wede ki tondiyo Raa!" Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide donj k'oogire!»

⁴⁷ Isa genj onniyo ti onniyo yi dooyiso duwo a booro Boy Raa. Kane deero donj sedeke ti donj suuniyo k'oogoro wo ti donj deero Yawudiyagi genj, an dehutu urzi ki tówwadí, ⁴⁸ wo de urzi an ki y'ooniyo ye, kono kane donj pay an ollige baadan dooyisadí gette.

20

T'urzi k'aaye Isa yi dooyiso me?

(Matiye 21.23-27; Markus 11.27-33)

¹ Onniyo soo Isa yi dooyiso duwo wo y'an kazita Rabila Majjaanawa a booro Boy Raa. Manj kane deero donj sedeke, donj suuniyo k'oogoro ti donj i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddi ² wo an i di ruute, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti doo, k'isiyto suldi enj t'urzi k'aaye? Wo urzi enj a ele wee wee?» ³ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nunj ton n'un di'n tondo a munda soo. Onamó kun o ti'n kami: ⁴ Aame Zanj duwo y'anni zuyye batem genj, urzi iido ti Raa kununj ti duwo ko?» ⁵ Manj an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ñ t'urzi Raa" manj, yonj y'a roota: "Inkino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zanj ye me?" ⁶ Wo aame kine in ruuta: "Iido'ñ t'urzi duwo" manj, donj duuru pay an in ti'n kakkita ti mongali ki tówwadinj, kono kane an zuune adda k'addan Zanj yonj nebi.» ⁷ Inkino manj Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye wenda i ele urzi me.» ⁸ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Nunj ton manj n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto suldi enj me.»

Ono ombide a tukki donj naabo doome ulpi

(Matiye 21.33-46; Markus 12.1-12)

⁹ Sanj manj Isa y'a iise rootiyo a donj duuru t'ono ombide enno, y'ede: «I d'ede wedusu inkino yi d'iite doome k'inda sundan biñ, manj doome genj y'an d'ele duwo an di naabe sanj yonj aggadí y'a t'amba. Wo yonj tuddi y'a ingile torguwo, y'a ki kimo kesiko ye. ¹⁰ Aame onniyo rakku t'iina manj, y'a igibe wede naabadi soo ki tukki donj naabo doome genno, kono an i di t'elo aggadí ere k'inñi biñ an rikke te. Aame y'iiney manj, kane donj naabo doome'ñ wede naabadi an di y' ziidá, an di y' gusse, an aa di y'igibe beezi guguba. ¹¹ Wede doome'ñ yi d'igibe wede naabadi ti doolo, wo yode genno ton an di y' ziidá, an di y' gusse, an a-ti y' gildite, an aa di y'igibe beezi guguba. ¹² Wo yi d'igibe wede naabadi k'aduwe sey, yode genno ton an i-t'eelite kundayi, wo t'adda doome an aa di y'ilmí. ¹³ Inkino manj wede doome k'inda biñ y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: "De n'aase mummino me? N'a t'igiba ulo ki geyyisadó, a yode genj koo an i ottiley manj." ¹⁴ Wo de aame kane donj naabo doome'ñ ulo an yi wulle manj, an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: "Enno ulo wede doome i oopa me! In y'óodo kono doome enj in d'oopa a kine." ¹⁵ Manj ulo genj an di y' ziidá, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

Manj Isa y'a ruute, y'ede: «Wo ankenj wede doome k'inda biñ y'an d'isa mummino? ¹⁶ Yonj y'a etto, donj naabo doome genj y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biñ y'an t'ela a donj naabo doolo, sanj aggadí y'a t'amba.» Aame kane duwo an illiga ono genno manj, an di ruute, an'de: «Aha, inkino genj i k'isa ye!» ¹⁷ Wo Isa yi di'n wolliso adda k'edayan wo y'an di ruute, y'ede: «I-kaza moo me ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

"Mokkolo ere donj k'oozige boy an di zidde mentú gette, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jüre k'oozige boy*" te?

¹⁸ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo manj, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda manj, t'a ti y' ñoguma.» ¹⁹ Kane deero donj sedeke ti donj suuniyo k'oogoro, an di zuune kereñ Isa yi rootiyo ono ombide genj ti kane me. Inkino manj an di dihe an di y' seeda aame genno batum, wo de an d'urgide a donj duuru.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romenj

(Matiye 22.15-22; Markus 12.13-17)

²⁰ Manj kane genj Isa an di y'iise gerdiyo. Wo an i d'igibe duwo an ti t'ize tuddan aa

* **19:45** 19.45 Isiyi suuk adda booro boy Raa, ki suldi donj k'eliyo sedeke a Raa ulu ye. Wo kane an ti diile, an oogire duwo t'urzi kolyiyo zooye suldi. Inkino manj Isa y'an iise lommite. † **19:46** 19.46 Kun wollo adda mattup ki Ezayi

56.7. ‡ **19:46** 19.46 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

* **20:17** 20.17 Kun wollo adda mattup ki Soom

118.22.

ɗonj ki diine, kane an dehu an di y' seedey t'urzi tondiso, kono aame yi ti ruuta butte man, an t'oono urzi an i-di y' t'ela a bey goole siido. ²¹ Kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune ono ɗonj ki rootiyo wo ti dooyisada kane a urzizan, ki'ni wolloyo ɗuwo pay kanj soo wo ki dooyiso urzi Raa t'ono ɗonj ɗerec. ²² Ankenj, a urzi k'oogiradinj minj jibaaye a mozigo goole ki Romej genj k'eliyo kunun, k'eliyo ye ko?» ²³ Wo Isa metinjkanj y'a ti zuune, wo y'an di ruute, y'ede: ²⁴ «Kun o k'eeli tamma soo n'a ki wolle ɗo. Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Ki mozigo goole ki Romej.» ²⁵ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Injkinon manj munda wede ki mozigo goole ki Romej yonj ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yonj ki yode kun i y'elo.» ²⁶ A onami ɗonj yi rootiyo a ɗaana ɗuwo genj, an ki d'iine seeduzi ye, wo a ono ɗonj y'anni gime genj kane an ziida giggiranj wo an d'inniga ɗeɗɗek.

Baldiya tinj ede ko?

(Matiye 22.23-33; Markus 12.18-27)

²⁷ ɗonj miibi ti diine ɗonj an'ni waaku sundanj Saduseyen, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyen an rootiyo ɗonj i t'inda an ki ti balda ye. Injkinon Isa an di y' tunde, an'de: ²⁸ «Wede dooyisadey, Muusa yi riinj ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: «Aame wede yi ziida erewo wo y'a inda daa magiɗe manj, mandaayawa gette leemadi y'a ti seeda kono an t'ehe injni a suma ki wede inda genno.» ²⁹ Injkinon aakede i d'ede zamba kane sarat. Wede ki poone y'a ziida erewo wo y'a inda daa magiɗe. ³⁰ Wede ki sirwe y'a ti ziida wo y'a inda daa magiɗe, ³¹ sanj wede k'aduwe tonj injkinon. Kane sarat genj an di duude pay, wo an t'inda wenda soo tonj yi k'uune magiɗe ye. ³² K'ita manj tode tonj t'aa d'inda kay. ³³ Injkinon manj an onniyo ere ɗonj i t'inda an ti balda genj, ti diine kane zamba genj erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay genj minj kulutu me?»

³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kuuli ti erayi an seɗɗu tuddanj adda duniya ettiyo. ³⁵ Wo ɗe ki kane ɗonj Raa yi'ni wulle an iide ki baldiya ti diine ɗonj unto wo an di lekka a duniya ere ki ɗaana gette, kane kuuli ti erayi an ki seɗɗa tuddanj ye baa. ³⁶ Kane genj an ki t'inda ye baa, kono an t'ize aa maaleekiya. Kane injni Raa, kono ti unto

an ti bilde. ³⁷ Wo a urzi baldiya ki ɗonj i t'inda genj, Muusa yi ruute kerɗe adda taaya ki beyga k'undumu oggiyo uwwo ɗala ɗala gette, aame genj y'a yi wiike Galmeege Raa, «Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup.» ³⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa genj yonj Raa ki ɗonj unto ye, yonj Raa ki ɗonj zeere, kono a yode kane pay genj zeere.» ³⁹ ɗonj suuniyo k'oogoro miibi ti diinayanj an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, onama ki ruute genj a urzizan.» ⁴⁰ An rootiyo injkinon kono an urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi yonj ulo k'aaye?

(Matiye 22.41-45; Markus 12.35-37)

⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Mummino me ɗuwo an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'adɗo ti biza bumbu Dawut me? ⁴² Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga adda mattup ki Soom*, y'ede:

«Galmeege Raa yi di ruute a Galmeeɗo, y'ede:

K'edi ki-koono a ammidado kino,

⁴³ bini ɗonj k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti ɗandi zondá.»

⁴⁴ Injkinon manj Dawut yi yi waaku Almasi «Galmeege.» De genj mummino Almasi y'a adɗo ti biza bumbu Dawut ɗanjjal me?»

Ondirso a ɗuwo a tukki ɗonj suuniyo k'oogoro

(Markus 12.37-40)

⁴⁵ Isa y'an di ruute a sanalliyagi a ɗaana ɗonj pay i y'ollige, y'ede: ⁴⁶ «Kun koono mentikagi ti ɗonj suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere ɗonj duuru an geyyiso ɗuwo an an di'n t'eesite ti ottilso. Adda boyɗi ɗonj in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k'ombo tonj, an geyyiso an koone a ume wede suma pây. ⁴⁷ Kane genj bey mandayɗayi an t'ombo pay, wo sonj an eesiyo tondiyo Raa manj ki noko nokot kono ɗuwo an di'n wolle. Kane genj booradanj t'a kooney wehini a ceerey.»

21

Mandaayawa i-k'ede munda ye

(Markus 12.41-44)

¹ Sanj Isa y'a umbe edayi, manj yi wolloyo ɗonj laale an eliyon sonkiyaganj a Raa, a ume wede an d'eliyon sonko a booro Boy Raa.

² Wo yi wulle sonj mandaayawa i-k'ede munda ye, tod' t'ele sonko sunni sunni

† **20:28** 20.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. ‡ **20:37** 20.37 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6.

§ **20:38** 20.38 Raa genj yonj Raa ki ɗonj unto ye, yonj Raa ki ɗonj zeere: I-kaza kane ɗonj ado Ibirayim, Isaaka wo Yakup genj an t'inda ti kaagine ozzinagi baadanj, ki poone Raa yi di roota a Muusa ɗotto. Aame yi rootiyo kane zeere manj, genj i-kaza baldiya ede. *

20:42 20.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. † **20:44** 20.44 Mummino Almasi y'a adɗo ti biza bumbu Dawut ɗanjjal me: Genj i-kaza y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut ɗanjjal ye.

sire. ³ Mañ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiire ki kane donj onjo pay. ⁴ Derec, kane donj laale pay geñ an ele t'adda soñko ere an uupe oopiyo, wo de tod'te k'umbatú'ñ t'a d'ele pay soñko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

*Ono donj a urzi ruugiyo Boy Raa
(Matiye 24.1-2; Markus 13.1-2)*

⁵ I d'ede donj miibi an di rootiyo a tukki Boy Raa, an'de: «Yo boy enj, monǵalı ti oozigayi wo ti sulđi donj duwo an i ele a Raa, kane pay majjandani.» Wo Isa y'a ruute, y'ede: ⁶ «Boy kun yi wolliiyo enj, sañ onniytagi an d'aana morkkolo soo toñ t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

*Onniytagi donj etto ki dabar
(Matiye 24.3-8; Markus 13.3-8)*

⁷ Injino mañ kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, de sulđi geñ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino sulđi geñ an aana me?» ⁸ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun koono mentikagi, kun oola tuddugun a duwo an un ti'n dagga ye. Derec, i d'etto donj baadan an t'ambo sundó, wede tuuku toñ y'a t'eesa: "Nuñ Almasi Raa yi biire!", wo soñ "Peedo t'iiide!" Kane geñ kun'ni daana ye. ⁹ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'oozige d'eyyiso dokki. Aame geñ kun addira ye. I dehu sulđi geñ an d'aane doo, wo aame geñ a ki t'isa kaamiki dangiya duniya ye botto.»

¹⁰ Sañ y'an di ruute, y'ede: «Donj siido soo ti siido soo te an d'eyya ti tudda, donj mozigo soo ti mozigo soo me an d'eyya ti tudda kay. ¹¹ I d'isa ñonñirsito siido ti toogo, wo adda siidiyagi baadan toñ i d'isa mosogo wo endani dettiso, soñ i d'isa a kandaane sulđi donj k'a addira, wo sulđi donj k'a seeda giggirá i-kaza munda etto. ¹² Wo de ki poone sulđi donj pay enj an d'aana geñ, kune an un di'n sefda wo an un di'n dabira. An un di'n t'etta k'ume donj booro adda boyđi donj in di dooyiso, an un ti'n t'ela adda dangay, wo an un di'n t'etta daana mozagi wo daana donj deero siido kono kun umbe a sundó. ¹³ Geñ un t'isa a kune urzi wede kun di roota a sulđi donj kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno. ¹⁴ Kun zaapo addugun a ono ni roota enj me: A munda wede kun d'oodiba eggun geñ, kun okkima tuddugun ki poone ye. ¹⁵ Aame geñ nuñ batum un t'eley ono a ceerey kun di'n rootey ti suuniyo k'ono ere donj k'adugun an k'aane an un ki ti'n kidfita ye, an ki rootey ono enj butte ye. ¹⁶ Kune maawugun, zembagun,

taasiyagun wo lanziyagun geñ, kane batum unni t'ela bey donj deero, wo an ti'n t'ida donj baadan ti diinagun me. ¹⁷ Kune donj duniya pay an un di'n olmiđa kono kun umbe a sundó, ¹⁸ wo ililso k'eggun soo toñ i ki dagga ye. ¹⁹ Kun soodo zakidfi bini danggu, injino t'urzi geñ kun t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

*Booro a tukki Zeruzalem
(Matiye 24.15-21; Markus 13.14-19)*

²⁰ «Aame kun wulla geeger ki Zeruzalem asigiryagi an di ti duula mañ, kun suuno aame geñ onniyatú t'iiide, tod'te an di damba kame kamec. ²¹ Injino mañ kane donj adda siido Ziide an t'ombo k'ekki mongali, kane donj adda geeger Zeruzalem an t'addo, wo kane donj a dombi i-duule geeger gette an etta ye k'adda geeger te. ²² Derec, onniytagi geñ an koono ki booro Raa, aame geñ a aana kono a-t'etta a ono donj pay an riije ti kaaga adda mattup ki Raa. ²³ A onniytagi geñ aasa dabar baadan a kane erayi donj mahuwagi ti donj inñizan an oodiiyo! Derec, adda siido gette aasa dabar baadan, wo kulkuwo Raa t'a d'eega a tukki donj siido gettiyo. ²⁴ Donj onjo an ti'n t'ida ti kasigara, donj onjo an ti'n sefda bulagi ki siidiyagi pay adda duniya, wo kane donj Yawudiyagi ye, Zeruzalem an d'oniyisa zondan bini danggu k'onniytagi donj Raa y'an dikke.»

*Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede
(Matiye 24.29-31; Markus 13.24-27)*

²⁵ «Kun ollo, ekki peedo, ekki tere wo ekki moldali toñ, i d'isa sulđi donj a kiza munda. Adda siidiyagi pay duwo an d'addira, an di-t'ela elkiso baadan a tarkuuse wede ki bar wo ti wede ki ahu i kolzite geñ me. ²⁶ Duwo an di-t'inda k'orgiso ti elkiso a munda wede aana adda siido pay, kono sulđi donj an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga. ²⁷ Injino mañ an di n' wolla nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a aana ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede. ²⁸ Aame sulđi geñ an iisa ettiyo mañ, kun t'ohor kanj ohire, kun t'ambo eggun awwa, kono adfiyagun goppon.»

*Ono ombide a tukki tormo
(Matiye 24.32-35; Markus 13.28-31)*

²⁹ Sañ Isa y'an di ruute ono ombide enno, y'ede: «Kun wollo tormo wo ti inda donj onjo pay. ³⁰ Aame kun wolliiyo inda geñ puutagizan eesiyoo roofiyo mañ, kune batum kun suune adda k'addugun kizini yonj goppon. ³¹ Geñ injino kay, kun wulla sulđi geñ an iina mañ, kun suuno Moziko Raa tod'te goppon. ³² Derec injino wo n'un di rooto: Donj ankeñño enj an ki ti t'inda pay ye, ki poone sulđi pay geñ an

d'aana me. ³³ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamó an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Kooke a urzi metinjó

³⁴ «Kun koono mentikagi, peedagun kun ti t'engile a isiyto tarnaapagi, ti sobito wo a elkisito suldi donj ki lekkiyo duniya ye. Para man onniyo ere Raa yi dekka booro t'aana aame kun ki ti delliyo ye. ³⁵ Tod' t'etto aakede lebedo, kono t'a di t'ippa a tukki donj adda duniya genj pay. ³⁶ Kun lekko zeere, kun tondo Raa daa puukiyo. Injino kun t'oona toogo kono kun t'alda ti suldi donj pay aana k'ita, wo aame nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj n'iina man, n'un di'n t'oona kune kanj ohire a daanadó me.»

³⁷ Isa genj a onnu yi-t'ettiyo dooyiso duwo k'adda booro Boy Raa, wo a didfo manj yi-t'ettiyo yi d'onniyo ekki makkolo ere an ti waaku makkolo k'Inda k'Olibiye. ³⁸ Ti soohe walak manj, kane donj duuru an t'ettiyo an di y'ooniyo a booro Boy Raa kono an di y'olliga.

22

Dehutu k'urzi ki tówwo k'Isa

(Matiye 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11)

¹ Tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme, an yi waaku Pak ki Yawudiyagi genj, a guute gopponj. ² Aame genj kane deero donj sedeke ti donj suuniyo k'oogoro an dehutu urzi ki tówwo k'Isa, wo an d'orgiso a donj duuru me.

Ziidas ti deero donj sedeke

³ Injino Meeda siitandani ti-t'iide eedi Ziidas wede an yi waaku sundi soo Iskariyot, yonj wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire genj me. ⁴ Yonj y'a iide an di ruuto ti deero donj sedeke wo ti deero donj boohiyo Boy Raa, a urzi wede mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me. ⁵ Kane ulbanj a t'ize unjse baadanj wo an i di ruute an i-t'eela soñko. ⁶ Aame genj Ziidas y'a iyye, manj y'a iise dehutu k'urzi wede kanj mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan wo kane donj duuru an ki suuna ye me.

Dehu k'ume k'isiyo k'ombo ere ki Pak

(Matiye 26.17-19; Markus 14.12-16)

⁷ Adda tarnaape ki Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme genj, onniyo t'a iina ere an di waldutu injni dambamani an d'isiyo ombo ere ki Pak ki Yawudiyagi te. ⁸ Injino manj Isa y'a igibe Piyer kane ti Zanj, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun do kun in isoy ombo tarnaapayinj ki Pak kono in d'ooma.» ⁹ Manj kane an di y' tunde, an'de: «De a too me kee ki dehu ay in d'isey ombfe te?» ¹⁰ Yonj y'an di'n gime onaman,

y'ede: «Kun ollo, aame kun aa t'ettye k'adda geeger, kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti dingile, kun di y' daanoy bini adda boy wede y'a t'ettye. ¹¹ Wo kun t'iidey manj, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: "Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma ombo tarnaapayinj ki Pak ti sanalliyagi me?" ¹² Wo yonj biino y'un di kizey tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldi pay adda okkime. Genj a ume genno kun d'isoy ombo te.» ¹³ Manj kane an d'ingile, an iide'ñ suldi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, injino ombo tarnaape ki Pak an t'ize.

Isa y'ombo ombo tarnaape ki Pak ti sanalliyagi

(Matiye 26.26-29; Markus 14.22-25; 1 Korent 11.23-26)

¹⁴ Aame peedo t'iide manj, Isa y'a-guune ombo ti donj zindí ¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Nuñ ti kaagine ni dihe t'addó pay ombo tarnaapayinj ki Pak ette n'a oomi ti kune, ki poone n'a dabira genj me. ¹⁶ Genj kun ollo, n'un di rooto, ombo ette ni k'ooma ye baa, bini urzutú a-t'etta kereñ a aaniya Moziko Raa.» ¹⁷ Injino manj y'a t'umbe kop, y'a ruute koduwo a Raa, manj y'ede: «Kun soodo kop enj, kun di dokko wede soñ yi goomo goomo. ¹⁸ Genj kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti anjki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inñi biñ me, bini aaniya Moziko Raa.»

¹⁹ Sanj y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, manj y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ette tuddó ere ni t'ela kono kune, kun d'iso injino kono kun d'elka a nuuno.» ²⁰ Aame an t'iimi manj, ki kop tonj injino, y'a t'umbe y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Kop ti sofo adda ette, tod'te taasuuwa ere aware Raa yi ketta ti duwo t'urzi puuzadó, to t'oba kono kune. ²¹ Wo kun ollo, wede yi ni t'ela bey donj k'olmidayó, yonj a enno, y'ombo ti nuñ kanj soo. ²² Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj n'a t'inda, genj a-t'etta a munda wede aa Raa yi dehu, wo de dabar a wede yi ni t'ela bey donj k'olmidayó.» ²³ Injino manj an d'iise tondiso ti tuddan, an'de: «De genj ti diinayinj wee wee aasa munda injino me?»

Wee wee goole a jiire me?

(Matiye 18.1; 20.25-28; Markus 9.34; 10.42-45)

²⁴ Sanj manj kane sanalliyagi an d'iise niikiyo baadanj ti tuddan kono an dehu an di suune, ti diinayanj minj wee wee goole a jiire me. ²⁵ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki donjanj ti toogo, wo kane donj an

d'ede urzi ki dokkiyo ekki donzan, an dehu duwo an di'n waake "Donj k'isiyo beehiyko." ²⁶ Wo ki kune injkino ye. Ki too manj wede goole a jiire ti diinagun y'a t'ise aa wede nenku a jiire, wo wede yi dokkiyo duwo y'a t'ise aa wede naabo a duwo. ²⁷ Wo a elkiyagun manj, wede goole a jiire wee wee, wede i-guune ombo kunun, wede i naabiya a yode genno ko? Kun suune, goole wede i-guune ombo. Wo kun wollo, ankenno nunj a diinagun enj aa wede i naabiya a kune. ²⁸ Kune kun ziida daayum zakidi a ita nunj adda suldi donj oone o iido me. ²⁹ Wo Meegó y'o ele Moziko a nunj, injkino kay nunj n'un di-t'ele a kune. ³⁰ Injkinon manj kun d'oomey kun di sibey ti nunj kanj soo adda mozikadó, wo kun di konditey ekki kaakidagi moziko, kun dekke booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki donj k'Izirayel.»

Tookiyo kuude ki Piyer

³¹ Galmeeega y'a ruute, y'ede: «Simo, Simo, kee k'ollo, Meeda siitandani ti tunde urzi ti Raa wo yi-d'ele, kune pay t'un ti'n tonjgile aakede an tonjgilso geme. ³² Wo de nunj n'a tunde Raa kono kee, kono zaapu k'adda a nunj a ki dagge ye. Wo aame ki-gimo a nuuno manj, zembadá k'an eelo toogo.» ³³ Manj Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nunj, n'iyye n'a t'ette ti kee, ise k'adda dangay, ise n'a t'indey tonj manj.» ³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Piyer k'ollo, n'a di rooto, anki a diddo ki poone uzu y'a kookila genj, k'a rooto ki ki n' suune ye, suune ye tan ado.»

Okkime tudde ki sanalliyagi k'Isa

³⁵ Manj Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame n'un igibe isiyo naabadó daa sonko, daa k'eese wo daa tobiyagi genj, munda unni biito ko?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Munda ay ki'n biito ye.» ³⁶ Yonj y'an di ruute, y'ede: «Wo ankenno enj wede i-d'ede sonko manj y'a t'ambe, wede i d'ede eese tonj injkino kay, wo wede i-k'ede kasigara ye manj, kallayi wede goole y'a t'owol, wo yi d'owili kasigara te. ³⁷ Genj kun ollo, n'un di rooto, enj ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Yonj an aa ti y' gize ti donj towwo duwo kanj soo*." Genj injkino i dehu o d'aane. Manj ono donj an riije a tukki nunj genj, a-t'etta.» ³⁸ Kane sanalliyagi an di ruute, an'de: «Galmeegey, kasigara ede, sire ettiyo.» Yonj y'an di'n gime onaman, y'ede: «Genj iide baa.»

Tondiyo Raa ekki makkolo k'Inda k'Olibiye

(Matiye 26.36-41; Markus 14.32-38)

³⁹ Manj t'adda geeger Isa yi-t'udde, y'a ingile k'ekki makkolo k'Inda k'Olibiye aa yi d'isiyo daayum, wo kane sanalliyagi an di y' diine. ⁴⁰ Aame y'iiney a ume genno manj, yonj y'an di ruute, y'ede: «Kun tondo Raa kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye.» ⁴¹ Wo yonj y'aa lifde dokki ti tuddan summa wede y'a sedde makkolo, manj y'a-dikke wo yi tondiyo Raa, y'ede: ⁴² «Meegó, ki dehu manj dabar ette k'o ti ledfo ti tuddo me, wo tonj manj a ki t'ise aa nunj ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.» ⁴³ Manj i d'iido maaleeka ti kandaane yi d'eele toogo a Isa me. ⁴⁴ Isa ulbi i-d'oodiyo baadan, manj yi tondiyo Raa ti toogo a jiire sey, wo ranjadi a t'ize aa puuzo i zozziso a siido.

⁴⁵ Aame yi-tunde Raa manj, y'a t'iiziga y'a-gime ki tukki sanalliyagi, y'an di'n uuney kane an udige kono an t'ize sommagi donj. ⁴⁶ Yonj y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun moone me? Kun t'oozo wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye.»

Seedu k'Isa ki towwadi

(Matiye 26.47-55; Markus 14.43-49)

⁴⁷ Isa onami y'a ki ti'n dinge ye botto, aame genj kane donj duuru an t'udde. Yode wede an yi waaku Ziidas, yonj ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire genj, y'an t'uugumo a donj duuru me. An iiney manj, y'a d'iide sirpa k'Isa y'a yi ziida yop kono yi-d'ise puuc a tobbisadi. ⁴⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Ziidas, nunj wede an n'eha aa ulu wede enj, k'an di n' t'ele bey donj k'olmidayó t'urzi k'isiyo puuc a tobbisadó ko?» ⁴⁹ Aame kane donj a ita k'Isa an wulle munda wede isa genno manj, an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, ay ti'n dokko ti kasigara ko?» ⁵⁰ Manj wede soo ti diinayan y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole donj sefeke, kuudi a dikke. ⁵¹ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo, genj iide baa.» Injkinon yo y'aa butte a kuudi wede genno wo yi-d'ele bee. ⁵² Injkinon manj a kane deero donj sefeke, deero donj boohiyo Boy Raa wo ti donj i dokkiyo Yawudiyagi iido seeduzi, Isa y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo tuddo wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nunj wede k'oogire me?» ⁵³ Para manj nunj minj daayum ti kune a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye. Wo de ankenno ette peedagun, peedo ere ki donj toogo adda zimolo an d'ise naabadan.»

Piyer y'a kiigira Isa

(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54)

⁵⁴ Manj Isa an di y' ziida, an ti y' dukke, an di t'iide k'adda boy ki mozigo goole donj

* 22:37 22:37 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

sedeke. Wo Piyer yi di'n daaniya ti dokki.
⁵⁵ Duwo an di muddfe uwwo a diine booro boy, wo Piyer y'a zunke yi kookiyo uwwo ti kane. ⁵⁶ Aame yi zunke yi kookiyo uwwo gen, i d'ede ere naabo t'a yi wulle, wo ti di y' wolliso teben adda k'edayi, man t'a ruute, t'ede: «Wede enno ton yon ti yode kan soo.» ⁵⁷ Wo Piyer y'a yi giigira, yi di ruute, y'ede: «Erewo no, nun ni ki y' suune ye.» ⁵⁸ Tan boolon man i d'iido wede ti doolo, y'a yi wulle wo y'a ruute, y'ede: «Derec, kee ton wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa!» Man Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Ato, nun ti diine kane ye.» ⁵⁹ A likke bini man, i d'iido wede ti doolo yi-kodfime, yi d'eesiyo: «Ki kotto wede en yon ti yode kan soo, kono yon ti siido Galile.» ⁶⁰ Man Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Aha, munda wede ki rootiyo gen a nuuno ye.» Wo a kaamiki aame y'a ti rootiyo botto gen, uzu y'a iile. ⁶¹ Galmeega y'a gilde ki tukki Piyer wo yi di y' wolliso teben adda k'edayi. Injino man Piyer y'a ilke a ono don Galmeega yi-ruute, y'ede: «Anki en ki poone uzu y'a ola gen, k'a ruota ki ki n' suune ye, suune ye tan afo.» ⁶² Man t'adda boy Piyer yi-t'udde ti paate wo y'a iise moolo baadan.

Kaldita wo kossiyo k'Isa

(Matiye 26.67-68; Markus 14.65)

⁶³ Duwo don i boohiyo Isa an di y'okko maade wo an di y' kossiyo. ⁶⁴ Edayi an i-t'ippe wo an di y' tondiso, an'de: «Kee nebi man, ki y'unto wede i ki diine me!» ⁶⁵ Wo an i-d'irbita ono baadan ti doolo don ki kaldita.

Isa a daana deero don booro

(Matiye 26.59,63-65; Markus 14.55,61-64)

⁶⁶ Aame ume i t'umpile man, kane don i dokkiyo Yawudiyagi, deero don sedeke ti don suuniyo k'oogoro, an t'ugiye pay an di-t'iide Isa ki daana deero booro Yawudiyagi, ⁶⁷ wo an di y' tunde, an'de: «Almasi Raa yi biire, kee ko? K'ay ki ti rooti do.» Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aame n'un ruuta man, kun k'amba ye onamo me, ⁶⁸ wo aame n'unni tunda ton man, onamo kun ki ti'n kima ye. ⁶⁹ Wo ti anki en, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a-kooney a ammada Raa toogadi t'a jire pay.» ⁷⁰ Kane pay an di ruute, an'de: «Injino man kee Ulo Raa ko?» Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aa kune batum kun ruute, en mi nuuno.» ⁷¹ Injino man an di ruute, an'de: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kine in illiga bize yode batum i ruute me.»

23

Isa a daana Pilat

(Matiye 27.2,11-14; Markus 15.1-5)

¹ Man kane don i t'ugiye an t'iiziga pay, an di-t'iide Isa ki daana Pilat, yon Romen goole siido. ² A ume gen kane an d'iise sakiya k'Isa, an'de: «Wede en kaye ay y'uoney don siidadey yi ti'n daggiya, y'an rootiyo jibaaye an ti toogo k'eliyo a mozigo goole ki Romen me, wo son yi t'ize yode batum Almasi Raa yi biire, yon mozigo Yawudiyagi.» ³ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Gen aa ki ruute.» ⁴ Injino man Pilat y'an di ruute a kane deero don sedeke ti don duuru, y'ede: «Wede en nun munda k'ulso a eedi ni k'uune ye, wede i di t'iide booro t'a yi seeda me.» ⁵ Wo kane an di kodfime, an'de: «Yon t'urzi dooyisadi don pay y'an t'eliyo ono bini a-t'ooziga deyyiso. Yon y'iiso ti siido Galile, y'a tuukeyi siido Ziide pay, wo anken y'aa d'iina a enno.»

Isa a daana mozigo Erod

⁶ Aame Pilat y'illiga ono genno man, y'a tunde, y'ede: «Wede en yon ti siido Galile ko?» ⁷ Wo aame yi zuune Isa yon ti siido ere mozigo Erod Antipas man, Pilat yi di y'igibe a Erod, kono a onniytagi gen yode Erod ton a Zeruzalem. ⁸ Aame Erod yi wulle Isa man, ulbi aaze unse baadan, kono yon y'ollige rabiladi ti kaagine wo yi dehu y'a ti y' wolle. Injino yi zaapu elkisadi yi-d'isa munda k'armika y'a-wolla. ⁹ Erod y'a yi tundite tan baadan, wo yo Isa yi-k'ohine bizi ye. ¹⁰ Kane deero don sedeke, ti don suuniyo k'oogoro, kane a sirpa an di rootiyo ono ti golla zakidi. ¹¹ Erod kane ti asigiryagi an di y'okko maade wo an di y'ambutu saa saac. An i-di t'usse kalle majjaane, man yi di y'igibe a Pilat. ¹² Erod ti Pilat gen ti poone kane adu, wo ti onniyo gette an t'ize lanziyagi.

Booro k'Isa ki towwadi

¹³ Injino man Pilat y'a-tusse kane deero don sedeke, deero Yawudiyagi wo ti don duuru, ¹⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede en kun oo d'iido'n kun'de, duwo pay yi ti'n daggiya. Injino ni y' tunde a daanagun a ono don kun rootiyo a tukki yode gen me, wo nun munda ulsu a eedi ni k'uune ye a t'iide booro t'a yi seeda me. ¹⁵ Erod genno ton munda ulsu yi k'uune ye a eedi me, injino y'ay ti y' gimo. Kono k'injino, wede en munda ulsu yi k'ize ye wede a t'iide k'unto me. ¹⁶ Injino man n'an t'ela urzi a asigiryago an ti y' gorpipa ti marpa doo min, san an i-d'eeza kollo.» ¹⁷ Yi ruute injino kono aa an d'isiyo daayum

a tarnaape Pak ki Yawudiyagi, i dehu Pilat y'an d'adde wedusu soo t'adda dangay.

¹⁸ Wo pay kanj soo an d'iise d'ollite, an'de: «Wede genj ki y'oodo! K'ay t'ad'di Barabas!» ¹⁹ Yo Barabas genj an yi ziida dangay kono yonj wede an t'eelate ono a duwo an d'iiziga deyyiso adda geeger ki tukki Romenj, wo soñ y'iide wedusu. ²⁰ Pilat y'an d'iise rootiyo sey a donj duuru kono yi dehu Isa yi-d'eeze. ²¹ Wo kane an di d'ollite, an d'eesiyo: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko!» ²² Manj Pilat y'an di ruute k'aduwe, y'ede: «Wede enj munda ulsu minj y'ize moo me? Nuñ manj munda ulsu ni k'uune ye a eedi i di t'iide k'unto me. Injino n'an t'ela urzi an ti y' gorpipa ti marpa d'oo minj, sañ an i-d'eeza kollo.» ²³ Wo kane an di kod'dime d'ollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Isa ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko!» Manj Pilat i-di t'iide a d'ollitadan gette. ²⁴ Injino yonj booro y'an ti-d'ikke a munda wede Yawudiyagi an tondiyome me. ²⁵ Barabas wede kane an dehu genj, Pilat y'a y'udde, yode wede an ti y'ele adda dangay kono y'an t'eelate ono a duwo an d'iiziga deyyiso ki tukki Romenj, soñ y'iide wedusu genj me. Wo yo Isa y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an d'ise munda wede kane Yawudiyagi an dehu.

*Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Matiye 27.32; Markus 15.21)*

²⁶ Manj Isa an di-t'ette k'ume taakiyadi. A urzi an a-t'ikkima ti wede soo injino yonj ti geeger Sireñ, sundi Simo, y'aahiya doome. Kane asigiryagi an di y' ziida, an i-d'ele undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, y'a t'umbe a dannayi wo yi daaniya Isa. ²⁷ Donj duuru baadanj ki siid'o gette an di y' daaniya, ti diinayanj erayi an a-t'ibi beydanj a giggiranj wo an di d'ollite moolo kono k'Isa. ²⁸ Manj Isa y'a gilde k'ume k'erayi genno wo y'an di ruute, y'ede: «Kune erayi Zeruzalem no, kun oole ye kono nuñ me, ki too manj kun ooloñ ki kune wo ki inñigum. ²⁹ Derec, onniytagi sañ manj an d'aana, aame genj an di roota: "Uñsuwo a kane erayi donj kartiyagi, a kane donj an k'eh'e ye wo an k'uude inñi ye fotto." ³⁰ Injino manj duwo an di roota, an t'eesa: "Monjali an ay di ti'n ruugi!" wo soñ an t'eesa: "Kessagi an ay ti'n ombidi!" ³¹ Aame duwo an o isiyo kino a nuñ wede aakede undum zeere enj

me manj, an d'aana moo me a kane donj aakede inda donj meedi me*»

³² An a-dukk'o a ita k'Isa donj sire ti doolo, kane donj k'oogire, an ti'n t'iide ti yode kanj soo. ³³ An iiney a ume wede sundi «osse k'eege» manj, a ume genj Isa asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko. Wo an a-tiike ti yode donj k'oogire sire, wede soñ t'undumzi a kese k'ammidadi wo soñ t'undumzi a kese geeladi. ³⁴ Injino manj Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuñ, k'an t'iso tambobino, kono an ki suune ye munda wede an isiyo genj me.» Wo asigiryagi an di dikkida kallagi k'Isa t'urzi k'arbu tellet muntelliyo. ³⁵ Kane donj duuru an t'ihira anjengenno, an di woliyo. Kane deero Yawudiyagi an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Yonj donj doolo y'an utte de, ankenj y'utto tudda batum, aame yo Almasi Raa yi biire kotto manj!» ³⁶ Kane asigiryagi tonj an di y'okko maade, an a d'ettiyo gopponj ki sirpadi, an i-d'eliyo toote suddo k'inñi k'inda binj y'a sibe, ³⁷ wo an d'eesiyo: «Aame kee mozigo Yawudiyagi kotto manj, k'utto tudda batum!» ³⁸ T'ekk'eedi an tiike pakirte wo an a-ti riinje, an'de: «Yode enj mozigo Yawudiyagi.»

³⁹ Ti diine donj k'oogire sire an ti'n tiike ekk'inda genj, wede soñ y'a gilde Isa, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire kotto manj, k'utto tudda batum wo kaye pay!» ⁴⁰ Wo yo wede soñ y'a y'id'dise, yi di ruute, y'ede: «Kee a Raa ki-k'orgiso ye, kee wede booro ti ki ziida k'unto ti yode enj kanj soo. ⁴¹ Ki kine dabar ette derec, kono in ooniyo munda wede in ize t'urzi naabadinj, wo yo wede enj munda ulsu yi k'ize ye.» ⁴² Sañ y'a ruute sey, y'ede: «Isa, k'a n'elko aame k'ikimo ki mozikada genj me.» ⁴³ Manj Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Derec injino wo n'a di rooto: Anki enj kee ki-t'etta ti nuñ adda jenne.»

*Unto k'Isa
(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41)*

⁴⁴⁻⁴⁵ Aame peedo t'ize diine manj, ti ki tooriyo ye, ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. Wo alboy wede i dikke adde Boy Raa soñ k'adda soñ ki paate, a t'ihina tar a diinayi. ⁴⁶ Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Mee'ki nuñ, n'a-d'elo und'o beezat'.» Aame y'a ti ruute injino manj, y'a-t'ih'e. ⁴⁷ Goole k'asigiryagi meeda ki Romenj yi wulle munda wede ize me. Manj y'a imme Raa wo y'a ruute, y'ede: «Ki kotto wede enj yonj ki diine.» ⁴⁸ Kane donj duuru pay iide woliyo genj,

* **23:31** 23.31 Ono k'Isa yi rootiyo a tukki Undumu zeere wo Inda donj meedi: I-kaza undumu zeere yode Almasi batum, wede i-k'ede oldiko munda ye tonj an di y' dibire bini unto. Inda meedi kane Yawudiyagi donj k'isiyo k'oldiko, genj tanj baadanj a jiire dabar ere an t'oona te. † **23:46** 23.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 31.6.

aame an wulle munda wede ize man, kane an di-gime, beydan an a-t'ibi giggiran kono an moolo. ⁴⁹ Wo kane pay lanziyagi k'Isa ti erayi don i yi diino ti siido Galile, an t'hirte ti dokki an di wolloyo munda wede isiyo.

Isa adda muuzo

(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47)

⁵⁰⁻⁵¹ I d'ede wedusu sundi Yusup yon ti geeger ki Yawudiyagi sundutu Arimate. Wede gen yon beehiye wo ki diine, yi zaapu elkisadi a ettiyo Moziko Raa. Yon wede ti diine deero booro Yawudiyagi, wo yi k'iyye ye a munda wede don deero booro ongo an dihe an d'ise a tukk'Isa, wo sonj a naabada ere an ize te. ⁵² Yo y'a iide y'a uuney Pilat, y'a yi tunde a nuune k'Isa. ⁵³ Pilat yi-d'iyye, man Yusup y'a ti y' diige nuune t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko me. Y'a nilpe ti sotor tuwarwa zooyatu onje, yi-tele adda muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mokkolo, a ume isire wenda kanj soo ton an k'eele ye. ⁵⁴ Suldi gen ize onniyo jima, duwo an okkime tuddan kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. ⁵⁵ Kane erayi don i diino Isa ti siido Galile gen, Yusup an di y' diine, an aa di gilse ki roriso a nuune k'Isa. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, an di buuke aakede oogoro ti rootiyo.

24

Baldiya k'Isa

¹ Onniyo dumas ti soohe walak man, erayi an di ziki egey don kalsiya eediyadan unje a beydan, an d'ingile ki biza muuzo. ² An iiney man, an wolloyo zumbulu wede an a-t'ippe a biza muuzo 'n donkilso a kese. ³ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo nuune Galmeege Isa an ki y'uuney ye. ⁴ Kane erayi an d'uhibe, a kaamiki a daanadan i d'iido kuuli sire ti kallagi i ralita. ⁵ Injino kane orgiso t'anni ziida, an di nukkite, wo de kuuli don sire gen an an di ruute, an'de: «Ki moo me kun weku wede zeere a diine donj unto me? ⁶ Yon umbo a enno me, Raa yi ti y' bilde. Kun elko a ono don y'un ruute aame yo botto a siido Galile, y'ede: ⁷ "I dehu nunj wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'ela a bey donj k'oldfiko,

an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, wo onniyo sire k'aduwe man n'a-balda."»

⁸ Injino man kane erayi gen an di'n ilke ono don Isa y'an ruute gen me. ⁹ Kane ti biza muuzo an di-gime, wo an iide'n an an t'iide taaya gette pay a kane donj koomat makumu soo wo a kane sanalliyagi don ongo pay. ¹⁰ Kane erayi don iide ki biza muuzo gen, Mariyam ere ti siido Magdalla, Zane wo Mariyam ere mekki Zak. Wo erayi don ti doolo don iide ti kane gen, taaya gette an an t'iide pay a donj zina k'Isa me. ¹¹ Wo kane a onaman gen an di'n wulle erayi aa donj maadagi, onaman an ki d'umbe ye. ¹² Wo ton man Piyer y'a t'iiziga y'a ukke ki biza muuzo. Y'iiney man, y'a t'uttile yi noonjo k'adda, yi wolloyo'n sarwilagi danjal, man y'a ziida giggiri a munda wede ize gen me, wo y'a-gime ki boozí.

A urzi k'Emayus

¹³ A onniyo gettiyo batum i d'ede sanalliyagi sire an ambe k'adda k'ille sundutu Emayus, tod'te suma kubbaara paat ti Zeruzalem me. ¹⁴ Kane an di rootiyo tuddan a suldi don pay ize gen me. ¹⁵ Aame kane an rootiyo wo an niikiyo ti tuddan gen, yode Isa batum y'a iide, y'a-ti giyye ti kane an di sooru kanj soo. ¹⁶ Kane an di y' wolloyo, wo munda an t'eegirso ki suuniyadi me.

¹⁷ Man Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun di sooru de, kun di niikiyo a tukk'amme?» Injino man kane an t'ihira, sommagi dondon. ¹⁸ Wede soo ti diine kane sire gen sundi Kiliyopas, yi di ruute, y'ede: «Kee siida danjal ko, wede i lekkiyo a Zeruzalem wo i ki suune ye munda wede ize adda k'onniytagi don k'ita en me?» ¹⁹ Yon y'anni tunde, y'ede: «De ize moo me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Munda wede i-iina a tukk'Isa wede ti geeger Nazaret. Yon gen nebi wede toogo, wo y'a ti gize toogadi t'urzi naabadi wo t'urzi k'onami a daana Raa wo a daana duwo pay. ²⁰ Kane deero don sedikadin ti don dokkiyadin an an di y'ele a bey don k'olmidayi kono booro t'a yi seeda ki towwo, wo an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko. ²¹ Kaye ay ziipe elkisadey a yode, yon wede soo y'an adfa don k'Izirayel ti bey don k'aduzan. Wo t'ekki suldi pay gen, onniyo anki ette k'aduwe t'ume suldi gen ize me*. ²² Wo ton erayi miibi ti dinayey

‡ **23:54** 23.54 Di Yawudiyagi, onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki anki bini peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo. Wo onniyo ere ki puukiyo ton injino kay, gen injino nuune k'Isa an di dihe an d'ottiba ki poone peedo t'a oora gen me. * **24:21** 24.21 Onniyo anki ette k'aduwe t'ume suldi gen ize me: I-kaza di kane Yawudiyagi an elkiyo wedusu y'unto man, undi ti lekkiyo a sirpa nuune onniyo sire k'aduwe gen, yi ki bilde ye man gen umbo ki daanadi baa.

an ayn'iddira. Anki ti soohe walak an d'ingile ki biza muuzo. ²³ An iide'ŋ, nuune k'Isa an ki y'uune ye. Kane an di-gimo, an ay t'iide taayadan te an'de, maaleekiyagi an'n iido tuddan wo an di ruute, an'de: "Yon zoere." ²⁴ Ti diine kaye ay sooru kanj soo genj, donj miibi an d'ukke ki biza muuzo wo an d'uuney minj pay a-t'iide aakede erayi an ruute. Wo yonj minj umbo, an ki y' wullo ye.»

²⁵ Injino manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune donj elkisagunj attidi, kun k'ambu kesiko ye ono donj pay nebiyagi an ruutite genj me. ²⁶ Ki kotto i dehu Almasi Raa yi biire genj y'a dabire injino d'oo minj, sanj yi t'etta adda daryikadi kollo.» ²⁷ Sanj y'an di gizite kereŋ suldi donj pay an riinjite ti kaaga a tukki yode adda mattup ki Raa genj me, y'a iise ti mattup k'oogoro Muusa bini y'a-ti dinge ti mattupiyagi donj pay ki nebiyagi.

²⁸ Aame kane an iiney gopponj ti ille ere an'te manj, Isa yi d'isiyo aakede y'ingile ki daana injino. ²⁹ Wo kane an di koddime, an d'eesiyo: «Kee k'oo po ti kaye kino, peedo t'a t'ooriyo ume y'ize.» Injino manj yi-t'iide adda boy, y'a uupe ti kane. ³⁰ Y'aguune ombo ti kane, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa, manj y'a burkite, y'an d'ele. ³¹ Aame genj edayanj a t'hina, kane an di y' zuune Isa me, wo a kaamiki ti daanadanj y'a nukkidfe. ³² Kane an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: «Aame kine a urzi wo yonj y'in rootiyto a tukki'ono donj an riinjite ti kaaga adda mattup ki Raa genj, ki kotto in d'uwwa munda a biza k'ulbin me.»

³³ Manj kesiko kane an t'iiziga, an digime ki Zeruzalem. An iide'ŋ an di'n uuney kane sanalliyagi koomat makumu soo genj an t'ugiyi ti donj an sooru soo, ³⁴ wo kane an an di ruute a donj sire genj, an'de: «Ki kotto Galmeega yi bilde, yi gize tuddi a Simo!» ³⁵ Wo kane batum an an t'iide taaya a munda wede ize a urzi, wo mummino kane Isa an di y' zuune a ume wede y'an borkiso mappa genj me.

Isa yi kaza tuddi a sanalliyagi

³⁶ Aame kane onamanj botto an a ki ti'n dinge ye genj, a kaamiki yode Isa batum y'a gize tuddi a diinayanj, wo y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.» ³⁷ Kane an d'iddira, orgiso t'anni ziidfa baadanj kono an elkiyo an wulle'ŋ beyye. ³⁸ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Moo me kun orgiso me? Moo me un d'ede niikiyo adda k'addugunj me?» ³⁹ Kun wollo beyd'o ti zond'o, enj minj nunj! Kun ni botto, wo kun wollo beyye'ŋ i-k'ede tukiŋo ye osse ye, wo nunj oo d'ede aakede kune kun woliyo. ⁴⁰ Yonj y'a ti dinge onami manj, y'an di gize beydi

ti zond'i. ⁴¹ Wo kane onami an k'ambu ye botto kono addanj ŋune t'unjsuwo wo an ziidfa giggiranj. Injino manj yonj y'anni tunde, y'ede: «A enno un ede munda k'ombo ko?» ⁴² Kane an i di burko puuniso gayirsa an i-d'ele. ⁴³ Yonj y'a ziidfa wo y'a t'iimi a daanadanj.

⁴⁴ Sanj y'an di ruute, y'ede: «Aame nunj botto ti kune genj, enno munda wede n'un ruute me: I dehu ono donj an riije a tukki nunj adda mattup k'oogoro Muusa ti ono donj ki nebiyagi wo adda mattup ki Soom genj, kane pay a aane kono a-t'ette a ono mattupiyagi genno.» ⁴⁵ Injino manj yonj y'an t'hina eedanj, kono an di seeda ita k'ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, ⁴⁶ wo y'an di ruute, y'ede: «Enno munda wede an riije me, an'de: Almasi Raa yi biire, y'a dabira bini y'a t'inda, sanj onniyo sire k'aduwe manj Raa y'a ti y' balda ti diine donj unto me. ⁴⁷ Genj i dehu an di kizite ti sundi a ita d'uwu pay, an di t'eeze ti Zeruzalem, an an di roota a d'uwu an di-kima lekkiyadanj wo an t'oona tambobino k'oldikadanj. ⁴⁸ A suldi pay genj kune kun illiga wo kun wulle. ⁴⁹ Wo nunj ni-t'igibo a eggunj munda wede Meego Raa yi ruute y'un t'ela. Wo kune'ŋ, kun lekko adda geeger bini toogo ere i deego t'awwa ti kandaane t'un di'n ona.»

Engilso k'Isa k'awwa ki kandaane

⁵⁰ Sanj t'adda geeger Isa y'an t'udde ti paate, an d'ingile k'ume wede gopponj ti ille ki Betani. A ume genj y'a ziki beydi wo y'an di ziipe beeko. ⁵¹ Aame y'an zaapu beeko genj, kane y'an di'n iili, yonj Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. ⁵² Aame genj kane an di-dikke wo an t'uttila a daanadi, sanj an di-gime ki Zeruzalem t'unjsuwo baadanj. ⁵³ Kane an d'ettiyo daayum k'adda booro Boy Raa, wo an di tamma Raa.

Rabila Majjaanawa k'Isa Zaŋ yi riije

Enj urzi k'ono doŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa, wede zina Zaŋ yi riije. Adda mattup ette Zaŋ y'a ruute ti suldi doŋ Isa y'ize a siido, ti dooyiso ere yi duuye duwo. Wo soŋ y'a ruute a urzi k'untadi wo a urzi baldiyadi ti diine doŋ unto. Isa yi kazita ti toogo a duwo, y'an d'eliyo beeko a doŋ k'eeni wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Mattup Zaŋ yi riije ette, onamtu i ki deeyiso pay ye ti ono doŋ adda mattup ki Matiye, Markus wo Lik gi riije me. A eesiyo mattup ette, Zaŋ y'a ruute Isa yoŋ wede an yi waaku Ono gen, yoŋ Raa y'a iido ki siido, y'a-gime wedusu (Zaŋ 1.1,14). Isa y'aaze suldi k'armika baadan, kono duwo an d'oyye yoŋ Wede k'Uttiyo, Raa yi ruute y'a t'igibo t'ume k'eesiyo duniya too.

Aame Isa yi lekkiyo a siido botto gen, duwo tuddaŋ an ti-t'hiinte kono yode. Doŋ ongo an ziipe addaŋ a Isa kono an zuune adda k'addaŋ yoŋ Ulo Raa, wo doŋ soŋ an di y' giigira. Wo de Zaŋ y'a riije, y'ede: «Ono doŋ soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yoŋ Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundi maŋ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.» (Zaŋ 20.31)

Raa yi kaza tuddi t'urzi k'Isa Almasi

¹ Ki poone Raa y'a okkima suldi pay gen, wedusu an yi waaku Ono yoŋ ede to. Raa kane ti wede an yi waaku Ono gen kane soo, wo wede an yi waaku Ono gen yoŋ miŋ Raa batum. ² Ki poone Raa y'a okkima suldi pay gen, yode ti wede an yi waaku Ono gen kane soo. ³ Suldi doŋ Raa y'ikkima pay gen, an ikkima ti wede an yi waaku Ono gen soo. Munda wede Raa y'ize siidi umbo, daa wede an yi waaku Ono gen me. ⁴ Wede an yi waaku Ono gen, yoŋ lekkiyo ere ki daayum, wo tode lekkiyo gette ti d'eliyo toore a duwo. ⁵ Toore gen yi-tooriyo adda zimolo, wo zimolo t'a ki y' ziida ye. ⁶ Injino maŋ ti kaaga Raa y'a igibe wede zindi ki tukki duwo, wedusu gen sundi Zaŋ. ⁷ Zaŋ yoŋ wede illiga rabila toore, y'a iide y'an di kize urzi toore geŋŋo, kono t'urzi yode duwo pay an d'olliga, wo an zaape addaŋ a toore geŋŋo. ⁸ Yode Zaŋ gen toore yode batum ye, yoŋ y'iide y'an di kize toore a duwo. ⁹ Yo Wede an yi waaku Ono

gen, toore wede ki kotto, y'ettiyo k'adda duniya, y'a toore adda k'ade duwo pay.

¹⁰ Yoŋ gen y'a iido k'adda duniya, wo duniya ette Raa y'ikkima t'urzi yode batum. Y'a likke, wo doŋ duniya an gi di y' zuune ye. ¹¹ Y'a t'iide k'ume doŋzi Izirayel, wo kane an gi di y' ziida ye. ¹² Wo de a kane doŋ i yi ziida wo i ziipe addaŋ a yode gen, y'an d'ele urzi an t'ize inŋi Raa. ¹³ An t'ize inŋi Raa t'urzi k'ehiyo ere a urzi tudde ye, aa duwo an ki-dehu ye, wo an t'ize inŋi Raa t'urzi k'ehiyo ere ti toogo Raa.

¹⁴ Injino maŋ wede an yi waaku Ono gen y'a-gime wedusu, y'a iido y'a likke diine kaye, addi doŋiyo ti beeko wo y'in di kaza urzi wede derec. Ay di wulle goolikadi, goolikadi ere meeda gette i ele Meega Raa a yode Uli soo danŋal. ¹⁵ Wo Zaŋ gen y'a iise kazita a tukk'Isa ti golla awwa, y'ede: «Enŋo wedusu wede ni rootiyo onami me, wede n'ede: wede ede ettiyo k'itadod me, wo yoŋ goole y'a jire nuŋ, kono nuŋ an di'n t'eha botto gen, yoŋ ede to.» ¹⁶ Yoŋ addi'n tasse ti kine me, y'in di ziipe beeko baadan ki daayum a kine pay, wo beekadi daayum a ekki kine. ¹⁷ Oogoro tod'te Raa yi t'elo ti kaaga t'urzi Muusa a duwo. Wo de beeko ti derec an iido t'urzi k'Isa Almasi. ¹⁸ Wenda soo toŋ i wulle Raa umbo, wo de Ulo yoŋ soo danŋal yode batum Raa, yi lekkiyo a sirpa Meega Raa gen, y'in di y' gize.

Zaŋ Batis ti doŋ zina ki Pariziyen

(Matiye 3.1-12; Markus 1.2-8; Lik 3.15-17)

¹⁹ Kun ollo enj ono Zaŋ yi gizite. Onniyo soo deero Yawudiyagi a siido Zeruzalem an d'igibe doŋ sedeke ti doŋ ti biza bumbu Lebi ki tukki Zaŋ. An d'iide, an d'uuney Zaŋ kono an di y' tonde: «Kee'nj wee wee?» ²⁰ Aame an iide an yi tunde maŋ, yoŋ y'an k'umbida ye, wo y'an di ruute kereŋ, y'ede: «Nuŋ Almasi Raa yi biire ye.» ²¹ Injino maŋ an di y' tunde sey, an'de: «De kee'nj Eli ko?» Maŋ Zaŋ y'ede: «Aha, nuŋ Eli ye.» An di yi tunde sey, an'de: «Kee'nj nebi wede ay deliyo ko?» Zaŋ y'ede: «Aha, nuuno ye.» ²² Injino an i di ruute, an'de: «Kee'nj wee wee? K'ay ti rooti, kono ay an di kizey a doŋ ayn'igibo me. Kee miŋ wee wee?» ²³ Maŋ Zaŋ y'an di'n gime onamaŋ ti ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ golla ki wedusu yi dollite adda balda, yi d'eesiyo: Urzi Galmeege kun i-ti y'okkoŋ ki diine delele.*»

²⁴ A diine doŋ zina an igibe ki tukki Zaŋ gen, Pariziyen toŋ adda. ²⁵ Kane gen an

* 1:23 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

di yi tunde Zaŋ sey, an'de: «Kee'ŋ Almasi Raa yi biire ye, Eli ye wo nebi wede ay delliyo ye de, ki moo me ki'ni suyyiso d'uwu'ŋ batem me?»²⁶ Zaŋ y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nuŋ d'uwu ni'ni suyyiso batem t'ahu, wo de a diinagun geŋ i d'ede wede ede kun ki y' suune ye.²⁷ Wede geŋ y'ettiyo k'itadó, wo nuŋ ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye.»²⁸ Suldfizaŋ pay an ize geŋ a ille Betani, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedfo ge-koliyo a ume Zaŋ d'uwu y'anni zuyyite batem.

Isa Almasi Ulo Damu Raa

²⁹ Soggo maŋ Isa yi-t'ud'fo k'ume Zaŋ. Aame Zaŋ yi y' wulle maŋ, y'ede: «Kun wollo eŋŋo Ulo Damu Raa i booyiso oldfiko d'ofŋ duniya pay me.³⁰ Ono ni ruute a tukki yode eŋŋo, n'ede: "Wede ede y'ettiyo k'itadó me, wo yoŋ goole y'a jiire nuŋ, kono nuŋ an di n' t'eha botto geŋ, yoŋ ede to." ³¹ Ki poone toŋ nuŋ ni ki y' suune ye yoŋ wenda me, wo n'iido d'uwu ni di'n suyyiso batem t'ahu'ŋ kono n'an di y' kize a d'ofŋ k'izirayel.»

³² Zaŋ yi kazita a tukk'Isa sey, y'ede: «N'a wulle Unde Raa t'a d'iigo ti kandaane aa deere, t'a di-guune a tuddi.³³ Nuŋ ni ki y' suune ye, wo Raa wede i n'igibe d'uwu ni di'n suyyiso batem t'ahu geŋ y'o di ruute, y'ede: "Unde Raa gette k'a ti wolla t'a d'eege ti kandaane, t'a di koono a tukki wede. Geŋ yode geŋŋo wede a suyya d'uwu ti Unde Kamilen me." ³⁴ Wo munda geŋ n'a yi wulle, wo in'kino maŋ n'un di kaza kereŋ, wede eŋ yoŋ Ulo Raa.»

Andire ti Simo Piyer

³⁵ Ti soggatú sey toŋ, Zaŋ ti sanalliyagi d'ofŋ sire geŋ an lekkiyo a umayan.³⁶ Zaŋ geŋ yi wulle Isa y' eŋgile maŋ, y'a ruute y'ede: «Eŋŋo Ulo Damu Raa me.»³⁷ Aame kane sanalliyagi sire geŋ an illiga Zaŋ yi ruute in'kino maŋ, an d'iise daaniya k'Isa.³⁸ Isa yi gilde maŋ, yi wolliy'o'ŋ an yi daaniya, maŋ y'anni tunde, y'ede: «Kun ni daaniya'ŋ kun dehu moo me?» Maŋ kane an i-di'n gime onami, an'de: «Rabbi (i-kaza wede dooyisadey) kee ki lekkiyo a too me?»³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun di-wolley.» Maŋ an d'ing'ile, an di wullo ume yi-lekkiyo me. Geŋ a peedfo lohe, ume'ŋ an a-ti y'ing'ile ti yode.

⁴⁰ Andire leema Simo Piyer geŋ, yoŋ ti diine d'ofŋ sire illiga ono Zaŋ yi ruute wo an di diine Isa geŋŋo.⁴¹ An ti gimo maŋ, Andire y'iide'ŋ y'a uuney ki poone'ŋ leemadi Simo, wo yi di ruute, y'ede: «Almasi Raa yi biire'ŋ, ay yi wullo.» (T'ono Girek geŋ Kiris i-kaza Almasi.)⁴² Maŋ yi-di t'iide leemadi Simo k'ume k'Isa. An

iiney maŋ, Isa yi di y' wolliso yerere adda k'edayi, maŋ yi di ruute, y'ede: «Kee'ŋ Simo ulo ki Zonas, wo ti aŋki eŋ an gi di waaka Piyer.» Suma gette i-kaza makkolo.

Pilip ti Natanayel

⁴³⁻⁴⁴ Onniyo k'ita maŋ Isa y'a ing'ile ki siido Galile, an d'ikkima ti Pilip wede ti geeger Betsayda, siido k'Andire ti Piyer. Maŋ Isa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Pilip, ki ni daani.»⁴⁵ Saŋ maŋ Pilip y'a uuney Natanayel, wo yi di ruute, y'ede: «Ay yi wullo wedusu wede Muusa y'a ruute adda mattup k'oogoro, wo nebiyagi toŋ an ruute onami me. Yoŋ Isa wede ti geeger Nazaret, ulo Yusup.»⁴⁶ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Ti Nazaret ummey, munda beehiye etto d'ey ko?» Pilip yi di ruute, y'ede: «K'edi, wo k'a wolla.»

⁴⁷ Aame Isa yi wulle Natanayel y'ette tuddi maŋ, y'a ruute ono a tukki yode, y'ede: «Ulo k'izirayel toc miŋ yode eŋŋo, yo eŋ wede ki diine.»⁴⁸ Natanayel yi di ruute, y'ede: «De kaŋ mummino k'a ni zuune me?» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki poone Pilip y'a ki waako'ŋ geŋ, ni ki wulle kee'ŋ a undiso pigiye.»⁴⁹ In'kino maŋ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó, kee'ŋ Ulo Raa. Kee'ŋ mozigo d'ofŋ k'izirayel.»⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá a nuŋ kono k'illiga ni ruute ni ki wulle a undiso pigiye, wo k'a wolla suldi baadan a ceera eŋŋo sey.»⁵¹ Maŋ Isa yi di ruute sey, y'ede: «Derec in'kino wo n'un di rooto: Kun di wolla kandaane a-t'ihina, wo maaleekiyagi Raa an di d'eegeta wo an di kilita† t'awwa nuŋ wede an n'eha aa ulo wede eŋŋo.»

2

Armika k'Isa ere ki poone

¹ Onniyo sire k'aduwe maŋ, i d'ize seedu k'erewo a geeger Kana siido Galile. Mekk'Isa t'iide,² wo Isa ti sanalliyagi toŋ an'ni wiike.³ An ize bini maŋ, toote k'in'ni biŋ a biite. In'kino maŋ mekk'Isa ti di ruute a ulutu'ŋ, t'ede: «Toote k'in'ni biŋ an biite.»⁴ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, nuŋ n'aase mummino? Peedadó ti k'iide ye botto.»⁵ In'kino maŋ tod' t'an di ruute d'ofŋ naabo'ŋ, t'ede: «Y'un ruuta munda maŋ, kun t'iso.»⁶ Aame geŋ i d'ede boŋgali zoot an tutte ki moŋgali, Yawudiyagi an d'obite ahu adda, an d'opilsito tuddaŋ, k'a t'ise kamilen a daana Raa a urzi k'oogiradaŋ. Bukkulu soo geŋ y'oomi suma tooo sire ado.⁷ Maŋ Isa y'an di ruute d'ofŋ naabo, y'ede: «Boŋgali geŋ kun t'oonito t'ahu.» In'kino maŋ kane d'ofŋ naabo an iide'ŋ, an

† 1:51 1.51 Kun wollo adda mattup ki Zenez 28.12, taaya ki suniye Yakup.

t'ũnrite bonjali'ŋ geŋ pepelele. ⁸ Aame bonjali'ŋ an ti'n ũnrite maŋ, Isa y'ede: «Ankeŋ kun eesu ahu geŋ, kun i-d'odo a wede dokkide.» Maŋ kane doŋ naabo an d'eezi, an i-d'iide. ⁹ Wede dokkide geŋ y'an uwwe ahu doŋ i-gime toote k'inŋi biŋ geŋ me, wo yi ki suune ye toote y'ettiyo ti tunda me, wo doŋ naabo doŋ eeziti ahu geŋ an suune. Wede dokkide y'a wiike kule k'erewo, ¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Ki poone'ŋ dũwo an eesiyo dokkide ti toote wede kadfi, saŋ dũwo geŋ i ti koliyo eedaŋ maŋ, an d'eesiyo wede uŋse ye k'ita. Wo kee k'a buuhe toote kadfi k'ume k'ita.»

¹¹ Geŋ inŋkino munda k'armika wede Isa y'ize ki poone, a Kana siido Galile. Y'an di gize toogadi, wo t'urzi geŋ sanalliyagi an di ziipe addaŋ a yode. ¹² Saŋ maŋ tin geŋ Isa y'a t'iziga, meedi, zembadi ti sanalliyagi pay an di-diiŋe ki geeger Kapernayim. A ume geŋ an di likke onniyo miibi.

Lomme doŋ suuk t'adda booro Boy Raa (Matiye 21.12-17; Markus 11.15-17; Lik 19.45-46)

¹³ Aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon maŋ, Isa y'a-gili Zeruzalem. ¹⁴ Y'iney maŋ, yi-t'iide a booro Boy Raa, yi d'uuney doŋ k'owilte buŋgari, ki dambami, ki deere wo doŋ pelkiyo soŋko ere ettiyo ti siidiyagi doolo pây, an isiyo suuk adda*. ¹⁵ Inŋkino maŋ yi d'ize karre, y'an iise lommite. T'adda booro Boy Raa y'a ti'n tiipe pay ti dambanzaŋ wo ti buŋgarzaŋ me. Wo taabulyagi doŋ pelkiyo gurus geŋ y'an di gippirde, ti soŋkiyagan a-zibbite. ¹⁶ Wo a doŋ k'owilte deere y'an di ruute, y'ede: «Sulfugun en pay kun ti sokito t'en me. Boy Meego en, kun ti y'ise ume suuk ye.» ¹⁷ Aame geŋ kane sanalliyagi an d'ilke a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geyiso ere o d'ede kono boy kee Raa gette, nuŋ addo i n'aadumu*.»

¹⁸ Inŋkino maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «K'ay isi munda k'armika wede a kize kee a-d'ede urzi k'aase kino.» ¹⁹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Boy Raa en kun di-kossito, wo adda k'onniyo ado n'a y'ooziga.» ²⁰ Kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Boy Raa en dũwo an iiziga adda k'ozzine ada pide makumu zoot miŋ, kee k'ede adda k'onniyo ado maŋ k'a y'ooziga?» ²¹ Wo Isa yi rootiyo Boy Raa tuddi batum. ²² Bini aame Isa y'inda wo yi-bilde maŋ, sanalliyagi an d'ilke a ono doŋ yi ruute geŋ

me. Inŋkino an d'umbe a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, wo a ono doŋ Isa yi ruute.

Isa yi suune adda dũwo pay

²³ Isa yi lekkiyo a Zeruzalem, a tarnaape Pak ki Yawudiyagi geŋ, y'aaze suldi k'armika baadaŋ dũwo an di wulle, wo doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode. ²⁴ Wo Isa yi ki zaapu addi a kane ye, kono kane pay yi'ni suune. ²⁵ Yoŋ geŋ wenda yi gi di kize ye a tukki kane me, kono adda dũwo pay yoŋ yi'ni suune.

3

Isa ti Nikodem

¹ Aame geŋ i d'ede wedusu sundi Nikodem. Yode geŋ ti diine doŋ sudaŋ Pariziyeŋ, wo ti diine deero Yawudiyagi pay. ² Onniyo soo a didfo maŋ, y'a iide y'a uuney Isa, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay suune kee'ŋ Raa yi-k'igibo dooyisadey. Wenda ti doolo yi k'aane yi ki t'ise ye suldi k'armika doŋ aa kee ki d'isiyo en me, aame Raa ti yode ye maŋ.» ³ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki ti wolley ye.» ⁴ Maŋ Nikodem yi di ruute, y'ede: «Mummino me, wede yi t'ize goole wo an ti y' t'ehe sey me? Y'aane yi-t'ette adda k'adde meedi, t'a ti y' t'ehe sey ko?» ⁵ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Derec inŋkino wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware t'urzi k'ahu wo t'urzi k'Unde Raa ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki t'ettey ye. ⁶ Munda wede ettiyo t'urzi tudde geŋ yoŋ ki tudde, wo wede ettiyo t'urzi k'Unde Raa geŋ yoŋ unde. ⁷ Kee k'elkite ye a ono doŋ n'a ruute, n'ede: "An un ti'n eho doolo geŋ me." ⁸ K'elko a maaye wede i baahu geŋno. Yi baahu k'ume wede aa addi i dehu, k'a olliga buukayi d'annaŋ wo ume y'ettiyo ti tunda wo y'ambe ki tunda'ŋ ki ki suune ye. Geŋ inŋkino ki wede y'uune ehiyo t'urzi k'Unde Raa toŋ maŋ.»

⁹ Maŋ Nikodem yi di ruute a Isa, y'ede: «De geŋ inŋkino mummino me?» ¹⁰ Inŋkino maŋ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «De kee'ŋ wede dooyiso goole a siido k'Izrayel, miŋ ono geŋ ki gi di'n suuniyo ye ko?» ¹¹ Derec inŋkino wo n'a di rooto: Kaye ay rootiyo munda wede ay suune wo ay kazita munda wede ay wulle, wo kun k'ambu ye a onamey doŋ ay kazita me. ¹² Wo aame n'un rootiyo ti suldi doŋ isiyo a siido toŋ kun k'ambu ye, de mummino

* **2:14** 2.14 Maale ti embi kane geŋ doŋ k'owilte an d'owilte a doŋ i-d'eliyo sedeke a Raa. Wo doŋ pelkiyo gurus an di pelkiyo gurus ki Romen ti gurus ere ki Yawudiyagi, kono gurus ki Romen ti k'ettiyo ye adda Boy Raa me. † **2:17** 2.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10.

kun d'amba me aame n'un ruuta ti suldi donj a kandaane man? ¹³ Wenda soo tonj ti siido a kili kandaane umbo, daa ki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enno, ni ki dfigo t'awwa ye man. ¹⁴ Aakede ti kaaga anj Muusa kane adda balda genj yi d'umbe maala, y'a t'ikkima miipo, yi d'ittiba mobbo, y'a-dudde t'awwa*. Genj inokino, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enno tonj man, an ti'n dodda t'awwa kay, ¹⁵ kono wede tuuku yi ziipa addi a nuuno man, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁶ Raa genj y'a giyye kine donj duniya pay, y'aa t'igibo Uli yonj soo danjal ki duniya, kono wede tuuku yi ziipa addi a yode man, y'a ki t'inda ye, wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁷ Raa y'igibo Uli ki duniya kono y'a ki dekka booro ekki donj duniya ye. Wo de yi y'igibo kono t'urzi yode donj duniya an d'utte. ¹⁸ Wede yi ziipa addi a yode man, booro ti ki y' seeda ye, wo wede yi ki ziipa addi a yode ye man, booro ti y' ziida baa, kono yi ki ziipe addi a suma k'Ulo wede soo danjal ki Raa genno ye. ¹⁹ Toore y'a iido adda duniya, wo de toore'n duwo an di y' giigira, an t'umbe zimolo kono kane an isiyo naabo ere oldo. Genno urzi wede booro Raa t'a seeda wede me. ²⁰ Inokino man wede tuuku y'isiyo munda wede ulsu genj, toore y'a yi kiigira, wo yi k'ette ye ki toore me, kono y'orgiso a naabo ere y'isiyo oldo gette, itadi i t'adda. ²¹ Wo wede daayum y'isiyo naabo ere derec genj, y'a t'adde a toore kono duwo an di wolle naabadi ere derec gette, an t'eese yo enj wede Raa kotto.»

Isa ti Zanj Batis

²² Sanj manj ti Zeruzalem Isa ti sanalliyagi an t'iiziga, an d'ingile ki siido Ziide. An di-guune angenno, wo Isa yi di'n suyyiso duwo batem. ²³ Aame genj Zanj Batis tonj yi suyyiso pay duwo me a ume sundi Aynonj, gopponj ti Salim, a ume genj ahu baadan. Duwo an d'ettiyo tuddi, yi ti'n suyyiso batem. ²⁴ Aame genj yonj Zanj an ki ti y' ziida danjay ye botto.

²⁵ Inokino man onniyo soo i d'iiziga ni-kiyo, sanalliyagi Zanj ti Yawudusu, a urzi wede mummino wede y'a t'ise kamilenj a daana Raa me. ²⁶ Manj kane an di y'uuney Zanj me, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kee ki wollo kay, wede kun di likko ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, k'a ruutite taayadi genj, yode tonj ankenno duwo y'anni suyyiso batem kay,

wo ankenj duwo pay an ti dihima tuddi.» ²⁷ Manj Zanj y'an di ruute, y'ede: «Wede genj ti siidi yi k'aane yi ki t'oone munda ye, daa Raa yi-k'ele ye man. ²⁸ Kune tonj man kuudugunj y'illiga aame ni ruute, n'ede: «Nuñ Almasi Raa yi biire ye. Nuñ Raa yi n'igibo, ni-d'uugumo a yode.» ²⁹ Kun suune, wede i ziida erewo genj kulatu yode genno. Wo yo lanze kule k'ere genj y'a t'ohira a sirpadi, ulbi unse baadan kono y'a olliga munda wede lanjayi yi roota. Genj nuñ tonj inokino, ulbo'nj aase unse baadan a di ceere. ³⁰ Inokino man derec, yode genj sundi t'a oole, wo suma nuuno a kime k'ita te.»

Wede iido ti kandaane

³¹ Wede i dfigo ti kandaane genj, yonj yi jire duwo pay. Wo wede a siido genj, yonj a siido, wo onami y'orbe tonj ki suldi donj a siido. Wede yi dfigo ti kandaane genj, yonj yi jire duwo pay. ³² Yi kazita ti munda wede yi wulle wo y'illiga, wo wede a ambe onami umbo. ³³ Wo wede y'umbe onami genj, yi suune adda k'addi Raa yi rootiyo ono donj derec. ³⁴ Wede Raa y'igibo enj yi rootiyo ono Raa, kono Raa yi elo Unde ere daa dooziyatu. ³⁵ Meega Raa genj Uli yi y' giyye, yi-d'ele suldi pay a beezi. ³⁶ Wo wede y'ela addi a Ulo Raa man, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo wede yi-tuuga zaapu k'addi a Ulo Raa man, lekkiyo gette yi ki ti t'oona ye, wo kulkuwo Raa t'a koono eedi.

4

Isa ti erewo ti siido Samari

¹ Isa genj y'a zuune Pariziyen an illiga duwo an rootiyo an'de, donj baadanj yi-ti'n isiyo sanalliyagi, wo y'a-ti'n suyyiso batem i ceeriyo donj ki Zanj, ² wo kacinj yo Isa genj duwo i'ni suyyiso batem yode ye, i'ni suyyiso batem sanalliyagi. ³ Inokino man y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-gime ki siido Galile. ⁴ Wo ki Galile genj, i dehu y'a adde ti siido Samari. ⁵ Manj y'a iiney a Sisar, geeger ki Samari gopponj ti doome wede Yakup yi-ele a uli Yusup ti kaaga*. ⁶ A ume genj i d'ede osso Yakup y'ittiba. Isa y'iziro kee, y'iina a ume genno man, y'urme y'a-guune biza k'osso gettiyo a peedo t'ize diine.

⁷⁻⁸ Aame Isa yi-guune biza k'osso yi puukiyo genj, kane sanalliyagi an t'iide k'adda geeger an di deho munda k'ombo, manj i d'iido erewo t'adda k'ille eesiyo

* **3:14** 3.14 Aame ti kaaga donj k'Izirayel an t'udfo ti siido Misir genj, an d'iise orbite waawiye a Raa wo a Muusa. Manj Raa yi-ti gulkuwe, y'an d'udde mimbayi ulpi, an di'n ihite, donj baadan an t'inda. Aame an zuune oldikadan man, an tunde Muusa, wo Muusa y'a tunde Raa. Manj Raa yi di ruute, y'ede: «Ki okkonj miipo maala, k'a-dodfo t'awwa ekki mobbo, kono aame wede miipo ti y'ihida wo y'umbe edayi yi wulla miipo gettiyo man, y'a t'oona bee.» Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.4-9. * **4:5** 4.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 33.19 wo Zozuwe 24.32.

k'ahu. Erewo gette Samariten. Man Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, m'o k'eeli ahu, ni-ki sibe do.»⁹ Injino man tod'erewo ti di ruute, t'ede: «Mummino, kee Yawudusu de ki tondiyo ahu sobo a bey nuḡ Samaritenowo me?» Ki too man kane Yawudiyagi an ki dehu an ki t'okkiye ye ti Samariten me.¹⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame koḡ mi y' suune munda wede Raa y'eliyo, wo wede i kin tondiyo ahu sobo me man, a tonde ahu sobo miḡ koḡ a bey yoḡ me, wo y'aane yi di t'eele ahu doḡ i d'eliyo lekkiyo.»¹¹ Injino man erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, kee a-k'ede dara ye, wo osso sohoḡ de k'a t'oona ahu doḡ i d'eliyo lekkiyo ti too me?»¹² Kunuḡ kee k'elkiyo ki ceere mugiyey wede ti kaaga Yakup, wede ay iili osso ettiyo ko? Yode batum y'a iibe, inḡizi wo ti maaladi pay me.»¹³ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede tuuku y'iiba ahu k'osso enḡo man, oḡme y'a yi seeda sey.»¹⁴ Wo wede y'iiba ahu doḡ nuḡ ni-t'ela man, oḡme yi ki y' seeda ye baa. Ahu doḡ nuḡ ni-t'ela en, a yode i di t'isa aa ersa k'ahu okko i di t'ela lekkiyo ere ki daayum†.»¹⁵ Injino man erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, ahu geḡ k'o eeli kono oḡme y'a ki n' seeda ye baa, wo n'a k'etto eesiyo ye.»

¹⁶ Man Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo, mi waaki kulayi, kun t'edi.»¹⁷ Erewo ti di ruute, t'ede: «Nuḡ daa kulayo.» Isa yi di ruute, y'ede: «Koḡ onami derec, mi rootiyo kulayi umbo me.»¹⁸ Koḡ mi zidde kuuli paat, wo wede kun lekkiyo ankeḡno en kulayi ye. Mi ruute derec.»¹⁹ Injino man erewo ti di ruute, t'ede: «Galmeego, nuḡ ni woliyo man, kee en nebi.»²⁰ Ti kaaga moḡgidagey Samariten an uttile a Raa ekki morkolo ettiyo, wo kune Yawudiyagi kun'de ume k'ottilso a Raa a Zeruzalem.»²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Erewo no, m'ambo onamo, saḡ onniyo t'aana, aame geḡ kun k'ottila a Meega Raa ekki morkolo ettiyo ye, wo a Zeruzalem ye.»²² Kune Samariten kun ottilso a Raa wede kun ki y' suune ye, wo kaye Yawudiyagi ay ottilso a Raa wede ay yi suune, kono wede a utta duwo y'ettiyo ti di Yawudiyagi.²³ Wo onniyo gette saḡ t'aana, wo tod'tiḡ t'iina, doḡ ottilso a Meega t'addan soo geḡ, an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo aa Raa yi dehu, kono Meega yi dehu doḡ ottilso injino.²⁴ Raa yoḡ unde, wo doḡ ottilso a yode geḡ an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo t'adde soo.»²⁵ Man erewo ti di ruute, t'ede: «Nuḡ ni suune Almasi Raa yi biire saḡ y'a etto (wede an yi waaku t'ono Girek Kiris) wo aame y'iina man, suldi pay y'ay ti'n kizita.»²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuḡ

wede i rootiyo en miḡ Almasi.»

²⁷ Injino man sanalliyagi k'Isa an aa d'iina, wo an ziida giggiran aame an wulle Isa yi rootiyo t'erewo gettiyo man, wo wenda soo toḡ ti diinayan yi di roote umbo: «De ki dehu moo me ti bey k'erewo?» kunuḡ, «Kun rootiyo t'erewo moo me?» me.²⁸ Injino man erewo ti d'iili toolatu a biza k'osso, tod' t'a ukke k'adda geeger, t'iide'ḡ t'an di ruuto duwo, t'ede:²⁹ «Kun okki, kun wolla wenda enḡo kay, y'o-t'id'dipe itado a suldi doḡ n'ize pay me. Yode en aasa Almasi Raa yi biire koo man!»³⁰ Man t'adda geeger duwo an di dihimo k'ume k'Isa.

³¹ Aame erewo t'ingile man kane sanalliyagi an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, k'edi ki ooma do.»³² Wo yoḡ y'an di ruute, y'ede: «Nuḡ ombado ede, wo kune kun ki ti suune ye.»³³ Man kane sanalliyagi an di rootiso tuddan, an'de: «Kunuḡ omba wenda yi-t'eeley ko?»³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombado te isiyo naabo ki wede i n'igibo yi dehu, wo n'a-ti d'ange naabo ere y'o elo.»³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Duwo an rootiyo, an'de: "Adda tere pide aasa k'aydu kollo." Wo kun ollo, nuḡ n'un di ruoto, kun ambo edagun, kun wollo dombi an iine k'aydu.»³⁶ Wede aydu geḡ ranḡadi y'a ti t'oone, wo inḡi y'a-t'okume a lekke ki lekkiyo ere ki daayum, kono wede yi giira ti wede iyda geḡ, kane miḡ pay ulban unse.³⁷ Injino man ono an rootiyo geḡ derec: "Wede soo'ḡ ki korso wo wede soo'ḡ k'aydu me."³⁸ Nuḡ, n'un igibe aydu k'adda doome wede kune kun ki niibe ye, i dibire doḡ doolo, wo kun aa di-guune a ranḡadan.»

³⁹ Injino man kane Samariten doḡ ti geeger gette, doḡ baadan an di ziipe addan a Isa a ono k'erewo t'an ruute, t'ede: «Isa yi-t'iidiba ita a suldi doḡ pay t'ize geḡ me.»⁴⁰ Geḡ injino kane Samariten geḡ an iina aame k'Isa man, an di y' tommiyo, an'de y'a lekke ti kane. Man yoḡ yi d'ize onniyo sire ti kane me.⁴¹ A onniyo gette Isa y'an di'n duuye, wo a dooyisadi gette doḡ baadan a jiire sey an di ziipe addan a yode, a onami doḡ y'an gizite me.⁴² Injino man kane Samariten an i di ruute a erewo, an'de: «Kaye ay ziipe addey a Isa a ono doḡ ay illiga kuudey, a ono doḡ koḡ m'ay ruute d'anḡal ye. Ankeḡ ay zuune ki kotto yoḡ Wede k'Uttiyo doḡ duniya pay.»

Eliyo beeko a ulo ki wede goole adda k'akuuma

(Matiye 8.5-13; Lik 7.1-10)

⁴³ Aame Isa yi ize onniyo sire a Samari man, tiḡ geḡ y'a t'iiziga, y'a ingile ki

† 4:14 4:14 Kun wollo adda mattup i Ezayi 12.3 wo Zeremi 2.13; 17.13.

Galile. ⁴⁴ Yode batum y'a ruute, y'ede: «Derec, nebi geñ d'oj a geeger y'a ihira danjal, onami an k'olliga ye me.» ⁴⁵ Wo aame y'iiney Galile man, kacinj kane d'oj siido geñ an di y' ziida bey sire, kono kane toñ man an iide tarnaape Pak ki Yawudiyagi a Zeruzalem me, wo an wullo suldi d'oj pay Isa y'ize a onniyo tarnaape geñ me.

⁴⁶ Sañ man Isa y'a-gime ki Kana geeger ki siido Galile, a ume wede ahu y'a ti'n gime toote k'inni biñ geñno. A geeger Kapernayim i d'ede wede goole adda k'akuuma, uli tuddi eeni y'unto. ⁴⁷ Aame y'illiga Isa ti Ziide y'iina Galile man, y'a t'iiziga, y'a iide, y'a y'uoney, wo yi di tommyio, y'ede: «Galmee'ki nun, k'edi in ti deege Kapernayim. Ulo nun tuddi eeni y'unto, ki di t'eleey bee.» ⁴⁸ Man Isa yi di ruute, y'ede: «Kune duwo enj, aame kun ki wulla suldi k'armika ye man, kun ki zaapa addugun a Raa ye.» ⁴⁹ Wo yo wede goole geñ yikodfime, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nun, in ti deege kotok, kono ulo nun y'unto.» ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Man wede geñ y'a umbé a ono d'oj Isa yi-ruute, wo y'a-gime. ⁵¹ Aame yonj a urzi geñ, d'oj naabadí an aa di y'ikkima, an i di ruute, an'de: «Ulá y'uune bee.» ⁵² Man yonj y'anni tunde, y'ede: «A peedo t'ize muno ulo y'uune bee me?» Man kane an di ruute, an'de: «Loho a peedo ti dihima gollatú, ooriyo ti y'iili me.» ⁵³ Man yo meek'ulo geñ y'a zuune adda k'addi peedo gettin a-t'iide a peedo ere loho Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Injino man ti onniyo gettiyo yode ti d'oj boozí pay an di ziipe addan a Isa. ⁵⁴ Geñ munda k'armika wede ki sirwe Isa y'ize a kamadí ti Ziide siido Galile.

5

Eliyo beeko a wede rungyun

¹ Bini man tarnaape ki Yawudiyagi y'a udfé a Zeruzalem, wo Isa toñ y'a gili. ² Wo a Zeruzalem geñ, goppon ti biza bumbú* wede dambami an d'adfiya, i d'ede togile k'ahu t'ono d'oj k'Eber an yi waaku Betzata. A biza togile geñ an d'ize daabagi deero† paat. [³ Adda daabagi geñ d'oj k'eeni baadan moonite. Onjonj konzayi, d'oj onjonj zondan unto, munkilagi pay an delliyo eesiyo kolzite k'ahu, ⁴ kono ume muno man maaleeka Galmeege yi-ti deegu adda k'ahu yi di'n korre. Man wede k'eeni wede i ti deegu ki

poone geñ, yi d'ooniyo bee ise ita k'eenizi tuuku toñ man.] ⁵ Aame geñ i d'ede wede k'eeni, t'ume eeni yi yi ziida geñ i-d'ede ozzine ada g'ado makumu gessire. ⁶ Aame Isa y'iiney aame geñno man, y'a yi wulle wede geñ kanj moone, wo y'a zuune eenizi ti kaagine me. Man y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu k'a t'oone bee ko?» ⁷ Man wede k'eeni y'ede: «Galmee'ki nun, ki nun oo d'ede wee wee i-t'n sedde adda k'ahu me? Aame ahu an eesiyo kolzite, n'eesiyo moykiso man, wede doolo yi-ti deegu.» ⁸ Injino man Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadafá, k'a engilo!» ⁹ A kaamiki geñ wede y'a uune bee, y'a t'umbe zaadafá, yi-sooru y'a ingile. Wo onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁰ Wede geñ kane deero Yawudiyagi an yi wulle y'uune bee me, man an i-di ruute, an'de: «Anki onniyo ere ki puukiyadinj. A urzi k'oogiradinj a-k'ede urzi ki sarkiya zaade beezá ye.» ¹¹ Man yonj y'an di ruute, y'ede: «Wede o ele beeko geñ y'ede: "Ki t'ambo zaadafá, k'a engilo."» ¹² Man kane an di y' tunde, an'de: «A-ruute injino wee wee: "Ki t'ambo zaadafá, k'a engilo" me?» ¹³ Wo wede uune bee geñ yi ki y' zuune ye wede i-ele beeko me, kono yo Isa y'a-ti digge adda diine d'oj duur angeñno.

¹⁴ K'ita man, wede geñ Isa y'a y'uune adda booro Boy Raa. Man yi di ruute, y'ede: «K'ollo, ankeñ k'uune bee, wo k'ita k'isa oldiko ye, para man a-d'aana munda wede ulsu a ceera enño sey.» ¹⁵ Man yo wede geñ y'iide, y'an di gize deero Yawudiyagi, y'ede: «Kacinj o ele beeko Isa.» ¹⁶ Injino man ti onniyo gettiyo kane deero Yawudiyagi an d'iise gerdiyo k'Isa, kono yi ele beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi me. ¹⁷ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Ette naabo ere Meegó yi d'isiyo daayum bini ankenño. Nun toñ man, n'a naabe.» ¹⁸ Aame deero Yawudiyagi an illiga injino man, an d'iise dehuu k'urzi ki t'owwadi, kono y'a ti diipida a ogoro k'onniyo ere ki puukiyo, wo ki sirwe y'a ruute sey, y'ede Raa Meegí, yi-t'ize tuddi aa Raa batum.

Toogo k'Ulo Raa

¹⁹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Nun Ulo enj munda ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye. Wo munda wede n'isiyo geñ ni wollio ki Meega y'isiyo. Munda wede Meega y'isiyo geñ, nun Ulo toñ ni d'isiyo kay. ²⁰ Derec,

* 5:2 5.2 Geeger ki Zeruzalem tod'tinj dooliyo ti waaya mongali awwa sohuru. Adda waaya mongali an d'iddipe biza bumdiyagi baadan k'adfiya wo k'ettiyo. † 5:2 5.2 Togile Betzata ki tuuliko i t'oomi oldali meeda uto ada gessat, wo yonj dookide kanj sire. Injino man i d'ede daabagi deero paat addi sohuru, pide a kese wo soo a diine. Daabe geñ toogadi mombayi t'umbey wo t'enño i di seddu.

Meega yi giyye nuŋ Ulo geŋ, y'o-di gizite suldi pay doŋ yoŋ y'isiyo me. Suldi doŋ y'o kizita a ceera doŋ eŋŋo sey, wo kune kun seeda giggirgun. ²¹ Wo aa Meega yi baldiya doŋ i t'inda wo y'an d'eliyo lekkiyo geŋ, nuŋ Ulo toŋ ni d'eliyo lekkiyo a duwo doŋ aa addo i dehu. ²² Meega geŋ yi ki dekkiyo booro a tukki wenda ye, yoŋ y'o elo urzi dekkiyo booro a nuŋ Ulo, ²³ inkiyo duwo pay an t'imme nuŋ Ulo, aa an tamma Meega. Wo wede yi ki tamma nuŋ Ulo ye maŋ, geŋ aa Meega wede i n'igibo yi ki y' tamma ye.

²⁴ Derec inkiyo wo n'un di rooto: Wede y'illiga onamo wo yi ziipa addi a wede i n'igibo maŋ, yoŋ geŋ y'uune lekkiyo ere ki daayum. Booro ti ki y' seeda ye, yi t'udde t'urzi k'unto me, y'uune lekkiyo. ²⁵ Derec inkiyo wo n'un di rooto: Onniyo t'aana wo tod'tin t'iina. Kane doŋ a daana Raa aa an t'inda geŋ, an d'olliga golla nuŋ Ulo Raa, wo doŋ illiga gollado maŋ an di lekka ki daayum. ²⁶ Wo aa Meega i-d'ede toogo k'eliyo lekkiyo a duwo geŋ, a nuŋ Ulo toŋ maŋ y'o d'ele toogo k'eliyo lekkiyo a duwo kay. ²⁷ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, y'o d'ele toogo ki dekkiyo booro. ²⁸ Inkiyo maŋ ulbuguŋ i t'oode ye a ono geŋ me, kono onniyo saŋ t'aana, wo doŋ pay adda muuziyagi an d'olliga gollado, wo an di-balda. ²⁹ Aame geŋ doŋ ize beehiye'ŋ an di-balda, an t'oona lekkiyo, wo doŋ ize oldiko an di-balda, booro t'anni seeda. ³⁰ Nuŋ munda ti suma nuuno k'eedo ni k'aane ni k'ise ye, ni dekkiyo booro n'ollige ti golla Meega Raa. Wo booro ere ni dekkiyo gette ki diine, kono ni ki dehu n'a k'ise munda wede aa addo i dehu ye, n'aase munda wede aa wede yi n'igibo yi dehu.»

Duwo an rootiyo ono a tukk'Isa

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Aame nuŋ batum n'a kizite ono a tukki nuŋ batum maŋ, onamo duwo an k'ambe ye. ³² Wo i kazita a tukki nuŋ wede doolo, wo ni suune onami doŋ yi kazita a tukki nuŋ geŋ derec. ³³ Kune kun d'igibe doŋ zina ki tukki Zaŋ Batis, wo yoŋ y'un di gizite ono doŋ derec a tukki nuŋ. ³⁴ Wo ki nuŋ, ni ki dehu wedu ye a kizite ono a tukki nuŋ me, wo ni rootiyo inkiyo kono ni dehu kune kun d'utte. ³⁵ Zaŋ geŋ yoŋ aa binje oyyiso i tooriyo, wo kune kun d'iyye kun d'ize unjuwo ti yode k'onniyo miibi a toorayi. ³⁶ Zaŋ yi gizite ono a tukki nuŋ, wo nuŋ o d'ede suldi baadan ti doolo sey a jiire doŋ Zaŋ yi gizite. Derec, naabo ere Meega y'o elo, ere ni d'isiyo

ettiyo batum, ti kazita a tukki nuŋ, wo i-kaza i n'igibo Meega. ³⁷ Wo Meega wede i n'igibo toŋ, yode batum y'a gizite a tukki nuŋ. Yoŋ wede kun k'illiga golladi ye, kun ki wulle ume k'edayi ye, ³⁸ wo onami i ki lekkiyo adda k'addugun ye, kono kun ki ziipe addugun a nuŋ wede y'igibo ye. ³⁹ Kun dooyiso baadan ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kono kun elkiyo ti kane geŋ miŋ kun t'oona lekkiyo ere ki daayum. De kane geŋ miŋ an kazita a tukki nuuno. ⁴⁰ Wo kune kun ki dehu kun ki d'etto tuddo, kun ki t'oone ettiyo ye. ⁴¹ Nuŋ ni ki dehu tamma ere ettiyo t'urzi duwo ye. ⁴² Kune n'unni suune, geyyiso Raa a addugun umbu. ⁴³ Nuŋ n'iido'ŋ ti suma Meego, wo kun gi di'n ziida ye. Wo wede doolo y'a etto ti suma yode geŋ, kun di y' seeda bey sire. ⁴⁴ Kune kun dehu duwo an un di'n t'imme, wo tamma ere ettiyo ti Raa soo danjal kun ki ti dehu ye. De kun zaape addugun a nuŋ mummino? ⁴⁵ Kun elke ye unni sakiyey a daana Meega nuuno me, unni sakiyey Muusa yode wede kune kun di ziipe elkisagun geŋŋo. ⁴⁶ Aame kun ziipe addugun a Muusa kotto maŋ, a nuuno toŋ maŋ kun zaape addugun, kono yoŋ yi riine miŋ a tukki nuuno. ⁴⁷ Wo aame ono doŋ Muusa yi riine geŋ kun k'umbe ye maŋ, kun d'ambe onamo mummino?»

6

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44; Lik 9.10-17)

¹ Saŋ maŋ tin geŋ Isa y'a t'iiziga, yi-ti diipida ti dar bar Galile ti nee, sundutu soo bar ki Tiberiyat. ² Wo doŋ baadan an di y' diine kono an wulle suldi k'armika doŋ y'isiyo a doŋ k'eeni geŋŋo. ³ Maŋ Isa ti sanalliyagi an aa di gili eego moko, an di-guune. ⁴ Onniyo gette tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. ⁵ Isa yi zibbe edayi maŋ, yi woliyo doŋ duuru baadan an'tiyo tuddaŋ. Maŋ yi di ruute Pilip, y'ede: «De a too me in d'owila mappa, in an t'ela doŋ duuru kino ga ooma me?» ⁶ Isa yi-rootiyo a Pilip inkiyo yi deediyo addi, yi roota moo me. Wo ki yode Isa maŋ, yi suune munda wede y'aasa me. ⁷ Maŋ Pilip yi di'n gime onami, y'ede: «In t'oone tamma meeda sire*, in t'owila mappa pay toŋ maŋ, a t'ide dey ko wede soŋ yi-t'oone boolo boolon me?» ⁸ Maŋ Andire leema Simo Piyer, yode toŋ ti diine sanalliyagi k'Isa, yi di ruute, y'ede: ⁹ «A sirpa eŋ i d'ede ulo a beezi mappa paat an iidiba ki orz ti puuni sire, de geŋ a

* 6:7 6.7 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza raŋna naabo k'onnu soo ki wedu. Anki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada pide.

t'ide moo a doŋ duuru eŋ me?»¹⁰ Inŋkino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Duwo eŋ kun ti'n kondita.» A ume geŋ soole baadan. Maŋ duwo suma dupu paat geŋ an digundite adda.¹¹ Maŋ Isa y'a-ziki mappa, y'a ruute kofuwo a Raa, y'an di-dikkida a doŋ duuru geŋŋo. Wo puuni toŋ y'a-t'ize inŋkino kay, an d'iimi, an d'isse a uupite.¹² Aame duwo pay geŋ an iimi an issite maŋ, Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Ombo ere uupite kun ti tussi mentu ye.»¹³ Maŋ kane an ti-tusse, an d'uune dappa koomat makumu sire, ti oopiyo ki mappa paat ki orz wede duwo an d'iimi geŋ me.¹⁴ Aame doŋ geŋ an wulle munda k'armika wede Isa y'ize geŋŋo maŋ, an'de: «Ki kotto wede eŋ nebi wede an ruute ti kaaga y'a etto k'adda duniya.»¹⁵ Aame geŋ Isa y'a zuune, an iido'ŋ ki toogo miŋ an ti'n t'ela mozigo, maŋ y'a t'irga siidi k'ekki makkolo.

Sooru k'Isa t'ekk'ahu

(Matiye 14.22-27; Markus 6.45-52)

¹⁶ A tukki lohe maŋ, t'ekki makkolo sanalliyagi an di-diiigo biza bar.¹⁷ An di-gili adda tooko kono an di-doopida ki geeger Kapernayim ti dar bar ti nee. Ume y'ize diddo, wo Isa yi ki'n uuna ye botto.¹⁸ Aame kane adda k'ahu geŋ i d'iziga maaye baadan, ahu i-kolzite.¹⁹ An ize suma kubbaara paat zoot maŋ, an wollio'ŋ Isa yi sooru t'ekk'ahu, y'ettiyo tuddaŋ. Maŋ orgiso t'anni ziida kono an ki zuune ye ettiyo geŋ Isa me.²⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, eŋ nuuno!»²¹ Aame geŋ an dehu y'a di kili ti kane adda tooko, wo kacin taŋ boolon an iina zenŋe ki siido ere an d'ette.

Ombo ere ettiyo ti kandaane

²² Soggo maŋ kane duwo doŋ uupe ti zenŋe bar t'inno geŋ, an wulle tooko tin soo danŋal. Sanalliyagi an di-gili, wo Isa ti kane yi k'ingile ye, an ingile siidan.²³ Wo saŋ maŋ i d'iina tookiyagi ti Tiberiyat, a ume wede duwo an d'iimi mappa wede Galmeege y'a ruute kofuwo a Raa geŋŋo.²⁴ Aame kane duwo geŋ, an wulle Isa ti sanalliyagi kane umbo maŋ, an aa digiliti adda tookiyagi geŋŋo, an d'umbe Kapernayim dehu k'Isa.

²⁵ Aame an ti diipida maŋ, an di y'uune ti dar bar ti nee, wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, de kee k'iina a eŋ woogo me?»²⁶ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Kune kun ni dehu kono kun zuune ita suldi k'armika geŋŋo ye. Kun ni dehu kono n'un d'ele mappa kun d'iimi, kun d'isse geŋŋo.»²⁷ Kun naabe ki ombo ere

i-ti lattiya gettiyo ye, wo de kun naabo ki ombo ere un t'ela lekkiyo ere ki daayum, ere nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'un t'ela. Derec, Meega y'a ti ziipe tampo ki toogadi a nuuno.»²⁸ Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ise mummino kono ay di naabe naabo ere Raa yi dehu te?»²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Naabo ere Raa yi delliyo kune kun d'ise te, kun zaape addugun a yo wede yode batum y'igibo.»³⁰ Maŋ kane an di ruute, an'de: «Munda k'armika miŋ tuuku me kee k'isa ay di wolla, wo ay di zaapa addey a kee me? Naabo tin k'isa tuuku te?»³¹ Ti kaaga toŋ moŋgidagiŋ aame kane adda balda geŋ an iimi ombo ere sundutu mann, aa an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Y'an ele ombadan iido ti kandaane†.»³² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Ombo ere iido ti kandaane gette un ele Muusa ye, wo Meego y'un eliyu ombo ere ki kotto, ettiyo ti kandaane.»³³ Ombo ere Raa y'eliyo, tod'te ti diigo ti kandaane, ti d'eliyo lekkiyo a doŋ duniya pay.»

³⁴ Inŋkino maŋ an i-di ruute, an'de: «Galmeegey, ombo gette k'ay eeli ki daayum.»³⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ ombo ere ti d'eliyo lekkiyo. Wede y'iido tuddo maŋ, mosogo ti ki y' seeda ye ki daayum. Wo wede yi ziipa addi a nuŋ maŋ, orme yi ki y' seeda ye ki daayum.»³⁶ Wo de n'un ti y' ruute: kun wulle toŋ, kun ki ziipe addugun a nuŋ ye.³⁷ Kane doŋ pay Meega y'o eliyu eŋ, an d'etto ki tuddo. Wo wede ettiyo ki tuddo geŋ, ni ki y' kiigira ye.³⁸ Nuŋ n'iido ti kandaane n'a k'ise naabo ere aa addo i ki dehu ye, n'aase naabo ere aa wede i n'igibo yi dehu.³⁹ Wo naabo ere ki wede i n'igibo yi dehu ettiyo: kane doŋ y'o elo eŋ, soo toŋ ni ki dagga ye, wo n'a ti'n balda pay a onniyo k'ita maŋ.⁴⁰ Eyye, ettiyo naabo ere Meego yi dehu te: kane doŋ pay an ti gima edayan ki tukk'Ulo, an ziipa addaŋ a yode maŋ, an t'ona lekkiyo ere ki daayum, wo nuŋ onniyo k'ita maŋ n'a ti'n balda.»

⁴¹ Aame Isa yi ruute, y'ede: «Nuŋ ombo ere i diigo ti kandaane» geŋ, kane Yawudiyaŋ an illiga maŋ, an d'orbe sunni sunni ti tuddaŋ kono yode,⁴² wo an di ruute, an'de: «Yode eŋ Isa ulu Yusup ye ko? Meegi ti meedi toŋ in'ni suune eŋŋo. De yi rootiyo yi diigo ti kandaane mummino?»⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orba sunni sunni ti tuddugun ye.»⁴⁴ Wenda soo toŋ y'a etto ki tuddo ti siidi umbo, daa ki Meega wede i n'igibo y'a ki y'irgo ki tuddo ye maŋ. Wo nuŋ onniyo k'ita n'a ti y' balda.⁴⁵ Ono eŋ

† 6:31 6.31 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.4,15.

nebiyagi an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Doj pay an t'oonaa dooyiso ti Raa?" Injino manj wede tuuku y'illiga ono Meega wo y'a ziidfa a dooyiso gettiyo manj, y'a etto ki tuddó. ⁴⁶ Wenda soo tonj i wulle Meega umbo, daa ki wede iido ti daana Raa ye manj. Yode danjal i yi wulle Meega me. ⁴⁷ Derec injino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addi a nuñ manj, yode geñ y'uune lekkiyo ere ki daayum. ⁴⁸ Nuñ minj ombo ere i d'eliyo lekkiyo. ⁴⁹ Ti kaaga mongidagun an iimi ombo sundutú mann a balda tonj, an t'inda, ⁵⁰ wo de ombo ere ti diigo ti kandaane ette, tod'te wede y'iima manj, yi ki t'inda ye. ⁵¹ Nuñ minj ombo ere i d'eliyo lekkiyo, i diigo ti kandaane. Aame wede y'iima ombo ettiyo manj, y'a t'oonaa lekkiyo ere ki daayum. Wo ombo ere n'an t'ela tod'te tukiñadó, n'an t'ele kono d'uwu pay an t'oonaa lekkiyo.»

⁵² A onami geñ kane Yawudiyagi an d'iise niikiyo ti tuddan, an'de: «Mummino me wede enj y'in t'ela tukiñadí in d'aadima me?» ⁵³ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Aame kune kun k'iidima tukiño ki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enño ye, wo kun k'iiba puuzadó ye manj, lekkiyo kun ki ti t'oonaa ye. ⁵⁴ Wede y'iidima tukiñadó wo y'iiba puuzadó manj, y'a t'oonaa lekkiyo ere ki daayum. Wo y'inda tonj manj nuñ onniyo k'ita n'a ti y' balda. ⁵⁵ Derec, tukiñadó tod'te ombo ere ki kotto, wo puuzadó sobo ere ki kotto. ⁵⁶ Wede y'iidima tukiñadó wo y'iiba puuzadó manj, y'a lekka kettiyo ti nuñ, wo nuñ n'a lekka kettiyo ti yode. ⁵⁷ Meega wede i n'igibo, yonj yi lekkiyo zeere, wo nuñ tonj ni lekkiyo zeere t'urzi yode. Geñ injino wede y'iidima tuddó manj, y'a lekka zeere t'urzi nuuno kay. ⁵⁸ Wo ombo ere i diigo ti kandaane ette: Tod'te aa ombo ere sundutú mann, mongidagun doñ ti kaaga an d'iimi gettiyo ye. Ombo gette an d'iimi tonj an t'inda. Wo wede y'iima ombo ere nuñ n'eliyo ettiyo manj, y'a t'oonaa lekkiyo ere ki daayum.» ⁵⁹ Ono geñ Isa yi ruute a Kapernayim, aame yi dooyiso d'uwu a foy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

Sanalliyagi ongo an t'irga ti tukk'Isa

⁶⁰ Aame kane sanalliyagi an illiga Isa yi ruute injino manj, ongonj an'de: «Onami enj i jiire eego, injino wee wee a ambe me?» ⁶¹ Yode Isa y'a zuune t'adda k'addi sanalliyagi geñ an orbe sunni sunni ti tuddan a ono doñ yi ruute geñ me, manj y'an di ruute, y'ede: «Onamó enj kune un

uune de? ⁶² Aame kun wulla nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, ni-gila k'awwa k'umayó ti poone manj, kun t'eesa moo me? ⁶³ Eliyo lekkiyo a d'uwu Unde Raa, wo naabo gette wede tudde yi k'aane yi ki-t'ise ye. Ono doñ n'un ruute geñ, kane an'tiyo ti Unde Raa wo an d'eliyo lekkiyo. ⁶⁴ Wo de ti diinagun doñ ongonj an ki ziipe addan a nuñ ye.» Wo geñ Isa yi'ni suune t'ume k'eesiyo too kane doñ i ki ziipe addan a yode ye, wo wede a yi t'ela a bey doñ k'olmidayi me. ⁶⁵ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geñ injino kono kamo n'un ruute, wede ti siidi yi k'aane yi k'etto tuddó ye, aame Meega yi-ki t'hina urzi ye manj.»

⁶⁶ Aame yi ruute injino manj, kane sanalliyagi baadan an di ledde ti tuddi, an d'iili daaniyadi te. ⁶⁷ Injino manj Isa y'an di ruute sanalliyagi kane koomat makumu sire geñ, y'ede: «Wo kune tonj, kunuñ kun dehu kun ti ledde pay ko?» ⁶⁸ Manj Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay d'ette k'ita k'aaye? Kee onamá i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum me. ⁶⁹ Kaye ay ziipe addey a kee, wo ay suune kee Wede kamilenj Raa y'igibo.» ⁷⁰ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune koomat makumu sire geñ, unni biire nuuno ye ko? Wo de wede soo ti diinagun yonj ulo Meeda siitandani.» ⁷¹ Isa yi rootiyo injino ti Ziidas ulo Simo Iskariyot, wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire, a y'owila a bey doñ k'olmidayi.

7

Zemba k'Isa an ki ziipe addan a yode ye

¹ Aame geñ Isa yonj daayum a siido Galile, yi sooru, yi d'ambu kenno kenno. Yi ki dehu y'a k'ozirte adda siido ki Ziide ye, kono deero Yawudiyagi an yi dehu ki t'owwadi. ² Aame geñ tar-naape Yawudiyagi sundi soo tar-naape ki daabagi* geñ gopponj. ³ Injino manj zemba k'Isa an i di ruute, an'de: «T'enj ki t'oozo, k'engilo ki siido Ziide kono sanalliyagá doñ a ummey tonj manj, an di wolle naabo ere k'isiyo gette. ⁴ Aame wede yi dehu d'uwu an di y' suune manj, yi k'ombida ye naabo ere yi d'isiyo te. Wo kee k'isiyo suldi k'armika geñ beehiye'n, doñ duniya pay an di wolle, wo an gi-di suune.» ⁵ Kacinj kane zemba k'Isa tonj an ki ziipe addan a yode ye. ⁶ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuñ peedadó ti k'iide ye botto. Kune peedagun tod'te daayum kod'uwu. ⁷ Kune doñ duniya an un ki'n kiigira ye. Wo nuñ an ni koogire kono n'an t'oodibe ita a

‡ 6:45 6.45 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33,34 wo Ezayi 54.13.

* 7:2 7.2 Tarnaape ki daabagi enj tarnaape ki Yawudiyagi an d'isiyo onniyo gessire adda k'ozzine me. An t'adfiya paate, an d'isiyo daabagi ki puutagi k'inda, kono an d'elkiyo a ozzinagi doñ maawanj ti kaaga an likkito a balda. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 23.33-43 wo Deeterenom 16.13-15.

naabadaŋ ere an isiyo oldo gettiyo. ⁸ Kune tarnaape kun ti kolo. Nunj ni ki kilii ye kono peedafadó ti k'iide ye botto.» ⁹ Aame y'an ti ruute injino maŋ, yonj y'a uupe a siifdo Galile.

Dooyiso k'Isa a tarnaape ki daabagi

¹⁰ Aame zembadi an ti gili tarnaape maŋ, saŋ maŋ yode toŋ y'a-gili, wo kaŋ ombife, wenda soo toŋ i ki y' wulle ye. ¹¹ Adda tarnaape geŋ kane deero Yawudiyagi an di y' dehu, an'de: «De Isa miŋ a too me?» ¹² Wo kane doŋ duuru geŋ an di niikutu ti tuddaŋ. Doŋ ongoŋ an'de: «Yonj wede isiyo beehiye.» Wo doŋ soŋ an'de: «Ato, yonj yi ti daggiya d'uwu.» ¹³ Wo ti diinayanj geŋ wenda y'a ruote ti golla awwa umbo, kono an orgiso a deero Yawudiyagi.

¹⁴ I t'innite iina diine tarnaape maŋ, Isa y'a t'iide booro Boy Raa, y'a iise dooyiso d'uwu. ¹⁵ A dooyisadi gette kane deero Yawudiyagi an ziifda giggiraŋ, an'de: «Mummino me wede eŋ yi ki duuye tundaŋ ye, wo yi suuniyo ono mattup kino me?»

¹⁶ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Dooyiso ere ni dooyiso ette ti suuniyo nuuno k'eedó ye. T'ettiyo ti Raa wede i n'igibo. ¹⁷ Aame wede yi dehu y'aase naabo ere Raa yi dehu maŋ, y'a ti suune dooyisadó te. Dooyisadó ettin t'ettiyo ti Raa kunuŋ, ni rootiyo ti suma nuuno k'eedó ko? ¹⁸ Wede geŋ aame yi rootiyo ti suma yode k'eedi maŋ, geŋ yi dehu d'uwu an di y' t'imme. Wo wede yi naabiya a suma wede i y'igibo maŋ, wede geŋ yi rootiyo ono doŋ derec, munda wede di yode ki diine ye umbo. ¹⁹ Ki kotto kune un ele oogoro Muusa, wo kune wenda soo toŋ a seeda aa oogoro ti rootiyo umbo. De ki moo me kun dehu kun di n' t'iide me?» ²⁰ Kane doŋ duuru an i-di ruute, an'de: «Kee a-d'ede siitan a eedá ko? Kunuŋ wee wee i dehu tówwadá me?»

²¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nunj n'ize munda k'armika soo danjal, wo kune pay kun ziifda giggirgun. ²² Waldu ponde gette t'iise ti moŋgidagun ti kaaga to, ti k'iise ti Muusa ye. Wo Muusa y'un d'ele urzi ki waldu k'inŋi kuuli. Maŋ onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ kune kun di waldu ponde me. ²³ Wo aame ulo'ŋ onniyo waldu pondayi a t'ooriyo onniyo ere ki puukiyadiŋ, kun di waldu kono kun aa ki ti doopida oogoro Muusa ye maŋ, de ki moo me kune kun di kulkiso ti nuŋ, kono ni ele beeko pay a wede tudde a onniyo ere ki puukiyadiŋ me? ²⁴ Kun dekke booro a munda wede kun wollioyo t'edagun ye, wo de kun dekkó booro ere ki diine.»

²⁵ Doŋ ongo ti siifdo Zeruzaleem geŋ an di rootiyo, an'de: «Eŋ miŋ wede an dehu ki

tówwadí dey? ²⁶ Kun wollo d'ó yi d'orbe a d'aana d'uwu daa k'ombife, wo wenda i di ruote umbo. Kunuŋ doŋ deero an yi zuune eŋ Almasi Raa yi biire ko? ²⁷ Wo ki too maŋ yo Almasi Raa yi biire ettiyadi gette y'etto ti tunda, wenda soo toŋ umbo a suuna itadi me, wo yode eŋ itadi in ti suune.»

²⁸ Injino maŋ Isa yi dooyiso a booro Boy Raa geŋ, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune d'uwu eŋ, kun'de nunj kun ni suune, wo kun suune itadó. Para maŋ ni k'iido ti suma nuuno k'eedó ye, wo yo wede i n'igibo geŋ yonj yi rootiyo ono doŋ derec, miŋ kun ki y' suune ye. ²⁹ Wo nunj ni yi suune kono i n'igibo yode, wo nunj n'iido ti gulbe yode.» ³⁰ Injino maŋ kane an di dehu urzi seeduzi, wo wenda soo toŋ a ette a yi seeda umbo, kono yonj onniyadi ti k'iide ye botto. ³¹ Aame geŋ doŋ baadaŋ ti diine doŋ duuru an di ziipe addaŋ a yode, wo kane an di ruute, an'de: «Almasi Raa yi biire y'iido toŋ maŋ, y'aasa suldi k'armika baadaŋ a ceera wede enŋo dey?»

Agisa d'uwu ki seedu k'Isa

³² Maŋ kane Pariziyen an d'illiga ono doŋ, doŋ duuru an orbe sunŋi sunŋi a tukk'Isa geŋ me. Injino maŋ kane Pariziyen ti deero doŋ sedefe an d'igibe doŋ i boohiyo Boy Raa ki seedu k'Isa. ³³ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nunj ti kune onniyadi oo guute baata, saŋ maŋ n'a-kima k'ume wede i n'igibo. ³⁴ Kune kun di n' deha wo kun ki n' t'oona ye, kono ume wede nunj n'ette geŋ, kun k'aana ettiyo ye.» ³⁵ Injino maŋ kane Yawudiyagi an di ruute diinayanj, an'de: «De y'a amba miŋ, ki too me in gi di y' t'oona ye me? Y'a engila ki tukki Yawudiyagi doŋ i-tiipe an lekkiyo adda diine doŋ Yawudiyagi ye geŋo ko? Kunuŋ y'a dooyey doŋ Yawudiyagi ye ko? ³⁶ Ono doŋ yi rootiyo, y'ede: “Kun di n' deha wo kun ki n' t'oona ye” wo “ume wede nunj n'ette geŋ, kune kun k'aana ettiyo ye”, miŋ i-kaza moo me?»

Ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo

³⁷ Onniyo ere ki dangu tarnaape gette, tod'te onniyo ere meeda. A onniyo gette Isa y'a t'iiziga kaŋ ohire, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede orme yi y' ziifda maŋ, y'edi tuddó yi-siba. ³⁸ Wede yi ziipa addi a nuuno maŋ, aakede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Y'a t'isa aa ersa k'ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo okko baadaŋ t'adda k'addi.”» ³⁹ Isa yi rootiyo injino ti Unde Raa ere Raa y'an t'ela a doŋ i ziipe addaŋ a yode. Aame geŋ Raa y'an

k'ele Undi ye botto a d'uwu me, kono Isa yi ki gili k'awwa ki daryikadi ye botto.

Kono k'Isa d'uwu tuddaŋ an ti t'ihinte

⁴⁰ Doŋ onjo ti diine doŋ duuru geŋ an illiga ono k'Isa maŋ, an di ruute, an'de: «Wede eŋ ki kotto yoŋ nebi wede an ruute a etto[‡].» ⁴¹ Onjo soŋ an'de: «Eŋ Almasi Raa yi biire.» Wo de doŋ onjo an'de: «Almasi Raa yi biire geŋ y'a ad'do ti Galile, i k'ise ye! ⁴² Ki kotto an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, Almasi Raa yi biire geŋ y'ad'da ti biza bumbu mozigo Dawut, wo an yi t'eha a Betilehem siido ere an d'ehe Dawut.» ⁴³ Injino maŋ kono k'Isa geŋ, d'uwu tuddaŋ an ti-t'ihinte. ⁴⁴ Doŋ onjo ti diinayan geŋ an dehu seefuzi, wo wenda soo toŋ a t'ooziga a yi seeda umbo.

⁴⁵ Aame geŋ doŋ i boohiyo Boy Raa, kane an igibe ki seedu k'Isa geŋ, an di-gimo. Maŋ kane deero doŋ sefeke ti Pariziyen an di'n tunde, an'de: «De moo me kun ki y' ziido ye me?» ⁴⁶ Maŋ kane doŋ i boohiyo Boy Raa an'de: «Wede eŋ me, wede tudde a roote ono aa yode umbo.» ⁴⁷ Maŋ kane Pariziyen an an di ruute, an'de: «Kune toŋ maŋ y'un ti'n diggo pay ko? ⁴⁸ Kunuŋ kun wulle ko? Ti diine deero Yawudiyagi ise Pariziyen wede soo i ziipe addi a yode me! ⁴⁹ Kun woliyo kane doŋ ambu ono yode geŋ, kane oogoro an ki ti suune ye, duudfiyo Raa a eedaŋ.»

⁵⁰ Nikodem yoŋ ede, yoŋ wede ti diine Pariziyen, yode wede onniyo soo y'a uoney Isa a did'do geŋ, y'an di ruute, y'ede: ⁵¹ «A urzi k'oogiradin, wede daa k'ollige bizi wo daa suuniyo munda wede y'ize geŋ, booro ti y' seeda ko?» ⁵² Kane an i di'n gime onami, an'de: «Kee toŋ ti siido Galile pay ko? Ki wollo mattup k'ono Raa ki koduwo, ki t'oona ko nebi ti siido Galile me?»

Erewo ti t'udige kule bakatu

[⁵³ Injino maŋ an di-tiipe wede tuuku toŋ y'a aahe boozí boozí.

8

¹ Wo Isa y'a injile k'ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye. ² Soggo ti soohe walak maŋ, Isa y'a-gimo ki booro Boy Raa, wo doŋ baadaŋ an d'iido tuddi. Injino maŋ y'a-guune, y'an di'n iise dooyiso. ³ Aame geŋ doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an ziido erewo an aa ti ziido ti moone ti kule bakatu, an di-t'iido k'ume k'Isa, an ti-t'ihira a daana d'uwu pay ⁴ wo an i di ruute a Isa, an'de: «Galmeegey, erewo ette ay aa ti ziido ti moone ti kule bakatu. ⁵ Adda mattup k'oogoro, Muusa y'in riije ti kaaga

y'ede, erayi doŋ isiyo kino eŋ, ki t'owwo ki kakkisa ti moŋgali* . Wo ki kee maŋ, k'ede moo me?»

⁶ An rootiyo injino an i ekkiyo ikka, kono an di y' seeda t'ono. Maŋ Isa y'a t'uttile, yi-reekiso yelagi a siido. ⁷ Kane an kod'dime tondisadi, injino Isa y'a t'umbe eedi, wo y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaguŋ eŋ wede yi k'isiyo oldfiko ye maŋ, yi ambo mokkolo, y'a ti sed'do ki poone.» ⁸ Maŋ y'a t'uttile sey, yi-reekiso yelagi a siido. ⁹ Aame an illiga Isa yi ruute injino maŋ, kane doŋ duuru an d'iise enjilsito soo me k'ita bakadi bakadi, iise ti g'oldfali bini a-t'iide. I d'uupe Isa kane ti erewo gettiyo ti d'ohire a daanadi. ¹⁰ Injino maŋ Isa y'a t'umbe eedi, wo y'a tunde erewo, y'ede: «Erewo no, doŋ i ki'n ziidoŋ kane too me? Wenda soo toŋ a roote koŋ booro ti ki'n ziida umbo ko?» ¹¹ Maŋ ti di'n gime onami, t'ede: «Wenda soo toŋ umbo, Galmee'ki nuŋ.» Injino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ ni ki dekke booro eedi ye. Mi t'oozo, m'enggilo wo m'isa oldfiko ye baa.»]

Isa yoŋ toore a duniya

¹² Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a doŋ duniya pay. Wede yi ni diina maŋ, y'a t'oona toore wede i di t'ela lekkiyo, yi k'ozira zimolo ye.» ¹³ Maŋ kane Pariziyen an i di ruute, an'de: «Kee ki kazita ono a tukki kee batum geŋ, onama ay k'ambe ye.» ¹⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ ni kazita ono a tukki nuuno batum toŋ maŋ, onamo d'erec kono ni suune ti too me n'iido me, wo ume n'ambe me. Wo de kune, kun ki suune ye ume wede n'iido, wo n'ambe ki tunda me. ¹⁵ Kune kun dekkiyo booro a suuniyo ere ki kune doŋ tudde. Nuŋ a tukki wenda soo toŋ ni ki dekkiyo booro ye. ¹⁶ Wo aame ni dekkiyo booro maŋ, ni dekkiyo d'erec kono nuŋ siido ye. Ay dekkiyo booro soo ti Meega wede i n'igibo me. ¹⁷ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogiraguŋ, an'de: "Doŋ sire an rootiyo onamaŋ i t'iide kaŋ soo maŋ, geŋ onamaŋ d'erec." ¹⁸ Nuŋ ni kazita ono a tukki nuŋ batum, wo Meega wede i n'igibo toŋ, yi kazita ono a tukki nuŋ kay.» ¹⁹ Injino maŋ kane an i di ruute, an'de: «De Meega too me?» Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ kun ki n' suune ye, wo Meego toŋ kun ki y' suune ye. Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meego toŋ kun di y' suune.»

²⁰ Isa yi ruutite ono geŋ aame yo a booro Boy Raa, yi dooyiso goppon ti ume wede

‡ 7:40 7.40 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.18. Deeterenom 22.22.

† 8:17 8.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.6; 19.15.

* 8:5 8.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 20.10, wo

duwo an di boohiyo korbite Boy Raa. Wo wenda soo toj a yi seeda umbo kono yon onniyadi ti k'iide ye fotto.

Ono k'Isa a engilsadi

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nun n'engila, wo kune kun di n' deha, wo fe kun aa di t'inda ti oldikagun a eggun. Ume wede n'ette en, kun k'aane ettiyo ye.» ²² Injino man kane Yawudiyagi an di ruute tuddan, an'de: «Kunun yi rootiyo injino y'a t'ida tuddi ko, yi rootiyo: "Ume wede n'etta en, kun k'aane ettiyo ye" me?» ²³ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune'ŋ ti d'andi a duniya, wo nun ti kandaane t'awwa. Kune ki duniya ettiyo, wo nun ki duniya ettiyo ye.» ²⁴ Kono k'injino n'un di ruute kun di t'inda t'oldikagun a eggun me. Aame kun k'ambu "nun min nun" ye man, kune kun di-t'inda ti oldikagun a eggun.» ²⁵ Man kane Yawudiyagi an di y' tunde, an'de: «De kee min wee wee?» Isa y'an di ruute, y'ede: «Nun n'un ti gize tuddo t'ume k'eesiyo to.» ²⁶ Nun oo d'ede ono ki rootiyo a ekki kune, ni suldi don n'a defke booro eggun toj baadan, wo wede i n'igibo'ŋ yon yi rootiyo ono don derec, wo ni kazita a duwo pay munda wede n'ollige ti bize yode Raa.»

²⁷ Wo kane Yawudiyagi an ki zuune ye y'an rootiyo ti Meega me. ²⁸ Injino man Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nun wede an n'eha aa ulo wede en, kun ti n' ziipa t'awwa[‡] man, kun di n' suuna en "nun min nun". Wo kun di suuna munda wede ti suma nuuno k'eedo ni k'isiyo ye, ni rootiyo munda wede Meega yi ni duuye.» ²⁹ Wo yo wede i n'igibo gen, yon ti nuuno. Yi ki n'ooliyo siido ye, kono nun n'isiyo daayum munda wede ulbi i-d'ise unse.» ³⁰ A ono don Isa yi ruute gen, don baadan an di ziipe addan a yode.

Don eedan toore ti don adda buliko

³¹ Man Isa y'an di ruute a Yawudiyagi don i ziipe addan a yode, y'ede: «Aame kun lekkiyo kettiyo a onamo man, kune sanalliyago ki kotto.» ³² Aame gen derec kun di suuna, wo derec gette t'un di n' isa don eedan toore.» ³³ Man kane an i di ruute, an'de: «Kaye ita k'inji k'Ibirayim, buliko a wenda kan soo toj ay k'ize ye. De k'ay di rootiyo kun t'isa don eedan toore mummino?» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Wede isiyo oldiko gen yon bule k'oldiko.» ³⁵ Wede bule gen yi ki lekka daayum adda boy ye, wo ulo boy gen yon min daayum y'a lekka adda boy. ³⁶ Aame Ulo Raa y'un ti n' iza eggun toore man, kune kun t'isa ki kotto

don eedan toore. ³⁷ Nun ni suune kune ita k'inji k'Ibirayim me. Wo kun di dehu urzi towwadó kono onamo gen kun k'ambu ye. ³⁸ Munda wede nun ni rootiyo, ni wullo ki Meegó. Wo kune kun isiyo munda wede meegugun y'un ruute.» ³⁹ Man kane an di ruute, an'de: «Kaye meegey Ibirayim.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto aame kune inji k'Ibirayim man, kun d'ise naabo ere aa yon y'aaze. ⁴⁰ Nun n'un ruute ono don derec n'illigo ti Raa toj, anken kun di dehu urzi towwadó. Wo injino me Ibirayim yi k'ize ye. ⁴¹ Kune kun isiyo naabo ere ki meegugun.» Man kane an i di ruute, an'de: «Kaye inji don ki bande ye, Meegey soo, yode Raa.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame Meegugun Raa ki kotto man, nun kun di n' geeye kono nun n'udfo min ti Raa, wo n'iido kenno t'urzi yode. Ni k'ido'ŋ ti toogo k'eedo ye, yode i n'igibo me. ⁴³ Moo me ono ni rootiyo itadan kun ki n' suuniyo ye me? Kono kun ki dehu kun k'olliga ye onamo me. ⁴⁴ Kune meegugun Meeda siitandani, wo kun dehu kun d'ise naabo ere meegugun yi dehu. Yon t'ume k'eesiyo to, naabadí towwo duwo. Munda wede derec yi k'isiyo ye, kono derec di yode umbo. Aame yi lohito ono man, yi rootiyo t'addi pay, kono yon wede lohito, wo yon meeki lohito k'ono. ⁴⁵ Wo kono nun ni rootiyo ono don derec gen, onamo kun ki d'ambu ye. ⁴⁶ Wee wee t'adda diinagun en aane i roote nun ni ize oldiko me? Wo de aame ni rootiyo ono don derec man, ki moo me onamo kun ki d'ambu ye me?» ⁴⁷ Injino man wede yon ki Raa gen y'a olliga ono ki Raa. Wo kun k'ollige ye kono kune ki yode Raa ye.»

Isa ti Ibirayim

⁴⁸ Man kane deero Yawudiyagi an i di ruute a Isa, an'de: «Kaye ay ruute ay'de kee Samariten, wo a-d'ede siitan a eeda gen, derec ye ko?» ⁴⁹ Isa y'an di-gime onaman, y'ede: «Nun oo k'ede siitan a eedo ye. Ni tamma Meegó, wo kune kun di-toogiyo ki tammadó me. ⁵⁰ Nun ni ki dehu tamma tuddó ye, wo wede ede i dehu tammadó me, yon gen wede defkiyo booro. ⁵¹ Derec injino wo n'un di rooto: Wede y'ollige onamo wo y'a ti sooru eego man, kudic unto yi ki ti wolla ye.»

⁵² Man kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Anken kaye ay zuune baa, kee a-d'ede siitan a eeda. Ibirayim y'inda ti kaaga wo nebiyagi toj an t'inda, min kee k'ede: "Wede y'ollige onamo wo y'a ti sooru eego man, kudic unto yi ki ti wolla ye." ⁵³ Kee'ŋ goole ki ceere meegey

[‡] 8:28 8.28 Kun ti n' ziipa t'awwa: I-kaza aame Isa Almasi an ti y' tiika ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, wo Meegi yi y'umba k'awwa ki kandaane man.

Ibirayim wede inda, ti nebiyagi donj i t'inda ko? Kununj k'elkiyo kee wee wee?»⁵⁴ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nunj n'a t'imme tuddó manj, tammadó gette ki bita. Nunj i ni tamma Meegó, wede kun'de yonj Raagunj geñño, ⁵⁵ wo kun gi di y' suuniyo ye. Nunj ni y' suune, wo aame n'a ruote ni ki y' suune ye manj, geñ nunj ni t'ize wede lohito k'ono aa kune. Wo de nunj ni y' suune, wo ni d'ollige onami n'a-ti sooru eego. ⁵⁶ Aame meegugunj Ibirayim y'illiga onniyadó yi ti wolla manj, addi a ùne t'unjsuwo, wo yi ti wulle manj, ulbi unje.» ⁵⁷ Manj kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kee ozzinagá ada paat tonj i k'iide ye, de Ibirayim k'a yi wulle mummino?» ⁵⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injkino wo n'un di rooto: Ki poone Ibirayim an di yi t'eha geñ, "nunj minj nunj",» ⁵⁹ Injkinjo manj an ziki mongali ki kakkisadí, wo Isa yi-ti digge diine donj duuru, t'adda booro Boy Raa y'a t'uddfe.

9

Eliyo beeko a wede koosiyo

¹ Onniyo soo Isa yi sooru, manj yi wulle wede koosiyo t'ume an y'ehe to. ² Manj kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, wede enj ize oldfiko minj, yode kununj maawí ko, an di y'ehe koosiyo me*?» ³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Yonj koosiyo kono k'oldfiko yode ye, wo kono k'oldfiko maawí ye. An y'ehe koosiyo kono Raa yi dehu y'a kize toogadi t'urzi yode. ⁴ Peedo to ede botto, t'a ki t'iire ye geñ, in d'ise naabo ki wede i n'igibo. Aame didfo t'iina manj, wenda soo tonj a naaba umbo. ⁵ Anjkenño nunj adda duniya botto enj, nunj minj wede i d'eliyo toore a donj duniya pay.» ⁶ Aame Isa y'a ti ruute injkino manj, yi bidfe lee a siido, y'a-lutte, yi-t'elite eda wede koosiyo geñño, ⁷ manj yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili a togile ki Silowe.» (Suma Silowe i-kaza «Agisa».) Wede geñ y'a iide, y'a t'upilo, yi-gimo manj yi wolloyo kereñ. ⁸ Injkinjo manj kane donj k'ita waayadi ti kane donj i yi wullite y'ahultu geñ, an di ruute, an'de: «De enj wede i-ti konso, i d'ahultu ginno ye ko?» ⁹ Donj ongo an'de: «Enj yode.» Onjo an'de: «Ato, enj yode ye. Wenda enj yi yi deeyiso.» Manj yode batum y'ede: «Enj minj nuuno defey.» ¹⁰ Kane an di yi tunde, an'de: «Kanj mummino edayá a t'ihina me?» ¹¹ Manj yonj y'an di n'gime onamanj, y'ede: «Wede an yi waaku Isa geñ yi-lutte siido ti lee bizi, wo y'o-t'elite a edayó, manj y'o di ruute, y'ede: "K'odo, ki t'opili a togile Silowe." N'a iide, n'a t'upilo, manj edayó o-t'ihino.»

¹² Manj kane an di ruute, an'de: «Wede geñ too me?» Yonj y'a ruute, y'ede: «Danj ni ki suune ye.»

Tondiso ki wede koosiyo edayá i t'ihina

¹³ Koosiyo wede edayá i t'ihina geñ, an di t'iide ki dfaana Pariziyen. ¹⁴ Onniyo ere Isa yi lutte siido, yi d'ihina eda wede geñ, onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁵ Injkinjo manj kane Pariziyen tonj an di y' tunde, an'de: «Mummino edayá a t'ihina me?» Manj wede y'an di ruute, y'ede: «N'uune bee me, wede y'iide'ñ, y'o t'unjkite lee a edayó, wo n'iide'ñ n'a t'upilo, manj edayó a t'ihina, ni wolloyo.» ¹⁶ Manj kane Pariziyen ongo an di ruute, an'de: «Wede ize naabo gette yi k'iido ti Raa ye, kono y'a ti diipida onniyo ere ki puukiyadiñ.» Wo de kane donj soñ an'de: «Wede k'oldfiko suldi k'armika kino y'aane yi t'ise ko?» Geñ ti diinayanj an t'ihinte. ¹⁷ Injkinjo manj wede koosiyo edayá i t'ihina geñ, an di y' tunde sey, an'de: «De kee k'ede moo me a wede a ihina edayá me?» Manj wede y'a ruute, y'ede: «Yonj geñ nebi.»

¹⁸ Wo kane deero Yawudiyagi an dituuge k'ambu, wede geñ ti poone yonj koosiyo wo ankenj edayá a t'ihina me. Injkinjo an di wiiko maawí k'ehiyadi. ¹⁹ Maawí an iina manj, an di n' tunde, an'de: «Yode enj ulo kune kotto ko? Wo kun y'ehe minj koosiyo to ko? Wo ankenj mummino yi wolloyo me?» ²⁰ Kane maawí an an di n'gime onamanj, an'de: «Eyye, ay suune enj uley, wo ay ehe koosiyo to. ²¹ Wo anjkenño yi wolloyo aaze mummino ay ki suune ye, wenda i ele beeko ay ki y' suune ye. Kun tondo yode, yonj enño yi t'ize goole, y'un ti rooto.» ²² Maawí an rootiyo injkino kono an orgiso a deero Yawudiyagi, kono kane an ti ruute ti diinayanj an'de, wede yi ruuta kereñ Isa yonj Almasi Raa yi biire manj, an ti y' limma ti diinayanj me, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi k'etta ye. ²³ Geñ injkino maawí an ruute, an'de: «Yonj enño yi t'ize goole, kun tondo yode» me.

²⁴ Manj kane Pariziyen an di y' wiike sey ki sirwe, wo an i di ruute, an'de: «Ki rooto derec a dfaana Raa, ki kaye manj ay suune wede enj yonj wede k'oldfiko.» ²⁵ Injkinjo yonj y'an di ruute, y'ede: «Nunj ni ki suune ye yonj wede k'oldfiko, wede k'oldfiko ye tonj manj. Ki nunj munda wede ni suune, ti poone nunj koosiyo wo ankenj ni wolloyo.» ²⁶ Kane an di y' tunde, an'de: «Y'a ize moo me? Mummino me y'a di t'ihina edayá me?» ²⁷ Y'an di ruute, y'ede: «Nunj ono geñ n'un ti ruute, wo kun ki n'illiga ye. De ki moo me kun dehu n'un di roote sey

* 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5.

me? Kunuŋ, kune toŋ kun dehu kun t'ise sanalliyagi pây ko?»²⁸ Injino maŋ an di y'iise kaldîta, an'de: «Kee sanallusu yode me, kaye sanalliyagi ki Muusa.²⁹ Kaye ay suune a Muusa Raa yi ruute me, wo yo wede eŋ ay ki suune ye y'ettiyo ti tunda koo maŋ.»³⁰ Wede y'an di ruute, y'ede: «Onamguŋ eŋ nuŋ ni ziida giggiró, wede y'o t'ihina edayó miŋ, way kun'de y'ettiyo ti tunda kun ki suune ye!»³¹ Kine in suune Raa geŋ doŋ k'oldîko yi ki'n ollige ye. Wo y'ollige wede i ottiiso wo y'isiyo naabo ere aa yode Raa yi dehu†.³² T'ume k'eesiyo duniya bini aŋki, wenda kaŋ soo toŋ yi k'illiga ye wedusu yi di t'ihina eda koosiyo t'ume k'ehiyadi me.³³ Aame wede eŋ yi k'iido ti Raa ye maŋ, yi k'aane yi ki t'ise munda ye.»³⁴ Injino maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kee miŋ t'ume k'ehiyadá to ñilpiyo adda k'oldîko, miŋ ki dehu k'ay di'n dooye!» Maŋ an di y'ilmi, an di y'udde paate.

Doŋ konzayi a urzi k'unde

³⁵ Aame Isa y'illiga wede yi ihina edayi geŋ deero Yawudiyagi an ti y'ilmi maŋ, y'a iide, y'a y'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá ko a yoŋ wede an y'ehe aa ulo wede eŋ me?»³⁶ Maŋ wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Yoŋ wee wee Galmeegó, kono n'a zaape addó a yode me?»³⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede ki yi woliyo wo a-rootiyo, eŋ miŋ yode.»³⁸ Maŋ wede yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ziipe addó a kee, Galmeegó.» Y'a-dikke, y'a t'uttile a daanadí.³⁹ Injino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'iido k'adda duniya kono n'a dekká booro, doŋ konzayi edayan a t'ihina, wo doŋ an woliyo geŋ an t'isa konzayi.»⁴⁰ A sirpa geŋ i d'ede Pariziyen an illiga injino maŋ, an di ruute, an'de: «Kunuŋ kaye toŋ ay t'isa konzayi pay ko?»⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kune konzayi wo munda wede kun isiyo kun ki suune ye maŋ, geŋ booro t'un ki'n seeda ye. Wo kune kun'de kun woliyo kereŋ geŋ, booro t'un di'n seeda, oldikaguŋ a lekka daayum a egguŋ.»

10

Ono ombide a urzi wede k'elso

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Aame wede yi k'addiya ti biza ye, yi dahumu ti zaribe k'adda k'ume moone dambami me maŋ, yoŋ geŋ wede k'oogire goole.² Wo wede ettiyo ti biza geŋ, yoŋ wede k'elso.³ A wede k'elso geŋ, wede boohiyo dambami yi di t'ihina biza. Yi-t'ette, y'a waake dambami ere soo ti sundutú sundutú, wo

kane an d'ollige golladi, pay y'an adde paate.⁴ Aame yi ti'n addiya pay ti paate maŋ, y'an t'oogumso wo kane an di y'daaniya, kono kane golladi an ti suune.⁵ Wo wede an ki y' suune ye geŋ, kudic kane an ki y' daane ye. Wo a jire sey an t'ombe dokki ti tuddi me, kono golladi an ki ti suune ye.»

⁶ Isa y'an di ruute ono ombide, wo ono geŋ itadan an gi di'n zuune ye, yi rootiyo munda me.

Isa wede k'elso beehiye

⁷ Isa y'an di duule sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Nuŋ miŋ aa biza bumbu wede dambami an d'addiya.⁸ Doŋ iido ki poone ti nuŋ geŋ, kane deero k'oogire, wo kane'ŋ dambami an ki'n illiga ye.⁹ Nuŋ miŋ aa biza bumbu. Aame wede y'ettiyo t'urzi nuuno maŋ, y'a t'oonu uttiyo. Yi-t'ette wo y'a t'adde aa addi i dehu, wo ombo toŋ yi-t'oonu.¹⁰ Wede k'oogire geŋ y'ettiyo miŋ ki oogire, ki tówwo wo ki lattiya. Wo nuŋ n'iido kono n'an t'ele lekkiyo a dúwo, lekkiyo ere adda darna.¹¹ Nuŋ miŋ wede k'elso beehiye. Wede k'elso beehiye geŋ y'a oyye y'a t'inda kono dambami me.¹² Wo wede i naabiya ki ranŋadi, yoŋ wede k'elso ye, dambami ki yode ye geŋ, yi wulle sullibe yi t'udfo maŋ, y'a t'ombe, dambami yi d'ooli. Maŋ dambami sullibe yi-seddé, wo doŋ soŋ an aa di-teepe.¹³ Wede i naabiya ki ranŋadi geŋ, yoŋ y'a t'ombe kono yi woliyo munda wede ki yode, yoŋ seezi ye a dambami me. Nuŋ wede k'elso beehiye,¹⁴ dambamó ni'ni suune, wo kane an ni suune.¹⁵ Aakede Meega yi ni suune, wo nuŋ toŋ ni y' suune. N'a oyye n'a t'inda kono dambamó.

¹⁶ Nuŋ oo d'ede dambami ti doolo toŋ ede, an aa ki t'iido k'adda zaribe eŋŋo ye. Kane geŋŋo toŋ n'a-ti'n waako pây, an d'olliga golladó. Injino a t'isa torfo soo, wede k'elso toŋ soo.¹⁷ Meega geŋ yi ni giyye kono nuŋ n'iyye n'a t'inda, kono saŋ n'a balda.¹⁸ Wenda soo toŋ umbo aane a t'oodiba puukiyadó te, i t'eliyo nuŋ ti siidó. Nuŋ o d'ede toogo k'oodibe puukiyadó wo o d'ede toogo k'eliyo a umatú. Geŋ injino munda wede Meegó y'o ruute n'aase me.»

¹⁹ Aame kane deero Yawudiyagi an illiga ono k'Isa injino maŋ, ti tuddan an t'ihinte sey.²⁰ Doŋ baadan ti diinayan an di ruute, an'de: «Yoŋ geŋ ki maade, siitan a eedí. De ki moo me kun di y'ollige me?»²¹ Wo doŋ soŋ an'de: «Eŋ ono ki wede i-d'ede siitan a eedí ye. Ki kotto siitan ti k'aane ti ki t'ihina eda ki konzayi ye.»

Yawudiyagi an giigira Isa

† 9:31 9.31 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.15; Soom 34.16; 66.18 wo Piroberb 15.29.

²² Ozzine ti ozzine, a sommade a ume reele baadan maŋ, an d'isiyo tarnaape a Zeruzalem kono an d'elkiyo a onniyo ere Boy Raa an di y'ize kamilen*.²³ Aame geŋ Isa yi-t'iide adda booro Boy Raa, yi sooru adda daabe goole wede an yi waaku Daabe Salamon, yi d'ambu k'ume soo me, soo me.²⁴ Injino kane deero Yawudiyagi an di ti d'uule, wo an i-di ruute, an'de: «De kee'ŋ ay della, k'ay k'iza tudda woogo me? Aame kee Almasi Raa yi biire maŋ, k'ay ti rooti kereŋ.»²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute, wo kun ki ziipe addugun a nuuno ye. Naabo ere pay nuŋ n'isiyo ti suma Meegó gette, i-kaza a tukki nuŋ.»²⁶ Wo kune kun ki ziipe addugun a nuuno ye, kono kune dambamó ye.²⁷ Dambamó an d'ollige golla nuŋ wede k'elsadan. Nuŋ ni'ni suune wo kane an di n' daaniya.²⁸ Nuŋ n'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. Kudic an ki t'inda ye wo wenda soo toŋ a ti'n t'ooba ti beezó umbo.²⁹ Meegó wede oo n'elo geŋ yon toogo y'a jiire pay, wenda soo toŋ umbo a aane a-t'oobe munda ti bey Meega me.³⁰ Nuŋ ti Meega geŋ kaye wede soo.»

³¹ Injino maŋ kane deero Yawudiyagi an ziki moŋgali sey ki kakkisadi ki tówwadí.³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ a daanagun n'ize naabo beehiye baadan ti suma Meegó me, wo naabo tiŋ tuuku ere n'ize kun dehu kun di n' kakkite ti moŋgali ki tówwadó me?»³³ Kane deero Yawudiyagi an i-di ruute, an'de: «Ay dehu ay ki ti kakkite ti moŋgali ay gi di t'ide ki naabo ere beehiye k'ize gettiyo ye. Ay ki t'ide kono ki kaldá suma Raa, kee wedusu, wo ki-ti t'isiyo tudda Raa†.»³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup k'oogiragun‡: “Raa y'ede kune raayagi.”³⁵ Kun suune wenda soo toŋ umbo a aane a t'oodiba munda wede an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa me. Geŋ injino kane doŋ Raa y'an ruute onami geŋ, y'anni wiike kane raayagi me.³⁶ Wo nuŋ wede Raa y'a-n'uuye kese a yode, y'a-n'igibo k'adda duniya, wo ni rootiyo n'ede nuŋ Ulo Raa maŋ, kune kun'de ni kaldíta suma Raa. Geŋ kan mummino ni kaldíta me? ³⁷ Aame ni k'isiyo naabo Meegó ye maŋ, kune toŋ kun ki zaape addugun a nuuno ye.³⁸ Wo aame naabo Meega ni ti t'isiyo wo a nuŋ kun ki zaape addugun ye toŋ, kun zaape addugun a naabo gettiyo, kono tiŋ geŋ kun di suuna kereŋ Meega ti nuŋ wo nuŋ ti yode.»³⁹ Injino maŋ

kane Yawudiyagi an di dihe seeduŋi sey, wo yon y'an t'umbilke.⁴⁰ Maŋ Isa y'a-gime, yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ki kese peeŋo ge-koliyo, k'ume wede Zaŋ y'a zuuyite batem ti poone. Yi lekkiyo angeŋno.⁴¹ Doŋ baadan an d'iide tuddi, wo an di rootiyo, an'de: «Zaŋ geŋ munda k'armika yi k'ize ye, wo ono doŋ yi ruutite a tukk'Isa geŋ d'erec.»⁴² A ume geŋ doŋ baadan an di ziipe addan a yode Isa.

11

Unto Lazar

¹⁻² I d'ede wede soo sundi Lazar ti ille ki Betani. Yon geŋ leema Mariyam ti Marte, an lekkiyo kan soo, wo to Mariyam gette ere i di yirgite egey doŋ eediyadan unŋe a zoŋ k'Isa, t'a di zippite t'ilaltú. Maŋ onniyo soo leemadan Lazar geŋ yi t'iire eeni.³ Injino maŋ kane zembadi geŋ an di gibe wedusu, yi di rooto a Isa, y'iide'ŋ y'ede: «Galmeegey k'ollo, lanžaya wede ki giyye geŋ, yi t'iire eeni.»⁴ Aame Isa y'illiga injino maŋ, y'a ruute, y'ede: «T'eeni geŋ Lazar yi ki t'inda ye, wo t'urzi geŋ duwo an di t'imma Raa. Wo soŋ t'urzi geŋ duwo an di t'imma Ulo Raa.»

⁵ To Marte ti teematú Mariyam wo Lazar geŋ, Isa yi'ni giyye baadan.⁶ Wo aame y'illiga Lazar tuddi eeni maŋ, y'a k'iide kaamiki ye. A umayí geŋ yi likke onniyo sire.⁷ Saŋ maŋ y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «In ti kime ki siido Ziide.»⁸ Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, botto botto eŋ miŋ Yawudiyagi an dehu an ki ti kakkite ti moŋgali ki tówwadí, miŋ ki dehu k'a kime k'ummey sey!»⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «T'ume peeŋo ti koliyo bini t'a-a'oore geŋ, ume'ŋ toore kereŋ, wo wede yi sooru toŋ maŋ morkiye yi ki t'ele ye, kono yi woliyo toore ki doŋ duniya pay.¹⁰ Wo wede yi sooru diddo maŋ, y'a t'ele morkiyagi kono toore i-k'ede ye.»¹¹ Aame Isa yi ruute injino maŋ, y'an di ruute sey, y'ede: «Lanžayin Lazar edayí i ziida moone, wo nuŋ n'ette n'a ti y' t'inney.»¹² Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De yi moone maŋ, saŋ y'a utta.»¹³ Yo Isa yi ruute injino ti moone ere Lazar y'inda, wo kane an elkiyo ti moone ere aa daayum.¹⁴ Injino maŋ Isa y'an di ruute patan, y'ede: «Lazar y'inda.¹⁵ Nuŋ ulbó unŋe a kune sanalliyagó, kono n'a t'ize umbo a untadi me. T'urzi geŋ un t'ela toogo kun

* **10:22** 10.22 Yawudiyagi an d'isiyo tarnaape geŋ a tere k'aydu, aame reele baadan. Tarnaape geŋ an iise a ozzine meeda uto ada zoot makumu pide daa k'ehiyo k'Isa botto. Adda k'ozzine afo ti poone geŋ doŋ Siriyeŋ an likke adda geeŋer Zeruzalem, Boy Raa an di y'ize ganigi. Injino maŋ an d'ize tarnaape kono Boy Raa an di y'isiyo kamilen. Tarnaape gette an d'isiyo ozzine ti ozzine, adda k'onniyo gessire. † **10:33** 10.33 Kun wollo adda mattup ki Lebik 24.16. ‡ **10:34** 10.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 82.6.

di zaapa addugun a nuuno. Wo anken in enjgile, in ti y' wollo.»¹⁶ Injino maŋ Toma wede an yi waaku soŋ Wede Rooŋo geŋ, y'an di ruute a sanalliyagi ongoŋ, y'ede: «Kun t'oozo, kine toŋ in di t'indey ti yode.»

¹⁷ Isa y'a iiney Betani. A aaniyadi geŋ an i di ruute Lazar an t'eele adda muuzo iide onniyo pide. ¹⁸ Betani gette tod'te goppon ti Zeruzalem me, suma kubbaara ado. ¹⁹ Injino maŋ a unto ki Lazar leema Mariyam ti Marte geŋ, ti Zeruzalem Yawudiyagi baadan an d'iide selliyadan. ²⁰ Aame Marte t'illiga Isa y'iina goppon t'illadan maŋ, t'a t'iiziga t'a t'iide okkimaŋ, wo to Mariyam gette ti lekkiyo a boy. ²¹ Marte ti y'uuney maŋ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, anki kee ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye. ²² Wo nuŋ ni suune ankenno toŋ maŋ, munda wede ki tonde Raa geŋ, Raa y'aane y'a-t'ele.» ²³ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Leemadí geŋ y'i-balda.» ²⁴ Marte ti di ruute, t'ede: «Nuŋ ni suune a onniyo k'ita doŋ i t'inda an ti balda geŋ, yode toŋ y'a-balda*.» ²⁵ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ wede i d'eliyo lekkiyo wo i baldiya doŋ unto. Wede yi ziipa addi a nuuno maŋ, aame y'inda toŋ y'a-balda. ²⁶ Wo wede tuuku yi lekkiyo, wo yi zaapu addi a nuuno maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye. A ono eŋ koŋ m'umbe ko?» ²⁷ Maŋ tod' ti di n' gime onami, t'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, nuŋ n'umbe kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa, wede Raa yi ruute a etto ki duniya.»

²⁸ Injino maŋ, t'a-gime waaku teematú Mariyam. T'iide'ŋ ti di miine, t'ede: «Wede dooyisadin yo a enno. M'edi, yi kin tondiy.» ²⁹ Mariyam t'illiga injino maŋ, perek t'a t'iiziga, t'a injile k'ume yode. ³⁰ Aame geŋ Isa k'adda k'ille yi ki t'iide ye botto. Yo daayum a ume Marte t'a y'uuney geŋno. ³¹ Kane Yawudiyagi doŋ a ita Mariyam an ti selliyo geŋ an wulle ti t'iiziga perek maŋ, kane toŋ an a-t'iiziga, an di-diine, kono an elkiyo ti t'ette mólo ki biza muuzo. ³² Mariyam gette t'iiney aame k'Isa wo ti y' wullam maŋ, t'a dikke a daanadí, wo ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, anki kee ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye.» ³³ Isa yi wulle Mariyam ti mólo ti Yawudiyagi doŋ a itatú pay maŋ, yode toŋ addi y'a ki n'iibe ye, a-litte. ³⁴ Maŋ y'a tunde, y'ede: «A ume too me kun ti y'eele me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «K'edi Galmeegey, k'a wolley a ummey.» ³⁵ Injino maŋ Isa edayi a ise soldite zumari. ³⁶ Maŋ kane Yawudiyagi an di ruute, an'de: «Kun ki wollo do, yi giyye baadan de me, yi mólo me.» ³⁷ Wo

kane doŋ ongo ti diinayan an di ruute, an'de: «Yoŋ wede i di t'ihina eda wede koosiyo de, ki moo me y'a iili Lazar y'a inda me?»

Baldiya Lazar

³⁸ Isa geŋ daayum yi k'iine addi yi ki n'iibe ye, y'a t'iide biza muuzo. Wo to muuzo gette aa urmi, an t'ele nuune adda, biza an a-ti d'ufkile zumbulu. ³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Zumbulu kun ti y' doŋkilo ti biza muuzo me.» Maŋ Marte teema ki wede inda geŋ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, yoŋ y'eediyo baa kono i d'ede onniyo pide t'ume an ti y'eele adda muuzo me.» ⁴⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ruute de me, aame mi ziipa addi a nuuno maŋ, m'a wolla toogo ki Raa.» ⁴¹ Maŋ zumbulu ti biza muuzo an ti y' d'ufkile. Aame geŋ Isa y'a t'umbe edayi k'awwa, y'a ruute, y'ede: «Koduwo baadan a kee Meegó, kono kee ki n'illiga. ⁴² Derec, nuŋ ni suune daayum kee ki n'ollige, wo nuŋ ni rootiyo injino a doŋ sirpadó eŋ an d'ambe kono i n'igibo kee Raa.» ⁴³ Aame y'a ti ruute injino maŋ, y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Lazar, ki-t'adfi!» ⁴⁴ Maŋ Lazar wede inda geŋ y'a bilde, y'a t'uddo t'adda muuzo me, beydfi ti zoŋdi geŋ tuuniyo ti buddfani, wo eedi diibiyo ti buude payi. Wo Isa y'an di ruute a doŋ sirpa geŋ, y'ede: «Buddfani kun i t'eezito, wo kun di y'oolo, y'a enjile.»

Dehutu k'urzi ki tówwo k'Isa

(Matiye 26.1-5; Markus 14.1-2; Lik 22.1-2)

⁴⁵ Yawudiyagi baadan doŋ iido selliyo Mariyam geŋ an wulle armika ere Isa y'ize gettiyo maŋ, an di ziipe addan a yode. ⁴⁶ Wo doŋ ongo an iide'ŋ, an an di gize a Pariziyen a munda wede Isa y'ize. ⁴⁷ Maŋ kane deero doŋ sedeke ti Pariziyen geŋ an t'ugiye deero booro Yawudiyagi, an di ruute diinayan, an'de: «In d'ise mummino, kono wede eŋ y'isiyo suldi k'armika baadan.» ⁴⁸ Aame in y'iila a naabaadi ettiyo maŋ, d'uwu pay an di zaapa addan a yode, injino kane Romen an d'etto, Boy kamilen ki Raa an ti y' latta wo siidadiŋ pay.» ⁴⁹ Maŋ ti diinayan i d'ede wede soo sundi Kayip, a ozzine geŋ mozigo goole doŋ sedeke yode, y'an di ruute, y'ede: «Kune munda kun ki suune ye. ⁵⁰ Kun ki woliyo ye ko, munda wede beehiye a kine, wede soo y'a t'inda ki kine doŋ siido, miŋ kine pay in di t'inda.» ⁵¹ Wo ono doŋ udde ti bize geŋ i k'iido ti suuniyo yode ye, kono a ozzine geŋ mozigo goole doŋ sedeke yode geŋ, Raa yi-d'ele ono

* 11:24 11.24 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.2.

† 11:44 11.44 A ozzinagi geŋ doŋ k'Izirayel an niłpiyo nuune injino: eego tuunito sittú, beydan siidan, zoŋ toŋ siidan wo tudde toŋ sittú.

ɗoŋ y'a ruute Isa y'a t'inda kono ɗoŋzi Yawudiyagi. ⁵² Wo yi t'inda ki ɗoŋ siido ɗanŋal ye, wo ɗe k'oŋgiyo k'inŋi Raa ɗoŋ i-tiipe, an t'isa kaŋ soo.

⁵³ Geŋ inŋino ti onniyo gette kane pay an d'iyye ki t'owwadi. ⁵⁴ Tiŋ geŋ yode Isa toŋ tuddi y'a ti ziida, yi gi di waariya ye a diine Yawudiyagi me. Wo t'umayi geŋ y'a t'irga, y'a inŋile ki geeger sundutu Epirayim a biza balɗa, ti sanalliyagi an di lekkiyo anŋeŋŋo.

⁵⁵ Aame geŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. Inŋino maŋ ɗoŋ baadan t'adda siidiyagi an di-gili ki Zeruzalem kono an t'okkimey tuddaŋ, an t'ise kamileŋ a ɗaana Raazaŋ. ⁵⁶ Adda booro Boy Raa geŋ Isa an di y' wekkutu, an di rootiyo tuddaŋ, an ɗe: «Elkiyagun moo me? Kun elkiyo miŋ Isa y'etto ko tarnaape me?» ⁵⁷ Kane deero ɗoŋ sefeke ti Pariziyen geŋ an di ruute, an ɗe: «Wede tuuku yi zuuna ume k'Isa maŋ, y'ay di rooto, ay di seeda.»

12

Yergu k'egey ɗoŋ eediyadaŋ unŋe a zoŋ k'Isa

(Matiye 26.6-13; Markus 14.3-9; Lik 7.36-38)

¹ Onniyo zoot ki poone tarnaape Pak ki Yawudiyagi y'a aana geŋ, Isa y'a t'iide Betani, ille ki Lazar wede Isa y'a ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto. ² Aame Isa y'iiney Betani maŋ, an d'ize omba ti sundi. Marte ere k'eliyo k'ombadaŋ, wo Lazar yoŋ ti diine ɗoŋ an iimi kaŋ soo. ³ Maŋ Mariyam ti d'umb'e egey ɗoŋ eediyadaŋ unŋe sudaŋ nardo, daa kalsiya munda, suma litir a diinayi wo zooyayaŋ oon'e. Ti di yirgite zoŋ k'Isa, wo t'a zippite t'ilaltu. Boy geŋ i d'uune ti eediyi ki egey geŋŋo. ⁴ Maŋ i d'ede wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa sundi Ziidas Iskariyot, yode wede an di y' t'ela Isa a bey ɗoŋ k'olmidayi geŋ, y'ede: ⁵ «I dehu egey en in t'owila a adɗe suma wede y'a naabe ki ozzine batum, wo in an t'ele soŋko gette a ɗoŋ an k'ede munda ye!» ⁶ Ziidas yi rootiyo inŋino kono yoŋ wede k'oogire. I sarkiya korbitayaŋ yode, wo yi ti sokiyo. Yi ki woliyo sommagi ki ɗoŋ munda an k'ede ye ye. ⁷ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Tod'te kun t'oolo ɗeɗɗek, kono naabo ere tod' t'ize ette aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁸ Kane ɗoŋ an k'ede munda ye geŋ an lekka daayum ti kune*, wo ɗe nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye.»

* 12:8 12.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.

‡ 12:15 12.15 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9.

⁹ Maŋ kane Yawudiyagi baadaŋ an d'illiga Isa yo a Betani. Inŋino maŋ an d'ingile ki Betani, wo ettiyadaŋ an iide gette an di wollo Isa ɗanŋal ye, wo an a di wollo Lazar wede Isa yi ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto pay. ¹⁰ Ti onniyo gettin kane deero ɗoŋ sefeke an di dihe Lazar toŋ an di y' t'iide, ¹¹ kono t'urzi yode Yawudiyagi baadaŋ an t'argu ti tuddaŋ wo an di zaapu addaŋ a Isa.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Matiye 21.1-11; Markus 11.1-11; Lik 19.28-40)

¹² Ti soggatu maŋ kane ɗoŋ baadan iide tarnaape geŋ, an d'illiga Isa y'ettiyo k'adda geeger Zeruzalem. ¹³ Inŋino maŋ kane ɗoŋ geŋ an dimbo puutagi k'inda sudaŋ palmiye a beyɗaŋ, an t'iide okkimayi, an di ɗollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koon'a ekki wede ettiyo ti suma Galmeege Raa, yoŋ mozigo ki ɗoŋ k'Izirayel'!» ¹⁴ Isa yi d'uune ulo buuru, y'a-ti gili eego, geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an ɗe: ¹⁵ «Kune ɗoŋ geeger Siyon kun orgide ye. Enŋo mozigagun y'ettiyo, y'a ti gilo ekk'ulo buuru.» ¹⁶ Munda wede ize geŋ ki poone sanalliyagi an ki zuune ye. Wo aame Isa yigili kandaane goolikadi Raa yi-t'ele maŋ, kane an d'ilke kacij munda wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Isa geŋ, a-t'iide.

¹⁷ Aame Isa y'a wiike Lazar t'adda muuzo wo y'a ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto geŋ, ɗoŋ baadaŋ an wulle, maŋ kane geŋ an iide'ŋ, an di gizite a ɗuwo a munda wede ize me. ¹⁸ Inŋino maŋ ɗoŋ baadaŋ an d'ukke okkimayi, kono an illiga munda k'armika wede y'ize geŋ me. ¹⁹ Maŋ kane Pariziyen an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an ɗe: «Kun woliyo ɗe'ŋ, kune kun k'aana ye. Wede en y'inni jiire, ɗuwo pay an ti buuye k'ume yode.»

Ono k'Isa a urzi k'untadi

²⁰ Ti diine ɗoŋ iide Zeruzalem an i-d'ottile a Raa a onniyo tarnaape geŋ, i d'ede ɗoŋ miibi kane Girek. ²¹ Kane geŋ an d'iide tukki Pilip wede ti Betsayda siido Galile, an di y' tunde, an ɗe: «Madi, kaye ay dehu ay di wolle Isa.» ²² Maŋ Pilip y'a uuney Andire, sirwan pay an d'ingile k'ume k'Isa an i di ruuto. ²³ Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Anŋen peedo t'iide, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, Raa y'an di kiza goolikado a ɗuwo. ²⁴ Derec inŋino wo n'un di rooto: Aame buzu ki-giira maŋ, adda siido yi d'unto ɗoo miŋ, yi-t'adɗiya kollo, yi d'ehiyo inŋi baadaŋ

† 12:13 12.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.25-26.

ti doolo. Wo aame yi k'inda ye mañ, y'a lekke daayum yoñ miñ yode. ²⁵ Wede yi geyyiso tuddi mañ, y'a ti dagga, wo wede lekkiyadi ere adda duniya ette yi ti giigira mañ, y'a t'utta wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ²⁶ Wede yi dehu yi naabe ki nuñ mañ, y'a ni daane. Geñ in'kino ume nuñ ni lekkey geñ, wede naabadó toñ an'geñño. Wede yi dehu yi naabe ki nuñ mañ, Meega y'a yi t'omma.

²⁷ An'ken undó ti gorpiso, wo nuñ n'a roote moo me? N'a t'eese: "Mee'ki nuñ, kee ki n'utti ti munda wede ettiyo a eedó en me?" Wo nuñ n'iido miñ kono k'in'kino, n'a ad'fa t'urzi dabirsa. ²⁸ Mee'ki nuñ a duwo sundá k'an ti kaza.» In'kino mañ ti kandaane golla ti rootiyo, t'ede: «Nuñ n'an ti gize, wo n'an di kiza sey.» ²⁹ Wo kane doñ a ume geñ an d'illiga, an di ruute, an'de: «Id'dise mizzi ko?» Wo doñ on'go an'de: «I ruute Maaleeka Raa!» ³⁰ Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Golla gette ti rootiyo a tukki nuuno ye, a tukki kune. ³¹ An'ken peedo t'iide doñ duniya booro t'anni seeda, wo Mohita duniya gette Raa y'a ti limma dokki ti paate. ³² Wo ki nuñ, aame ti siido an ti n' d'ud'fa t'awwa mañ, duwo pay n'an arga a nuuno.» ³³ A onami geñ yi rootiyo kan mummino urzi yi t'inda me. ³⁴ Mañ kane doñ duuru geñ an i di ruute, an'de: «Kaye ay duuye munda wede an riije ti kaaga adda mattup k'oogiradin, Almasi Raa yi biire geñ yoñ y'a lekka ki daayum, wo mummino kee ki rootiyo yoñ wede an y'ehe aa ulu wede en, an ti y' do'd'fa t'awwa me! Yo wede an y'ehe aa ulu wede, miñ wee wee?» ³⁵ In'kino mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Toore yoñ ede botto a diinagan ki onniyo miibi geñ, kun oziro a toore geñño kono zimolo t'un gi di'n seeda ye. Wede i sooru a zimolo geñ, ume y'ette ki tunda yi ki suune ye. ³⁶ Miñ yo toore ede botto geñ, kun zaapo addugun kun daano toore geñño, kono kun t'isa in'ni toore.»

Yawudiyagi an ki ziipe addan a Isa ye

Isa y'a ti ruute in'kino mañ, ti tuddan y'a t'irga wo yi-t'umbida. ³⁷ Ti suldi k'armika doñ Isa y'ize baadan a daanadan geñño toñ, kane Yawudiyagi an ki ziipe addan a yode ye. ³⁸ Geñ a-t'iide a ono doñ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga^s, y'ede: «Galmee'ki nuñ, wee wee umbe a ono doñ ay ruute me? Wo a wee wee Galmeege Raa yi gize toogadi te?» ³⁹ Yode Ezayi geñño batum y'a ruute sey, ki moo me duwo en an k'ambu ye me, kono: ⁴⁰ «Raa y'an t'ippe a edayan, wo addan y'an ize zakidi, kono edayan a ki wolle ye, wo eedan t'a ki seeda munda

ye. N'an ize in'kino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuñ Raa, n'an t'ele beeko me*.» ⁴¹ Ezayi yi ruute in'kino kono yi wulle gooliko k'Isa, mañ y'a ruute ono a tukki yode me.

⁴² Wo t'urzi geñño toñ ti diine deero Yawudiyagi geñ, doñ baadan an di ziipe addan a yode kan ombide, kono an or-giso a kane Pariziyen, an ti'n limma ti diinayan, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an k'etta ye. ⁴³ In'kino mañ kane an di geyyiso tamma ere ettiyo t'urzi duwo, miñ ti ere ki Raa y'anni t'imme.

Ono k'Isa an dekka booro ekki duwo

⁴⁴ Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede yi ziipe addi a nuuno geñ, yi ki ziipe addi a nuuno ye, wo de yi ziipe addi a wede i n'igibo. ⁴⁵ Wo wede i ni wulla mañ, geñ aa yi wulle wede i n'igibo. ⁴⁶ Nuñ toore wo n'a iido k'adda duniya, kono wede tuuku yi ziipe addi a nuñ mañ, y'a ki lekke adda zimolo ye. ⁴⁷ Aame wede y'ollige onamó wo yi ki sooru eego ye mañ, i dekka booro eedi nuuno ye, kono nuñ ni k'iido'ñ dekkiyo booro ye, n'iido'ñ n'a utte duwo. ⁴⁸ Wede i ni giigira wo onamó yi k'ambu ye mañ, munda a dekka booro eedi ede. Wo ono doñ ni ruute geñ miñ, onniyo k'ita mañ kane geñ an dekka booro eedi. ⁴⁹ Derec, ono doñ ni rootiyo en ti suma nuuno k'eedó ye. Meega wede i n'igibo y'o di ruute munda wede n'a roote wo n'a dooye me. ⁵⁰ Wo nuñ ni suune onami doñ y'o ruute n'a roote'ñ kane i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, wo ono doñ ni rootiyo en, ni'ni rootiyo aa Meega y'o ni ruuto.»

13

Opilso zoñ ki sanalliyagi

¹ Soggo'ñ tarnaape Pak ki Yawudiyagi, wo Isa yi suune onniyadi t'iide, duniya ette yi t'oola, yi-kime k'ume Meega. Isa geñ doñzi a duniya yi'ni giyye, in'kino mañ y'an di'n geyye bini untadi. ² A lohe Isa ti sanalliyagi an ti guune ombo mañ, Meega siitandani ti-d'ele elkiyo a biza k'eeda Ziidas ulo Simo Iskariyot, y'an di y' t'ela Isa a bey doñ k'olmidayi. ³ Wo yo Isa yi suune Raa yi ele suldi pay a beezi, yoñ yi suune y'iido t'ume Raa, wo y'a-kima k'ume yode Raa, ⁴ t'ume k'ombo y'a t'iiziga, kalayi goole t'awwa y'a-buuye, wo yi d'umbe buude y'a gitte a tooni. ⁵ Mañ yi d'ibi ahu a seelo, y'a iise opilso zoñ sanalliyagi, y'an di sapita ti buude wede yi gitte tooni geñño. ⁶ Iina a kaaba Simo Piyer mañ, y'ede: «Galmee'ki nuñ, kee k'o ki t'opile ye zoñdó me!» ⁷ Mañ Isa yi

§ 12:38 12.38 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. *

12:40 12.40 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9.

di ruute, y'ede: «Kee munda wede nuŋ n'isiyoŋ ki ki y' suune ye, wo saŋ maŋ k'a yi suuna.»⁸ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Kudɔc, kee k'o ki t'opila ye zoŋdó me!» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame n'a ki t'upila ye maŋ, kee ti nuŋ in ki t'okkiya ye.»⁹ Aame geŋ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Inkino maŋ k'o ki t'opile zoŋdó ɗaŋŋal ye, k'o t'opili beydó ti eedó pây!»¹⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi zuyye geŋ y'a ki suyye sey ye, y'a-t'opile zoŋdɔ baa, kono yoŋ tuddi pay kamileŋ. Wo ankeŋŋo eŋ kune kamileŋ, wo pay ye.»¹¹ Wo yo Isa geŋ yi y' suune wede i yi t'ela a bey ɗoŋ k'olmidayí me. Geŋ inkino yi rootiyo, y'ede: «Kune pay kamileŋ ye me.»¹² Aame y'a ti ɗiŋge t'opilso zoŋ sanalliyagí maŋ, y'a t'umbe kalayí yi-t'usse, y'aguune a ume an d'ombo wo y'an di ruute, y'ede: «Munda wede n'ize a kune geŋ, itadí kun yi zuune ɗey?»¹³ Kune kun di n' waaku "wede dooyiso" wo "Galmeege", geŋ ki kune ɗerec kono eŋ miŋ nuuno.¹⁴ Wo aame nuŋ wede dooyisaguŋ wo Galmeegeguŋ n'un upile zoŋguŋ maŋ, kune toŋ wede tuuku yi-di t'opile zoŋ ki bakadí bakadí.¹⁵ Inkino geŋ n'un gize urzi, kono kun d'ise aa nuŋ ize a kune.¹⁶ Derec inkino wo n'un di rooto: Wede naabo geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede an y'igibe zina geŋ, yoŋ t'ekki wede i y'igibe ye.¹⁷ Ono eŋ kun ni zuune maŋ, kune adda k'ujuŋsuwo aame kun a zida zakidí maŋ.¹⁸ Nuŋ ni ki rootiyo ti kune pay ye, wo nuŋ ni ni suune ɗoŋ ni biire me. Wo geŋ inkino a-t'ette a ono ɗoŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'ɗe: "Wede ay ombo umpadey soo geŋ, yi t'ize wede k'olmidayó*." ¹⁹ T'ankeŋŋo suldi n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, wo aame an iina maŋ, kun d'amba miŋ "nuŋ miŋ nuŋ".²⁰ Derec inkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi seedu wede n'agisa maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum, wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, geŋ aa yi seedu wede i n'igibo†.»

Isa yi-rootiyo Ziidas

(Matiye 26.20-25; Markus 14.17-21; Lik 22.21-23)

²¹ Aame Isa yi ruute inkino maŋ, biza k'ulbí a iise zehiso, wo y'a ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinaguŋ y'a ni t'ela bey ɗoŋ k'olmidayó.»²² Maŋ kane sanalliyagi geŋ wede soŋ yi ti geldiyo bakadí bakadí, wo an ki zuune ye yi rootiyo ti wenda me.²³ Ti diine kane sanalliyagi geŋ wede soo Isa yi giyye baadan, y'aguune a sirpadí.²⁴ Maŋ Simo Piyer yi di dihima ersadí, kono y'a

tonde Isa yi rootiyo t'aaye.²⁵ Inkino maŋ yo sanallusu geŋ y'a d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki rootiyo t'aaye?»²⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aame ni umba mappa n'a t'ihiba zaami ni ela maŋ, geŋ yode.» Maŋ Isa yi d'umbe mappa, y'a-t'ihiba zaami yid'ele a Ziidas ulo Simo Iskariyot.²⁷ T'ume Ziidas yi ziidá mappa yi t'iimi maŋ, Meeda siitandani ti-t'iide eedi. Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda ki dehu k'aase, ki y'iso kesiko.»²⁸ Wo ti diine kane ɗoŋ iguune ombo geŋ, wenda soo toŋ umbo a suune ki moo me Isa yi rootiyo Ziidas inkino me.²⁹ Ziidas geŋ yoŋ wede sarkiya korbite, inkino ɗoŋ ongoŋ an elkiyo Isa yi rootiyo, y'ette yi d'owilo munda i dehu ki tarnaape koo, y'an d'ette ti munda a ɗoŋ weedayan umbo koo maŋ.³⁰ Wo aame Ziidas yi ziidá mappa maŋ, kesiko y'a t'udde paate. Ume toŋ y'ize ɗidfo baa.

Gooliko k'Ulo Raa

³¹ Aame Ziidas yi t'udde maŋ, Isa y'a ruute, y'ede: «Ankeŋ nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, goolikadó i-gize. Wo t'urzi nuŋ geŋ, ɗuwo an di wolla gooliko Raa.³² T'urzi ki nuŋ gooliko ki Raa i gize geŋ, t'urzi yode Raa y'an di kiza gooliko ki nuŋ Ulo gette a ɗuwo, wo taŋ booloŋ Raa y'a-t'isa.³³ Inŋi ki nuŋ, ti kune n'aa ki lekka baadan ye baa. Kune kun di'n deha, wo ankeŋ n'un di rooto aakede n'an ruute deero Yawudiyagi: Ume wede nuŋ n'ette eŋ, kun k'aane ettiyo ye.³⁴ Kun ollo, n'un di rooto urzi k'oogoro aware: Kun geyyo tuddugun. Eyye, kun geyyo tuddugun aakede nuŋ n'unni giyye.³⁵ Aame kun giyya tuddugun maŋ, ɗuwo pay an un di'n suuna kune sanalliyagó.»

³⁶ Maŋ Simo Piyer y'a tunde Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee k'ambe ki too me?» Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ume wede nuŋ n'ette eŋ, ankeŋŋo ki k'aane ki ki n' daane ye. Wo aame onniyo t'iida maŋ, k'a ni daana kollo.»³⁷ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, moo me ankeŋŋo ni k'aane daaniyadá ye me? Kono kee geŋ, k'unto toŋ n'a oyye n'a t'inda.»³⁸ Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto k'a oyya k'a t'inda kono nuŋ? Derec inkino wo n'a di rooto: Ki poone uzu y'a óola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ aɗo.»

14

Isa urzi wede i d'ettiyo k'ume Raa

¹ Isa y'an di ruute sanalliyagí, y'ede: «Kune ulbugun i t'ooode ye. Kun zaapo addugun a Raa wo kun zaapo addugun a

* 13:18 13.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. Markus 9.37.

† 13:20 13.20 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.40 wo

nuuno pây. ² Adda boy Meegó geŋ ume lekkiyo baadan. Ki kotto aame ume umbo maŋ, nuŋ n'un ki roote ye, n'ette n'un d'okkimey ume me. ³ Aame ume n'iida n'un t'ikkimo maŋ, n'a-kimo n'un ti'n sika, kono in di lekkey kaŋ soo a ume wede nuŋ ni lekkey. ⁴ Kune kun yi suune urzi wede k'ume nuŋ n'ette me.» ⁵ Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay ki suune ye ume wede kee k'ette me. De mummino ay di suune urzi me?» ⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ urzi, nuŋ miŋ derec wo nuŋ miŋ lekkiyo. Wenda soo toŋ umbo y'a t'ette k'ume Meega daa nuuno me. ⁷ Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó toŋ kun di y' suune kay. Wo ti anki en miŋ kun yi zuune, wo kun yi wulle.»

⁸ Maŋ Pilip yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, Meega too me k'ay ki y' kazi d'o, maŋ addey a-t'udiga.» ⁹ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee Pilip, nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, miŋ ki ki n' suune ye? Wede yi ni wulle maŋ, geŋ aa yi wulle Meega. De ki moo me ki rootiyo n'un kaza Meega me? ¹⁰ Kee ki k'umbe ye ko, nuŋ ti Meega, wo yoŋ ti nuŋ aa wede soo me. Ono doŋ ni rootiyo en, ni ki rootiyo ti suma nuuno k'eedó ye. Wo Meega wede i lekkiyo kettiyo ti nuŋ geŋ, yi d'isiyo naabadí t'urzi nuuno. ¹¹ Kun zaapo addugun a nuuno, ki kotto nuŋ ti Meega wo yoŋ ti nuŋ kaye aa wede soo. Aame a onamó en kun k'ambu ye toŋ, kun ambo a naabo ere n'isiyo. ¹² Derec inkiwo n'un di rooto: Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ, naabo ere nuŋ n'isiyo ette, yoŋ y'a-t'isa, wo y'aasa naabo ere a ceera ettiyo sey, kono ni-kime k'ume Meega. ¹³ Munda wede kun tunda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa, kono d'uwon a t'immá Meega t'urzi k'Ulo. ¹⁴ Aame kun tunda munda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa.»

Agisa k'Unde Kamilen

¹⁵ «Aame kun ni geyyiso maŋ, urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo geŋ kun d'ozire eego. ¹⁶ Wo nuŋ n'a tonda Meega, y'un t'igibo wede doolo y'un di'n nooga, y'a lekka daayum kettiyo ti kune. ¹⁷ Wo tod'tiŋ Unde ere ki Derec, tode gette doŋ duniya an ki ti seeda ye, kono an ki ti wolliiyo ye wo an ki ti suune ye. Wo de kune kun ti suune, kono tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune, wo tod'te t'a lekka adda k'addugun. ¹⁸ Geŋ i-kaza n'un ki'n oola nonŋayi ye, n'a kimo tuddugun. ¹⁹ Taŋ boolon danŋal doŋ duniya an ki n' wolla ye baa. Wo kune kun di n' wolla, kono nuŋ ni lekkiyo zeere, wo kune toŋ kun di lekka zeere kay. ²⁰ Onniyo gette t'iina maŋ, kune kun di suuna nuŋ ti Meegó kaye aa wede soo, kune ti nuŋ

wo nuŋ ti kune aa wede soo. ²¹ Wede yi seedu a urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo wo y'a ti sooru eego maŋ, yoŋ yi ni giyye. Wo wede i ni giyye geŋ, Meegó y'a yi geyya wo nuŋ toŋ maŋ n'a yi geyya kay, nuŋ n'a kiza tuddó daayum a yode.»

²² Ziid, wede an yi waaku Ziidas Iskariyot ye, yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, mummino me kee k'a kiza tuddá a kaye, a doŋ duniya ye me?» ²³ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi ni giyye geŋ, y'a seeda onamó, wo Meegó y'a yi geyya. Meegó ti nuŋ kaye ay t'etta di yode, ay di lekkey soo. ²⁴ Wede yi ki n' geyye ye geŋ, onamó yi ki'n seedu ye. Ono doŋ kun ollige en ti suma nuuno k'eedó ye, ettiyo ti Meega wede i n'igibo. ²⁵ Suldí geŋ n'un ti'n ruute ki poone nuŋ ede botto ti kune geŋ me. ²⁶ Wo to Ere Noogiyo tod'te Unde Kamilen, Meegó yi t'igibo ti suma nuuno. Tode gette t'un di'n dooya a suldí pay, wo t'un t'ela elkiiyo kun d'elka ono doŋ pay n'un ruuteite.»

²⁷ Nuŋ n'un iili toose, n'un ele toose ere ki nuŋ batum*. Nuŋ n'un ele aa doŋ duniya an ki d'eliyo ye. Ulbugun i t'oođe ye, kun orgide ye. ²⁸ Kun illiga n'un ruute, n'ede: "N'engile wo n'a kimo tuddugun." Aame kun ni giyye maŋ, ulbugun aase unse a engilsadó k'ume Meega, kono yo Meega goole ti nuŋ. ²⁹ Suldí geŋ t'ankeŋno n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, kono aame an iina maŋ kun di zaapa addugun a nuŋ. ³⁰ Anken ki daana en ni k'aana rootiyo k'ono ti kune ye baa, kono Mohita duniya t'ettiyo, wo derec tode gette i-k'ede toogo ye a tukki nuŋ me. ³¹ N'isiyo munda wede a-t'ette a ono doŋ Meega Raa y'o ruute, kono t'urzi geŋ doŋ duniya an di suuna nuŋ Meega ni y' giyye. T'en kun t'oozo, in engile.»

15

Isa aa undumu biŋ wede ki kotto

¹ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ aa undumu biŋ wede ki kotto an iite adda doome, wo Meegó wede naabo. ² Laydayi doŋ pay kettiyo ti nuŋ wo i k'ehiyo ye, yi-ti'n dekkiso mendaŋ. Wo laydayi doŋ ehiyo, pay yi di'n okkime, kono an t'ehe baadan sey. ³ Wo kune sanalliyagó, t'urzi dooyiso ere n'un ele gette, kun t'ize doŋ kamilen aa undumu wede an ti y'ikkima. ⁴ Kun lekko kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ n'a lekka kettiyo ti kune. Aakede layisa k'undumu gette tod'te ekki duntultú ye maŋ ti ki t'ehe ye, geŋ kune toŋ inkiwo aame kun ki likka kettiyo ti nuŋ ye maŋ, kun t'isa ki bita. ⁵ Nuŋ aa undumu biŋ wo kune

* 14:27 14.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 9.5.

aa laydayi. Wede yi likka kettiyo ti nuṅ, wo nuṅ ti yode maṅ, yode geṅ y'a t'isa aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaṅ, kono daa nuuno munda kun k'aane kun ki t'ise ye. ⁶ Wede yi ki lekkiyo kettiyo ti nuṅ ye maṅ, yoṅ geṅ an di sedfa dokki ti paate aakede layisa d'fekkiyo. Tode gette i-ti baahu, maṅ an t'ambu, an di sedfiyo adda k'uwwu, ti-t'oggiyo mentu. ⁷ Aame kun lekkiyo kettiyo ti nuṅ wo onamo kun'ni seedu maṅ, kun tondo munda wede kun dehu me, wo munda geṅ kun di y' t'oona. ⁸ Munda wede i d'eliyo tamma a Meego enno: kun t'iso aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaṅ wo kun t'iso sanalliyagó. ⁹ Aa Meega yi ni giyye geṅ, nuṅ toṅ n'unni giyye. Kun lekko daayum adda geyyisadó. ¹⁰ Aame kun seedu a urziyagi k'oogoro d'oj ni rootiyo maṅ, kun di lekka adda geyyisadó, aakede nuṅ ni seedu a suldi d'oj Meegó yi ruute n'aase wo ni-lekkiyo adda geyyisadí.

¹¹ Nuṅ n'un ruute inkino kono nuṅ ulbó aase unṣe ti kune, wo unṣuwagun gette t'aase baadaṅ ki baadaṅ a ceere. ¹² Kun ollo, enno urzi k'oogiradó ni rootiyo me: Kun geyyo tuddugun, aakede nuṅ n'unni giyye. ¹³ Wede y'a oyye y'a t'inda kono lanziyagi geṅ, geyyiso ti doolo a ceera tode gette umbo. ¹⁴ Aame munda wede n'un rootiyo kun d'ise kun ti y'isiyo maṅ, geṅ kune lanziyagó. ¹⁵ Kune n'un ki'n waake d'oj naabadó ye, kono wede naabo geṅ yi ki suune ye munda wede galmeegi y'isiyo me. Wo kune n'unni waaku lanziyagó, kono suldi d'oj Meegó y'o gizite n'un k'ingya ye, n'un ti'n gizite pay. ¹⁶ Nuṅ i ki n' biire kune ye, wo nuuno unni biire me. Nuṅ n'un d'ele attidi kun d'ette kun d'ise naabo ere ki d'aaakatu, aa layisa k'undumu ehiyo baadaṅ. Naabo ere kun isa gette t'a lekka ki daayum. Inkino maṅ munda wede kun tonda Meega ti sundó geṅ, y'un di y' t'ela. ¹⁷ En munda wede n'un rootiyo kun d'ise: Kun geyyo tuddugun.»

Doṅ duniya an kiigira sanalliyagi k'Isa

¹⁸ «Aame d'oj duniya an unni giigira maṅ, kun elko an giigira ki poone nuuno. ¹⁹ Aame kune ti d'oj duniya soo maṅ, an un di'n geyye kono kune ki kane. Wo de kune ki kane ye, kono nuṅ n'unni biire wo n'un ti'n iidiba ti diinayan me. Kono kamo d'oj duniya an un di'n koogire me. ²⁰ Inkino maṅ kun elko a ono d'oj n'un ruute, n'ede: "Wede naabo geṅ yoṅ t'ekki wede dooyisadi ye." Geṅ nuṅ an ni dibire, wo kune toṅ maṅ an un di'n dabira kay. Wo nuṅ onamo an'ni seedu maṅ, ki kune toṅ an di'n seeda kay. ²¹ Dabar

ere an unni dabira gette kono kun umbé a sundó, kono wede i n'igibo an ki y' suune ye. ²² Aame nuṅ ni k'iido wo n'an ki ruute ye maṅ, booro k'oldfiko t'an ki'n seeda ye. Wo ankeṅ an lekkiyo adda k'oldfikadan pi maṅ, urzi an t'adfa eedan umbo t'oldfikadan me. ²³ Inkino maṅ wede i ni koogire geṅ, yi koogire Meegó pay. ²⁴ Aame nuṅ a diinayan ni k'ize suldi d'oj wenda ti doolo soo toṅ yi k'ize ye maṅ, geṅ booro k'oldfiko ti ki'n seeda ye. Wo ankeṅ suldi d'oj geṅ an i wulle toṅ, nuṅ ti Meegó an ay di'n koogire pi. ²⁵ Wo de suldi geṅ a iina kono a-t'ette a ono d'oj an riine ti kaaga adda mattup k'oogiradan, an'de: "An ni giigira daa k'urzutu*."

²⁶ Nuṅ n'iiney a ume Meega maṅ, Ere Noogiyagun n'un ti-t'igibo t'a etto. Ni rootiyo ti Unde ere Derec etto ti sirpa Meega. Aame t'iina maṅ, t'an di kiza onamo a d'uwu. ²⁷ Wo kune toṅ kun di kizita onamo, kono t'ume n'iise naabo geṅ kune ti nuuno.»

16

¹ «Suldi pay geṅ n'un ti'n ruutite kono urzi zaapu k'addugun a Raa kun ki d'oola ye. ² T'adda boydi d'oj in di dooyiso, an un ti'n limma. Wo ulsu a jiiire sey, onniyo t'aana inkino wede tuuku unni t'ida geṅ y'elkiyo y'isiyo naabo ere beehiye a daana Raa. ³ Kane an un isa inkino kono nuṅ ti Meega an ay ki'n zuune ye. ⁴ Wo de suldi geṅ n'un ti'n ruute kono aame onniyo t'iina maṅ, kun d'elka a ono d'oj n'un ruute.»

Naabo k'Unde Kamilen

«Nuṅ n'un ki ruute t'ume k'eesiyo ye'n kono nuṅ ti kune. ⁵ Ankeṅ ni-kime k'ume wede i n'igibo, wo ti diinagun wede a ni tonde umbo, y'a t'eese: "K'ambe ki too me?" ⁶ Wo de suldi n'un ti'n ruute inkino maṅ, ulbugun i d'oodiyo baadaṅ. ⁷ Wo ki too maṅ n'un rootiyo ono d'oj derec, beehiye a kune nuṅ n'a ingile. Wo aame ni k'ingila ye maṅ, tode Ere Noogiyagun gette ti k'etto ye. Wo de n'ingila n'iiney maṅ, n'un ti-t'igibo. ⁸ Tod' t'iina maṅ, d'oj duniya eedan t'an ti-dagga a elkisadan ere a urzi k'oldfiko, a urzi wede ki diine ki Raa, wo a urzi Raa yi dekka booro te*. ⁹ Kane an ti digge a elkisadan ere a urzi k'oldfiko, kono an ki zaapu addan a nuṅ ye. ¹⁰ An ti digge a elkisadan ere a urzi wede ki diine ki Raa, kono nuṅ n'engile k'ume Meega wo kun ki n' wolla ye baa. ¹¹ Wo an ti digge pay a elkisadan ere a urzi Raa yi dekka booro, kono Mohita duniya gette booro ti ti ziida.

* 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 35.19; 69.5. 24.25.

* 16:8 16.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo d'oj zina

¹² Para maŋ nuŋ oo d'ede sulđi baadan sey ki rootiyo a kune, wo de kune un k'ede toogo ye ki seedizaŋ ankeŋŋo me. ¹³ Aame Unde ere ki Derec t'iina maŋ, t'un di'n kiza sulđi doŋ pay derec me. Tod' ti roota munda'ŋ ti toogo suuniyo ere k'ettu ye, wo de ti rootita sulđi doŋ pay t'olliga ti kandaane, wo t'un di kiza a sulđi doŋ etto k'ita. ¹⁴ Tode gette t'an di-kiza goolikadó a d'wo, kono ono doŋ tod' t'un roota geŋ ad'fa ti bize nuuno. ¹⁵ Sulđi doŋ pay Meega i-d'ede geŋ, kane ki nuuno. Kono kamo n'a ruute, Unde gette t'un kiza munda wede t'olliga ti bize nuuno me.»

Móolagun t'a-kima t'unjsuwo

¹⁶ «Taŋ boolon maŋ kun ki n' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ boolon sey kun di n' wolla.» ¹⁷ Injino maŋ kane sanalliyagi oŋgo an di rootiyo diinayan, an'de: «I-kaza moo me onami doŋ y'in rootiyo: Taŋ boolon maŋ in ki y' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ boolon sey in di y' wolla me, wo soŋ y'ede: Yi-kime k'ume Meega me?» ¹⁸ Maŋ kane an'de: «Onami doŋ yi rootiyo "taŋ boolon" miŋ, i-kaza moo me? In ki'n suune ye ita k'ono doŋ yi rootiyo me.» ¹⁹ Isa y'a zuune kane an dehu an di y' tonde me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune kun tondiso tuddugun miŋ a ono doŋ n'un ruute, n'ede: "Taŋ boolon maŋ kun ki n' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ boolon sey kun di n' wolla" geŋŋo ko?» ²⁰ Derec injino wo n'un di rooto: Kune kun d'oola wo kun di dillita, wo kane doŋ duniya ulbaŋ aasa unse. Kun di lekka t'ulbe k'oodiyo, saŋ ulbuguŋ a oona t'unjsuwo. ²¹ Geŋ aakede erewo addutu i t'umbe k'ehiyo geŋ, ti dawilsa sommagi dondoŋ aame k'ehiyo geŋ me. Wo aame ti d'ehiyo ulo maŋ, dabaratú i-dandiya, ulbutú i-d'isiyo unse kono ti ehe wedusu adda duniya. ²² Wo kune'ŋ ankeŋŋo kun lekko t'ulbe k'oodiyo, wo de saŋ maŋ n'un di'n wolla sey. Aame geŋ addugun a oona t'unjsuwo, wo unswagun gette wenda soo toŋ a aane un di-dagge umbo.

²³ Onniyo gette t'iina maŋ, munda wede kun tonda nuŋ umbo. Derec injino wo n'un di rooto: Munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y' t'ela. ²⁴ T'ume k'eesiyo bini anki munda ti sundó kun ki tunde ye. Kun tondo wo kun t'ona, injino maŋ addugun a oona t'unjsuwo.»

Isa duniya yi ti jiire

²⁵ «Sulđi pay geŋ n'un ruutite t'ono ombide, wo de onniyo t'iida maŋ n'un d'orba kereŋ t'ono ombide ye baa. Wo sulđi pay ki Meega geŋ n'un ti'n roota kereŋ. ²⁶ Onniyo gette t'iida maŋ, ti siggun kun tonda munda ti sundó a bey Meega, wo nuŋ ni ki y' tonda ye baa kono kune

me. ²⁷ Yo Meega batum miŋ y'unni giyye kono nuŋ kun ni giyye, wo kun umbe nuŋ n'iido'ŋ ti sirpa Raa me. ²⁸ Nuŋ n'iido'ŋ t'ume Meegó ki duniya me, wo ankeŋ duniya ni t'ooli, ni-kime k'ume Meegó.» ²⁹ Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Ankeŋ onamá ki rootiyo eŋ kereŋ baa, ombide ye. ³⁰ Ankeŋ kaye ay zuune kee ki suune sulđi pay, wo ki ki dehu wenda y'a ki tonde ye baa. Kono kamo kaye ay umbe kee k'iido ti Raa.» ³¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ankeŋ kun umbe baa ko?» ³² Saŋ onniyo t'aana wo tod'tiŋ t'iina baa, kun di-teepa wede soŋ k'umayi k'umayi, kun di n'oola siidó. Wo de nuŋ siidó ye, kono Meega ti nuuno. ³³ Sulđi geŋ n'un ti'n ruute kono kun di lekke ti toose ere ki nuŋ. Adda duniya ette kun t'ona dabar, wo kun ombon kono nuŋ duniya ni ti jiire.»

17

Isa yi tondiyo Raa ki sanalliyagi

¹ Aame Isa y'an ti ruute injino maŋ, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, peedo t'iide. K'an ti kaza gooliko k'Ulá a d'wo, kono Ulá toŋ y'an di-kize goolikadá te. ² Yo Ulá ki d'ele toogo a tukki d'wo pay, kono y'an t'ele lekkiyo ere ki daayum a kane doŋ pay kee ki ele geŋ me. ³ Lekkiyo ere ki daayum gette, i dehu an di suune kee Raa wede ki kotto soo d'anjjal, wo i dehu an di suune nuŋ Isa Almasi wede kee k'igibo. ⁴ Nuŋ adda duniya ette, goolikadá a d'wo n'an ti-gize, wo naabo ere k'o elo n'aase, ni-t'ize. ⁵ Mee'ki nuŋ, ti poone k'a okkima duniya botto geŋ, nuŋ o d'ede gooliko a daana kee. Ankeŋ tode gette a daanadá k'o t'eli. ⁶ A d'wo doŋ kee ki biire t'adda duniya wo k'o di'n ele geŋ, suma kee Raa n'an ti gize. Kane ki kee wo k'o di'n elo, wo onamá an di'n ziida. ⁷ Ankeŋ kane an zuune sulđi pay doŋ k'o elo a beezó eŋ, kane ettiyo ti kee, ⁸ wo ono doŋ kee k'o elo geŋ, a kane nuŋ n'an ti'n ruute. Kane an di'n ziida bey sire, an di zuune ki kotto nuŋ n'iido ti gulbe kee, wo an d'umbe i n'igibo kee me.

⁹ Nuŋ ni tondiyo kee'ŋ kono kane. Ni ki-tondiyo kono doŋ duniya ye, wo de ni ki-tondiyo ki kane doŋ kee k'o elo, kono kane ki kee. ¹⁰ Sulđi pay oo d'ede geŋ kane ki kee, wo sulđi ki kee ki nuŋ. Wo t'urzi sulđi doŋ k'o elo geŋ nuŋ d'wo an di n' t'imma. ¹¹ Wo ankeŋ nuŋ duniya ni t'ooli ni-kime k'ume kee, wo kane an lekka adda duniya. Mee'ki nuŋ kee wede kamilen, k'anni booho ti toogo sundá ere k'o ele, kono an di lekke aa wede soo, aa kee ti nuŋ kane aa wede soo. ¹² Aame nuŋ ti kane

gej, ni di'n boohiyo ti toogo sundá ere k'o ele. N'an di'n buuhe, ti diinayan wenda soo toj i ki digge ye. I digge wede soo kono a-t'iide a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa*. ¹³ Ankenj ni-kime k'ume kee, wo ni rootiyo ono en nuj botto adda duniya, kono unjuwadó t'a koone baadanj ki baadanj adda k'addanj. ¹⁴ Nuñ onamá n'an ele a donzá me, wo kane donj duniya an di'n giigira kono kane ki duniya ye, aakede nuñ toj ki duniya ye. ¹⁵ Nuñ ni ki tondiyo donzá k'a ki'n adde t'adda duniya ye, wo ni ki tondiyo k'anni boohe ti Mohita k'oldiko gettiyo. ¹⁶ Kane ki duniya ye, aakede nuñ toj ki duniya ye. ¹⁷ Kane ki'n ooyo kese a kee t'urzi wede d'erec, kono onamá kane d'erec. ¹⁸ Aakede kee ki n'igibo k'adda duniya gej, nuñ toj man n'a ti'n t'igibe k'adda duniya. ¹⁹ Wo kono kane gej nuñ batum tuddó n'a-t'uuye kese a kee, kono kane toj tuddanj an ti-t'ooye kese a kee t'urzi wede d'erec.

²⁰ Nuñ ni ki-tondiyo kono ki kane danjal ye, wo ki donj pay i zaapa addanj a nuñ t'urzi k'ono donj an an kizita. ²¹ Nuñ ni ki tondiyo sey kono kane pay an t'ise aa wede soo. Mee'ki nuñ, aakede kee kettiyo ti nuñ wo nuñ kettiyo ti kee gej, kane toj an t'ise kettiyo aa wede soo, kono donj duniya an d'ambe i n'igibo kee. ²² Gooliko ere kee k'o elo gette, nuñ n'an ele. Injino kane an t'ise aa wede soo, aakede kee ti nuñ aa wede soo, ²³ nuñ ti kane wo kee ti nuñ. T'urzi gej an t'ise donj i lekkiyo kettiyo kanj soo, injino donj duniya an di suuna i n'igibo kee, wo sanalliyagó ki'ni giyye aakede ki giyye nuñ. ²⁴ Mee'ki nuñ, kane kee k'o'n elo, wo nuñ ni dehu ume wede nuñ ni lekkey gej, kane toj an di lekkey kay. Aame gej kane an di wolley goolikadó ere k'o ele, kono kee ki ni giyye ti poone t'ume k'a okkima duniya botto too. ²⁵ Mee'ki nuñ, kee wede ki diine. Donj baadanj adda duniya an ki suune ye, wo nuñ ni ki suune, wo kane sanalliyagó toj an zuune i n'igibo kee me. ²⁶ Kee sundá n'an ti gize a kane me, wo n'an di kiza sey sundá te, kono geyyiso ere kee ki ni giyye gette, kane toj an di t'oona kay, wo nuñ batum minj ti kane aa wede soo.»

18

Isa an yi ziidá ki tówwo

(Matiye 26.47-56; Markus 14.43-50; Lik 22.47-53)

¹ Aame Isa y'a ti dinge onami injino man, tinj gej ti sanalliyagi an t'iiziga, an d'ingile, an di diipida sorgile ki Sedironj.

* 17:12 17.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. *

† 18:14 18.14 Kun wollo adda mattup ki Zan 11.49-50.

Ti darga gej i d'ede jineene k'inda, Isa ti sanalliyagi an t'iide adda. ² Wo Zidas, wede y'an di y' t'ela Isa a bey donj k'olmidayi gej, ume'ñ yi y' suune kono Isa ti sanalliyagi an sooru'ñ daayum k'ume gej me. ³ Injino man Zidas y'an d'an t'iide k'adda jineene gettiyo a asigiryagi donj ki Romenj, ti donj i boohiyo Boy Raa kane donj deero donj sedefe ti Pariziyen an iidiba gej me. Kane asigiryagi gej an ziki a beydanj lampiyagi, bingagi wo suldi d'eyyiso. ⁴ Wo ki Isa yonj yi suune suldi donj pay i aana me. Injino man y'a d'iide k'ume kane, wo y'anni tunde, y'ede: «Kun dehu'ñ wee wee?» ⁵ Kane asigiryagi an i di'n gime onami, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuñ minj nuñ.» Wo Zidas wede y'an di y' t'ela Isa a bey donj k'olmidayi gej yonj a diine kane. ⁶ Aame Isa y'an ruute «Nuñ minj nuñ» manj, kane asigiryagi an di-guside k'ita, an t'ibi siido ramama. ⁷ Isa y'anni tunde sey, y'ede: «Kun dehu'ñ wee wee?» Wo kane an i di'n gime onami, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» ⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuñ n'un ruute de me, nuñ minj nuñ. Aame kun dehu nuuno manj, donzó'ñ kun oolo an d'engile.»

⁹ Gej injino a onami donj yi ruute ki poone'ñ a-t'iide a urzizanj*, onami donj yi ruute, y'ede: «Mee'ki nuñ, d'uwu donj k'o ele enj, soo toj ni ki digge ye.» ¹⁰ Manj Simo Piyer i-d'ede kasigara a beezí, y'a t'iidiba, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole donj sedefe, kuudi wede k'ammade a dikke. Wede naabo gej sundi Malkus. ¹¹ Manj Isa yi di ruute a Piyer, y'ede: «Kasi-garadá ki ti t'elo saatatu. Kee k'elkiyo minj kop ki dabar ere Meegó y'o elo ette, n'a ki-ti dabira ye ko?»

Isa ti Anne mozigo goole donj sedefe

(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54; Lik 22.54)

¹² Sanj manj kane asigiryagi Romenj ti goolayanj, wo ti asigiryagi deero Yawudiyagi donj i boohiyo Boy Raa gej, Isa an di y' ziidá, an ti y' gittite. ¹³ An di-t'iide ki poone'ñ di Anne eeme Kayip. Kayip gej mozigo goole donj sedefe a ozzine gej me. ¹⁴ Wo yo Kayip gej y'an di ruute ono a deero Yawudiyagi me, y'ede: «Beehiye'ñ wedusu soo y'a t'inda kono donj duuru pay an d'utte†.»

Piyer yi giigira Isa

(Matiye 26.69-70; Markus 14.66-68; Lik 22.55-57)

* 18:9 18.9 Kun wollo adda mattup ki Zan 6.39; 10.28; 17.12.

¹⁵ Simo Piyer ti sanallusu soo geŋ an daaniya Isa. Sanallusu wede soo geŋ, mozigo goole doŋ sedefe ye y' suune, yi-t'iide ti Isa soo k'adda booro boy ki mozigo goole doŋ sedefe me. ¹⁶ Wo Piyer geŋ y'a uupe paate a biza bumbū. Inŋino maŋ sanallusu wede mozigo goole doŋ sedefe ye y' suune geŋ y'a d'udde, yi di ruute a ere naabo i boohiyo biza bumbū gettiyo, maŋ Piyer toŋ yi-t'iide kay. ¹⁷ Aame y'ette k'adda geŋ, to ere naabo i boohiyo biza bumbū gette t'a yi tunde Piyer me, t'ede: «Kee toŋ maŋ ti diine sanalliyagi ki wedusu eŋŋo d'ee da?» Piyer yi di'n gime onamtū, y'ede: «Aha! Nuŋ ti kane ye.»

¹⁸ Ume'ŋ reele, inŋino maŋ kane doŋ naabo ti asigiryagi doŋ i boohiyo Boy Raa geŋ an di mudde uwwō, an di kookiyo. Piyer toŋ maŋ y'a-t'iide ti kane, yi-kookiyo kay.

Mozigo goole doŋ sedefe ti Isa
(Matiye 26.59-66; Markus 14.55-64; Lik 22.66-71)

¹⁹ Aame geŋ yo mozigo goole doŋ sedefe y'a iise tondiso k'Isa a tukki sanalliyagi wo a dooyisadi. ²⁰ Isa yi di'n gime onamī, y'ede: «Munda ombide soo toŋ ni ki ruute ye. Ni ruute onamō'ŋ kereŋ a daana doŋ duniya me. Ni duuyite'ŋ daayum adda boydi doŋ in di dooyiso, wo adda Boy Raa, ume wede Yawudiyagi pay an d'ollige. ²¹ De ki moo me ki ni tondiso me? Ki tondo'ŋ doŋ i n'illiga a munda wede n'an ruute. K'ollo, munda wede nuŋ n'an ruute, an yi suune.» ²² A ono doŋ Isa yi ruute inŋino geŋ, i d'ede asugursu i boohiyo Boy Raa y'ohire a ume geŋŋo, y'a yi biite Isa me, wo y'a ruute, y'ede: «A mozigo goole doŋ sedefe miŋ ki di rootiyo inŋino ko?» ²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda wede ni ruute ulsu'ŋ too me? Ki ki y' kazi do. Wo ni ruute'ŋ derec maŋ, ki moo me ki di n' battiya me?» ²⁴ Inŋino maŋ Anne y'a y'igibe kaŋ kettiso di Kayip mozigo goole doŋ sedefe.

Piyer y'a giigira Isa sey
(Matiye 26.71-75; Markus 14.69-72; Lik 22.58-62)

²⁵ Aame geŋ Piyer yo ede a biza k'uwwō, yi kookiyo. An di y' tunde, an'de: «Kee toŋ ti diine sanalliyagi ki wede eŋŋo d'ee da?» Maŋ Piyer y'a yi giigira, y'ede: «Aha! Nuŋ ti kane ye.» ²⁶ Ti diine doŋ naabo ki mozigo goole doŋ sedefe geŋ, i d'ede wede ede yoŋ taasa ki wede Piyer y'a-dikke kuudi geŋŋo, yi di ruute, y'ede: «Wo kee eŋ, ni ki wullo ti yode adda jineene d'ee da?» ²⁷ Maŋ Piyer y'a yi giigira sey Isa me. Aame geŋ uzu y'a iile.

Isa a daana goole siido
(Matiye 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Lik 23.1-5)

²⁸ Saŋ maŋ ti soohe walak, ti di Kayip Isa an di t'iide di Pilat, yoŋ Romeŋ goole siido. An iiney maŋ, kane deero Yawudiyagi an ki d'iide ye k'adda boy me, kono an ki dehu an ki-t'ise ganigi a urzi k'oogiradan ye, kono an d'ooma ombo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ²⁹ Inŋino maŋ Pilat y'a t'udde, y'an uuney paate. Aame yi'n uuney maŋ, y'anni tunde, y'ede: «Wede eŋ kun yi zikiye'ŋ ki moo me?» ³⁰ Kane an i di'n gime onamī, an'de: «Aame yi k'ize munda ulsu ye maŋ, ay di y' seedo ay a d'etto ko?» ³¹ Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Inŋino maŋ ooho, kune batum kun ti y' waako, kun d'ekkoy booro aa oogiraguŋ ti rootiyo.» Maŋ kane Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Oogoro t'ay k'ele urzi ki tōwwo wedusu ye.»

³² Geŋ inŋino a-t'iide a ono doŋ Isa yi ruute a urzi k'untadi, kaŋ mummino untadi ere yi t'inda te. ³³ Inŋino maŋ Pilat y'a-gime k'adda boy, y'a yi wiike Isa me, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ mozigo Yawudiyagi ko?» ³⁴ Isa yi di'n gime onamī, y'ede: «Onamā doŋ ki rootiyo eŋ, ilke'ŋ kee kunuŋ, a-gize'ŋ d'uwō ko a tukki nuŋ me?» ³⁵ Maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «Nuŋ Yawudusu ko? I ki ziido'ŋ doŋ siidadā ti deero doŋ sedefe oo d'iido me. K'izo moo me?» ³⁶ Isa yi di'n gime onamī, y'ede: «Nuŋ mozikadō a siido ettiyo ye. Aame mozikadō ki duniya ettiyo maŋ, doŋzō an d'obbira arka, an k'ooli, an di n' seeda, an an di n' t'ele bey deero Yawudiyagi ye. Wo inŋino ye, ankeŋŋo mozikadō a siido ettiyo ye.» ³⁷ Inŋino maŋ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ kaciiŋ mozigo ko?» Isa yi di'n gime onamī, y'ede: «Eyye aa ki ruute, nuŋ mozigo. Kono inŋino nuŋ an di n'ehē wo n'a iido k'adda duniya, n'an di kize urzi wede ki derec, wo kane doŋ i dehu urzi wede ki derec geŋ, an d'ollige onamō.» ³⁸ Maŋ Pilat y'a tunde Isa, y'ede: «Wo derec, i-kaza moo me?»

Pilat ti deero Yawudiyagi

Aame Pilat y'a ti ruute inŋino maŋ y'a t'iiziga, y'a t'udde k'ume Yawudiyagi sey. Y'iide'ŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ me, a tukki wede eŋ munda ulsu ni k'uune ye. ³⁹ Wo de aa daayum kun d'isiyo a tarnaape Pak ki Yawudiyagi maŋ, n'un d'adfiya wedusu t'adda dangay, wede aa adduguŋ i dehu. Geŋ kun dehu n'un t'adfo mozigo Yawudiyagi ko?» ⁴⁰ Inŋino maŋ kane an d'iise d'ollite, an'de: «Aha, yode ye! K'ay t'adfi'ŋ Barabas! Aha, yode ye! K'ay t'adfi'ŋ Barabas!» Wo yo Barabas geŋ, yoŋ wede d'ekkoy k'urzi.

19

Isa an y'okko maade

¹ Inŋino maŋ Pilat y'an di y'ele Isa a asigiryagi, an di y' kosse ti marpa. ² Asigiryagi an di gini kaɗumul k'ahimagi an i-t'usse eedí, wo an d'umbe kalle teeze an i di t'usse. ³ Maŋ an aa d'ettiyo goppon k'ume yode, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» Wo an di y' danyisa.

⁴ Pilat y'a t'udde sey, wo y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun ollo, nuŋ Isa n'un di y'addo paate, wo kun suuno a tukki yode eŋ nuŋ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.» ⁵ Maŋ Isa y'a t'udde paate ti kaɗumul k'ahimagi a eedí, wo ti kalle teeze. Wo Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun wollo wede'ŋ eŋŋo!» ⁶ Aame deero doŋ sefeke ti asigiryagi doŋ i boohiyo Boy Raa an wulle Isa maŋ, an d'iise dollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, i ti y' taakoy kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me, kono nuŋ a tukki yode eŋ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.» ⁷ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kaye'ŋ ay d'ede oogoro, wo a urzi k'oogoro y'a t'inda kono yi-t'ize tuddí yoŋ Ulo Raa.» ⁸ Aame Pilat y'illiga ono geŋŋo maŋ, y'a urgide baadaŋ. ⁹ Yi-t'iide k'adda boy, maŋ y'a tunde Isa, y'ede: «Kee k'ettiyo'ŋ ti too me?» Wo yo Isa yi d'annugu deddeŋ, onamí'ŋ yi-ki'n kama ye. ¹⁰ Inŋino maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «A nuuno miŋ, kee ki d'annugu me? Kee ki ki suune ye ko nuŋ oo d'ede toogo n'aane n'a-d'eeze, wo n'aane n'a ki ti taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me.» ¹¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee'ŋ a-k'ede toogo a tukki nuuno ye, daa k'ere Raa y'a-k'ele ye maŋ. Kono kamo, wede y'an ele nuŋ a beezá geŋ, yoŋ wede k'oldfiko a jiiire kee.»

¹² Tiŋ geŋ Pilat y'a iise dehu k'urzi yi-d'eeze a Isa, wo kane deero Yawudiyagi an d'iise dollite, an'de: «Wede eŋ ki iiza maŋ, ɗuwo an di suuna kacin kee'ŋ lanze ki mozigo goole ki Romen ye. Wede yi ti t'isiyo tuddí aa mozigo geŋ, y'olmide mozigo goole ki Romen.» ¹³ Aame Pilat y'illiga inŋino maŋ, Isa y'a y'udde ti paate, wo yoŋ y'a-guune ekki kaakido booro. Ume geŋ an iizigi ti kanŋiragi deero, an di y' waaku Gabata* t'ono doŋ k'Eber me. ¹⁴ Inŋino maŋ soggo tarnaape Pak

ki Yawudiyagi geŋ, a peedo t'ize diine maŋ, Pilat y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun wollo, mozigaguŋ eŋŋo!» ¹⁵ Maŋ kane an d'iise dollite, an'de: «Ki y'òodo, ki y'òodo, ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu mozigaguŋ n'a ti y' taako ekk'undumu geŋŋo ko?» Kane deero doŋ sefeke an i di'n gime onamí, an'de: «Mozigayey ti doolo'ŋ umbo. Mozigayey miŋ yoŋ soo, mozigo goole ki Romen.» ¹⁶ Inŋino maŋ Pilat y'an di y'ele Isa a beezan, kono an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Maŋ kane asigiryagi an ti y' ziida.

Isa ti undumzi

(*Matiye 27.32-44; Markus 15.21-32; Lik 23.26-43*)

¹⁷ Isa yode batum y'a t'umbe undumzi an di y' taakey, y'a t'udde t'adda geeger me, y'a ingile k'ume wede an yi waaku «osse k'eego», t'ono doŋ k'Eber an yi waaku Golgota†. ¹⁸ Aame an iiney a ume geŋŋo maŋ, asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo an aa tiike doŋ sire a sirpa k'Isa me, wede soŋ t'undumzi a kese k'ammade, wede soŋ t'undumzi a kese geelo, wo Isa a diine.

¹⁹ Pilat y'an d'ele urzi an a di riine ekki pakirte, an a-ti tiike ekk'undumu geŋŋo: «Isa wede ti geeger Nazaret, mozigo Yawudiyagi.» ²⁰ Raaniya gette Yawudiyagi baadaŋ an di girite, kono ume wede an di tiike Isa geŋ yoŋ goppon ti geeger te, wo raaniya gette an riine t'ono doŋ k'Eber, t'ono Romen wo t'ono Girek pây. ²¹ Aame kane deero doŋ sefeke Yawudiyagi an wulle raaniya gettiyo maŋ, an d'iide an d'uuney Pilat, wo an i di ruute, an'de: «Raaniya ere yoŋ “mozigo Yawudiyagi” gette mentú. Ki raaja: “Wede eŋ yi-t'ize tuddí, y'ede yoŋ mozigo Yawudiyagi.”» ²² Maŋ Pilat y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ ni riine geŋ, ni riine baa.»

²³ Aame asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko maŋ, kallagi an di ziki, an di dikkiɗa omagi piɗe, wede soŋ yi d'umbe d'umbe. I d'iili kallayí goole, yoŋ geŋ an indigo miŋ inŋino baa, t'awwa a-ti ɗiige ɗandí daa yeppiyo. ²⁴ Asigiryagi an di ruute tuddaŋ, an'de: «Yo eŋ in ti y' sittite ye, in t'iso teltel muntelliyo, wede tuuku i t'iira maŋ, y'a t'amba.» Geŋ inŋino a-t'iide a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kallagó an di dikkiɗa, wo

* **19:13** 19.13 Gabata: Geŋ i-kaza bere, an iizigi ti kanŋiragi deero, an di sooru t'eego. † **19:17** 19.17 Golgota: Geŋ i-kaza osse i deeyiso aa osse k'eego wede. ‡ **19:24** 19.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

kallayó goole an t'ize teltel muntelliyo[†].» Geŋ injkino munda wede asigiryagi an ize me.

²⁵ A sirpa k'undumu wede an di tiike Isa geŋ, an t'ihira meedi, teema meedi, Mariyam ere Kilopas, wo Mariyam ere ti siidfo Magdalla. ²⁶ Isa yi wollioyo'ŋ meedi, wo a sirpatú sanallusu wede yi y' giyye geŋno. Maŋ yi di ruute a meedi, y'ede: «Mek'ki nuŋ, mi wollo ulí eŋno.» ²⁷ Saŋ maŋ yi di ruute a sanallusu geŋ, y'ede: «Ki wollo, meedá gettiyo.» Injkino maŋ t'ume geŋ sanallusu y'a ti wiike Mariyam di yode.

Isa y'a t'ihe

(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41; Lik 23.44-49)

²⁸ Tinj geŋ, Isa y'a zuune suldi pay a ti dinge, maŋ y'a ruute, y'ede: «Nuŋ órme.» Yi ruute injkino kono a-t'ette a ono doŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raaš. ²⁹ Aame geŋ i d'ede keyye boo ti toote suddo k'inŋi k'inda biŋ. Asigiryagi an d'umbe buude, an a di gitte a biza k'undumu aa koyile sundi izop. An di zulpe adda toote geŋno, maŋ an i-t'usse a bize k'Isa. ³⁰ Aame Isa y'uwwe toote geŋno maŋ, y'a ruute, y'ede: «Pay a ti dinge.» Injkino maŋ y'a t'uttile eedi ki siido, maŋ y'a iili undí t'a t'udfe, y'a-t'ihe.

³¹ Aakede kane Yawudiyagi an okkime tuddaŋ soggo'ŋ onniyo puukiyo geŋ, kane deero Yawudiyagi an ki dehu doŋ an ti'n tiike ekk'inda doŋ zaapu t'ekk'eebaŋ kaŋ tontilko geŋ, nundanzaŋ an ki lekke ekk'indanzaŋ ye, kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ette, tod'te onniyo ere majjaanawa a jiire. Injkino maŋ an d'iide, an tunde Pilat, an'de: «Urzi ede maŋ k'an rooto an di dambe zondaŋ an di t'inda, wo an ti'n deego t'ekk'inda me, an t'ottiba ki poone onniyo ere ki puukiyo t'a aana geŋ me.» ³² Maŋ Pilat y'a igibe asigiryagi. An d'iide, an d'iise ti doŋ sire an tiike ti Isa soo geŋno. Wede ki poone an di dimbe zondí, saŋ wede ki sirwe. ³³ Aame an iide k'ume k'Isa maŋ, an wollioyo'ŋ yon y'inda. Injkino maŋ an d'iili an ki dimbe ye baa zondí me. ³⁴ Wo asigursu soo ti diine kane asigiryagi geŋ, y'a yi giira Isa ti arku a sirpadi, maŋ a kaamiki a udfde puuzo ti ahu. ³⁵ Wede eŋ yi wulle t'edayi suldi pay geŋ me, d'oo miŋ yi rootiyo taayadaŋ me, wo onamí eŋ yi rootiyo derec. Yon yi suune yi rootiyo ono doŋ derec, kono kune toŋ kun d'ambe kay. ³⁶ Injkino maŋ suldi pay eŋ a iina, kono a-t'ette a ono doŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ossayí soo toŋ i ki dahima ye*.» ³⁷ A ume doolo toŋ ede an

riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Saŋ onniyo soo wede an yi giira geŋ, an di y' wolla[†].»

Doŋ eliyó Isa adda muuzo

(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47; Lik 23.50-56)

³⁸ Saŋ maŋ tinj geŋ i d'ede wede soo sundi Yusup ti geeger k'Arimate. Yon geŋ sanallusu k'Isa, wo yi k'oodibe itadi ye kono y'orgiso a deero Yawudiyagi. Y'iide'ŋ, y'a unney Pilat, y'a yi tunde kono y'a ti y' deege nuune k'Isa me. Maŋ Pilat y'a iyye. Yusup y'iide'ŋ, y'a ti y' d'iige nuune t'ekk'undumu me. ³⁹ Nikodem, wede onniyo soo y'a iide k'ume k'Isa a didfo geŋ, y'a iide kay. Yi ziki dunnu sundi mirr kalsiya ti suldi doolo eediyadaŋ unse, attidi suma jeenu ada g'adfo. ⁴⁰ Injkino maŋ Yusup kane ti Nikodem an t'umbe nuune k'Isa, an a-d'ibiti suldi eediyadaŋ unse, an di ŋilpiyo ti sarwilagi, an aa d'obite suldi eediyadaŋ unse, an di ŋilpiyo ŋilpiyo. An t'ize aa a urzi k'ottibe Yawudiyagi. ⁴¹ Gopponj ti ume an tiike Isa ekk'undumu geŋ i d'ede jineene, wo adda jineene gette i d'ede muuzo aware, wenda soo toŋ an k'eele ye. ⁴² An t'eele nuune k'Isa adda muuzo gettiyo kono tod'te gopponj. Suldi geŋ ize a onniyo jima, Yawudiyagi an okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo ti t'eesa.

20

Muuzo guguba

(Matiye 28.1-10; Markus 16.1-8; Lik 24.1-12)

¹ A onniyo dumas ti soohe walak peefo daa kolyo, Mariyam ere ti siido Magdalla t'a ingile ki biza muuzo k'Isa. Aame t'iiney maŋ, ti wollioyo'ŋ zumbulu wede an duŋkile a biza muuzo geŋ, doŋkilso a kese. ² Injkino maŋ t'a-gime kaŋ okko. T'iide'ŋ, t'a unney Piyer kane ti sanallusu soo, wede Isa yi y' giyye geŋno, wo t'an di ruute, t'ede: «Galmeeŋa aŋ wenda an t'iidiba t'adda muuzo me, wo an di zaapey a tunfa koo maŋ ay ki suune ye.» ³ Aame Piyer kane ti sanallusu soo geŋ an illiga injkino maŋ, an t'iiziga an d'ingile ki biza muuzo. ⁴ Sirwaŋ pay an zide okko, wo de yo sanallusu soo geŋ y'okko baadaŋ i jiire Piyer y'a iiney kaaga a biza muuzo me. ⁵ Y'iiney maŋ, y'aa d'uttile, yi ŋoonjiyo k'adda muuzo. Yi wollioyo'ŋ sarwilagi doŋ an di ŋilpe'ŋ booyiso a siido, wo k'adda'ŋ yi-ki t'iide ye. ⁶ Taŋ booloŋ maŋ, Simo Piyer y'a d'iiney, yi-t'iide k'adda muuzo. Yi wollioyo'ŋ sarwilagi doŋ an di ŋilpe'ŋ

† 19:28 19.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.22 wo 22.16. * 19:36 19.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.46 wo Nombire 9.12. † 19:37 19.37 Kun wollo adda mattup ki Zakari 12.10.

booyiso a siido. ⁷ Wo sarwilagi doŋ an di gitte bizi'ŋ geŋ, kane'ŋ lobide zaapu a kese siidan ti doŋ an di ŋilpe tudde'ŋ kaŋ soo ye. ⁸ Inkiŋo maŋ sanallusu wede iiney a biza muuzo kaaga geŋ, yi-t'iide kay, y'a wulle, wo y'a umbe Isa yi-bilde. ⁹ Bini onniyo gettiyo toŋ, kane sanalliyagi ita k'ono geŋ an ki zuune ye botto, ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, saŋ Isa y'a-balda ti diine doŋ unto geŋ me*. ¹⁰ Saŋ maŋ kane sanalliyagi sire geŋ an digime, an d'aahe ki boozan.

*Isa ti Mariyam ere ti siido Magdalla
(Markus 16.9-11)*

¹¹ Saŋ maŋ Mariyam gette t'aa gime ki biza muuzo sey. T'iide'ŋ, t'a t'ihira ti paate a biza muuzo, ti-moolo. Kaŋ moolo geŋ t'a t'uttille, ti-ŋoonjiyo k'adda muuzo. ¹² Ti wolliyoy'ŋ adda'ŋ maaleekiyaŋi sire ossiyo ti kallagi tuwardi an lekkiyo a ume an di ziipe nuune k'Isa. Wede soŋ a ume k'eedi, wo soŋ a ume zoŋdi. ¹³ Kane maaleekiyaŋi geŋ an di-tunde, an'de: «Erewo no, mi moolo moo me?» Tod' t'an di'n gime onamaŋ, t'ede: «Ni moolo Galmeegó, aŋ wenda an t'iidiba, wo ni ki suune ye an di-zaapey a tunda me.» ¹⁴ Aame ti rootiyo geŋ t'a gilde, wo ti wolliyoy'ŋ Isa yi t'ihira a ume geŋno, wo t'a ki y' zuune ye. ¹⁵ Saŋ maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, mi moolo moo me, wo mi dehu wee wee?» Wo to Mariyam t'elkiyo i ti tonduyo wede jineene, maŋ t'a yi tunde, t'ede: «Wede no, koo i t'iidiba nuune k'Isa kee maŋ, k'o kazi ume k'a ziipe a tunda'ŋ, n'ette n'a t'ambo.» ¹⁶ Isa y'a ti wiike ti sundutu, y'ede: «Mariyam.» T'a-gime edatu'ŋ k'ume yode, wo ti di ruute t'ono doŋ k'Eber, t'ede: «Rabuni.» (I-kaza «wede dooyisadó.») ¹⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo botte ye, kono nuŋ ni ki gili k'ume Meegó ye botto. Wo koŋ, m'odo k'ume zembadó, m'an rootoy nuŋ ni kili k'ume Meegó wede a kune toŋ Meegugun kay, k'ume Raazó wede a kune toŋ Raagun kay.» ¹⁸ Inkiŋo maŋ Mariyam ere ti siido Magdalla gette, t'a ingile k'ume sanalliyagi. T'iide'ŋ t'ede ti yi wullo Galmeega me, wo t'an di-ruute ono doŋ yi ruuto me.

Isa yi gize tuddi a sanalliyagi

(Matiye 28.16-20; Markus 16.14-18; Lik 24.36-49)

¹⁹ A onniyo dumas gettiyo batum a lohe maŋ, sanalliyagi k'Isa an t'ugiye adda boy, boha'ŋ an a-t'ippite ti kerle kono an orgiso a deero Yawudiyagi. Aame kane an lekkiyo adda geŋ, Isa y'an uuneŋ an wolliyoy'ŋ yi t'ihira a diinayan, maŋ y'an

di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.»

²⁰ Aame y'an ti ruute inkiŋo maŋ, saŋ y'an d'iise kazita beydi ti ume wede an yi giira a sirpadi. Wo kane sanalliyagi ulban unŋe an wulle Galmeegaŋ geŋ me.

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Toose ti koono ti kune. Aakede Meegó yi n'igibo k'adda duniya geŋ, kune toŋ n'un di'n agiba k'adda duniya kay.» ²² Y'a ti ruute inkiŋo maŋ, y'an di biha maaye a tukki kane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun soodo Unde Kamileŋ. ²³ A wede tuuku kun i t'iza tambobino a oldikadi maŋ, Raa toŋ yi t'isa tambobino kay a oldikadi te, wo a wede kun i ki t'iza tambobino ye maŋ, oldikadi Raa yi-k'isa tambobino ye kay.»

²⁴ Onniyo ere Isa y'uuneŋ sanalliyagi geŋ, sanallusu wede an yi waaku Tomas, sundi soo Ulo Roonjo, yoŋ ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, yoŋ umbo. ²⁵ Aame Tomas y'iina maŋ, kane sanalliyagi ongo an i di ruute, an'de: «Kaye ay yi wulle Galmeega me!» Wo de Tomas y'an di ruute, y'ede: «Aame ni ki wulla ume an di y' tiike ti ponte a beydi ye, aame ni ki t'eela yelsadó adda buldo ponte ye, wo beezó eŋ ni ki t'eela a buldo ere an yi giira a sirpadi ye maŋ, onamgun eŋ ni k'amba ye.»

²⁶ Onniyo dumas ki daana maŋ, kane sanalliyagi an t'ugiye sey adda boy, wo onniyo gette Tomas toŋ ti kane baa. Boha an aa t'ippite ti kerle, maŋ Isa y'an di'n uuneŋ sey, y'a t'ihira a diinayan, y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.»

²⁷ Saŋ maŋ yi di ruute Tomas, y'ede: «Kee ki wollo beydo me, k'agibi yelsada, ki t'eelo adda. K'eli beezá pay ki t'agiba adda sirpado, wo ki niikiyo'ŋ k'a oolo baa, ki zaapo adda a nuuno.» ²⁸ Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Kee Galmeegó, wo kee Raazó.» ²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe adda a nuŋ kono ki ni wulle t'edayá, wo unŋuwo a kane doŋ an ki n' wulle ye wo an di ziipe addan a nuŋ.»

³⁰ Isa y'ize'ŋ suldi k'armika baadan a daana sanalliyagi me, wo kane raaniya pay ye adda mattup ette. ³¹ Ono doŋ soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yoŋ Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundi maŋ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.

21

Isa yo a biza bar ki Tiberiyat

¹ Aame suldi geŋ i t'ingile maŋ, Isa y'an di-gize tuddi sey a sanalliyagi a biza bar ki Tiberiyat. Kun wollo mummino me y'an di-gize tuddi te. ² Simo Piyer, Tomas wede an yi waaku Ulo Roonjo, Natanayel

* 20:9 20.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

wede ti Kana siidfo Galile, inŋi Zebede, wo sanalliyagi k'Isa sire ti doolo, kane pay geŋ an lekkiyo kaŋ soo. ³ Maŋ Simo Piyer y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni t'ette sawwiya puuni.» Wo kane an i di ruute, an'de: «In t'ette soo.» Inŋino maŋ an d'ingile, an iiney maŋ an di gili adda tooko, an d'iise sawwiya. A didfo gette an ziwwe kee, puuniso soo toŋ an k'umbe ye. ⁴ Ume i t'umpile maŋ, Isa y'a t'ihira a biza bar, wo kane sanalliyagi an ki y' zuune ye. ⁵ Inŋino maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Inŋi ki nuŋ, puuni kun uune dey?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aha, ay k'uune ye.» ⁶ Inŋino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun sedfo lebiŋo ki kese k'ammade tooko, wo kun t'oona puuni me.» Maŋ an di zidfo lebiŋo ki kese k'ammade ki tooko. An iise argu maŋ, k'ambu k'adda tooko an k'aaniya ye kono puuni'ŋ baadaŋ, lebiŋo ŋoo. ⁷ Sanallusu wede Isa yi giyye geŋ, yi di ruute a Piyer, y'ede: «Eŋ Galmeeŋa!» Aame Piyer y'illiga eŋ Galmeeŋa maŋ, kallayí wede goole yi t'iidiba geŋ yi t'usse, yi-ti d'iige adda k'ahu. ⁸ Wo kane sanalliyagi d'ŋo soŋ an d'ettiyo ti tooko, an d'argu lebiŋo ŋoo ti puuni gettiyo, kono kane'ŋ ti zeŋge dokki ye, suma k'oole meeda sire danŋal. ⁹ Aame an ti d'iige a siidfo maŋ, an wolloyo'ŋ puuni ossiyto a biza k'uwwu, wo mappa a kese. ¹⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Puuni d'ŋo kun ziko geŋ, kun soki miibi.» ¹¹ Simo Piyer y'a di gili adda tooko, y'a-t'irgo siidfo lebiŋo ti puuni ŋoo gette, adda puuni deero, meeda uto ada paat makumu afo, toŋ lebiŋo a ki zitte ye. ¹² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun ooma.» Inŋino maŋ an d'iide, wo ti diine sanalliyagi wenda soo toŋ umbo a yi tonde, y'a t'eese: «Kee wee wee me?» Derec, kane an yi zuune yoŋ Galmeeŋa me. ¹³ Isa y'aa d'iide, y'a t'umbe mappa, y'an di-dikkida, wo puuni toŋ y'an d'eele. ¹⁴ Eŋ k'aduwe Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi, t'ume yi-bilde ti diine d'ŋo unto me.

Isa ti Piyer

¹⁵ Aame an t'iimi maŋ, Isa y'a tunde Simo Piyer, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye a jiire kane eŋŋo ko?» Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso inŋi dambamó.» ¹⁶ Y'a yi tunde ki sirwe, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Yoŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki booho dambamó.» ¹⁷ Saŋ maŋ y'a yi tunde k'aduwe sey, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Aame yi y' tunde k'aduwe sey «Kee ki ni giyye ko?»

maŋ, Piyer y'a t'ize sommagi dondoŋ, wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki suune suldi pay, wo ki suune ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso dambamó.» ¹⁸ Derec inŋino wo n'a di rooto: Aame kee'ŋ obulso geŋ ki kettiyo serraya ti siidá, wo ki d'ettiyo k'ume wede aa addá i dehu, wo aame ki t'iza góole maŋ, beydá k'an onda sokeŋ, a di ketta serraya wede doolo, wo y'a-da t'etta k'ume wede ki ki deha ye.» ¹⁹ Isa yi rootiyo inŋino kono yi kaza t'urzi mummino Piyer yi t'inda, wo a t'ela tamma a Raa me. Aame y'a ti ruute inŋino maŋ, a Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»

²⁰ Maŋ Piyer y'a gilde, yi wolloyo'ŋ sanallusu wede Isa yi giyye geŋŋo ti daran me, wede onniyo soo aame an ombo geŋ, y'aa d'uttille k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee wede a ki ti k'owila me?» ²¹ Piyer yi y' wulle maŋ, y'a tunde Isa, y'ede: «Galmeeŋo, wo a yode eŋ i-d'aana moo me?» ²² Isa yi di ruute, y'ede: «Ni dehu maŋ, y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye, ki ni daani daaniya.» ²³ Inŋino maŋ rabila gette a-tiipe, zemba d'ŋo i ziipe addaŋ a Isa geŋ an d'illiga, sanallusu geŋ yi ki t'inda ye. Wo ki too maŋ Isa yi ki ruute ye a Piyer sanallusu geŋ yi ki t'inda ye me, wo de yi ruute'ŋ, y'ede: «Ni dehu maŋ y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye.»

²⁴ Yode sanallusu geŋŋo i rootiyo taaya ki suldi geŋ me, wo y'a ti'n riine. Wo ay suune onamí yi rootiyo eŋ derec. ²⁵ Isa y'ize suldi ti doolo toŋ baadaŋ, wo aame an ti'n raanŋe pay soo ti soo maŋ, n'elkiyo duniya pay ette ti ki'n ambe ye mattupiyagi d'ŋo an raanŋe me.

Naabo don zina k'Isa Almasi

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Lik yi riine. Mattup ki Naabo don zina k'Isa Almasi ette t'in kaza mummino don zina k'Isa an niibe me. Y'a ruute son mummino Unde Kamilen t'a diige ekki don zina k'Isa wo an d'izire adda geegiryagi an di gizite Rabila Majjaanawa ti toogo k'Unde Kamilen me. Wo suldi don onge ti dabar ere an uune a urzi naabadañ gen, yi ti'n ruute pay adda mattup ette.

Ti kaaga gen kane Yawudiyagi an ilke ono Raa a kane danjal. Lik adda mattup ette y'a ruute mummino kane don zina k'Isa an di gizite Rabila Majjaanawa a don Yawudiyagi ye me.

Wo yi ruute baadañ a urzi naabo don zina sire an ize gettiyo, kane miñ Piyer ti Pool. Piyer y'a gizite ono Raa a don ki geeger Zeruzalem, bini don baadañ an ziipe addañ a Isa wo an seedu zakidi eego. Wo ki yode Pool y'a gizite urzi k'Almasi adda geegiryagi ki don kane Yawudiyagi ye. Mattup ette t'in kaza a kine, i dehu in di kizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi adda duniya pay.

Don zina k'Almasi a Zeruzalem

¹ Teyopil mee'ki nuñ, nuñ adda matupadò ere ki poone, ni riine suldi don pay Isa y'ize wo yi duuye duwo t'ume k'eesiyo, ² bini onniyo ere Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. Wo ki poone y'a y'amba gen, ti toogo k'Unde Kamilen y'an di ruute suldi don an d'ise a don zindi don yi biire. ³ Aame yi dibire bini y'inda wo yi bilde mañ, y'an di gize tuddi te a kane don zindi t'urzi baadañ, gen i-kaza yon ki kotto yi-bilde. Wo adda k'onniyo ada pide gen tuddi y'an di gize, wo y'an di gizite suldi don ki Moziko Raa. ⁴ Onniyo soo an ti guune ombò ti kane genno mañ, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, ti Zeruzalem en kun arga tunda ye, kun dello munda wede Meega Raa yi ruute y'un t'ela, aa kun illiga n'un ruute ti bizò. ⁵ Ti poone Zan duwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de kune'ñ adda k'onniyo miibi Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamilen.»

Isa y'engile k'awwa ki kandaane

⁶ Wo kane don i t'ugiyè a daanadi gen an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, kee a onniyo gettiyo ko moziko ki don k'Iziryael k'an ti t'ela me?»

⁷ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane suldi don aakede onniyo, ise peedo ere tuuku Meega Raa yi dihe y'aase ti toogadi gen, kun k'aane kun ki ti'n suune ye. ⁸ Wo de kune kun t'oona toogo aame Unde Kamilen ti diiga eggun mañ. Injino mañ kun kizita onamò, kun t'eesa ti Zeruzalem, kun d'amba k'adda siido ki Ziide ti Samari pay, bini danju siido pay.» ⁹ Aame y'a ti ruute injino mañ, a daanadañ gen miñ y'a t'iiziga jomkey, y'a ingile k'awwa ki kandaane, an di woliyo bini dondirso ti di y'ippe. ¹⁰ Aame kane an baabiya Isa y'engile k'awwa ki kandaane gen, an woliyo bibaraw a sirpadañ don sire ti kallagi tuwardi, an an di ruute, an'de: ¹¹ «Kune don ti siido Galile no, kun òhire kun baabiya k'awwa ki kandaane moo me? Gen Isa Raa yi y'umbe ti daanagun, sañ onniyo soo y'a-kimo, kun di y' wolla aa kun yi wulle y'ingile k'awwa ki kandaane injino sey.»

¹² Injino mañ kane don zina gen, t'ekki mukkolo ere an ti waaku mukkolo k'Inda k'Olibiye an di-diige, an d'ingile ki Zeruzalem kono to mukkolo gette dokki ye ti Zeruzalem me, suma kuɓbaara soo. ¹³ An iiney Zeruzalem mañ, an di-gili biino ere t'awwa t'ekki bakatù aame an d'ogiyso daayum. Aame gen kane Piyer, Zan, Zak, Andire, Pilip, Toma, Bartelemi, Matiye, Zak ulo k'Alpe, Simo wede addi wehini kono siidadi me, wo Ziid ulo Zak. ¹⁴ Kane pay onamañ kan soo, daayum an tondiyo Raa ti erayi don onjo, ti Mariyam mekk'Isa wo ti zamba k'Isa pay.

Beeriyo Matiyas a olde Ziidas

¹⁵ Adda k'onniytagi gen, onniyo soo Piyer y'a t'iiziga a daana zamba kane suma meeda uto ada sire an t'ugiyè genno, wo y'an di ruute, y'ede: ¹⁶⁻¹⁷ «Zamba ki nuñ, kun suune Ziidas yon ti diine kine, wo naabadi ede ere yi naabiya aa kine in naabiya te. K'ita mañ y'a t'ize wede k'oogumso a don ki seedu k'Isa. Ono gen Unde Kamilen ti'ni ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, ti bize Dawut a tukki Ziidas me, gen a-t'iide. ¹⁸ Injino mañ ti sonko ere an i ele ki dimme gette, y'a t'iwila doome. Wo kacin wede gen y'a iire t'addi a siido adda doome gen me, addi a fitte inñi k'addi a t'uddite pay ti paate. ¹⁹ Rabila gette don siido Zeruzalem pay an di-t'illiga, wo gen injino doome Ziidas y'iwila gen an di y' waaku ti onamañ "Akil Damma", i-kaza "doome an iwila ti puuzo wede." ²⁰ Ono en nebi Dawut yi riine ti kaaga adda mattup ki Soom, y'ede:

* 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.26.

“Boozii a kila bulgo, wenda a lekka umbo*.”

Wo yi riije son, y'ede:

“Ume naabadi wenda doolo y'a t'amba†.”
 21-22 Injino man i dehu wedusu y'a-t'ette ti kine, y'a t'ise wede kazita ki rabila ki baldiya Galmeega Isa. Wedusu geŋ y'aase ti diine kane don izire ti kine onniyo ti onniyo aame Galmeega Isa y'izire adda siido ti kine, t'ume Zan yi ti y' zuyye batem bini onniyo ere Raa y'a y'umbe ti diine kine, y'a ingile k'awwa ki kandaane.»

23 Aame geŋ an di biire don sire, Yusup wede Barsabas sundi soo Zistus, kane ti Matiyas. 24 Injino man an tunde Raa, an'de: «Galmeega, kee ki suune adde duwo pay, injino ki beero soo ti diine don sire enno, 25 kono y'a t'ambe naabo don zina k'Isa a olde ki Ziidas, kono yo Ziidas geŋ ume naabadi yi iili, yi t'iide k'ume wede aa addi i dehu i-d'iide untadi.» 26 Injino man an t'ize teltel muntelliyo, man i-t'iire a Matiyas, geŋ yon y'a di giyye ti kane don zina don koomat makumu soo geŋno.

2

Aaniya k'Unde Kamilen

1 Aame onniyo tarnaape ki Pantekot t'iina ton man, kane don i ziipe addan a Isa geŋ pay an lekkiyo umayan soo. 2 A kaamiki an ollige man tarkuuse aa ki maaye baadan i-d'eegu ti kandaane, iide'ŋ i-t'ũune adda boy wede kane adda geŋno. 3 Aame geŋ an woliyo munda aa ilze k'uwwo iide a t'ihinte, wede son i di ziipe tuddi. 4 Kane pay addan a ūune t'Unde Kamilen, injino an d'iise orbe t'ono don doolo, wede tuuku ton yi d'orbe t'ono don aa Unde Raa ti ele ele.

5 Wo aame geŋ a Zeruzalem i d'ede Yawudiyagi don i seedu urzi Raazan zakidfi, an iido ti siidiyagi don adda duniya pay. 6 An onaman don geŋ kane don duuru an d'ukke, an iide, an ziida gaggiran kono wede tuuku ton yi d'ollige ono t'onami t'onami. 7 Wo kane don duuru an di roote munda an ki suune ye, an di woliyo beesel, wo an'de: «Kane don i rootiso en, kane pay min ti siido Galile ye ko? 8 De mummino kane duwo en wede tuuku ton yi d'orbe ti ono kine me? 9 Kine don iido ti siidiyagi don ki Partiya, ki Meediya, ki Elam, ki Mezapotami, ki Ziide, ki Kapados, ki Pontus, ki Aazi, 10 ki Pirizi, ki Pampili, ki Misir, ki Siren adda siido Libi, don son an iido ti Room, 11 ti siido Kiret, wo ti siido k'Arabi. Don son Yawudiyagi, don

onjo Yawudiyagi ye an ti t'ize tuddan Yawudiyagi pay min, kane ay di'n ollige an d'orbe t'onamey t'onamey me. De geŋ munda k'armika Raa ye ko?» 12 Kane pay eedan t'a digge, an di roote munda an ki suune ye, an di rootiyo ti tuddan, an'de: «De geŋ i-kaza moo me?» 13 Wo ongon an di'n okko maade, an'de: «Kane en an t'iibo toote.»

Ono Piyer a daana don duuru

14 Injino man Piyer ti kane don zina don koomat makumu soo geŋ an t'iiziga, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune pay Yawudiyagi wo kune don pay iido ki Zeruzalem, kun t'ohinto kuwwagun a ono don ni roota, kono kun di suune munda wede ize. 15 Kun'de don en an t'iibo, man an ki t'iibo ye, ume ti soohe fotto*. 16-17 Wo anken ono don Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zowel a-t'iide, y'ede: “A onniytagi don ettiyo k'ita geŋ, Undo n'a ti teepa ekki duwo pay. Inniŋun kuuli erayi an di rootita ono don n'agisa.

Inni obilagi ti konazi an d'etta munda aa suniye,

wo gôldalgun an t'oona suniye. 18 Eyye, ki kotto onniytagi geŋ, a don naabadó kuuli erayi pay, n'an di teepa Undo wo an di rootita ono don n'agisa.

19 N'aasa suldi don i ceeriyo eego awwa a kandaane, wo a dandi a siido suldi don i-kaza munda, an di wolla puuzo, uwwu wo dondari ki saa.

20 Peedo ti-t'etta ume a t'isa zimolo, tere a t'isa aa puuzo.

Aame suldi geŋ an t'ingila man, onniyo Galmeega Raa t'a aana, onniyo ere meeda ki daryika Raa gette.

21 Wo aame geŋ wede tuuku y'iila ti suma Galmeega Raa man, yon y'a y'utta†.”»

22 Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kune don k'izirayel no, kun ollo munda wede n'un di roote: Isa wede ti geeger Nazaret geŋ, t'urzi yode Raa y'a ize suldi k'armika wo suldi don i ceeriyo eego a diinagun, wo kune batum kun'ni suune. Injino man Raa y'un gize kereŋ i y'igibo yode. 23 Yode wede geŋ un y'ele a beygun Raa batum aa yon yi dihe, wo aa munda wede y'ilke ti poone y'aasa. Injino man kun an di y'ele a bey don i ki suune Raa ye, an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, an di y'iide. 24 Wo

† 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 109.8.

an ki tunde Raa a peedo t'ize k'aadumu mesuwe ye me.

* 2:15 2.15 Don k'izirayel an k'ombó munda ye ti soohe, daa

† 2:21 2.21 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.1-5.

dē Raa y'a ti y' bilde, y'a y'udde ti dabar ere k'unto te, kono unto i-k'ede toogo ye a tukk'Isa me. ²⁵ Dawut toj yi ruute ti kaaga a tukki yonj me, y'ede:

“Yo Galmeega daayum ni yi wolloyo daanadó,

n'a k'orgide ye kono yonj daayum a sir-padó.

²⁶ Kono kamo nuñ ulbó unjse, wo ilzó y'a t'imme t'unjuwo, wo ni zaapu elkisadó aame n'inda toj, nuñ Raa yi ti n' balda.

²⁷ Nuñ ni suune kee Galmeegó ki ki n'oola adda diine donj unto ye, ki k'oola tudde ki wedizá kamileñ a ki ruuma adda muuzo ye.

²⁸ Kee urziyagi donj o-do t'ettye k'ume lekkiyo k'o ni gize, ulbó unjse kono kee daayum ti nuñ[‡].”

²⁹ Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo zemba ki nuñ, nuñ oo d'ede urzi n'un di rooto kereñ a urzi ki mugiyin Dawut me. Yonj y'inda, an di y'ele adda muuzo, wo muuzadí toj manj ankeñño tod'te di kine.

³⁰ Yo Dawut geñ yonj nebi, wo yi suune Raa geñ y'a ti niime tuddí a daana yode, y'a ruute, y'ede: “Mozikadá gette ni di t'ela a ulo ti diine k'inñi donj ki biza bumbizá[§].”

³¹ Dawut geñ yi zuune ki poone Almasi Raa yi biire yi balda me, geñ y'a ruute, y'ede: “Yonj an ki y'ili adda diine donj unto ye, wo tuddí i ki ruume adda muuzo ye^{*}.”

³² Piyer y'a ruute sey, y'ede: «Wede n'a ruute geñ yonj Isa, kaye pay ay di y' wulle Raa y'a ti y' bilde. ³³ Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane y'a lekkey a ammidadí, wo a Isa Meega Raa yi-d'ele Unde Kamileñ ere yi ruute y'in di t'ela. Injino manj yo Isa y'in d'elo Unde Kamileñ a kine aa kun wolloyo wo kun ollige ankeñño.

³⁴ Wo yo Dawut geñ yode batum k'awwa ki kandaane yi ki gili ye, wo toj y'a ruute, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-koono a ammidadó kino,

³⁵ bini donj k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti d'andí zondí[†].”

³⁶ Injino manj kune donj k'Izirayel pay kun suuno ki kotto, Isa wede kun ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko geñ, Raa yi y'ize Galmeega wo Almasi Raa yi biire.»

Donj dupu adó an ziipe addan a Isa

³⁷ Aame kane duwo an illiga injino manj addan a iile wiic, wo an tunde Piyer ti donj zina k'Isa onjo, an'de: «De ay d'ise mummino, zemba ki nuñ?» ³⁸ Manj

Piyer y'an di ruute, y'ede: «Kun ti kama lekkiyagun wo wede tuuku toj yi suyjo batem ti suma k'Isa Almasi, kono kun t'oono tambobino k'oldikagun. Injino manj Raa y'un t'ela Unde Kamileñ, ³⁹ kono ono donj Raa yi ruute y'aasa enj a kune, a inñigun, wo a donj dokki, a donj pay donj Galmeega Raaziñ yi'ni waaka.»

⁴⁰ Piyer geñ y'an di ruute ono baadan sey kono an t'eele kooke, an d'ambe, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'adfo ti diine donj i t'udde t'urzi wede derec ki Raa geñ me, wo kun t'oono uttiyo.» ⁴¹ Donj umbe a ono Piyer geñ an ti'n zuuye batem, wo a onniyo gette kane suma dupu adó an a-ti giyye ti zemba donj i ziipe addan a Isa.

Lekkiyo donj ki poone an ziipe addan a Isa

⁴² Kane pay kanj soo an d'ollige dooyiso ere donj zina k'Isa an'ni dooyiso, an di lekkiyo kettiyo kanj soo, ombadan kanj soo, wo daayum an tondiyo Raa kanj soo.

⁴³ Kane donj duuru pay an lekkiyo t'orgiso a Raa, kono kane donj zina geñ ti toogo ere ki Raa an d'isiyo suldi baadan donj i ceeriyo eego ti suldi k'armika. ⁴⁴ Kane donj pay i ziipe addan a Isa, an lekkiyo kanj soo, maaladan toj kanj soo. ⁴⁵ An owile doome koo boy koo manj, sonko gette an di-dokkide diinayan pay, a wede tuuku toj a attidizi attidizi. ⁴⁶ Kane pay addan soo,

onniyo ti onniyo an d'ettiyo booro Boy Raa, ombadan kanj soo ti unjuwo wo ti tassuwa adda boydizan me. ⁴⁷ Daayum an tamma Raa wo a lekkiyadan gette duwo pay an di'n geyyiso. Wo onniyo ti onniyo Galmeega yi'n aagulu ti duwo donj an onniyo urzi k'uttiyo.

3

Piyer ti Zanj wo wede zondí unto

¹ Onniyo soo Piyer kane ti Zanj an t'ette tondiyo a booro Boy Raa a peedo t'ibbira, peedo ere aa daayum an tondiyo Raa. ² Wo gopponj a sirpa ki biza Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane geñ, an d'umbo wedusu zondí unto t'ume k'ehiyadí to, daayum an ti y' zaapu angeñño, yi d'ahultu munda a bey donj ettiyo ki booro Boy Raa. ³ Aame wede geñ yi wulle Piyer kane ti Zanj an'te booro Boy Raa manj, y'a iise ahulu munda a beezan. ⁴ Aame an illiga injino manj, Piyer kane ti Zanj geñ an di y' wolloyo tebenj, wo Piyer y'ede: «K'ayni wolle!» ⁵ Aame geñ wede y'an iise wolloyo, kono y'elkiyo yi-t'oono munda ti beezan. ⁶ Manj Piyer yi di ruute, y'ede: «Nuñ o k'ede sonko ye, dap ye, wo munda

[‡] 2:28 2.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.8-11. [§] 2:30 2.30 Kun wollo adda mattup ki Soom 132.11. ^{*} 2:31 2.31 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. [†] 2:35 2.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

wede o d'ede n'a-d'elo, ti suma ere ki Isa Almasi wede ti geeger Nazaret, ki t'oozo wo k'a oziro.»⁷ Mañ Piyer y'a igibe beezí wede k'ammade, y'a di y' ziiɗa, y'a y'iiziga kanj ôhíre. A kaamiki wede'nj ðonɗali ti zonɗí a t'ize toogo.⁸ Wede geñ y'a ilɗe k'awwa y'a t'ihira, wo y'a iise sooru, yi-t'iide ti kane k'adda booro Boy Raa, yi sooru, yi lohito, yi tamma Raa.⁹ Wo yoñ wede geñ ðuwo pay an di y' wulle yi sooru wo yi tamma Raa.¹⁰ Aame ðuwo geñ an yi wulle wo an yi zuune yoñ wede i konso daayum a biza Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane yi d'ahultu geñno man, an ziiɗa gígíranj ti orgiso a munda wede i iide a wede geñno.

Ono Piyer a booro Boy Raa

¹¹ Wo wede geñ Piyer ti Zanj y'an k'eeziyo ye. Injino man ðonj duuru pay an d'iide k'ume kane kanj okko, k'adda daabe wede an yi waaku daabe ki Salamonj, kono kane an ziiɗa gígíranj.¹² Aame Piyer yi wulle ðuwo iido tuddanj man, y'an di ruute y'ede: «Kune ðonj k'Iziráyel no, kun seedu gígírganj moo me, kun ay di'n wolliso injino me? Kun elkiyo wede uune bee yi sooru enj ti toogo kaye ko kunuñ, kun elkiyo kaye ki diine a urzi Raazey me ko? Aha, injino ye.¹³ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup, yoñ geñ minj Raa moñgidagin, yi-d'ele gooliko a Isa wede naabadi. Yode wede kune batum kun an di y'ele a deero Romanj. Aame mozigo Pilat yi dihe yi-d'eeze kono yo yi zuune yi k'ize munda ye toñ, kune kun di giigira.¹⁴ Yode wede kamilenj wo ki diine a ðaana Raa geñ kun di y' giigira, wo kun di dihe kun i d'ize beeko a wede tówwo ðonj.¹⁵ Injino manj wede i d'eliyo lekkiyo a ðuwo geñ, kun an di y'ele a ðuwo, an di y'iide. Wo Raa y'a ti y' bilɗe ti diine ðonj unto me, kaye ay di y' wulle.¹⁶ Wo wede enj kun yi suune wo kun yi wolliyi, munda wede ize a ðaanaganj. I ele beeko te toogo ere ki suma k'Isa t'urzi zaapu k'adde a yode, y'uune beeko pay ette t'urzi zaapu k'adde a Isa, aa kune pay kun wolliyiyo enj.

¹⁷ Wo ankeñ zemba ki nuñ, ni suune aame kune wo ti deerugunj pay Isa kun di y' giigira geñ, munda wede kun isiyo kun ki y' suune ye.¹⁸ Geñ injino a-t'iide a ono ðonj Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi pay, y'ede: "Almasi Raa yi biire, y'a dabira*." ¹⁹ Ankeñ kun ti kama lekkiyaganj, kun ti kami ki tukki Raa kono y'un di-booya oldfikaganj.²⁰ Injino manj Galmeege Raa y'un t'ela puukiyo, wo y'un ti y' t'igibo Almasi Raa yi biire a kune,

yoñ Isa.²¹ Wo ankeñno Almasi y'a-lekko a kandaane bini onniyo ere sulɗi pay a t'isa aware, aa Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyagi ðonj kamilenj.²² Muusa y'a ruute ti kaaga, y'ede: "Galmeege Raaganj y'un d'oodiba nebi aa nuuno ti diine zembaganj, wo kune kun d'olliga sulɗi ðonj pay y'un rootita geñ me†." ²³ Wo soñ y'ede, aame wede tuuku yi-tuuga k'ollige k'ono nebi geñno man, y'a dagga, yode geñ yi k'isa ti diine ðonj Raa ye‡. ²⁴ Wo nebiyagi pay iise ti Samiyel a iide soñ k'ita bakadi bakadi geñ, an ruute wo an gizite a sulɗi ðonj isiyo a onniyagi ðonj ankeñno geñ me. ²⁵ Zemba ki nuñ, ono ðonj nebiyagi an ruute pay geñ a kune, wo taasuwa ere Raa yi gitte ti moñgidaginj gette kune adda, aame yi ruute a Ibirayim, y'ede: "Ita ðuwo pay a siido an t'oona beeko t'urzi k'inñizá§." ²⁶ Geñ ki poone a kune Raa y'igibo wede naabadi me, kono y'un di zaape beeko wo tuuku toñ y'a ti y' kimo ti naabadi ere oldo gette.»

4

Piyer ti Zanj a ðaana deero booro Yawudiyagi

¹ Aame Piyer ti Zanj an an ti rootiyo a ðonj duuru geñ, kane ðonj sefeke, goole ðonj boohiyo Boy Raa ti Saduseyenj miibi an d'iina aame kane. ² Kane an di-gulkuwe ðaadanj aame an wulle ðonj zina sire an dooyiso ðonj duuru wo an an kazita, an'de Isa yi-bilɗe, wo ðonj i t'inda toñ an di balɗa kay. ³ Injino manj Piyer ti Zanj an ti'n zidɗe, an di'n ibi ðangay bini ki soggo, kono peedo t'ingile baa. ⁴ Aame geñ ti diine ðonj illiga ono ki Piyer ti Zanj geñ, ðonj ðaadanj an d'umbbe, wo ti ðonj i ziipe addanj a Isa an aa di giyye, kane ðuwo ette suma dupu paat.

⁵ Soggo manj kane deero ðonj sefeke, ðonj i dokkiyo Yawudiyagi wo ðonj suuniyo k'oogoro an t'ugiyey pay a geeger ki Zeruzalem. ⁶ A ogiysadanj gette i d'ede kane Annemozigo goole ðonj sefeke ti ðonj foozi pay, Kayip, Zanj wo Alegzandire. ⁷ Piyer ti Zanj t'adda ðangay an di'n uɗɗo, an d'an t'iide diinayanj wo an di'n tunde, an'de: «Wede enj kun i ele beeko ti toogo ere tuuku te, wo ti suma k'aaye?» ⁸ Aame geñ Piyer yoñ addinj ðuune ti Unde Kamilenj wo y'an di ruute, y'ede: ⁹ «Kune deero ðonj sefeke wo ðonj i dokkiyo ðonjzin, anki kun ayni wiiko ki ðaanaganj enj, kun dehu kun ðekke booro a eedey kono ay ize beehiye a wede zonɗí unto, wo soñ kun dehu kun di suune t'urzi mummino y'utte t'eenizi

* 3:18 3.18 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 50.6; 53.5.

† 3:22 3.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15.

‡ 3:23 3.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.19 wo Lebitik 23.29. § 3:25 3.25 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.18.

me. ¹⁰ Injino manj kune deero siido ti donj k'Zirayel pay, munda enj kun yi suuno koduwo: wede kun wolloyo yi t'ihira a daanagun enj, y'uune bee ti toogo ki suma ere k'Isa Almasi wede ti geeger Nazaret, yode wede kun ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, wo Raa y'a ti y' bilde ti diine donj unto me. ¹¹ Aakede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, Isa yonj aa morkolo ere kune donj k'oozige boy kun di zidde mentu, tode gettiyo a t'ize morkolo ere majjaanawa a jure k'oozige boy te*. ¹² Injino manj n'un di rooto Isa danjal urzi k'uttiyo me, kono adda duniya pay ette Raa yi k'eele ye suma ti doolo in di'n utta kine duwo me.»

¹³ Aame genj kane deero an wulle Piyer ti Zan an rootiyo onamanj daa k'orgiso manj, an zida giggeranj kono kane donj i ki duuye tunda ye, kane minj donj kino baa. Wo kane deero genj an suune an izire t'Isa me. ¹⁴ Wo aakede an wolloyo wede uune bee a sirpadaanj genj, urzi an an di roote munda a kane umbo. ¹⁵ Injino manj an an d'ele urzi an t'adde t'adda boy me. Aame kane an t'udde manj, kane deero booro Yawudiyagi an di-ruute diinayanj, ¹⁶ an'de: «A donj enj in an d'isa mummino me? Derec, Piyer ti Zan an ize munda k'armika genj, donj Zeruzalem pay an y'illiga, kine in k'aane in ki niike ye. ¹⁷ Wo kono rabila gette a ki teepa a duwo pay ye genj, in an ondirdo ki kossiyadanj, kono suma k'Isa pidipidinj an ki roota ye baa a wede tuuku tonj manj.»

¹⁸ Sanj manj Piyer ti Zan an di'n wiike, wo an an di ruute, an'de: «Ti anjki kun ohor, suma k'Isa kun kizita ye, wo kun dooya wenda ye baa.» ¹⁹ Manj Piyer ti Zan an an di'n gime onamanj, an'de: «A suuno kune batum munda wede ki diine a daana Raa me, ay d'ambe ono kune kunuj, ono Raa ko? ²⁰ Ki kaye manj ay k'anniga ye ti rootiyo a munda wede ay wulle wo ay illiga me.» ²¹ Manj kane deero genj an an d'undirdi ki kossiyadanj sey, wo an an d'ize. An an d'ise ulsu an k'uune ye, kono duwo pay genj an tamma Raa a munda ize genj me. ²² Yonj wede uune beeko t'urzi munda k'armika genj, ozzinayi ette suma k'ada pide ti makumu.

Tondiyo Raa ki donj i ziipe addanj a Isa

²³ Aame Piyer ti Zan ti dangay an an iize manj, an d'ingile an d'uuney zembadanj, an an t'iide taaya pay a munda wede deero donj sedeki ti donj i dokkiyo Yawudiyagi an an ruutite me. ²⁴ Aame donj i ziipe addanj a Isa genj an illiga ono ki Piyer ti Zan genjo manj, pay onamanj kanj soo an tunde Raa, an'de: «Galmeegey, kee wede k'ikkima

kandaane ti siido wo bar, ti suldi donj pay adda. ²⁵ Kee wede ki ele Unde Kamilenj a Dawut wede naabadá, Unde gette ti di gize, y'a ruute, y'ede:

“Ki moo me donj siidiyagi pay an ahutu bokimo me?”

Ki moo me ita duwo pay an tówwo onamanj ki bita me?

²⁶ Kane mozagi a siido pay an t'ikkima tuddanj ki arka,

wo deero boha bumbiyagi an t'ugiye ki deyyiso ki Galmeega Raa wo ti Almasi Raa yi biire†.»

²⁷ Eyye, ono genj derec, Erod ti Pons Pilat an t'ukkiye a geeger ettiyo, ti kane donj Yawudiyagi ti donj Yawudiyagi ye, an di kiigira wede naabadá, Isa wede kamilenj ki biire. ²⁸ Injino manj munda wede ki dihe ti poone genj, an t'ize pay t'urzi toogadá, aa kee ki dihe. ²⁹ Wo ankenj Galmeega, kee ki wollo an ay ondirso ki kossiyadey, kaye donj naabadá kee k'ay eli toogadá ay di kizite onamá daa k'orgiso. ³⁰ K'ay eli toogadá kono ay an t'ele beeko a duwo, wo ay d'ise suldi k'armika ti suldi donj i ceeriyo eego ti suma wede naabadá, Isa wede kamilenj.» ³¹ Aame kane an d'inge ti tondiyo Raa manj, ume wede an d'ugiye ki tondiyo genj y'a iise nonjirso. Wo Raa yi di'n uune t'Unde Kamilenj pay, manj an d'iise kazita k'ono Raa daa k'orgiso.

Lekkiyo ki donj i ziipe addanj a Isa

³² Donj i ziipe addanj a Isa pay genj elkisadanj kanj soo, ti diinayanj wenda soo tonj y'a roote enj ki nuuno umbo, pay maaladanj an t'obe ume soo. ³³ Kane donj zina k'Isa an kazita ti toogo baadanj rabila k'Isa te, an d'eesiyo: «Yonj Galmeega Isa yi-bilde, kaye ay yi wulle.» Wo kane pay genj Raa y'an di ziipe beeko baadanj. ³⁴ Ti diinayanj wenda soo tonj munda i-baate umbo. Donj an d'ede dombi ise boydi tonj an owile manj, sonjko gette an d'ettiyo, ³⁵ wo an an d'eliyo a bey donj zina k'Isa, manj kane genj an an di-dokkide, sonjko gette a wede tuuku tonj a attidizi attidizi. ³⁶ Ti diine donj genj i d'ede wede sundi Yusup yonj ti biza bumbu Lebi, wo kane donj zina k'Isa an di y' waaku Barnabas suma gette i-kaza «wede k'eliyo kooke», yonj an y'ehe a siido Siipire. ³⁷ Yonj wede genj i-d'ede doome wo y'a t'iwila, y'a t'umbo sonjko y'an d'iido, y'an d'ele a bey donj zina k'Isa.

5

Ananiyas ti Sapira

¹ Wo i d'ede wedusu sundi Ananiyas ti eddi Sapira, doomizanj an t'iwila. ² Kane genj an ti gitte onamanj kanj soo, sonjko

* 4:11 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. † 4:26 4.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.1-2.

y'a-diikida sire, ere soo a yode wo soo y'a t'umbé, y'an d'iide y'an d'eliyo a bey d'ofon zina k'Isa. ³ Manj Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki moo me Ananiyas ki-d'iili addá a Meeda siitandani ti-t'iide me, wo ki moo me ki lohito ono a Unde Kamilen, k'a t'uuyo sonko doomizá soo a kee me?» ⁴ Wo doome doomizá, aame ki ki t'owila ye wo ki t'iwila tonj manj, sonko gette k'a ti naabe aa addá i dehu. Wo de ki moo me ki d'isiyo injkino me? Naabadá k'ize gette a d'uwu ye, k'ize ulsu a Raa.» ⁵ Aame Ananiyas y'illiga ono genno manj, y'a iifiba, y'a iire tul, y'a inda. Wo kane d'ofon pay illiga genj orgiso t'anni ziida baadanj. ⁶ Injkinon manj obilagan an t'iiziga, an di nilpe, an iide, an t'elo adda muuzo.

⁷ Sanj an likke bini manj, eddi ti-t'ud'fo daa suuniyo munda wede ize. ⁸ Aame t'iina manj, Piyer y'a ti tunde, y'ede: «M'o ki ti rooti fo, ettinj sonko ere pay kun iwila doomugun ko?» Manj tod' t'a ruute, t'ede: «Eyye, ettinj sonko tode.» ⁹ Injkinon manj Piyer yi di ruute, y'ede: «Mummino me konj ti kulayi kun di-gitte onamgun kanj soo, kun di naame Unde Galmeege me? M'ollo, d'ofon iide ottibe kulayi an ti gimo kane a biza bumbu genno, an ki ti'n amba an t'ottibo kay.» ¹⁰ A kaamiki t'a iifiba, t'a iire a zonj ki Piyer, t'a inda. Aame obilagan an ti gimo ti ottibe ki kulatu manj, an t'uuna t'inda. An t'umbé, an a-t'ittibo a sirpa kulatu. ¹¹ A armika gette d'ofon pay ogiyo ti suma k'Isa wo d'ofon pay illiga tonj manj, orgiso t'anni ziida baadanj.

Donj zina k'Isa ti d'ofon k'eeni

¹² Donj zina k'Isa an d'izite suldi k'armika ti suldi d'ofon i ceeriyo eego baadanj a diine d'ofon duuru me. Kane d'ofon i ziipe addanj a Isa genj pay kanj soo, an t'ogiyso adda daabe goole wede an yi waaku daabe Salamonj. ¹³ Kane d'ofon i ki ziipe addanj a Isa ye genj, wenda ti doolo a roote taaya keyyiso ti kane umbo. Wo tonj kane d'ofon duuru genj an di'n tamma baadanj. ¹⁴ Wo onniyo ti onniyo d'ofon baadanj erayi kuuli an d'aagulu k'aagulu, an di zaapu addanj a Galmeege, an a-ti keyyiso ti kane. ¹⁵ Ti suldi k'armika d'ofon an isiyo genj, d'ofon k'eeni an ti'n sokiyo biza k'urzi ti zaadagi, ongonj a ranggayi, kono aame Piyer y'ud'fa wo undisadi ti butta tuuku ti diinayanj manj, y'a t'oonaa bee. ¹⁶ Ti geegiryagi sunni d'ofon gopponj ti Zeruzalem tonj, d'ofon baadanj an di zikito d'ofon k'eeni, ongonj siitandani an ti'n ukkita maadagi, wo kane pay genj an d'uune bee.

Donj zina k'Isa adda danggay

¹⁷ Injkinon manj mozigo goole d'ofon sedeke ti d'ofon itadi, kane genj ti diine deero siido an'ni waaku sonj Saduseyenj, kolbiso t'a

jiire eedan, an dehu d'ofon zina k'Isa an di'n dabire. ¹⁸ Aame genj an ti'n zid'fe, an di'n ibi danggay a daana ki d'ofon pay. ¹⁹ Wo a did'fo kotto manj, Galmeege Raa yi d'igibe maaleeka y'a t'ihinte boha danggay me, d'ofon zina k'Isa y'an udfde wo y'an di ruute, y'ede: ²⁰ «Kun engilo k'adda booro Boy Raa, kun an kazitoy a d'uwu taaya ki suldi pay i d'eliyo lekkiyo ere aware gettiyo.» ²¹ Injkinon manj onami an d'illiga, soggo ti soohe walak an d'ingile k'adda booro Boy Raa, an d'iise dooyiso d'uwu.

Wo yo mozigo goole d'ofon sedeke ti d'ofon k'itadi, an di wiiko deero booro Yawudiyagi an t'ugiye, kane d'ofon wolleyo k'ono k'adda siido k'Izirayel. Manj an d'igibe d'ofon i boohiyo Boy Raa an di waaku d'ofon zina k'Isa adda danggay. ²² Wo aame d'ofon an igibe an iide manj, d'ofon zina k'Isa umbo adda danggay me. Manj an di-gimo k'ume d'ofon i'n igibe, an an t'iide taaya a munda wede kane an wullo, ²³ an'de: «Kaye ay iide, ay uuney boha danggay appiya beberec, wo d'ofon boohiyo tonj kane ede. Wo aame an ay t'ihinte boha manj, kane d'ofon zina k'Isa umbo adda danggay me.» ²⁴ Aame goole d'ofon boohiyo Boy Raa ti deero d'ofon sedeke an illiga injkino manj, an di roote munda an ki suune ye a munda wede ize a tukki d'ofon zina genj me, wo an tondiso tondiso ti tuddanj baa, de aasey moo me, moo me. ²⁵ Sanj manj i d'ede wedusu y'a iido ti rabila, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo kay, d'ofon kun ti'n ibi adda danggay genj, ankenj kane adda booro Boy Raa an dooyiso d'uwu.» ²⁶ Injkinon manj kesiko goole d'ofon i boohiyo Boy Raa y'a iide ti d'uwu itadi kono d'ofon zina k'Isa y'an ti'n waako, wo an k'izo oonje ye kono an orgiso d'uwu an ti'n kakkita.

Donj zina k'Isa a daana d'ofon booro

²⁷ Aame kane d'ofon zina k'Isa genj ti Boy Raa an ti'n wiiko, an d'an t'iide ki daana deero Yawudiyagi manj, mozigo goole d'ofon sedeke y'an iise tondiso, ²⁸ y'ede: «Kaye ay un ruute, kun d'ohor, ti suma k'Isa kun dooya wenda ye. Wo ankenj kun wollo, kun ize enj moo me, d'ofon siido Zeruzalem pay kun an ti gizite, kun dehu puuzo wede enj t'a oope eedey.» ²⁹ Manj Piyer ti d'ofon zina k'Isa ongonj an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ise ki poone munda wede Raa yi dehu, sanj wede ki d'uwu kollo. ³⁰ Kune Isa kun ti y' tiike ekk'undumu, kun di y'iide, wo Raa wede ki monggidagin y'a ti y' bilde ti diine d'ofon unto me. ³¹ Raa y'a y'umbe a ammidadi, y'a ti y' ziipe Mozigo wo Wede k'Uttiyo kono y'an di kize urzi a d'ofon k'Izirayel, an di kime lekkiyadanj wo an t'oonaa tambobino k'oldikadanj. ³² Wo suldi ize genj kaye ay wulle wo ay illiga, kaye

ti Unde Kamilen ere Raa y'an ele a donj i ollige onami tonj manj.»

³³ Aame kane donj genj an illiga ono genno manj, an di-gulkuwe baadan, an dehu an ti'n t'iide donj zina k'Isa genj me. ³⁴ Wo de a diine deero Yawudiyagi genj i d'ede wedusu yonj Pariziyenj sundi Gamaliyel, yonj wede dooyiso k'oogoro Yawudiyagi, wo donj pay an yi suune yonj wede beehiye. Yonj y'a t'iiziga a diinayanj wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ki poone n'a roote genj donj enj kun ti'n addo.» ³⁵ Aame an ti'n udfde manj, y'an di ruute a donj booro, y'ede: «Zemba ki nunj donj k'Iziryael, kun elko do munda wede kun dehu kun an d'ise a donj enj me. ³⁶ Kun elke munda dokki ye, i d'ede wedusu sundi Tedas y'a-t'ize tuddi wede suma, yi d'irga duwo a itadi suma meeda pidfe. Wo yode genj an di y'iide, manj donjzi an di-tiipe wo munda genj a-ti dinge injkino. ³⁷ Aame yode genj yi t'ingile manj, i d'ize wede ti doolo sundi Ziidas, yode genj ti siido Galile. Aame deero Romenj an iiziga kaza duwo genj, y'a t'udfde ki balda wo donj baadan an di y' diine, wo yode tonj an di y'iide kay, wo donjzi an di-tiipe. ³⁸ Wo ankenj n'un di rooto, kun t'ele eggun ye a donj enj me, kun oolo an d'engile, aame suldizan donj an isiyo, wo onaman an kazita enj ettiyo t'urzi duwo manj, sanj a ohira. ³⁹ Wo aame mundazan an isiyo enj ki Raa kotto manj, kun k'aana ohiradanj ye kino me, para manj koo kun d'eyyiso Raa batum manj.»

Injkino manj kane donj booro an d'umbe a ono Gamaliyel. ⁴⁰ Donj zina k'Isa genj an an di'n gime, an an di'n ele a bey donj boohiyo Boy Raa, an di'n gusse ti dalyagi. Sanj deero an an di ruute, an'de: «Kun ohor, ti suma k'Isa kun kizita ye baa.» Manj an an d'iize. ⁴¹ Donj zina k'Isa an t'udfde ti diine deero Yawudiyagi t'ulbe unse, kono Raa yi'ni wulle kane an t'iide an dabire kono an umbe a suma k'Almasi. ⁴² Wo ti tarkuuse a eedan genno tonj, onniyo ti onniyo adda booro Boy Raa, adda boydfizan daayum an kazita, an dooyiso duwo a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa, yonj Almasi Raa yi biire.

6

Beeriyo donj dokkide k'ombo

¹ A onniytagi genj sanalliyagi k'Isa an d'aagulu k'aagulu, wo kane Yawudiyagi donj orbe ono Girek genj an kulkiso ti Yawudiyagi donj orbe ono donj k'Eber, kono mandaydazan donj orbe Girek genj a dokkide k'ombo ere daayum daayum gette, an an k'eliyo ye. ² Aame kane donj zina koomat makumu sire an illiga injkino manj, an di'n ugiye sanalliyagi k'Isa pay,

manj an an di ruute, an'de: «Derec ye, kaye ay d'ooli ti kazita k'ono Raa a duwo, ay t'ette dokkide k'ombo sey me.» ³ Genj injkino zemba ki nunj, kune batum kun beero ti diinagun donj sarat, duwo donj sundan ti moolo ki beehiye, doniyo t'Unde Kamilenj wo ti suuniyo k'ono, wo naabo ette ay an t'ela a kane. ⁴ Injkino manj kaye ay ele tuddey pay a urzi tondiyo Raa, wo a naabo kazita k'onami a duwo. ⁵ A onaman genj kane zemba pay an d'umbe eego, manj an di biire Etiyenj wede i ziipe addi pay a Raa wo doniyo t'Unde Kamilenj. An di biire sey Pilip, Pirokor, Nikanor, Timon, Parmenas wo Nikolas wede ti geeger ki Antiyos, yonj Yawudusu ye wo y'a-t'ize tuddi Yawudusu. ⁶ Manj kane genj, zemba an an d'an t'iide ki daana donj zina k'Isa, an di tunde Raa, an an di-ziipe bey ki beeko.

⁷ Injkino manj ono Raa genj adda siido Zeruzalem a-tiipe, duwo an di'n zuune, sanalliyagi k'Isa genj an d'aagulu k'aagulu, wo donj sedeke Yawudiyagi baadan an di ziipe addan a Isa pay.

Seedu k'Etiyen

⁸ Etiyen genj Raa yi di y'uune ti beeko, wo yi-d'ele toogo k'isiyo suldi k'armika baadan ti suldi donj i ceeriyo eego a diine donj duuru. ⁹ Wo i d'ede kuuli miibi an guune jikisi ti yode. Ti diinayanj donj ongonj Yawudiyagi donj ti geeger Sirenj wo ti Alegzandire, kane genj ti diine donj adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an yi waaku «boy bulagi an an iize», wo donj ongonj Yawudiyagi donj ki siido Silisi ti Aazi. Kane pay an d'iise niikiyto ti Etiyen. ¹⁰ Wo de an ki d'iine kersiyadi ye a suuniyo k'ono ere Unde Kamilenj ti ele genj me. ¹¹ Injkino manj kane genj an d'iwila duwo kono an di roote: «Kaye ay y'illiga yi ruute ono donj ki kalda k'oogoro Muusa ti suma Raa.» ¹² A donj duuru an an t'elite ono wo a donj i dokkiyo Yawudiyagi ti donj suuniyo k'oogoro Yawudiyagi pay, wo kane donj pay genj an d'iiziga tukki Etiyen, an di y' ziida an di-t'iide ki daana deero booro Yawudiyagi. ¹³ Wo a daana kane genj an di wiike donj lohito k'ono pay, an'de: «Wede enj daayum yi kalda Boy Raa wo oogoro Muusa, ¹⁴ kono ay y'illiga yi ruute, Isa wede ti geeger Nazaret genj y'a-kossita ti Boy Raa wo dooyiso ere Muusa y'in ele gette y'a ti-kima ti doolo.» ¹⁵ Aame genj donj duuru pay i-guune adda boy goole ki booro genj, an di y' wolliso Etiyen tebenj, wo ume k'edayi i-tooriyo aa ume k'eda maaleeka.

7

Etiyen a daana donj booro

¹ Injino man mozigo goole don sedefe y'a tunde Etiyen, y'ede: «Onaman an rootiyo a tukki kee gen d'erec ko?» ² Etiyen yi di'n gime onami, y'ede: «Maawi ki nun, zamba ki nun, kun ollo bee. Aame Ibirayim yi lekkiyo botto a siido k'ehiyadi sundutu Mezapotami, wo ki poone y'a engila ki geeger ki Aran gen, Raa goole a jiire yi di gize tuddi, ³ wo yi di ruute, y'ede: "Ki t'oozo ki oolo siidada, wo don boozá k'a engilo ki siido ere san man n'a di kizey*." ⁴ Injino man Ibirayim y'a t'iiziga, y'a t'udde ti siido Kalde, y'a ingile yi lekkiyo a geeger ki Aran. Wo bini meegi y'inda man, san Raa y'a-di t'uido ki siido ere anken kun di lekkiyo ankenno ettiyo. ⁵ Wo de Raa yi di ruute munda wede yi di t'ela, y'ede: "Siido ette n'a-t'ela a kee wo k'eda k'inniza, an di lekka adda." Wo aame gen Raa yi-k'ele ume boolon suma y'a-koone ton umbo a siido ette, wo ki sirwe ulo k'addi ton umbo Raa yi-k'ele ye". ⁶ Man Raa yi ruute sey, y'ede: "Ita k'inniza an di lekka a siido torgagi, an di'n isa bulagi, an di'n dabira ozzinagi meeda pide. ⁷ Wo kane duwo don i'n isa bulagi gen, nun Raa n'a deka booro a eedan. Wo san kane ita k'inniza gen t'umayan an t'oozigo, an t'etto kenno, an oo d'ottila". ⁸ Aame Raa y'a ti dinge onami injino man, y'a gitte taasuwa ti Ibirayim, wo munda wede i-kaza taasuwa gen, waldu ponde. Injino man Ibirayim a uli Isaaka yi di wilda ponde, aame yi y'ehe i iide onniyo gessire man. Injino kay Isaaka yi di wilda ponde a uli Yakup, wo Yakup y'an di wildite ponde a innizi kane koomat makumu sire mongidagin gennoS.

⁹ Mongidagin inni Yakup gen an gulbiki ti leemadan Yusup, an di y'iwila aa bule, wo don i y'iwila an di-t'iide siido Misir. Wo Raa daayum ti yode, ¹⁰ dabaradi yi di ti buuye pay. Yi d'ele suuniyo k'ono, lekkiyadi yi di ti t'ize unse a daana Parahon mozigo ki siido Misir. Injino man Parahon y'a ti y'ziipe wede goole ki siido Misir, wo boozu ton yi-d'ili a beezi pay. ¹¹ Bini man i d'ize mosogo baadan adda siido Misir pay, wo a siido Kanahan pay. Duwo an di dibire baadan, wo mongidagin munda an t'oomi ton umbo. ¹² Aame Yakup y'illiga a Misir omba ede man, y'a igibe mongidagin an an d'owilo, gette ettiyadan ere ki poone. ¹³ Aame

yi'n igibe ki sirwe sey man, Yusup y'an t'iidiba itadi a zembadi an di y'zuune. Wo Parahon ton ita maawi Yusup a Kanahan y'a ti zuune pay. ¹⁴ Injino man Yusup y'a igibe, y'a-waako meegi Yakup ti don boozu pay, kane ada sarat makumu paat. ¹⁵ Aame Yakup y'illiga man, y'a t'iiziga ti don boozu pay, y'a ingile Misir an di likko bini man, y'a inda ti innizi pay kane don mongidagin me. ¹⁶ Wo nundanzan* an di ziko ki Sisem, an t'ittiba adda muuzo ere Ibirayim y'iwila ti sonko a bey k'inni k'Amor a Sisem†.

¹⁷ Ozzinagi ti ozzinagi man donzin an d'iigila baadan a siido Misir me, wo peedo ton t'iide ere Raa y'a-ti dange ono don yi ruute y'aasa a Ibirayim. ¹⁸ San man i-gili mozigo ti doolo a Misir me, wo yon gen yi ki suune ye urzi Yusup me. ¹⁹ Mozigo gen donzin yi ti'n digge, wo mongidagin y'anni dibire, yi'n isiyo ki toogo innizan an d'ooliyo an t'unto‡. ²⁰ Aame gen Muusa an ti y'ehe, yon ulo demilen, majjaane a daana Raa, an di y' mudda kan ombide tere ado adda boy meegi. ²¹ Aame an k'aane ombidayi ye man, an t'umbe, an di ziipo paate, wo san uto Parahon t'a y'uune, t'a t'umbe a tode, t'a yi mudda aa ulutuS. ²² Muusa gen an ti y' duuye a suuniyo ere pay ki don Misir. Y'a t'ize wede i suune rootiyo k'ono wo toogo a naabo pay.

²³ Muusa i iide ozzine ada pide man, i-d'iide elkiyo y'a ette, y'a wollo zembadi don k'Izrayel. ²⁴ Man y'a ingile, y'iide'n yi woliyo wede Misir yi isiyo ulsu a wede soo ti diine zembadi, man y'a-y'uube, wo yi di ti duuze, wede Misir gen y'a y'iide. ²⁵ Y'ize injino gen y'elkiyo zembadi don k'Izrayel an d'elka Raa yi dehu y'an utte t'urzi yode, kacinj umbo an ki zuune ye. ²⁶ San soggo sey man, yi d'uune don k'Izrayel sire an deyyiso, wo yi dehu y'a ti'n t'okkiye an di lekke ti toose. Injino man y'an di ruute, y'ede: "Zamba ki nun, kune'n zamba ye ko? De ki moo me kun isiyo ulsu ti tuddugun me?" ²⁷ Wo wede i isiyo ulsu a leemadi gen y'a gibira Muusa, wo y'ede: "Kee i ki ziipe mozigo wo wede dekkiyo booro a tukki kaye wee? ²⁸ Kunun ki dehu k'a ni t'iide aa loho k'iide wede Misir ko?" ²⁹ Aame Muusa y'illiga injino man, ti siido Misir y'a t'umbe, y'a ingile ki siido Madiyan, yi lekkiyo angenno, a siido gette yi d'ehe inni kuuli sire*.

* 7:3 7.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1. † 7:5 7.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 11.31; 12.4.7; 13.15; 15.18; 17.8. ‡ 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13-14 wo Egzod 3.12. § 7:8 7.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.10-14; 21.4. * 7:16 7.16 Nundanzan: I-kaza nundani sire danjal ki Yakup wo ki Yusup. Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.7-13; Zozuwe 24.32. † 7:16 7.16 Taaya Yusup kun ti t'ooone adda mattup ki Zenez 37.1-36; 39.1-47.12. ‡ 7:19 7.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.7-16. § 7:21 7.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.1-10. * 7:29 7.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.11-15,21-22; 18.3-4.

³⁰ Adda siido gette Muusa yi likke ozzine ada pife. San onniyo soo man yon adda balda goppon ti makkolo sundutu Sinayi, maaleeka ki Raa yi di gize tuddi adda beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala. ³¹ A munda k'armika Muusa yi wulle gen, y'a ziida giggiri. Wo y'a d'iide goppon, y'a wolle koduwo, y'a iide man y'ollige golla Galmeege Raa, t'ede: ³² "Nun Raa ki mongidaga, Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup." Muusa orgiso t'a yi ziida baadan, y'a iise nonjirso, yi k'aane yi k'ambe edayi, y'a ki wolle munda genno ye. ³³ Injino man Galmeege yi di ruute, y'ede: "Tobiyaga ki t'oddipo kono ume wede kee k'ohire en, yon kamilen ki nun Galmeege. ³⁴ Derec, ni wulle dabar ki donzo a siido Misir te, n'illiga soopiytadan te, wo nun n'iido'n kono n'an adde. Anken k'edi, n'a-k'agiba ki siido Misir."»

³⁵ San Etiyen y'a ruute sey, y'ede: «Yode Muusa wede don k'Izirayel an di y' giigira, an'de: "Kee wee wee i ki ziipe mozigo, wo wede dekkiyo booro me?" Gen san Raa batum y'a y'igibe, y'a t'ize mozigayan, wo y'a t'ize wede k'addiyadan. Raa yi y'igibe t'urzi maaleeka wede an ikkima adda k'undumu gozzibor genno. ³⁶ Yode Muusa gen y'an udfdo don k'Izirayel ti siido Misir, t'urzi k'isiyo suldi don i ceeriyo eego ti suldi k'armika adda siido Misir batum, wo son aame kane an doopide Bar Teezowo, wo aame kane adda balda ozzine ada pife. ³⁷ Yode Muusa sey y'an di ruute a don k'Izirayel, y'ede: "Raa yi d'adda ti diine zembagun nebi aa nuuno." ³⁸ Wo aame don k'Izirayel an t'ugiye a balda ton man, yode Muusa sey a guune a diine mongidagin ti maaleeka me, yode gen yi di rootiyo a Muusa t'ekki makkolo Sinayi. Injino yode Muusa sey yi-t'ollige ono Raa don i d'eliyo lekkiyo, y'in d'ettiyo y'in di kaza. ³⁹ Wo mongidagin an ki d'illiga ye onami me, an di y' giigira, wo adda k'addan an dehu an di-kime ki siido Misir. ⁴⁰ An i-di ruute a Aron, an'de: "K'in okkon raayagi a ozira a daanadin, kono in ki suune ye munda i iide a yode Muusa wede y'in di'n udfdo ti siido Misir me." ⁴¹ Injino man an onniytagi gen an d'ikkima ulo buru go longusizan, man an i d'ele sedeke a yode gen me, ulban unse an d'ize tarnaape a naabo ere an ize ti beezan gette. ⁴² Wo Raa y'an gime dar y'an di'n iili, an d'ottilso

a moldali a kandaane, aa an riije ti kaaga adda mattup ki nebiyagi, an'de:

"Kune don k'Izirayel no, gen a nuuno dey ko kun izite sedeke ki seydi wo sendikagi don ongo kun izite, aame kune adda balda ozzine ada pife gen me? Aha, a nuuno ye.

⁴³ Kune kun zirke boy golmodo ki raayusu sundi Molok,

wo ti mooliso ere ki raa wede sundi Repan. Kane suldi gen kun ikkima ti beygun kono kun an d'ottile.

Injino man nun n'un ti'n limma bini siido Babiloon, wo ti Babiloon gen ki daana sey."»

⁴⁴ Etiyen y'a ruute sey, y'ede: «Adda balda gen mongidagin an d'ede Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, i-boohiyo suldi don ki taasuwa ere Raa yi gitte ti donzi. Boy gen Muusa y'a t'ikkima aa Raa yi ruute y'aase. Y'a t'ikkima a-t'iide a munda wede yi wulle i-iide aa suniye. ⁴⁵ K'ita man mongidagin an d'iili Boy Raa wede an ikkima ki golmodo gen a injizan, an t'umbo ti kane aame gen Zozuwe wede dokkiyadan, y'an d'an d'aaho ki siido ere ita don'tu Raa yi'n ilmi ti daanadan. Gen injino Boy Raa gen y'a likke adda siido gettiyo bini moziko ki Dawut. ⁴⁶ Dawut y'a uune beeko ti Raa, man Dawut y'a tunde Raa, yi d'ooziga boy a Raa ki Yakup. ⁴⁷ Wo min a ki t'ize ye, a t'iiziga Boy Raa uli Salamon. ⁴⁸ Wo Raa goole a jire pay gen, yon yi ki lekkiyo adda boy wede duwo an oozige ye, aa Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi soo:

⁴⁹ "Galmeege y'ede: Kandaane aa ume wede ni-konso,

ni lekkiyo wo siido aa ume wede ni d'obe zond'o ni puukiyo.

De kune boy min wede tuuku me, kun o ooziga,

wo aame tuuku n'a lekka adda me?

⁵⁰ Suldi pay en i zippe nun ye ko?"»

⁵¹ Etiyen y'an di ruute don booro sey, y'ede: «Kune don i koogire Raa, kune don sukkiya kun ki ziipe addugun a Raa ye, kun t'udde aa maawugun koyok, daayum kun koogire Unde Kamilen. ⁵² Ti kaaga maawugun nebiyagi pay an di'n dibire, wo an di'n iide kane don i gizite ti poone aaniya k'Almasi yon ki diine gen me. Wo aame onniyo t'iide man, yode ton kun di y' giigira, kun di y'iide. ⁵³ Raa y'un d'ele

† 7:34 7.34 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.1-10. ‡ 7:36 7.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.14; 7.3; 14.21

wo Nombire 14.33. § 7:37 7.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15,18. * 7:38 7.38 Kun wollo adda

mattup ki Egzod 19.1-20.17 wo Deeterenom 5.1-33. † 7:41 7.41 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.3 wo Egzod

32.1; 32.2-6. ‡ 7:43 7.43 Kun wollo adda mattup ki Amos 5.25-27. § 7:45 7.45 Kun wollo adda mattup ki Egzod

25.9,40 wo Zozuwe 3.14-17. * 7:46 7.46 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.1-16. † 7:47 7.47 Kun wollo adda

mattup ki 1 Mozagi 6.1-38. ‡ 7:50 7.50 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.1,2.

oogiradi t'urzi maaleekiyagi, wo kune kun a-ki t'izire eego ye.»

Tówwo k'Etiiyej

⁵⁴ Aame d'oj booro an illiga Etiiyej yi ruute injino man, an di-gulkuwe baadan, an d'ahutu bokimo. ⁵⁵ Wo yo Etiiyej òniyo ti Unde Kamilej y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane man, y'a wulle toore daryika Raa wo Isa yi t'ihira a ammade Raa. ⁵⁶ Y'a ruute, y'ede: «Kun ollo kay, ni woliyo kandaane i t'ihina wo yoj wede an y'ehe aa ulo wede gej yi t'ihira a ammade Raa.» ⁵⁷ Kane an illiga injino man an zid'fe òlle baadan, kuwwagan an aa ti njiiye, kono an k'olliga onami ye. Man an d'iiiza pay kan soo ki tuddi. ⁵⁸ An di y'ziida t'adda geeger, an di y'ud'fe paate, an di y'iise kakkisa ti monjali ki tówwadi. Kane d'oj i wulle wo illiga gej, kallagan deero an t'id'dipe, an t'ibi sirpa k'ulo obulsu sundi Sool. ⁵⁹ Aame an yi kakkisa gej, Etiiyej yi tondiyo Raa, y'ede: «Galmeega Isa, ki t'ambo undò.» ⁶⁰ Sanj y'a iire ti zibbaní, wo y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Galmeega, a oldikadan ette k'an t'iso tambobino.» Aame y'a ti ruute injino man, y'a-t'ihe.

8

^{1a} Wo Sool onamanj soo ti d'oj iide Etiiyej me.

Sool ti d'oj ogiyo ti suma k'Isa

^{1b} A onniyo gettiyo batum òwo an di'n iise dabirsa baadan ki d'oj ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem. Kane pay gej an di-tiipe k'adda siido Ziide ti Samari, a Zeruzalem i d'uupe d'oj zina k'Isa siidan. ² D'oj i seedu urzi Raa zakidi gej an t'ittiba Etiiyej me, wo an d'ile baadan a untadi gette. ³ Wo ki yode Sool man yi dehu y'an ise umbo d'oj ogiyo ti suma k'Isa me, yi d'ettiyo boy ti boy, yi di'n dehu ti ti'n seddu kuuli erayi, yi ti'n obe danggay.

Pilip yo a Samari

⁴ Kane d'oj i-tiipe gej, an d'ettiyo borko ti borko an di kazita Rabila Majjaanawa. ⁵ Gej injino Pilip y'a t'iide k'adda geeger meeda ki siido Samari, y'a iise kazita rabila k'Almasi Raa yi biire a d'oj siido gettiyo. ⁶ Kane d'oj siido gette pay an zaapu kuudan tak a ono d'oj Pilip y'an kazita gej me, kono an illiga wo an woliyo t'edayaj suldi k'armika d'oj y'isiyo gej me. ⁷ Injino man siitandani an t'uddite ti tukki d'oj k'eeni baadan ti òllite ere ti golla awwa. Wo d'oj baadan runguuyun, ongon an denkiso, pay an d'uune bee. ⁸ Injino man d'oj geeger pay gette ulban unse baadan.

⁹ Aame gej i d'ede wedusu adda geeger gette sundi Simo, yoj kombide ti kaagine wo a d'oj siido Samari gej y'an d'isiyo suldi k'armika, kane pay an seedu giggeran. Y'a-t'ize tuddi aa wede i-d'ede toogo. ¹⁰ Kane òwo pay iise ti injisi bini d'oj deero gej, an di y' daaniya telele, wo an d'eesiyo: «Wede en i-d'ede togo Raa, ere an ti waaku "toogo a jiiire baadan" gettiyo.» ¹¹ Ti kaagine Simo ti kombidikadi gette, yi d'isiyo suldi k'armika òwo an seedu giggeran, injino an di y' daaniya telele. ¹² Wo anken Pilip y'iide y'an gizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo ki suma k'Isa Almasi. Injino man erayi kuuli pay an d'umbe wo an ti'n zuyye batem. ¹³ Aame gej yode Simo batum ton, y'a ziipe addi a Isa wo an ti y' zuyye batem, y'a ziida ita Pilip. Wo aame yi wulle suldi k'armika baadan ti suldi d'oj i ceeriyo eego d'oj Pilip y'isiyo genno man, y'a ziida giggeri.

¹⁴ Aame kane d'oj zina k'Isa a Zeruzalem an illiga d'oj siido Samari an'ni ziida ono Raa bey sire man, an an d'igibe Piyer ti Zan. ¹⁵ Aame an iiney a Samari man, an tunde Raa a kane Samariten d'oj i ziipe addan a Isa kono Raa y'an t'ele Unde Kamilej. ¹⁶ Wo aame gej Raa yi-k'ele Undi ye botto a wenda me, an'ni suyyiso batem ti suma Galmeega Isa danjal. ¹⁷ Injino man Piyer ti Zan an an di ziipe bey a eedan wo an d'uune Unde Kamilej. ¹⁸ Aame Simo yi wulle Unde Raa ti òwo a tukki d'oj gej t'urzi d'oj zina k'Isa an an ti ziipe beezan a eedan man, yi dehu y'an t'ele sonko a Piyer ti Zan me. ¹⁹ Wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo gette kun o eeli kay kono n'a zaape bey a tukki òwo, an t'ooone Unde Kamilej.» ²⁰ Man Piyer yi di ruute, y'ede: «Kee ti sonkadá pay Raa y'unni dagga, kono k'elkiyo ti sonkadá gette k'aane ki t'owila munda wede Raa y'eliyo ti mozuwo me. ²¹ Adda naabadey ette kee adda ye, aggadá umbo ti kaye me, kono a òwana Raa biza k'ulbá ki diine ye. ²² Ki-kama lekkiyadá, naabadá ere oldo gette ki t'oolo, wo k'a tondo Raa koo y'ay t'isa tambobino man a elkisadá ere oldo gette. ²³ Nun ni woliyo man kee addá i-k'aadumu a suldi enj me, wo kee òlle k'oldiko.» ²⁴ Injino man Simo y'an di ruute, y'ede: «I tondo Galmeega kune batum kono nun me, kono munda wede kun rootiyo gej oo ki d'aana ye.» ²⁵ Sanj man Piyer ti Zan gej an an t'iide taaya a òwo, a munda wede kane an wulle a urzi k'Isa, wo an di gizite Rabila Majjaanawa a borkiyagi baadan ki siido Samari.

Pilip ti wede ti siido k'Etiiyopi

²⁶ Saŋ maaleeka ki Galmeega Raa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'urzi wede ki d'andí, urzi wede ti Zeruzalem i d'ambu geeger Gaza, urzi geŋ yon t'adda balda.» ²⁷ Injino maŋ kesiko Pilip y'a t'iiziga, y'a ingile, yi sooru sooru. A sooruzi gette yi wolloyo bibiraw wedusu a daanadí. Wede'ŋ geŋ yon wede goole wo kokkiso ti siido k'Etiiyopi, yi naabiya ti Kandas mohita k'Etiiyopi, wede yeeriyo korbite tode, yi t'iide Zeruzalem ottilso a Raa. ²⁸ Konso adda puusadí yi-kime ki siid'adí, wo yi gariya mattup ki nebi Ezayi. ²⁹ Unde Raa ti di ruute a Pilip, t'ede: «K'a naara, ki y'oonoy wede puus geŋ me.» ³⁰ Maŋ Pilip y'a-niire, y'iide'ŋ y'a yi ziida wede suma adda puusadí geŋ me, y'ollige yi gariya mattup ki nebi Ezayi, maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Ki gariya geŋ, munda ki yi suuniyo d'ey ko?» ³¹ Wede yi di'n gime onamí, y'ede: «De n'a suune mummino, wenda y'a ki'n ziipe urzi ye maŋ?» Maŋ wede yi di ruute Pilip, y'ede: «K'edi, k'a ti koli adda puus, k'a-koono a sirpa nuuno.» ³² Enno ume wede yi gariya an riije ti kaaga adda mattup ki Raa me:

«Yon aa damu wede an arkudu ki t'owwo, wo aa ulo ki damu wede an dekkiso ilali wo yi ki moolo ye,

injino kay yode tonj bizi yi k'ihina ye.

³³ An di-d'ele sukuyagi, d'erec ki yode an i-ki t'ele ye,

wee wee a roota suma k'inñizi me,

lekkiyadi a siido an i-ti dikke*.»

³⁴ Wede suma geŋ y'a tunde Pilip, y'ede: «Kee k'ollo do, nebi yi rootiyo injino t'aaye ti yode batum kunun, ti wenda doolo ko?» ³⁵ Injino maŋ Pilip y'a t'ihina bizi, wo t'urzi gariya mattup gette yi di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa. ³⁶ An iide kee maŋ, an d'uune ahu. A ume geŋ wede suma y'a ruute, y'ede: «Ki wollo kay enj ahu, de moo sey aa biite k'a ti'n suyye batem me?» [³⁷ Pilip yi di ruute, y'ede: «Aame kee ki ziipe adda'ŋ pay a Isa maŋ, n'a ki ti suyye batem.» Maŋ wede yi di'n gime onamí, y'ede: «N'umbe, Isa Almasi yon Ulo Raa.»] ³⁸ Injino maŋ Pilip yi di ruute a wede tuuliyo, y'ede: «Puusadá ki-t'ohor.» Maŋ Pilip kane ti wede suma an di-d'iige t'ekki puus me, an di-d'iige k'adda k'ahu, Pilip y'a ti y' suyye batem. ³⁹ Aame an t'udde t'adda k'ahu maŋ, Unde Galmeega t'a ti y' nukkiide Pilip me. Wo yo wede suma geŋ yi ki y' wulle ye baa, injino y'a ingile ki daanadí ti unjuwo. ⁴⁰ Wo yo Pilip yi wolloyo'ŋ yo a Azot, maŋ yi d'ettiyo geeger ti geeger, yi kazita Rabila

Majjaanawa adda geegiryagi pay bini y'a d'iiney Sezare.

9

Sool ti Isa

¹ Wo aame geŋ Sool yi dehu daayum y'a dabire wo y'a t'iide sanalliyagi ki Galmeega. Injino maŋ y'a iide, y'a uuney mozigo goole donj sedeke ² kono yi di t'ele mattup. Wo ti mattup gette y'a t'oonoy deero boydi donj Yawudiyagi ge dooyiso a Damas, wo aame donj i daaniya urzi wede aware ki Galmeega kuuli ti erayi ede maŋ, y'a ti'n sedfo y'an d'an t'etto ki Zeruzalem, an di'n obey dangay.

³ Aame yi uune mattup maŋ, y'a ingile ki Damas. Y'izire kee y'iiney goppon ti geeger maŋ, a kaamiki i d'iigo toore ti kandaane, wiliŋ a tuure a tukki yode. ⁴ Y'a ire a siido wo y'ollige golla ti rootiyo, t'ede: «Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?»

⁵ Maŋ Sool y'a tunde, y'ede: «Galmeega, de kee wee wee?» Maŋ golla gette t'a ruute, t'ede: «Nunj Isa wede kee ki di y' dabirsa. ⁶ Wo ki t'oozo, k'engilo k'adda geeger, anŋen an aa di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me.» ⁷ Wo kane donj ti Sool soo geŋ an t'ihira, munda an di roote an ki suune ye, orgiso t'anni ziida kono golla an di-t'ollige wo wenda an ki y' wolloyo ye. ⁸ Maŋ Sool y'a t'iiziga, edayi kargigal wo i ki wolloyo ye. Aame geŋ donj iide ti yode an i ziida beezi, an ti y' dukke k'adda geeger Damas. ⁹ Onniyo ado Sool edayi i ki wolloyo ye, wo yi lekkiyo daa k'ombo daa sofo.

Sool edayi i t'ihina

¹⁰ A Damas geŋ i d'ede wedusu sundi Ananiyas, yode geŋ sanallusu k'Isa. I-d'iide munda aa suniye Galmeega yi di gize tuddi, wo y'a yi wiike, y'ede: «Ananiyas!» Maŋ Ananiyas yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmeegó, nunj enno n'ollige.» ¹¹ Galmeega yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'addo ti urzi wede an yi waaku urzi delege, ki t'odoy adda boy Ziidas, k'a tondoy wede ede sundi Sool ki Tarsi. Ankenno yi tondiyo Raa, ¹² wo adda munda i-iide aa suniye geŋ y'a wulle wedusu sundi Ananiyas, yon y'i-t'iide di yode, yi di ziipe beezi a edayi, maŋ edayi a t'ihina.» ¹³ Wo Ananiyas yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmeegó, wede enj rabiladi ni t'illiga, donj baadan an ruute a suldi donj ulpi pay y'isiyo a donzá a Zeruzalem me. ¹⁴ Wo deero donj sedeke an i ele mattup y'a-sedde donj i tondiyo ti suma kee a enno, geŋ injino y'iido kenno me.» ¹⁵ Wo de Galmeega yi di

* 8:33 8.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.7-8.

ruute, y'ede: «K'odo, ki y'oonoy wede geñ me, kono nuñ ni y' biire, n'a-y'isa wede a kiza sundó a ñuwo ñon Yawudiyagi ye, a mozagan wo a ñon k'izirayel. ¹⁶ Wo nuñ batum ni di kizita suldi ñon pay y'a dabira kono sundó.» ¹⁷ Injino mañ Ananiyas y'a t'iiziga y'a ingile, y'iiney mañ yi-t'iide adda boy Zidas, Sool ñon adda. Y'iide'ñ yi di ziipe beezí a yode wo yi di ruute, y'ede: «Sool leema ki nuñ, Galmeega i n'igibo me, yode Isa wede y'a di gize tuddí aame kee a urzi k'ettiyo keñno, yi n'igibo ki tukki kee kono edayá a wolle sey, wo Raa yi-ki ti k'one t'Unde Kamileñ.» ¹⁸ A kaamiki gangiragi aa ki puuni a iise soldite ti edayí, mañ edayi a iise wolliso sey. Y'a t'iiziga, wo Ananiyas y'a ti y' zuuye batem. ¹⁹ Sañ yi d'iimi, toogadi t'a iido.

Sool yo a Damas

Sool y'a likke onniyo miibi ti sanalliyagi k'Isa a Damas me. ²⁰ Wo tin geñ miñ y'a iise kazita baa adda boydi ñon Yawudiyagi ge dooyiso, yi d'eesiyo: «Isa yon Ulo Raa.» ²¹ Kane ñon pay i y'ollige geñ an zidfa giggerañ, wo an di rootiyo diinayan, an'de: «Eñ miñ yo wede i-dabirsa baadan kane ñon i tondiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem ye ko? Wo ettiyadi keñno ette y'iido'ñ toc miñ sed'fuzañ, wo y'an di'n t'eley bey deero ñon sefeke ye ko?» ²² Yo Sool a kazita k'onamí geñ, i di t'ele toogo yi kazita i ceeriyo ki ceeriyo t'addi pay, y'an di rootiyo kereñ Isa yon Almasi Raa yi biire. Injino kane Yawudiyagi ñon i lekkiyo a Damas geñ, an i di roote munda an ki suune ye.

²³ Sañ bini mañ kane Yawudiyagi geñ, kanj soo an di-ruute ti diinayan ki tówwadí Sool me. ²⁴ Injino a rootiyadan gette wedusu yi di gize a Sool me, kono kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddañ, an di boohiyo boha bumbiyagi geeger onnu wo didfo kono Sool y'udfa mañ ki tówwadí. ²⁵ Injino mañ onniyo soo a didfo, kane sanalliyagi Sool an di-t'iide, an ti y' ziipe adda gedde, an ti y' zuuye ti waaya monjali ti nee.

Sool yo a Zeruzalem

²⁶ Sañ ti Damas geñ Sool y'a iiney Zeruzalem. Aame y'iiney mañ, y'a dihe y'a di keyye ti sanalliyagi k'Isa. Wo kane pay an orgiso a yon me, kono an k'ambu ye ki kotto yi t'ize sanallusu k'Isa me. ²⁷ Injino mañ Barnabas y'a i iyye, y'a ti y' wiike, wo y'a-di t'iide k'ume ñon zina k'Isa. Aame geñ y'an t'iide taaya mummino Sool yi wullo Galmeega aame yo a urzi ki Damas me, mummino Galmeega yi ruutito me, wo sonj mummino Sool yi gizito ti suma

k'Isa daa k'orgiso a Damas me. ²⁸ Injino mañ t'ume geñno Sool y'a-t'iide ti kane a Zeruzalem, an d'ambu keñno keñno kanj soo wo yi kazita ti suma Galmeega daa k'orgiso. ²⁹ A kane Yawudiyagi ñon orbe ono Girek ton y'an di kazita wo yi niikiyto pay ti kane me, wo kane an di dihe urzi ki tówwadí. ³⁰ Aame kane zemba ñon i ziipe addañ a Isa geñ an illiga injino mañ, Sool an di d'ingile ki geeger Sezare, wo an ti y' diipida y'a ingile ki geeger Tarsi.

³¹ Injino mañ kane ñon ogiyo ti suma k'Isa a siido Ziide, a siido Galile wo a siido Samari pây geñ, an di lekkiyo ti toose. Kane an t'ize ñon toogo a urzi Raa, an di lekkiyo ti ottilso a Galmeega, wo Unde Kamileñ ti di'n noogiyo an d'aagulu k'aagulu.

Piyer ti Ene

³² Aame geñ Piyer daayum yi sooru adda siido pay, yi d'ambu keñno keñno. Onniyo soo mañ y'a t'iide wolliso ki ñon ki Raa i lekkiyo a geeger Lidda. ³³ A ume geñ i d'ede wedusu sundí Ene yon runguny, ozzine gessire yi lekkiyo moone ekk'onjali. Aame Piyer y'iiney a ume geñno mañ, wede geñ yi y'uuney, ³⁴ wo yi di ruute, y'ede: «Ene, Isa Almasi y'a ele bee. Ki t'oozo'ñ, kee batum ki t'olbo suldi moonizá me.» A kaamiki Ene y'a t'iizi, y'a t'ihira. ³⁵ Aame kane ñon pay a geeger Lidda wo a bere ki siido Saron geñ an wulle injino mañ, an di-gime lekkiyadan a urzi Galmeega.

Piyer ti Tabita

³⁶ I d'ede erewo adda geeger Zoppa tod'te sanallawa k'Isa, sundutu Tabita (i-kaza Dorkas* t'ono Girek). Tode gette a ñuwo t'an isiyo beehiye, ñon umbadan ton t'an d'eeliyo munda me. ³⁷ Aame Piyer yon daayum a geeger Lidda geñ, Tabita gette ti t'iire eeni wo t'a inda. T'inda mañ an ti-zuuye, nuune an ti y' gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú, an ti y' duwwe. ³⁸ Lidda gette goppon ti Zoppa me, kane sanalliyagi k'Isa a Zoppa an illiga Piyer yon angenno mañ, an d'igibe kuuli sire an i di ruuto, an'de: «Leema ki nuñ k'ayn'olliga mañ, k'edi kesiko, in t'ette di kaye.» ³⁹ Piyer y'a t'iiziga, kesiko y'a ingile ti kane. Aame y'iiney mañ, kane an di ti gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú. Kane mandayfayi pay an di y'uuna ti zumari a edayan, wo an i di kazita kallagi ñon Tabita ti giniti aame t'a t'inda botto. ⁴⁰ Piyer y'an di ruute a ñuwo an t'adde t'adda boy. An t'udde mañ, yo y'a-dikke, y'a iise tondiyo Raa. Sañ mañ y'a-gime edayi k'ume nuune, wo y'a ruute, y'ede:

* 9:36 9.36 Suma Dorkas t'ono Girek i-kaza ahisa.

«Tabita konj mi t'oozo'ŋ.» Manj t'a t'ihina edatú, wo aame ti wulle Piyer manj, t'anguune. ⁴¹ Piyer yi ziidá beytú t'a-t'iiziga, manj mandaydayi ti d'ŋon ki Raa ongonj y'anni wiiko, wo y'an ti-gize an di wulle tod' ti lekkiyo zeere. ⁴² Injkinó manj d'ŋon pay adda geeger ki Zoppa an d'illiga rabila gette, wo d'ŋon baadan an di ziipe addan a Galmeeega. ⁴³ Wo a Zoppa genj Piyer y'aa likke onniyto baadan di wede k'odige golmidagi sundí Simo.

10

Korney ti Piyer

¹ I d'ede wedusu sundí Korney, yi lekkiyo a geeger Sezare. Yonj goole ki asigiryagi meeda ki Romenj, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundan «Italiyenj». ² Wede genj yonj yi seedu urzi Raazi zakidí, yode ti d'ŋon adda boozi pay an ottilso a Raa. Yawudiyagi d'ŋon an k'ede munda ye tonj y'an d'isiyo beehiye, wo yi tondiyo Raa daayum. ³ Injkinó manj onniyo soo a peedo lohe Korney i-d'iido munda aa suniye. Y'a yi wulle kereŋ maaleeka Raa me yi d'iidiba itadí, yi d'ettiyo di yode wo y'a yi wiike, y'ede: «Korney!» ⁴ Wo yonj yi di y' wolliso maaleeka teben, manj orgiso t'a yi ziidá wo yi di ruute, y'ede: «Galmeeega, de moo me?» Maaleeka yi di ruute, y'ede: «Kee tondiyadá Raa y'illiga ti beehiyo ere k'isiyo a dúwo te, injkino yonj yi ki k'elkiyo. ⁵ Wo ankenj ki agiba dúwo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundí Simo, sundí soo te Piyer, y'a etto. ⁶ Yo wede genj torgusu yi lekkiyo di wede sundí Simo kay, wede k'odige golmidagi, boozi a biza bar.» ⁷ Aame maaleeka wede i ruute a Korney genj y'ingile manj, Korney yi wiiko d'ŋon sire ti diine d'ŋon naabadi, wo asugursu soo wede i seedu urzi Raazi zakidí, ti diine k'asigiryagi. ⁸ Korney y'an t'iide taaya a munda wede ize, sanj y'an igibe ki Zoppa.

⁹ Injkinó manj kane an d'ingile, soggó tonj kane daayum a urzi gopponj an a-t'ette ki Zoppa, wo peedo t'ize diine. Injkinó a peedo gettiyo batum, Piyer y'a-ti gili t'ekki boy t'awwa, y'a tonde Raa. ¹⁰ Aame genj mosogo t'a yi ziidá, yi dehu yi d'oomi. Koore an i-d'isa ombo genj, i-d'iido munda aa suniye, ¹¹ wo yi wollioyo'ŋ kandaane a t'ihina wo munda aa bojjo goole ket-tiso a bohani pife, i-deegu ki siido aa dara. ¹² Wo adda k'addi i d'ede ita seydi d'ŋon zondan pife pife, ita seydi d'ŋon i morkimso a siido wo ita k'embi d'ŋon oppiyo a kandaane pây. ¹³ Aame genj y'a illi golla ti di ruute, t'ede: «Piyer, ki t'oozo'ŋ! Seydi enj ki soddo, k'a t'óodo, k'a t'aada.» ¹⁴ Wo Piyer y'a ruute, y'ede: «Galmeeegó

aha! Nunj munda wede k'ombo ulu, yonj ganigi a daanadí genj kanj soo tonj ni k'iimi ye.» ¹⁵ Manj golla gette ki sirwe sey Piyer y'a t'illiga, t'ede: «Munda wede Raa y'ede yo enj kamilenj genj, ki k'elke aa munda k'ombo ulu ye.» ¹⁶ Golla gette Piyer y'a t'illiga ti rootiyo onamtú minj kane d'ey tanj adó, sanj a kaamiki munda genj a-gili ki kandaane.

¹⁷ Piyer genj y'a ziidá giggiri a munda wede i-iide aa suniye, wo munda i-kaza yi ki y' suuniyo ye genj me. Koore genj kane dúwo d'ŋon Korney yi'n igibe genj, boy Simo an di y' dihite, an y'uune, ankenj kane a biza bumbú. ¹⁸ Kane an di wiike d'ŋon boy, an iido manj an di'n tunde, an'de: «Simo wede an yi waaku sonj Piyer genj, yonj a enno ko?» ¹⁹ Piyer genj yonj daayum y'elkiso a munda wede i-iide aa suniye genno, aame Unde Raa ti rootiyo, t'ede: «K'ollo, i d'ede d'ŋon adó an ki dehu tonj manj. ²⁰ Ki t'oozo'ŋ, ki ti deego, k'engilo ti kane daa k'orgiso, kono dúwo enj i'n igibo nuuno.» ²¹ Injkinó manj Piyer yi-ti d'igo, y'an di'n uuneey kane dúwo genj me, wo y'an di ruute, y'ede: «Enj minj nunj wede kun dehu. Ki moo me kun n'iido me?» ²² Manj an i di'n gime onami, an'de: «Kaye enj ayn'igibo Korney, yode wede goole k'asigiryagi meeda ki Romenj, yonj wede ki diine y'ottilso a Raa, wo kane Yawudiyagi pay an yi giyye. Yonj maaleeka Raa yi ruuto, kee k'a ette di yode kono ki di rootey ono y'a-k'olligey.» ²³ Injkinó manj dúwo genj Piyer y'a ti'n wiike k'adda boy, an d'inne di yode.

Ti soggatú manj kane dúwo genj an t'iiziga ti Piyer an d'ingile kanj soo. Wo zemba miibi an ziipe addan a Isa ki Zoppa, an aa di'n igibo. ²⁴ Sanj onniyo ki daana manj Piyer ti kane dúwo genj an d'iiney Sezare. Koore genj yo Korney y'a t'ugiyey d'ŋon boozi ti lanziyagi d'ŋon kuc an di'n delliyo. ²⁵ Aame Piyer y'iiney wo y'ette k'adda boy manj, Korney y'a iide y'a y'ikkimo, y'a iire a zondí kono yid'ottille. ²⁶ Manj Piyer yi di ruute, y'ede: «Aha, ki t'oozo'ŋ!» Wo yi ziidá beezi, y'a y'iiziga, y'ede: «Nunj wede tudde aa kee pây.» ²⁷ Manj Piyer yi pelkiyo ti Korney, y'a-t'iide k'adda boy. A ume genj yi wollioyo d'ŋon baadan j t'ugiyey a daanadí. ²⁸ Y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti suune oogoro Yawudiyagi te, urzi ti k'ele ye a Yawudusu y'a ette boy wede Yawudusu ye, y'a lekke ti yode me. Wo de nunj Raa y'o ruute kereŋ, koduwo ye a daanadí wede tuuku tonj n'a yi wolle yonj ganigi wo ulsu me. ²⁹ Genj injkino, aame kun iide kun ni wiiko genj, ni ki ruuto ye munda me wo n'a ingilo minj ti kune baa. Ankenj ni dehu n'a suune, ki moo me kun ni wiiko n'a iido me.» ³⁰ Manj

Korney yi di ruute, y'ede: «I d'ede onniyo afo, a peedo ere ki lohe gettiyo batum, ni tondiyo Raa adda boozó. A kaamiki geŋ miŋ wedusu ti kallagí i ralita wic wic yi-t'ôhire a daanadó, ³¹ wo y'o di rootiyo: "Korney, kee tondiyadá Raa y'illiga, wo y'elkiyo a beehiyo ere kee k'isiyo a doŋ an k'ede munda ye me. ³² Ankeŋ ki agiba d'uo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundí Simo, sundí soo te Piyer, y'a etto. Yo wede geŋ torgusu yi lekkiyo di wede sundí Simo kay, wede k'odíge golmidagi, boozí a biza bar." ³³ Aame geŋ kesiko ni d'ígibe d'uo ki tuddá, wo kee k'aaze adde koduwo k'a iido. Wo ankeŋ kaye pay eŋŋo a daana Raa kono ay d'olliga suldí doŋ pay Galmeega y'a ruuto k'ay di ruote.»

Ono Piyer adda boy Korney

³⁴ Injino maŋ Piyer y'a iise kazita k'ono, y'ede: «Ankeŋŋo ni suune ki kotto Raa geŋ y'inni wolliiyo kine d'uo pay eŋ maŋ soo. ³⁵ Ti ita d'uo pay, wede tuuku y'ottilso a Raa wo y'isiyo munda ki diine maŋ, yoŋ geŋ lekkiyadi i di t'ise unse a Raa me. ³⁶ A doŋ k'Iziriyel Raa y'igibo onami, Rabila Majjaanawa ere ki toose t'urzi k'Isa Almasi, yode wede Galmeek'ki d'uo pay.

³⁷ Kune kun suune Zaŋ yi kazita a d'uo, y'ede: "Kun ti suuyo batem", wo soŋ munda wede iina ki poone a siido Galile wo adda siido Ziide pay. ³⁸ Wo kun suune mummino Raa yi biiro Isa wede ti geeger Nazaret, yode wede yi-d'ele Unde Kamileŋ ti toogo ere yi d'isiyo armika me. Isa geŋ y'an izire omagi pay, a d'uo y'an d'isiyo beehiye, kane doŋ an d'ede toogo Meeda siitandani a eedar toŋ y'an d'eliyo bee kono Raa ti yode.

³⁹ Wo kaye ay wulle t'edayey suldí doŋ pay Isa y'ize adda siido Yawudiyagi wo a Zeruzalem me. Yoŋ geŋ deero Yawudiyagi an ti y' tiike ekk'undumu, an di y'iide. ⁴⁰ Saŋ onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto, wo yi d'ele urzi y'an di gize tuddí. ⁴¹ A baldiyadí gette i y' wulle Yawudiyagi pay ye, i y' wulle kaye doŋ Raa yi biire ti poone kono ay di roota taayadí, kaye doŋ ay d'iimi wo ay d'iibe ti yode aame Raa yi ti y' bilde ti diine doŋ unto geŋ me. ⁴² Saŋ Isa y'ay ruute ay di kizite Rabila Majjaanawa a kane Yawudiyagi wo ay di ruote Isa yoŋ wede Raa yi biire y'a d'ekka booro a tukki doŋ zeere wo doŋ i t'inda pây. ⁴³ Kane nebiyagi pay an rootiyo ti yode Isa, an'de: "Wede tuuku yi ziipa addí a yode maŋ, y'a t'oona tambobino k'oldikadí t'urzi toogo ere ki sundí."»

Unde Kamileŋ ti doŋ Yawudiyagi ye

⁴⁴ Aame Piyer y'an kazita botto geŋ, a kaamiki Unde Kamileŋ t'a d'iigo a tukki kane doŋ pay ollige onami geŋŋo. ⁴⁵ Maŋ kane Yawudiyagi doŋ i ziipe addaŋ a Isa iido ti Piyer geŋ an ziida giggeraŋ, wo an di zuune kane doŋ Yawudiyagi ye toŋ, Unde Kamileŋ ere Raa y'elo gette ti d'iige a tukki kane pay. ⁴⁶ Kane Yawudiyagi geŋ an ollige doŋ Yawudiyagi ye toŋ, an orbe t'ono doŋ doolo wo an tamma taŋ miibi Raa yoŋ goole a jiire me. Injino Piyer y'a ruute, y'ede: ⁴⁷ «Ankeŋ kane d'uo eŋ an uune Unde Kamileŋ aakede kaye, geŋ ay k'aane ay gi di-tooge ye an di suyye batem t'ahu me.» ⁴⁸ Maŋ Piyer y'an di ruute, y'ede: «Duo eŋ kun ti'n suyye batem ti suma k'Isa Almasi.» Injino maŋ Piyer an di y' tunde y'a lekke onniyo miibi ti kane.

11

Ono Piyer a daana zemba a Zeruzalem

¹ Doŋ zina k'Isa ti zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa a siido Ziide geŋ, an illiga kane doŋ Yawudiyagi ye toŋ ono Raa an uune. ² Wo aame Piyer yi-gime ki Zeruzalem maŋ, kane Yawudiyagi doŋ i ziipe addaŋ a Isa an di y'irba, ³ wo an i ruute, an'de: «Ki moo me kee k'ize injino, ki-t'iide di doŋ i ki waldu ponde ye* wo k'a iimo ti kane me!» ⁴ Injino maŋ Piyer y'an d'iise t'owwo taaya, yi-t'iise t'ume k'eesiyo soo ti soo a munda wede ize.

⁵ Y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ a geeger ki Zoppa ni tondiyo Raa geŋ, munda o d'iido aa suniye. Ni wolliiyo'ŋ munda i d'eegu ti Raa ki tuddó, yode geŋ yi deeyiso aa booyo goole kettiso a bohani pife, munda geŋ yi d'eegu ti kandaane bini a iina aame sirpadó. ⁶ Wo ni wolliiyo tebeŋ k'adda k'adde munda geŋŋo, n'a wulle seydi booze, seydi balda, seydi doŋ i morkimso a siido wo embi doŋ oppiyo a kandaane pây. ⁷ Maŋ n'ollige golla t'o-di ruute, t'ede: "Piyer, ki t'oozo'ŋ! Seydi eŋ ki sodfo, k'a t'odo, k'a t'aada." ⁸ Wo n'a ruute, n'ede: "Galmeegó ato! Nuŋ munda wede k'ombo ulu, yoŋ ganigi a daanadá geŋ kaŋ soo toŋ ni k'iimi ye." ⁹ Golla gette n'a t'illiga ki sirwe ti kandaane, t'ede: "Munda wede Raa y'ede yo eŋ kamileŋ geŋ, ki k'elke aa munda wede k'ombo ulu ye." ¹⁰ Golla gette t'a ruute ruute taŋ afo, saŋ a kaamiki munda geŋ agili ki kandaane sey. ¹¹ Kaciŋ aame geŋ miŋ a kaamiki doŋ afo an o igibo ti Sezare, an iido an di n'uuna adda boy wede kaye'ŋ adda. ¹² Unde Kamileŋ t'o di ruute n'a ingile ti kane daa k'orgiso.

* 11:3 11.3 Doŋ i ki waldu ponde ye: I-kaza doŋ Yawudiyagi ye.

Kane zemba donj zoot i ziipe addan a Isa ni wiiko keŋŋo geŋ, an di n'igibo a Sezare, wo nuŋ ti kane pay ay t'iide k'adda boy Korney. ¹³ Yoŋ y'ay t'iide taaya mummino maaleeka y'iide k'adda boozi y'a yi wulle, wo yo maaleeka yi di ruute, y'ede: "Ki agiba duwo ki geeger Zoppa, an di waako Simo wede sundi soo an yi waaku Piyer, y'a etto. ¹⁴ Yoŋ y'a di roota ono a urzi wede saŋ kun t'ooney uttiyo, kee ti donj boozá pay." ¹⁵ Aame Korney y'a ti dinge taayadi wo n'a t'eese towwo taayadó botto geŋ, Unde Kamileŋ t'a d'iige a tuddan aa ti d'iige a tukki kaye t'ume k'eesiyo. ¹⁶ Injino maŋ n'a ilke a ono Galmeega yi ruute, y'ede: "Zaŋ duwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de kune'ŋ Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamileŋ†." ¹⁷ Ni wulle kane toŋ Raa y'an ele Undi aa y'ay ele a kaye, aame ay ziipe addey a Galmeega Isa Almasi. Injino maŋ, nuŋ wee wee n'a aane n'a t'eegire Raa a munda yi dehu y'aase me?" ¹⁸ Saŋ ono geŋ duwo an ti'n illiga maŋ, kane pay an d'inniga wo an d'iise tamma Raa, an'de: «Ki kotto Raa a donj Yawudiyagi ye toŋ, urzi y'an ele an di-kime lekkiyadan wo an t'oona lekkiyo ere ki kotto.»

Donj ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos

¹⁹ Aame Etiyeŋ an y'iide maŋ, an d'iise dabirsa donj i ziipe addan a Isa. Injino maŋ kane geŋ an di-tiipite ki siidiyagi doolo. Donj ongo ti diinayan an d'ingile ki siido Piniŋ, ki siido Siipire, wo ki geeger k'Antiyos‡, wo an di kazita ono Raa a donj Yawudiyagi danŋal. ²⁰ Aame geŋ donj miibi ti diine kane donj i ziipe addan a Isa iido ti Siipire wo ti siido Sireŋ geŋ, an d'ingile ki Antiyos, wo an di gizite kay Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa a donj Yawudiyagi ye. ²¹ Toogo Galmeega ti kane, injino donj baadan an di-gime lekkiyadan, wo an di ziipe addan a Galmeega. ²² Donj ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem geŋ rabila gette an t'iire kuudan, maŋ an d'igibe Barnabas ki Antiyos kono y'a ette y'a wollo. ²³⁻²⁴ Barnabas geŋ yoŋ wede beehiye, yi ziipe addi pay a Isa wo addiŋ ōniyo ti Unde Kamileŋ. Aame y'iiney a Antiyos wo yi wulle donj i ziipe addan a Isa geŋ Raa y'an ti ziipe beeko maŋ, ulbi i-d'ize unse baadan, wo y'an d'eele kooke pay kono an di lekke kettiyo ti Galmeega. Wo aame geŋ donj baadan an a-ti giyye ti Galmeega.

²⁵ Saŋ maŋ Barnabas y'a ingile ki Tarsi kono y'a waako Sool. ²⁶ Aame yi y'uuno maŋ, y'a ti y' wiiko an t'iido k'Antiyos. Maŋ kane sirwan ozzine an di y'iifiba ti

donj ogiyo ti suma k'Isa anŋenno, wo an di duuye donj baadan a urzi zaapu k'addan a Isa. Geŋ a Antiyos geŋŋo sanalliyagi k'Isa an di'n wiike waaku ere ki poone «donj k'Almasi».

Zemba donj a Antiyos ti zemba donj a Ziide

²⁷ Aame geŋ i d'ede nebiyagi an diigo ti Zeruzalem an t'iide ki Antiyos. ²⁸ Nebi soo ti diinayan sundi Agabus, Unde Raa ti di ruute adda k'addi, y'a t'iiziga y'a ruute, y'ede: «Saŋ i d'isa mosogo baadan adda siidiyagi donj pay donj Romen ge dokkiyo.» Wo kun suune mosogo gette ize aame Kilood yoŋ mozigo goole ki Romen. ²⁹ Aame kane sanalliyagi k'Isa an illiga injino maŋ, an di dihe an tusse munda wede tuuku toŋ a toogadi, an di-t'igibe ki noogiyo zemba i lekkiyo a siido Ziide. ³⁰ Injino maŋ an tusse, an an d'ele a bey Barnabas ti Sool, an d'iide an an d'ele a bey donj dokkiyo ki zemba donj a Ziide.

12

Unto ki Zak, wo Piyer adda dangay

¹ Aame geŋ mozigo Erod y'a iise dabirsa zemba ongonj ti diine donj ogiyo ti suma k'Isa. ² Y'an d'ele urzi a asigiryagi, Zak leema Zaŋ an di y'iide ti seebir. ³ Wo aame Erod yi wulle a Yawudiyagi an t'ize unse maŋ, y'an d'ele urzi Piyer toŋ an ti y' seedo a onniytagi donj ki tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme. ⁴ Aame an ti y' ziido maŋ, an di y'ele adda dangay, wo Erod y'a-ti zippe asigiryagi koomat makumu zoot, y'a ti'n dikkida omagi pide, an di y' boohiye. Yi dehu y'a deka booradi a daana duwo pay aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi yi t'ingila maŋ. ⁵ Injino maŋ Piyer yi lekkiyo dangay wo kane donj ogiyo ti suma k'Isa geŋ an tondiyu Raa daa puukiyo wo t'addan pay kono yode.

Adfiya Piyer ti dangay

⁶ A diddo ere soggo Erod y'a deka booro ki Piyer a daana duwo pay gette, Piyer geŋ yi moone a diine k'asigiryagi sire, beydi'ŋ kettiso ti zinjiri sire, wo a biza dangay ummey asigiryagi sey an boohiyo. ⁷ A kaamiki maaleeka ki Galmeega Raa y'a d'iige adda dangay, biino ere Piyer adda gette a-tuure kereŋ. Maŋ maaleeka y'a yi butte Piyer a sirpadi kono y'a-t'inne, wo yi di ruute, y'ede: «Kesiko ki t'oozo!» Maŋ zinjiri ti beydi a tiipe. ⁸ Saŋ maaleeka yi di ruute, y'ede: «Ki-ketto tooná wo ki t'osso tobiyagá.» Piyer y'a t'ize aa maaleeka yi ruute, wo yi di ruute sey, y'ede: «Ki t'osso kallayá goole

† 11:16 11.16 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 1.5; Lik 3.16 wo Zaŋ 1.33. ‡ 11:19 11.19 Geeger k'Antiyos: Antiyos gette geeger meeda ki siido Siiri.

wo k'a ni daani.»⁹ Injino manj Piyer y'a diine maaleeka, t'adda dangay y'a t'udde, wo a elkdiyadi yi ki zuune ye munda wede maaleeka y'isiyo genj d'erec me, y'elkiyo i-iido munda aa suniye.¹⁰ An t'udde t'ume k'asigiryagi donj ki poone, ti donj ki sirwe tonj an a-t'udde pay, an d'iiney a biza wede ki maala k'a-t'adde k'adda geeger. Biza genj a t'ihina siidi a daanadanj me, wo an t'udde manj an d'izire kanj soo a urzi, sanj a kaamiki nokkot maaleeka yi y'iili Piyer me.

¹¹ Injino manj Piyer eedi t'a iido, y'a yi zuune munda wede i-iido me, wo y'a ruute, y'ede: «Ankenj ni zuune baa genj d'erec, Galmeega Raa y'igibo maaleeka y'a-n'udde ti bey k'Erod wo ti munda wede ulsu Yawudiyagi an dehu an oo d'ise me.»

¹² Aame yi zuune injino manj, y'a ingile ki boy k'erewo sundutu Mariyam mekki Zan, sundi soo Markus. Adda boy genj donj baadan an t'ugiyen an tondiyoo Raa.¹³ Piyer y'iide nj yi koppiyo biza yi-t'ette, wo i d'ede ere naabo sundutu Rood, t'a iido t'a-t'ihina biza.¹⁴ Aame t'illiga nj golla ki Piyer t'a ti zuune, wo tod'te ulbutu a iune t'unj suwo baadan. Injino manj t'a-t'ihina biza umbo, t'a-gime kanj okko, t'an di ruuto, t'ede: «Piyer yo enno a biza.»¹⁵ Kane an i-di ruute, an'de: «Konj mi t'okko maade ko?» Wo de tod' t'a ruute, t'ede: «Ki kotto yo a biza.» Injino manj kane an di ruute, an'de: «Genj maaleekayi koo manj.»¹⁶ Injino yo Piyer genj yi koppiyo biza pi bini an d'iido, an i-t'ihina. An yi wulle manj, an ziida giggiran.¹⁷ Manj y'an d'ize likuw ti beezi kono an d'anniga, wo y'an t'iide taaya mummino Galmeega yi-y'udfo ti dangay me. Y'an di ruute sey, y'ede: «A Zak* wo a zamba ongo tonj, kun an t'odoy taaya.» Sanj t'ume kane y'aa t'udde, y'a ingile k'ume doolo.

¹⁸ Ume i t'umpile manj asigiryagi an woliyo Piyer umbo, undan a t'udde, an d'iise tondiso, an'de: «De Piyer a y'ihe moo me?»¹⁹ Mozigo Erod y'a igibe duwo ki dehuji, wo an ki y'uuno ye. Manj y'anni wiike kane asigiryagi donj i yi boohiyo me, y'anni tundite ti kulkuwo, y'ede: «De Piyer kun i ize mummino!» Injino manj y'an di ruute a asigiryagi doolo an ti'n odo. Sanj manj Erod y'a t'iziga ti siido Ziide, y'a-lekko a geeger Sezare onniyo miibi.

Unto ki mozigo Erod

²⁰ Injino manj kane donj geegiryagi Tir ti Sidonj genj, an ooniyo ombo ti siido ki mozigo Erod, wo aame genj yonj yi ti kulkuwe baadan ti kane donj siido genj me. Manj kane donj pay genj an t'iide onamanj

kanj soo, an t'oone urzi ki toose ti Erod. Manj an d'uuney wede soo sundi Bilastus, yonj genj wede boohiyo biino mozigo. Kane an iide an ti y'njiya, y'an d'an t'ette k'ume mozigo Erod.²¹ Injino manj Erod y'an d'ele onniyo, wo aame onniyo gette t'iina manj yi-t'usse kallayi ki moziko, y'a-guune kaakido booro, y'a iise rootiyto a daana duwo pay.²² Donj ollige genj an d'iise dollite, an'de: «Enno enj i rootiyto wedusu ye, enj raayusu!»²³ Aame Erod y'illiga ono duwo genno manj, ulbi unse tuddi y'a tigili, tamma gette yi-k'iili a Raa ye. Injino manj a kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a yi diine ti eeni, ondirfagi adda k'addi an di y'iimi, y'a inda.

²⁴ Tinj genj ono Raa i-teepiyo ki daana ki daana, wo donj baadan an di ziipe addan a Isa.²⁵ Aame Pool ti Barnabas a zina ere an an igibe ki noogiyo duwo a Zeruzalem an aa ti-dinge manj, an a-ti y' wiike ti kane Zanj wede sundi soo Markus, an di-gime ki Antiyos.

13

Barnabas ti Sool wo donj dokkiyo a Antiyos

¹ T'adda diine donj ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos genj, i d'ede nebiyagi wo donj dooyiso: Barnabas, Simeyonj an yi waaku sundi soo Bakulu, Lisisyus ti siido Siren, Manayan wede an iiziga kanj soo ti Erod wede mozigo a siido Galile, wo Sool.² Onniyo soo, an t'ugiyen an ottilso a Galmeega wo an di lekkiyo daa k'omfo, aame genj Unde Kamilenj t'an di ruute, t'ede: «Barnabas ti Sool genj kun oo ti'n ooyo sidan ki naabo ere nunj ni'ni wiike.»³ Injino manj aame an ti likke daa k'omfo wo an tunde Raa genj, zamba an an di ziipe beeko wo an di'n iili Barnabas ti Sool, an d'ingile.

Barnabas ti Sool a Siipire

⁴ Injino manj Barnabas ti Sool Unde Kamilenj ti'n agisa naabo genj, an d'ingile an t'iide ki geeger Selusi. Tinj genj an d'uune tooko, an di-gili an d'ingile ki Siipire, siido ere a diine k'ahu.⁵ An iiney a geeger Salamin a Siipire manj, an d'iise kazita k'ono Raa adda boydi donj Yawudiyagi ge dooyiso. Aame genj Zanj Markus tonj yonj ti kane y'an di'n noogiyo.⁶ Aame an ti diipida siido Siipire manj, an d'iiney geeger Papos. A ume genj an d'ikkima ti Yawudusu soo sundi Bar-Zezu, yode genj kombide, yi ti t'isiyo tuddi aa nebi,⁷ yonj yi lekkiyo a sirpa goole ki Romenj adda siido gettiyo. Wede goole siido genj sundi Serziyos Poolus, yonj wede eedi soodo a elkiso. Yode genj y'anni wiike

* 12:17 12.17 Zak: Zak wede enj leema k'Isa.

Barnabas kane ti Sool di yode kono yi dehu y'a olliga ono Raa. ⁸ Wo kombide geŋ sunđi soo t'ono Girek an yi waaku Elimas geŋ, y'an di-tuuge a Barnabas ti Sool me kono yi ki dehu ye goole siido y'a zaape addi a Isa me. ⁹ Inŋkino maŋ Unde Kamileŋ ti-t'ũune adda k'adde Sool sunđi soo Pool, yi di y' wolliyoo wede'ŋ geŋ yerere adda k'edayi, ¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Kee wede adda ũune ti metiŋko wo ti bundiko! Kee uloo Meeda siitandani! Kee adu ki sulđi doŋ pay ki diine, ki dehu daayum urziyagi doŋ ɔfelele ki Galmeega ki di ti'n lette. ¹¹ Wo ankeŋ k'ollo, Galmeega y'a ki daaŋa, k'a koosa suma k'onniyo miibi toore peedo ki ki y' wolla ye.» A kaamiki y'a-guuse, yoŋ aa adda zimolo, yi-kama keŋŋo keŋŋo yi dehu wenda yi seeda a beezi y'a ti y' dokke. ¹² Aame goole siido geŋ yi wulle munda wede i iina a Elimas geŋŋo maŋ, y'a ziipe addi a Galmeega kono dooyiso gette i y' ziida baadan.

Pool a Antiyos siido Pizidi

¹³ Wo Pool ti doŋ a itadi an t'iiziga ti Papos, an di-gili adda tooko, an d'ingile ki geeger Perz a siido Pampili, wo aame an iiney maŋ Zaŋ Markus yi'n iili, y'a-gime ki Zeruzalem. ¹⁴ Maŋ ti Perz geŋ kane an t'iiziga, an d'ingile ki geeger k'Antiyos siido Pizidi. An iiney Antiyos geŋ, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di-gundite. ¹⁵ Aame kane ɔwo geŋ an gire adda mattup k'oogoro Muusa ti ono doŋ ki nebiyagi maŋ, doŋ deero ki boy geŋ an an di ruute, an'de: «Zemba ki nuŋ, aame un ede ono ki kooke a ɔwo eŋŋo maŋ, kun an eelo.» ¹⁶ Inŋkino maŋ Pool y'a t'iiziga, y'an d'ize likuw ti beezi kono an d'anniga, maŋ y'a ruute, y'ede: «Kune doŋ k'Izirayel, wo kune doŋ Yawudiyagi ye doŋ ottilso a Raa, kun n'ollo. ¹⁷ Raa wede ki kine doŋ k'Izirayel y'a biire mongidagin. Y'an iigila aame kane an lekkiyo a siido Misir, saŋ ti toogadi y'an uɔɔdo ti siido gette. ¹⁸ Adda k'ozzine ette suma k'ada pide, Raa y'anni mudɔe adda balda me. ¹⁹ Saŋ maŋ ita ɔwo sarat adda siido Kanahaŋ gette Raa y'a-t'uute, y'an d'ele siido kane gette aa korbite a doŋzi. ²⁰ Sulđi pay geŋ i t'ingile a iide ozzine suma meeda pide uto ada paat.

Maŋ Raa yi biire doŋ dekkiyo booro a ekki mongidagin, an di wolliyoo onamaŋ bini nebi Samiyel. ²¹ Aame Samiyel yoŋ nebi geŋ, mongidagin an tunde Raa y'an t'eele mozigo. Maŋ Raa y'an d'eele Sayul uloo Kis ti biza bumbu Benzamen, y'iimi

mozikadi ozzinagi ada pide. ²² Saŋ maŋ Raa y'a ti d'iige Sayul me, y'a di ziipe Dawut mozigo me, yoŋ geŋ wede Raa y'a ruute sunđi, y'ede: «Ni uune Dawut uloo Zeese, yoŋ geŋ wede aa addo i dehu, y'aasa naabo ere pay aa ni dehu.» ²³ Ti ita k'inŋi Dawut geŋ Raa yi d'iidiba wede soo sunđi Isa, yoŋ Wede k'Uttiyo ki doŋ k'Izirayel. Geŋ inŋkino Raa y'a-ti d'inge ono doŋ yi ruute y'aasa me. ²⁴ Ki poone Isa y'a aana geŋ, Zaŋ Batis y'a iido y'a gizite a doŋ k'Izirayel pay kono an di-kime lekkiyadan wo y'a ti'n suyye batem. ²⁵ Aame Zaŋ yi zuune naabadii gaagoti ti ɔanga maŋ, y'a ruute, y'ede: «Kune kun elkiyo nuŋ wee wee? Nuŋ Almasi wede kun delliyo geŋŋo ye. Wo ɔe wede ettiyo k'itadoo geŋ, yoŋ nuŋ batum ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye*».

²⁶ Zemba ki nuŋ, kune doŋ ti ita k'inŋi k'Ibirayim wo kune doŋ ottilso a Raa, ono doŋ k'uttiyo eŋ Raa yi'n elo a kine.

²⁷ Aame Isa y'iina maŋ, doŋ Zeruzalem ti deerizan an ki y' zuune ye Isa wede Raa y'igibo me, wo ono nebiyagi doŋ an gariya daayum a onniyo ere ki puukiyadiŋ geŋŋo toŋ, itadan an ki'n zuune ye. Wo ɔe an d'ize kono booro t'a yi ziida ki towwoo, a-t'iide a ono nebiyagi an ruute ti kaaga. ²⁸ Kane ɔwo geŋ munda wede an t'oone a tukki yode a t'iide ki towwadi umbo, wo toŋ maŋ an di tunde Pilat y'a t'ele urzi ki towwadi. ²⁹ Inŋkino a munda wede kane an ize geŋ a-t'iide a ono doŋ pay an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, maŋ kane Yawudiyagi an ti y' d'iige t'ekk'undumu me, wo an di y'eele adda muuzo. ³⁰ Wo de Raa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto me. ³¹ Saŋ maŋ y'an di gize tuddi taŋ baadan a eŋŋo eŋŋo, a doŋzi doŋ an gilo kaŋ soo ti siido Galile ki Zeruzalem, wo ankeŋ kane geŋ an di rootiyo taayadi a daana Yawudiyagi pay.

³²⁻³³ Inŋkino maŋ ono doŋ Raa yi ruute y'aasa a mongidagin ti kaaga geŋ, ankeŋ y'a ti'n d'inge a kine inŋizan, aame Isa yi ti y' bilde ti diine doŋ unto geŋ me. Wo ankeŋ Rabila Majjaanawa gette kaye batum ay iido, ay un di kizite. Raa y'ize inŋkino aa an riine ti kaaga adda mattup ki Soom sire, an'de:

«Kee uloo nuŋ me,

wo ti anki ɔwo an di suune nuŋ Meega†.»

³⁴ Wo Raa yi ruute ti kaaga, yoŋ y'a ti y' balda ti diine doŋ unto kono y'a ki ruuma ye. Geŋ Raa yi ruute inŋkino, y'ede:

«N'un di zaapa beeko ere kamileŋ wo sulđi doŋ derec ni ruute ni-t'ela a Dawut‡.»

* 13:25 13.25 Kun wollo adda mattup ki Mاتيye 3.11 wo Zaŋ 1.20,26-27. † 13:32-33 13.32-33 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. ‡ 13:34 13.34 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 55.3.

³⁵ Kono kamo Dawut y'a ruute sey adda mattup ti doolo, y'ede:
"Ki oola tudde ki wedizá kamilen i-ruuma
adda muuzo ye[§]."

³⁶ Wo Dawut yonj a koduwadi y'a niibe naabo Raa wo saŋ y'a inda, an di y'ele adda muuzo aame moŋgidagi, wo tuddi a ruume. ³⁷ Wo yode wede Raa y'a ti y' bilde ti diine donj unto geŋ, tuddi i ki ruume adda muuzo ye. ³⁸⁻³⁹ Zemba ki nuŋ, ni dehu kun di suune, t'urzi k'Isa an un di kazita kun d'ooniyo tambobino k'oldikaguŋ. Wo t'urzi yode, wede tuuku yi ziipe addi a yode maŋ, yonj geŋ Raa yi y' wollyo ki diine a daanadi me. Derec, oogoro Muusa ti k'iine t'un gi di'n ize donj ki diine a daana Raa ye. ⁴⁰ Injino kun koona mentikagi, kono un ki d'aana ye munda wede nebiyagi an riije ti kaaga, an'de:

⁴¹ "Kun ollo bee kune donj okko maade Raa geŋ,
kun soodo giggirguŋ wo kun di nokkido,
kono a lekkiyaguŋ ette ni d'isa munda
wede kun d'addira,
wo munda geŋ aame wenda y'un ruuta
tonj maŋ,

kun k'amba ye*."

⁴² Aame Pool ti Barnabas an addiya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso geŋ, kane donj duuru an di'n tunde, an'de: «Soŋjo a onniyo ere ki puukiyo kun di kami, kun ay kizita sey ono enj me.» ⁴³ Aame ti ogiyo an ti tiipe maŋ, donj baadanj Yawudiyagi, ti donj Yawudiyagi ye an ti t'ize tuddan Yawudiyagi an d'ottilso a Raa pây, an di diine Pool kane ti Barnabas. Kane geŋ an an di kazita ono Raa, wo an an d'eliyo kooke an di lekke ki diine a urzi beeko ere ki Raa.

Pool ti Barnabas wo donj Yawudiyagi ye

⁴⁴ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi t'iina maŋ, donj baadanj ti diine donj adda geeger gette an t'ugiye, an d'ollige ono Galmeega donj Pool ti Barnabas an kazita. ⁴⁵ Wo aame kane Yawudiyagi an wulle donj duuru geŋjo maŋ, kolbiso t'a jiire eedan, an d'iise kaldita Pool an'de, onami yi rootiyo geŋ lohito. ⁴⁶ Injino maŋ Pool ti Barnabas an an di ruute daa k'orgiso, an'de: «Ki kotto, ki poone'ŋ a kune Yawudiyagi ay un di kizite ono Raa me. Wo de kune kun ti-tuuge k'ollige k'ono Raa geŋ, aa kune batum kun dikke booro a egguŋ, lekkiyo ere ki daayum kun ki ti t'oona ye. Injino kaye ay d'ambe ki tukki donj Yawudiyagi ye, ⁴⁷ kono enjo munda

wede Galmeega y'ay ruute ay d'ise me, y'ede:

"Nuŋ ni ki ziipe aa toore ki ita duwo pay, kono k'an d'etta t'uttiyo ere ki Raa bini dangu siido pay[†]."

⁴⁸ Aame kane donj Yawudiyagi ye an illiga ono geŋjo maŋ, an tamma Raa wo an di ruute, an'de: «Ono Galmeega enj unse baadanj.» Wo kane donj pay Raa yi biire an t'oona lekkiyo ere ki daayum geŋ, an di ziipe addan a Isa. ⁴⁹ Injino maŋ ono Galmeega a-tiipe adda siido gette pay. ⁵⁰ Wo kane Yawudiyagi geŋ an an t'elite ono a erayi donj sudaŋ ti molo wo an ottilso a Raa, ti donj deero adda geeger. Kane pay geŋ an an t'elite ono a donj duuru, an di dibire Pool ti Barnabas, wo ti siidadan an di'n ilmi. ⁵¹ Kane sire geŋ odde zondaŋ an an ti y' tuttige[‡], wo an d'ingile ki geeger k'lkoniyoŋ. ⁵² Wo kane sanalliyagi k'Isa a Antiyos siido Pizidi geŋ, an di lekkiyo addan doniyo t'Unde Kamilen wo ulbaŋ unse.

14

Pool ti Barnabas a Ikoniyonj

¹ Aame Pool ti Barnabas an iiney a Ikoniyonj maŋ, an d'ingile an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, aa an d'izo a Antiyos. Aame an iise kazita k'ono Raa geŋ, Yawudiyagi baadanj ti donj Yawudiyagi ye an di ziipe addan a Isa. ² Wo de kane Yawudiyagi donj i-tuuge ki zaapu k'addan a Isa geŋ, an an t'elite ono a kane donj Yawudiyagi ye kono an di-kime elkisadan, an di kulkuwe ti kane zemba geŋjo. ³ Wo tonj maŋ Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadanj adda geeger gette. An di gizite ono Raa t'adde soo, orgiso adda k'addan umbo kono Galmeega ti kane. Wo yonj y'an d'eliyo toogo k'isiyo suldi k'armika ti suldi donj i ceeriyo eego, i-kaza onamanj a urzi beeko Galmeega geŋ d'erec. ⁴ Kane donj geeger an t'ihinte omagi sire, donj soŋ a ita Yawudiyagi, wo donj soŋ a ita donj zina k'Isa. ⁵ Saŋ kane Yawudiyagi miibi ti donj Yawudiyagi ye wo ti deerizan, an di ruute an an d'ise ulsu a donj zina k'Isa, an ti'n kakkite ti mongali an ti'n t'ide. ⁶ Wo aame Pool kane ti Barnabas an illiga injino maŋ, an t'umbe an d'umbe k'urzi Listire ti Derbe, geegiryagi ki siido Likayuni, ti illiyagi donj i ti-duule. ⁷ Aame an ifey a siido gettiyo maŋ, angeŋjo tonj an d'iise kazita Rabila Majjaanawa.

Pool ti Barnabas a siido Listire

§ 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

† 13:47 13.47 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.6. ‡ 13:51 13.51 Tottiso k'odde zonj: Geŋ i-kaza «oodibe sibe ti golla.» Pool ti Barnabas an iifiba sibe ti golladan, aame ki poone an gizite ono a Yawudiyagi wo an ki d'umbe ye.

* 13:41 13.41 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 1.5.

‡ 13:51 13.51 Tottiso k'odde zonj: Geŋ i-kaza «oodibe sibe ti golla.» Pool ti Barnabas an iifiba sibe ti golladan, aame ki poone an gizite ono a Yawudiyagi wo an ki d'umbe ye.

⁸ A geeger ki Listire gette i d'ede wedusu zoŋdɪ unto t'ume an ti y'ehe too, kaŋ soo toŋ umbo yi k'izire ye. ⁹ Onniyo soo Pool yi kazita ono Raa maŋ, yo wede geŋ yi d'ollige. Pool yi di y' woliyo tebeŋ, maŋ y'a zuune wede geŋ yi ziipe addi, yi dehu y'a utte t'eenizi me. ¹⁰ Injino maŋ Pool yi di ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ohor kaŋ ohire!» Wede y'a ilde k'awwa, y'a t'ihira, y'a iise sooru. ¹¹ Aame kane doŋ duuru an wulle munda wede Pool y'ize geŋno maŋ, an d'iise doŋlille t'ono ki Likayuni, an'de: «Raayagi an t'umbo tukki d'uwu, an di-diigo diinayin!» ¹² Injino maŋ Barnabas an i-d'ele suma ki raazan Zewus*, wo Pool an i-d'ele suma ki raazan Ermes† kono yoŋ wede k'eesiyo k'ono. ¹³ Boy raayusu Zewus geŋ yoŋ a biza geeger. Injino maŋ wede sedeke ki Zewus geŋ y'iide'ŋ, yi zidde buŋgari, y'an d'izite dogoro ki bobbo k'inda, wo y'an d'an t'iide ki biza boy geŋno, kono yi dehu ti kane doŋ duuru geŋ an an d'ise sedeke akka Pool ti Barnabas. ¹⁴ Wo aame kane doŋ zina sire geŋ an illiga injino maŋ, addaŋ a k'ize uŋse ye, kallagaŋ an di zittite, maŋ an d'ukke an t'iide diine doŋ duuru geŋno, an di doŋlille, an'de: ¹⁵ «Wayya, kune d'uwu eŋ, kun isiyo injino moo me? Kaye miŋ d'uwu aa kune pay! Kaye ay un kazita urzi Rabila Majjaanawa kono loŋgayi doŋ ki bita geŋ kun di'n ooli, wo kun di-kimo ki tukki Raa zeere, wede ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi doŋ adda pay. ¹⁶ Ti kaaga Raa y'an iili d'uwu adda siidiyagi pay, doŋ tuuku toŋ an ad'fiya urzizaŋ k'eedaŋ k'eedaŋ. ¹⁷ Wo toŋ maŋ y'an di kaza daayun a d'uwu yoŋ Raa wede beehiye, ti kandaane y'un d'eliyo mizzi, y'un d'eliyo suldi doŋ ki derku, kun d'aydu aame onniyo ti towwu maŋ. Eyye, yoŋ y'un d'eliyo ombu baadaŋ wo addugun y'un di'n doŋiyo t'unjuwo.» ¹⁸ Ti onamaŋ geŋno toŋ, ti ooŋe baadaŋ Pool ti Barnabas an d'iine doŋ duuru an di'n ihira t'isiyo sedeke a kane me.

¹⁹ Saŋ maŋ kane Yawudiyagi ti Antiyos siido Pizidi wo ti Ikoniyon an d'iina a Listire, an di'n irga doŋ duuru ki tukki kane. Injino maŋ Pool an ti y' gikkite ti mongali ki towwadi, saŋ an t'irga t'adda geeger ki paate, an elkiyo y'inda. ²⁰ Wo kane sanalliyagi geŋ an di-t'ugiye a eedi, saŋ Pool y'a t'iiziga, y'a-gime k'adda geeger gettiyo. Soggo maŋ ti Barnabas an d'ingile ki geeger Derbe.

Pool ti Barnabas a Antiyos siido Siiri

²¹ Pool ti Barnabas an iiney a Derbe maŋ, an di gizite Rabila Majjaanawa wo doŋ

baadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa, an t'ize sanalliyagi. Saŋ maŋ an di-gime k'adda geegiryagi ki Listire, Ikoniyon wo Antiyos siido Pizidi. ²² Adda geeger soŋ an an d'eeliyo kooke kooke a sanalliyagi me, an di seeda zakidi a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, an d'eesiyo: «In t'oona dabar baadaŋ doo miŋ, in t'etta ki Moziko Raa kollo.» ²³ Wo t'adda diine doŋ ogiyo ti suma k'Isa geŋ a ume soŋ an di beeriyo doŋ dokkiyo dokkiyo, wo aame geŋ an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombo ti tondiyo Raa, saŋ kane zemba geŋ an i-di'n ele a bey Galmeega wede an ziipe addaŋ kono y'anni boohe.

²⁴ Saŋ maŋ Pool ti Barnabas an d'ingile an di diipida ki Pizidi, an d'ingile ki siido Pampili. ²⁵ An di gizite ono Raa a geeger ki Perz, saŋ maŋ an di-dige ki biza bar ki geeger k'Atali. ²⁶ Tin geŋ an di-gili adda tooko, an di-gimo ki Antiyos siido Siiri, ume wede ti poone zemba an an di'n ele kane a beeko ere ki Raa, a naabo ere an d'ise wo ankeŋ an ti d'inge. ²⁷ Aame an iiney a Antiyos maŋ, an di'n ugiye doŋ ogiyo ti suma k'Isa geŋ pay, wo an an t'iide taaya a munda wede Raa y'ize t'urzi kane, wo soŋ mummino Raa y'ize y'an t'ihina urzi a kane doŋ Yawudiyagi ye toŋ, an ziipe addaŋ a Isa me. ²⁸ Aame geŋ Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadaŋ ti sanalliyagi me.

15

Ogiyo meeda a Zeruzalem

¹ I d'ede doŋ ede kane a siido Ziide, an d'ingile ki Antiyos an di dooyiso zemba, an'de: «Kune kun ki ti wilda ponde aa oogoro Muusa ti ki rootiyo ye maŋ, Raa y'un ki'n utta ye.» ² Wo Pool ti Barnabas an ki d'iyye ye a onamaŋ geŋ me, an di niikite baadaŋ ti kane me. Injino maŋ an di dihe Pool ti Barnabas an di-kili Zeruzalem ti zemba ongo kono an di wollo ono geŋ ti doŋ zina k'Isa wo ti doŋ dokkiyo. ³ Injino maŋ doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos an an d'eele munda ki torguwaŋ me, wo an di'n igibe an d'ingile. An di diipida ki siido Piniŋ wo ki siido Samari, a ume geŋ an an t'iide taaya mummino doŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ a Isa me, wo kane zemba pay geŋ addaŋ a uune t'unjuwo.

⁴ Aame kane an iiney Zeruzalem maŋ, doŋ ogiyo ti suma k'Isa, doŋ zina k'Isa wo doŋ dokkiyo pay geŋ, an di'n ziida bey sire. Wo Pool ti Barnabas an t'iide taaya a suldi doŋ pay Raa y'ize t'urzi kane. ⁵ Wo doŋ ede ti diine Pariziyen doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, an t'iiziga an d'iise

* **14:12** 14.12 Suma Zewus: I-kaza mozigo raayagi ki doŋ Girek. † **14:12** 14.12 Suma Ermes: I-kaza wede zina raayagi ki doŋ Girek.

rootiyo, an'de: «Doj Yawudiyagi ye an ziipe addan a Isa geɗi a dehu an di walda ponde, wo kun an di roote an di daane oogoro Muusa.»

⁶ Injino manj kane doj zina k'Isa ti doj dokkiyo an t'ugiyi kono an di wolle urzi k'ono geɗo. ⁷ Aame an niikite kee manj, Piyer y'a t'iiziga y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nuɗ, kun suune nuɗ Raa yi ni biire ti diine kune ti kaagine, kono n'an di kizite Rabila Majjaanawa a doj Yawudiyagi ye, kono ono enj an di'n olliga wo an zaape addan a Isa. ⁸ Wo yo Raa yonj wede yi suune adde duwo pay, geɗi y'an di gize kono kane toɗ yi'ni dehu y'an t'ele Unde Kamileɗ aa y'in ele a kine kay. ⁹ Raa y'inni woliyo kine ti kane pay miɗ kanj soo: kono kane an ziipe addan a Isa, Raa yi'n ize addan kamileɗ a daanadi me. ¹⁰ Wo ankeɗ moo me kun dehu kun di lette adde Raa, kun an di zaape attidi ki daaniya k'oogoro Muusa a ekki sanalliyagi k'Isa me, attidi wede mongidagin toɗ an k'iine sarkiya ye, wo kine toɗ manj in k'aane ye kay? ¹¹ Aha, i k'ise ye injino me. In ambo miɗ t'urzi beeko ere ki Galmeega Isa kine Yawudiyagi in uune uttiyo, wo a kane toɗ injino paɗ.»

¹² Aame kane doj duuru pay geɗi an illiga injino manj, an d'inda kuy, wo an d'ollige Pool ti Barnabas an towwo taaya a suldi k'armika ti suldi doj i ceeriyo eego Raa y'ize t'urzi kane a diine doj Yawudiyagi ye.

¹³ Aame onamanj i dinge manj, Zak y'a iise rootiyo, y'ede: «Zemba ki nuɗ, kun ollo kay! ¹⁴ Simo y'in ruute mummino t'ume k'eesiyo Raa y'a buuhe doj Yawudiyagi ye me, kono yi-beere ti diine kane an t'ise doj ti suma yode. ¹⁵ Wo ono nebiyagi toɗ a-t'iide a suldi geɗo, kono ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

¹⁶ «Galmeega y'ede: Saɗ manj nuɗ n'a kimo n'a y'ooziga boy Dawut wede iire me,

suldi pay i litte geɗi n'an okkima n'a y'ooziga a umayi.

¹⁷ Injino manj doj pay ti doolo toɗ an di deha nuɗ Galmeega, eyye ita doj siido pay ni wiiko an t'isa dojzo.

Enno ono doj Galmeega yi ruute me.

¹⁸ Suldi geɗi yonj y'an ti'n gize t'ume ti kaaga too*.»

¹⁹ Zak y'a ruute sey, y'ede: «Enno munda wede ni woliyo beehiye me, in an ki t'ise ye morkkolo morkiye a kane doj Yawudiyagi ye i-gime ki tukki Raa. ²⁰ Wo in an raana mattup kono in an

di roote, an k'aadi ye sey wede an eliyi sedefe a longayi me, kono a daana Raa yonj ganigi, boliyo toɗ ulu an d'ooli, an k'aadi ye sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'udde ye me, ise puuzo toɗ ulu an k'oomi ye. ²¹ In an raana injino kono ti kaagine duwo an kazita urzi k'oogoro Muusa adda geegiryagi pay, wo an gariyta adda boydi doj in di dooyiso a onniytagi doj ki puukiyadin me.»

Mattup a zemba doj Yawudiyagi ye

²² Injino manj doj zina k'Isa, doj dokkiyo ti doj pay ogiyo ti suma k'Isa, kanj soo an di biire ti diinayanj duwo an ti'n t'igibe a ita Pool ti Barnabas ki Antiyos siido Siiri. Manj an t'iidiba Ziid sundi soo Barsabas, wo Silas, kane geɗi doj suma, zemba pay an'ni suune. ²³ An an d'ele mattup gette a beezan, wo adda mattup an riije, an'de:

«Kaye doj zina k'Isa, doj dokkiyo ti zemba pay ay un t'ize toose a kune zemba doj Yawudiyagi ye i lekkiyo a geeger k'Antiyos, a siido Siiri wo a siido Silisi. ²⁴ Ay illiga doj ede ti diinayey, an t'iide di kune. Kane doj geɗi an un ti-digge egguj te, wo an un di'n ele adda k'elkiso ti onamanj geɗi me, biza k'ulbuguj a-gime. Wo de kaye ay an ki ruute ye an d'ise injino me. ²⁵ Injino manj kaye pay ay di ruute kanj soo ay biire duwo ay di'n t'igibe ki tukki kune a ita zemba doj ki geyiso Barnabas ti Pool, ²⁶ kane doj ele tuddan k'unto toɗ manj kono an daaniya suma Galmeegin Isa Almasi. ²⁷ Injino ay un t'igibe Ziid ti Silas, an un di rootey ti bizan munda wede ay un riije adda mattup ette. ²⁸ Geɗi injino t'urzi k'Unde Kamileɗ, kaye batum ay un ki zaape attidi ti doolo ye, wo kun daano munda wede ay un riije adda mattup: ²⁹ Sey wede an eliyi sedefe a longayi kun aadi ye, puuzo toɗ ulu kun oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'udde ye kun aadi ye, ise boliyo toɗ ulu kun d'ooli. Aame suldi pay geɗi kun iila manj, a kune beehiye. Kaye zembaguj a enno ay un t'ize toose baadan.»

³⁰ Mattup gette an an d'ele a doj an biire, manj kane an d'ingile ki Antiyos. An iney manj an di'n ugiye doj i ziipe addan a Isa geɗi pay, mattup gette an an d'ele. ³¹ Aame mattup gette an ti gire manj, onamtú geɗi zemba an d'eele kooke wo ulban an t'ize unse baadan. ³² Ziid ti Silas geɗi kane nebiyagi, a zemba an an d'eele kooke t'urzi baadan kono an di koone zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa. ³³ An di likke onniyo baadan an geɗi me, saɗ manj zemba an di'n igibo wo an di ruute, an'de: «Kun di-kama ti toose k'ume

* 15:18 15.18 Kun wollo adda mattup ki Amos 9.11-12.

doŋ un igibo me.» [³⁴ Wo Silas geŋ i-di t'ize unŋe, y'a lekke me.] ³⁵ Aame geŋ Pool ti Barnabas an d'uupo a Antiyos, ti zemba baadaŋ ongo an di dooyiso wo an di kazita Rabila Majjaanawa a urzi k'ono Galmeega.

Āhuntu ki Pool ti Barnabas

³⁶ Onniyto miibi k'ita maŋ Pool yi di ruute Barnabas, y'ede: «In ti kime k'ita, in di wollo zemba adda geegiryagi pay doŋ in an gizito ono Galmeega, an isiyo mummino koo maŋ a urzi Raazan me.» ³⁷ Barnabas yi dehu y'a di waake Zan wede sundi soo Markus ti kane. ³⁸ Wo de ki Pool maŋ yi ki dehu Zan yi k'ette ye ti kane me, kono yoŋ ti siido Pampili y'an di'n iilo, a naabadaŋ y'an ki'n nuugo ye. ³⁹ A ume geŋ niikiytadaŋ t'a guune zakidi, inkiŋo an a-t'ihinte. Barnabas y'a wiike Markus an digli adda tooko, an d'ingile ki siido Siipire. ⁴⁰ Wo Pool y'a-wiike Silas, maŋ zemba an tunde Galmeega kono beekadi t'a koone kane, saŋ an d'ingile. ⁴¹ Pool y'an izire siido Siiri ti Silisi pay, y'an d'eeiyo kooke a doŋ ogiysito ti suma k'Isa a ume tuuku toŋ maŋ.

16

Pool y'a-ti wiike Timote ti kane

¹ Saŋ maŋ Pool y'a t'iide Derbe wo soŋ ki Listire. A ume geŋ i d'ede sanallusu k'Isa sundi Timote, meedi tod'te Yawudowo ti ziipe addutu a Isa, wo meegi yoŋ Girek. ² Yo Timote zemba doŋ i lekkiyo a Listire ti Ikoniyoŋ an yi tamma. ³ Pool yi dehu y'a ti y' waake ti yode. Inkiŋo maŋ yi di wilda ponde kono Yawudiyagi doŋ i lekkiyo a siidiyagi geŋŋo geŋ an zuune pay meegi yoŋ Girek me. ⁴ Aame Timote yi-ti wilda ponde maŋ, an d'ettiyo geeger ti geeger, an an di kazita a zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa, munda wede kane doŋ zina k'Isa ti doŋ dokkiyo a Zeruzalem an dihe, wo kane an an di rootiyo an d'ozire eego a munda geŋ me. ⁵ Wo kane doŋ ogiysito ti suma k'Isa geŋ an d'ooniyo toogo baadaŋ a urzi zaapu k'adde a Isa me, wo onniyo ti onniyo an d'aagulu k'aagulu.

Pool i iide munda aa suniye

⁶ Saŋ maŋ tiŋ geŋ an dehu an t'ette ki siido k'Aazi an kizitey ono Raa, miŋ Unde Kamileŋ t'an t'iigire k'ettiyo me. Inkiŋo an d'ingile, an di diipida siido Pirizi ti Galat. ⁷ Aame an iiney gopponj ti siido Mizi maŋ, an dehu an t'ette siido Bitini, wo ki ume geŋŋo toŋ Unde k'Isa t'an dituuge k'ettiyo me. ⁸ Inkiŋo maŋ siido Mizi an ti diipida, an d'ingile ki biza bar ki geeger Tirowas. ⁹ An di-diige angeŋŋo, a

diido maŋ Pool i-d'iide munda aa suniye, yi wollyo wedusu ti siido Maseduwan yi t'ihira a daanadi wo yi di y' tondiyo t'obe bey, y'ede: «Ki ti doopidi t'enno ki siido Maseduwan, k'ay di-noogey kotok!» ¹⁰ Aame Pool yi wulle munda wede i-iide aa suniye geŋŋo maŋ, kesiko kaye* ay dihe urzi k'ettiyo ki Maseduwan kono kaye ay zuune Raa y'ayni waaku ay di kizitey Rabila Majjaanawa a doŋ siido gettiyo.

Pool yo a geeger ki Pilip

¹¹ Ti Tirowas geŋ ay d'uune tooko ay di-gili, ay d'ingile delele ki siido ere a diine k'ahu sundutu Samotiras, wo soggo maŋ ay d'iiney a biza bar ki geeger Nayapoli. ¹² Ti Nayapoli ay d'ingile ki Pilip, tod'te geeger meeda ki siido Maseduwan, doŋ Romen baadaŋ an lekkiyo adda. Adda geeger gette ay di likke onniyto. ¹³ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ t'adda geeger ay t'udd'e, ay d'ingile biza k'ooye, ay elkiyo ay t'ooney ume Yawudiyagi ge d'ogiyso ki tondiyo Raa. A ume geŋ ay d'uoney erayi an t'ugiy, kaye toŋ ay di gundite ti kane wo ay an di gizite ono Raa. ¹⁴ Erewo soo ti diinayanj sundutu Lidi, tod'te ti geeger Tiyatir, tod' t'isiyo suuk ki juwa zooyatu oone wo tod' t'ottilo a Raa. T'ay di'n ollige kodec kodec wo Galmeega yi-d'ize adda k'addutu, ono Pool geŋ itadaŋ t'anni zuune, t'a ziipe addutu a Isa. ¹⁵ Saŋ tod' t'a-zuyye batem ti doŋ boytu pay, maŋ t'ay di'n wiike kino, t'ede: «Aame kun zuune nuŋ ni ziipe adda a Galmeega ki kotto maŋ, kun t'edi kun lekka di nuuno.» Wo tod' t'a ziida zakidi, ay d'iyye.

Pool ti Silas adda dangay a Pilip

¹⁶ Onniyo soo ay t'ette k'ume tondiyo Raa maŋ, i d'ede uto koŋso bulowo t'ay di'n uuna, tode gette i-d'ede siitan ettu ti di kazita suldi doŋ etto. A munda wede t'an oodibe ita a duwo geŋ, galmaawutu an d'ooniyo soŋko baadaŋ. ¹⁷ T'a iise daaniya Pool ti kaye, ti rootiyo ti golla awwa, ti d'eesiyo: «Doŋ en kane doŋ naabo ki Raa goole a juire pay! An un kaza urzi wede Raa yi dehu y'un di'n utte.» ¹⁸ Onniyo baadaŋ tod'tiŋ a ita kane, maŋ onniyo soo Pool addi a-tiire, y'a-gime k'ita wo yi-di ruute a siitan ere a ekki erewo gette, y'ede: «Ti suma ere k'Isa Almasi ni di rooto, mi t'addo t'ekk'erewo te!» A kaamiki siitan t'a t'udd'e t'ekk'erewo te. ¹⁹ Aame galmaawutu an wollyo munda wede an ziipe elkiyadaŋ ekki tode an k'ooniyo ye baa maŋ, an ti'n zidde Pool ti Silas, an d'an t'iide ki bere doŋ duuru a daana doŋ booro. ²⁰ An d'an t'iide k'ume doŋ deero

* **16:10** 16.10 A ume wede Lik yi riipe kaye kaye geŋ, i-kaza yode toŋ adda.

booro Romen, an di ruute, an'de: «Kane duwo enj Yawudiyagi wo an ti lettiiyo siifadey. ²¹ An dooyiso urzi k'oogiradan, suldi donj kaye Romen ay k'ede urzi ay ki d'oyye, ay ki daane ye.»

²² Wo kane donj duuru pay i t'ugiyi genj an d'iizi gulkuwo ti Pool wo Silas, wo kane deero booro Romen an an di ruute, an'de: «Kallaganj kun t'odfipo wo kun'ni kosso ti karre.» ²³ Aame an ti'n girpipe man, an di'n ibi dangay, wo an i-di ruute a wede boohiyo donj dangay, an'de: «Donj enj ki'ni booho koduwo.» ²⁴ Aame wede boohiyo an i ti ruute injkino man, kane genj y'an d'an t'iide k'adda dangay ere k'adda wo zondan yi-t'ele adda poole.

Wede boohiyo donj dangay yi ziipe addi a Isa

²⁵ A didfo meeda manj Pool ti Silas an tondiyo Raa, an d'ooro an tamma Raa, wo donj dangay ti doolo an di'n ollige. ²⁶ A kaamiki, siido t'a iise nonjirso, mongali donj k'eesiyo boy dangay a nonjire, wo boha bindani pay tonj a kaamiki a t'ihinte wanj wanj, wo zinjiri a zonj donj dangay pay a-dimbe. ²⁷ Manj wede boohiyo genj y'a iddira, y'a t'inne, yi wolliiyo boha ohinte wanj wanj, y'elkiyo donj dangay an t'umbe. Injkinoman y'aa t'iifiba seebir, yi dehu y'a-kiira tuddi. ²⁸ Wo Pool y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ay! K'oolo, ki k'iiira tudda ye. Kaye pay ede.» ²⁹ Injkinomanj wede genj y'a tunde, y'ede: «Kun oo k'eele hijge do.» An i eelo manj, kesiko yi-t'iide k'adda, yi nonjirso burbur, y'a iire a zonj ki Pool ti Silas. ³⁰ Sanj manj t'adda dangay y'an di'n udfe wo y'anni tunde, y'ede: «Kune'n, n'aase mummino n'a t'oone uttiyo te?» ³¹ Kane an i-di ruute, an'de: «Ki zaapo adda a Galmeega Isa wo k'a t'oona uttiyo, kee ti donj boozá pay.» ³² Manj an i-di gizite ono Galmeega a yode wo a donj adda boozí pay. ³³ A peedfo gettiyo batum a didfo meeda, wede boohiyo y'a ti'n wiike y'an t'upile kundayzan, manj a kaamiki an ti y' zuyye batem, yode ti donj adda boozí pay. ³⁴ Sanj manj Pool ti Silas y'an d'an d'aahe boozí y'an d'eele ombó, wo yonj ulbí unje baadanj ti donj boozí pay kono an ziipe addan a Raa.

³⁵ Wo aame ume i t'umpile manj, deero booro Romen an d'igibo guumiyagi an i-di ruute wede boohiyo, an'de: «Ti dangay k'an adfe Pool ti Silas me.» ³⁶ Manj wede boohiyo y'a iide yi di ruute a Pool, y'ede: «K'ollo, deero booro an igibo an'de, n'un ti'n adfo. Ankenj kun t'adfo, kun engilo ti toose.» ³⁷ Wo Pool y'an di ruute guumiyagi, y'ede: «An ay di'n gusse a daana duwo pay daa k'ollige k'onamey minj, para manj kaye'n donj ti siido Romen. An ay di'n ibi

dangay, wo ankenj an dehu an ay d'eeze kanj ombide manj, i k'ise ye. Injkinomanj edi kane batum an ay di'n adfa.» ³⁸ Manj guumiyagi an iide'n, an an di ruute a deero booro injkino. Aame an zuune kacinj Pool ti Silas kane donj ti siido Romenj too manj, orgiso t'anni ziiida. ³⁹ Injkinomanj kane batum an d'iide an an t'ize tambobino, manj ti dangay an di'n udfe wo an an di ruute, an'de: «T'adda geeger kun t'adfo.» ⁴⁰ Aame ti dangay an t'udfe manj, Pool ti Silas an t'iide ki boy Lidi, a ume genj an ti'n wulle zemba donj i ziipe addan a Isa wo an an d'eele kooke, sanj an t'iiziga an d'ingile.

17

Pool ti Silas a geeger Tessaloni

¹ Pool ti Silas an ingile ti geeger Pilip manj, an t'udfe ti geeger k'Ampipoli ti Apoloni. Manj an d'iiney a geeger Tessaloni, a ume genj i'dede boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ² Wo Pool aa yi d'isiyo daayum, y'a t'iide k'adda boy genno. Adda suuk ado genj an onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi manj, an di niikutu ti kane donj adda a urzi k'ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa. ³ Pool y'an di kazita y'an di sekiiso kerej, yi d'eesiyo: «Mattup ki Raa ti ruute, i dehu Almasi y'a dabira, y'a t'inda, wo y'a-balda ti diine donj unto me. Wo Almasi Raa yi biire genj, yonj Isa wede n'un kazita.» ⁴ I d'ede Yawudiyagi ongo ono genj an'ni ziiida, an a-t'iide a ita Pool ti Silas. Wo donj Girek baadanj an ottilso a Raa, ti erayi baadanj donj sundanj ti moolo tonj manj, an a-t'iide ti kane.

⁵ Wo de kane Yawudiyagi donj i ki ziipe addan a Isa ye, an di gulbike baadanj. Injkinomanj an iide'n an di wiiko donj bita i derilsito a urziyagi genj, an d'iide baadanj, an an t'elite ono an d'iise tarkuuse. Sanj an t'iide ki boy Zason kono Pool ti Silas an ti'n sedfe, an an di'n t'ette ki daana donj duuru. ⁶ Wo de an ki'n uune ye, injkino manj an di ziiida Zason ti zemba miibi donj i ziipe addan a Isa. An d'an t'iide daana donj deero ki geeger, wo an d'iise dollite, an'de: «Kane duwo enj donj duniya pay an ti'n digge, ankenj an iina di kine!» ⁷ Zason y'a ti'n ziiida di yode, wo kane donj pay genj an ki dehu an ki daane oogoro ki mozigo goole ki Romen ye, an'de i d'ede mozigo goole ti doolo ede, sundi Isa.» ⁸ Aame donj duuru ti donj deero ki geeger an illiga ono genno manj, addan a litte. ⁹ Injkinomanj kane donj deero genj an di tunde munda, manj Zason ti zemba ongo an d'iidi beezanj an an d'ele doo minj, an an d'iize kollo.

Pool ti Silas a geeger Beere

¹⁰ A diddo man kesiko zemba an di'n unzile Pool ti Silas me, an d'ingile ki geeger Beere. Aame an iiney man an t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹¹ Kane Yawudiyagi don a Beere gen elkisadan ede a jire don a Tessaloni, an d'ollige Rabila Majjaanawa t'adde soo. Onniyo ti onniyo an di gariya ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kono an dehu an di suune ono Pool yi rootiyo gen derec kunun, mummino me. ¹² Don baadan ti diinayan an di ziipe addan a Isa, wo erayi don Girek sundan ti molo ti kuuli baadan pay, an di ziipe addan a Isa.

¹³ Wo de aame Yawudiyagi don ki Tessaloni an illiga Pool yi kazita ono Raa a geeger Beere man, an d'iido an an t'elite ono a don duuru, an d'iise tarkuuse angenno ton man. ¹⁴ Kesiko zemba don i ziipe addan a Isa an di y'igibe Pool ki biza bar, wo Silas ti Timote an d'uupe a Beere. ¹⁵ Zemba don iide agisa ki Pool gen, an aa y'igibo bini geeger ki Aten. Wo aame an iiney man, y'an di ruute a don k'agisadi, y'ede: «Aame kun ti gima man, kun an di rootoy an kan Silas ti Timote gen, kesiko an di'n t'oono a enno.» Man kane an di-gime ki Beere.

Pool yo a geeger ki Aten

¹⁶ Aame Pool yi delliyi Silas ti Timote a Aten gen, yi woliyo man geeger gette i t'uune ti longayi danjal, man i ki d'ize unse ye, addi a litte. ¹⁷ Inkinno man yi d'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyo ti Yawudiyagi wo ti don Yawudiyagi ye an ottilso a Raa. Wo a bere don duuru ton, an di niikiyo daayum ti duwo don i lekkiyo angenno. ¹⁸ A ume gen i d'ede don ede kane don suuniyo k'ono, ongo an daaniya ita wede suuniyo k'ono sundi Epikuris*, ongo a ita wede suuniyo k'ono sundi Zeno†, an di niikiyo ti Pool. Wo yo yi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa wo a urzi baldiyadi. Aame duwo an illiga inkinno man, don ongo an di ruute, an'de: «Yi bakkiya ton moo me?» Wo don ongo an'de: «Yi kazita ono raayagi don a siido kine ye.» ¹⁹ Inkinno man an ti y'wiike an di-t'iide k'ekki morkkole ere daayum don deero siido an towwo onaman, wo an di ruute, an'de: «Urzi k'onama ki dooyiso aware en, kaye ay di suune itadan ko?» ²⁰ Kee k'ay kazita suldi don ay ki'n suune ye, wo anken ay dehu ay di suune koduwo i-kaza munda me.» ²¹ An rootiyo inkinno

kono don geeger k'Aten pay ti torgagi don i lekkiyo adda siido ton, an lekkiyo ti towwo taaya danjal wo a ollige ki rabila ere aware.

²² Inkinno man Pool y'a t'iiziga a daana deero don siido, wo y'an di ruute y'ede: «Kune don geeger k'Aten no, a suldi pay gen ni woliyo man kun seedu zakidi min a urzi raayagun. ²³ Aame ni sooru adda geegirgun ette ni woliyo suldi baadan aa raayagun don kun d'ottilso eego, wo ni wulle ume sedeke soo gen raaniya eego'n: "Ki raayusu wede in ki y' suune ye." Inkinno man kun ollo, nun n'un di kaza ono ki raayusu wede kun i-d'ottilso wo kun ki y' suune ye enno. ²⁴ Raa wede ikkima duniya ti suldi pay don adda gen, yon Galmeega ki kandaane ti siido. Yon yi ki lekkiyo ye adda boydi don duwo an okkime ti beezan me. ²⁵ Wo yi ki dehu duwo an i gi di naabe do ye, yon munda tuuku ton yi ki dehu ye, kono yode danjal wede in eliyi puukiyo ere in di lekkiyo ti suldi don pay me.

²⁶ Wo yon Raa yi d'ikkima wedusu soo, wo t'urzi yode gen ita duwo pay ette t'a iido kono an di lekke a siido pay. Ozzine y'a ti y' dikkida, wo y'an t'ihinte yirwagi ki siidiyagi don an di lekka. ²⁷ Raa y'ize inkinno kono duwo an di y' dehe, kan totirso ton man an di y' t'oono, kono gen ki kotto yon dokki ye ti wede tuuku ti diinayan me. ²⁸ Gen ono en in suune: "T'urzi yode kine in di puukiyo, in di sooru, wo in di lekkiyo:."

Aakede don suuniyo k'ono ongo ti di-inagun ton an'de:

"Kine in iido ti Raa\$."

²⁹ Inkinno aa kine in iido ti Raa gen, in ki d'elke Raa aa yon longusu wede duwo an okkime ki dap, ki maala gurus ise ki mongali ti tirdikadan genno ye. ³⁰ Aha inkinno ye, ti kaaga duwo Raa an ki y' suune ye, wo y'a dihe yi-ki ti'n t'ele dangay ye. Wo anken yi waaku duwo pay t'ume tuuku ton man an di-kime lekkiyadan. ³¹ Gen Raa yi biire onniyo soo y'a-d'ekka booro a don duniya pay, wo y'isiyo inkinno t'urzi wede ede yi biire a d'ekka booro ere ki diine me. Yon gen wede y'a ti y' bilde ti diine don unto, gen munda wede i-kaza yode gen wede Raa yi y' biire.»

³² Aame don i t'ugiye gen an illiga Pool yi ruute a urzi k'unto ti baldiya man, don ongo an d'iise okko maadayi wo don ongo

* **17:18** 17.18 Epikuris: Yon wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 270 ki poone Isa an di y' t'eha botto, a itadi sanalliyagi baadan. Kane a lekkiyadan dabar gette an ki ti dehu ye, wo an elkiyo munda wede ettiyo a morkiye genno i dokkiyo duniya me. † **17:18** 17.18 Zeno: Yon wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 265 ki poone Isa an di y' t'eha botto. ‡ **17:28** 17.28 Ono en i'ni ruute'n wede i-d'ede ooro adda k'addi, yon Girek sundi Epimenid.

§ **17:28** 17.28 Ono en i'ni ruute'n wede i-d'ede ooro adda k'addi, yon Girek sundi Aratos.

an i di ruute, an'de: «Kaye ay dehu sonjo mañ onamañ geñ ay di'n olliga ki koduwo kollo.»³³ Injino mañ Pool d'oj i t'ugiyi yi'n illi, y'a ingile.³⁴ Wo d'oj ongo an aa t'iide ti yode, an di ziipe addaŋ a Isa. Ti diinayan Denis, yoñ wede ti diine deero siido, wo erewo sundutu Damaris, wo d'oj ti doolo toñ ede.

18

Pool yo a geeger Korent

¹ Sañ mañ Pool ti Aten y'a t'iiziga, y'a t'iide geeger Korent. ² A Korent geñ yi d'uune Yawudusu sundi Akilas an y'ehe a siido Pontus, wo y'aaniya ti siido k'Itali kane ti eddi sundutu Pirsil, kono Kilood mozigo goole ki Romenj yi d'ize oogoro a Yawudiyagi pay an t'adde ti geeger Room te. Mañ Pool y'a-ti giyye ti kane. ³ Wo yoñ naabadí aa ki Akilas geñ, yi lekkiyo ti kane an di naabiya yeppiyo tanda ki bindani ti kane kañ soo. ⁴ Daayum a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi mañ, Pool yi-t'ettioyo yi kazita adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi niikiyo ti Yawudiyagi wo ti d'oj Girek, wo yi dehu an di-kimo a urzi k'ono Raa.

⁵ Aame Silas ti Timote an iina ti Maseduwan mañ, Pool y'a iili peedadi pay a kazita k'ono Raa, y'an di kazita a Yawudiyagi, y'ede Isa yoñ Almasi Raa yi biire. ⁶ Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, an d'iise kalditadi. Injino mañ Pool y'a-rittige kallagi wo y'an di ruute, y'ede: «Nuñ sibe ti gollado ni ti y' dikke puuzagun t'ooapa a eggun, nuñ adda ye. Ti anki en nuñ ni t'ette ki tukki d'oj Yawudiyagi ye.» ⁷ Mañ Pool ti ume geñ y'a t'uddé, y'a t'iide di wede sundi Titiyus Zistus, yoñ geñ y'ottilso a Raa, boozí ita waaya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me. ⁸ Aame geñ goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, sundi Kirisipus, y'a ziipe addi a Galmeega ti d'oj boozí pay. D'oj geeger Korent d'oj illiga ono Pool toñ, baadan an di ziipe addaŋ a Isa wo an di zuyye batem.

⁹ Onniyo soo a diddo mañ Pool i-d'iido munda aa suniye, wo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye a d'oj en me, ki kazita ono Raa me k'anniga ye. ¹⁰ Nuñ ti kee, wenda soo toñ y'a-ga da botta ye k'isiyo k'ulsu me, kono adda geeger ette nuñ d'ojzo'ñ baadan.» ¹¹ Injino mañ Pool y'a likke adda geeger Korent ozzine ti tere zoot, y'a duuyite ono Raa a d'oj pay.

Pool a daana goole siido Galiyon

¹² Aame Galiyon yoñ Romenj goole siido ki Akayi geñ, kane Yawudiyagi an di gitte onamañ kañ soo an di seeda Pool. An yi

ziida mañ, an di-t'iide k'ume deero booro,¹³ wo an di ruute, an'de: «Wede en yi ti'n argu d'uwu an d'ottile a Raa t'urzi wede ti doolo aa ki oogoro ti ki rootiyo ye.»¹⁴ Para'ñ Pool yi dehu y'a t'ihina bizi y'a roote, miñ Galiyon y'an di ruute, y'ede: «Kune Yawudiyagi no, aame wede en y'ize munda wede ulsu, koo ise yi ti daggiya d'uwu mañ, kesiko booro n'un t'ise.»¹⁵ Wo de kun niikiyo a urzi dooyiso, a sumbiyagi d'uwu wo a urzi k'oogiragun mañ, geñ a wollo kune baa, nuñ ni k'aane ni ki koone booro ki suldi genno ye.»¹⁶ Wo t'ume booro Galiyon y'an di'n igibe. ¹⁷ Injino mañ kane d'oj duuru geñ, goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso sundi Susten, an di y' ziida, an di y' gusse a daana d'oj booro, wo de Galiyon y'a t'iifiba eedi.

Kama ki Pool k'Antiyos siido Siiri

¹⁸ Pool y'a likke onniyo baadan sey a Korent me, sañ zemba yi'n illi, y'a t'iide biza bar ki geeger Sañkire, an a-giyye ti Pirsil wo Akilas. A ume geñ eedi y'a-guuke, kono yi ruute yi-d'isa munda a Raa wo ankenj y'a ti d'inge baa*. Sañ an digili adda tooko, an d'engile ki siido Siiri. ¹⁹ An iiney a geeger k'Epez mañ, Pirsil ti Akilas Pool yi'n iili angenno, wo yoñ y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyo ti kane Yawudiyagi. ²⁰ Kane an di y' tunde y'a-lekke ti kane, miñ yoñ y'ede: «Aha, nuñ ni ki lekka ye.» ²¹ Wo y'an di'n illi, y'a ruute y'ede: «Raa yi dehu mañ, sañ n'a kimo.» Wo y'a ingile k'Epez ti tooko. ²² Aame Pool y'iiney a geeger Sezare mañ, y'a t'iide ki poone ki Zeruzalem y'a t'eeso d'oj ogiyo ti suma k'Isa, sañ y'a-d'iige ki geeger k'Antiyos siido Siiri. ²³ A Antiyos yi likke onniyo miibi, sañ y'a-gime yi t'uddé ti siido Galat, y'a t'uukey siido Pirizi, y'an d'eelite kooke a kane pay sanalliyagi k'Isa.

Apolos a geeger k'Epez ti Korent

²⁴ A ume geñ i d'ede Yawudusu sundi Apolos, yoñ an y'ehe a geeger k'Alegzandiri, y'a iina Epez. Yoñ ono d'oj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, yi'ni suune koduwo wo yi rootiyo beehiye. ²⁵ A urzi Galmeega geñ d'uwu an yi duuye baadan, yi kazita t'adde soo, yi dooyiso ti d'erec a urzi k'Isa me, wo yi suune suyyiso batem ere ki Zan danjal. ²⁶ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi kazita daa k'orgiso ono Raa me. Wo aame Pirsil ti Akilas an y'illiga mañ, an ti y' wiike ti kane, an i-di gizite koduwo d'erec ki Raa te. ²⁷ Sañ mañ Apolos y'a dihe y'a t'ette ki siido k'Akayi, injino mañ zemba an i-d'eele kooke, wo an di riije mattup a

* 18:18 18.18 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.1-21.

sanalliyagi k'Isa a siido k'Akayi kono an di y' seeda bey sire. Aame y'iiney a ummey man, an t'ize beehiye baadan a kane donj i ziipe addan a Isa t'urzi beeko ere ki Raa me. ²⁸ Ti Yawudiyagi an di niikiyto, y'an di gize kereñ t'urzi k'ono donj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa: Isa yonj Almasi Raa yi biire. Injino man a elkisadan gette y'an di ruute a daana duwo pay, y'ede: «Kune kun dige.»

19

Kama ki Pool ki Epez

¹ Aame Apolos yo a Korent gen, Pool yi-t'udde ti siido k'Aazi ere adda mongali, y'a iiney Epez. Anjen an d'ikkima ti sanalliyagi k'Isa onjon, ² wo y'anni tunde, y'ede: «Aame kun ziipe addugun a Isa gen, Unde Kamilen kun uune dey ko?» Man kane an di'n gime onami, an'de: «Kaye ay k'illiga ye Unde Kamilen ede tonj man.» ³ Injino man Pool y'anni tunde, y'ede: «Suyyiso batem ere tuuku kun uune te?» Kane an di'n gime onami, an'de: «Ay uune suyysiso batem t'urzi dooyiso ere ki Zan.» ⁴ Pool y'an di ruute, y'ede: «Ti kaaga Zan yi zuuye batem donj k'Izirayel kono a kize an di-kime lekkiyadan, wo sonj y'an di rootiyo an zaapo addan a wede etto k'itadi, yonj Isa.» ⁵ Aame an illiga injino man, an di zuuye batem ti suma Galmeega Isa. ⁶ Pool y'an di ziipe bey a eedan, wo an d'uune Unde Kamilen. Injino man an d'iise orbe t'ono donj doolo, wo an di rootiyo ono donj Raa y'igibo. ⁷ Kane pay donj i zuuye batem gen kuuli suma koomat makumu sire.

⁸ Adda tere afo gen, daayum Pool yi-t'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi rootiso daa k'orgiso. Yi kazita urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n kimo k'urzi genno donj i y'ollige me. ⁹ Wo de Yawudiyagi onjo an ki dehu an ki y'olliga ye, an di-tuuge ki zaapu k'addan a Isa me, a dooyisadi ere a urzi Galmeega gette an di y'okko maade a daana duwo pay. Injino man Pool y'an di'n illi, y'a wiike kane sanalliyagi k'Isa, yi di'n dooyiso daayum adda boy ki lokkon ki wede soo sundi Tiranus. ¹⁰ Gen y'anni duuye ozzine sire, injino man kane pay donj siido k'Aazi, Yawudiyagi ti donj Yawudiyagi ye, an d'illiga ono Galmeega me.

Inni Seba kane sarat

¹¹ Raa yi d'isiyo suldi k'armika donj k'a seeda giggera t'urzi Pool. ¹² Injino man an d'ambu kalle koo ise buude koo man i butte tukki Pool, san an'tiyo an an bottiyo

a tukki donj k'eeni, man kane gen an d'ooniyo bee, wo kane siitandani tonj an t'adfiya ti eedan me. ¹³ A ume gen i d'ede Yawudiyagi an sooru ti zindan an d'ettiyo ume ti ume, an di lommite siitandani ti tukki donj k'eeni. Injino an di'n niime lommite ti suma Galmeega Isa pay, a siitandani wede tuuku tonj yi d'eesiyo: «Ti suma k'Isa wede Pool yi-kazita, ni rootiyo kun t'adfo!» ¹⁴ Donj isiyo injino gen kane inji sarat ki Seba, yonj Yawudusu ti diine deero donj sedeke. ¹⁵ Onniyo soo siitan t'an di ruute, t'ede: «Isa ni y' suune, wo Pool tonj ni y' suune, wo de kune miñ kune anj wee wee?» ¹⁶ Wo wede i-d'ede siitan a eedi gen y'a t'iiziga, y'anni zikke, y'iide y'an ti'n tiiza pay kono yonj yi jire kane, y'an d'ize ulsu, an d'ukkite bontilin t'adda boozime, tudan kundayi jerem. ¹⁷ A munda wede ize gen, donj pay k'Epez, Yawudiyagi ti donj Yawudiyagi ye an illiga man, orgiso t'anni ziida pay wo an d'imme goaliko ere ki suma Galmeega Isa. ¹⁸ Donj baadan ti diine donj i ziipe addan a Isa an d'ettiyo an t'oodibe addan, wo an tondiyo tambobino a daana duwo pay a oldikadan ere an ize gette. ¹⁹ Wo ti diine donj i sokiyo dindoriyo gen, donj baadan an di ziki mattupiyagi ki dindoriyagan, an t'igge a daana duwo pay. An di-gize zooye mattupiyagi gen suma tamma dupu ada paat*. ²⁰ Gen injino ti toogo ere ki Galmeega, ono Raa i d'ettiyo daana ki daana ti toogo ere i ceeriyo baadan.

Tarkuuse baadan a Epez

²¹ Aame suldi gen i t'ingile man, Pool t'urzi k'Unde Raa y'a dihe y'a t'ette Zeruzalem, wo ki poone y'a adde ti siido Maseduwan, y'a tookey Akayi. Wo y'a ruute, y'ede: «N'iiney Zeruzalem man, i dehu n'a aaney a geeger Room pay.» ²² Injino man yi d'igibe ki daanadi donj noogiyadi sire, Timote ti Erasta an d'ingile ki Maseduwan, wo yode batum y'a likke onniyo miibi a siido k'Aazi me.

²³ Aame gen donj k'Epez an d'iiziga tarkuuse baadan ki kulkuwo a urzi Galmeega. ²⁴ A ume gen i d'ede wede sundi Demetirus, yonj wede naabo maala yi d'okkimte boydi sunni sunni ki maala yurus, i deeyiso boy wede goole ki raayawa sundutu Artemis†, donj pay an d'ottilso. Injino man Demetirus ti donj naabadi an d'ooniyo sonjo baadan ti naabadan gette. ²⁵ Onniyo soo y'an ugiye donj naabadi ti donj an naabiya kanj soo gen, y'an di ruute, y'ede: «Lanziyagi ki nun, kun suune kine

* 19:19 19.19 Anki tamma dupu ada paat i-kaza sonjo nono nono, suma sonjo naabo ki donj meeda uto adda pide adde k'ozzine. † 19:24 19.24 Artemis: Tod'te raayawa a geeger k'Epez. Duwo an i di sappa bere kono suldi donj an derku gen t'an di'n ehiyo beehiye, erayi an d'ehiyo wo maaladan tonj ti d'aagulu.

in t'ize donj bey minj ti naabadinj ettiyo. ²⁶ Wo ankeñ kun ollige wo kun wolliiyo munda wede isiyo enj me. Yo Pool genj donj baadañ y'in ti'n kama k'urzi yode, y'an di rootiyo, y'ede: "Raayagi donj duwo an okkime ti beezanj genj, kane raayagi ye." Y'isiyo injkino a enno danñal ye, wo a omagi baadañ ki siido k'Aazi pay. ²⁷ Naabo yode gette t'iida ki daana manj, duwo an di-kiigira naabadinj te, wo naabo kine danñal ye, an di kiigira boy raayawa ere meeda sundutu Artemis, a t'isa aa munda ki bita. Injkino manj meedikatu t'a dagga, tod'te raayawa ere duwo pay adda siido k'Aazi an i-d'ottilso, wo adda duniya pay ette.»

²⁸ Aame kane donj naabo pay an illiga ono donj Demetirus yi ruute genno manj, an di kulkuwe, an d'iise dollite, an'de: «Raayawa Artemis ki donj k'Epez, tod'te meeda!» ²⁹ Tanj boolonj manj donj duuru eedan t'a iide, kane donj geeger pay genj an di kulkuwe, wo an ti'n zidde Gayus ti Aristarko me, kane ti Maseduwan, an iido ti Pool kanj soo. An d'an t'iide ki bere donj duuru. ³⁰ Injkino manj Pool yi dehu y'a ette ki daana donj duuru y'a rootey ono, wo kane sanalliyagi k'Isa an i di-tuuge. ³¹ Wo kane lanziyagi Pool genj, donj deero ki naabiyagi adda siido k'Aazi tonj, an i-d'igibo a yode an'de, y'etta ye ki bere donj duuru me.

³² A ume genj a iizi tarkuuse baadañ sey adda diine donj duuru me, donj ongo an dollite kenno, donj soñ an dollite k'ummey, wo donj ongo baadañ urzi an ugiye ki munda tonj an ki suune ye. ³³ Injkino manj i d'ede wede sundi Alegzandire, yo kane Yawudiyagi ongonj an di y' naayu ki daana y'a roote ono a duwo, wo donj ongo ti diine donj duuru an i di t'iide taaya a urzi k'ono genno. Injkino y'an d'ize likuw ti beezi, yi dehu y'an di roote a donj duuru genj me. ³⁴ Wo de aame kane donj k'Epez genj an zuune Alegzandire Yawudusu manj, an d'iise dollite pay onamanj kanj soo suma peedo sire, an'de: «Raayawa Artemis ki donj k'Epez, tod'te meeda!»

³⁵ An idilti kee manj, i d'ede wedusu yonj wede raanija ki suldi pay adda geeger genj, y'a iine y'an inniga, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune donj k'Epez genj, duwo pay an suune kine donj geeger k'Epez, kine donj boohiyo boy k'Artemis tod'te meeda, wo ki mokkilsatu ere iiro ti kandaane. ³⁶ Genj wenda soo tonj a niike umbo, injkino manj kun t'asso wo kun t'elko koduwo a munda wede kun dehu kun d'ise me. ³⁷ Duwo enj kun ti'n zidde kenno, an un k'uugiro munda t'adda boy raayawa ye, wo an

ki gildite raayawa kine ye. ³⁸ Wo aame Demetirus ti donj an naabiya kanj soo genj an d'ede ono a tukki wenda manj, onniyo booro ede, an d'ette k'ume donj dekkiyo booro, an an di t'ide taaya. ³⁹ Wo un d'ede munda ti doolo tonj manj, an di tonde donj duuru donj i wolliiyo urzi k'oogoro, an di'n okkima ono me. ⁴⁰ Aame kun k'ooli ye manj, in t'oono ono, Romanj an t'eesa kine in kulkuwo ti kane a ogiyo ere anjki ette. Injkino a ogiysadiñ ette urzi in ki t'oono ye, in an di roota addanj a-t'assa me.» Aame wede genj y'a ti dinge onami manj, y'an di ruute a donj duuru, y'ede: «Kun ti teepo.»

20

Pool yo a Maseduwan wo a siido Gires

¹ Aame donj k'Epez kulkuwadañ i t'isse manj, Pool sanalliyagi k'Isa y'an ugiye y'an d'eele kooke. Manj y'an t'ize toose, y'in iili, y'a ingile ki siido Maseduwan. ² Aame yi doopide Maseduwan genj, sanalliyagi donj y'ooniyo a daanadi, y'an d'eeliyo kooke baadañ. Sanj y'a iiney a siido Gires, ³ angenj y'a likke tere ado. Sanj manj y'a dihe yi di kili adda tooko, y'a engile ki siido Siiri, wo manj y'a illiga kane Yawudiyagi an i-t'ikke a urzi. Injkino manj y'a dihe y'a-tooye y'a adde ti Maseduwan. ⁴ Kane donj a itadi genj, kane Sopater ulo ki Pirus ti geeger Beere, Aristarko wo Segondus ti geeger Tessalonj, Gayus ti geeger Derbe, wo Timote, Tisik wo Tiropim kane ado genj ti siido k'Aazi. ⁵ Kane genj an ay d'uugume, an d'ingile an ay di'n delley a geeger Tirowas.

Pool yo a geeger Tirowas

⁶ Wo kaye'ñ tarnaafe mappa daa k'orme ay d'ize a geeger Pilip. Aame onniyo tarnaafe mappa daa k'orme ti t'ingile manj, ay di gili adda tooko, ti geeger Pilip ay d'ingile. Onniyo paat ki daana manj, sanj donzey ay di'n uuney a Tirowas, angenj ay d'ize onniyo sarat. ⁷ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a tukki lohe manj, ay t'ugiyi ay d'iimi kanj soo mappa wede i-kaza tudde k'Isa me. Wo kono soggo yo Pool y'engila genj, y'an di gizite ono a zemba, y'a gizite bini diddo meeda. ⁸ Adda biino ere t'awwa t'ekki bakatu kaye ay t'ugiyi genj, lampiyagi baadañ oyyisito. ⁹ Aame genj i d'ede ulo sundi Itus yi-guune a pineetir, y'ollige Pool yi kazita. Wo yo Pool genj yi k'ohire ye, yi kazita yi kazita, manj ulo genj edayi i ziida moone, y'a udige kuy. Injkino t'awwa ti boy wede k'aduwe genj yi-t'uubo, y'a iire siido. Wo i d'ede wede ede yi y'iiziga manj, y'inda. ¹⁰ Injkino manj kesiko Pool yi-ti d'iige, y'a iide k'ume

‡ 19:29 19.29 Bere donj duuru k'Epez yonj goole, y'ambe duwo suma dupu ada sire makumu pife.

k'ulo geŋŋo, y'aa d'uttile y'a ti y' ziida giggiri, wo y'a ruute, y'ede: «Ulbuguŋ un t'oodfe ye, ulo'ŋ puukiyadi to ede.»¹¹ Saŋ maŋ Pool y'a-gili k'awwa k'umayi, y'a t'umbe mappa, y'an di burkite an t'iimi, wo Pool y'a iise kazita sey bini uume y'a t'umpile. Saŋ maŋ y'a iŋgile.¹² Wo yo obulsu geŋ aame an ti y'umbe zeere yi biygile maŋ, an di y'igibe a boozi, wo kane d'uwu pay geŋ addan a t'udige kollo.

Pool ti Tirowas y'ambe ki Mile

¹³ Saŋ maŋ kaye ay yi-d'uugume a Pool me, ay di-gili adda tooko, ay d'iŋgile ki geeger k'Assos, ume ay di y' delley aa yonŋ yi dihe, kono yi dehu y'a ozire ti zoŋdi.¹⁴ Geŋ a Assos Pool y'ay di n' uuney, maŋ pay kaŋ soo ay di-gili adda tooko, ay d'iŋgile geeger Mitilen.¹⁵ Ti Mitilen ay d'iŋgile, soggo ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sundutu Kiyos. Onniyo sirwe maŋ ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sey sundutu Samos, wo onniyo k'aduwe ay d'iiney a geeger ki Mile.¹⁶ Urzi k'Epez ay d'iili, ay d'iŋgile t'urizzey kono Pool yi ki dehu yi k'ohira a Epez, kono yi gi di t'ossa a siido k'Aazi ye. Yi dehu y'a aaney kesiko a Zeruzalem, y'a d'aaney a tarnaape Pantekot ki Yawudiyagi.

Toose ki Pool a d'oŋ dokkiyo ti Epez

¹⁷ Aame ay iiney a Mile maŋ, Pool yi d'igibe wedusu ki Epez y'an di kizo a d'oŋ dokkiyod'oŋ ogiyso ti suma k'Isa, y'ede: «Kun'do, kun di t'oono a Mile.»¹⁸ Aame d'oŋ dokkiyo an iina a sirpadi maŋ, Pool y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune kun ti suune lekkiyo ere ki nuuno te, kono nuŋ ni likke a diinaguŋ ti onniyo ere ki poone n'iina adda siido k'Aazi me.¹⁹ Nuŋ ni niibe a Galmeega a diinaguŋ me ti ottilso baadanŋ, ti moolo wo ti dabar ere ki Yawudiyagi kane an o koniyo eego.²⁰ Kun suune nuŋ n'un ti gizite, wo n'un ti'n duuye pay, munda umbo n'un k'iŋga ye, wede aase beehiye a kune me, ise a daana d'uwu pay, ise adda boyduŋuŋ toŋ maŋ.²¹ Nuŋ n'an gizite a Yawudiyagi wo a d'oŋ Yawudiyagi ye, an di-kime lekkiyadanŋ a daana Raa wo an zaape addanŋ a Galmeegin Isa Almasi.²² Wo ankeŋ n'engile ki Zeruzalem, kono nuŋ i ni dokkiyo Unde Kamileŋ ni d'ooyiso, wo ni ki suune ye munda wede a ummey o aaney a eedo me.²³ Wo adda geegiryagi d'oŋ pay n'ettiyo geŋ, Unde Kamileŋ t'o kaza danŋay ti dabar baadanŋ an ni delliyoo.²⁴ Wo nuŋ lekkiyado a duniya ette i ki n'ooniso ye. Munda wede i n'ooniso'ŋ, naabo ere Galmeega Isa y'o ele gettiyo, n'a ti naabe bini danŋutu: n'a kizite urzi Rabila Majjaanawa, mummino i-kaza Raa yonŋ wede beeko me.

²⁵ Derec, kun suune ni likke a diine kune pay, n'un di gizite urzi Moziko Raa, wo ti anki ki daana eŋ nuŋ ni-suune kun ki n' wolla ye baa.²⁶ Kono kamo kun ollo koduwo ti anki n'un di rooto, aame wede yi digga t'urzi Raazi maŋ, nuŋ adda ye,²⁷ kono n'un ti gizite pay munda wede Raa y'ilke ti poone y'aasa me, munda umbo n'un k'iŋga ye.²⁸ Inkiŋo maŋ kun koono mentikagi a urzi lekkiyaguŋ, wo a tukki torfo pay ere ki Raa ogiyso ti suma k'Isa. Tode gette Unde Kamileŋ t'un t'ele kun di'n dokke, kun t'elso aa dambami d'oŋ Raa y'iwila t'urzi puuzo k'Ul'i Isa.²⁹ Nuŋ ni suune, aame n'un iza umbo maŋ d'oŋ ulpi an t'etta diinaguŋ, an un d'isa ulsu aa sullibagi an t'ettiyo adda diine torfo.³⁰ Wo d'oŋ ongo ti diinaguŋ toŋ an di dooya rabila ere k'a t'eese derec, an di roona adda sanalliyagi ongo, an di'n daana.³¹ Inkiŋo maŋ kun lekko zeere, wo kun elko: aame nuŋ di kune adda k'ozzine ad'o geŋ, did'fo wo onnu n'a-t'iile toŋ ni k'iili ye, wede tuuku ti diinaguŋ t'eeliyo kooke me.

³² Wo ankeŋ nuŋ n'un di'n oolo a bey Raa, wo a onami d'oŋ a urzi beekadi. Kane ono Raa geŋ an un di'n isa d'oŋ toogo a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa, wo t'urzi k'ono Raa kun t'ooney suldi d'oŋ Raa yi boohiyo a d'oŋzi pay.³³ Nuŋ ni ki ziipe ye addo a maala gurus, a dap, ise a kalle wenda soo toŋ maŋ.³⁴ Kune batum kun suune, nuŋ ni niibe ti beezo, ni d'ooniyo munda a lekkiyado te wo ti d'oŋ pay a itado.³⁵ A suldi d'oŋ pay n'ize geŋ, n'un gizite beehiye in di naabe in di nooge d'oŋ an k'ede munda ye, wo in elko a ono d'oŋ Galmeega Isa yi ruute, y'ede: «Uŋsuwo baadanŋ a jiiire a wede y'eliyo munda, ti wede an i eliyoo munda.»

³⁶ Aame Pool y'a ti diŋge onami maŋ, y'a dikke ti kane pay wo y'a tunde Raa.³⁷ Inkiŋo maŋ kane pay an d'iise moolo, wo wede tuuku toŋ yi di y' seedu g'igiri yop, yi-d'eeziyo d'eeziyo kono an ki t'ikkima ye baa.³⁸ Kane an t'ize sommagi dondonŋ a onami d'oŋ yi ruute, y'ede: «Ti anki ki daana eŋ, nuŋ kun ki n' wolla ye baa» geŋ me. Saŋ maŋ an aa di y'igibe bini y'a di-gili adda tooko.

21

Kama ki Pool ki Zeruzalem

¹ Aame zemba ay'n iilo maŋ, ti tooko ay d'iŋgile delele ki geeger Kos. Soggo maŋ ay d'iŋgile ay d'iiney a geeger Rood, wo tiŋ geŋ ay di diige biza bar ki geeger Patara.² Anŋeŋ ay d'uune tooko ti doolo t'ambe ki siido Pinisi, ay di-gili adda tooko gettiyo, ay d'iŋgile.³ A engilsadey gette, siido ere

a diine k'ahu sundutú Siipire gette, ay di wulle ki kese beezey geelo, inkiino man ay d'ingile ki siido Siiri. Ay iiney a geeger Tir man, ay di diige kono an di-deggite suldi suuk don adda tooke angenno. ⁴ A ume gen ay d'uune sanalliyagi, ay di likke ti kane onniyo sarat. Unde Kamilen t'an di gize a munda wede i-aaney a Pool a Zeruzalem me, inkiino man a Pool an i di ruute, an'de: «Kee k'ette ye ki Zeruzalem me.» ⁵ Aame iide onniyo sarat man ay t'iiziga, wo zemba ti erayzan ti inñizan pay an ay di'n igibe bini ay t'udde ti geeger. Man ay d'iiney biza bar, angen ay t'utile ay tunde Raa. ⁶ San ay a-ti zidde bey ti tuddey, man ay di-gili adda tooke, wo kane an di-gime ki boydizan.

⁷ Kaye torguwadey ere adda k'ahu ti Tir ay a-ti dinge a geeger Petolmayi. Angen zemba ay di'n iisite, wo di kane ay d'inne onniyo soo. ⁸ Soggo man ay d'ingile, ay d'iiney a geeger Sezare, angen ay t'iide a boy ki Pilip wede kazita Rabila Maj-jaanawa, ay di diige di yode, ay di likke angenno. Yode wede ti diine don sarat an biire a Zeruzalem*. ⁹ Yo wede gen i-d'ede inñi konazi pide, kane gen an rootiyo ono don Raa y'agisa.

¹⁰ Angen ay likke onniyo faadan, man nebi sundi Agabus y'a d'iina ti siido Ziide. ¹¹ Y'iido y'ay di'n uuna, y'a t'umbe ser wede ki Pool gen, y'a-gitte zon ti bey ki yode batum, wo y'a ruute, y'ede: «Enno ono don Unde Kamilen ti rootiyo: Wede ser en, Yawudiyagi an ti y' ketey kino a Zeruzalem me, wo an an di y' t'eley a bey don Yawudiyagi ye.»

¹² Aame kaye ti zemba don a Sezare pay ay illiga inkiino man, ay yi d'obe bey a Pool kono ki Zeruzalem y'a k'ette ye. ¹³ Inkiino Pool y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kun moolo me, gen kun oo ti dekkiyo biza k'ulbo? Nuñ n'iye ki kettisado danjal ye, wo son n'iye n'a t'indey a Zeruzalem kono suma Galmeega Isa gen me.» ¹⁴ Kaye onamey yi-tuuge gen, inkiino man ay gi di gidfima ye, wo ay'de: «Galmeega yi t'iso munda wede yi dehu me.»

¹⁵ Aame ay inne onniyo miibi a Sezare man, ay t'ikkima tuddey, ay t'iizigo ay digili ki Zeruzalem. ¹⁶ Sanalliyagi miibi ti Sezare an ayn'igibe, an ay di'n t'iide di wede sundi Nanson, yon ti siido Siipire, ti diine don ti poone i ziipe addan a Isa too. Gen di yode ay di diige, ay d'inne me.

Pool di Zak a Zeruzalem

¹⁷ Aame ay iiney a Zeruzalem gen, zemba an ay di'n ziida t'ulbe unse. ¹⁸ Wo soggo man Pool ti kaye pay ay t'iide

wolliyo Zak a boozí, wo di yode gen ay di'n uune kane pay don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa an t'ugiye. ¹⁹ Aame ay ti'n iisite man, Pool y'an t'iide taaya soo soo a suldi don pay Raa y'ize t'urzi naabo yode a diine don Yawudiyagi ye.

²⁰ Aame an t'illiga onami man, kane pay an d'imme Raa. San an i di ruute a Pool, an'de: «Leemadey, kee ki wollo do, Yawudiyagi dupiyagi miibi don i ziipe addan a Isa wo i seedu zakidi a urzi k'oogoro Muusa me. ²¹ Kaciñ kane an illiga oniyapi a tukki kee me, an'de kee ki kazita a Yawudiyagi pay don i lekkiyo a diine don Yawudiyagi ye, an d'ooli urzi k'oogoro Muusa me. Kee k'ede ponde a inñizan an ki walda ye, wo urzi k'oogoro Yawudiyagi an ki daane ye. ²² Anken in d'ise mummino? Derec, daa niiku kane an d'olliga kee a enno me. ²³ Inkiino man munda wede ay a roota gen, k'a t'iso. I d'ede a en kuuli kane pide an ruute an i-d'isa munda a Raa. ²⁴ K'a t'odo k'ume k'aade ti kane, tuddugun kun ti t'isoy kamilen a daana Raa, wo k'an d'eloy sonkadan ere ki sefede te, kono an di kookey eedan. Inkiino man duwo pay an suuna ono don pay an rootiyo a tukki kee gen derec ye, wo kee ton lekkiyada a-t'ette a urzi k'oogoro Muusa kay. ²⁵ Wo kane Yawudiyagi ye don an ziipe addan a Isa gen, ay an riipe mattup a munda wede ay dehu me: an ki d'aadi ye sey wede an eliyo sefede a lonngayi me, puuzo ton ulu an k'oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'udde ye an k'aadi ye, ise bolioy ton ulu an d'ooli.»

²⁶ Inkiino Pool y'a iyee a onaman, soggo man kane kuuli pide gen y'a ti'n wiike, an t'iide k'ume k'aade kono an ti t'iso tudan kamilen a daana Raa. Man yi-t'iide booro Boy Raa, y'an di rooto don sefede onniyo ere tudan t'a t'isa kamilen a daana Raa t'a danga, wo wede tuuku ton y'a t'ela sedikadi sedikadi me.

Seedu ki Pool a Boy Raa

²⁷ A dangu k'onniyo sarat gen Pool yo a booro Boy Raa, wo kane Yawudiyagi don iido ti siido k'Aazi an di y' wulle, man an an t'elite ono a don duuru pay, wo Pool an di y' ziida. ²⁸ An d'ise dollite, an'de: «Kun okki kune don k'Izirayel gen me! Enno wedusu wede i kazita munda wede ulsu me, a ume tuuku wo a wede tuuku ton man, a tukki kine Yawudiyagi, a tukkoogoro Muusa wo a tukki boy enno. Wo anken don Yawudiyagi ye ton y'an d'an t'iido ki Boy Raa enno, inkiino ume kamilen en an ti y'ize ganigi a daana Raa me.» ²⁹ Kane an rootiyo inkiino kono an

* 21:8 21.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 6.5.

wullo Tiropim k'Epez ti Pool adda geeger gettiyo, an elkiyo Pool yi ti y'ele adda booro Boy Raa.

³⁰ Adda geeger pay gette don an d'iise tarkuuse gordon, don t'ume tuuku ton an d'okko k'adda, Pool duwo an di y' ziida an di y'udfe t'adda booro Boy Raa me, wo kesiko boha an a-t'ippite. ³¹ An dehu an di y' t'ide, man don son an d'ukke an i-di gizo a goole k'asigiryagi meeda zoot ki Romen, an'de: «Don pay ki Zeruzalem an isiyo tarkuuse.» ³² Kesiko yo goole gen yi wiiko deero k'asigiryagi ti doolo, ti asigiryagi a itadan an d'ukko k'ume don duuru. Aame an wulle goole k'asigiryagi pay wo ti asigiryagi a itadi man, Pool an di y'iili ti kossiyadi me.

³³ Injino man goole k'asigiryagi pay y'aa d'iide sirpa Pool, y'a yi ziida wo y'an di ruute a asigiryagi an ti y' kettito ti zinzi sire, wo y'a tunde, y'ede: «Wede en yon wee wee, wo y'ize moo me?» ³⁴ Wo de adda diine don duuru gen wede tuuku ton yi dollite k'eedi, k'eedi. Wo goole k'asigiryagi pay gen yi-ki t'ollige ye munda an rootiyo me, kono tarkuuse baadan. Injino y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di-t'odo k'adda boy wede zakidi. ³⁵ Aame Pool y'iiney a biza boy aame kolyito man, kane asigiryagi an a-ti y'umbe kono don duuru an dehu an i-d'ise ulsu. ³⁶ Wo kane don duuru pay gen an yi daaniya ti dollite, an'de: «Ki y'oodo! Ki y'oodo!»

Pool a daana don duuru

³⁷ Aame Pool an dehu an ti y' t'ele adda boy wede zakidi gen, yi di ruute a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «Tambobino doo, n'a-deege bizo kay ko?» Man yo goole gen y'a yi tunde, y'ede: «Ono Girek ki suune ko?» ³⁸ Kee ti siido Misir ye ko? Kee wede goppo goppon en ki t'udfe balda ti don dupu pide a itada, kee ye ko?» ³⁹ Pool yi di ruute, y'ede: «Nuñ Yawudusu an ehe a Tarsi siido Silisi, nuñ wede ti siido ki geeger ere i-d'ede suma. K'o t'ele urzi man, n'an di ruute a don duuru.» ⁴⁰ Injino man goole k'asigiryagi pay yi-d'ele urzi. Pool y'a t'ihira a ume kolyito, y'an d'ize likuw ti beezi kono duwo an d'anniga. Don pay an d'inniga, man Pool y'an d'iise rootiyo t'ono don k'Eber, y'ede:

22

¹ «Maawi ki nuñ, zemba ki nuñ, anken kun ollo munda wede n'a ruote me, kono tuddo gen bizo n'a ti y' deege kay.» ² Aame an illiga Pool y'an rootiyo t'ono don k'Eber man, an d'inda kuy. Injino man yo Pool y'a ruute, y'ede: ³ «Nuñ Yawudusu an n'ehe a geeger Tarsi siido Silisi, n'ihira a Zeruzalem enno, wo wede i ni duuye

Gamaliyel, y'a ni duuye mummino n'a daane koduwo urzi k'oogoro mongidagin me. Kono kamo urzi Raa n'a yi ziida zakidi baadan aa kune anki pay. ⁴ Don i daaniya urzi Galmeega n'anni dibire bini ongon an t'inda, kuuli erayi ni-ti'n kettiso, ni-ti'n obe adda danggay. ⁵ Mozigo goole don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi pay, kane batum ton an di ruute d'erec onamo ni rootiyo en me, kono o ele mattup kane a zemba Yawudiyagi don a geeger Damas me. Wo n'a ingile Damas kono n'a-sedfo don i ziipe addan a Isa a ummey, n'an d'an t'etto ki Zeruzalem kono n'anni dabire.»

Mummino Isa yi wiike Pool me

⁶ «Nuñ n'a ingile wo a urzi peedo t'ize diine n'iina goppon ki Damas man, a kaamiki ni woliyo toore baadan ti kandaane a diigo wiliñ a tuure a tuddo. ⁷ N'a iire tul a siido wo n'a illiga golla t'o rootiyo, t'ede: "Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?" ⁸ Man n'a tunde, n'ede: "Galmeega, de kee wee wee?" Injino man golla t'a ruute, t'ede: "Nuñ Isa wede ti geeger Nazaret, wede kee ki dabirsa." ⁹ Kane don ti nuñ gen toore an di y' wulle, wo golla ere o rootiyo gette an ki ti t'illiga ye. ¹⁰ Injino man n'a tunde, n'ede: "Galmeega n'aase mummino?" Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: "Ki t'oozo k'engilo Damas, wo angen an a di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me." ¹¹ Wo ni ki woliyo ye, kono toore gen o d'ibbira edayo. Injino man don ti nuñ gen an oo ziida beezo, an di n'irkide, an o di-t'iide ki Damas.

¹² Angen i d'ede wede sundi Ananias, yon gen yi seedu zakidi a urzi k'oogoro Muusa me, Yawudiyagi pay adda Damas gen an yi tamma. ¹³ Yo y'a iido y'a n'uuna, wo y'o di ruute, y'ede: "Sool leema ki nuñ, edaya i t'ohon!" Wo a kaamiki edayo a t'ihina ni woliyo, wo Ananias n'a yi wulle kereñ. ¹⁴ Wo y'o di ruute sey, y'ede: "Raa ki mongidagin yi ki biire ti kaagine too kono k'a suuna munda wede yon yi dehu, k'a wolle yode danjal wede ki diine me, wo k'a olliga ono don adfiya ti bizi. ¹⁵ Gen kee k'a kizita taayadi a duwo pay, a munda wede ki wulle wo k'illiga. ¹⁶ Wo anken ki delliso moo sey me? Ki t'oozo, an ki ti suyoy batem wo ki tondo suma Galmeega, y'a di booye oldikada."»

Zina Pool di don Yawudiyagi ye

¹⁷ «San man n'a-gime ki Zeruzalem. Onniyo soo man ni-t'iide adda Boy Raa ni tondiyoo Raa, aame gen o d'iide munda aa suniye, ¹⁸ Galmeega n'a yi wulle, wo y'o di ruute, y'ede: "Kesiko ki t'addo ti Zeruzalem me, kono don siido en an k'ooya ye taayada ere k'an kizita a urzi

nuṅ me.”¹⁹ Nuṅ ni di ruute, n’ede: “Galmee’ki nuṅ, kane toṅ an suune ni sooru k’adda boydi doṅ Yawudiyagi ge dooyiso miṅ, kono ay ti’n sedfdu doṅ i ziipe addaṅ a kee, ay di’n kossiyto, ay di’n obe adda dangay.”²⁰ Wo aame an iide Etiyen wede kazita taayada toṅ, nuṅ ede, nuṅ toṅ adda a munda wede ize geṅ me, nuṅ wede boohiyo kallagi ki doṅ i t’iide tōwwadi.”²¹ Maṅ Galmeeḡa y’o di ruute, y’ede: “Toṅ maṅ k’engilo, ni k’agisa ki dokki ki tukki doṅ kane Yawudiyagi ye.”»

Pool ti goole k’asigiryagi Romenḡ

²² Kane doṅ duuru geṅ an di y’ollige Pool me bini a onami doṅ k’ita geṅṅo maṅ, aame geṅ an d’iise d’ollite, an’de: «Wede eṅ kun y’odo! Kun y’odo! Kun y’oola yi lekka ye a siido ette!»²³ Wo an di d’ollite ki d’ollite, kallagan an t’id’fipe, an d’oggiso siido i d’oozige odde k’awwa.²⁴ Inḡkino maṅ goole k’asigiryagi Romenḡ y’an di ruute a asigiryagi, y’ede: «Wede eṅ kun ti y’elo adda boy wede zakidi wo kun ti y’ dekkito ti karre, kono y’a roota ono doṅ derec. Ni dehu n’a suune ki moo me d’uwo an d’ollite a tukki yode me.»²⁵ Aame an y’iise kettiso ki dekkisadi ti karre maṅ, Pool yi di ruute a goole k’asigiryagi meeda a sirpadi, y’ede: «Oogoro t’ele urzi ko a wede ti siido Romenḡ kun di y’ dekkite ti karre, daa k’ollige bizi me?»²⁶ Aame goole k’asigiryagi meeda geṅ y’illiga inḡkino maṅ, y’a iide, yi di gize a goole k’asigiryagi pay, y’ede: «K’a elko do a naabo ere k’isiyo ette, kono wede eṅ yonḡ wede ti siido Romenḡ.»²⁷ Inḡkino maṅ goole k’asigiryagi pay geṅ y’a iide k’ume Pool, wo y’a yi tunde, y’ede: «Kee ti siido Romenḡ kotto ko, k’o ki ti rooti do?» Pool y’a ruute, y’ede: «Eyye, nuṅ ti siido Romenḡ.»²⁸ Inḡkino goole k’asigiryagi pay yi di ruute, y’ede: «Nuṅ n’a ele soṅko baadanḡ d’oo miṅ n’a t’ize wede ti siido Romenḡ kollo.» Pool yi di ruute, y’ede: «Nuṅ t’ume an n’ehe miṅ wede ti siido Romenḡ too.»²⁹ Kesiko kane doṅ an di y’ kosse geṅ an di lid’de ti tuddi me, wo yo goole k’asigiryagi pay toṅ orgiso t’a yi ziiḡa, kono yi ti gittite Pool ti zinḡziri, wo anḡken yi zuune kacinḡ yonḡ ti siido Romenḡ.

Pool a daana doṅ deero

³⁰ Goole k’asigiryagi pay geṅ yi dehu y’a suune urzi wede derec, munda wede Yawudiyagi an sakiysa Pool. Inḡkino maṅ soggo y’an di ruute a deero doṅ sedefe wo a deero booro Yawudiyagi pay an di-t’ogiyē. Saṅ Pool zinḡziri an i di t’iize, an di-y’ud’fdo, an di-t’iide ki daanadanḡ.

23

¹ Aame Pool y’iina a daana kane deero Yawudiyagi maṅ, yi di’n wollyo tebenḡ adda k’edayanḡ, wo y’an di ruute, y’ede: «Zemba ki nuṅ, nuṅ daayum a sooruzo ere a daana Raa gette a elkisado ni suune munda k’ulsuko a tuddo umbo.»² Maṅ mozigo goole doṅ sedefe sundi Ananiyas y’an di ruute a doṅ a sirpa Pool, y’ede: «Kun i-ti y’ daana bizi me.»³ Inḡkino maṅ Pool yi di ruute, y’ede: «Kee toṅ Raa y’a ki daana, kee wede aa waaya lee an aa t’ele buuye tuware, a t’ihina saṅ t’a oora* . Kee ki-guune k’a d’ekka booro a eedo a urzi k’oogoro, kacinḡ a urzi k’oogoro ye a doṅza k’an di rootiyo ki kossiyado.»⁴ Kane doṅ a sirpa Pool an i di ruute, an’de: «Kee mozigo goole doṅ sedefe ki Raa miṅ ki di y’ kalda!»⁵ Pool y’an di ruute, y’ede: «Zemba ki nuṅ, ni ki suune ye yonḡ mozigo goole doṅ sedefe me, kono ni suune ono eṅ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: “Wede goole ki siidada ki ki y’ kilde ye†.”»

⁶ Pool yi suune kane deero Yawudiyagi geṅ itadanḡ Saduseyenḡ wo soṅ Pariziyenḡ. Inḡkino maṅ y’a idili a daanadanḡ, y’ede: «Zemba ki nuṅ, nuṅ Pariziyenḡ, maawo toṅ Pariziyenḡ, kono kamo ni zaapu elkisado onniyo soo Raa y’a balda doṅ i t’inda, geṅ kono k’inḡkino an d’ekkiyo booro a eedo me.»⁷ Aame kane Pariziyenḡ ti Saduseyenḡ an illiga yi ruute inḡkino maṅ, an d’iiziga niikiyo ti tuddanḡ, wo a ogiysadanḡ gette an t’ihinte.⁸ Inḡkino maṅ kane Saduseyenḡ an rootiyo doṅ i t’inda geṅ an ki ti balda ye, maaleekiyagi ti undiyagi toṅ umbo, wo ki kane Pariziyenḡ an ambu baldiya ede, wo maaleekiyagi ti undiyagi toṅ ede.⁹ Inḡkino maṅ an di niikite ti tuddanḡ bini a t’iiziga tarkuuse baadanḡ, wo doṅ suuniyo k’oogoro onḡo ti diine Pariziyenḡ geṅ an d’iiziga, an di niikiyo ki toogo, an’de: «Kaye munda ulsu a tukki wede eṅ ay k’uune ye, naabad’i ette ise unde koo maaleeka gi-ruute koo maṅ.»¹⁰ Niikiyadanḡ ti koliyo ti koliyo bini goole k’asigiryagi pay toṅ i di t’ele orgiso, y’elkiyo Pool an ti y’ sittita. Inḡkino maṅ y’an di ruute a asigiryagi, y’ede: «Kun ti y’ d’eeḡi, wede eṅ kun ti y’ad’fdo ti diine deero Yawudiyagi me, ti beezanḡ kun ti y’oobo, kun di-t’odo k’adda boy wede zakidi.»¹¹ A did’fdo gette Galmeeḡa y’a gize tuddi a Pool, yi di ruute, y’ede: «K’ombonḡ, a Zeruzalem eṅ taayado k’an ti gize, wo i dehu a geeger ki Room toṅ k’an di kizey kay.»

Koniyo k’eeḡo ki tōwwo Pool

* 23:3 23.3 Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 13.10-15.

† 23:5 23.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 22.27.

¹² Soggo ti soohe manj Yawudiyagi ongo an t'ugiyee kanj ombide, an a-ti niime tuddan a daana Raa, an'de: «Ay k'ooma ye, ay ki siba ye aame Pool ay ki y'iida ye manj.» ¹³ Donj i niime tuddan injkino kane kuuli ada pide ti makumu. ¹⁴ Wo kane an d'ingile, an d'uuney deero donj sefeke ti donj i dokkiyo Yawudiyagi, wo an di ruute, an'de: «Kaye ay ele tuddey ay a-ti niime tuddey ti suma Raa, aame ay-iima wo ay-iiba ki poone Pool ay ki y'iida ye manj, a golladey. ¹⁵ Injkinno manj kune ti kane deero booro Yawudiyagi pay kanj soo, k'un tondo goole k'asigiryagi pay y'un di y'adfo Pool ki daanagunj sey, aa kun dehu kun di wolle onami ki koduwo genj me. Kaye batum ay t'ikkima tuddey, ay di y' t'iida ki poone y'a aana ume kune genj me.»

¹⁶ Wo ulo bilzi ki teema Pool genj, onamanj y'a illiga an koniyo eego a tukki Pool me. Kesiko y'a ukke k'adda boy wede zakidi. Y'iiney manj yi di ruute a Pool ono donj y'illigo me. ¹⁷ Injkinno manj Pool yi wiike wede soo ti diine deero k'asigiryagi, wo yi di ruute, y'ede: «Ulo bilzi enj ki di t'odo k'ume goole k'asigiryagi pay, i-d'ede ono yi di rootey.» ¹⁸ Goole k'asigiryagi genj bilzi y'a di-t'iide k'ume goolayan, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dangay Pool y'a ni wiike, wo y'ede bilzi enj n'a di-t'edi k'ume kee kono i-d'ede ono y'a-di roote.» ¹⁹ Yo goole k'asigiryagi pay genj bilzi yi ziida a beezi, wo an aa d'irga siidanj. Manj y'a yi tunde, y'ede: «Ki dehu k'o di roote moo me?» ²⁰ Injkinno manj bilzi yi di ruute, y'ede: «Kane Yawudiyagi onamanj an ti'n iide, an'de soggo manj an gi di tonda Pool k'an di y'adfa, k'an an di y'ela k'ume deero Yawudiyagi sey, aa an dehu an di wolley onami ki koduwo. ²¹ Wo kee k'amba ye onamanj me, kono kane kuuli ada pide ti makumu genj ti diinayan donj sonj an t'ombidey, an di y' delley. Kane an ele tuddan an a-ti niime an k'ooma ye, an ki siba ye daa Pool an ki y'iida ye manj. Tuddan an t'ikkima an delliyi minj, kee k'an t'ele urzi k'an di y'adfo baa.» ²² Aame goole k'asigiryagi pay genj yi t'illiga injkino manj, a bilzi'n yi di ruute, y'ede: «A wenda soo tonj ki rootey ye ono donj k'o d'iido enj me, wo ankenj k'engilo baa.»

Engilso ki Pool a did'fo ki Sezare

²³ Sarj manj goole k'asigiryagi pay genj yi wiike donj sire ti diine deero k'asigiryagi, y'an di ruute, y'ede: «Kun waako asigiryagi meeda sire, asigiryagi ti punzigi ada sarat, wo asigiryagi donj ti aryagi meeda sire, kun t'okkonj tuddugunj, kun

d'engila ki Sezare[‡] a did'fo duwo an t'iima manj. ²⁴ Wo kun aa wollo punzigi a Pool y'a kila, kun di y' boohoy y'a d'aaney ti toose a ume Peelikis goole siido me.» ²⁵ Injkinno manj yi di riine mattup a Peelikis, y'ede:

²⁶ «Mattup ette a-raanja nuna Kilood Liziyas, a kee Peelikis wede suma, goole siido. Ki poone n'a-t'ize toose. ²⁷ Wede n'a y'agisa enj, kane Yawudiyagi an di y' ziida, an dehu an di y' t'iide. Wo aame ni zuune yonj ti siido Romenj manj, ti asigiryagoo n'a ukke, n'a-y'ud'fo ti beezan me. ²⁸ Wo ni dehu n'a suune munda wede Yawudiyagi an yi sakiysa ki moo me manj, injkino n'a-di t'iide k'ume donj deero booro Yawudiyagi. ²⁹ Manj n'a zuune Yawudiyagi an yi sakiysa a urzi k'oogiradanj, wo de a urzi k'oogoro Romenj genj munda ulsu yi k'ize ye i di t'iide k'unto ise ki dangay tonj manj. ³⁰ Wo an oo ti gize kane Yawudiyagi an ti gitte onamanj an koniyo eego a tukki yode genj me, injkino manj kesiko n'a-di y'igibe. Wo a donj i yi sakiysa'n n'an di ruute, n'ede: «Kun'do, kun di wolloy onamunj a daanada.»»

³¹ Injkinno manj kane asigiryagi an t'ize munda wede goolayan y'an ruute me, an ti y' wiike Pool an di t'iide, an d'iiney geeger Antipatiris§. ³² Soggo manj kane asigiryagi donj ti zon'dan an di-gime k'umayanj ki Zeruzalem, wo kane ti punzigi an d'ingile ki daanadanj ti Pool me. ³³ Aame kane asigiryagi ti punzigi genj an iiney a Sezare manj, an i d'ele mattup gette a goole siido gettiyo, wo an i-di y'ele Pool a beezi. ³⁴ Goole siido genj y'a wulle mattup gette, wo y'a tunde Pool, y'ede: «Kee a siido tuuku an ki k'ehe me?» Pool y'a ruute, y'ede: «Nunj ti siido Silisi.» Aame yo yi zuune Pool ti Silisi manj, yi di ruute, y'ede: ³⁵ «Aame donj i ki sakiysa an iina manj, n'a ki tondida kollo.» Wo y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di y' boohe adda boy mozigo Erod.

24

Pool a daana Peelikis

¹ Aame Pool yi ize onniyo paat a Sezare manj, mozigo goole donj sefeke Ananiyas ti donj i dokkiyo Yawudiyagi miibi, an aa wiiko wede k'ooniyo sundi Tertulus. Kane pay an d'iina, an t'iide daana Peelikis goole siido, an i-di t'iide taaya a munda wede an sakiysa Pool. ² Goole siido y'a igibe an di wiiko Pool, wo aame y'iina manj Tertulus y'a iise pettiyo bizi, y'ede: «Kee wede suma, goole siido, ti beeko ere ki kee kaye ay lekkiyo adda siido pay ti toose, wo t'urzi suuniyo ki dokkiyo donjza ay wolliyo

‡ 23:23 23.23 Sezare: Geeger meeda, ume k'asigiryagi baadan. § 23:31 23.31 Antipatiris: Geeger a diine Zeruzalem ti Sezare, i d'ede boy zakidi k'asigiryagi Romenj.

suldi donj beehiye pay k'ikkimta me. ³ A suldi donj pay ay onniyo injkino geñ, a peedo tuuku ise a ume muno tonj manj, kaye sundá ay gi di sedd'iyoye. ⁴ Nuñ ni ki ti t'osse ye, injkino manj ti beeko ere ki kee, ni dehu k'ay di'n olliga ki peedo boolonj danjal. ⁵ Kaye ay yi wulle manj wede enj yonj ulsu zimolo, y'ay ti'n daggiya kaye Yawudiyagi pay adda duniya me. Wo yonj goole ki donj i daaniya Isa wede ti geeger Nazaret. ⁶ Y'a dihe Boy kamilenj ki Raa tonj y'a ti y' lette, y'a y'ise ganigi. Injkino ay di y' ziida, [ay di dihe ay t'ise booro a urzi k'oogiradey, ⁷ wo goole k'asigiryagi pay sundi Liziyas y'a ukko, ti toogo baadanj y'a y'uube ti beezey me. ⁸ Sañ manj Liziyas y'an di ruute, y'ede: "Kun'do, kun di wolley onamgunj a daana kee goole siido." Injkino manj kee batum, aame ki y'iisa tondiso manj, k'a suuna munda wede ay yi sakiya derec, geñ onamó injkino. ⁹ Kane Yawudiyagi geñ onamanj ti Tertilus soo, an'de: «Eyye, onamí yi ruute geñ derec.»

Ono Pool a daana Peelikis

¹⁰ Injkino manj goole siido y'a ize likuw ti beezi a Pool kono y'a roote, manj yonj y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Nuñ ni suune kee wede dekkiyo booro ki siidadey iide ozzinagi baadanj, injkino manj a onamó donj n'a-deege bizó a daana kee enj, nuñ ni zaapo addó a kee. ¹¹ Kee batum ki wollo kay, onniyo koomat makumu sire tonj i k'iide ye, ni gili Zeruzalem ki ottilso a Raa me. ¹² Adda booro Boy Raa wenda soo tonj yi ki n'uuney, ni ki niikiyto ti wede tuuku ise n'an k'eliyo ono a donj duuru ye, wo geñ adda boydi donj Yawudiyagi ge dooyiso, ise a omagi doolo adda geeger tonj manj. ¹³ Wo kane donj enj, ankeñño munda wede an ni sakiya, an k'aane an ki ti y' roote derec ye. ¹⁴ Wo munda wede n'a roote a daanadá t'addó pay enño: Nuñ ni naabiya a Raa wede ki mongidagey a urzi wede aware. Ki kane Yawudiyagi an'de urzi geñ derec ye, wo de nuñ n'umbe a suldi donj pay an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti donj ki nebiyagi. ¹⁵ Wo nuñ tonj ni zaapu elkisadó a Raa, aa kane Yawudiyagi batum an zaapu elkisadanj, kono kane donj ki diine wo donj ki diine ye pây, an di baldá ti unto a onniyo k'ita manj. ¹⁶ Kono kamo ni d'eliyo tuddó, kono daayum a elkisadó ni suune munda k'ulsuko a tuddó umbo a daana Raa wo a daana duwo me.

¹⁷ Ozzinagi baadanj nuñ umbo, injkino n'a-gimo ki Zeruzalem n'an d'iido ti sonjko ki noogiyo a donj siidadó donj weedayanj umbo, wo ni-d'ise sendikagi a Raa. ¹⁸ Geñ injkino n'iide k'adda booro Boy Raa, an di n'uuney aame ni t'ize aade ere kee wede k'a t'ise kamilenj a daana Raa, duwo

ti nuuno umbo, wo munda ki tarkuuse tonj umbo. ¹⁹ Wo de i n'uuney kane Yawudiyagi miibi ti siido k'Aazi. Kane ede a daanadá manj, a-di roote kane munda wede n'ize ulsu aame an d'ede rootiyo a tukki nuuno manj, miñ kane umbo. ²⁰ Wo injkino tonj, kane donj a enño enj an rooto dimme wede tuuku n'ize aame an dikke booro a eedó a daana deero booro Yawudiyagi me. ²¹ Wo ni suune n'ize munda soo danjal, ni ruute ti golla awwa a daana kane, n'ede: "Nuñ n'elkiyo baldiya ki donj i t'inda ede, kono kamo anji an d'o t'iido booro ki daana kune me."»

²² Peelikis geñ yonj y'a zuune kereñ onamanj a urzi k'Isa Almasi me, manj booro y'a t'ihira k'onniyo doolo, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun dello, aame Liziyas y'iido manj, n'un di wolla onamgunj kollo.» ²³ Yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede: «Ki y' booho Pool adda dangay, ki-d'oolo urzi boolonj a munda wede yi dehu y'aase, wo a lanziyagi tonj k'an oolo urzi an d'ette an ti y' wolle.»

Pool ozzine sire adda dangay

²⁴ Onniyo miibi k'ita manj, Peelikis ti eddi Dirusil, tod'te Yawudowo, an d'iide k'ume Pool. Manj Peelikis y'a yi wiiko, kono yi dehu y'a y'olliga a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ²⁵ Manj Pool y'a iise kazita mummino kee wede k'a lekke ki diine, tuddá k'a ti seeda, wo mummino onniyo k'ita Raa y'a dekkey booro a tukki duwo pay me. Injkino Peelikis i-di t'ele orgiso, yi di ruute, y'ede: «Ankeñ k'engilo, aame onniyo ni ki diha manj, n'a ki waaka kollo.» ²⁶ Y'elkiyo sonj Pool yi di t'eela sonjo, injkino yi di y' waaku daayum an di pelkiyo ti yode. ²⁷ Ozzine sire geñ i-t'ingile injkino, manj Peelikis an ti y' bilke ti Porsiyus Pestus. Wo yode Peelikis geñ yi dehu Yawudiyagi ulbanj an d'ise unje, manj Pool y'a y'iili adda dangay.

25

Pool a daana Pestus

¹ Aame Pestus y'iina a siido gettiyo manj yi d'ize onniyo ado, manj y'a-gili ti Sezare ki Zeruzalem. ² Deero donj sedeke ti deero Yawudiyagi geñ an d'iide, an i di t'iide taaya a tukki Pool, an di y' tunde wo an di kodfime, an'de: ³ «K'ay ise beeko manj, Pool k'a-di t'etto ki Zeruzalem.» Wo kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddanj kono an di y' t'ida urzi. ⁴ Wo Pestus y'an di ruute, y'ede: «Pool yonj adda dangay a Sezare, sañ manj nuñ batum ni-kima k'ummey me.» ⁵ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Donj deero ti diinaganj an di-deega ti nuuno ki Sezare, wo aame munda wede Pool y'ize ulsu geñ,

on o-di t'ídey taaya.» ⁶ Pestus yi d'izo onniyo gessire koo koomat danj danjal a Zeruzalem me, sanj y'a-gime ki Sezare. Ti soggatú manj y'a-guune a ume k'isiyo booro, wo y'an di ruute an di wiiko Pool. ⁷ Aame Pool y'iina manj kane Yawudiyagi donj iido ti Zeruzalem an di ti d'uule, an d'orbite ono baadanj wo ulpi siidanj a tukki Pool me, ono donj an orbite genj an k'aane an ki ti'n roote d'erec ye. ⁸ Wo Pool k'oodibe k'eedi, y'ede: «Nunj ni k'ize ye munda ulsu a urzi k'oogoro Yawudiyagi, a urzi Boy Raa, ise a mozigo goole ki Romenj tonj manj.»

⁹ Yode Pestus genj yi dehu Yawudiyagi ulbanj an d'ise unje, injkino manj y'a tunde Pool, y'ede: «Kununj ki dehu k'a ette Zeruzalem, in t'isey booro k'onamá a daanadó a ummey ko?» ¹⁰ Pool yi di'n gime onami, y'ede: «Aha, nunj ettiñ booro ere aa a daana mozigo goole ki Romenj, onamó kun ti'n wollo a enño. Nunj munda ulsu a Yawudiyagi n'an k'ize ye, aa kee batum ki suune. ¹¹ Wo aame ki kotto ni suune ni t'ize oldiko wo ni t'ize munda o t'ide k'unto manj, ni ki-tooge ye n'a t'inda. Wo de aame munda wede an ni sakiysa enj d'erec ye manj, wenda wede i-t'ooone urzi an di'n t'ele a bey kane umbo. Nunj booradó ette a aaney di mozigo goole ki Romenj.» ¹² Injkino manj aame Pestus an ti ruute ti donj i-d'eliyo kooke manj, yi di ruute, y'ede: «Kee k'unte suma mozigo goole ki Romenj genj, k'a enjala ki daana yode mozigo goole ki Romenj.»

Pool a daana Pestus ti Agiripa

¹³ Onniyo miibi k'ita manj, mozigo Agiripa ti teemadi Berenis an d'iina a Sezare, an i-di t'iso toose a Pestus. ¹⁴ An likke onniyo baadanj angenño, aame genj Pestus yi di t'ide taaya a mozigo kono Pool genj me, y'ede: «A enj i d'ede wedusu Peelikis yi iili adda dangay. ¹⁵ Aame n'iide Zeruzalem genj, deero donj sedeke ti donj i dokkiyo Yawudiyagi an d'ede ono ti yode, wo an di n' tunde an'de, ni rooto yo enj booro ti y' ziidá. ¹⁶ Wo n'an di ruute, n'ede: «Kaye Romenj ay k'isiyo ye injkino me, daa ki wede an i-gi d'iide k'ume booro yi ki d'iige bizi a daana ki donj i yi sakiysa ye me.» ¹⁷ Injkino manj kane an t'iido kenño ki sirpadó, wo soggo manj kesiko n'a-guune a ume booro wo n'an di ruute Pool an di y' wiiko ki daanadó. ¹⁸ Wo kane donj an yi sakiysa genj an iina manj, an ki ruute ye a suldi donj ooñe aa nunj n'elkiyo y'ize me. ¹⁹ An d'ede niikiyto danjal ti yode a urzi daaniya Raazanj, wo a tukki wede soo sundi Isa yonj genj y'inda wo Pool y'ede yonj zeere. ²⁰ Wo nunj ni ki suune ye urzi d'ekkiyo booro a ono genj me. Injkino

manj n'a tunde Pool y'a ette Zeruzalem, an t'isey booradanj a ummey a onamanj genj me. ²¹ Wo Pool y'a-tuuge, y'a dihe y'a t'ette ki daana mozigo goole ki Romenj, yode a wolley onamanj me. Injkino manj n'an di ruute a asigiryagi an di y' boohe a dangay bini onniyo ere n'a ti y' t'igiba k'ume mozigo goole ki Romenj.» ²² Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Nunj batum ni dehu wede genj n'a y'olliga.» Pestus yi di ruute, y'ede: «Soggo k'a y'olliga.»

²³ Injkino manj ti soggatú mozigo Agiripa ti teemadi Berenis an t'usso kallagi moziko, an t'iide ti deero k'asigiryagi wo deero siido adda biino ere k'ogiyso. Manj Pestus y'an di ruute donji, Pool an di y' wiiko. ²⁴ Aame genj Pestus y'a ruute, y'ede: «Mozigo Agiripa wo kune donj pay ti kaye, kun wollo wede enj, kane Yawudiyagi pay an d'iido an o di ruute ono a eedi. An di n'uune y Zeruzalem, wo an d'iido kenño pay, an dollite wede enj i-k'ede urzi y'a ki lekke zeere ye baa. ²⁵ Wo ki nunj, ni k'uune ye munda wede ulsu y'ize i-di t'ide k'unto me, wo de yode batum y'ede onamanj enj an i denggey mozigo goole ki Romenj. Injkino manj ni dihe n'a ti y' t'igibe k'ummey ki daana yode. ²⁶ A tukki yode enj ono donj ni di raanje a mozigo goole ki Romenj ni ki'n suune ye. Kono kamo n'a di-t'iido ki daana kune, wo toc minj ki daana kee mozigo Agiripa. Kun ti y' tundita manj, koo ni-t'oono ono donj n'aana ni di raanje a yode me. ²⁷ Derec ye, k'a t'igibe wede dangay ki Room daa ki suuniyo munda wede ulsu y'ize me.»

26

Ono Pool a daana k'Agiripa

¹ Aame genj Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Ki rooto, ki-d'eego bizi.» Injkino manj Pool y'a umbe beezi, wo y'a iise d'eegu bizi, y'ede: ² «Mozigo Agiripa, anki nunj ulbo unje n'aane n'a ruute ono donj n'a-d'eego bizi a daana kee, a suldi pay donj zembadó Yawudiyagi an ni sakiysa, ³ kono kee ki y' suune koduwo pay urzi k'oogoro Yawudiyagi ti niikiyadanj te. Injkino n'a ki tonde, ono donj ni roota enj ki'n olliga manj.

⁴ Kane Yawudiyagi pay an ti suune lekkiyadó ere ni likke t'ume nunj obulso a daana donj a Zeruzalem me. ⁵ An ni suune ti kaagine to, lekkiyadó ni likke a urzi wede ki Pariziyen, urzi wede ooñe baadanj ki sooru a urzi k'oogiradey me, kane batum an t'eese d'erec aame an dehu manj. ⁶ Wo ankenj an d'ekkiyo booro a eedó kono ni zaapu elkisadó a ono donj Raa y'a ruute y'an t'ela a mongidagin. ⁷ Kane boha bumbiyagi koomat makumu sire ki

dofnó geɗ, an zaapu elkisadan an di wolla danjiya ki suldi dofɗ Raa y'a ruute t'urzi naabo an isiyo daayum onnu wo didfo a yode. Mozigo Agiripa, nuɗ ton ni zaapu elkisadó inkiino, geɗno munda wede kane Yawudiyagi an ni sakiya me. ⁸ Ki moo me kune Yawudiyagi kun elkiyo munda geɗ i ki t'ise ye, Raa y'a balda dofɗ unto me?

⁹ Para'ɗ nuɗ ton maɗ n'ilke dofɗ umbe a suma k'Isa wede ti geeger Nazaret geɗ, t'urzi tuuku ton maɗ n'aana ni'ni d'eyya. ¹⁰ Geɗ naabo gette a Zeruzalem n'a-t'ize. T'urzi toogo ere n'uune ti deero dofɗ sefeke, dofɗ ki Raa baadan n'a ti'n zidfe dangay, wo aame an dehu tówwadan ton ni d'oyyiso. ¹¹ Daayum ni d'ettiyo k'ume soo me soo me, k'adda boydi dofɗ Yawudiyagi ge dooyiso, kane ni di'n dabirsa kono ni dehu ki toogo an di kild'e suma k'Isa. Kono kane geɗ n'a t'ize aa gede maade, an t'ombiyo geegiryagi ki siidfo doolo ton ni di'n daaniya.

Taaya Pool mummino y'a ziipe addi a Isa me

¹² Geɗ inkiino onniyo soo n'ingile ki Damas ti toogo wo ti urzi naabo ere deero dofɗ sefeke an o ele. ¹³ K'ollo kay mozigo Agiripa, aame nuɗ a urzi wo peedo t'ize diine geɗ, ni wolliyo toore wiliɗ i diigo ti kandaane, a jiire toore peedo, a d'iige tuddó wo a tukki dofɗ a itadó pây. ¹⁴ Kaye pay geɗ a t'ibi ramama a siidfo, wo n'ollige golla ti rootiyo ti ono dofɗ k'Eber, t'ede: "Sool, Sool de moo me ki ni dabirsa me? Kee ki k'aana ye, kee'ɗ aa buru a bey galmeegi yi ye kossiyo." ¹⁵ Maɗ n'a tunde, n'ede: "Galmeega, de kee wee wee?" Wo yo Galmeega y'a ruute, y'ede: "Nuɗ Isa, wede kee ki yi dabirsa. ¹⁶ Wo ankeɗ ki t'oozo, ki t'ohor. Nuɗ n'a-gize tuddó kono ni ki biire k'a t'ise wede naabadó, wo k'a rootita a duwo mummino ki ni wulle ankeɗno, wo a suldi dofɗ ki wolla n'a kizita sey me. ¹⁷ Ankeɗ n'a ki ti-k'adda ti bey dofɗá Yawudiyagi wo ti bey dofɗ kane Yawudiyagi ye. Ni-k'agisa ki tukki kane Yawudiyagi ye, ¹⁸ kono k'an di t'ihiney edayan, t'adda zimolo an t'addo k'ume toore, wo ti moziko Meeda siitandani an t'etto k'ume Moziko Raa. Aame an ziipa addaɗ a nuɗ maɗ, an t'oona tambobino k'oldfikadan, wo an t'oona aggadaɗ t'adda suldi dofɗ Raa yi boohiyo a dofɗi."

Ono Pool a urzi naabadi

¹⁹ Inkiino maɗ mozigo Agiripa k'ollo bee, a munda wede o iido aa suniye ti kandaane geɗ, n'a ki tuuge ye. ²⁰ Wo ki poone n'a iise kazita a dofɗ Damas ti dofɗ Zeruzalem, wo soɗ a omagi pay ki siidfo Ziide, wo saɗ a dofɗ ongo ki siidiyagi dofɗ

kane Yawudiyagi ye. N'an gizite an di-kime lekkiyadan, an di-kime ki tukki Raa, wo an di lekke lekkiyo ere i-kaza kane an ti-gime ki tukki Raa ki kotto. ²¹ Geɗ inkiino kane Yawudiyagi an ni ziida adda Boy Raa, wo an dihe an di n' t'ide me. ²² Wo Raa y'a ni buuhe bini anki, wo daayum ni kazita taayadi a dofɗ pay sunni deero. Onamó ni rootiyo miɗ, kane dofɗ nebiyagi ti Muusa an ruutite a munda wede saɗ a aana geɗno, munda ti doolo n'a ki rootiyo ye. ²³ Ni rootiyo miɗ: Almasi Raa yi biire geɗ, y'a dibire wo y'a bilde ki poone ti diine dofɗ unto me, wo y'an di kizite urzi toore wede k'uttiyo a dofɗin Yawudiyagi wo a dofɗ Yawudiyagi ye.»

Ono Pool a Agiripa y'a zaape addi a Isa

²⁴ Aame Pool yi-diige bizi inkiino maɗ, Pestus y'a idili, y'ede: «Pool kee ki t'ukke maade! Ki duuye baadan duuru, ankeɗ kee ki t'okko maade!» ²⁵ Pool yi di'n gime onami, y'ede: «Pestus kee wede suma, goole ki siidfo, k'ollo. Nuɗ ki maade ye, onamó ni rootiyo eɗ derec wo a urzizaɗ. ²⁶ A daana mozigo Agiripa eɗ n'a roote onamó daa k'orgiso, kono suldi ize geɗ yon yi suune soo soo. Nuɗ ni suune munda soo i-dande umbo, kono suldi ize geɗ kan ombide ye. ²⁷ Mozigo Agiripa, k'umbe koo a ono dofɗ nebiyagi an ruute me? Nuɗ ni suune kee k'umbe a ono geɗ me.» ²⁸ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Kee k'elkiyo miɗ a kaamiki eɗ n'a zaape addo a Isa ko?» ²⁹ Maɗ Pool yi di ruute, y'ede: «Ise ankeɗno k'ita ton maɗ, nuɗ ni tondiyo Raa, a zaape adde a Isa kee danjal ye, wo kune dofɗ pay anki kun n'ollige eɗno, kun t'ise aa nuuno wo ti zinjiri kino ye!»

³⁰ Inkiino maɗ mozigo Agiripa y'a t'iizi, goole siidfo y'a-t'iizi, wo Berenis ti dofɗ pay ugiye an a-t'issige. ³¹ Wo aame kane geɗ an t'irga maɗ, an di ruute tuddaɗ, an'de: «Wede eɗ oldiko ere i di t'ide k'unto, ise ki dangay ton, umbo yi k'ize ye.» ³² Wo Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Para maɗ wede eɗ anki in i-d'eeze, aame yi ki ruute booradi t'a aaney di mozigo goole ki Romen ye maɗ.»

27

Agisa Pool ki Room

¹ Duwo an di dihe onniyo ere ay di-kila adda tooko, ay d'engila ki siidfo k'Itali. Aame geɗ Pool ti dofɗ dangay ongo an i-di'n ele a Ziiliyus goole k'asigiryagi meeda, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundaɗ «asigiryagi ki mozigo goole ki Romen.» ² Ay di-gili adda tooko ki siidfo k'Adiramit t'ambe geegiryagi dofɗ a zenje ki siidfo k'Aazi, wo ay d'ingile, Aristarko

ti geeger Tessaloni siifdo Maseduwan ti kaye. ³ Soggo man ay d'ineey a Sidon, wo Ziiliyya geñ yon beehiye ti Pool me, aame geñ yi-d'iili urzi y'a ette y'a wollo lanziyagi, kono yi seedo munda wede yi dehu. ⁴ Sanj tinj geñ ay d'ingile, ay d'umbe ki kese ere maaye baata ki siifdo ere a diine k'ahu sundutú Siipire, kono maaye a giggirey duuru. ⁵ Ay di diipida bar ere gopponj ti siifdo Silisi ti Pampili, wo ay d'ineey a geeger Mina siifdo Liizi. ⁶ A ume geñ goole k'asigiryagi yi d'uune tooko ti geeger k'Alegzandiri t'ambe k'Itali, wo y'ay ti'n gili adda. ⁷ Ay d'ettiyo boolonj ti boolon, ay d'ize onniyto baadan, ay t'ize oone baadan bini ay d'ineey geeger Sined. Wo de t'urzi geñ ay k'aaney dokki ye kono maaye baadan, man ay t'udde gopponj ti siifdo sundutú Kap Salmone, ay d'ingile ki zenje wede maayayi baata ki siifdo ere a diine k'ahu sundutú Kiret. ⁸ Ay d'ettiyo ti oone baadan ay seedu ita zenje zenje, wo ay d'ineey ume wede an yi waaku Zenje Majjaane, gopponj ti geeger Laze.

⁹ Ay d'ize onniyto baadan doo minj ay d'ineey a ume geñ me, wo anjenj ume a t'ize ulsu baadan sey k'engilso me, kono onniyto tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo* i t'ingile. Injino manj Pool y'an di tuuke kuudanj donj naabo adda tooko me, y'an di ruute, y'ede: ¹⁰ «Lanziyagi ki nun, ni wolloyo'nj torguwo ette in t'isa oone, tooko ti suldi suuk adda pay a latta wo kine tonj manj in di-t'inda, tooko danjal ye.» ¹¹ Wo goole k'asigiryagi geñ yi zaapu addi baadan a ono wede tuuliyo tooko ti wede tooko batum, a ono Pool yi-ki zaapu addi ye. ¹² Wo soñ zenje wede geñ yonj majjaane ye ki lekkiyo a ume reele me, kono kamo donj baadan an dehu ti tookiyaganj urzi ede manj, tinj geñ an d'engile an d'aaney geeger Peeniks zenje ki siifdo Kiret. Zenje geñ yonj ki dandí ki kese peedo k'ooriyo, wo k'awwa ki kese peedo k'ooriyo. Geñ anjenjo an di dihe an di lekkey ume reele me.

Ursiño adda bar

¹³ Manj i d'iiziga maaye yi baahu pelele ti dandí wo kane an elkiyo torguwadan an engila. Geñ maala ere i seedu tooko an ti-t'umbo t'adda k'ahu me, wo an d'ingile an seedu ita zenje ki siifdo Kiret. ¹⁴ Wo sanj manj tanj boolonj i d'iizigo maaye baadanj sundí Erakilonj t'adda mongali ki siifdo ere a diine k'ahu gettiyo. ¹⁵ Tooko yi-di d'ingile ay k'aaniya girpiyatú ye kono maaye a giggirey, ay yi d'iili tuddey a maaye y'ay di'n dokkiyo adda bar baa. ¹⁶ Ay d'udde ti dandí siifdo ñenjo ere

a diine k'ahu sundutú Koda, ay d'iigire boolonj ti maaye me. Aame geñ ay d'ize ki toogo bini tooko ñenjo ki naakiwsa tudde ay d'ine girpiyatú. ¹⁷ Kane donj naabo adda tooko an a-t'irgo tooko ere ñenjo an a-ti gili, wo tooko ere meeda an ti-gittite ti sibbani ki seedutú. An orgiso t'a k'ooro adda dolso ere ki zenje ki siifdo Libi ye, injino manj alboyan di-diggite wo an i-d'iili tuddanj a maaye, yi di'n dokkiyo. ¹⁸ Ursiño gette t'ay di'n tindiwe baadanj bini soggo, manj kane donj naabo adda tooko an d'iise sebbiso suldi suuk t'adda tooko k'adda bar. ¹⁹ Wo onniyo k'aduwe manj suldi donj an boohiyo k'okkime tooko, kane pay an aa di-zibbite ti beezanj. ²⁰ Onniyto baadanj ise peedo, ise maldali ay ki'n wolloyo ye, ursiño gette t'a guune zakidí ti suutinso ki suutinso, wo kaye pay wede tuuku y'a elke ay d'utta umbo.

²¹ Donj pay adda tooko geñ, onniyto baadanj wenda soo tonj yi t'eele munda a bizí umbo. Injino manj Pool y'a t'ihira a daanadanj, wo y'an di ruute, y'ede: «Lanziyagi ki nun, anjki kun illigo onamó, in likko a Kiret manj, dabar ti daggiya suldi kino i k'ise ye. ²² Wo ankenj n'un di rooto, kun ombonj! Wenda soo tonj ti diinaganj i ki t'inda ye, i dagga tooko sittú. ²³ A diddo ette maaleeka ki Raa wede ni-daaniya wo ni-naabiya geñ, y'a iido sirpadó, ²⁴ wo y'o di ruute, y'ede: "Pool kee k'orgide ye, kee k'a ettey ki daana mozigo goole ki Romenj. Wo Raa beekadi a eeda gette, donj pay adda tooko ti kee enj y'an utta." ²⁵ Injino manj lanziyagi ki nun, kun ombonj kono ni zaapu addo a Raa, onamí donj y'o ruute enj a-t'etta. ²⁶ Wo kine in'te enj, in di gohey a zenje siifdo soo ere a diine k'ahu.»

²⁷ A didd'adey ere ki koomat makumu pide tonj, ursiño t'ay di'n d'engilso daayum ki daggiya adda bar sundutú Mediterane. A diddo meeda manj, donj naabo tooko an owwiyo ay iina gopponj ki siifdo. ²⁸ Manj an zidde sibe ti maala eego, wo an di zuune sohirko k'ahu kayya ada g'ado makumu sarat, wo ki daana boolonj manj an di-zidde sey, manj sohirko k'ahu a t'irga kayya ada sire makumu gessire. ²⁹ Manj an d'orgide koo ise mongali tunda manj tooko t'a goha. Injino manj an di gikkite maldali pide deero kettiso ti sibbani a ume k'ita tooko kono t'a-dirse, wo an di delliyó ume a t'ompila, wo ume y'an k'ompilso kesiko ye. ³⁰ Aame geñ kane donj naabo tooko an dehu an t'oodi eedan, tooko an d'ooli mentú. An d'isiyo aa an kakkisa maldali deero donj i seedu tooko a daanatú geñ, an ti-diige tooko ñenjo ki

* 27:9 27.9 Tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo an isiyo a tere guuge.

naakiwsa tudde adda k'ahu. ³¹ Wo Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi Romenj ti asigiryagi, y'ede: «Kane donj enj an ki likka adda tooko ye manj, kune kun k'utta ye.» ³² Injino manj kane asigiryagi an di-dikkite sibbani donj i seedu tooko nenko ki naakiwsa tudde genj me, an di-t'iili t'a iire.

³³ Ki poone ume y'a ompila genj, Pool y'an di ruute a donj pay an oomo munda, y'ede: «Kun ollo, anki enj an d'ede onniyo koomat makumu pife kun lekkiyo adda k'elkiso wo mosogo, daa k'omfo.» ³⁴ Injino manj n'un di rooto, wede tuuku tonj yi oomo munda boolonj, kono genj koduwo un t'eele toogo kono kun d'utta. Wo ililso k'eego soo ki wede tuuku tonj i ki dagga ye.» ³⁵ Aame Pool yi ruute injino manj, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa a daana duwo pay, sanj y'a burkite wo y'a iise omfo. ³⁶ Injino manj kane pay genj an d'imbiina, an d'iise omfo kay. ³⁷ Adda tooko'nj kaye meeda sire utu ada sarat makumu zoot. ³⁸ Aame an t'iimi an isse manj, geme t'adda tooko an di zibbite adda bar, kono tooko aa d'ise soodo.

Lattiya tooko adda k'ahu

³⁹ Ume i t'umpile manj, siido gette donj naabo tooko an gi di zuune ye, wo an di wulle ume dolso ti paate a biza zenje, manj an dihe tooko an di-t'ette k'ume dolso an iina manj. ⁴⁰ Maldali deero donj i seedu tooko an t'ippirte wo an d'iili adda bar, sibbani donj an gittite inda donj i dokkiyo tooko an t'iizite. Manj an di gitte alboy aame daana tooko kono maaye yi di'n njaayu k'ume dolso. ⁴¹ Wo an iide'nj, an t'iire adda dolso ere a diine bar, tooko a ti ziida. Ume daanatu i-t'iide adda dolso ti k'aane ti k'engile ye, wo ume k'itatut bar t'okko baadan genj a dihima. ⁴² Kane asigiryagi genj an dehu donj dangay an ti'n t'ide, kono koo tuuku yi suune ahu manj, y'utta'nj iye. ⁴³ Wo yo goole k'asigiryagi Romenj genj yi dehu y'a utte Pool, injino manj y'an di-tuuge ki towwadanj me. Y'an di ruute a kane donj i suune ahu'nj an t'obo ki poone, an di-doopo ti nee a siido. ⁴⁴ Donj sonj an di'n diiko, wede tuuku y'a ti soodo a sarpanje, ise a keyali k'inda tooko tonj manj. Wo genj injino, pay an t'ibi ahu, an di dippida pay ti bee a siido me.

28

Pool yo a siido sundutu Malt

¹ Aame ay ti diipida ay utte manj, siido ere a diine k'ahu gette ay d'illiga kacinj sundutu Malt. ² Kane donj siido gette an ay di'n ziida ti geyyiso baadanj. Anjenj mizzi tonj y'a d'iise koppiyo wo ume reele genj, an ay di mudde uwo gidi gidi, an'de: «Kun'di kun ti kooka pay.» ³ Pool y'a-ziki

keyyami y'a d'ibi uwo, wo a wehinko gette makike t'adda y'a uddo, y'a y'ihida beezi. ⁴ Aame kane donj siido gette an wulle makike yi t'irbe bey Pool manj, an d'iise rootiso ti tuddanj, an'de: «Wede enj wede towwo duwo kotto, kono booro ki Raa ti ki dehu y'a ki lekke ye, t'adda bar yi y'uddo tonj manj.» ⁵ Wo Pool y'a rittige makike k'adda k'uwo, wo i ki y'aadumu ye. ⁶ Kane donj ongo an delliyi, an wolla ooziga woogo, y'oodiba y'ooro tul y'inda woogo. Aame an likke kee wo an wulle munda boolonj tonj k'aadumu umbo manj, an di-gime elkiyadanj, an'de: «Yo enj raayusu.»

⁷ Ume genj yonj gopponj ti dombi ki wede goole ki poone ki siido ere a diine k'ahu gettiyo, yonj sundi Pibilyus. Yode genj y'ay di'n ziida ti geyyiso baadanj, wo ay d'ize onniyo ado a boozii me. ⁸ Meeki Pibilyus genj yonj eeni ekk'ongali, i-di d'orbiyto wo yi dara puuzo. Pool y'a iide y'a ti y'wullo, yi-tunde Raa, manj yi ziipe beezi a tuddi wo yi-d'ele beeko. ⁹ Sanj manj donj k'eeni ki siido gette an d'iido pay, wo y'an d'ele beeko pay. ¹⁰ A kaye genj donj siido gette an ay d'uttile baadanj, wo a onniyo k'engilsadey tonj an ay d'eele suldi baadanj donj ay dehu ki torguwadey me.

Aaniya ki Pool a geeger Room

¹¹ A ume genj i d'ede tooko sundutu «Raayagi Room» t'iido ti geeger k'Alegzandiri, tode gette ume reele ti ti y'ingile a zenje siido ere a diine k'ahu ettiyo. Iide tere ado manj, ay di-gili adda ay d'ingile. ¹² Ay d'iiney geeger sundutu Sirakuz, aame genj ay d'ize onniyo ado. ¹³ Tinj genj ay ziida ita zenje zenje, ay d'iiney geeger sundutu Reggiyo. Soggo manj maaye ti d'andi y'a iise baahu, onniyo sire ay d'iiney a geeger sundutu Puzole. ¹⁴ A geeger gette ay d'uune zemba donj i ziipe addanj a Isa, an ay di'n dihe ay d'ize onniyo sarat ti kane. Genj injino sanj ay d'ingile ki Room. ¹⁵ Kane zemba ti Room genj an d'illiga rabiladey te, wo an d'iido okkimayey an d'iina a ume sundi «Suuk ki Appiyus» wo a ume sundi «Ume Moone Ado ki Torgagi». Aame Pool yi'ni wulle manj, y'a ruute koduwo a Raa wo ii d'eele kooke. ¹⁶ Aame ay iiney Room manj, an i-d'ele urzi a Pool y'a lekke siidi ti asigursu soo ki boohiyadi.

Pool yi kazita ono Raa a Room

¹⁷ Iide onniyo ado manj, Pool y'a wiike deero Yawudiyagi donj a geeger Room ki di yode. Aame an t'ugiye manj, y'an di ruute, y'ede: «Kune zemba kuuli, nuñ munda ulsu a donjzinj ni k'ize ye, ise a urzi k'oogoro mongidaginj tonj ni k'ize ye, wo

tonj a Zeruzalem an di n' ziiɗa dangay, an an di n' ele a bey Romenj. ¹⁸ Kane Romenj an di n' tundite, saŋ an dihe an oo d'eeze kono munda n'ize ulsu o di t'ide k'unto an k'uune ye. ¹⁹ Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, injkino maŋ nuŋ tonj n'a ruute n'ede, booradó i ti dangey mozigo goole ki Romenj, ankeŋ o k'ede elkiyo n'a ki kiigira donjzó Yawudiyagi ye. ²⁰ Geŋ kono k'injino n'a dihe n'un di'n t'ikkima, n'un di roote me. Injino maŋ ni sarkiya zinziire ette kono ki wede kane donj k'izirayel an zaapu elkisadaŋ.» ²¹ Kane donj i t'ugiye geŋ an i-di ruute, an'de: «Kaye mattup ti siido Ziide soo tonj ay k'uune ye a tukki kee me, wo leema soo tonj t'ummey i k'iido ye, y'ay di-t'ide taaya, ise y'ay di roote k'ulsu kee me. ²² Wo beehiye ay dehu ay ki-ti k'olliga munda wede k'elkiyo k'a roota me, kono kaye ay suune a munda wede k'a seedu zakidi geŋ, aame tuuku tonj duwo an ki dehu ye.»

²³ An d'ele onniyo ere an di t'ikkima ti Pool kaŋ soo, wo a onniyo gette an d'iide baadaŋ a jiiire, an di y'uuney Pool a ume wede yi-lekkiyo. Ti soohe bini lohe Pool y'an di kazita a urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n tooye k'urzi taaya k'Isa. Y'an kazita injkino t'urzi mattup k'oogoro Muusa ti donj ki nebiyagi. ²⁴ Donj ongo an d'umbe a onami donj yi ruutite, wo donj soŋ an di-tuuge k'ambu me. ²⁵ A teepiyadaŋ gette an di-tiipe onamaŋ i-ki t'iide kaŋ soo ye, maŋ Pool y'an di ruute miŋ kino danŋal, y'ede: «Unde Kamilenj ti ruute d'erec a mongidaguj t'urzi nebi Ezayi, ²⁶ t'ede: "K'odo k'ume duwo eŋ k'an di rootoy, k'ede:

Kune kun d'olliga kereŋ, wo ono itadaŋ kun ki ti suuna ye, kun di wolla kereŋ, wo munda kun ki y' wolla ye.

²⁷ D'erec, duwo eŋ kuwwagaŋ an a-ti njiyye danjila kono a k'olliga ye, edayaŋ an a-t'ippe kono a ki wolle ye, wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadaŋ an gi di'n suune ye.

An ize injkino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me *."»

²⁸ Wo Pool y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo koduwo, rabila ere k'uttiyo ki Raa ette an t'elo a donj Yawudiyagi ye, wo kane an di-t'olliga.»

²⁹ Aame Pool y'a ti ruute injkino maŋ, Yawudiyagi an d'ingile an di niikutu tarkat tarkat ti tuddaŋ. ³⁰ Pool y'a likke ozzine sire a boozi wede y'a ele soŋko geŋ me, donj pay ettiyo wollisadi geŋ yi di'n seedu bey sire. ³¹ Yi kazita urzi Moziko Raa, wo

yi dooyiso urzi Galmeege Isa Almasi daa k'orgiso wo daa morkiye munda.

* 28:27 28:27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

Mattup ki Pool yi riine a don Romej

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riine a kane don i ziipe addan a Isa a geeger ki Room. Yo Pool batum kan soo ton yi k'iide ye botto ki geeger Room te. Adda geeger gette wede doolo i gizite Rabila Majjaanawa te, wo t'urzi k'onami gen duwo an di ziipe addan an d'ogiyso ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Isa. Pool y'an riine kono an di suune yon wee wee, wo son y'an di ruute a suldi don beehiye a jiiire a urzi zaapu k'adde a Isa.

Adda mattup ette Pool yi rootiyo kine duwo pay min in t'ize oldiko, injkino in dilidde ti lekkiyo ere unse a daana Raa te. Wo de ankenno in aane in di-kime in dit'okkiye ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Isa. Pool yi rootiyo Rabila Majjaanawa tod'te toogo ere ki Raa wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addi a Isa, ise Yawudusu ise Yawudusu ye ton man. Ki Raa kane don pay i ziipe addan a Isa gen yi'ni woliyo pay kan soo, wede a ceere bakadi umbo. Kane gen Raa yi'ni woliyo don ki diine a daanadi me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede naabo k'Isa Almasi. Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa, wo yi n'uuye kese kono n'a kizite Rabila Majjaanawa ki Raa.

² Rabila Majjaanawa ette Raa yi ruute y'an t'ela a duwo pay t'urzi nebiyagi an ti riine ti kaaga adda mattupadi. ³⁻⁴ Rabila ette tod'te a tukk'Uli, Galmeegin Isa Almasi. A urzi tudde gen, yon y'udfo ti biza bumbu mozigo Dawut. Wo a urzi k'Unde Kamilen, Raa ti toogadi y'a ti y' gize Isa yon Uli, aame yi ti y' bilde ti diine don unto gen me. ⁵ T'urzi yode ay d'uune beeko ay t'ize don zina k'Isa, kono ay kizite onami a don Yawudiyagi ye pay, ay an ti'n zaape urzi an zaape addan a Isa, an d'olliga onami wo an d'ozire eego. Injkinon man i di t'ele suma a yode me. ⁶ Kune ton ti diine kane don Isa Almasi yi wiike genno, kun t'ize donzi.

⁷ Nun ni raaniya a kune zemba pay don Raa yi giyye baadan a geeger ki Room, kune don Raa y'unni wiike kun t'ize donzi. Gen beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonu eggun.

Pool ti zemba don a geeger ki Room

⁸ Ki poone'n, n'a roote koduwo a Raa t'urzi k'Isa Almasi a tukki kune pay, kono adda siidiyagi pay en duwo an rootiyo ki

beehiye a urzi zaapu k'addugun a Isa me. ⁹⁻¹⁰ Raa wede ni-naabiya ti addo pay a urzi kazita Rabila Majjaanawa a tukk'Uli gen, yon yi suune ono don ni rootiyo en derec me. Aame tuuku ni tondiyo Raa man, daayum sundugun ni gi di seddiyo ye. Wo adda tondiyado gette ni tondiyo Raa daayum yi dehu man, y'o di t'ihina urzi n'a ette n'un ti'n wollo. ¹¹ Injkinon ki kotto nun mosogo kune baadan, ni dehu n'a ette n'un ti'n wollo, n'un d'ette ti munda wede Unde Kamilen t'o ele, kono n t'eley toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa. ¹² Wo son aame n'iiney di kune man, in t'ooney toogo ti tuddin, nun ni t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addugun a Isa wo kune ton kun t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addo a Isa kay.

¹³ Zemba ki nun, ni dehu kun di suune, nun tan baadan n'a dihe urzi n'a ette di kune, wo de Raa y'o ki ti ziki aryagone ye bini anki. Ni dihe n'a ette di kune kono naabado t'aase ti dfaakatú, aakede naabado ere n'izo a diine don Yawudiyagi ye adda siidiyagi ongo. ¹⁴ Nun naabado n'a ette ki tukki don pay, ise don edayan ohine, don edayan daa k'ohine, ise don i duuye, don i ki duuye ye ton man. ¹⁵ Kono kamo, gen a kune don i lekkiyo a geeger Room ton, ni dehu n'a ette n'un di kizitey urzi Rabila Majjaanawa.

Rabila Majjaanawa i-d'ede toogo

¹⁶ Nun o k'ede sukiyagi ye a Rabila Majjaanawa te, kono tod'te toogo Raa, wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addi a Isa man, ki poone i t'illiga kane Yawudiyagi, wo kane don Yawudiyagi ye. ¹⁷ Injkinon man Rabila Majjaanawa gette ti'n t'oodibe ita mummino duwo Raa yi di'n isiyo ki diine a daanadi me. Gen t'urzi zaapu k'addan a yode danjal, wo tode zaapu k'adde a Raa gettin iide baa. Gen a-t'iide a ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi woliyo ki diine a daanadi gen, yon y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*».

Oldiko duwo

¹⁸ Wo gen Raa t'awwa ti kandaane yi deegu kulkuwadi a tukki don pay isiyo oldiko ere tuuku ti yode wo a don isiyo suldi pay ki diine ye, ti naabadan gette kane derec ki Raa an i t'eegirso ti-ki t'addiya ye. ¹⁹ Ki too man suldi don duwo an aane an di suune a tukki Raa gen, a kane suldi gen kere, kono Raa y'an ti'n gize. ²⁰ Toogo Raa i lekkiyo ki daayum, wo Raa batum yon mummino, ki ki ti y' wolle ye. Wo de t'ume Raa y'ikkima duniya bini anki ton man, kane suldi don in ki'n

* 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4.

wolliyo ye geɗ, kane ɗuwo ɗoɗ eedan soodo a elkiso, an aane an di'n suune t'urzi sulɗi ɗoɗ y'ikkima geɗɗo. Injino maɗ kane ɗuwo geɗ, a ɗaana Raa ono ɗoɗ an di roote k'oodibe k'eedaɗ umbo. ²¹ Kane an suune adda k'addaɗ Raa yon eɗe, wo ɗe an gi di y' tamma ye, wo an ki rootiyo ye koɗuwo a yode Raa me, ki too maɗ an di t'imme miɗ yode Raa. Wo kacin kane a elkisadaɗ ere daa k'urzutú gette a ti'n lidɗe, wo t'elkisadaɗ ere umbo gette an di lekkiyo adda zimolo. ²² An elkiyo kane an d'ede suuniyo k'ono, kacin an t'ize maadagi. ²³ Ki too maɗ an di t'imme gooliko Raa yode wede i k'unto ye, wo miɗ a olde yode an d'ikkimta longayi ɗoɗ i deeyiso aa wedusu i d'unto, aa embi, aa seyɗi ɗoɗ zoɗɗaɗ piɗe piɗe, wo aa seyɗi ɗoɗ i morkimso a siido.

²⁴ Kono k'injino Raa y'an iili kono an d'ise sulɗi pitiɗko ɗoɗ tuddaɗ ti dehu geɗɗo, geɗ an ti lattiya tuddaɗ ti sulɗi sukkiyagi ɗoɗ an isiyo geɗ me. ²⁵ Kane ɗerec ki Raa an d'iili, wo a olde tode an di daaniya urzi lohito k'ono. An d'ottilso wo an di naabiya a sulɗi ɗoɗ Raa y'ikkima, wo a yode batum wede ikkima sulɗi pay geɗ, an i-ki d'ottilso ye wo an i-ki naabiya ye, ki too maɗ ɗuwo an di y' t'imme ki daayum! Eyye.

²⁶ Kono kamo Raa y'an iili kono an di ɗaapu, an d'isiyo sulɗi sukkiyagi. Kane erayi ki moone ti kuuli aa Raa yi dehu an d'iili, wo an di moonite ti tuddaɗ, geɗ munda wede Raa yi ki dehu ye. ²⁷ Kane kuuli toɗ injino kay, ki moone t'erayi aa Raa yi dehu an d'iili, wo tuddaɗ t'an d'an t'umbe ɓerɓer ki moonite ti tuddaɗ, an d'isiyo sulɗi sukkiyagi. Injino a sooruzan ere oldo gette, an d'ooniyo ɗaɗɗay ere ɗerec a naabadaɗ.

²⁸ Wo kane ɗuwo an di-tuuge an di suune Raa me, geɗ Raa y'an iili adda k'elkisadaɗ ere oldo gettiyo, injino an d'isiyo sulɗi ɗoɗ k'isiyo ye. ²⁹ Kane addaɗ i-t'uune t'ita sulɗi pay ɗoɗ ki diine ye. An d'isiyo ulsu mirsi, an d'okkiso a sulɗi pay, kane bundiɗi, addaɗ an zaapu baadaɗ a sulɗi ɗuwo, an t'owwo ɗuwo mirsi, an di dehu ono k'ulpi, an daggiya ɗuwo ti metiɗko, an d'isiyo sulɗi ɗoɗ ulpi k'a ki wolle ye, wo an di rootiyo ono butte a tukki ɗuwo. ³⁰ An ɗekkiyo ɗuwo, kane adu ki Raa, an kaldita ɗuwo, an di koliyo tuddaɗ, an tamma tuddaɗ t'ono bizaɗ, elkisadaɗ tiɗ ki dehuu k'urzi k'isiyo k'oldiko ere aware aware, wo k'ollige k'ono maawaɗ an di-toogiyo. ³¹ Kane geɗ an t'isiyo aa ɗoɗ elkisadaɗ umbo, an a-ki

ti sooru ye a onamaɗ ɗoɗ an rootiyo me, geyyiso tudde an k'ede ye, wo an ki wolliyo sommagi ɗuwo ye. ³² Ki kotto kane an'ni suune ono ɗoɗ ɗerec ki Raa yi ruute, y'ede kane ɗoɗ isiyo sulɗi ɗoɗ ulpi injino geɗ, an iide k'unto. Toɗ maɗ kane sulɗi geɗ an ki'n ooliyo ye, wo tiɗ geɗɗo toɗ kane an an tettiso bey a ɗoɗ isiyo sulɗi injino geɗ me.

2

Booro ki Raa

¹ Injino kee k'ise wede tuuku toɗ, ki ɗekkiyo booro a tukki ɗoɗ ongo maɗ, a ɗaana Raa ono ɗoɗ k'a rootey k'oodibe k'eedá umbo, kono aame ki ɗekkiyo booro a tukki ɗoɗ ongo wo kee toɗ k'isiyo aa ki kane kay maɗ, geɗ kee batum booro ti ki ziida. ² Wo kine in suune Raa geɗ, yon yi ɗekkiyo booro a urzi wede ɗerec a tukki kane ɗoɗ isiyo sulɗi ɗoɗ ulpi injino geɗ me. ³ Kee wede ki ɗekkiyo booro a tukki kane ɗoɗ isiyo sulɗi ɗoɗ ulpi injino, wo kee batum k'isiyo aa ki kane kay maɗ, k'elkiyo miɗ ti booro Raa k'a t'alda ko? ⁴ Raa geɗ yon beehiye baadaɗ, yon i-d'ede ombiɗe wo wasigale, kunuɗ kane sulɗi geɗ ki ti'n isiyo ki bita ko? Ki too maɗ beehiyo Raa gette, tod' t'a-di d'ette k'urzi wede k'a-kime lekkiyada. ⁵ Wo kee ki'n ize addá zakidi, ki ki dehu k'a ki-kime lekkiyada ye geɗ, kee k'okumso kulkuwo Raa baadaɗ a eeda, k'onniyo ere kulkuwadi ti ɗeega geɗ me. Onniyo gette Raa y'a ɗekka booro ere ɗerec ki diine a tukki ɗuwo pay*. ⁶ A wede tuuku toɗ a onniyo gette Raa yi di t'eley munda wede ɗerec a naabadi naabadi†. ⁷ A kane ɗoɗ i dehu urzi k'isiyo beehiyo kono an t'oona gooliko ti Raa, suma, wo lekkiyo ere ki ki t'inda ye gette, a kane geɗɗo Raa y'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. ⁸ Wo ɗe a ɗoɗ i ti toogiyo a ɗerec ki Raa, an k'ollige onami ye wo an d'isiyo sulɗi ɗoɗ ki diine ye geɗ, a tukki kane geɗɗo Raa y'a kulkuwa baadaɗ wo booradi t'a ɗeega me. ⁹ Kane ɗoɗ pay isiyo ulsu geɗ an t'oona dabar t'ulbe k'oodiyo baadaɗ. Booro gette ti seeda kane Yawudiyagi ɗoɗ illiga ki poone, wo kane ɗoɗ Yawudiyagi ye pay. ¹⁰ Wo ɗe a wede tuuku isiyo beehiyo geɗ, y'a t'oona gooliko ti Raa, suma wo toose, sulɗi geɗ y'an t'ela a kane Yawudiyagi ɗoɗ illiga ki poone, wo a kane ɗoɗ Yawudiyagi ye pay, ¹¹ kono Raa ɗuwo yi'ni wolliyo pay miɗ kaɗ soo.

¹² Kane ɗoɗ pay ize oldiko wo oogoro Muusa an ki ti zuune ye geɗ, an a di t'inda oogoro gette ti ki'n seeda ye. Wo kane

* 2:5 2.5 Kun wollo adda mattup ki Soponi 2.2-3. † 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 62.13 wo Piroberb 24.12.

ɗonj pay oogoro Muusa an ti suune wo an d'isiyo oldfiko geŋ, Raa y'a ɗekka booro eedaŋ t'urzi k'oogoro gette. ¹³ Derec, ɗuwo Raa yi'ni wolloji ki diine a ɗaanadi, kane ɗonj ollige oogoro Muusa geŋno ye. Wo ɗe yonj yi wolloji ki diine a ɗaanadi, kane ɗonj a seedu oogoro wo a ti sooru eego. ¹⁴ Kane ɗonj Yawudiyagi ye geŋ oogoro Muusa an ki ti suune ye, wo t'eedaŋ geŋ miŋ an d'isiyo munda wede aa oogoro ti rootiyo an d'isiyo aa oogoro adda k'addaŋ, wo kacinj an ki ti suune ye. ¹⁵ An isiyo injkino geŋ, an kaza naabo k'oogoro Muusa, Raa y'an ti riije a biza k'ulbaŋ. Geŋ elkisaɗaŋ ere an di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette, t'an kaza injkino, wo soŋ elkisaɗaŋ t'an di'n noogiyo a munda wede beehiye an dehu an d'ise, wo ti di'n naakiwsa a munda wede ulsu an dehu an d'ise me. ¹⁶ Geŋ injkino sulɗi pay geŋ itadaŋ a t'adda kereŋ a onniyo booro Raa ere yi ɗekka t'urzi k'Isa Almasi a sulɗi ɗonj ombiɗe a urzi lekkiyo ɗuwo gette. Geŋ i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita.

Yawudiyagi ti oogoro Muusa

¹⁷ Wo kune kun'de kune Yawudiyagi, kun zaapu adduguj a urzi k'oogoro Muusa, wo kun koliyo tudduguj kun d'eesiyo Raa kun yi suune. ¹⁸ Kune kun suune munda wede Raa yi dehu ɗuwo an d'ise me, t'urzi k'oogoro geŋ kun aane kun di beere munda wede beehiye kono tod' t'un ti'n duuye. ¹⁹ Kun elkiyo'ŋ kune ɗonj i dokkiyo ɗonj koŋzayi a urzi Raa, kun elkiyo kune toore ki ɗonj i lekkiyo adda zimolo. ²⁰ Kun elkiyo'ŋ kune ɗonj dooyiso ki ɗonj i ki suune munda ye, wo soŋ kun elkiyo kune ɗonj dooyiso k'inŋi. Kun elkiyo injkino kono kun'de adda k'oogoro Muusa gette, un d'ede suuniyo a sulɗi pay wo a ɗerec ki Raa pay. ²¹ Kun ollo, kune kun di dooyiso ɗonj onŋon, wo ɗe ki moo me tudduguj batum kun ki ti dooyiso ye me? Kun di kazita a ɗuwo oogire ulu, wo ɗe ki moo me kun d'oogire me? ²² A ɗuwo kun di kazita moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, wo ɗe ki moo me kune kun di moonite me? Loŋgayi kun azzuru, wo ɗe ki moo me sulɗi ɗonj adda boozan kun t'oogire me? ²³ Kun koliyo tudduguj, kun'de oogoro Muusa kun ti suune, wo kun a-ti doopide a oogoro gette, injkino kun ti lattiya suma Raa. ²⁴ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono a lekkiyaguj ere oldo gette, ɗonj Yawudiyagi ye an di kalɗa suma RaaŦ.»

‡ 2:22 2.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 7.25.
3.4 Kun wollo adda mattup ki Soom 51.6.

²⁵ Ki kotto, aame oogoro Muusa kun a ti sooru eego maŋ, walɗu ponde gette a kune beehiye, wo ɗe kune ɗonj i wilɗa ponde toŋ, a oogoro Muusa kun a ti doopide maŋ, egguj aa ɗonj i ki wilɗa ponde ye. ²⁶ Wo ɗe aame wede yonj daa walɗu ponde wo urziyagi k'oogoro Muusa y'a ti sooru eego maŋ, geŋ ki kotto Raa y'a yi wolla a ɗaanadi aakede wede i wilɗa ponde. ²⁷ Wede a urzi tudde daa walɗu ponde wo yi sooru a oogoro Muusa maŋ, yonj y'a ɗekka booro egguj kono kune un d'ede mattup k'oogoro Muusa ti urzi walɗu ponde, wo kun a-ti doopide. ²⁸ Yawudusu toc miŋ wee wee? Kunuj yode wede ɗuwo an yi wolloji y'isiyo sulɗi ɗonj Yawudiyagi ge d'isiyo ko? Kunuj wede i wilɗa ponde a urzi tudde ko? Aha! ²⁹ Wo ɗe Yawudusu wede toc miŋ, yonj adda k'addi, wo walɗu ponde ere ki kotto gette, tod'te ere adda k'adde, tod' t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, t'urzi k'oogoro ere Muusa yi riije ye. Wedusu geŋ y'ooniyo tamma ti Raa, ti ɗuwo ye.

3

Raa yonj daayum ki diine

¹ Injkinno maŋ Yawudusu miŋ yi jire ɗuwo taŋ me? Walɗu ponde tiŋ ɗaakatú moo me? ² Beehiykaɗaŋ tod'te baadaŋ t'urzi tuuku toŋ maŋ. Ki poone'ŋ Raa y'an ele onami a bey kane Yawudiyagi. ³ Ki kotto Yawudiyagi onŋon ono Raa an gi di'n ziiɗa zakidi ye. Wo an ize injkino maŋ, geŋ Raa onami y'a ki'n seeda zakidi ye ko? ⁴ Aha, injkino ye! Kine in suune Raa geŋ yi rootiyo ono ɗonj ɗerec, wo ɗuwo pay geŋ ɗonj lohito k'ono. Derec, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kee Raa aame ki rootiyo maŋ, i dehu ɗuwo an gi di suune kee ki diine, wo aame ɗuwo an ɗekkiyo booro eedaŋ toŋ, kee booro ti ki seedu ye*.»

⁵ ɗonj onŋon an rootiyo, an'de: «Munda wede in isiyo ki diine ye geŋ, a-noogiyo ɗuwo an di suuniyo Raa yonj ki diine.» Wo ɗe geŋ ɗerec maŋ, kine in t'eeso moo me? In di roote miŋ, Raa yonj ki diine ye ko, aame kulkuwadi ti ɗeegu a tukki kine geŋ me? Ni rootiyo injkino aa ɗonj tudde ge rootiyo. ⁶ Aha, injkino ye! Derec, Raa yonj ki diine, wo aame yonj ki diine ye maŋ, ɗe geŋ mummino Raa y'a ɗekka booro a tukki ɗuwo pay me?

⁷ ɗonj onŋo soŋ an rootiyo, an'de: «De aame t'urzi lohito k'onamo geŋ, ɗuwo an di wolloji kereŋ a jire ɗerec ki Raa wo i-d'eliyo tamma baadaŋ, ɗe ki moo me

‡ 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.5. * 3:4

booro ti di'n seedu kono n'ize oldfiko me?»
 8 Wo injkino man, ki moo me in ki rootiyo ye, «In iso ulsuko kono beehiyko t'aasa baadan» me? Doj ongoj an di rootiyo ono ulpi a tukki nuuno an'de, i rootiyo injkino nuuno batum. Kane doj gen, derec booro Raa t'anni seeda.

Wede ki diine umbo

9 Wo de kine Yawudiyagi min, in jiiere kane doj ongoj ko? Aha, in ki'n jiiere ye! Nun n'un ti gize baa, kane Yawudiyagi ti doj Yawudiyagi ye pay kanj soo an i dokkiyo oldfiko. 10 Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wenda ki diine a daana Raa umbo, ise soo toj manj.

11 Wenda a suune derec ki Raa umbo, ise wenda soo toj umbo a dehe Raa me.

12 Kane pay an t'udfe t'urzi wede derec ki Raa, pay kanj soo an d'isiyo ulsu mirsi,

wenda aase munda wede beehiye umbo, ise soo toj manj.

13 Bizarj onniyo ti suldi doj ulpi aakede suldi doj adda muuzo ohine, ti ilzan an di daggiya duwo ti metinjko.

T'adda bizarj i d'addiya ono doj ulpi aakede naawa makike‡.

14 Ti bohananj i d'addiya ono doj ki duudfiyo ti dekkiso kadfigi§.

15 Zondanj soodo k'ettiyo ki towwo duwo.

16 K'ume tuuku an'tiyo gen min, an di lattiya lekkiyo duwo wo an di'n eliyi adda lekkiyo ere ooje.

17 Wo urzi toose an ki y' suune ye*.

18 A lekkiyadan gette a Raa an i-k'orgiso ye†.»

19 Wo ankenj kine in suune, suldi doj pay ogoro Raa ti rootiyo gen, ti rootiyo a kane doj pay ti'ni dokkiyo genno, injkino wede tuuku toj yi ki t'ihina bizi ye, wo doj duniya pay an di suune kerej kane doj k'oldfiko a daana Raa me. 20 Genj kono k'injino wenda soo toj umbo, Raa y'a y'ise ki diine a daanadi t'urzi daaniya k'oogoro me, ogoro gette tod' t'eliyo urzi danjal duwo an di suuniyo oldfiko ere an ize.

Urzi wede Raa yi d'uttiyo duwo

21 Wo ankenno kine duwo pay Raa y'in di'n isiyo ki diine a daanadi, t'urzi doolo daa k'oogoro Muusa. Yo urzi, an in ti y' gize kerej adda mattup k'oogoro Muusa ti ono doj ki nebiyagi an riije ti kaaga. 22 Raa yi di'n isiyo duwo ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. Urzi gen,

yoj yi y'ihina a kane doj pay i ziipe addan a Almasi, kono ise Yawudusu, Yawudusu ye toj, ahuntu tudde umbo. 23 Duwo pay min an t'ize oldfiko, injkino an di lidfe ti Raa wo ti goolikadi te. 24 Wo Raa ti beekadi gette, duwo y'an ise doj ki diine a daanadi ki waawiye, t'urzi k'Isa Almasi yoj y'an udfde t'adda k'oldfiko. 25-26 Yoj genj Raa y'elo sedefke, y'a inda puuzadi t'a ibi ki booyiso k'oldfiko ki doj pay i ziipe addan a yode. Raa y'ize injkino, kono yi dehu y'a kize daayum yoj ki diine. Yoj ki diine ti kaaga to, duwo an ize oldfiko toj, y'a imbina yi-ki ti'n ele dangay ye. Wo ankenno yoj daayum ki diine, yi dehu y'a kize yoj ki diine, wo y'an ise ki diine a daanadi kane doj i ziipe addan a Isa me.

27 Injino man munda ede sey ko, wede kine in di kili tudinj me? Aha, umbo baa. De ki moo me? In ki kili tudinj injkino ye kono Raa y'in ti'n ize doj ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye. 28 Eyye, kine in suune, kane duwo Raa y'an di'n isiyo doj ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye. 29 Raa gen, yoj Raa ki Yawudiyagi danjal ko? Kunuj doj Yawudiyagi ye pay toj Raazan ko? Eyye, doj Yawudiyagi ye toj Raazan pay, 30 kono Raa min yoj soo danjal. Y'an isa kane Yawudiyagi ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a yode, wo kane doj Yawudiyagi ye toj injkino t'urzi zaapu k'addan a yode kay. 31 Injino man, aame kine in zaapu addin a Isa gen, i-kaza ogoro in ti towwo ko? Aha, injkino ye. Ki too man t'urzi zaapu k'addin a yode gen, ogoro itatu i-t'addiya kerej.

4

Ibirayim meeki doj pay i ziipe addan a Raa

1 Wo ankenj kine in di roote moo me a tukki mugiyin Ibirayim me? Yoj wede tudde genj yi d'uune moo me? 2 Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yoj ki diine a daanadi kono y'ize naabo ere beehiye man, genj i-d'ede urzi y'a kili tudfi. Wo de a daana Raa injkino ye. 3 Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addi a Raa, injkino Raa y'a yi wulle yoj ki diine a daanadi me*.» 4 Kine in suune aame wede yi niibe man, y'a t'oone ranjadi. Wo ranjadi gette duwo an gi di wolle aa an i ize beeko ye, wo an di wolle aa munda wede i dehu an i di y' t'ele. 5 Wo de

† 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 14.1-3; 53.2-4.

‡ 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 5.10; 140.4.

§ 3:14 3.14 Kun wollo adda mattup ki Soom 10.7.

* 3:17 3.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.8.

3:18 3.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 36.2.

* 4:3 4.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6.

aame wede yi ki niibe ye, wo yi ziipe addi a Raa wede d'ofj k'oldfiko y'anni woliyo kane ki diine a daanadi me manj, yonj genj Raa yi woliyo wede ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addi a yode genj me. ⁶ Genj injkino ti kaaga tonj Dawut y'a ũure a urzi k'unjsuwo ki wede Raa yi y' wulle yonj ki diine a daanadi, daa ki naabadi ere y'ize, y'ede:

⁷ «Unjsuwo a kane d'ofj Raa y'an t'ize tambobino a doopidafan ere a urzi k'oogoro,

wo y'an di buuye oldfikadanj.

⁸ Unjsuwo a wede oldfikadi Galmeegea Raa yi ki ti kaza ye baa†.»

⁹ Unjsuwo gette Raa yi t'elo a kane d'ofj i waldu ponde danjal kunun, a kane d'ofj i ki waldu ponde ye pay ko? Kine in rootiyo, in'de: «Ibirayim y'a ziipe addi a Raa, injkino manj Raa y'a yi wulle yonj ki diine a daanadi me.» ¹⁰ Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yonj ki diine a daanadi genj, yi wilda ponde kunun daa waldu ko? Aha! Ponde yi ki wilda ye, sanj y'a wilda kollo. ¹¹ Ki poone Ibirayim y'a waldu ponde botto genj minj, Raa y'a yi wulle yonj ki diine a daanadi, kono yi ziipe addi a yode. Sanj manj Raa yi di ruute y'a wilda ponde, waldu ponde gette munda wede i-kaza Raa yi y' wulle yonj wede ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addi a yode. T'urzi genj Ibirayim y'a t'ize meeki d'ofj pay i ziipe addan a Raa, ise d'ofj i ki waldu ponde ye tonj manj, kane genj Raa y'an di'n wulle d'ofj ki diine a daanadi me‡. ¹² Ibirayim y'a t'ize meeki d'ofj pay i waldu ponde, genj ni rootiyo ti kane d'ofj i wilda ponde, wo sonj an ambu zina ki meeginj Ibirayim yonj yi ziipe addi a Raa ki poone y'a waldu ponde genj me.

Urzi zaapu k'adde k'Ibirayim a Raa

¹³ Ti kaaga Raa yi di ruute a Ibirayim yi di t'ela duniya ette a yode wo k'eda k'innizi§. Wo yi ruute injkino a Ibirayim kono yi diine oogoro ko? Aha, yi ruute injkino kono yi y' wulle yonj wede ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addi a yode. ¹⁴ Aame suldi d'ofj Raa yi ruute y'an t'ela genj, kane ki d'ofj i daaniya urzi k'oogoro Raa danjal manj, urzi zaapu k'adde a Raa genj ki bita, wo ono d'ofj Raa yi ruute y'aasa genj tonj d'erec i ki lekka ye. ¹⁵ D'erec, urzi k'oogoro genj i-deegu kulkuwo Raa a tukki d'uwu, wo aame oogoro umbo manj, doopide a urzi k'oogoro tonj umbo kay.

¹⁶ Genj kono k'injkino t'urzi zaapu k'adde a yode in t'oona suldi d'ofj Raa yi ruute

y'in t'ela, kono yi dehu in di suune kerenj y'in eliyu ti beekadi. Injkino manj ono d'ofj Raa yi ruute y'aasa genj, d'erec i lekkiyo a kane pay ita k'inni k'Ibirayim. Ono enj d'erec i lekkiyo a d'ofj i daaniya oogoro Muusa danjal ye, wo a d'ofj pay i ziipe addan a Raa aakede Ibirayim, yonj meeki kine pay. ¹⁷ D'erec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Kee n'a ki ti k'ize mugieye k'ita d'uwu adda siidiyagi baadanj*.» Ibirayim genj yonj meeginj a daana Raa, kono yi ziipe addi a yode wede d'ofj unto y'an d'eliyo lekkiyo, wo munda wede umbo tonj yi rootiyo i-t'isiyo. ¹⁸ Ibirayim munda wede yi zaapu elkisadi genj yi ki y' ooniyo ye tonj, yi zaapu elkisadi eego. Y'a ziipe addi a Raa, injkino manj Raa y'a y'ize mugieye k'ita d'uwu adda siidiyagi baadanj, genj a-t'iide a ono d'ofj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Genj ita k'inniza tonj aasa baadanj injkino†.» ¹⁹ Aame Raa yi ruute injkino genj, Ibirayim ozzinagi ette suma meeda. Yonj yi suune tuddi t'urme yi t'aaha k'unto, wo eddi Sara tonj ti k'aane ti ki t'ehe ye, wo tonj manj yi k'ormiyo ye, yi seedu zakidi a urzi zaapu k'addi a Raa me‡. ²⁰ Ibirayim i-k'ede niiku adda k'addi ye, kono yi suune munda wede Raa yi ruute yi-t'ela genj yi y' t'oona. Injkino manj t'urzi zaapu k'addi a Raa genj yi d'uune toogo wo y'a imme Raazi. ²¹ D'erec yonj y'iyye t'addi pay, Raa i-d'ede toogo yi-t'isa munda wede yi ruute yi-d'isa me. ²² Kono kamo t'urzi genj Ibirayim Raa y'a yi wulle yonj wede ki diine a daanadi me. ²³ Wo d'e ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim Raa y'a yi wulle wede ki diine a daanadi» genj, an riije a tukki yode danjal ye, ²⁴ wo a tukki kine pay, kine tonj Raa y'in di'n wolla d'ofj ki diine a daanadi, kono in ziipe addin a yode wede a bilde Galmeeginj Isa ti diine d'ofj unto. ²⁵ Yo Isa, Raa y'an di y'ele a bey d'uwu, an di y'iide kono k'oldfikadinj, wo y'a ti y' bilde kono y'in di'n ise d'ofj ki diine a daanadi.

5

Lekkiyo ti toose ti Raa

¹ Genj injkino, t'urzi zaapu k'addin a Isa genj, kine Raa y'in di'n ize d'ofj ki diine a daanadi. Wo anjkenjo kine ti Raa in lekkiyo ti toose t'urzi Galmeeginj Isa Almasi. ² T'urzi zaapu k'adde a Isa genj, yonj y'in d'ihina urzi in di lekkiyo zakidi adda beeko Raa, wo kine ulbinj in d'ise

† 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-2. ‡ 4:11 4.11 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.9-14. § 4:13

4.13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18. * 4:17 4.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.5.

† 4:18 4.18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.5. ‡ 4:19 4.19 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.1,15-22.

unše kono in zaapu elkisadin in t'oono gooliko ti Raa. ³ Wo beehiye a jii're'n, kine in iido dabar tonj manj ulbin in iso unše, kono in suune in dabirsa manj, genj in t'isa d'oj a seedu zakidi t'ombiñe. ⁴ Kine in seedu zakidi t'ombiñe manj, genj in t'isa d'oj a seedu zakidi a naabo Raa, aame in iido suldi d'oj ooñe tonj manj. Kine in seedu zakidi a naabo Raa manj, genj in t'isa d'oj i zaapu elkisadanj a Raa. ⁵ Aame in zaapu elkisadinj a Raa manj, zaapu k'elkiso gette t'in ki ti'n t'ela sukuyagi ye, kono Raa geyyisadi y'in ti tiipe adda k'addinj t'urzi k'Ulo Kamilenj ere y'in ele.

⁶ Derec, ti kaaga kine in k'ede toogo ye in t'adde t'adda k'oldfiko me. Wo onniyo ere Raa y'ele gette iide kotto manj, Almasi Raa yi biire y'a iido, y'a inda kono d'oj k'oldfiko. ⁷ Geñ ooñe a wede y'a oyye y'a t'inda a olde wede ki diine me. Koo wede y'a oyye y'a t'inda a olde ki wede isiyo beehiye. ⁸ Wo tinj geñno tonj, Raa geñ y'in t'iidiba ita yonj y'inni giyye, y'a igibo Almasi y'a inda kono kine aame kine in lekkiyo fotto adda k'oldfiko geñ me. ⁹ Derec, ankeñno t'urzi puuzo k'Isa, Raa y'in di'n ize d'oj ki diine a d'aanadi, geñ inkinjo kay in suune yonj y'in di'n utta ti booro Raa te. ¹⁰ Derec, kine ti kaaga adu ti Raa me, wo de Raa y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'unto k'Uli. Wo y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode geñ, geñ inkinjo kay in suune Raa y'in di'n utta t'urzi k'Uli kono yonj yi bilde ti diine d'oj unto me. ¹¹ Wo beehiye a jii're'n, kine ulbin in d'ise unše ti Raa t'urzi Galmeejinj Isa Almasi, yode wede ankeñno y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti Raa.

Adum ti Almasi

¹² T'urzi wedusu soo sundi Adum oldfiko ti t'iido adda duniya, wo t'urzi k'oldfiko gette unto ti-t'iido duniya. Inkinjo manj unto t'a ziida d'uo pay, kono d'uo pay minj an t'ize oldfiko*. ¹³ Ki poone Raa yi di t'ela oogiradi a Muusa geñ, oldfiko tod'te ede too adda duniya me. Wo aame oogoro umbo geñ, d'uo oldfikadanj Raa yi ki ti kaza ye. ¹⁴ Wo de tonj manj, iise ti Adum bini Muusa geñ unto i-d'ede toogo too ekki d'uo me. Unto gette t'a ziida kane d'oj ize oldfiko ti doolo ti ere ki Adum, yonj y'ize a munda wede Raa yi ruute k'isa ye tonj manj.

Adum geñ yonj undiso ki wede a etto. ¹⁵ Wo de oldfiko ere Adum y'ize ti munda wede Raa y'in elo ti beekadi geñ, a ki t'iide soo ye. Derec, t'urzi k'oldfiko wede soo d'anjajal d'oj baadanj an t'inda. Geñ inkinjo kay in suune, beeko ere Raa y'elo t'urzi

wede soo, Isa Almasi gette, Raa y'a ti tiipe ekki d'oj baadanj daa doozyo. ¹⁶ Wo sone munda wede Raa y'eliyo wo ti oldfiko ki wede soo y'ize gette, a ki t'ette soo ye. T'urzi k'oldfiko ki wede soo y'ize gette, d'uo pay booro Raa t'anni ziida. Wo ise a oldfiko ere baadanj d'uo an ize gettiyo tonj, munda wede Raa y'eliyo ti beekadi geñ, y'an ize d'oj ki diine a d'aanadi me. ¹⁷ Derec, t'urzi wede soo, t'urzi k'oldfiko yode soo d'anjajal, unto i-d'ede toogo ekki d'uo pay. Geñ inkinjo in suune, t'urzi wede soo Isa Almasi, kane d'oj ooniyo beeko Raa ere y'eliyo daa doozyo wo yi di'n isiyo d'oj ki diine a d'aanadi geñ, an di lekkey an d'oomey moziko ti yode kanj soo.

¹⁸ Geñ inkinjo ki d'angu, t'urzi k'oldfiko wede soo, Adum, booro Raa t'a ziida d'uo pay. Geñ inkinjo kay t'urzi naabo ere ki diine ki wede soo, Isa Almasi, Raa y'aane y'an ise d'uo pay ki diine a d'aanadi, wo t'urzi geñ an t'oono lekkiyo ere ki daayum. ¹⁹ Geñ kun wollo, t'urzi wede soo y'a ti diipida ono Raa, d'uo baadanj an t'iire adda k'oldfiko. Geñ inkinjo kay t'urzi wede soo y'illiga ono Raa, d'uo baadanj Raa y'an di'n ize d'oj ki diine a d'aanadi.

²⁰ Raa y'a elo oogoro, wo oldfiko t'a t'ize baadanj, wo de aame oldfiko ti t'ize baadanj manj, beeko Raa t'a t'ize baadanj a jii're sey. ²¹ Ti kaaga oldfiko i-d'ede toogo ekki kine d'uo t'in di'n t'owwo. Inkinjo kay ankeñno beeko Raa i-d'ede toogo t'in di'n isiyo kine d'uo ki diine a d'aanadi, inkinjo in t'oono lekkiyo ere ki daayum t'urzi Galmeejinj Isa Almasi.

6

Unto wo lekkiyo kanj soo t'Almasi

¹ Ankenj kine in di roote moo me? In di lekke kettiyo t'oldfiko kono beeko Raa t'a t'ise baadanj ko? ² Aha, inkinjo ye! Kine a d'aana k'oldfiko tuddinj aa unto, de mummino in di lekke adda k'oldfiko sey me? ³ Kune un dunde ko? Kine d'oj pay an in ti zuyye batem geñ, in aa ti gitte kanj soo ti Isa Almasi me, wo t'urzi suyyiso batem geñ, kine in aa ti gitte kanj soo ti yode a untadi. ⁴ Inkinjo manj t'urzi suyyiso batem geñ, aakede kine an in ti'n ittiba kanj soo ti Almasi a untadi*. Geñ aakede Almasi yi bilde ti diine d'oj unto t'urzi toogo ere ki gooliko Meeginj Raa geñ, inkinjo kine tonj in di lekke lekkiyo ere aware aa ki yode kay.

⁵ Aame kine in aa ti gitte binj ti yode kanj soo a urzi k'untadi manj, geñ derec a baldiyadi tonj, kine kettiyo kanj soo ti yode. ⁶ Ono enj kun ollo kod'uo, aame Isa Almasi

* 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.17; 3.6,17-19.

* 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki Kolos 2.12.

an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko genj, lekkiyadinj ere ti poone adda k'oldfiko gette an ti-tiike ti yode Almasi, injkino manj tuddinj ere k'oldfiko gette Raa y'a ti jjiire toogatú a t'ize umbo, genj kine bulagi k'oldfiko ye baa. ⁷ Derec, wede y'inda genj yi t'udde t'adda k'oldfiko me. ⁸ Wo de aame kine in t'inda ti Almasi kanj soo manj, genj in ambo in di lekkey zeere kay ti yode me. ⁹ Kine in suune'nj, Almasi t'ume yi bilde ti diine donj unto genj ki sirwe yi ki t'inda ye, kono unto i-k'ede toogo ye baa a tukki yode me. ¹⁰ Almasi untadi ere y'inda kanj soo gettinj mok baa a t'iide, wo untadi gette t'oldfiko t'a ti'n diikida. Ankenno yonj zeere, yi lekkiyo ki Raa. ¹¹ Genj injkino kay kun ti wollo tuddugunj aa unto a daana k'oldfiko me, wo a daana Raa tuddugunj kun ti wollo aa zeere kono kun lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi.

¹² Injkino manj kun i oola urzi a oldfiko ti t'oona toogo a tuddugunj ere k'unto ye, wo kun gi di daane suldi donj ulpi tuddugunj ti dehu genno ye. ¹³ Kun oola mokugunj tuuku tonj y'isa naabo ere k'oldfiko ye, aa arku k'isiyo munda wede ki diine ye. Wo genj kun i elo tuddugunj a Raa aakede donj i bilde ti diine donj unto ankenj an lekkiyo zeere, wo kun elo mokugunj tuuku tonj ki naabo Raa aa arku wede k'isiyo munda wede ki diine. ¹⁴ Genj oldfiko i-k'ede toogo a tukki kune ye, kono kune un ki'n dokkiyo oogoro ye, unni dokkiyo beeko Raa.

Kine bulagi k'aaye?

¹⁵ Ki kotto kine in ki'n dokkiyo oogoro ye, wo inni dokkiyo beeko Raa manj, genj i-kaza in d'ise oldfiko baa ko? Aha, injkino ye! ¹⁶ Kune kun suune, aame kun ele tuddugunj a wede kun i di naabe manj, kun d'olliga onami, kun t'ise bulagi ki wede kun ollige onami genno. Aame oldfiko i-ede toogo ekki kune manj, kune bulagutú wo un d'etta unto, wo aame ollige k'ono Raa gette i-d'ede toogo ekki kune manj, kune bulagutú wo Raa y'un di'n isa donj ki diine a daanadi. ¹⁷ Wo in rooto koduwo a Raa, kono ti kaaga kune bulagi k'oldfiko, wo de ankenno dooyiso ere an unni duuye gette kun illiga, kun d'umbe t'addugunj pay wo kun sooru eego. ¹⁸ Kune Raa y'un ti'n udde t'adda k'oldfiko me, wo kun t'ize bulagi kono kun d'ise munda wede ki diine aa yi dehu. ¹⁹ Onamo ni rootiyo enj a suuniyo ere ki donj tudde, kono suldi itadanj kun ki ti suuniyo koduwo ye. Genj ti kaaga kun ti t'ele tuddugunj pay adda buliko k'isiyo suldi pitiŋko, ti doopide ere kun a ti doopide a urzi k'oogoro un ti'n ledfiyo ti daana Raa. Wo ankenno kun ti-t'iso tuddugunj bulowo k'isiyo naabo ere ki

diine kono y'un di'n isa donj ooyiso kese a yode.

²⁰ Ti kaaga aame kune bulagi k'oldfiko genj, kune'nj seegunj ye a naabo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ Aame kun izite suldi donj ankenno un t'ize sukuyagi genj, kun d'uune moo me? Ki kotto kane suldi genj, a duwo an di'n t'etta k'ume k'unto. ²² Wo de ankenno Raa y'un ti'n udde t'adda k'oldfiko me, kun t'ize bulagi yode, kun d'isiyo naabo ere beehiye aa yonj yi dehu, injkino y'un di'n uuye kese a yode, genj a duwo an di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum. ²³ Derec, oldfiko gette ranŋatú unto, wo de munda wede Raa y'eliyo ki waawiye genj lekkiyo ere ki daayum, kono y'in ti'n gitte kanj soo ti Galmeeginj Isa Almasi.

7

Oogoro i-k'ede toogo ekki kine ye

¹ Zemba ki nunj, ki kotto ono donj ni roota enj, kune kun'ni suune adda k'addugunj, kono urzi k'oogoro kun yi suune: Oogoro gette i-d'ede toogo ekki wedusu'nj aame yonj zeere danjal. ² Injkino manj erewo ti ziida kule genj, tod'te kettiyo a kulatú t'urzi k'oogoro aame yi lekkiyo zeere genj me. Wo de aame kulatú y'inda manj, oogoro seedu gette ti ki ti seeda ye baa, tod'te ettú toore. ³ Wo aame kulatú yonj zeere yi k'inda ye wo ti y'iili, ti ziida kule doolo manj, genj an di waaka ere ti moone ti kule bakatú. Wo de aame kulatú y'inda manj, tod'te ettú toore, t'aane t'a seeda kule doolo, oogoro ti ki ti seeda ye, genj an gi di wolla ere i moone ti kule bakatú ye. ⁴ Genj injkino kay zemba ki nunj, kune eggunj aa unto a daana k'oogoro me, kono t'urzi tudde k'Almasi y'ele ki sedeke gette, aa kun t'inda kanj soo ti yode. Injkino manj kine in t'ize donj k'Almasi wede i-bilde ti diine donj unto, kono naabadijn t'aase ti daakatú a Raa me. ⁵ Derec, ti kaaga kine in likke lekkiyo ere aa tudde ti dehu, aame genj suldi donj in d'eliyo liikiwe ki naapu an d'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro an di naabiya adda tuddinj, injkino in d'ettiyo unto. ⁶ Ti kaaga oogoro t'in ti'n ziida aakede donj dangay, wo ankenno kine a daanatu aa donj unto kono Raa y'in ti'n udde ti toogatú me. Injkino manj in naabo a Raa t'urzi wede aware Unde Kamilenj t'inni dokkiyo, wo in ki'n dokkiyo urzi wede mazzini k'oogoro Muusa genno ye baa.

Oogoro ti oldfiko

⁷ Injkino manj kine in t'eese moo me, oogoro gette tod'te oldfiko ko? Aha, injkino ye! Wo de ni zuune oldfiko t'urzi k'oogoro. Anki oogoro ti ki ruute «zaapu k'adde a

munda wedusu ulu* » ye man, nuñ zaapu k'adde a munda wede gette ni ki ti suune ye. ⁸ Wo t'urzi k'oogoro genj oldfiko ti d'uune urzi ti nuñ, injkino ni zaapu addó a suldfi d'uwó d'oj tuuku toñ man. Derec, daa k'oogoro man, oldfiko gette etú aa munda unto. ⁹ Ti kaaga aame oogoro ni ki ti zuune ye genj, ni lekkiyo aa addó i dehu, wo de aame oogoro ni ti zuune man, oldfiko t'a jiire eedó, ¹⁰ wo nuñ aa n'inda: Oogoro ere Raa y'elo kono d'uwó t'an d'an t'ette k'ume lekkiyo genj, a nuñ o-t'ize urzi k'unto. ¹¹ Injkinó t'urzi k'oogoro genj, oldfiko ti d'uune urzi t'a ti n' mibildfe, wo t'urzi tode gette o d'iide unto.

¹² Genj injkino oogoro Raa gette tode batum kamilen, wo urziyagutu toñ kane kamilen, ki diine wo beehiye. ¹³ Injkinó manj munda wede beehiye genj, a nuñ o-t'ise urzi k'untadó ko? Aha, injkino ye! I n'iide'ñ oldfiko. Genj t'urzi k'oogoro ere beehiye gette, oldfiko ti d'uune urzi ki t'owwadó. Injkinó manj in suuno oldfiko tod'tin ki kotto oldfiko, wo t'urzi k'oogoro genj oldfiko itatú a t'udde kereñ, tod'tin oldo a jiire pay.

Oldfiko ti jiire ekki d'uwó

¹⁴ Ki kotto kine in suune oogoro gette t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo de nuñ wede tudde enj, n'a t'ize bule k'oldfiko. ¹⁵ Genj munda wede n'isiyo, ni ki y' suuniyo ye. Injkinó munda wede ni dehu n'aase genj, ni ki ti y'isiyo ye, wo de ni-t'isiyo munda wede n'azzuru. ¹⁶ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye genj ni ti y'isiyo manj, genj i-kaza oogoro gette ni ti suune adda k'addó tod'te beehiye. ¹⁷ Genj isiyo injkino nuuno ye, isiyo'ñ oldfiko ere i lekkiyo adda k'addó. ¹⁸ Derec, ni suune munda wede beehiye genj yi ki lekkiyo ye adda k'adde nuñ wede tudde enj me. Ki kotto nuñ o d'ede mosogo k'isiyo munda wede beehiye, wo toogadó umbo ni k'aaniya ni ki ti y'isiyo ye. ¹⁹ Injkinó manj munda wede beehiye ni dehu n'aase genj, ni ki ti y'isiyo ye, wo ni-t'isiyo munda wede ulsu ni ki dehu ye. ²⁰ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye genj ni ti y'isiyo manj, genj isiyo nuuno ye, isiyo oldfiko ere i lekkiyo adda k'addó.

²¹ Injkinó manj, nuñ ni dehu n'aase munda wede beehiye, wo de adda k'addó ni d'owwiyo munda i ni dokkiyo ede, ni d'isiyo miñ munda wede ulsu danjal. ²² Ki kotto nuñ batum adda k'addó genj, ulbó o isiyo unse'ñ ki daaniya k'oogoro Raa, ²³ wo de ni d'owwiyo adda tudadó munda i ni dokkiyo ede, yi deyyiso ti oogoro Raa ere nuñ n'iyye elkisadó pay eego. Munda wede i ni dokkiyo adda

k'addó genj, yi-ti n' gitte miñ k'isiyo k'oldfiko. ²⁴ Wayya nuñ enj, sommagi o di-t'iide! Wee wee a n'ac'fda ti tudadó ere o d'etta unto ette? ²⁵ Genj in rooto koduwo a Raa t'urzi Galmeejin Isa Almasi!

Injkinó manj t'elkisadó pay nuñ n'a iyye n'a t'ize bule k'oogoro Raa, wo a urzi tudde ni t'ize bule ki munda wede i ni dokkiyo adda k'addó k'isiyo k'oldfiko genjo.

8

Lekkiyo ti toogo ere k'Unde Kamilen

¹ Injkinó manj ankeñno enj, d'oj i lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi genj, booro Raa ti ki'n seeda ye baa. ² Derec, wede yi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi manj, munda wede i yi dokkiyo genj, Unde Kamilen ere ti d'eliyo lekkiyo. Tode gette t'a y'udde ti munda wede i yi dokkiyo k'isiyo k'oldfiko wo ti unto. ³ Munda wede oogoro Muusa ti k'iine ti ki y'ize ye kono kine d'oj tudde in k'ede togo in ki d'ozire a urzi genjo ye genj, Raa y'a y'ize. Injkinó manj y'a igibo Uli y'a iido ti tudde ere aa ki kine d'oj k'oldfiko kono y'in di'n adde t'adda k'oldfiko, tinj genj oldfiko ere d'uwó an isiyo y'a-t'iide mentú. ⁴ Y'ize injkino kono munda wede ki diine oogoro ti dehu genj a t'ise ekki kine, kono in gi di lekke aa tudde ti dehu ye, wo in di lekke aa Unde Kamilen ti dehu. ⁵ Injkinó manj kane d'oj i lekkiyo aa tudde ti dehu genj, elkiyadanj a suldfi d'oj tudde ti dehu. Wo kane d'oj i lekkiyo aa Unde Raa ti dehu genj, elkiyadanj a suldfi d'oj Unde Kamilen ti dehu kay. ⁶ Aame wede y'elkiyo a suldfi d'oj tudde ti dehu wo yi daaniya manj, y'ette k'ume k'unto, wo de wede y'elkiyo a suldfi d'oj Unde Kamilen ti dehu wo yi daaniya manj, y'ette k'ume lekkiyo wo ti toose. ⁷ Suldfi d'oj pay ulpi tudde ti dehu genj, kane adu ki Raa, kono tudde gette ti di-toogiyo ki daaniya k'urzi k'oogoro Raa me, umbo ti k'aaniya ye. ⁸ Kane d'oj i lekkiyo aa tudde ti dehu genj, kane an k'aane an ki t'ise ye munda wede Raa ulbi i-d'ise unse me.

⁹ Wo de kune, kun ki lekkiyo aa tudde ti dehu ye, kun lekkiyo aa Unde Raa ti dehu, kono Unde Raa tod' ti lekkiyo adda k'addugun. Aame wede i-k'ede Unde k'Almasi adda k'addi ye manj, yonj ki Almasi ye. ¹⁰ Aame Almasi adda k'addugun manj, ki kotto tudugun t'a t'inda kono k'oldfiko me, wo Unde Raa ere adda k'addugun t'un d'eliyo lekkiyo, kono Raa y'un ti'n ize d'oj ki diine a daanadi. ¹¹ Wo aame Unde ki wede a bildfe Isa ti diine d'oj unto gette tod'te adda k'addugun manj, yode wede a bildfe

* 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.17.

Isa Almasi ti diine d'oj unto genj, yi-t'ele lekkiyo a tudduguj ere k'unto gette t'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo adda k'adduguj.

¹² Genj injkino manj zemba ki nuñ, kine in d'ede see ki lekkiyo ere aa Raa yi dehu, wo de seeziñ a urzi tuddin ti dehu ye, injkino in gi di lekke aa tuddin ti dehu ye. ¹³ Aame kun lekkiyo aa tudde ti dehu manj, kun di t'inda. Wo de aame t'urzi k'Unde Raa suldi d'oj ulpi tudde ti dehu genj kun'n iila manj, kun di lekka. ¹⁴ Derec, kane d'oj i ni dokkiyo Unde Raa genj, kane inji Raa. ¹⁵ Kune Unde Raa kun uune genj, t'un gi di'n ise bulagi wo kun ki d'orgide ye. Wo de tode Unde Raa gette t'un di'n ize kun t'ize inji Raa ki kotto, t'urzi genj in di y' waaku «Abba!» I-kaza Meegó. ¹⁶ Tode Unde Raa batum t'in d'isiyo adda k'addin in di suuniyo ki kotto kine inji Raa. ¹⁷ Derec, kine inji Raa genj, in t'ooney aggadinj t'adda suldi pay d'oj i-d'ede in t'ooney t'Almasi kanj soo, kono aame kine in dabirsa aa yonj yi dibire manj, genj in t'ooney daryika ti yode kanj soo.

Daryika ere ki daana

¹⁸ Nuñ ni suune adda k'addó, dabar ere in dabirsa ankenno ette, tod te aa munda ki bita a daana daryika Raa ere y'in kizey a kandaane gette. ¹⁹ Kane suldi d'oj pay Raa y'ikkima genj, an delliyo gottotonj, woogo me Raa y'a ti'n kiza injizí kereñ, kane anj wee wee. ²⁰ Kane suldi d'oj pay Raa y'ikkima genj, an t'iire a bey toogo ere t'an gi di'n t'etta ki tunda ye. Kane suldi genj i ki dihe kane batum ye, wo de in ele k'adda toogo gette yode Raa batum. Wo tonj manj kane suldi genj an zaapu elkijadanj a Raa, ²¹ kono onniyo soo kane suldi pay genj Raa y'an adda t'adda toogo ere ki lattiya ti-ti'n isiyo bulagi genj me. Injkino manj an t'isa eedanj toore, wo daryika ere inji Raa an t'ooney gette kane tonj adda kay.

²² Kine in suune, suldi d'oj pay Raa y'ikkima genj, ankenno an dawilsa botto aa erewo addutú i t'umbe k'ehiyo. ²³ I ki dawilsa kane suldi genno danjal ye, kine pay d'oj uune Unde Kamilenj aa barta ere ki poone ki suldi d'oj Raa yi ruute y'in t'ela genj me, kine in dawilsa adda k'addin, koore in delliyo onniyo ere tuddinj Raa y'a-t'adda t'adda dabar ere k'oldiko, in t'isa injizí a-t'etta a munda wede yi dehu. ²⁴ Derec, kine in uune uttiyo wo in zaapu elkisadinj eego botto. Wo aame suldi d'oj in zaapu elkisadinj eego in'ni wulla manj, genj zaapu k'elkisadinj eego umbo baa. Injkino suldi in'ni wollojiyo genj in di zaape elkisadinj eego sey ko? ²⁵ Wo

aame in zaapu elkisadinj a munda wede in ki y' wollojiyo ye manj, genj in di y' delle ti ombiñe. ²⁶ Genj injkino kay, Unde Raa tonj t'in di'n noogiyo, kono kine toogadinj baata a urzi Raa me. Urzi tondiyo Raa wede beehiye tonj in ki y' suune ye, wo tode Unde Kamilenj batum ti-tondiyo Raa kono kine, ti-dakiysa ti ono d'oj ki k'aane ki ki ti'n roote ye. ²⁷ Raa genj yi y' wollojiyo munda wede a biza k'ulbe wedusu me, wo munda wede Unde Kamilenj ti dehu t'a tonde genj yonj yi y' suune. Derec, Unde gette ti tondiyo Raa kono kine d'onzí aa yonj yi dehu.

²⁸ Kine in suune Raa yi naabiya a suldi pay ki beehiyo kane d'oj i yi geyyiso, kane genj yi'ni wiike kono a-t'ette a munda wede yonj yi dihe ti poone. ²⁹ Kane d'oj Raa yi'ni zuune kane ki yode ti poone too genj, yonj yi dihe ti poone too y'an ise an di deeye Ulí, kono yonj genj y'a t'isa goole ki zemba baadanj. ³⁰ Kane d'oj Raa yi'ni dihe ti poone too genj, y'a-ti'n wiike pây. Kane yi ti'n wiike genj, y'an di'n ize d'oj ki diine a daanadí. Wo kane yi'n ize d'oj ki diine a daanadí genj, an d'uune daryikadí pây.

Geyyiso Raa tod'te meeda

³¹ Kine in di roote moo sey a ceere me? Aame Raa yonj ki kine manj, wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me*? ³² Raa genj Ulí k'aggadí tonj yi ki ti y' lidde ye ti dabar te, wo yi y'elo sedefke ki kine d'uwu pay, injkino manj ki kotto ti Ulí genj suldi pay yi'n t'ela ti mozuwo. ³³ Wee wee a sakiya d'oj Raa yi biire me? Wenda soo tonj umbo, kono kane Raa yi'n ize d'oj ki diine a daanadí me. ³⁴ Wee wee a roota kane booro ti'ni ziida me? Wenda soo tonj umbo, kono Isa Almasi yonj y'inda, wo beehiye a jiire sey y'a bilde ti diine d'oj unto y'a-gili k'awwa, ankenj yi lekkiyo a ammade Raa wo yi tondiyo Raa kono kine. ³⁵ Moo me in ti'n dekka ti geyyiso ere k'Almasi te? Dabar kununj, ulbe k'oodiyo baadanj kununj, dabar ere t'urzi d'uwu kununj, mosogo kununj, lekkiyo bey sok sokenj kununj, lekkiyo ere aa a biza zire kununj, unto ere a bey d'uwu ko? Kane genj an in ki ti'n dekka ye ti geyyiso ere k'Almasi te. ³⁶ Genj a-t'iide a ono d'oj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono ki kee Raa genj, kaye d'uwu an ay di'n tówwo daayum. Kaye an ay di'n wollojiyo aa dambami ki waldutu†.» ³⁷ Wo de ti suldi d'oj pay in aaniya genno tonj, kine in t'umbe eego a jiire t'urzi yode wede inni giyye. ³⁸⁻³⁹ Eyye, nuñ ni suune

* **8:31** 8.31 Wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me: I-kaza a kine d'oj ele addinj a Isa genj, a lekkiyadinj ette aduzinj ede wo kane genj an k'aane an in ki ti'n dekke ye ti Raa me wo an in ki t'eegire ye k'ettiyo ki Moziko Raa te.

† **8:36** 8.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 44.23.

adda k'addó, munda soo toj umbo in ti'n dekka ti geyyiso Raa te: ise in t'inda, ise in lekkiyo zeere, ise maaleekiyagi, ise d'ofj doolo an d'ede urzi ki dokkiyo wo an d'ede toogo, ise suldi d'ofj ankenno, ise suldi d'ofj etto k'ita, ise suldi d'ofj an d'ede toogo a kandaane, ise suldi d'ofj ti d'andí siido, ise munda ti doolo Raa y'ikkima toj man. Gej munda umbo wede a aana in ti'n dekka ti geyyiso Raa, wede in iifiba ita t'urzi Galmeejin Isa Almasi me.

9

Raa ti d'ofj yi biire

¹ Ono ni rootiyo enj kane d'erec, ni ki lohito ye kono nuj ni lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi. Elkisadó ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gette, i ti dokkiyo Unde Kamilen t'o di kaza ono d'ofj ni rootiyo kane d'erec. ² Nuñ o-t'ize sommagi dondonj wo addó i n'aadumu daayum. ³ Derec, aame i-t'ise man, nuñ batum Raa yi ti'n duudo, n'a-leedfe t'Almasi kono zembadó Yawudiyagi an d'utte, kane donzó a urzi tudde me. ⁴ Kane d'ofj k'Izirayel gej Raa y'anni biire kono an t'ize inñizi, y'an di gize toore goolikadi, y'a-gittite taasuwa ti kane, y'an d'ele oogiradi, y'an d'ele urzi an i-d'ottile, y'an di ruute suldi d'ofj y'an t'ela, ⁵ wo kane an uddo ti biza bumbu monjidaganj d'ofj sundanj t'a iile*. Wo Almasi Raa yi biire a urzi tudde y'uddo ti biza bumbu kane, yode wede t'ekki suldi pay, gej in amma Raa ki daayum! Eyye.

⁶ Gej i-kaza ono d'ofj Raa yi ruute gej i ki t'ingile ki bita ye, kono kane d'ofj ti biza bumbu k'Izirayel pay gej, kane pay d'ofj Raa d'ofj ki kotto ye. ⁷ Raa yi di ruute a Ibirayim y'a t'oona ita k'inñi, d'ofj a t'isa inñi Raa ki kotto. Aame yi ruute injkino gej, yi ki ruute ti ita k'inñi k'Ibirayim pay ye, kono Raa yi ruute ti kaaga a Ibirayim, y'ede: «Gej t'ita k'inñi k'Isaaka d'uwó an di'n waaka ita k'inñizá†.» ⁸ Gej i-kaza inñi k'Ibirayim d'ofj an ehe a urzi tudde gej, kane pay inñi Raa ki kotto ye, ita k'inñi k'Ibirayim ki kotto kane d'ofj an ehe a-t'iide a ono d'ofj Raa yi ruute y'aasa. ⁹ Enno ono d'ofj Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «Nun konno ume kino sey gej n'a kimo di kee, wo aame ni kimo gej eddá Saara t'ulo a beytú baa‡.» ¹⁰ Wo genno d'anjal ye, in elko soj a Rebeka tod' t'ehe inñi roonjo kuuli meeganj yonj mugiyin Isaaka. ¹¹⁻¹³ Kane inñi adda k'adde meedanj fotto gej, an k'ize munda k'ulsu ye, ki beehiye

ye. Wo toj man Raa yi di ruute a Isaaka, y'ede: «Wede goole y'a t'isa wede naabo ki leemadi nenkuS.» Gej a-t'iide a ono an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nun Raa n'a giyye Yakup, wo Ezayu n'a ti y' lidfe*.» Raa y'ize injkino kono munda wede yi dehu gej a t'ise. Yonj yi beeriyo d'uwó aa addi i dehu, t'urzi naabadanj ye wo de t'urzi yode Raa siidi i'ni waaku d'uwó me.

¹⁴ Injkino manj kine in t'eese moo me? Raa gej y'isiyo munda wede ki diine ye ko? Aha, injkino ye! ¹⁵ Yonj yi ruute ti kaaga a Muusa, y'ede: «Ni-d'ise adde koduwo a wede tuuku ni dehu ni d'ise adde koduwo, wo n'a wolle sommagi ki wede tuuku ni dehu n'a wolle sommagi†.» ¹⁶ Injkino manj kane suldi gej an ettiyo t'urzi munda wede d'uwó an dehu ye, t'urzi toogadanj ye, wo de an ettiyo t'urzi k'adde koduwo ki Raa siidi. ¹⁷ Gej injkino an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa ono d'ofj Raa yi ruute a Parahonj mozigo ki siido Misir, y'ede: «Kee ni ki biire mozigo wo eeda n'a-ti t'ize zakidi minj, kono t'urzi kee d'uwó an di suuna toogadó wo an di kazita sundó adda siido pay‡.» ¹⁸ Injkino manj Raa gej, a wede tuuku yi dehu yi-d'ise adde koduwo manj, yi-d'isiyo, wo a wede tuuku yi dehu y'a y'ise eedi zakidi manj, yi di y'isiyo.

Raa gej yonj aakede wede k'aabufu

¹⁹ Wo de suldi Raa yi ti'n isiyo injkino manj, koo wenda y'o di roote, y'a t'eese: «Ki moo me a d'uwó yi d'eesiyo an isiyo ulsu me? De wee wee a aane a-tooge a munda wede yi dehu y'aase me?» ²⁰ Kee wedusu minj wee wee, k'a niike Raa me? Kununj munda aabufu gej, y'aane yi roote koo a wede i y'iibida, y'a t'eese: «Ki moo me ki n'iibida kino me?» ²¹ Wede k'aabufu gej y'aane yi d'aabida munda wede aa addi i dehu ti lee wede luttiiyo gej me. Ti lee wede yi lutte gej minj yi d'aabida ooko majjaanawa k'eliyo munda a d'ofj suma, wo soj yi d'aabida ooko ki naabo adda boy ere daayum. ²² Injkino manj Raa y'a dihe y'an di kize kulkuwadi a d'uwó wo an di suune toogadi. Genno toj yonj yi di'n sarkiya t'ombinge, kane d'ofj iide kulkuwadi t'a deege eedanj gej me, kane gej ki daggiya gopponj. ²³ Wo de a d'ofj ongo soj y'an d'ize adde koduwo, y'a dihe y'an di kize laale wede baadanj ki daryikadi. Kane gej d'ofj Raa yi'n ikkima ki poone too an d'etta ki daryikadi. ²⁴ Kine toj adda, kine d'ofj Raa yi wiike t'adda

* 9:5 9.5 Mongjidaganj d'ofj sundanj t'a iile: Kane gej Ibirayim, Isaaka, Yakup, wo inñi Yakup kane koomat makumu sire. † 9:7 9.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12. ‡ 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.10.

S 9:11-13 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 25.23. * 9:11-13 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Malasi 1.2-3. † 9:15 9.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 33.19. ‡ 9:17 9.17 Kun wollo adda mattup ki Egzod 9.16.

diine donj Yawudiyagi danjal ye, t'adda diine donj Yawudiyagi ye pây. ²⁵ Genj derec ono donj Raa yi ruute ti kaaga adda mattup ki nebi Oze, y'ede:

«Kane donj ti poone donjzo ye genj, n'an di'n waaka donjzo.

Wo kane donj ki geyyisadó ye genj, n'an di'n waaka donj ki geyyisadó§.

²⁶ Wo a ume wede n'an di ruute, n'ede: «Kune donjzo ye» genj, anjengenno batum an di'n waaka inñi Raa zeere*.»

²⁷ Nebi Ezayi tonj y'a gizite a tukki donj k'Izirayel, yi d'eesiyo: «Ise donj k'Izirayel kane baadan aa dolso a biza bar tonj manj, i d'utta donj miibi danjal ti diinayanj me.

²⁸ Derec, ono donj Galmeega Raa yi ruute genj, kesiko y'an isa pay a siido me†.»

²⁹ Suldi genj a-t'iide a ono donj Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Aame Galmeega Raa Goole k'arka genj, y'in ki guute ita k'inñi miibi ye manj, anki in t'ize aakede donj ki geeger Sodom, in di deeye aa donj ki geeger Gomor Raa yi'n uute‡.»

Donj k'Izirayel an ti tuuge ki zaapu k'addan a Raa

³⁰ Injkinno manj kine in t'eese moo me? Kane donj Yawudiyagi ye, an ki dehu an ki t'ise donj ki diine a daana Raa ye tonj, kane Raa y'anni wulle donj ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a yode. ³¹ Wo de kane donj k'Izirayel an dehu an t'ise donj ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro genj, an a biite a urzi soorutu me. ³² An aa biite kono kane an ki dihe an t'ise donj ki diine a daana Raa t'urzi zaapu k'adde a yode ye, an elkiyo an t'isa t'urzi naabadan. Kane genj an di guhe ekki wede aa morkolo ere k'eliyo morkiye a duwo. ³³ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo a geeger ki Sijonj gette, ni ziipe wedusu aa morkolo k'eliyo morkiye a duwo, morkolo ere ki-t'oore.

Wo wede yi ziipa addi a yode manj, yi-ki seeda sukiyagi ye§.»

10

Yawudiyagi ti donj Yawudiyagi ye Galmeega minj soo

¹ Zembá ki nunj, munda wede ni dehu t'addo pay, wo ni tondiyo Raa kono kane Yawudiyagi genj, Raa y'an di'n utte.

² Derec, nunj Pool enj ersadó ti wulle,

kane wehini a naabo ere an isiyo a urzi Raa gette, wo de naabo ere wehini gette an isiyo daa suuniyo k'urzi wede derec.

³ Kane urzi wede Raa yi-ti'n isiyo duwo ki diine a daanadi genj itadi an ki y' zuune ye, wo an di dehu an di daane urzi wede kane batum an ziipe. Injkinno manj urzi wede Raa yi-ti'n isiyo duwo ki diine a daanadi genj, an d'iili. ⁴ Aame Almasi y'iido ki duniya genj, oogoro Muusa y'a-ti t'iide a urzutú. Injkinno manj donj pay i ziipe addan a Almasi genj, Raa y'anni wolloyo kane donj ki diine a daanadi me.

Raa y'utta wede tuuku ele addi a Galmeega Isa

⁵ Yode Muusa batum tonj y'a riije ti kaaga a urzi wede duwo an t'ise ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro, y'ede:

«Wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay genno manj, t'urzi genj y'a lekka*.»

⁶ Wo de enno ono donj mattup ki Raa ti rootiyo a urzi wede duwo Raa yi-ti'n isiyo donj ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a yode me, t'ede: «Kee adda k'adda k'elke ye: Wee wee a kila ki kandaane me?»

Genj i-kaza ki deegu k'Almasi me. ⁷ Wo sonj kee k'elke ye: «Wee wee a etta k'ume beyyagi ge lekkiyo me?»

Genj i-kaza ki koliyo k'Almasi ti diine donj unto me. ⁸ Injkinno manj enno ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a urzi wede duwo yi-ti'n isiyo ki diine a daanadi me:

«Ono Raa genj kane gopponj ti kee, a biza wo adda k'adda†.»

Kun ollo, enj ono ki zaapu k'adde a Raa ay kazita a duwo me. ⁹ Genj injkinno aame ki ruuta kereñ a daana duwo Isa yonj Galmeega, wo k'umbá adda k'adda yonj Raa yi ti y' bilde ti diine donj unto manj, Raa y'a k'utta.

¹⁰ Aame wede yi ziipa addi a Isa manj, Raa y'a yi wolla yonj ki diine a daanadi me, wo aame wede ti bizi yi ruuta kereñ a daana duwo Isa yonj Galmeega manj, Raa y'a y'utta.

¹¹ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku yi ziipe addi a yode manj, yi-ki seeda sukiyagi ye‡.»

¹² Injkinno manj ise Yawudiyagi, donj Yawudiyagi ye tonj, kane minj pay kanj soo, Galmeegan minj soo, y'an d'isiyo beehiyo a kane donj pay i waaku sundi.

¹³ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku yi wiika suma Galmeega Raa manj, y'a y'utta§.»

¹⁴ Wo de kanj mummino an di waake sundi daa ki an ki ziipe addan a yode ye

§ 9:25 9.25 Kun wollo adda Mattup ki Oze 2.25. * 9:26 9.26 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1. † 9:28 9.28

Kun wollo adda mattup ki Ezayi 10.22-23. ‡ 9:29 9.29 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.9. § 9:33 9.33 Kun

wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. * 10:5 10.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Galat 3.12. † 10:8

10.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.4; 30.12-14. ‡ 10:11 10.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16.

§ 10:13 10.13 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.5.

me? Wo de kaŋ mummino an di zaape addaŋ a yode daa ki an k'illiga rabiladi ye me? Wo de kaŋ mummino an d'olliga rabiladi daa ki wenda yi ki gizite ye maŋ? ¹⁵ Wo de kaŋ mummino an di kizite daa ki an k'igibe wenda ye maŋ? Enj ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo ulbaŋ unse aame an wolliyo doŋ kazita Rabila Majjaanawa an'tiyo maŋ*.» ¹⁶ Wo ti diine kane doŋ illiga geŋ, pay an ki d'umbe ye a Rabila Majjaanawa gette. Geŋ derec, nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede: «Galmeege Raa, wee wee a umbe a ono doŋ ay an gizite geŋ me†?» ¹⁷ Geŋ injkino wede y'a zaape addi a Almasi t'urzi k'ollige rabila ere an gizite gettiyo. Wo to rabila gettiŋ ono k'Almasi.

¹⁸ Injino maŋ ni tondiyo n'ede, rabila gettiŋ Yawudiyagi an ki t'illiga ye ko? Aha, an t'illiga! Enj ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Golla doŋ kazita gette doŋ adda siidiyagi pay an di t'illiga, wo onamaŋ a-tiipe bini ita Raa‡.»

¹⁹ Nuŋ ni tondiyo sey n'ede, doŋ k'Izirayel miŋ ono geŋ itadan an ki'n zuune ye ko? Wo enj ono doŋ Raa yi ti'n ruute too ti kaaga ti bize Muusa, y'ede: «Kune doŋzɔ n'un di'n isa kun di kolbika ti doŋ kane doŋzɔ ye.

N'un t'ela ooniso kun di kulkuwa ti ita duwo doŋ elkisadaŋ umbo§.»

²⁰ Wo nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga daa k'orgiso ono doŋ Raa yi ruute, y'ede: «Nuŋ a n'uune doŋ i ki n' dehu ye, wo n'an di gize tuddo a kane doŋ i ki n' tondiyo munda ye.»

²¹ Wo de Raa y'a ruute sey a tukki doŋ k'Izirayel, y'ede: «Daayum n'alliya beezɔ ki tukki kane doŋ eedaŋ zakidi wo an o ti tuuge*.»

11

Doŋ k'Izirayel Raa yi ki'n giigira ye

¹ Injino maŋ nuŋ ni tondiyo: Doŋ k'Izirayel geŋ Raa y'anni giigira ko? Aha, ki kotto y'an ki'n giigira ye, kono nuŋ batum miŋ ti siido k'Izirayel, t'ita k'inŋi k'Ibirayim wo ti biza bumbu Benzamen. ² Raa doŋzi doŋ yi biire ti poone geŋ, yi ki'n giigira ye. Ki kotto kun suune ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, a ume wede Eli yi moolo yi sakiysa a Raa kono k'oldfiko ki doŋ k'Izirayel, y'ede:

³ «Galmeege Raa, nebiyagaŋ an ti'n fiide wo ume sendikaga an di gussite, a guute miŋ nuŋ siido, wo an dehu an aa di n' t'ide*.» ⁴ Wo de Raa yi di'n gime onami y'ede moo me? Yoŋ y'ede: «A nuŋ ni buuhe kuuli dupu sarat an daaniya nuuno, kane geŋ an ki dikke ye zibbanan a daana raazan Baal me‡.» ⁵ Ki kine doŋ ankenno toŋ injkino, i guute doŋ miibi Raa yi biire t'urzi beekadi me. ⁶ Kane geŋ Raa yi ni biire t'urzi beekadi, t'urzi naabadaŋ ye. Wo de aame yi ni biire t'urzi naabadaŋ maŋ, geŋ beeko Raa gette tod'te beeko ye, kono an uune t'urzi naabadaŋ.

⁷ Injino kine in t'eese moo me? In t'eese kane doŋ k'Izirayel munda wede an dehu geŋ an ki y'uune ye, wo de kane doŋ miibi Raa yi biire geŋ an di y'uune. Wo kane doŋ uupe pay geŋ Raa y'an di'n ize addaŋ zakidi. ⁸ Enj ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa y'an di'n ize tuusiyagi a urzi k'elkiso, y'an t'ippe a edayaŋ kono an ki wolle ye, wo kuwwagaŋ y'an di niyye danbila kono an ki d'olliga ye,

bini anki toŋ an lekkiyo injkino‡.»

⁹ Mozigo Dawut toŋ y'a ruute a doŋ k'olmidayi, y'ede:

«Ombadaŋ ere an isiyi aa an ekkiyo ikka a duwo gette an ankiilo, i t'iso aa zelwe ki sedduzan,

an t'ooore adda k'oldfiko, an t'ooone dangay.

¹⁰ Geŋ Raa edayaŋ y'an t'appa kono an gi di wolle ye,

y'anni dabiwo kono an di lekke daayum nukkiyo§.»

¹¹ Injino maŋ ni tondiyo sey, aame doŋ k'Izirayel an ele morkiye a urzi Raa an t'iire geŋ, ki daanadaŋ ko? Aha, ki daanadaŋ ye! Wo de t'urzi doopidadaŋ ere a urzi Raa gette, kane doŋ Yawudiyagi ye an d'uune urzi k'uttiyo. Raa y'ize injkino kono a t'ooziga kolbiso doŋ k'Izirayel. ¹² T'urzi doopide ki doŋ k'Izirayel a urzi Raa geŋ, doŋ adda duniya pay an d'uune beehiyo ere baadaŋ ki Raa, wo t'urzi soldite ki doŋ k'Izirayel a urzi Raa geŋ, kane doŋ Yawudiyagi ye toŋ an d'uune beehiyo ere baadaŋ ki Raa pay. Injino a onniyo ere kane Yawudiyagi pay an ti gimo k'urzi k'uttiyo maŋ, beehiyo ere Raa y'an isa gette baadaŋ a ceera ki doŋ onjo.

* **10:15** 10.15 Doŋ kazita Rabila Majjaanawa: T'ono Girek an'de: zoŋ ki doŋ i kazita Rabila Majjaanawa geŋ kane beehiye. Injino zoŋ geŋ i-kaza duwo. Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † **10:16** 10.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. ‡ **10:18** 10.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 19.5. § **10:19** 10.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21. * **10:21** 10.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.1-2. * **11:3** 11.3 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.10. † **11:4** 11.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.18. ‡ **11:8** 11.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 29.3 wo Ezayi 6.10; 29.10. § **11:10** 11.10 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.23-24.

Uttiyo ki d'oj Yawudiyagi ye

¹³ Ankenj onamó ni rootiyo enj a kune d'oj Yawudiyagi ye. Nunj wede zina k'Isa yi n'igibo ki tukki d'oj Yawudiyagi ye, n'a kize naabo ere Raa y'o ele ette tod'te meeda. ¹⁴ Injino manj n'elkiyo koo t'urzi naabadó ette, a t'ooziga kolbiso ki zembadó Yawudiyagi an di kimo ki tukki Raa kono d'oj miibi ti diinayanj an d'utta. ¹⁵ Aame Raa yi'n uuye d'oj k'Izirayel a kese genj, d'oj duniya y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Injino manj d'oj k'Izirayel yi ti'n wiika ki sirpadi sey manj, genj aasa mummino? Ki kotto onniyo gette a t'isa aa d'oj i t'inda an ti bild'e!

¹⁶ Aame mappa kun iidiba ki poone genj kun i ele a Raa manj, wede pay a guute genj minj ki yode pây*. Wo aame sondayi k'undumu genj ki Raa manj, laydayi genj minj kane ki yode pây. ¹⁷ Yawudiyagi genj kane aakede undumu boy sundi olibiye laydayi ongonj an di dikkite. Wo kee wede Yawudusu ye genj, kee aakede undumu balda sundi olibiye, an aa ki ti-k'iite a olde ki laydayi k'undumu boy wede sundi olibiye genjo. Wo ankenj kee tonj k'oofo udu k'undumu d'oj adfiya t'adda son-dayzi genjo. ¹⁸ Kono kamo kee wede aakede layisa an iite aatiya genj, ki kili tuddá ye a daana laydayi d'oj an di dikkite me. Wo kee mummino ki-koliyo tuddá me? Ki too manj sondayi an k'ooniyo toogo ti laydayi ye, wo de laydayi ooniyo toogo ti sondayi me.

¹⁹ Ki too manj k'a roote'nj: «Laydayi genj Raa yi ti'n dikkite kono a olde kane y'a-t'iite nuuno.» ²⁰ Genj derec! Kane Raa yi ti'n dikkite kono an ki ziipe addanj a yode ye. Wo kee'nj ume genj ki y'uune kono ki ziipe addá a yode. Injino manj ki kili tuddá ye, ki too manj k'a lekke t'orgiso a Raa. ²¹ Ni rootiyo injino kono aame kane Yawudiyagi d'oj aakede laydayi k'undumu boy tonj Raa yi ki'n iili ye manj, genj kee tonj ki koono metike kono Raa yi ki k'oola ye kay. ²² Ki suuno Raa genj yonj beehiye wo wehini pây: Yonj wehini ti kane d'oj i t'iire, wo beehiye ti kee aame ki lekkiyo daayum adda beehiykadí d'o, para manj kee tonj t'umayá Raa y'a ki ti d'ekka mendá kay. ²³ Wo aame onniyo soo kane Yawudiyagi genj an ti gima lekkiyadanj wo an ziipa addanj a Isa manj, Raa y'a-ti'n t'aata ekk'undumzanj wede ti poone, kono yonj i-d'ede toogo y'a-ti'n t'aate ti doolo ekk'undumzanj sey. ²⁴ Derec, kee wede Yawudusu ye genj, kee'nj aakede layisa k'undumu balda sundi olibiye ere Raa yi ti dikke wo y'a-t'iite a olde ki

layisa k'undumu boy, para manj kee umayá ye. Wo ki Yawudiyagi i-k'ooñe ye a jiire sey kane aakede laydayi k'undumu wede ki boy genj, Raa y'aana y'a ti'n t'aata ekk'undumzanj wede y'anni dikkite.

Uttiyo ki d'oj k'Izirayel

²⁵ Zemba ki nunj, ni dehu kun di y' suune munda wede ombide ki Raa me, kono kun ki d'elke adda k'addugunj kune d'oj suuniyo k'ono ye: D'oj k'Izirayel ongonj, an di lekka addanj daayum zakidi ti Raa, bini kane d'oj pay Yawudiyagi ye Raa yi biire genj an t'oono uttiyo. ²⁶ Wo genj a t'isa injino d'oo minj, sanj d'oj k'Izirayel pay Raa y'an di'n utta kollo, genj a-t'etta a ono d'oj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wede i d'adfiya d'uwó t'adda k'oldiko genj y'a etto ti geeger Siyonj, y'iido'nj y'a-booya oldiko k'ita k'inñi Yakup.

²⁷ Kun ollo gettiyo taasuwadó ere ni ketta ti kane,

a onniyo ere n'an booya oldikadanj te†.»

²⁸ Kane Yawudiyagi genj an di-tuuge k'ambu a Rabila Majaanawa k'Isa te, injino an t'ize adu ki Raa, wo genj a kune d'oj Yawudiyagi ye un t'ize beehiye. Wo ki too manj kane genj Raa yi'ni biire kono an t'ise d'onzi, kane daayum yi'ni giyye kono a taasua ere yi gitte ti kaaga ti mongidaganj. ²⁹ Ki kotto munda wede Raa y'eliyo genj yi ki ti y' seeda sey ye baa, wo kane d'oj yi wiike genj bizí yi ki y' kama ye. ³⁰ Ti kaaga kune d'oj Yawudiyagi ye kun di tuuge ono Raa kun k'illiga ye, wo ankenjo Raa y'un d'ize adde koduwo kono Yawudiyagi an di-tuuge k'ollige k'onamí me. ³¹ Genj ki kane Yawudiyagi tonj injino, ankenjo an ti tuuge k'ollige k'ono Raa me, tinj genj kune d'oj Yawudiyagi ye Raa y'un d'ize adde koduwo. Injino manj ankenjo kane tonj Raa y'an d'isiyo adde koduwo kay. ³² Derec, Raa genj y'a ize a d'uwó pay an di-tooge k'ollige k'onamí. Y'ize injino kono y'an d'ise adde koduwo a d'uwó pay.

³³ Ki kotto manj, wee wee a aane a-d'ooze laale ki Raa me! Suuniyo k'onamí ti elkisadí gette, kane a jiire suldí pay! Wenda soo tonj umbo a aane a suune ita k'ono d'oj Raa yi dehu y'aase munda me! Wo wee wee a aane a suune naabo ere Raa yi dehu y'aase te! ³⁴ Genj ono d'oj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wee wee i zuune elkiso Galmeega Raa te? Wee wee i eelee kooke me?

³⁵ Wee wee ki poone i-eele munda a Raa,

* 11:16 11.16 Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.19-21. † 11:27 11.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.20-21.

‡ 11:35 11.35 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13 wo Zop 41.3.

kono saŋ yi di y' kima me?»

³⁶ Suldi pay geŋ ikkima yode Raa, kane pay an d'ohire a umayaŋ t'urzi yode wo kane'ŋ pay ki yode. Geŋ tamma ti koonaa a yode Raa ki daayum! Eyye.

12

Lekkiyo ere aware a urzi k'Almasi

¹ Zemba ki nuŋ, kun wollo Raa y'ize adde koduwo a kine, inŋkino maŋ a suldi pay geŋ n'un d'eelo kooke kono kune batum kun di t'ele tuddugun a Raa, aa sedeke zeere, ooyiso kese a yode, ulbi i-d'ise unŋe. Geŋno urzi wede ki kotto kun d'ise k'ottilso a Raa me. ² Kun daane lekkiyo ere ki doŋ duniya ankeŋno ye, wo ki too maŋ kun i d'ooli urzi a Raa y'un ti'n kima, y'isa inŋkino t'urzi k'elkiso ere aware y'un eliyi. Inŋkino maŋ kun di suuna munda wede Raa yi dehu: munda wede beehiye, munda wede ulbi i-d'ise unŋe, wo munda wede i-k'ede baatiya ye.

³ Nuŋ Raa y'o ele beekadi, inŋkino maŋ a wede tuuku ti diinagun ni di roote, n'a t'eese: Yi kili tuddi y'elke yon yi juire ye, ki too maŋ yon ŋeŋku, wo y'elko a yode batum ki kotto yon a ume too me? Wo wede tuuku y'ise inŋkino geŋ, y'iso a toogo k'urzi zaapu k'addi ere Raa yi ele ele. ⁴ Wede geŋ tuddi tin soo wo mokiyagutu baadan, kane pay geŋ wede tuuku ton ti naabadi naabadi. ⁵ Geŋ inŋkino kay, kine baadan ton a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi, kine aa tudde soo. Kine pay kettiyo kan soo aa mokiyagi doŋ ki tudde, wo wede tuuku ton ti naabadi naabadi.

⁶ Wo kine in uune suldi doŋ Unde Kamileŋ ti'n ele in di naabe eego, t'urzi beeko Raa wede tuuku ton yi d'uune munda siidi siidi aa Raa yi dehu. A wede soŋ ki rootiyo k'ono doŋ Raa y'agisa maŋ, yi'ni rooto a-t'ette a urzi zaapu k'adde ki kine pay. ⁷ A wede soŋ ki noogiyo duwo maŋ, y'anni noogo. A wede soŋ ki dooyiso duwo maŋ, y'anni dooyo. ⁸ A wede soŋ k'eliyo kooke a duwo maŋ, y'an elo. A wede soŋ k'eliyo suldi a duwo maŋ, y'an elo ti mozuwo. A wede soŋ ki dokkiyo duwo maŋ, y'anni d'okko a urzututu. A wede soŋ k'isiyo k'adde koduwo a duwo maŋ, y'an iso ti unŋuwo.

⁹ Kun geyyo tuddugun t'adde soo. Munda ulsu kun y'azzar kun ti ledfo, wo kun soodo zakidi k'isiyo munda wede beehiye. ¹⁰ Kun geyyo tuddugun t'adde soo aakede zemba, wede tuuku ton yi t'iso ki poone a urzi k'ottilso ti tuddugun me. ¹¹ Kun soodo zakidi a urzi Galmeege me. Kun t'ise doŋ golguwo ye, kun naabo a Galmeege t'adde soo. ¹² Kune ulbugun

un iso unŋe a munda wede kun zaapu elkisagun eego. Aame kune adda dabar ton, kun ombon, wo kun soodo zakidi bini dangu a urzi ton diyo Raa me. ¹³ Doŋ ki Raa doŋ i dehu ki noogiyadan geŋ, kun'ni noogo, wo duwo kun'ni soodo daayum bey sire.

¹⁴ Kun tondo Raa y'an di zaape beeko a doŋ unni dabirsa, kun an zaapo beeko, kun'ni duude ye. ¹⁵ Kun iso unŋuwo ti kane doŋ adda k'unŋuwo, kun oolo ti kane doŋ i moolo. ¹⁶ Kun lekko t'ollige k'ono tuddugun. Kun oyyo naabo ere tuuku ton kun ti t'iso, ise ŋeŋko too maŋ. Kun elke kune doŋ suuniyo k'ono ye.

¹⁷ Aame bakada y'a ize ulsu maŋ, ki tikime ti ulsuko ye. Adda k'addugun kun deho munda wede k'isiyo beehiye a eda duwo pay. ¹⁸ Aame urzi ede wo kun aane maŋ, kun lekko ti toose ti duwo pay. ¹⁹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, munda wede ulsu duwo an un isiyi geŋ, an ti y' dooze kune batum ye, kun oolo kulkuwo Raa t'a dfeege a eedan. Derec, ono en i ruute Galmeege Raa, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun oolo, nuuno an ti doozaa me, a wede tuuku ton dangayadi i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me*.» ²⁰ Wo de soŋ an'de: «Aame aduzaa geŋ yon mosogo maŋ, ombi ki eelo, aame yon orme maŋ, ahu ki eelo, kono aame k'iza inŋkino maŋ, aakede ki ziki rididi k'uwwi ki t'ibi eedi, geŋ yi seeda sukiyagi†.» ²¹ Ki oola urzi a oldiko ti ceera eeda ye, wo de ki ti ceero t'isiyo beehiyo.

13

Ki koliyo ye t'ekki deero k'akuuma me

¹ Wede tuuku ton yi kili ye t'ekki deero k'akuuma doŋ an d'ede urzi ki dokkiyo me, kono urzi wede ki dokkiyo geŋ an ele Raa, wo kane doŋ i naabiya a urzi geŋ i'ni zippe yode. ² Inŋkino wede yi takirsa ti deero k'akuuma geŋ, yi takirsa a munda wede Raa yi dehu. Doŋ i takirsa ti kane geŋ, kane batum an waaku booro t'a dfeege a eedan. ³ Kane doŋ isiyi beehiyo an k'ede orgiso ye a deero doŋ booro me, wo de a orgide kane doŋ isiyi ulsu. Kune'ŋ kun dehu kun an ki d'orgide a deero k'akuuma ye maŋ, kun iso beehiye kono an un di'n t'omma. ⁴ Derec, deero k'akuuma geŋ kane duwo doŋ i naabiya ki Raa, an unni zaapu a urzi kono kun d'ise beehiye. Wo de aame kun isiyi ulsu maŋ, kun an orgido, kono kane geŋ an d'ede toogo duwo an ti'n t'ele dangay, wo geŋ ki bita ye. Aame an isiyi inŋkino geŋ

* 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35. † 12:20 12.20 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 25.21-22.

an naabiya ki Raa, an kaza kulkuwo Raa a takki donj isiyu suldi donj ulpi. ⁵ Kono kamo i dehu in ki kili ye t'ekki deero k'akuuma me. In ise injkino kono in t'ald'a ti dangay danjal ye, wo de soj elkisadinj ere in di suuniyo munda en beehiye enj ulsu gettiyo t'in kaza urzi genj yonj beehiye.

⁶ Genj kono k'injino kun eliyo jibaaye me, kono donj i sefdu jibaaye'nj naabo gette an t'ele Raa an di naabe ki diine a urzutú. ⁷ A wede tuuku tonj munda wede i dehu kun i di t'ele genj, kun i elo: ise jibaaye, patanti ki suldi, ottilso wo eliyo suma, a wede tuuku tonj kun i elo munda wede i dehu kun i di t'ele me.

Geyyiso tudde

⁸ See ki wenda oppa eggun ye, aa gooto a eggun see wede ki geyyiso tudde danjal. Wede yi geyyiso duwo genj, y'a t'izire pay ekk'oogoro Muusa te. ⁹ Ki kotto urziyagi k'oogoro an rootiyo, an'de: «Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, ki towwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki zaapu k'adde a munda wede ulu*.» Kane urziyagi enno ti donj ongo pay genj minj, a-t'iide minj a urzi k'oogoro soo, wede y'ede: «Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum†.» ¹⁰ Wede i-d'ede geyyiso genj yi k'ise ulsuko a bakadi ye. Injino manj wede i-d'ede geyyiso genj oogoro Muusa pay y'a ti dinje.

Kun t'okkonj tuddugun

¹¹ Kun koona mentikagi a ono donj kun illiga kono kun suune ankenno kine a ume muno me. Peedo t'iide kun t'onno ti moone me. Ankenno uttiyo ere Raa y'in di'n utta in t'adfa t'adda duniya ette, tod'te gopponj a jire ti kine me, ti onniyo ere in ziipe addinj a Isa genj me. ¹² Didfo t'engilso, ume yi t'ompilso. Injino manj naabo ere oldo in isiyu adda zimolo gette in di sebbo daarinj, wo in t'osso suldi k'arka donj ki toore Raa. ¹³ In oziro ki diine aakede donj i sooru a onnu. In ti ledfo ti suldi donj aakede: sobito ti ombito i-t'eliyo isiyu suldi donj kaca kaca a ceere eedinj, ti suldi donj ulpi tudde ti dehu, ti boliyo, wo ti ono k'ulpi ti kolbisito me. ¹⁴ Wo de kun t'osso suldi donj pay Galmeeginj Isa Almasi y'in elo, kun i ooli urzi a tuddugun ye kun d'ise suldi donj ulpi aa tod' ti dehu me.

14

Ki dekke booro ekki leemada ye

¹ Wede toogadi baata a urzi zaapu k'adde a Isa'nj kun yi soodo bey sire, kun yi niike ye a munda wede y'elkiyo beehiye genj me. ² Aakede wede i-dirse a urzi zaapu k'addi a Isa'nj y'aane y'a oomi suldi pay, wo de wede toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa'nj y'a oomi puutagi danjal.

³ Wede y'ombo suldi pay genj y'a ki ti y' t'ifda ye wede aadumu sey me, wo wede yi k'aadumu sey ye genj, yi ki dekke booro ye ekki wede ombi suldi pay me, kono yode tonj Raa yi y' ziida bey sire kay. ⁴ Kee wee wee ki dekkiyo booro ekki wede naabo ki wede doolo me? Y'aa seefu zakidi koo, y'aa ki seefu ye koo, genj a wolle galmeegi. Wo yonj y'a-seeda zakidi, kono Galmeega i-d'ede toogo ki noogiyadi.

⁵ Wede soj y'elkiyo onniytagi ongo an jire eebanj*, wo ki wede soj y'elkiyo kane onniytagi pay minj kanj soo. I dehu wede tuuku tonj y'a oyye adda k'addi munda wede y'elkiyo genj beehiye. ⁶ Wede y'elkiyo onniytagi ongo an jire eebanj genj, y'isiyo injkino kono yi eliyo suma a Galmeega. Wede y'ombo suldi pay genj, y'isiyo injkino kono yi eliyo suma a Galmeega, kono yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette. Wede yi k'ombo suldi ongo ye genj, y'isiyo injkino kono yi eliyo suma a Galmeega, kono yode tonj yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette. ⁷ Injino manj ti diinayinj wenda soo tonj umbo y'a lekke ti siidi me, wo wenda soo tonj umbo y'a t'inda ti siidi me. ⁸ Aame kine in lekkiyo zeere manj, in lekkiyo t'urzi Galmeega, wo aame in unto manj, in unto t'urzi Galmeega. Injino manj ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda tonj, kine ki Galmeega. ⁹ Derec, Almasi y'a inda wo y'a bilde ti diine donj unto, kono y'a t'ise Galmeek'i donj unto wo ki donj zeere.

¹⁰ Wo de kee ki moo me ki dekkiyo booro ekki leemada me? Wo ki moo me kee ki ti y'odde leemada me? Ki kotto kine pay minj in etta k'ume booro Raa y'a dekkeyo booro a eedinj. ¹¹ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuj Galmeega Raa zeere n'a-ti naame ti tuddo: kane duwo pay an dikka a daanado wo kane pay an t'imma nuj Raa†.» ¹² Injino manj wede tuuku tonj ti diinayinj y'a t'idey taaya a daana Raa a suldi donj pay y'ize.

Leemada ki ti y' t'ele adda k'oldiko ye

¹³ Injino manj in oolo ki dekkiyo booro ti tuddinj me. Wo de ki too manj kun ti wollo munda wede kun isiyu genj, i-t'isa mukkolo

* **13:9** 13.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13-15,17. † **13:9** 13.9 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

* **14:5** 14.5 Onniytagi ongo an jire eebanj: I-kaza duwo ongo an i wollyo onniytagi ongo an jire eebanj, aakede onniytagi tarnaape Yawudiyagi. Wo di kine tonj onniytagi ki oholo wo onniytagi k'aagulu tere genj, duwo ongo an wollyo aa an jire eebanj. † **14:11** 14.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 45.23.

morkiye a leema yi t'ooro adda k'oldfiko ye. ¹⁴ Derec, nuñ Galmeege Isa y'o ti gize ni suune adda k'addó, munda wede ganigi ti siidi a d'aana Raa umbo, wo aame wede y'elkiyo munda enj a d'aana Raa ganigi manj, genj miñ munda genj a yode i-t'ize ganigi a d'aana Raa me. ¹⁵ Aame t'urzi munda wede kee k'ombó genj i-t'isa ulsu a leemadá manj, genj i-kaza ki ki sooru a urzi geeyiso ye. Kono k'ombó d'anjál genj, i ki dehu leemadá wede Almasi y'inda kono yode'ñ k'a ki y' dagge ye. ¹⁶ Munda wede kun elkiyo a kune beehiye genj, a d'oj onjón an ki-t'ise urzi an ki di roote munda genj ulsu ye. ¹⁷ Derec, lekkiyadinj ere a Moziko Raa, tod'te a urzi k'ombito ti sobito ye, wo de tod'te lekkiyo ere ki diine, ti toose wo ti unjswu, kane genj suldi d'oj Unde Kamilenj t'in ele. ¹⁸ Wede i naabiya k'Almasi injkino genj, Raa ulbí unse ti yode me wo duwo tonj an yi woliyo yonj beehiye.

¹⁹ Injkinó manj in deho munda wede in t'ela toose ti duwo pay, wo in di t'ihira kanj soo a urzi zaapu k'addinj a Isa. ²⁰ Kono k'ombó d'anjál genj, naabo Raa ki ti latte ye. Derec, ombó tuuku tonj tod'te kamilenj a d'aana Raa me, wo de aame t'urzi munda wede kee k'ombó genj d'oj onjón an t'etta adda k'oldfiko manj, beehiye ye, k'oolo. ²¹ Beehiye'ñ, suldi d'oj pay i t'eliyo leema adda k'oldfiko genj kun oolo, ise aadumu sey, ise sobó toote‡, ise munda tuuku tonj manj. ²² Munda wede k'elkiyo a kee beehiye a urzi zaapu k'addá a Isa genj, ki y' booho adda k'addá i y' suune kee ti Raa. Unjswu a wede addi i ki dekkiyo booro ye a munda wede y'ilke beehiye genj me. ²³ Wo de wede y'ombó wo i-d'ede niiku adda k'addi manj, yonj genj booro Raa ti y' ziida, kono munda wede y'isiyo genj a ki t'iide ye a munda wede y'elkiyo beehiye a d'aana Raa me. Wo derec, suldi d'oj pay in isiyo wo a ki t'ettiyo ye a munda wede in elkiyo beehiye a d'aana Raa genj, oldfiko.

15

Sarkiya zemba d'oj toogadanj baata

¹ Kine d'oj i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa genj, i dehu in di'n sarke zemba d'oj toogadanj baata a urzi zaapu k'adde genj me. Kine in gi di dehe munda wede ulbin in d'ise unse d'anjál ye. ² I dehu wede tuuku tonj ti diinayinj yi deho isiyo ki munda wede bakadi ulbí i-d'ise unse ki beehiyo yode, kono y'a t'ihira a urzi

k'eliyo k'adde a Isa. ³ Derec, Almasi genj yi ki dihe munda wede ulbí i-d'ise unse a yode d'anjál ye. Wo de genj, aa ono d'oj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kaldita ere duwo an gildite kee Raa gette o-t'iire eedo*.» ⁴ Derec, munda wede an riije pay ti kaaga adda mattup ki Raa genj, an yi riije kono in di'n dooye. Injkinó manj t'urzi k'ono enj in d'ooniyo kooke wo in di seeda zakidi, kono in di zaapu elkisadinj a Raa. ⁵ Nuñ ni tondiyo Raa wede in d'eliyo kooke wo toogo in di seeda zakidi genj, y'un ti'n iso d'oj onamgunj i-t'ette kanj soo. Genj munda wede Isa Almasi yi dehu. ⁶ Injkinó genj kune pay t'adde soo wo aa ti golla wede soo, kun di t'imme Raa Meeki Galmeejinj Isa Almasi.

Rabila Majaanawa a duwo pay

⁷ Injkinó manj, zemba'ñ kun'ni soodó bey sire, aakede Almasi y'unni ziida. Kun iso injkino kono a t'ele tamma a Raa. ⁸ Genj n'un di rooto ki kotto, Raa yonj yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. Kono kamo Almasi genj y'iido'ñ y'a t'ize wede naabo ki Yawudiyagi, kono y'a-ti d'ange suldi d'oj Raa yi ruute ti kaaga y'aasa a monjidaganj. ⁹ Wo soñ d'oj Yawudiyagi ye tonj, an di t'imme Raa kono y'an ize adde koduwo, genj aa ono d'oj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo nuñ n'a ki t'imma adda diine d'oj Yawudiyagi ye, wo n'a óora ti sundá a di t'ela suma†.» ¹⁰ Wo soñ an di ruute sey, an'de: «Kune d'oj Yawudiyagi ye kun iso unjswu ti kane d'oj ki Raa‡.» ¹¹ Wo soñ an'de: «Kune d'oj pay Yawudiyagi ye kun amma Galmeege Raa, kune ita duwo pay kun y'amma§.» ¹² Nebi Ezayi tonj y'a ruute, y'ede: «I d'adfa wede t'ita k'inñi Zeese*, yonj y'iido y'a dokka kane d'oj Yawudiyagi ye, wo kane genj an di zaapa elkisadanj a yode†.»

¹³ Nuñ ni tondiyo Raa wede eliyo toogo kun di zaapu elkisaginj a yode genj, y'un ti'n óono ti unjswu wo ti toose a urzi zaapu k'adduginj a Isa. Injkinó manj kun zaapo elkisaginj daayum a yode t'urzi toogo k'Unde Kamilenj.

Pool yi rootiyo a urzi naabadi

¹⁴ Zemba ki nuñ, ni suune adda k'addó kune batum kun dehu daayum kun d'ise munda wede beehiye. Suldi d'oj i dehu kun di'n suune genj, kun'ni suune pay,

‡ 14:21 14.21 Toote: Toote wede adda mattup ette, yonj toote wede an isiyo inñi binj, a siidadanj ti kaaga genj, duwo pay an sobó wo aame a leema i t'ise morkiyo morkiye manj, ulu ki sibe ye. * 15:3 15.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10. † 15:9 15.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 18.50. ‡ 15:10 15.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.43. § 15:11 15.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 117.1. * 15:12 15.12 Zeese: Genj yonj meeki mozigo Dawut, wo Almasi Raa yi biire genj y'udfo ti biza bumbu Dawut. † 15:12 15.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.10.

wo kun aane wede tuuku toj bakadí y'a-ti y' zaape urzi urzi. ¹⁵ Ki too manj ki suldi donj ongon adda mattup ette, n'un irba daa k'orgiso, kono un ki dandé ye a munda wede an unni duuye me. Ni riije injkino kono Raa y'o ele beekadí, ¹⁶ n'a t'ize wede naabo k'Isa Almasi ki kane donj Yawudiyagi ye. N'a iili tudó pay a naabo ki kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, kono kane donj Yawudiyagi ye an t'ise aakede sedefe ere Raa ulbi i-d'ise unse, ooyiso kese a yode t'urzi k'Unde Kamilen. ¹⁷ Injkinon manj, a lekkiyadó ere kettiyo kanj soo t'Isa Almasi gette, nuñ ulbó unse a naabo ere n'isiyo ki Raa te. ¹⁸ Ise o d'ede ono ki rootiyo toj ni k'aane ni ki roote ye, wo aame ni roote manj, n'a roote a munda wede Almasi y'ize t'urzi nuuno danjal, kono n'a ti'n waako kane donj Yawudiyagi ye an d'olliga ono Raa wo an d'ozire eego. Y'ize injkino t'urzi k'ono donj ni gizite wo t'urzi suldi donj n'ize, ¹⁹ t'urzi toogo suldi k'armika i-kaza Raa toogo, t'urzi suldi donj i ceeriyo eego, wo t'urzi toogo k'Unde Kamilen. Geñ injkino Rabila Majjaanawa k'Almasi n'a-gizite a omagi pay, iise ti Zeruzalem bini n'a iiney siido k'Iiliri. ²⁰ Wo de munda wede ni dihe, n'a kizite Rabila Majjaanawa a omagi donj duwo an k'illiga suma k'Almasi ye botto, kono a naabadó ere ki kazita k'ono ette, n'a ki kizite a ume wede wedusu doolo yi gizite ye. ²¹ N'ize injkino a-t'ette a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A kane donj an an ki ruute munda a tukki yode ye geñ, an di y' wolla, wo a kane donj i-k'illiga duwo an ki tôwwo taaya a tukki yode ye geñ, ita k'ono an di'n suuna.»

Pool yi dehu y'etta Room

²² Geñ munda wede tanj baadan a-n'iigire n'a ette di kune me. ²³ Wo de ankeñño, nuñ naabadó n'a ti dinge adda siidiyagi enj me. Iide ozzinagi baadan nuñ mosogo kune, wo n'a dihe n'a ette n'un ti'n wollo, ²⁴ wo n'etta di kune aame n'amba ki siido k'Españ. Nuñ n'elkiyo ni-t'áhiney n'un ti'n wolley, n'a lekkey onniyto miibi ti kune wo mosogo ki kune t'a d'iigeey boolonj manj, ni t'ooney zaada doo minj, n'a ingiley kollo. ²⁵ Wo de ankeñño n'ambe ki Zeruzalem a naabo ere ki noogiyo donj ki Raa donj a ummey. ²⁶ Ni dehu kun di suune zemba donj i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan ti Akayi geñ, an dihe t'unjuwo aggadan an d'ele a kane donj ki Raa donj an k'ede munda ye a Zeruzalem. ²⁷ Naabo ere ki tussiiyo gette i dihe kane batum, wo ki kotto geñ munda wede an

an t'ele. Kane Yawudiyagi donj i ziipe addan a Isa geñ an di dikkiida maaladan ere a urzi k'Unde Raa gette ti kane donj Yawudiyagi ye kanj soo, injkinon manj kane donj Yawudiyagi ye toj maaladan an di dokkiida ti kane kay. ²⁸ Aame naabo tussiiyo a ti dinge wo sonjko ere an tusse gette n'an eley a beezan manj, n'a engiley ki siido k'Españ ni-t'áhiney ti di kune. ²⁹ Wo nuñ n'a suune, aame n'etta di kune geñ n'etta ti beeko ere pay k'Almasi a eedó.

³⁰ Wo de zemba ki nuñ, enño munda wede n'un t'eele kooke me t'urzi Galmeeginj Isa Almasi wo t'urzi geyyiso ere Unde Kamilen t'in eliyó: Kun deyyo ti nuuno kanj soo adda tondiyagunj ere kun tondiyó Raa kono nuñ gette. ³¹ Kun tondo Raa kono n'a t'aldey ti bey donj i ki ziipe addan a Isa ye a siido Ziide, wo sonj munda wede n'amba a beezó ki noogiyo donj ki Raa a Zeruzalem geñ, an di y' seedeey bey sire. ³² Injkinon n'a aaney ti unjuwo baadan di kune me, aame Raa yi dihey manj, n'a-puukey boolonj ti kune. ³³ Geñ Raa wede i d'eliyo toose yi koono ti kune pay! Eyye.

16

Toose ki Pool

¹ Nuñ n'un di rooto a urzi teemadinj sundutú Peebe, tod'te diyakones t'a seedu zakidí a naabatú ere a diine donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Sanjkire. ² Kun ti soodo bey sire ti suma Galmeega aakede donj ki Raa an d'isiyo ti tudan. Kun ti noogo a munda wede tuuku ti dehu ti bey kune me, kono tod' ti nuuge donj baadan wo nuñ batum toj ti ni nuuge.

³ Kun an t'iso toose a Piriisil ti Akilas kane donj ay naabiya kanj soo a urzi k'Isa Almasi me. ⁴ Kane an d'iyye an t'umbe puuzadanj kono nuñ n'a utte. Naabadan ere an ize gette i rootiyo koduwo nuuno danjal ye, donj pay ogiysito ti suma k'Isa kane Yawudiyagi ye toj, an rootiyo koduwo kay. ⁵ Kun an t'iso toose pay a donj ogiyo ti suma k'Isa di Piriisil ti Akilas. Kun i t'iso toose a Epatnat leemadó wede ki geyyiso, yode wede ele adda a Almasi ki poone a siido k'Aazi. ⁶ Kun i-t'iso toose a Mariyam tod' ti ziiye baadan a naabo kono kune me. ⁷ Kun an t'iso toose a Andirinus ti Ziniyas, kane geñ taasiyagó, wo an ayni zidde dangay kanj soo ti nuñ me. Kane geñ donj zina k'Almasi donj an d'ede suma, wo an ziipe addan a Almasi ki poone ti nuuno.

⁸ Kun i-t'iso toose a Ampiliyatús, leemadó wede ki geyyiso a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeega. ⁹ Kun i-t'iso toose a Irben wede ay naabiya kanj soo a urzi k'Almasi, wo sonj a Stasis leemadó

‡ 15:21 15.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.15.

wede ki geyyiso. ¹⁰ Kun i-t'iso toose a Apeles, yode wede d'ofj pay an wulle yi ziidfa zakidí a naabadí ere a urzi k'Almasi. Kun an t'iso toose a d'ofj boy ki Aristobul. ¹¹ Kun i-t'iso toose a taasizó Erodijonj. Kun an t'iso toose a d'ofj i lekkiyo kettiyó kanj soo ti Galmeeega adda boy ki Narsis. ¹² Kun an t'iso toose a Tiripen ti Tiripoz, kane geñ erayi d'ofj i ziiye baadanj a naabo Galmeeega me. Kun i-t'iso toose a Perizid teema ere ki geyyiso, tode tonj ti ziiye baadanj pay a naabo Galmeeega me. ¹³ Kun i-t'iso toose a Ripis, yode wede Galmeeega yi biire, wo a meedi, tod'te a nuñ aakede meedó kay. ¹⁴ Kun an t'iso toose a Asenikirit, Pelegonj, Ermes, Patirobas, Ermas wo soñ a zemba d'ofj i ziipe addanj a Isa ti kane. ¹⁵ Kun an t'iso toose a Pilolog kane ti Zili, Neere ti teemadí Olimpás, wo d'ofj ki Raa pay d'ofj ti kane.

¹⁶ Kun t'eesitoy tuddugunj, kanj bey sire sire aakede zemba. D'ofj ogiyo ti suma k'Almasi a omagi pay geñ an un t'ize toose.

Pool yi danju onamí

¹⁷ Zemba ki nuñ, enño munda wede n'un t'eele kooke me: Kun kooná mentikagi ti d'ofj i dehu áhuntu d'uwó. Kane geñ mokkolo morkiye a kane d'ofj i ziipe addanj a Isa, wo an di led'diyo ti dooyiso ere kun uune gette. Kun ti led'do ti tuddanj me, ¹⁸ kono kane d'uwó geñ an ki naabiya ki Galmeeeginj Almasi ye, wo de raazan minj addanj*, kane geñ an ti'n daggiya d'ofj tasse t'ono d'ofj unse ki bizanj wo t'ono d'ofj k'ombo bize ekki d'uwó. ¹⁹ Duwo pay an suune kun ollige ono Galmeeega wo kun sooru eego me. Injino manj nuñ ulbó unse ti kune me, wo de ni dehu kun t'ise d'ofj an d'ede suuniyo k'ono, kono kun d'ise munda wede beehiye, kun aa ki ti y' keyye ye ti munda wede ulsu me. ²⁰ Tanj boolonj, Raa wede i d'eliyo toose geñ, Meeda siitandani y'a ti ñoguma ti d'andí zongunj. Geñ beeko ki Galmeeeginj Isa ti kooná eggunj!

²¹ Timote wede ay naabiya kanj soo tonj y'un t'ize toose, wo kane taasiyagó Lisijus, Zason wo Sosipater an un t'ize toose pây. ²² Wo nuñ Tertijus i raanjiya ono d'ofj Pool yi ruute adda mattup ette, n'un t'ize toose ti suma Galmeeega wede in ti'n gitte kanj soo. ²³ Gayus, wede ni lekkiyo di yode geñ, y'un t'ize toose. Kane pay d'ofj ogiyo ti suma k'Isa a enño enj, an ogiyo di yode. Erasta wede yeeriyó korfbite ki geegeer ette, y'un t'ize toose ti leemadinj Karitus pây.

[²⁴ Geñ beeko ki Galmeeeginj Isa Almasi ti kooná eggunj pay! Eyye.]

* 16:18 16.18 Raazan minj addanj: I-kaza an ombito suldfi d'ofj oogoro Yawudijyagi ti rootiyo k'ombo ulu, soñ i-kaza an isiyo suldfi d'ofj ulpi tudde ti dehu.

Tamma a Raa soo danjal

²⁵ In amma Raa, yonj i d'ede toogo y'un di'n isa zakidí a urzi zaapu k'addugunj a Isa, geñ aakede Rabila Majjaanawa ere ni kazita a tukk'Isa Almasi ti rootiyo. Wo t'urzi Rabila Majjaanawa geñ Raa y'a t'iidfiba ita ki munda wede t'ume k'eesiyo duniya i lekkiyo ombide a d'uwó pay. ²⁶ Wo de ankeñño munda wede ombide geñ Raa yi t'iidfiba itadi kereñ a ita d'uwó pay, t'urzi k'ono d'ofj nebiyagi an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa i lekkiyo ki daayum geñ y'a ruute munda wede ay d'ise'ñ, ay an ti'n zaape d'uwó a urzi an zaape addanj a Isa, an d'olliga onamí wo an d'ozire eego.

²⁷ Geñ tamma t'a kooné a Raa, yode danjal i-d'ede suuniyo k'ono! In y'amma t'urzi k'Isa Almasi ki daayum! Eyye.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a donj a Korent

Ej urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Mattup ette Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Korent, tod'te geeger ki siido Yawudiyagi ye. Pool y'iide ki Korent a torguwadi ere ki sirwe, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a Yawudiyagi ye. Injino donj baadan Yawudiyagi ye an di ziipe addan a Isa.

Ki poone Pool y'a raanja mattup ette, kane donj Korent tonj an i-riije mattup te, wo adda mattup gette an di y' tundite a urzi suldi baadan, wo de kooke wede pay Pool y'an ele aame y'iide di kane genj, baadan an d'iili an ki sooru eego ye. Pool y'a illiga rabila a urzi lekkiyo donj Korent te, wo a yode i gi di t'ize unje ye. Wo y'a dihe y'an di-kime onaman donj an'ni riije adda mattupadan, wo y'an t'eele kooke pay.

Adda mattup ette Pool y'an di ruutite a suldi baadan, aakede: ahuntu tudde ki donj ogiyo ti suma k'Isa, a urzi boliyo, a urzi seedu, a urzi k'aadumu sey wede an eliyi sedefe a longayi, a urzi suldi donj Unde Kamilen t'eliyo, wo a urzi baldiya ki donj i t'inda. Wo y'an di ruute soj geyyiso tudde gette, tod'te ti jire suldi pay.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuj Pool, nuj wede Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu. Ay raaniya ti leema Susten, ² a kane donj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa a geeger Korent*, kane donj Raa yi'ni wiike an t'ize donji, y'an uuye kese a yode t'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi, wo ti kane donj pay i waaku suma Galmeejin Isa Almasi, a ume tuuku tonj manj, yonj Galmeejan wo Galmeejin pay. ³ Genj beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeeja Isa Almasi i koono eggun.

Beehiyo a donj geeger Korent

⁴ Kono kune genj nuj daa puukiyo ni rootiyo koduwo a Raa a urzi beeko ere y'un ele t'urzi k'Isa Almasi. ⁵ Derec, kune kun lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj, a kune Raa y'un ele laale ki suldi pay, aakede urzi kazita k'ono wo ita suuniyo pay. ⁶ Genj ki kotto, aame ay un gizite rabila ere k'Almasi, kun di-zida zakidi adda k'addugun. ⁷ Injino manj ankenno

munda wede Raa y'eliyo ti beekadi'n, a kune soo tonj un ki biite ye, kune donj i delliyo onniyo ere Galmeejin Isa Almasi y'a kiza tuddi a duwo pay genj me. ⁸ Genj yode y'un di'n isa donj i seedu zakidi bini dangu. Injino manj, a onniyo ere ki Galmeejin Isa Almasi yi kimo'n, wenda soo tonj yi k'aana yi ki zaapa ono eggun ye. ⁹ Genj derec, Raa y'unni wiike kun di lekke kettiyo kanj soo ti Uli Galmeejin Isa Almasi, yonj yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

Ahuntu tudde ki donj ogiyo ti suma k'Isa

¹⁰ Zemba ki nuj, enno munda wede n'un t'eele kooke ti suma Galmeejin Isa Almasi me: Kun t'okkiyo kanj soo, tuddugun kun ti t'ahinte ye, kun t'iso addugun soo, elkisagun tonj soo. ¹¹ Zemba ki nuj, ni rootiyo injino kono duwo an iido ti danj Kilowe an o di ruute, kun orbite ono k'ulpi ti tuddugun. ¹² Genj enno munda wede ni dehu n'a roote me: Kune ti diinaganj wede tuuku tonj yi rootiyo, yi d'eesiyo: «Nunj ki Pool», wede soj «Nunj ki Apolos», wede soj «Nunj ki Piyer» wo wede soj «Nunj ki Almasi». ¹³ Munda wede kun isiyo genj, aa Almasi tuddi dokkide. Kun oo ki ti rooti doo, an tiike kono kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, nuj Pool ko? Kununj an unni zuyye batem ti suma nuj Pool ko?

¹⁴ Nuñ ni rootiyo koduwo a Raa kono ti diinaganj wenda soo tonj ni ki zuyye batem ye, daa ki Kirisipus ti Gayus ye manj. ¹⁵ Injino manj wenda soo tonj umbo aane a roote an yi zuyye batem ti suma nuj Pool me. ¹⁶ Wayya, nuñ o dunde, ni zuyye batem soj Stepanas ti donj boozii, wo ni k'elkiyo ye baa wenda ti doolo wede ni y' zuyye batem sey me. ¹⁷ Kun suune Almasi yi n'igibo, duwo n'a ki'n suyyite batem ye, wo de n'an di kizite Rabila Majjaanawa. Wo ni ki kazita'nj ono donj unje, kono duwo an gi di'n wolle nuñ aa wede suuniyo k'ono ye, para manj unto ere k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko gette, a t'isa aa munda ki bita.

Almasi, toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa

¹⁸ Ono donj in kazita a tukk'Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko genj, a kane donj i lekkiyo a urzi daggiya, ono genj an ollige'nj aa ono donj maadagi, wo de a kine donj Raa y'in utte, ono genj in di'n ollige, kane toogo

* 1:2 1.2 Korent gette geeger meeda ki siido k'Akayi, wo Akayi gette siido soo tod'te adda siidiyagi pay ti kaaga donj Romenj ga-dukke, tod'te a kese d'andfi ki siido ere ankenno an ti waaku Gires.

ki Raa batum. ¹⁹ Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kane donj an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono, suuniyo k'onaman gette n'an ti daggaa,

kane donj eedan soodo a elkiso, elkisadan soodo gette n'an ti t'isa ki bita[†].»

²⁰ Injino manj kane donj suuniyo k'ono enj, an di roote moo sey me? Donj suuniyo k'oogoro Muusa enj, an di roote moo sey me? Donj niikiyto k'ono k'ozzinagi donj ankenjo enj, an di roote moo sey me? Derec, suuniyo k'ono ere adda duniya ette, Raa yi-t'ize aa suuniyo donj maadagi[‡].

²¹ Ki kotto kane donj duniya ti suuniyo k'ono ere k'aggadan, an k'iine an ki ti zuune ye suuniyo k'ono ere ki Raa te. Injino manj Raa ulbi i-d'ize unse y'an di'n utte kane donj i ziipe addan a yode t'urzi kazita k'ono donj duwo an elkiyo ono donj maadagi genj me. ²² Kane Yawudiyagi an dehu an di wolle suldi k'armika a kize onaminj in kazita derec, wo kane Girek an dehu urzi suuniyo k'ono. ²³ Wo de kaye ay kazita Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, wo a kane Yawudiyagi ono genj an t'ize aa morkiye. Wo a kane donj Yawudiyagi ye an elkiyo ono donj maadagi.

²⁴ Wo de ki kane donj Raa yi wiike, ise Yawudiyagi ise Yawudiyagi ye tonj, an suune yo Almasi toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa. ²⁵ Munda wede Raa y'isiyo wo duwo an elkiyo yonj ki maade genj, maadikadi gette ti jiiere suuniyo k'ono ere ki kane, wo munda wede duwo an elkiyo Raa toogadi baata genj, toogadi gette ti jiiere ere ki kane.

Munda wede Raa yi biire

²⁶ Zemba ki nunj, kun wollo kay, ti diine kune donj Raa yi wiike nj, a eda duwo kune anj wee wee, donj suuniyo k'ono baata, donj toogo baata, wo donj adda boozanj suncanj ti moolo baata. ²⁷ Wo de Raa yi biire munda wede aa ki maade a eda donj duniya, kono y'an di'n t'ele sukuyagi a kane donj an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono. Raa yi biire munda wede toogadi baata a eda donj duniya, kono y'an di'n t'ele sukuyagi a kane donj an elkiyo an d'ede toogo. ²⁸ Raa yi biire munda wede a eda donj duniya yonj ki bita, duwo an di y' koogire wo an di y' woliyo t'umbo soo genj, kono y'a latte munda wede duwo an yi woliyo beehiye i-d'ede suma. ²⁹ Raa y'ize injino kono wede tudde soo tonj umbo a kili tuddi a daanadi me. ³⁰ Yonj y'un ti'n gitte kanj soo ti Isa Almasi. Wo yo

Almasi genj, y'a t'ize a kine urzi suuniyo k'ono ettiyo ti Raa. T'urzi k'Almasi Raa y'in di'n isiyo donj ki diine a daanadi, y'in di'n ooyiso kese a yode, wo y'in di'n adfiya t'adda k'oldiko. ³¹ Genj ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddi manj, y'amma tuddi a munda wede Galmeega Raa y'ize[§].»

2

Kazita a urzi k'unto k'Almasi

¹ Ki nuuno zemba ki nunj, ti poone n'iide di kune kono n'un di gize munda wede ombide ki Raa. Aame genj n'un ki ruutite ono donj a ki jiiere eggun ye, wo sonj n'un ki ruutite ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi duwo ye. ² Nunj, di kune n'a dihe t'addo pay minj, n'un kizite rabila k'Isa Almasi, Almasi an tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko danjal. ³ Kono kamo aame nunj batum di kune genj, toogado baata, o d'ede orgiso baadanj wo ni nonjirso*. ⁴ Dooyisado ti ono donj n'un gizite genj, kane nj munda a ti'n t'okkiye ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi duwo kun d'oyye eego umbo. Wo de kane ono genj toogo ere k'Unde Raa t'un ti'n gize kerej. ⁵ Injino manj zaapu k'addugun a Isa gette, ti ki konso ekki suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi duwo ye, wo de ti konso a toogo Raa.

Suuniyo k'ono ere ki Raa

⁶ Derec, kaye ay anni dooyiso urzi suuniyo k'ono soo injino a donj i-dirse a urzi zaapu k'addan a Isa. Wo de ay an ki'n dooyiso suuniyo k'ono ere ettiyo ti donj duniya ye, suuniyo k'ono ere ki mozagi donj ki duniya ye, kane genj sanj an t'isa ki bita. ⁷ Wo de kaye ay anni dooyiso suuniyo k'ono ere ki Raa ombide, wo tod' ti lekkiyo ombide a duwo me. Tode gette Raa yi ti biire ti poone a kine, ti poone y'a okkima duniya botto too, kono y'in di'n t'etta k'adda daryikadi. ⁸ Ti diine mozagi donj ki duniya genj, suuniyo k'ono gette wenda soo tonj umbo i ti suune me. Aame an ti suune kotto manj, Galmeega yonj goole a jiiere pay genj an ki y' taake ye ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko me. ⁹ Wo de ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Munda wede ersa ti ki y' wulle ye, kuude yi ki y'illiga ye, wo munda wede wedusu yi k'ilke eego ye genj, kane Raa yi'n ikkima a donj i y' giyye[†].»

† 1:19 1.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.14. ‡ 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 44.25. § 1:31

1.31 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.22-23. * 2:3 2.3 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 18.9. † 2:9

2.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 64.3; 52.15.

¹⁰ Wo geŋ a kine t'urzi k'Unde Kamilen, Raa y'in t'iifiba ita ki suldi doŋ ombide geŋ me. Derec, Unde Kamilen gette suldi pay ti'ni suune, ise suldi doŋ ombide ki Raa adda k'addi toŋ maŋ. ¹¹ Wee wee t'adda diine duwo en, aane a suune munda wede adda k'adde bakadi me, daa ki unde ere adda k'addi ye maŋ? Injino kay munda wede adda k'adde Raa, wenda soo toŋ umbo a yi suune me, daa ki Unde Raa ye maŋ. ¹² Ki kine in k'uune unde ere ki duniya ye, wo de in uune Unde ere ettiyo ti Raa, kono in di suune suldi doŋ pay Raa y'in eliyi t'urzi beekadi. ¹³ Wo ekki suldi geŋ, ay ki rootiyo'ŋ t'ono doŋ ettiyo t'urzi suuniyo k'ono ere ki duwo ge dooyiso ye, wo de ay rootiyo t'ono doŋ Unde Raa t'ayni dooyiso. Geŋ injino ay di kazita suldi doŋ derec ettiyo t'urzi k'Unde Raa, a kane doŋ an d'ede Unde gettiyo.

¹⁴ Wede y'elkiyo a urzi tudde danŋal geŋ, yi k'ambe ye a suldi doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa me. Kane geŋ a yode aa ono doŋ maadagi, yon yi k'aane itadan yi ki ti suune ye, kono suldi geŋ t'urzi k'Unde Raa danŋal wede y'aane y'anni suune me. ¹⁵ Wo de wede i-d'ede Unde Raa geŋ, suldi pay y'aane y'an ozire, wo ki yode batum wenda soo toŋ umbo a aane a dekke booro eedi me. ¹⁶ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wee wee aane a suune elkiyo ki Galmeege Raa te?»

Wee wee aane a yi dooye me*?»
Wo de kine'ŋ, in d'ede elkiyo ere k'Almasi gette adda k'addin.

3

Doŋ i ki dirse ye a urzi zaapu k'addan a Isa

¹ Ki nuŋ maŋ, zemba ki nuŋ, aame n'iide di kune geŋ n'un ki ruutite aakede a doŋ an d'ede Unde Raa ye. Wo de n'un ruutite aakede a doŋ i lekkiyo aa tudan ti dehu, kono kune aa inŋi suŋŋi a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi me. ² Ono doŋ n'un gizite geŋ aa n'un ele udu kun d'iibe, ombi ere zakidi ye, kono ombi gette kun ki ti-t'oomi ye*. Wo de ankenno toŋ kun k'aane kun ki ti-t'oomi ye, ³ kono kune'ŋ lekkiyagun daayum aa tudde ti dehu. Ni rootiyo injino kono a diinagun un d'ede kolbiso wo niikiyo, geŋ i-kaza kune'ŋ lekkiyagun aa tudde ti dehu. Ki kotto, kune'ŋ soorugun pay gette aa ki doŋ tudde danŋal. ⁴ Wo aame ti diinagun wede soŋ yi d'eesiyo: «Nuŋ ki Pool», wo wede soŋ: «Nuŋ ki Apolos» maŋ, geŋ kun rootiyo aa doŋ tudde ge rootiyo danŋal.

Tuddugun Boy Raa

⁵ Kun di niikiyo a tukki nuŋ Pool ti Apolos miŋ, kaye moo baadi me? Kaye miŋ doŋ naabo Raa danŋal, wo t'urzi kaye kun di ziipe addugun a Isa. Kaye wede tuuku toŋ y'ize naabo ere a-t'ette a munda wede Galmeege yi ele. ⁶ Aakede iido ki poone nuŋ Pool n'a-giira buzu, saŋ Apolos y'a d'ibiti ahu, wo de Raa siidi a y'udfe buzu wo yi d'ohire me. ⁷ Injino wede i giira ti wede ibiti ahu geŋ, kane sundan umbo, wo de suma ki Raa wede buzu yi-ti y'addiya wo yi d'ohire. ⁸ Wede i giira ti wede ibiti ahu geŋ, kane kaŋ soo wede a ceere bakadi umbo. A wede tuuku toŋ Raa yi di t'ela ranŋadi a naabadi ere y'ize. ⁹ Ni rootiyo injino kono kaye ay naabiya kaŋ soo naabo Raa te, wo kune doome Raa.

Wo soŋ kune boy wede Raa y'oozige. ¹⁰ Raa a beekadi y'o d'ele urzi k'isiyo naabo di kune aakede wede y'ilke wo y'a-riike ita boy, geŋ nuŋ n'a-ziipe ita boy te, wo wede doolo yi d'oozige eego. Wo de wede tuuku oozige geŋ, yi koono metike a urzi k'oozigayi geŋ me. ¹¹ Derec, Isa Almasi Raa y'a ti y' ziipe aakede ita boy wede soo danŋal, injino wenda soo toŋ umbo a aane i-zaape ita boy ti doolo me. ¹² Ekk'ita boy gette doŋ ongo an d'oozige ti suldi doŋ aakede: dap, maala gurus, ise monjali doŋ majjandani, doŋ ongo ti inda, ti seemi ise ti bulgo. ¹³ A onniyo ere Raa yi deka booro gette, naabo wede tuuku toŋ itatu a t'adda kereŋ. Derec, onniyo gette naabo wede tuuku toŋ Raa yi-ti t'ela adda k'uwwu y'a ti naama. Injino wede tuuku toŋ y'a-wolla naabadi oldo kunuŋ, beehiye koo maŋ? ¹⁴ Aame wede yi niibe wo naabadi gette uwwu ti ki t'igga ye maŋ, yon geŋ y'a t'oona ranŋadi. ¹⁵ Wo de aame wede naabadi i t'igga maŋ, yi ki t'oona ye ranŋadi te. Yode batum Raa y'a y'utta, wo geŋ aakede an y'irgo ti biza k'uwwu.

¹⁶ Ki kotto kun suune kune Boy Raa, wo Unde Raa ti lekkiyo adda k'addugun. ¹⁷ Aame wede yi litta Boy Raa maŋ, yode toŋ Raa y'a ti y'latta. Derec, Boy Raa geŋ yon kamilen, wo Boy Raa miŋ yon kune batum.

Kune ki Almasi

¹⁸ Kune'ŋ wenda soo toŋ y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. Aame wede ti diinagun y'elkiyo yon i-d'ede suuniyo k'ono a urzi lekkiyo doŋ duniya maŋ, yi t'iso aa ki maade kono y'a t'isa wede i-d'ede suuniyo k'ono ki kotto. ¹⁹ Derec, suuniyo k'ono ere ettiyo ti doŋ duniya gette, a daana Raa tod'te aa munda ki maade, kono ono

* 2:16 2.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13.

* 3:2 3.2 Kun wollo adda mattup ki Eber 5.12-14.

en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo don an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono gen, Raa yi-ti'n sefdi t'urzi metinjadan[†].» ²⁰ Wo son an riije, an'de: «Galmeega Raa yi ti suune elkiyo ki kane don an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono gette, yi suune tod'te ki bita[‡].» ²¹ Kono k'inkino gen, wenda soo tonj tuddi yi kili ye t'urzi wedusu me. Derec, suldi pay gen kane ki kune, ²² ise nun Pool, Apolos wo Piyer, ise duniya, lekkiyo wo unto, ise suldi don ankenno wo suldi don etto k'ita tonj man. Kane pay gen minj ki kune. ²³ Wo de kune ki Almasi, wo Almasi yonj ki Raa.

4

Galmeega danjal i dekka booro me

¹ Injino man i dehu kaye'ŋ duwo an ay di'n wolle donj naabo k'Almasi, wo donj i yeeriyo suldi donj ombide ki Raa. ² Wede yeeriyo gen, i dehu y'a t'ise wede i seefu zakidi a urzi naabadi. ³ Ki nuuno, ise i dekke booro a eedo kune, ise donj dekkiyo booro tonj man, nun i ki n'aafumu ye. Wo de nun batum ni ki dekke booro a eedo ye. ⁴ Ki kotto nun munda wede k'oldiko a eedo ni ki suune ye, wo de genno tonj i-ki kaza nun ki diine a daana Raa ye. Wede i dekka booro eedo'ŋ yode Galmeega. ⁵ Kono k'inkino gen wede tuuku tonj kun dekke booro eedi ye, ki poone onniyatut t'a aana, onniyo ere Galmeega y'a kimo y'a t'oodiba ita ki suldi donj ankenno i lekkiyo ombide adda zimolo, wo elkiyo duwo ere adda k'addan tonj y'a ti waara pay. Injino man onniyo gette wede tuuku tonj Raa y'a yi t'imma a naabadi ere y'ize te.

Koliyo tudde ki zamba donj a Korent

⁶ Zamba ki nun, ni rootiyo injino a tukki nuuno batum ti Apolos kono un di'n dooye. Nun ni dehu kun di wolle urzi lekkiyadey, wo t'urzi genj kun di suune ita k'ono donj duwo an rootiyo, an'de: «Kun ti doopida yirwe ye, kun lekko a ono donj an riije genno.» Injino man wenda soo tonj ti diinagun yi kila tuddi yi t'eesa, yi t'umbe yode enno wo yo enj mendí me. ⁷ Wee wee a ruute kee ki jire donj onjo me? Ki kotto, suldi pay donj a-d'ede genj a ele Raa. Wo de a ele Raa man, ki moo me ki-koliyo tudda aakede a-k'ele Raa ye me?

⁸ Ankenj kun elkiyo suldi donj pay ad-dugun i dehu kun uune baa! Kun t'ize donj laale baa! Kun t'ize mozagi baa, wo de kaye'ŋ, ay ki t'ize ye! Kune kun t'ize mozagi ki kotto man, genj beehiye, injino kaye tonj ay d'ooma moziko ti kune kay! ⁹ Wo genj nun n'elkiyo kaye donj zina k'Isa

en Raa y'ay ti'n ziipe donj k'ita ti duwo pay. Kaye aa donj booro ti'ni ziida ki towwo a daana donj duniya, kono an ay di'n udfde a bere donj duuru, an ay di'n okko maade a daanadan wo a daana maaleekiyagi pay. ¹⁰ Kaye donj maadagi kono k'Almasi me, wo de kune donj suuniyo k'ono a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo ti Almasi. Kaye toogadey baata, wo de kune donj toogo. Kune'ŋ an un d'eliyo suma, wo de kaye an ay di'n woliyo aa donj bita! ¹¹ Bini anki tonj kaye daayum mosogo wo orme, ossiyo tonj ay baatiya, an ay d'isiyo ulsu, ay d'ambu k'ume soo me, ¹² ay d'oodibe yeebadey a naabo ti beezey doo minj ay d'ombo kollo. Duwo an ayni kaldita tonj, ay tondiyo Raa y'an di-zaape beeko. Duwo an ayni dabirsa a urzi k'Isa tonj, ay d'ombine*. ¹³ Duwo an ay rootiyo ono donj ulpi tonj, kaye ay an di-kama onamanj ti golla ere tasse. Bini anki tonj kaye duwo an ayni woliyo aa disse ki donj duniya, aa ganigi wede donj duniya pay an y'azzuru.

Geyyiso Pool a donj ki Korent

¹⁴ Nun ni raaniya ono enj, kono n'un gi di'n t'ele sukuyagi ye. Wo de ni raaniya kono n'un di-tooke kuudugun, aakede kune injizid donj ni giyye baadan. ¹⁵ Ise un d'ede donj dokkiyo a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj kane dupiyagi tonj man, meege k'ehiyagun minj soo. Genj nun ni t'ize aa meegugun kono kun uune ehiyo ere aware a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi, t'urzi Rabila Majjaanawa n'un gizite. ¹⁶ Injino man, n'un di rooto ti obe bey, kun ambo zindó. ¹⁷ Genj kono k'inkino, n'un t'igibe Timote yonj aa ulo k'addo wede ki geyyiso, yi seefu zakidi a naabadi ere a urzi Galmeega te. Yonj y'un di'n dooyey sey a suldi donj i dokkiyo nun Pool a urzi lekkiyado ere kettiyo kanj soo t'Almasi, genj munda wede ni-dooyiso duwo a ume tuuku tonj man, a diine donj pay ogiysito ti suma k'Isa.

¹⁸ Donj ongonj ti diinagun an elkiyo ni ki kima ye baa di kune me, injino an di koliyo tuddan. ¹⁹ Wo de aame Galmeega yi diha man, ni kima di kune goppon. Aame n'iiney man, kane donj i koliyo tuddan genj ni'ni suuney a ono donj addey ti bizan ye, wo de a toogo ere an d'ede. ²⁰ Ni rootiyo injino kono lekkiyo wede a urzi Moziko Raa gette, tod'te i ki kaza'ŋ t'ono donj addiya ti bizi ye, wo de i kaza'ŋ toogo ki naabo ere y'isiyo. ²¹ Injino manj kun dehu moo me? Kun dehu n'a odo di kune

† 3:19 3.19 Kun wollo adda mattup ki Zop 5.13. ‡ 3:20 3.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 94.11. * 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 18.3; 20.34.

miñ ti dalka kunuñ, n'a odo ti geyyiso wo ti adde tasse ko?

5

Lekkiyo ere oldo a diine don ogiyso ti suma k'Isa

¹ Kaye ay d'ollige a ume tuuku ton duwo an rootiyo, don ongon ti diinagun an isiyo boliyo, wo boliyo ere an isiyo gette kane don i ki suune Raa soo danjal ye ton an k'ise injkino ye, kono i d'ede wede soo y'isiyo boliyo t'ere meegi*. ² Wo kune'ñ kun di koliyo tuddugun! Ki too man kun d'ole molo a oldiko gette, wo wede y'isiyo boliyo ere injkino gette ti diinagun kun ti y' limmi. ³ Derec ki nuuno man, ki tudde nuñ dokki ti kune me, wo ton elkisado daayum ti kune, wo nuñ booro ni-ti dikke a tukki wede isiyo injkino geñ me, aakede nuñ a diinagun. ⁴ Kun t'ogiyoy kan soo, wo nuñ elkisado ti kune. Geñ ti suma wo toogo ki Galmeejin Isa Almasi, ⁵ wede injkino geñ kun y'oolo a bey Meeda siitandani kono t'a t'ide tuddi ere k'oldiko gettiyo, wo de unni t'a utta a onniyo kama Galmeege Isa te.

⁶ Beehiye ye kun di kili tuddugun me! Ki kotto ono en kun'ni suune: «Orme boolon danjal geñ miñ, gododo baadan yi-ti t'oozige pay.» ⁷ Injkino man oldiko aa orme mazzini a diinagun gette kun ti t'addo mentu, kono kun t'isa aa gododo aware daa k'orme. Wo derec, kun t'ize aa gododo daa k'orme t'urzi k'unto k'Almasi, yode wede aakede ulo damu an wilda ki sefeke a tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ⁸ Injkino tarnaape Pak geñ in iso, wo in iso ti mappa daa k'orme, a kize in isiyo t'addin soo wo t'ono don derec. Wo de tarnaape geñ in k'ise ti mappa wede an ize t'orme mazzini ye, a kize in k'isiyo'ñ ti bundiko wo ti suldi don ulpi in isiyo mirsi geñno ye§.

⁹ Adda mattupado ere n'un riije ti poone gette, ni ruute, n'ede: «Kun lekke kan soo ye ti don isiyo boliyo me.» ¹⁰ Onam en ni ki rootiyo'ñ a tukki kane don pay isiyo boliyo adda duniya ye, a tukki kane don pay okkiso a suldi pay ye, a tukki kane don pay oogire ye, a tukki kane don pay i daaniya longayi ye. Wo de injkino ye man, i dehu kun t'adde t'adda duniya me! ¹¹ Aha, nuñ n'un riije kun ki lekke kan soo ye ti wede y'ede, yon leema a urzi k'Almasi wo yi d'isiyo boliyo, yi d'okkiso

a suldi pay, yi daaniya longayi, yi kaldita duwo, yi sobo i ceeriyo eego, wo y'oogire ti metinjo. Wede isiyo injkino geñ, ombon ton kun oomi ye ti yode me. ¹²⁻¹³ Injkino man kane don i ki ziipe addan a Isa ye geñ, i dekka booro eedan nuuno ye. Kane geñ i dekka booro eedan Raa. Wo don i ziipe addan a Isa geñ, kune i dekko booro eedan me, kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede isiyo ulsu geñ, ti diinagun kun ti y'olmu*.»

6

Towwo k'ono ki don i ziipe addan a Isa

¹ A diinagun aame wede i-d'ede ono ti leema man, ki moo me kun d'oyyiso daa k'orgiso kun d'engilso ki daana don i ki suune Raa ye, an un d'isiyo booragun te? Ki too man kun t'ette ki daana don i Raa un d'ise booragun te. ² Ki kotto i dekka booro a ekki don duniya kune don ki Raa. Kune kun ki suune ye ko? Wo aame i dekka booro a ekki don duniya kune man, wo de mummino ono don i k'oone ye ton, ti diinagun kun ki d'aaniya ye, dekkiyo booradan me. ³ Kun suune maaleekiyagi ton kine i dekka booro eedan me. Geñ injkino in aane a ceere in dekke booro k'ono don a lekkiyadin ere a duniya te. ⁴ Wo aame un aaniya ono a diinagun man, kun d'ettiyo ki daana don dekkiyo booro, kane geñ don ogiyso ti suma k'Isa an'ni wolloyo aa don bita! ⁵ Nuñ ni rootiyo injkino geñ, sukkiyagi a kune. Ti diinagun wenda soo ton umbo ko, i-d'ede suuniyo k'ono y'a aane y'a dekke booro zembadi me? Aha, ede! ⁶ Beehiye ye, leema ti leema an d'ede ono wo an d'ise booro a daana don i ki ziipe addan a Isa ye me!

⁷ Derec, aame ti diinagun kun isiyo bordari man, geñ miñ i-kaza kun t'iire baa a urzi Raa me. Beehiye a kune'ñ, leema y'un ise munda wede ki diine ye ton kun d'ombina, ise y'a-t'ooobe suldugun ton, bee miñ kun koone booro a daana duwo. ⁸ Wo de kune, isiyo suldi don ki diine ye me, kun t'oobiyo suldi ki don ongon, wo kane'ñ geñ miñ zembagun don i ziipe addan a Isa. ⁹ Ki kotto kun suune, don isiyo munda wede ki diine ye geñ, an k'etta ye ki Moziko Raa te. Kune'ñ wenda soo ton y'oola elkisadi ti ti y'dagga ye: Don isiyo boliyo, don ottilso a longayi, don i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban, don i ti t'isiyo tuddan aa erayi, kuuli don i moonite

* **5:1** 5.1 A urzi k'ogoro Yawudiyagi ise a ogoro Romen ton, ki moone t'ere meege gette ulu. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.8 wo Deeterenom 23.1. † **5:6** 5.6 Kun wollo adda mattup ki Galat 5.9. Orme boolon danjal geñ miñ, gododo baadan yi-ti t'oozige pay: I-kaza oldiko boolon gette t'a aagila aagila t'a seeda don pay. ‡ **5:7** 5.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.20-21. § **5:8** 5.8 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.7. * **5:12-13** 5.12-13 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.7.

ti tuddan, ¹⁰ donj k'oogire, donj okkiso a suldi pay, donj i sobo i ceeriyo eego, donj i kaldita duwo, wo donj oogire duwo ti metinjko, kane genj an k'etta ye ki Moziko Raa te. ¹¹ Ti poone donj ongo ti diinagun, gettinj lekkiyadan. Wo de ankenno kune Raa y'un t'upile oldikagun, y'un di'n uuye kese a yode, wo y'un di'n ize donj ki diine a daanadi ti suma Galmeege Isa Almasi wo t'urzi k'Unde Raa.

Tudde tod'te boy k'Unde Kamilenj

¹² Donj ongon an rootiyo, an'de: «Nun o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku tonj man.» Derec injkino, wo de kane suldi genj pay beehiye ye a nunj me. «Nun o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku tonj man.» Derec injkino, wo de nunj ni ki dehu n'a ki t'ise fule ki munda tuuku tonj man ye. ¹³ Sonj an rootiyo, an'de: «Ombo tod'te k'adda k'adde, wo adde ki sarkiya k'ombo.» Eyye derec injkino, wo kane genj sirwanj pay onniyo soo Raa y'an isa umbo. Wo de tudde gette Raa yi t'ikkima k'isiyo boliyo ye. Ki too manj tudde gette ki yode Galmeege, wo Galmeege tonj, yonj ki tode tudde. ¹⁴ Raa yi ti y' bilde Galmeege Isa ti diine donj unto genj, kine tonj ti toogadi y'in ti'n balda kay.

¹⁵ Ki kotto kun suune, tuddugun gette tod'te aakede moke ki tudde k'Almasi. Injkino manj, beehiye ye n'a t'ambe moke ki tudde k'Almasi, n'a-ti y' t'okkiye ti tudde k'erewo ere ooniyo ombo bittu t'itatú, a t'ise moke ki tuddutu me. ¹⁶ Genj ki kotto, kun suune wede y'a t'ukkiye ti erewo ere ooniyo ombo bittu t'itatú manj, yode ti tode genj an t'ize tudde soo, kono ono enj an riinj ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kane sire genj an t'isa tudde soo*.» ¹⁷ Wo de wede y'a t'ukkiye ti Galmeege manj, yode genj a urzi k'Unde an t'ize aa wedusu soo.

¹⁸ Injkino manj kun ti ledfo dokki t'urzi boliyo me. Oldiko ere pay ti doolo wede y'isiyo gette, tod'te adda tudde ye. Wo de wede y'isiyo boliyo genj y'isiyo oldiko a tuddi batum. ¹⁹ Ki kotto kun suune, tuddugun gette tod'te boy k'Unde Kamilenj, tode Unde gette Raa y'un t'ele ti lekkiyo adda k'addugun. Tuddugun gette ki kune ye. ²⁰ Kune Raa y'un iwila ti zooye wede oonje, genj kune ki yode. Injkino manj Raa kun y'amma ti tuddugun gette.

7

Kama k'ono a urzi seedu

¹ A urzi k'onamgun donj kun ni tunde adda mattupagun genj, ankenj beehiye kule

* **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24.

Markus 10.11-12 wo Lik 16.18.

y'a-seeda tuddi yi ki dehe ye erewo te. ² Wo de, minj wede tuuku tonj yi-ki t'etta a isiyo boliyo ye genj, beehiye yi-seeda erewo wo erewo tonj ti-seeda kule. ³ Kule genj ki moone ti eddi yi-ki tooge ye, wo tode erewo tonj injkino, a kulatu ti-ki tooge ye kay. ⁴ Erewo gette ti ki roote ye tuddutu ki tode danjal me, kono tuddutu ki kulatu pay. Wo kule tonj injkino yi ki roote ye tuddi ki yode danjal me, kono tuddi ki eddi pay. ⁵ Injkino kune'nj, wede tuuku tonj tuddi yi-ti tooga ye a bakadi me, wo de ise manj, kun ti dekke ti tuddugun genj k'onniyo miibi aame kun a ti gitte onamgun danjal kono kun di tonde Raa. Wo sanj kun dikime a lekkiyagunj ere daayum, para manj tuddugunj kun ki ti seeda ye, kun t'ooro bey Meeda siitandani t'un di'n naama daggiya.

⁶ Ono donj ni rootiyo enj, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un kaza urzi kun di lekke beehiye. ⁷ Ki nunj manj, munda wede beehiye'nj duwo pay an di lekke daa sedfu aa nuuno. Wo de wede tuuku tonj Raa yi-d'ele munda siidi siidi, wede sonj yi-d'ele munda kino, a wede sonj yi-d'ele munda kino.

⁸ Ankenj, ni rootiyo a kane donj i ki zidde ye fotto ti donj mandaydayi, beehiye an di lekke daa sedfu aa nuuno Pool. ⁹ Wo de tuddan an k'aane an ki ti seeda ye manj, an sodfo. Beehiye an sedde minj, tuddan t'an d'an t'ambe an t'ette naapu.

¹⁰⁻¹¹ Enno munda wede ni rootiyo kane donj i zidde an d'ise me, i rootiyo nuuno ye, i rootiyo Galmeege: I dehu kule genj eddi yi ki ti peere ye, wo erewo tonj kulatu ti ki y'ooli ye. Wo aame kulatu ti y'iili manj, t'a lekko daa sedfu, ise manj an t'okkiyo ti kulatu t'a-kama*.

¹² A kane donj ongo, ono enj i rootiyo nuuno, i rootiyo Galmeege ye: Aame leema yi ziipe addi a Isa, wo eddi ti ki ziipe addutu a Isa ye wo ti dehu ti lekke ti yode manj, i dehu y'a ki ti peere ye. ¹³ Genj injkino kay, aame erewo ti ziipe addutu a Isa, wo kulatu yi ki ziipe addi a Isa ye wo yi dehu yi lekke ti tode manj, i dehu t'a ki y'ooli ye. ¹⁴ Ni rootiyo injkino kono kule wede i ki ziipe addi a Isa ye genj, yonj gopponj ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki eddi. Ki erewo ere i ki ziipe addutu a Isa ye tonj injkino, tod'te gopponj ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki kulatu. Para manj, injnigun genj kane dokki ti Raa, wo de ki kotto manj kane gopponj ti Raa me.

¹⁵ Wo de aame kane donj i ki ziipe addan a Isa ye genj, an dehu an di-teepe ti kane donj i ziipe addan a Isa ise erewo ise kule

* **7:10-11** 7.10-11 Kun wollo adda mattup ki Matiye 5.32;

man, urzi ede. Aame geñ kane zemba ñon i ziipe addan a Isa ise kule erewo geñ, eedanj toore, kono Raa y'unni wiike kun di lekke ti toose. ¹⁶ Konj erewo no, mi suune ko, koo Raa y'utta kulayí t'urzi konj me? Wo kee kule no, ki suune ko, koo Raa y'utta eedá t'urzi kee me?

Konso a lekkiyo ere Galmeege y'eliyo

¹⁷ Injino man adda k'ono ñon pay enj, munda wede a jiiire enno: Kune'ñ wede tuuku tonj yi koono a lekkiyadi ere Galmeege yi ele, ti poone sanj Raa y'a ti y' wiike. Geñ munda wede ni rootiyo adda diine ñon pay ogiysito ti suma k'Isa an d'ise. ¹⁸ Wede'ñ ponde yi wilda ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike man, geñ yi-t'ise tuddi aa wede pondayi daa waldu ye. Wo wede daa waldu ponde ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike man, geñ yi dehe waldu ponde ye. ¹⁹ Ise wede'ñ yi wilda ponde, yi ki wilda ye tonj, adda geñ munda a di y' nooge umbo, i jiiire in d'ozire ekki suldi ñon Raa yi'n rootiyo in d'ise. ²⁰ I dehu wede tuuku tonj yi koono a lekkiyadi ere ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike. ²¹ T'ume Raa y'a ki waaka botto geñ kee ñule man, ulbá a-t'oodfe ye. Wo ñe aame urzi k'a t'adde eedá ti ñuliko ede man, geñ beehiye ki t'adfo†. ²² Derec, ñule wede Galmeege yi y' wiike geñ, yi t'ize eedí toore a urzi Galmeege me. Geñ injino kay, wede eedí toore Galmeege yi y' wiike geñ, yonj yi t'ize ñule ki Almasi. ²³ Raa y'un iwila ti zooye wede oonje, geñ kune ki yode, injino man kun t'ise ñulagi ñuwo ye. ²⁴ Zemba ki nunj, i dehu wede tuuku tonj a ñaana Raa yi koono a lekkiyadi ere ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike.

Kooke a ñon i ki zidfe ye

²⁵ A urzi kane ñon i ki zidfe ye, ono enj i rootiyo Galmeege ye, i rootiyo nuuno a elkiyadó, nunj wede Galmeege y'o ize adde koduwo. Injino ñuwo an zaape addan a nuuno. ²⁶ Kun ollo ettiyo elkiyadó te: A ulbe k'oodfiyo wede ankeñño baadan enj, beehiye a kune wede tuuku tonj, yi koono a lekkiyadi aa ere ti poone. ²⁷ Kee'ñ a-d'ede erewo man, ki ti peera ye, wo erowo a-k'ede ye man, ki deha seedu ye. ²⁸ Wo ñe aame ki ziidfa tonj man, ki k'ize oldiko ye, wo aame uto konjo ti ziidfa tonj man, ti k'ize oldiko ye. Wo derec, kane ñon i zidfe geñ dabaradanj baadan a lekkiyadanj te, wo nunj ni dehu n'un ti'n ledfde ti dabar gette.

²⁹ Kun ollo zemba ki nunj, enno munda wede ni rootiyo me: Onniyo kama Galmeege gopponj. Injino t'ankeñño kane

ñon an d'ede erayi geñ, an lekko aakede ñon an k'ede erayi ye. ³⁰ Ñon adda moolo geñ, an lekko aakede kane adda moolo ye. Ñon isiyo unjuwo geñ, an lekko aakede kane adda k'unjuwo ye. Ñon owilte suldi geñ, an lekko aakede an k'ede suldi ye. ³¹ Wo ñon i lekkiyo beehiye ti maala duniya tonj, an lekko aakede an ki lekkiyo beehiye ti maala duniya ye, kono duniya ere in ti wolliiyo ankeñño ette, tod' t'enjilso.

³² Nunj ni dehu kun di lekke daa k'ulbe k'oodfiyo. Wede yi ki ziidfa erowo ye geñ, elkisadi a naabo Galmeege, yi dehu y'aase munda wede Galmeege ulbí i-d'ise unje. ³³ Wo ñe wede i ziidfa erowo geñ, yonj elkisadi a suldi duniya, yi dehu y'aase munda wede eddi ulbutú i-d'ise unje, ³⁴ injino elkisadi i-t'isiyo sire. Wo ki erayi tonj injino, erowo daa kule ise uto konjo tonj, tod'te elkisatú a naabo Galmeege, kono ti dehu tuddutú wo elkisatú gette a lekke ooyiso kese a yode. Wo ñe erowo ere i ziidfa kule gette, tod'te elkisatú a suldi duniya, ti dehu t'aase munda wede kulatú ulbí i-d'ise unje.

³⁵ Ni rootiyo injino beehiye a kune, n'un ki dodfiyo sibe a gollagun ye, wo ñe ni dehu kun d'ise munda wede beehiye a jiiire wo kun di lekke kettiyo ti Galmeege daa k'elkiso a munda doolo.

Ono a obilagi ti konazi ñon ibire

³⁶ Obulso geñ, ere k'ebirayi yi ti giyye baadan wo y'owwiyo tuddi yi ki ti-seeda ye, yi t'isa munda ki sukuyagi ti tode, wo yi ti seeda man, geñ y'iso aa addi i dehu. Kane sirwanj geñ beehiye an di-seeda, injino obulso geñ yi ki t'ize oldiko ye. ³⁷ Wo ñe aame obulso geñ yi dihe adda k'addi wenda yi ki y'ize ki tooge ye, tuddi yi ti ziidfa, wo ere k'ebirayi gette yi ki ti seeda ye man, yi ki ti t'udige ye, injino geñ y'ize beehiye yi ki ti ziidfa ye tonj man. ³⁸ Injino man wede ere k'ebirayi yi ti ziidfa geñ y'ize beehiye, wo wede yi ki ti ziidfa ye genno tonj y'ize beehiye a jiiire.

Ono a mandayfayi

³⁹ Erowo gette tod'te kettiyo a kulatú aame yonj yi lekkiyo zeere geñ me. Wo y'inda ñoo minj, tod'te ettú toore t'aane t'a seeda kule wede aa addutú i dehu, wo ñe i dehu kule ti seeda geñ yonj yi ziipe addi a Galmeege Isa ño. ⁴⁰ Ki too man a elkiyadó, unjuwatú baadan a ceere t'a lekke sittú me. Wo nunj tonj n'elkiyo ono ni rootiyo enj i ni dokkiyo Unde Raa.

† 7:21 7.21 Kama k'ono t'urzi doolo: «Aame urzi k'a t'adde eedá t'adda ñuliko ede tonj, ki lekko ñule wo ñuliko gette a kee beehiye a urzi k'Almasi me.»

8

Sey wede an eliyō sedefe a longayi

¹ A urzi sey wede an eliyō sedefe a longayi geṛ*, ankeṛ n'un di-kama an-gun, derec kune kun'de: «Kine pay in d'ede suuniyo.» Wo suuniyo gette t'in di'n eliyō a koliyo tudde, wo de geyyiso tudde gette t'in di'n noogiyo in d'ohire a urzi zaapu k'addin a Isa. ² Wede y'elkiyo yi suune munda maṇ, munda geṛ yi ki y' zuune a urzutú ye botto. ³ Wo de wede yi geyyiso Raa maṇ, yode Raa toṇ yi y' suune.

⁴ Inkiṇo maṇ sey wede an eliyō sedefe a longayi geṛ, k'aadumu ko? Derec, kine in suune kane longayi geṛ i ki kaza munda wede derec ye adda duniya me, wo ede Raa yoṇ soo danṇal. ⁵ Derec, doṇ ongoṇ an'de raayagi ede a kandaane wo a siido me. Ki kotto ki kane'ṇ raayagi baadan wo galmaawi toṇ baadan. ⁶ Ise inkiṇo toṇ, ki kine Raa soo danṇal, yoṇ Meega y'ikkima suldi pay, wo kine pay ki yode. Galmeeṇa soo danṇal, yoṇ Isa Almasi, t'urzi yode Raa y'a t'ikkima suldi pay, wo t'urzi yode kine in di lekkiyo.

⁷ Wo de ti diine zembā geṛ, kane pay an k'ede suuniyo gettiyo ye. Doṇ ongoṇ ti diinagun an ti d'ille ottilso a longayi. Wo ankeṇno an ziipe addan a Isa toṇ, aame an aadumu sey wede an ele sedefe maṇ, an elkiyo ki kotto sey geṛ an ele sedefe a longayi. Wo kane elkisadan ere an di suune munda eṇ beehiye eṇ ulsu gette toogatú baata, inkiṇo maṇ an d'owwiyo an t'ize ganigi a daana Raa me. ⁸ Ombo gette t'in gi di'n t'etta goppon ti Raa ye. Aame in k'ombo ye toṇ in ki t'ise doṇ k'ita ye, wo aame in ombo toṇ in ki'n aagila ti munda ye†.

⁹ Kune eggun toore, un d'ede urzi kun d'ise munda wede kun dehu. Wo de kun koonā mentikagi a munda wede kun isa, kono zembā doṇ kane toogadan baata a urzi zaapu k'addan a Isa geṛ, an ki-t'oorā adda k'oldiko ye. ¹⁰ Aakede i d'ede wedusu yoṇ toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa, wo yi wolliiyo kee wede a-d'ede suuniyo geṛ ki-guune a biza boy longusu k'aadumu sey maṇ, geṛ aase mummino me? Koo kono kee geṛ, yode wede elkiyadi ere y'a suune munda eṇ beehiye eṇ ulsu gette toogatú baata, geṛ y'a t'eese y'aadi kay sey wede an ele sedefe a longayi geṛ me. ¹¹ Inkiṇo maṇ, kono suuniyada gette, leema wede toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa geṛ yi-t'oorē y'a dagge, yoṇ leema wede Almasi y'inda kono yode geṛ

me. ¹² Geṛ inkiṇo kun isiyo oldiko a zembagun, wo kun an t'eeliyo kuuno a elkisadan ere toogatú baata an di suune munda eṇ beehiye eṇ ulsu gette. Inkiṇo maṇ oldiko kun isiyo gette a yode Almasi batum. ¹³ Kono kamo a tukk'ombo danṇal leemadó ni-ti y' t'ele adda k'oldiko maṇ, ti anki eṇ sey sedefe ni k'aadima ye baa kono ni-ki ti y' t'ele leemadó adda k'oldiko ye.

9

Wede zina k'Isa i-d'ede urzi y'a t'oonē aggadi

¹ Ki kotto, nun o d'ede urzi n'aase munda wede aa addó i dehu. Ki kotto nun wede zina k'Isa, wo Galmeeṇin Isa toṇ ni y' wulle t'edayo*. Ki kotto kune batum geṛ, kun ziipe addugun a Isa t'urzi naabo ere n'ize ki Galmeeṇa. ² Ki doṇ ongoṇ an ki n' wolliiyo nun wede zina k'Isa ye toṇ, ki kotto a kune'ṇ nun wede zina k'Isa. Kono kun lekkiyo kettiyo kaṇ soo ti Galmeeṇa geṛ, kune batum munda wede i-kaza ki kotto nun wede zina k'Isa.

³ Eṇno ono doṇ n'a oodiba eedó a daana doṇ i zaapu ono a eedó me: ⁴ Ki kotto, a naabo ere ay isiyo ette, kaye ay d'ede urzi ay d'oomi wo ay di sibe ti bey doṇ ay an naabiya. ⁵ Ki torguwadey ay d'ede urzi ay di waake erewo ere i ziipe addutú a Isa ay d'ozire soo, aa doṇ zina k'Isa ongo, zembā Galmeeṇa Isa, wo Piyer ge d'isiyo. ⁶ Ki kotto, nun ti Barnabas toṇ, ay d'ede urzi ay t'oonē ombo ti beygun. Kaye sirwey danṇal ye a naabe ti beezey me. ⁷ Kun illiga ko, wede'ṇ y'isiyo naabo k'asigar wo munda an i-ki t'ele ye me? Kunun wee wee doo miṇ yi-t'aate jineene wo inṇitú y'a k'oomi ye me? Kunun wee wee doo miṇ y'a else moode wo udu y'a ki sibe ye me? Aha, wenda inkiṇo umbo!

⁸ Ono doṇ ni rootiyo eṇ, a urzi lekkiyo doṇ tudde danṇal ye, oogoro Muusa toṇ ti rootiyo inkiṇo. ⁹ Geṛ ono eṇ an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kaṇ onyilse maṇ, bizi ki ti t'ele baara ye†.» Kunun ono eṇ i-kaza Raa y'elkiyo a bungari danṇal ko? ¹⁰ Ki kotto, ono eṇ Raa yi rootiyo kono kaye dee da? Eyye, ono eṇ an riine kono kaye. Derec, wede yi derku'ṇ yi zaapu elkisadi y'a t'oonā munda, wo wede yi sara mudu'ṇ yi zaapu elkisadi y'a t'oonā aggadi. ¹¹ T'urzi kaye kun d'uune suldi doṇ beehiye ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen adda k'addugun. Inkiṇo

* **8:1** 8.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo doṇ zina 15.20.29. † **8:8** 8.8 Kun wollo adda mattup ki Romen

14.17. * **9:1** 9.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo doṇ zina 22.17-18; 26.16. † **9:9** 9.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. ‡ **9:11** 9.11 Kun wollo adda mattup ki Romen 15.27.

man, i ceeriyo eggun koo kaye ay t'ooone agga t'adda maalgun me? 12 Aame don ongon an d'ede urzi an d'ooniyo agga ti beygun injkino man, gen kaye ton ay d'ede urzi ay t'ooone a ceere kane. Wo kaye ti urzi wede ay d'ede genon ton, munda ti beygun ki toogo ay ki tunde ye. Wo de ay d'imbiŋa a suldi don pay ay iido a eedey gen me, kono a ki-t'ise morkkolo morkiye a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi ye.

13 Ki kotto kun suune, don i naabiya adda Boy Raa gen, an t'ooone ombadan ti suldi don adda Boy Raa, wo don i naabiya a ume sefeke gen, an t'ooone aggaran ti suldi don an eliyi ki sefeke. 14 Gen injkino kay, Galmeege y'a ruute, y'ede: Don i kazita Rabila Majjaanawa gen, an t'ooone suldi lekkiyadan t'urzi Rabila Majjaanawa*.

15 Ki too man nun o d'ede urzi n'a tonde munda ti beygun, wo de ni ki tunde ye. Ni raaniya injkino kono ni ki dehu n'a ki t'ooone munda ti beygun ye. N'inda bee min n'a tonde! Wenda soo ton umbo a aane o di latte urzi k'unŋsuwo ere o d'ede ette! 16 Kazita Rabila Majjaanawa ette, a nun o ki-t'ise urzi tamma tuddo ye, kono tode gette naabo ere Raa y'o ruute i dehu n'aase, wo dabar a nun aame Rabila Maajjaanawa ni ki ti gizita ye man. 17 Wo aame naabo ette i ti dihe nun ti siido man, gen o d'ede urzi an o t'ele ranŋadó, wo de urzi yeeriyo en o y'ele a beezo Raa gen, nun o d'ede attidi ni ki t'alda ye. 18 Injkinon man a naabo ette ranŋadó moo me? Ranŋadó tin ni kazita Rabila Majjaanawa ki waawiye daa ki tonduyo munda, ise o d'ede urzi n'a tonde munda kono ni kazita Rabila Majjaanawa ton man.

Raayika Pool a urzi kazita Rabila Majjaanawa

19 Derec, nun o d'ede urzi n'aase munda wede aa addo i dehu, nun bule ki wenda ye, wo ton n'a-t'ize tuddo aa bule ki d'uwu pay, kono don baadan an d'ette tukk'Isa. 20 Aame nun a diine Yawudiyagi gen, n'a likke aa ki kane Yawudiyagi, kono an d'ette tukk'Isa†. A diine kane don i'ni dokkiyo oogoro Muusa gen, nun ton n'a likke aa i ni dokkiyo oogoro Muusa, kono kane don i'ni dokkiyo oogoro Muusa gen an d'ette tukk'Isa, ise nun i ki n' dokkiyo oogoro Muusa ye ton man. 21 Injkinon kay, ti kane don i ki suune oogoro Muusa ye gen, n'a likke aa oogoro gette ni ki ti suune ye,

kono kane don i ki suune oogoro Muusa ye gen an d'ette tukk'Isa. Gen i-kaza t'urzi k'oogoro Raa ni ki t'udde ye, kono nun ni daaniya urzi k'oogoro k'Almasi. 22 A diine kane don toogadan baata a urzi zaapu k'addan a Isa gen, nun ton ni-ti t'isiyo tuddo toogatu baata aa ki kane, kono an d'ette tukk'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan. A don pay, urzi don tuuku ton ni-ti y'isiyo kono don ongon ti diinayan mummino ton a t'ooone uttiyo. 23 N'isiyo pay min kono Rabila Majjaanawa, injkino munda wede beehiye Raa yi ruute y'in t'ele t'urzi tode gen, nun ton n'a t'oooney aggado.

24 Ki kotto kun suune, don obe dalala a bere k'okko gen an okko pay, wo de soo danjal i-t'ambu zooye k'okko me, gen kun okko aa ki yode, kono kun t'amba zooye. 25 Injkinon man kane pay don obe dalala, don i d'anjkiyo wo moo moo gen, tuddan an ti-dabirsa baadan. Wo an isiyo injkino kono an d'ooniyo kadumul ki wede i jure, wo kadumul gette san i-ti lattiya. Wo de kine, a urzi k'Almasi in obe dalala kono in t'ooona kadumul ki wede i jure, ere a lekka ki daayum. 26 Kono kamo nun Pool en n'okko, wo ni k'okko aa edayo n'a t'ippe ye. Ni deyyiso n'a t'oooney kadumul gen, ni ki gohiso kutuba a ume waawiye ye. 27 Nun tuddo ni-ti dabirsa baadan wo ni-ti seedu aa bule. Aame ni k'isiyo injkino ye man, nun wede i kazita Rabila Majjaanawa a d'uwu en, an di n' adda.

10

Don k'Izirayel adda balda

1 Zamba ki nun, ni dehu kun a d'elke a suldi don an iide a mongidagey Yawudiyagi ti kaaga. Kane pay Raa y'an da t'an diibe dondirso ti di'n dokkiyo*, wo pay an diipida bar Teezewo†. 2 Adda dondirso wo adda bar Teezowo gette, kane gen min pay aa an ti zuyye batem wo an a ti gitte ti Muusa kan soo. 3 Kane pay an d'iimi ombadan tin soo ere a urzi k'Unde. 4 Wo kane pay an d'iibe sobadan tin soo ere a urzi k'Unde. Derec, a urzi k'Unde kane an iibe ahu don ude t'adda zumbulu‡ wede a urzi k'Unde. Zumbulu gen yon ti kane yi di'n daaniya, wo gen min yon Almasi. 5 Injkinon ton, pay an t'ize suldi don Raa ulbi i-ki d'ize unse ye. Kono k'injkinon an t'indita adda balda§, a guute miibi danjal don i k'ize oldiko ye me.

§ 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebik 6.9,19 wo Deeterenom 18.1-3. * 9:14 9.14 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.10 wo Lik 10.7. † 9:20 9.20 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 21.20-26. * 10:1 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.21-22; 14.19-20. † 10:1 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.22-29. ‡ 10:4 10.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.35 wo Nombire 20.8-11. § 10:5 10.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.16.

⁶ Suldi don an iido a kane gen, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldiko ye. Inkinno kine in k'ooli tududin k'isiyo suldi don ulpi tudde ti dehu, aa kane g'aaze ti kaaga genno ye*. ⁷ A longayi kun ottille ye, aa don ongo ti diinayan g'aaze me. Derec, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo an diguune ombo ti sobo, san man an t'iiziga ommire, wo an d'isiyo suldi pitiniko†.» ⁸ Kine in ooli tududin a isiyo bolio ye, aa don ongo ti diinayan g'aaze ti kaaga gen me, inkinno adda k'onniyo soo danjal don dupu ada sire makumo ado an t'inda‡. ⁹ Kine pidipidin Galmeege in yi naame ye, aa don ongo ti diinayan g'aaze ti kaaga wo kane mimbayi an di'n ihite an t'inda§. ¹⁰ Ki dangu kun gurgire ye, aa don ongo ti diinayan ga gurgire ti kaaga a tukki Galmeege Raa, wo kane gen maaleeka wede ki lattiya y'iido y'an iide*.

¹¹ Suldi don iido a kane gen, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldiko ye. Inkinno an ti'n riine adda mattup ki Raa, kono an in di'n zaape a urzi, kine don i lekkiyo a onniytagi don k'ita en me. ¹² Gen inkinno wede y'elkiyo yon toogo a urzi zaapu k'addi a Isa man, yi koona metike yi t'ora ye. ¹³ Naamiya daggiya ere kun ooniyo gette, tod tin aa ere duwo pay an ooniyo gettiyo. Raa yon yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa, inkinno y'un ki'n oola adda naamiya daggiya i ki ceera eggun ye. Wo de aame un iido naamiya daggiya ton, Raa y'un t'ela toogo kun d'ombina wo son urzi kun t'adfa.

Kun ottille a longayi ye

¹⁴ Kono kamo zemba ki nun kune don ki geyyiso, kun ti ledfo dokki t'urzi longayi me. ¹⁵ Nun, n'un rootiyo aakede a duwo don an d'ede suuniyo k'ono. Inkinno a onamo ni rootiyo en, a suuno kune batum. ¹⁶ Ki kotto kop wede ti sobo adda in di rootiyo koduwo a Raa in di sobo kan soo gen, y'in ti'n kettiyo kan soo ti puuzo k'Almasi te. Wo son mappa wede in di bokiso in t'ombo kan soo gen, y'in ti'n kettiyo kan soo ti tudde k'Almasi me†. ¹⁷ Derec, i d'ede mappa soo, wo ise kine baadan ton, gen in t'ize aa tudde soo, kono kine pay in dokkide min mappa soo genno.

¹⁸ Kun elko don k'Izirayel gen, don aadumu sey wede an eliyi sedefe a Raa a ume sedefe gen, ki kotto an di lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa, yode wede an i ize ume sedefe genno‡. ¹⁹ Inkinno man, nun n'a roote moo me? N'a t'eesey sey wede an ele sedefe a longayi, ti longayi batum min, kane' n ki bita ye ko? ²⁰ Eyye, kane' n ki bita! Wo de sendikagi don ki don i ki suune Raa ye an eliyi gen, an eliyi a siitandani, a Raa ye§. Inkinno man, nun ni ki dehu ye kun a di kette kan soo ti siitandani me. ²¹ Kune kun k'aane kun ki sibe kop sire ye, kop ki Galmeege wo kop ki siitandani me. Ombo sire kun k'aane kun ki dokkida ye, ombo ki Galmeege wo ombo ki siitandani te. ²² Kunun in dehu in t'ooziga kolbiso Galmeege ko*? In elkiyo min kine toogo in jure yode ko? Aha, inkinno ye.

Kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa

²³ Don ongon an rootiyo, an'de: «Urzi ede k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec inkinno, wo de kane suldi gen pay beehiye ye†. «Urzi ede k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec inkinno, wo de suldi pay gen a ki nooge ye k'a t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa me. ²⁴ Gen wenda soo ton yi deha munda wede k'aggadi danjal ye, wo de wede tuuku ton yi deho bakadi yit'oone kay.

²⁵ Suldi don pay kun owile a suuk gen, kun iwilo' n kun oomo, daa tondiyo en sey an ele a longayi koo me‡, kono elkiyagun ere kun di suuniyo munda en beehiye en ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁶ Ni rootiyo inkinno kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Siido ti suldi pay eego gen, kane ki Galmeege Raa§.»

²⁷ Aakede wede yi ki ziipe addi a Isa ye gen y'unni wiike ombo di yode, wo kun iyye kun ette man, munda wede y'un ele gen kun oomo, daa tondiyo en sey an ele a longayi koo me. Inkinno elkiyagun ere kun di suuniyo munda en beehiye en ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁸ Wo de aame wede doolo y'un ruuta: «Sey en an ele sedefe a longayi» man, kono ki wede un gize gen kun aadima ye, wo son kono ki elkiyo ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁹ Aame ni rootiyo «ki

* **10:6** 10.6 Kun wollo adda mattup ki Nombire 11.4. † **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 32.6. ‡ **10:8** 10.8 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-18. § **10:9** 10.9 Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.5-6. * **10:10** 10.10 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.6-14. † **10:16** 10.16 Kun wollo adda mattup ki Matiye 26.26-28; Markus 14.22-24 wo Lik 22.19-20. ‡ **10:18** 10.18 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 7.6,15-16. § **10:20** 10.20 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.17. * **10:22** 10.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21. † **10:23** 10.23 Kun wollo adda mattup ki 1 Korint 6.12. ‡ **10:25** 10.25 Di kane don Korint gen, sey wede an eliyi sedefe a longayi ton man an t'ambu ki suuk an t'owile. § **10:26** 10.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 24.1.

elkiyo ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu» man, ni ki rootiyo ti elkiyagun ere kun di suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gettiyo ye, wo de ni rootiyo ti ere ki wede un gize geñño. Wo de nunj wede o d'ede urzi n'aase munda aa addó i dehu minj, ki moo me elkiyo ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu ki wede doolo gette t'a dekke booro eedó me? ³⁰ Aame a ombo ni rootiyo koduwo a Raa man, wo ki moo me wenda y'a roote ulsu a tukki nuuno, kono k'ombo ere ni ruute koduwo a Raa te?

³¹ Injino manj ise kun ombo, ise kun sofo wo ise kun ise munda tuuku tonj manj, kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa. ³² A lekkiyagun gette, kun isa ye munda wede wenda yi-t'oore adda k'oldfiko me, ise a Yawudiyagi, ise a Yawudiyagi ye, wo a donj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa tonj manj. ³³ Gen injino nunj batum ni dehu duwo pay ulban an d'ise unje a suldi donj pay n'isiyo genj me. Ni ki dehu munda k'aggadó danjal ye, wo de ni dehu munda wede aase beehiye a donj baadanj kono Raa y'an di'n utte.

11

¹ Kun ambo zindó, aakede nunj batum n'amfu zina k'Almasi.

Lekkiyo kuuli ti erayi a diine donj ogiyo ti suma k'Isa

² Ankej n'unni tamma kono kune'ñ daayum kun elkiyo a nuuno, wo dooyiso ere n'unni duuye gette kun ti boohiyo. ³ Wo de ni dehu kun di suune ita munda enj: Almasi genj yonj t'ekki kule tuuku tonj manj, kule genj yonj t'ekk'ere, wo Raa genj yonj t'ekk'Almasi. ⁴ Injino aame kule yi tondiyo Raa, ise yi rootiyo ono donj Raa y'agisa wo eedi tuuniyo manj, genj yi-di d'eliyo sukiyagi a Almasi wede t'eedi me. ⁵ Wo de aame erewo tuuku ti tondiyo Raa, ise ti rootiyo ono donj Raa y'agisa wo ettú tuuniyo ye manj, genj ti-di d'eliyo sukiyagi a kulatú me, tode gette aakede erewo ettú kookiyo. ⁶ Aame erewo ti ki dehu ettú t'a ki ti diibe ye manj, genj t'a kooko! Wo de aame erewo ilaltú dekkiso ise ettú kookiyo genj a tode sukiyagi manj, t'a di diibo munda! ⁷ Kule genj aame yi tondiyo Raa ise yi rootiyo ono donj Raa y'agisa manj, i ki dehu eedi y'a gi di diibe ye, kono kule genj Raa yi y'ikkima yi deeyiso a yode wo yonj i-kaza majjaanika Raa*. Wo de to erewo gette tod'te i-kaza majjaanika kule. ⁸ Derec, Raa y'ikkima kule y'iidiba sirpa k'ere, wo de erewo Raa yi t'ikkima

y'iidiba sirpa kule. ⁹ Wo kule genj Raa yi y'ikkima k'ere, wo de erewo te Raa yi t'ikkima ki kule†. ¹⁰ Injino manj, kono maaleekiyagi genj erewo ettú t'a di diibe, a kize tod'te ti dandi donj t'ettú. ¹¹ Wo injino tonj a urzi Galmeege, erewo daa kule ti k'ise ede ye, wo kule tonj daa k'ere, wo de erewo ye. ¹² Derec, erewo gette Raa yi t'ikkima y'iidiba sirpa kule, wo de yo kule tonj i y'ehiyo erewo, wo kane pay genj minj an ettio ti Raa.

¹³ Kune batum kun elko, beehiye koo erewo t'a tonde Raa ettú daa diibiyo me? ¹⁴ Aame tuuku tonj ki kotto, duwo an suune kule genj yi k'ooli ilali sonjirti ye, para manj a yonj sukiyagi. ¹⁵ Wo de Raa yi ele ilali sonjirti a erowo genj yi ele majjaanika, kono ilali sonjirti genj kane aa munda ki diibiyo k'ettú. ¹⁶ Aame wede yi rootiyo a urzi enj yi k'iye ye manj, nunj ni di roote munda soo, kaye'ñ urzi ti doolo ay ki suune ye, ise donj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa a ume doolo tonj manj.

Ombo Galmeege

¹⁷ Ono genj n'a ti'n dinge injino. Wo de i d'ede munda soo injino wede n'un ki'n t'imme ye, ogiysitagun gette t'un ki'n noogiyo ye kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo de t'un d'isiyo munda wede ulsu. ¹⁸ Munda wede n'a roote ki poone'ñ, duwo an o di ruute, an'de: aame kun t'ogiyo ti suma k'Isa genj, a diinagun un d'ede ahuntu tudde. Wo nunj tonj n'umbe ono genj aase derec ede. ¹⁹ Derec, i dehu ahuntu tudde a diinagun aase ede, kono tinj genj duwo an di'n suune kereñ kane donj a diinagun i seedu zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa me. ²⁰ Wo de aame kun t'ogiyo genj, kun elkiyo'ñ kun ombo ombo Galmeege wo de injino ye, ²¹ kono aame kun ti konso ombo‡ genj, wede tuuku tonj yi naariya ombo k'umpadi ere y'umbo, injino donj onjo an di lekkiyo mosogo wo donj onjo an di sofo i ceeriyo eedan. ²² Wo aame kun ettio ombo wo ti sofo danjal manj, kun oomo wo kun oobo a boydugun! Genj donj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa kun'ni wolliyo aa munda bita, wo kun d'an d'eliyo sukiyagi a donj an k'ede munda ye. De genj n'un di roote moo me? De n'un di'n t'imme sey ko? Aha! N'un ki'n t'imme ye baa a urzi genj me!

²³ Injino manj kun ollo, ettio dooyiso ere nunj n'uune ti bey Galmeege wo n'un ti'n duuye te: Adda did'ido ere Galmeege Isa an an di y'ele a bey donj k'olmidayi gette, y'a t'umbe mappa, ²⁴ y'a ruute

* **11:7** 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27. † **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.18-23. ‡ **11:21** 11.21 Kun ti konso ombo: I-kaza ti kaaga donj i ziipe addan a Isa genj a lohe an t'ogiyo an d'ombo booro, wo aame k'ombadanj genj an d'ombo ombo Galmeege pay.

koduwo a Raa kono k'ombo gette, man y'a burke wo y'a ruute, y'ede: Ette tuddó tod'te ki kune, kun d'iso injkino kono kun d'elka a nuuno.²⁵ Aame an t'iimi man, ki kop ti sobo adda ton injkino, y'a t'umbe wo y'a ruute, y'ede: Kop ti sobo adda ette, tod'te taasua ere aware Raa yi gitte ti duwo t'urzi puuzadó*. Aame tuuku kun siba, sobo ere adda kop ettiyo man, kun d'iso kino kono kun d'elka a nuuno.

²⁶ Injkinu man aame tuuku kun iima mappu enno wo kun iiba sobo ere adda kop ettiyo man, gen aa kun kazita urzi k'unto Galmeega bini kamadi.²⁷ Kono k'injkinu gen wede y'ooma mappu wo y'iiba sobo ere adda kop ki Galmeega daa k'urzutu man, yon gen booro ti y' ziida kono yi-t'ize tudde wo puuzo ki Galmeega ki bita.²⁸ Injkinu wede tuuku ton yode batum yi t'elkito urzi lekkiyadi doo min, san y'a oomo mappu wo y'a oobo sobo ere adda kop kollo.²⁹ Ki kotto, wede y'ombo wo yi sobo daa ki suuniyo k'ita tudde Galmeega gen, yode batum yi ti t'eliyo tuddi adda booro aame y'ombo wo yi sobo gen me.³⁰ Gen kono k'injkinu don baadan ti diinagan an d'uune eeni, don ongon mokiyagan toogadan baata wo don ongon an t'inda.³¹ Aame kine batum urzi lekkiyadi in ti y'elkiso doo min, san in d'ombo kollo man, Galmeega yi ki dekka booro eedin ye.³² Wo de Galmeega yi dekkiyo booro eedin kono yi'n di'n deeziyo. Injkinu man a onniyo booro Raa gette, kine booro t'in ki'n seeda ye wo kane don duniya t'anni seeda.

³³ Injkinu man zemba ki nun, aame kun t'ugiyu kun ombo ombo Galmeega man, kun dello tuddugun.³⁴ Aame wede mosogo ti y' ziida man, yi t'oomi boozí, kono ogiysitagun gette t'un ki ti'n t'ele adda booro Raa ye.

Wo ki tondisagun ere ongo kun riine adda mattupagun gette, aame n'iiney di kune man, n'un ti'n zaapey urzi kollo.

12

Suldi don Unde Kamilen t'eliyo a duwo

¹ Zemba ki nun, a urzi suldi don Unde Kamilen t'eliyo gen, anken ni dehu kun di suune kere.² Kune'n, ti kaaga Raa soo danjal kun ki y' zuune ye botto. Kun suune, aame gen an un di'n irga ki tukki longayi don i k'orbe ye, kono a toogadan kun k'iine kun ki ti tuuge ye.³ Kono kamo n'un di rooto, aame wede yi rootiyo ono don ettiyo t'urzi k'Unde Raa man, yode gen yi k'aane yi ki roote ye, y'a t'ee: «

«Isa'n Raa yi ti y' duudo me.» Wo wenda soo ton umbo aane a roote, a t'ee: «Isa yon Galmeega me» daa ki Unde Kamilen ti ki y' dokkiyo ye man.

⁴ Suldi don Unde Kamilen t'eliyo ti beekatu a duwo gen, itadan siidan siidan. Wo de suldi pay gen, eliyo min to Unde soo gettiyo.⁵ Naabiyagi don Galmeega y'eliyo a duwo gen, kane itadan siidan siidan, wo de in naabiya pay min ki Galmeega soo genno.⁶ Naabo ere tuuku Raa y'eliyo a duwo gette itatu sittu sittu, wo de Raa min yon soo, gen yode yi-t'in isiyo duwo pay an d'aaniya an t'isiyo naabo pay gette.⁷ A wede tuuku ton Unde Raa ti-d'eliyo munda, i-kaza tod'te adda k'addi. Munda gen yon ki noogiyo zemba pay.⁸ A son Unde Kamilen ti-d'eliyo suuniyo k'ono a ono don y'an rootiyo a duwo gen me, a wede son ti-d'eliyo suuniyo ki suldi don ki Raa a ono don y'an rootiyo a duwo gen me, wo gen min ettiyo t'urzi k'Unde soo gettiyo pay.⁹ A wede son Unde soo gettiyo ti-d'eliyo munda ki zaapu k'ade a Isa zakidi, wo a wede son Unde soo danjal gettin ti-d'eliyo munda k'eliyo beeko a don k'eeni.¹⁰ A wede son k'isiyo suldi k'armika, wo a wede son ki rootiyo k'ono don Raa y'agisa. A wede son ki suuniyo k'ita k'undiyagi, yode en onami ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo yode en onami ettiyo t'urzi Meeda siitandani. A wede son k'orbe t'ono don doolo, wo a wede son ki kama k'ono genno.¹¹ Wo de Unde tin tod'te soo wo tode batum eliyo suldi pay gen me. A wede tuuku ton ti-d'eliyo munda siidi siidi aa tod' ti dehu*.

Don pay i ziipe addan a Isa'n kane tudde k'Almasi

¹² Kine in suune tudde wede gette tod'tin soo, wo mokiyagutu baadan. Wo de mokiyagi baadan ton, tudde tin soo. Gen ki don kettiyo kan soo t'Almasi ton kane aa tudde gettiyo†.¹³ Derec kine pay, ise Yawudiyagi, Yawudiyagi ye, ise bulagi, bulagi ye ton man, kine Raa y'in ti'n zuuye batem, y'in ti'n gitte kan soo t'Unde Kamilen soo gettiyo, wo in t'ize tudde soo. Wo kine pay Raa y'in di'n uune addin t'Unde soo gettiyo.

¹⁴ Tudde wede gette mokutu soo danjal ye, wo de mokiyagutu baadan.¹⁵ Aakede zina t'a roote, t'a t'ee: «Nun te bey ye gen, injkino ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise t'a roote injkino ton, tod'te daayum moke ki tudde.¹⁶ Son aakede kuude y'a roote, y'a t'ee: «Nun ersa ye gen, injkino ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise yi roote injkino

§ 11:24 11.24 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.19.

* 11:25 11.25 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.20.

* 12:11

12.11 Kun wollo adda mattup ki Romen 12.6-8.

† 12:12 12.12 Kun wollo adda mattup ki Romen 12.4-5.

tonj, yonj daayum moke ki tudde. ¹⁷ Aame tudde pay tod'te ersa manj, in d'olliga ti moo me? Aame tudde pay tod'te kuude manj, in d'eede ti moo me? ¹⁸ Wo de Raa yi ziipe moke tuuku ekki tudde genj aa yonj yi dihe. ¹⁹ Aame mokiyagi pay genj i t'ize moke soo manj, genj tudde a too me? ²⁰ Injkinno manj, mokiyagi baadanj wo i-t'isiyo tudde soo.

²¹ Genj derec, ersa ti k'aane ti ki roote ye a bey, t'a t'eeese: «Kee ni ki dehu ye me.» Ise eego tonj ti k'aane t'an ki roote ye a zonj, t'a t'eeese: «Kune n'un ki'n dehu ye me.» ²² Wo de ki too manj, mokiyagi tudde donj in elkiyo an k'aane an ki nooge munda ye genno tonj, tudde daa kane ti k'aane ye. ²³ Mokiyagi donj in an k'eliyo suma ye genj, kane'nj in di'n boohiyo beehiye a jiire. Mokiyagi donj i dehu duwo an ki'n wolle ye kono sukuyagi genj, in di'n mulpiyto a jiire. ²⁴ Mokiyagi tudde donj ki woliyo sukuyagi ye genj, kane'nj i ki dehu in gi di'n mulpite injkino ye. Wo de Raa y'ikkima tudde'nj kono t'urzi genj mokiyagi donj in an k'eliyo suma ye genj, an d'ooniyo suma beehiye a jiire. ²⁵ Y'ize injkino kono mokiyagi tudde an ki t'ahinte ye, wo de a lekkiyadanj an d'elke ti tuddanj. ²⁶ Aame moke soo yi dabirsa manj, kane pay genj minj an dabirsa ti yode. Aame moke soo y'uune tamma manj, kane pay genj minj an isiyo unjsuwo ti yode.

²⁷ Wo ki kotto kune'nj tudde k'Almasi, wo wede tuuku tonj moke ki tudde yode. ²⁸ Injkinno manj adda diine donj ogiyo ti suma k'Isa genj, ki poone Raa yi ziipe donj zina k'Isa, ki sirwe nebiyagi, k'aduwe donj dooyiso duwo. Sanj manj donj Unde Kamilenj t'an ele munda k'isiyo suldi k'armika, k'eliyo beeko a donj k'eeni, ki noogiyo duwo, ki dokkiyo duwo, wo k'orbe t'ono donj doolo.

²⁹ Ki kotto kane pay genj donj zina k'Isa ye, kane pay nebiyagi ye, kane pay an ki dooyiso duwo ye. Kane pay an k'isiyo suldi k'armika ye, ³⁰ kane pay Unde Kamilenj t'an k'ele ye munda k'eliyo beeko a donj k'eeni me. Kane pay an ki t'ise donj orbe t'ono donj doolo ye, kane pay an ki t'ise donj kama k'ono donj doolo ye. ³¹ Injkinno manj wede tuuku tonj ti diinaganj yi deho munda wede beehiye Unde Kamilenj t'eliyo. Wo de ankenj urzi wede beehiye a jiire pay n'un di y' kaza.

13

Geyyiso ti jiire suldi pay

¹ Kun ollo, aase n'a orba t'ono donj doolo ise ono maaleekiyagi tonj, wo de o k'ede

geyyiso ye manj, genj nunj aakede maala ti moolo ise aa sukulmo t'isiyo tarkuuse ki bita. ² Aase nunj Unde Kamilenj tod' t'ele munda ki rootiyto k'ono donj Raa y'agisa, ise n'a suune ita suldi ombife pay, ise o d'ede suuniyo ki suldi pay, wo ise urzi zaapu k'addo a Isa y'aase zakidi i jiire pay, n'aane ni di roote a tokomo t'enj mi-deeto, tonj t'a-deete*, wo de o k'ede geyyiso ye manj, genj nunj aa munda ki bita. ³ Wo aame n'a-dokkida laalayó pay a donj an k'ede munda ye, ise ni-ti t'ele tuddó adda k'uwwó n'a t'ogge tonj, wo de o k'ede geyyiso ye manj, a ki n' nooge ti munda ye.

⁴ Wede i-d'ede geyyiso genj, yonj y'a ombiña wo duwo y'an d'ise beehiye. Yi ki kolbike ye, yi ki makile ye, wo yi ki kili tuddi ye. ⁵ Wede i-d'ede geyyiso genj, yi k'isiyo suldi sukuyagi ye, yi ki woliyo munda k'aggadi danjal ye, yi ki kulkiso ye, wo yi ki seedu maake ye. ⁶ Wede i-d'ede geyyiso genj, ulbi i-k'isiyo unse ye a suldi donj duwo an isiyo ki diine ye genj me, wo de ulbi i isiyo unse a suldi donj derec. ⁷ Wede i-d'ede geyyiso genj, yonj y'isiyo tambobino a suldi pay, a suldi pay yi zaapu addi a Isa, a suldi pay yi zaapu elkisadi a Raa, wo yi d'ombiña a suldi pay.

⁸ Geyyiso gette tod'te ti ki danja ye. Wo munda wede Unde Kamilenj t'eliyo ki rootiyto k'ono donj Raa y'agisa'nj, onniyo soo y'a ohira. Munda k'orbe t'ono donj doolo tonj, y'a danja. Wo suuniyo suldi donj ki Raa ki rootiyto a duwo tonj, t'a ohira. ⁹ Derec, kine suuniyadinj t'a biite, wo ono donj Raa y'agisa tonj, a rootiytadanj in a beetiyo. ¹⁰ Wo de suldi pay a t'ida a munda wede Raa yi dehu'nj, munda wede a-biite a t'isa umbo.

¹¹ Kun ollo, aame nunj uló nenjku, ni rootiyto ki nenjkuwo, elkisadó ki nenjkuwo wo suuniyadó tonj ki nenjkuwo. Wo de aame ni t'ize goole manj, suldi nenjkuwo n'a iili. ¹² Ankenj kine suldi in ki'n woliyo kereñ ye, in'ni woliyo aa adda kaynaanja mazzini, wo de sanj manj suldi in di'n wolley kereñ a daanadinj. Ankenj suuniyadó t'a biite, wo de sanj manj Raa n'a yi suuney kereñ aa yonj yi ni zuune.

¹³ Wo de ankenj i d'ede suldi adó, kane an lekkiyo ki daayum: zaapu k'adde a Isa, zaapu k'elkiso, wo geyyiso. Wo de ti diine suldi adó genj, geyyiso t'a jiire.

14

Rootiyto k'ono donj Raa y'agisa ti orbe t'ono donj doolo

* 13:2 13.2 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.20; 21.21 wo Markus 11.23.

¹ Injinko manj ki poone'ŋ, kun deho urzi geyyiso dūwo. Wo kun deho soŋ suldfi dōŋ Unde Raa t'eliyo, wo a jiiere'ŋ munda ki rootiyto k'ono dōŋ Raa y'agisa. ² Ki wede orbe t'ono dōŋ doolo'ŋ, y'orbe a Raa, a dūwo ye. Ono geŋ wenda soo toŋ umbo a suune itadan me, wo t'urzi k'Unde Kamileŋ yi d'orbe ono dōŋ ombide ettiyo ti Raa. ³ Wo de ki wede i rootiyto ono dōŋ Raa y'agisa'ŋ, yi rootiyto a dūwo: y'a-ti'n zaapu a urzi an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa, y'an d'eeeliyo kooke wo y'an di'n selliyo. ⁴ Wede y'orbe t'ono dōŋ doolo'ŋ, yode batum a t'ihira a urzi zaapu k'addi a Isa me, wo de wede yi rootiyto ono dōŋ Raa y'agisa'ŋ, yi noogiyto dōŋ pay ogiyso ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa. ⁵ Ki nuŋ manj, beehiye ni dehu kune pay kun d'orba t'ono dōŋ doolo, wo de ni dehu a jiiere kun di rootite'ŋ ono dōŋ Raa y'agisa. Wede yi rootiyto ono dōŋ Raa y'agisa'ŋ, yi jiiere wede orbe t'ono dōŋ doolo, wo aame ise y'orbe t'ono dōŋ doolo manj, i dehu wedusu y'a ti'n kime ono geŋ ti onamguŋ, kono dōŋ pay ogiyso ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa.

⁶ Wo ankeŋ zemba ki nuŋ, kun ollo, aakede n'a ette di kune wo n'un d'orba t'ono dōŋ doolo manj, un ki'n nooge ti munda ye. Ki too manj i dehu n'un d'orba ono dōŋ un di kize munda wede Raa y'oodfibe ita, ise suuniyo, ise ono dōŋ Raa y'agisa, ise dooyiso toŋ manj. Para manj un ki'n nooge ti munda ye. ⁷ Geŋ injinko kay ki suldfi k'otoro dōŋ aakede siraro ti kundine me. Wo aame kane geŋ mooladanj si-siidan ye manj, k'a suune mummino, eŋ an baahu siraro wo eŋ an ondige kundine me? ⁸ Wo aame bunno ti moolo'ŋ dūwo an k'ollige kereŋ ye manj, wee wee a okkima tuddi k'arka me? ⁹ A kune toŋ injinko kay, aame onamguŋ kun rootiyto kereŋ ye manj, mummino dūwo an di suune itadan me? Injinko manj kun orbe a maaye. ¹⁰ Ki kotto adda duniya ette ita k'ono baadan, wo de dōŋ tuuku toŋ an suune onaman onaman. ¹¹ Wo aame wede y'o orbe onami ni ki'n suune ye manj, nuŋ a daana yode aa torgusu, wo yode toŋ a daana nuŋ aa torgusu. ¹² Geŋ ki kune toŋ injinko. Kun dehu t'addugun pay suldfi dōŋ Unde Raa t'eliyo, wo kun deho sey a ceere suldfi dōŋ a nooge dōŋ ogiyso ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa me.

¹³ Kono kamo wede orbe t'ono dōŋ doolo'ŋ i dehu y'a tonde Raa, kono Unde Raa ti di t'ele munda ki kama k'ono geŋŋo pāy. ¹⁴ Aame ni tondiyo Raa t'ono dōŋ doolo manj, o eliyono ono dōŋ ni-tondiyo

geŋ Unde Kamileŋ, wo de to eedō soodo a elkiso ti ki naabiya ye. ¹⁵ Injinko n'aase mummino me? N'a tonde Raa t'ono dōŋ ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ, wo soŋ n'a tonde t'eedō soodo a elkiso t'ono dōŋ dūwo an'ni suune. N'a ōore t'ono dōŋ ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ, wo soŋ n'a ōore t'eedō soodo a elkiso t'ono dōŋ dūwo an'ni suune. ¹⁶ Aame ki rootiyto koduwo a Raa t'ono dōŋ ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ d'anjal manj, mummino wede kino baa y'ollige, y'aane y'a roote «Eyye» a onamá dōŋ ki rootiyto koduwo a Raa me? Yi k'aane yi ki roote ye, kono ono dōŋ ki rootiyto geŋ yi ki'n suune ye. ¹⁷ Derec, onamá dōŋ ki rootiyto koduwo a Raa geŋ kane beehiye baadan, wo de leemadā a ki y' noogiyto ye y'a t'ihira a urzi zaapu k'addi a Isa me.

¹⁸ Nuŋ n'a t'eeese koduwo a Raa kono n'orbe t'ono dōŋ doolo baadan i jiiere kune pay. ¹⁹ Wo de a diine dōŋ ogiyso ti suma k'Isa, ni dehu a jiiere t'eedō soodo a elkiso ni rootite ono paat d'anjal dōŋ dūwo an'ni suune, kono an di'n dooye eego bee miŋ, n'a orba baadan t'ono dōŋ doolo dūwo an ki'n suune ye.

²⁰ Zemba ki nuŋ, a urzi k'elkiso kun t'ise aa inŋi sunŋi ye. Eyye, a urzi k'isiyo k'oldiko kun t'iso aa inŋi sunŋi, wo de a urzi k'elkiso kun t'iso dōŋ i-dirse. ²¹ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de:

«Galmeega Raa y'ede:

A dōŋ k'Izrayel eŋ

n'an rootita t'urzi dūwo dōŋ orbe t'ono dōŋ doolo.

N'an rootita ti bize torgagi,

wo n'iza injinko toŋ, nuŋ Raa an ki n' olliga ye*»

²² Injinko manj munda wede Unde Kamileŋ t'eliyo k'orbe t'ono dōŋ doolo'ŋ, yon geŋ munda i-kaza toogo Raa a kane dōŋ i ki ziipe addan a Isa ye, wo a kane dōŋ i ziipe addan a Isa, i ki kaza munda ye. Wo de munda wede Unde Kamileŋ t'eliyo ki rootiyto k'ono dōŋ Raa y'agisa'ŋ, yon geŋ munda i-kaza toogo Raa a kane dōŋ i ziipe addan a Isa, wo a kane dōŋ i ki ziipe addan a Isa ye, i ki kaza munda ye. ²³ Kun ollo, aakede kune dōŋ ogiyso ti suma k'Isa kun t'ugiyte pay kanj soo wo kune pay kun orbe t'ono dōŋ doolo, wo wede i ki ziipe addi a Isa ye, ise wede kino baa yi t'iide diinaganj y'illiga manj, ki kotto y'a t'eeese kune dōŋ maadagi. ²⁴ Wo de soŋ aakede kune pay kun rootiyto ono dōŋ Raa y'agisa, wo wede i ki ziipe addi a Isa ye, ise wede kino baa yi t'iide diinaganj y'illiga manj, onamguŋ geŋ a yi seeda wo y'a suune lekkiyadi oldo

* 14:21 14.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.11-12.

a daana Raa me. ²⁵ Injino munda wede ombide adda k'addi yi y'udde kereŋ, y'a t'ottile zumayí a siido, y'a t'imme Raa wo y'a t'eese: «Ki kotto Raa yonj a diinagun.»

Suldi t'urzizan a diine donj ogiyo ti suma k'Isa me

²⁶ Injino manj zemba ki nunj, aame kun t'ugiya kanj soo manj, kun d'isa mummino me? Ti diinagun wede soŋ y'a ambe ooro, soŋ y'a t'ele dooyiso k'ono Raa, ise y'un kize munda wede Raa y'iidiba ita, wede soŋ y'un d'orba t'ono donj doolo, wo soŋ y'un ti'n kime t'ono donj kun d'orbe geŋŋo. Pay kun ise geŋ, i dehu a nooge zemba an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa. ²⁷ Aame kun dehu kun d'orba t'ono donj doolo manj, i dehu donj sire, baadan donj ado a orba me, soŋ k'ita bakadi bakadi, wo i dehu wedusu y'a ti'n kime ono donj an orbe geŋ me. ²⁸ Aame wenda ki kama k'ono geŋ umbo manj, leema wede orbe a daana donj ogiyo ti suma k'Isa geŋ y'anna, y'orbu adda k'addi wo a Raa. ²⁹ Ki kane nebiyagi'ŋ, i dehu a rootite donj sire umbo'ŋ donj ado, wo donj soŋ an d'olliga wo an di wolle. ³⁰ Wo de aame wede doolo ti diinagun y'uune ono donj Raa yi-iidiba ita manj, i dehu wede i rootiyo geŋ y'a anniga. ³¹ Kune pay kun aane kun di rootite ono donj Raa y'agisa me, wo i dehu wede soŋ k'ita bakadi bakadi, kono duwo pay an t'oone dooyiso wo kooke. ³² Kane nebiyagi'ŋ, tuddan an ti seedu wo ono donj Raa y'agisa an di'n rootiyo a urzizan. ³³ Ni rootiyo injino, kono Raa yi ki dehu ye suldi donj a urzizan ye me, wo de yonj Raa ki toose. Geŋ aakede donj ki Raa pay ogiysito ti suma k'Isa ge d'isiyo.

³⁴ Adda diine donj i t'ugiye geŋ, erayi an anna. Kane an k'ede urzi ki rootiyo ye, an ki-kili t'ekki kuuli ye†, geŋ aa an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa. ³⁵ Aame erayi an dehu an di suune ita k'ono donj an illiga manj, geŋ an tondoy kuulizan a boy, kono sukuyagi erewo t'a t'ooziga t'a rootite adda diine donj i t'ugiye ti suma k'Isa me.

³⁶ Kun elkiyo'ŋ ono Raa an iise ki poone ti di kune ko? Wo kun elkiyo'ŋ uune ono Raa kune siggunj ko? Aha injino ye! ³⁷ Aame wede y'elkiyo yonj nebi, ise y'elkiyo yonj i-d'ede munda ti doolo Unde Kamilen t'eliyo tonj manj, i dehu y'a suune adda k'addi ono donj n'un raaniya enŋo tonj, kane suldi donj Galmeega yi dehu kun

d'ise. ³⁸ Wo de aame ono enj wede yi'ni koogire manj, yode tonj Raa y'a yi kiigira kay.

³⁹ Injino manj zemba ki nunj, kun deho t'addugun pay kun t'iso donj rootiyo k'ono donj Raa y'agisa. Wo kun an t'eegire ye a donj orbe t'ono donj doolo me. ⁴⁰ Wo de aame kun t'ugiye manj, suldi pay kun ti'n iso a urzizan daa tarkuuse.

15

Baldiya k'Almasi ti diine donj unto

¹ Zemba ki nunj, ankeŋ ni dehu n'un di-doole sey a Rabila Majjaanawa ere n'un gizite te. Tode gette kun illiga wo kun a seedu zakidi eego, ² wo t'urzi tode kun d'utta, aame kun a ziida zakidi a ono donj n'un gizite manj. Wo kun a ki ziida ye manj, urzi zaapu k'addugun a Isa geŋ ki bita.

³ Munda wede ki poone a jiire, nunj n'unni duuye dooyiso ere nunj batum an ni duuye: Almasi y'inda k'oldikadinj, geŋ a-t'iide a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa*. ⁴ Yonj an di y'eele adda muuzo, san onniyo sire k'aduwe manj Raa y'a ti y' bilde, geŋ a-t'iide a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa†. ⁵ Aame yi bilde manj yi di gize tuddi a Piyeŋ, san a donj zina donj koomat makumu sire‡. ⁶ San y'an di gize tuddi a zemba i ziipe addan a Isa kane meeda paat t'uto, an t'ugiye uune soo. Donj baadanj ti diinayanj an lekkiyo zeere botto, wo donj miibi i t'inda me§. ⁷ San yi di gize tuddi a Zak wo a donj zindi pay.

⁸ San k'ita ti kane pay geŋ, a nunj Pool tonj y'o di gize tuddi, nunj wede aa an buuye booyiso. ⁹ Derec, ti diine donj zina k'Isa pay, ŋenku a jiire minj nuuno. Nunj ni k'iide ye an di'n waake wede zina k'Isa me, kono donj ki Raa ogiysito ti suma k'Isa ni'ni dibire baadan*. ¹⁰ Wo de ti beeko ere ki Raa, yonj y'a n'ize aa kun ni wollejo enŋo, wo beeko ere y'o ele gette a ki t'iiziga ki bita ye. Wo de n'a niibe n'a jiire kane donj zina k'Isa pay. Naabo gette n'ize ti toogado ye, wo de n'ize ti beeko Raa ere a eedo. ¹¹ Injino manj ise nuuno ise donj zina k'Isa ongonj, geŋŋo ono donj kaye ay kazita, wo a kane geŋŋo kun d'umbe me.

Baldiya ki donj i t'inda

¹² Kaye ay kazita Almasi, yonj Raa yi ti y' bilde ti diine donj unto, wo de mummino donj ongo ti diinagun an di rootiyo donj i

† **14:34** 14.34 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 11.3; Epez 5.22; 1 Timote 2.12 wo Tit 2.5. * **15:3** 15.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.5-12. † **15:4** 15.4 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10 wo Oze 6.2. ‡ **15:5** 15.5 Kun wollo adda mattup ki Lik 24.34; 24.36; Matiye 28.16-17; Markus 16.14 wo Zanj 20.19. § **15:6** 15.6 Donj baadanj ti diinayanj an lekkiyo zeere botto, wo donj miibi i t'inda me: I-kaza t'ume Pool yi raaniya mattup ettiyo. * **15:9** 15.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 8.3; 9.3-6.

t'inda baldiyadan umbo me? ¹³ Aame donj i t'inda baldiyadan umbo man, Almasi tonj Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine donj unto me. ¹⁴ Wo aame Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine donj unto me man, ono donj ay kazita enj ki bita, wo kune tonj kun ziipe addugun ki bita. ¹⁵ Wo aame donj i t'inda Raa yi ki ti'n balda ye' n' d'erec man, genj i-kaza Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine donj unto me. De injkino man kaye donj i kazita ono Raa enj ay kazita butte, wo kaye ono donj ay gizite a duwo, Almasi yi bilde ti diine donj unto tonj butte. ¹⁶ Aame donj i t'inda Raa yi ki ti'n balda ye man, genj i-kaza Almasi tonj Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine donj unto me. ¹⁷ Wo aame Almasi ti diine donj unto Raa yi ki ti y' bilde ye man, genj kun ziipe addugun a Isa ki bita, wo kun lekkiyo daayum adda k'oldiko botto. ¹⁸ Injkino kane donj i ziipe addan a Almasi wo i t'inda'n, an digge. ¹⁹ Aame kine in ziipe elkisadin a Almasi kono y'in di'n nooge a lekkiyadin ere a duniya ettiyo danjal man, genj kine lekkiyadin sommagi i jire donj pay.

²⁰ Wo de ki kotto man, Almasi Raa yi ti y' bilde ti diine donj unto me. Yonj wede ki poone Raa yi ti y' bilde ti diine donj unto, kono in di kize donj doolo i t'inda'n Raa y'an ti'n balda kay. ²¹ Derec, in suune unto ti t'iido duniya t'urzi wedusu, genj injkino baldiya ki donj i t'inda tonj t'iido t'urzi wedusu. ²² Kine duwo pay in t'unto, kono in udfdo t'urzi mugiyin Adum†. Genj injkino kay, donj i lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi, Raa y'a ti'n balda‡. ²³ Wo de Almasi t'onniyo baldiyadin yonj Raa yi ti y' bilde ki poone. Wo kane donj ki yode Almasi tonj t'onniyo baldiyadan, kane tonj Raa y'a ti'n balda a onniyo ere Almasi yi kimo gette. ²⁴ Aame genj kane donj pay an d'ede urzi ki dokkiyo, donj pay an d'ede toogo, wo donj pay an d'ede moziko genj, Almasi y'an ti latta, wo sanj yi di t'ela moziko a Meegi Raa. Genj injkino duniya t'a danja. ²⁵ Derec, i dehu Almasi y'a oomi moziko bini onniyo ere Raa yi di'n isa donj k'aduzi aa munda ki bita ti dandf zonj§. ²⁶ Adu wede k'ita Raa y'a yi t'ida, tod'te unto. ²⁷ Ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay*.» Wo de a ume wede an'de «t'ekki suldi pay» genj, kun suuno Raa adda suldi genno ye, kono yode i-ele suldi pay a Almasi me. ²⁸ Aame Raa yi ti y' ziipa Almasi t'ekki suldi pay man, yode Almasi batum yi-d'ottila a Meegi Raa. Injkino man Raa siidi a ooma moziko t'ekki

suldi pay me.

²⁹ Ankenj kun elko a kane donj i suyyiso batem, ti suma ki donj i t'inda. An elkiyo an t'oonna moo me? Aame ki kotto donj i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye man, ki moo me an suyyiso batem a suma kane me? ³⁰ Wo ki moo me kaye batum, daayum ay lekkiyo lekkiyo ere aa a biza zire te? ³¹ Zemfa ki nunj, d'erec nunj onniyo ti onniyo n'ambu puuzad, wo ki kotto, kono kune genj nunj ulbo unse kono kun lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeejin Isa Almasi. ³² A geeger k'Epez, donj baadan an o-di t'iiziga nunj n'a niikiwe tuddo aa ni d'eyyiso ti seydf balda. Aame n'ize injkino a urzi lekkiyo ere a duniya danjal man, a nunj daakatú moo me? Aame donj i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye man, kine in iso akade donj ongo an rootiyo, an'de: «In oomo, in oobo, kono soggo in ti t'inda†.»

³³ Kune'n wenda soo tonj y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. Kun suuno ono donj ongo an rootiyo, an'de: «Wede i sooru ti wede k'oogire genj, yode tonj wede k'oogire kay.» ³⁴ Elkisagunj ere oldo kun t'oolo, kun ti kami k'urzi wede d'erec, wo kun ise oldfiko ye. Derec, donj ongo ti diinagunj Raa an ki y' suune ye botto, wo ni rootiyo injkino sukiyagi a kune.

Tudde ki donj Raa yi ti'n balda

³⁵ Wo de wenda y'a tonde, y'a t'eeese: «Donj i t'inda an di balda kanj mummino me, wo ti tudde ere tuuku te?» ³⁶ Kee wede elkisada umbo! Buzu wede ki korso'n i-ti ruumiyo d'oo min, i t'addiya i-lekkiyo zeere kollo. ³⁷ Aame ki korso genj ki ki korso koyile ye a t'adda me, ki korso injni, ise mudu ise moo tonj man. ³⁸ Aame ki ti giira man, Raa yi-d'eliyo tudde i-t'addiya soole aa yi dehu, man a buzu tuuku tonj yi-d'eliyo koyilayi koyilayi.

³⁹ Suldi donj pay i puukiyo'n, wede sonj tuddi sitti sitti. Tudde ki duwo sitti, ki seydf sitti, ki embi sitti, wo ki puuni tonj sitti. ⁴⁰ I d'ede tudde ki suldi donj a kandaane, wo tudde ki suldi donj a siido. Wo suldi donj a kandaane genj, majjaanika ki tuddanj sitti ti donj a siido me. ⁴¹ Majjaanika peedo sitti, majjaanika tere sitti, majjaanika molcfali sitti, ise molcfali ti tuddanj tonj majjaanikadan sitti sitti.

⁴² Genj aasa injkino kay, baldiya ki donj i t'inda me. Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te i-ti ruumiyo, wo tudde ere i-balda tod'te i ki ruumiyo ye. ⁴³ Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te ki bita, wo de aame Raa yi ti balda genj, t'a t'isa majjaanawa.

† 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.17-19.

§ 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

* 15:32 15.32 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 22.13.

‡ 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Romen 5.12-21.

† 15:27 15.27 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7. † 15:32

Tudde ere in t'ottibe a siifdo tod'te toogatú umbo, wo d'e aame Raa yi ti balda gen, ti-t'oonna toogo baadan⁴⁴ Tudde ere in t'ottibe a siifdo tod'tin tudde ere in di lekkiyo duniya danjal, wo d'e aame Raa yi ti balda gen, t'a lekka ti toogo k'Unde Kamilen. Injkinno man i d'ede tudde ere in di lekkiyo a duniya danjal, wo i d'ede sonj tudde ere in di lekka ti toogo k'Unde Kamilen.⁴⁵ Ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wedusu wede ki poone, yonj wede tudde sundi Adum, Raa yi-d'ele puukiyo[‡].» Wo d'e Adum wede k'ita, yonj Unde y'an d'eliyo lekkiyo a duwo.⁴⁶ Iido ki poone'nj tudde ere i ki lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilen ye, iido'nj tudde ere ki lekkiyo a duniya danjal, wo sanj tudde ere i lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilen t'a iido k'ita.⁴⁷ Wedusu wede ki poone yonj ki siifdo, Raa yi y'iibida ti odde siifdo[§]. Wo d'e wedusu wede ki sirwe yonj y'iido ti kandaane.⁴⁸ Duwo donj pay a siifdo enj, an deeyiso Adum kono yonj Raa yi y'iibida ki odde siifdo. Wo kane donj pay a kandaane gen, an deeyiso Almasi kono yonj y'iido ti kandaane.

⁴⁹ Wo ankenno kine in deeyiso wedusu wede Raa y'iibida ti odde siifdo, gen sanj injkinno kay in deeya wedusu wede iido ti kandaane.⁵⁰ Kun ollo zemba ki nunj, enno munda wede ni rootiyo me: Wedusu ti tuddi ere ette, yi ki t'ette ye adda Moziko Raa te, wo tudde ere a-ruuma gette, tudde ere i ki ruumiyo ye, ti ki ti t'oooney ye.

⁵¹ Ankenj kun ollo, n'un t'oodo ita a munda wede ombide ki Raa: Kine in ki ti t'inda pay ye, wo d'e pay tuddinj Raa y'a ti-kima.⁵² Eyye, parre wede ki danju y'a oola, wo aame y'iila man, a kaamiki aa wedusu y'igge edayi ribinj gen, kane donj i t'inda Raa y'a ti'n balda ti tudde ere i ki ruumiyo ye, wo pay kine donj zeere tuddinj Raa y'a ti-kima*.⁵³ Injkinno man tuddinj ere a-ruuma ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i ki ruumiyo ye t'eego, wo tuddinj ere k'unto ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i k'unto ye t'eego.

⁵⁴ Aame tuddinj ere a-ruuma ette ti t'ussa tudde ere i ki ruumiyo ye, wo tuddinj ere a t'inda ette ti t'ussa tudde ere i k'unto ye man, gen a-t'etta a ono donj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Unto umbo baa, Raa yi ti jire[†].»⁵⁵ Wo sonj an riine, an'de: «Konj unto no, toogadi ere

mi ceeriyo too te? Konj unto no, arkuzi wede mi towwo duwo too me?»⁵⁶ Kine in suune arku wede unto ti-towwo duwo'nj, oldiko, wo oldiko t'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro Muusa.

⁵⁷ Ankenj in rooto koduwo a Raa, kono kine in jire t'urzi Galmeegin Isa Almasi.⁵⁸ Injkinno man zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, kun a soodo zakidi, munda y'un ti'n lekida ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo a urzi naabo Galmeega'nj un d'odo ki daana. Kun suune oodibe yebagun a urzi Galmeega, ti ki t'ingila ki bita ye.

16

Tussiyi a donj ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem

¹ A urzi tussiyi ere kun di nooge donj ki Raa a geeger Zeruzalem gen*, ni dehu n'un di roote'nj, kune tonj kun daano urzi wede n'an ruute a donj ogiysito ti suma k'Isa a siifdo Galat an isiyo.² Ki naabo tussiyi gette kun della aaniyado do ye, wo daayum a onniyo dumas man, wede tuuku ti diinagunj sonkad i y'uune adda suuk, yi d'adfo a toogadi y'a-zaapo zaapo.³ Aame n'iiney di kune man, donj kun biire n'an di'n t'igibey ki Zeruzalem ti mattupiyagi a beezanj i-kaza kane a urzi Raazan, an an d'ettey ti munda wede kun tusse me.⁴ Aame i dehu nunj batum tonj n'a ette kay man, ay t'ettey kanj soo.

Pool yi dehu yi torguwa

⁵ Injkinno man ni-t'adfa ti siifdo Maseduwan doo minj, n'a ettey di kune kollo, kono ni dihe ni-t'adfa'nj ti siifdo gettiyo[†].⁶ Aame n'iiney di kune man, ni d'isey onniyo miibi, wo ni wulley muno man, ume reele[‡] n'a y'oodibey di kune. Injkinno man kun o t'eley munda n'a seedey urzizo.⁷ A ettiyado ere ette, ni ki dehu n'a k'engiley kanj ohire ye. Aame Galmeega yi dehu man, n'elkiyo ni-lekkey onniyo miibi di kune, sanj n'a engiley kollo.⁸ Wo ankenno n'a lekke a geeger k'Epez poone bini tarnaape ki Pantekot,⁹ kono Galmeega y'o t'ihina urzi goole k'isiyo naabo ere ti daakatú, ise donj k'olmidayo baadan tonj man[§].

¹⁰ Aame Timote y'iiney di kune man, kun iso t'urzi tuuku tonj y'a lekke daa k'orgiso a diinagunj me, kono yonj yi naabiya ki Galmeega aa nuuno kay.¹¹ Injkinno man

[‡] 15:45 15.45 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7. [§] 15:47 15.47 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7. * 15:52

15.52 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.15-17. [†] 15:54 15.54 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 25.8. [‡] 15:55

15.55 Kun wollo adda mattup ki Oze 13.14. * 16:1 16.1 Kun wollo adda mattup ki Romenj 15.25-26. [†] 16:5 16.5

Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 19.21. [‡] 16:6 16.6 Ume reele: Di kine gergagi iise ti tere k'aydu bini

tere sara, wo d'e a siifdo Korent tedfari donj genj kane oonje ki torguwo ti tooko me, kono reele, maaye ti mizzi baadan.

[§] 16:9 16.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 19.8-10.

wenda soo tonj ti diinagun yi y' kiigira ye. Wo de kun a yi noogo ti munda y'a-kimo ti toose k'ume nunj me, ay yi delliso ti zemba y'ay di'n t'oona.

¹² A urzi leemadij Apolos*, nunj tan baadan ni-d'eele kooke y'a ette di kune ti zemba, wo de yonj y'ede, ankenno yi k'aane yi k'ette ye, sanj yi uuna urzi y'a etta kollo.

Toose ti ono donj ki dangu

¹³ Kun lekko zeere, kun soodo zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa, kun orgide ye, kun ohor toogo. ¹⁴ Suldi donj pay kun ise, kun iso ti geyyiso.

¹⁵ Kune kun suune a siido k'Akayi, Stephanas ti donj boozí kane'ŋ donj ki poone i ziipe addan a Isa, wo an d'ele tuddan ki naabo kono an di nooge donj ki Raa. Injino manj zemba ki nunj, n'un di rooto, enno munda wede kun d'ise me: ¹⁶ Duwo donj i naabiya injino genj, kun ollo onaman, wo sonj a wede tuuku yi naabiya wo y'oodibe yeebadi aa kane genj me.

¹⁷ Nunj ulbó unjse a aaniya zembagun donj Stephanas, Fortunatus wo Akaykus genj me. Para manj nunj mosogo kune, wo aame an iina genj, an o-t'iide mosigadó ere a tukki kune te. ¹⁸ A aaniya kane genj, nunj addó a t'udige, wo kune tonj addugun i t'udige. Kun suuno donj injino genj, kun'ni soodo bey sire.

¹⁹ Donj ogiysito ti suma k'Isa a siido k'Aazi an un t'ize toose. Akilas ti Pirisil† wo ti donj ogiysito ti suma k'Isa, ogiysito di kane tonj, an un t'ize toose baadan ti suma Galmeega. ²⁰ Zemba pay donj a enno an un t'ize toose. Kun t'eesito tuddugun kanj bey sire sire aakede zemba.

²¹ Ono donj ki toose enj i raaniya nunj Pool ti beezó. ²² Aame wede yi ki giyya Galmeega ye manj, genj duudiyo Raa t'a koona eedi. Galmeega, k'edi! ²³ Genj beeko ki Galmeega Isa ti koona eggun. ²⁴ Nunj n'unni giyye pay kono kine in lekkiyo pay kettiyo kanj soo t'Isa Almasi.

* **16:12** 16.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 18.24. † **16:19** 16.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 18.2.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riine a donj a Korent

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riine a donj a geeger Korent. A mattupadi ere ki poone, yonj y'an di ruute yi dehu y'ette y'a ti'n wollo. Wo de y'a k'iine y'a k'iide ye. Wo munda wede i y'iigire enno: Y'a illiga Yawudiyagi miibi an iide Korent, an di kazita munda ti doolo a ki t'iide ye a Rabila Majjaanawa ere Pool y'an gizite ki poone gette. Wo kane an di ruute sonj, Pool yonj wede zina k'Isa ki kotto ye. Injino Pool y'a t'ize sommagi dondonj, genj kono k'injino y'a dihe y'an di raanje mattup, y'an di roote munda wede i-d'ede adda k'addi, wo munda wede i y'ize kono y'a k'iine y'a k'iide wollyadanj ye me.

Adda mattup ette Pool y'a ruute kereñ, yonj wede zina k'Almasi, wo de urzi naabadji wede yonj y'isiyo genj a ki t'ettiyo ye ti donj doolo eliyi dooyiso a urzi Raa me. Genno munda wede Pool an di y' giigira me. Pool y'an di ruute sey, an a seeda zakidi a naabo tussiyi kono an a nooga donj i ziipe addan a Isa a siido Ziide. Wo y'a di duule sey, yi dehu y'ette y'a ti'n wollo, kono y'an di'n aapidey kane donj oldikadanj an ki t'iili ye botto genj me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, wo ti leema Timote, a kane donj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa a geeger Korent wo a donj ki Raa pay adda siido k'Akayi pay. ² Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggunj.

Urzi selliyo duwo

³ In amma Raa, Meeki Galmeeginj Isa Almasi, yonj Meege wede i d'isiyo adde koduwo, yonj Raa, yi selliyo duwo aame tuuku tonj manj. ⁴ Adda dabaradinj pay y'in ti'n selliyo, wo t'urzi selliyo ere kine batum in ooniyo ti yode gette, kine tonj in aane in di selle donj pay adda dabar ere tuuku tonj manj. ⁵ Injino manj kine in d'ooniyo dabar baadanj kono k'Almasi me, wo genj injino kay t'urzi k'Almasi in d'ooniyo selliyo baadanj. ⁶ Aame kaye ay dabirsa manj, genj kono kune kun t'oone selliyo wo kun d'utte. Wo aame ay uune selliyo manj, genj kono kune tonj kun t'oone selliyo, ere

un di'n ise kun d'ombina a dabar ere aa kaye ay dabirsa. ⁷ Kaye zaapu k'elkisadey a kune ay di seedu zakidi, kono kune kun a ti gitte kanj soo adda dabaradey genj, kune tonj kun t'oona selliyo aa ki kaye kay.

⁸ Injino manj zemba ki nunj, kaye ay dehu munda enj kun di y' suune, adda siido k'Azazi ay d'uune dabar baadanj a jiire eedey, ay d'ilke ay ki lekka zeere ye. ⁹ Derec, kaye ay d'ilke adda k'addey aa booro t'ayni ziida k'unto. Genj a t'ize injino, kono ay ki ziipe addey a kaye batum ye, wo de ay di ziipe addey a Raa yonj yi baldiya donj unto. ¹⁰ Genj yode wede ay ti'n udfdo ti dabar ere k'unto kino ette, wo y'ay ti'n adda sey. Eyye, kaye ay ziipe elkisadey a yode ki daana tonj, y'ay ti'n adda sey. ¹¹ Wo kune tonj kun ayni noogiyo adda tondiyagunj a Raa kono kaye me. Genj t'urzi tondiyi Raa ki donj baadanj, kaye ay t'oona beekadi, wo donj baadanj an di roota koduwo a Raa kono kaye.

Munda wede Pool yi k'iide Korent ye

¹² Derec, munda wede kaye ulbey ay isiyo unje, wo elkisadey ere ay di suuniyo munda enj beehiye enj ulsu t'ay kaza: Kaye ay izire a daana donj duniya, wo ay izire injino toc minj a daana kune, ti tassuwa wo t'adde soo genj iido ti Raa. Wo ay izire ti suuniyo k'ono ere ki donj tudde ye, wo de ti beeko ere ki Raa. ¹³⁻¹⁴ Injino manj adda mattupiyagey donj kaye ay un raaniya munda doolo umbo, kane minj ono donj kun gariya wo kun di suuniyo itadanj genno danjal. Wo adda k'onamey genj, munda soo ede ankeñno itadi kun ki ti zuune kereñ ye, wo de nunj ni zaapu elkisado a kune, kono sanj itadi kun di suuna kereñ. Enno munda me: a onniyo kama Galmeega Isa, kaye ulbey aasa unje ti kune, genj kune tonj ulbugunj aasa unje ti kaye kay.

¹⁵ Nunj suldi genj ni'ni zuune adda k'addo, injino manj n'a dihe ki poone n'a ette n'un ti'n wolley wo n'un di zaapey beeko ki sirwe sey. ¹⁶ Sanj ti di kune genj n'a engiley ki siido Maseduwan, wo ti siido Maseduwan* n'a-kimey di kune sey, kono kun o t'eeley zaada n'a seedey urzi torguwado ki siido Ziide. ¹⁷ Aame ni dihe n'aase injino'n, ni ki t'ilke koduwo ye ko? Genj o di gaagiya a munda soo aa donj tudde ge d'isiyo, injino n'a roote «eyye» wo sanj «aha» sirwanj pay ko? ¹⁸ Raa batum yi suune ono donj ay un rootiyo genj derec, ay ki rootiyo «eyye» wo sanj «aha» sirwanj pay ye. ¹⁹ Isa Almasi Ulo Raa, nunj Pool ti Silas wo Timote ay gizite rabiladi di kune

* **1:16** 1.16 Maseduwan gette siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga donj Romenj ga-dukke, tod'te a kese k'awwa ki siido ere ankeñno an ti waaku Gires. † **1:19** 1.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 18.5.

geŋ†, yode batum yi k'iido'ŋ ti elkiyo sire ye, yi ki ruute «eyye» wo saŋ «aha» sirwaŋ pay ye. Wo de yon y'iido'ŋ a munda soo «eyye» daŋŋal. ²⁰ Inŋino maŋ Isa yon «Eyye» ki Raa, a suldi pay doŋ yi ruute y'aasa me. Kono kamo t'urzi yode Isa in di rootiyo «Eyye» a Raa, wo in di y' tamma. ²¹ Geŋ yode Raa batum kaye ti kune y'in d'eliyo toogo a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi, wo y'inni biire. ²² Yon y'in di'n iigire t'Unde Kamilen, i-kaza kine ki yode, tod'te y'in t'ele adda k'addiŋ, gette barta ere ki poone ki suldi doŋ Raa y'in boohiyo saŋ y'in t'ela.

²³ Nuŋ en, ni lohito ono maŋ, Raa y'ollige wo yi n'odo: Nuŋ ni ki gime ki Korent ye, kono ni ki dihe ye un t'isey ooŋe me. ²⁴ Kaye ay ki dehu ay un gi di'n dokke ki toogo ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, kono kun seedu zakidi a urzi geŋ me wo, de ay dehu ay un di'n nooge kun di lekke t'unŋuwo.

2

¹ Ki nuuno maŋ, ni t'ilkite'ŋ di kune ni k'iide ye bee, kono n'un ki ti'n t'eley kun ki t'isey sommagi dondoŋ sey ye. ² Aame n'un ti'n eley kun t'izey sommagi dondoŋ maŋ, t'aaye sey me n'aasey unŋuwo te? Para maŋ ti yode wede ni ti y'ele y'a t'ize sommagi dondoŋ geŋŋo. ³ Aame n'iiney di kune maŋ, ni ki dehu doŋ ongo ti diinagun an ki ti n' t'eley n'a ki t'isey sommagi dondoŋ ye, ki too maŋ ti kane geŋŋo ay isey unŋuwo te. Geŋ kono k'inŋino n'un di riine mattup gette*. Nuŋ ni suune adda k'addo, aame nuŋ ulbo unŋe maŋ, kune pay toŋ ulbugun unŋe. ⁴ Eyye, nuŋ n'un riine t'ulbe k'oodiyo baadan, biza k'ulbo i zehiso wo ti zumari edayo, wo de n'un riine kono n'un ki ti'n t'ele kun ki t'ise sommagi dondoŋ ye, wo kun di suune nuŋ o d'ede geyiso baadan a kune me.

Tambobino a wede ize ulsu

⁵ Aame wenda ti diinagun yi t'ela duwo an t'iza sommagi dondoŋ maŋ, geŋ y'ele nuuno daŋŋal ye, wo y'ele kune pay. Wo de ono geŋ in ti'n aagila baadan ye. ⁶ Ki wede inŋino geŋ daŋgay ere doŋ baadan ti diinagun an i ele gettin, iide baa. ⁷ Wo de ankeŋ kun i t'iso tambobino wo kun i eelo kooke, para maŋ y'a t'isa sommagi dondoŋ a ceera eedi.

⁸ Inŋino maŋ, n'un di rooto munda wede kun d'ise, kun iso beehiyko kono y'a suune kune kun yi geyiyo. ⁹ Nuŋ n'un riine

mattup gette kono ni dihe n'un ti'n naame wo n'a suuna ki koto onamo pay kun ollige maŋ. ¹⁰ A wede'ŋ kun i t'isiyo tambobino maŋ, nuŋ toŋ ni-t'ise tambobino kay. Aame nuŋ n'isiyo tambobino geŋ, n'isiyo a munda ede do'ŋ kollo, wo n'isiyo kono kune, wo a daana k'Almasi. ¹¹ Nuŋ n'ize inŋino kono Meeda siitandani ti-ki t'ooone urzi t'in gi di'n ceere ye, kono kine in ti suune raayikatú te.

Pool a geeger Tirowas

¹² Nuŋ n'a ingile ki geeger Tirowas kono n'a kizitey Rabila Majjaanawa k'Almasi, wo aame n'iiney maŋ n'a uwwe Galmeega y'o t'ihina urzi n'a kizite. ¹³ Wo de nuŋ ulbo o d'uude baadan kono leemado Tit ni ki y'uuney ye. Inŋino maŋ doŋ Tirowas ni'n illi, n'a ingile ki siido Maseduwan†.

Isa Almasi y'a jüre

¹⁴ In rooto koduwo a Raa, kono daayum y'in di'n t'ettiyo k'adda diine doŋ an engile duy, pay kaŋ soo in tamma Almasi yi jüre. Wo t'urzi kine Raa yi d'isiyo a ume tuuku toŋ Almasi duwo an di y' suuniyo, geŋ aakede egey doŋ eediyadan unŋe i-ti teepiyo a ume pay. ¹⁵ Derec, kine aakede egey doŋ eediyadan unŋe Almasi yi-d'eliyo a Raa, wo eediyo ere unŋe gette, i-ti teepiyo a tukki doŋ a urzi k'uttiyo wo a tukki doŋ i t'umbe urzi daggiya pay. ¹⁶ A doŋ soo eediyo gette tod'te eediyo ere k'unto, t'an d'an t'etta k'ume k'unto, a doŋ ongo eediyo gette tod'te eediyo ere ki lekkiyo, t'an d'an t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum. Inŋino wee wee a aane a t'ise naabo ere ette?

¹⁷ Kaye aakede doŋ ongo ge d'isiyo suuk t'ono Raa geŋŋo ye, kaye ay rootiyo ono doŋ derec ki Raa, t'adde soo wo a daanadi, kono ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi.

3

Doŋ naabo a urzi taasuwa ere aware

¹ Kaye batum ay di dehe ay t'imme tuddey, ay t'eese kaye ay jüre ko? Kunuŋ i dehu mattup ay un d'ette a kize kaye doŋ zina k'Isa, aa doŋ ongo ge d'isiyo ko? Kunuŋ ay ambe tunda maŋ, i dehu ay tonde mattup ti beygun ko? Aha, inŋino ye! ² Geŋ kune batum aakede mattupadey, raaniya a biza k'ulbey, duwo pay an ti suune wo an di gare. ³ Eyye, geŋ kereŋ kune aakede mattup ere Almasi batum yi riine y'ay d'ele beezey ay i di naabe. Mattup gette yon yi riine ti buuye ye, wo

* **2:3** 2.3 Pool yi rootiyo ti mattup ere ti doolo yi riine wo a digge, yi ki rootiyo ti mattup ere yi riine ki poone a doŋ Korent ye. Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 7.8. † **2:13** 2.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 20.1.

* **3:3** 3.3 A ume an riine «pakirtagi mongali» geŋ, kun wollo adda mattup ki Egzod 24.12. Wo a ume an riine «a biza k'ulbugun» geŋ, kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33 wo Ezekiel 11.19.

de yi riinje t'urzi k'Unde Raa zeere. Tode gette yi riinje ekki pakirtagi mongali ye, wo de yi ti riinje a biza k'ulbugun*.

⁴ Kaye ay rootiyo injino kono ay ziipe addey a Raa t'urzi k'Almasi. ⁵ Geŋ derec kaye ay suune, ti toogo k'aggadey ay ki t'iide ye k'isiyo naabo ette. Wo de naabo ette ay ti-t'isiyo ti toogo ere Raa y'ay eliyi. ⁶ Geŋ yode Raa y'ay di'n ize d'ŋon aane i t'ise naabo a urzi taasua ere aware, ti k'ettiyo t'urzi k'oogoro Muusa ere yi riinje gettiyo ye, wo de t'ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen. Derec, to oogoro ere yi riinje ti kaaga gette duwo t'an d'an t'etta k'ume k'unto, wo de Unde Kamilen t'in di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum.

⁷ To oogoro gette Muusa yi ti riinje ti kaaga ti aryagi raanija eego pakirtagi mongali†, wo aame y'ize injino geŋ duwo an di wulle toore ki gooliko Raa. Wo toore gooliko'n a-tuure ume k'eda Muusa, d'ŋon k'Izirayel an k'iine woliyo yerere adda k'edayi ye, kono i tooriyo baadan‡, kacinj yo toore geŋ ki peedo boolon. Aame oogoro ere t'an d'an t'ettiyo duwo k'ume k'unto gette, toore ki gooliko Raa t'an yi gize injino man, ⁸ geŋ ki kotto naabo k'Unde Kamilen meedikatu t'aasa a ceera sey. ⁹ Derec, naabo k'oogoro ere duwo booro ti di'n seedu gette tod'te meedikatu a jiire man, geŋ ki kotto naabo k'Unde Kamilen ere ti di'n isiyo duwo ki diine a daana Raa gette, tod'te meedikatu a jiire sey. ¹⁰ Injino a daana meedikatu ere a jiire ette, gooliko ere a tuure ti kaaga gette, tooratu a ɲokkida. ¹¹ Aame munda wede san yi-t'engila, goolikadi a jiire man, ki kotto munda wede a lekka ki daayum geŋ, goolikadi t'aasa meeda a ceera sey.

¹² Kaye ay zaapu elkisadey a suldi geŋno, injino ay rootiyo ono Raa kereŋ daa k'orgiso. ¹³ Kaye ay k'isiyo aa ki Muusa ye. Yoŋ ume k'edayi y'a-ti diibiyo buude, kono d'ŋon k'Izirayel an ki wolle ɲokkiso ki toore wede a ume k'edayi geŋno ye. ¹⁴ Wo de kane eedan ere soodo a elkiso a t'ippe, bini ankeŋno ton aame an gariya mattup ki taasua ere mazzini man, munda aa buude yi lekkiyo diibiyo a eedan ere soodo k'elkiso gette daa k'ambuzi. Yi t'isa umbo aame an likka kettiyo kan soo t'Almasi do. ¹⁵ Geŋ injino bini anki, daayum aame tuuku d'ŋon k'Izirayel an gariya mattup ki oogoro Muusa man, munda aa buude y'an di diibiyo a eedan ere soodo a elkiso. ¹⁶ Wo de aame wede yi ti kama ki tukki Galmeege doo min, buude'n yi-ti y'ambu kollo. ¹⁷ Kun ollo, Galmeege yoŋ Unde, wo a ume Unde Galmeege ede geŋ, duwo

eedan toore. ¹⁸ Kine d'ŋon pay ume k'edayin daa diibu ti buude geŋ, toore ki gooliko Galmeege yi-tooriyo a tuddeŋ, aakede adda kaynaanja. Injino man, Galmeege yoŋ Unde geŋ lekkiyadin yi-ti kama, in di deeyiso aa yode ti gooliko ere meeda i ceeriyo ki ceeriyo.

4

Doŋ zina k'Isa an dabirsa aa ki yode

¹ Kaye Raa y'ay d'ize adde koduwo naabo ette y'ay di t'ele a beezey, injino man kaye tuddey a ki rurriye ye. ² Suldi d'ŋon ki sukuyagi duwo an isiyo kan ombide geŋ, kaye adda ye. Kaye duwo ay ki'n ombo ti metinjo ye, wo ono Raa ay ki ti'n kama ti dergilagi ye. Wo de kaye batum ay rootiyo ono d'ŋon derec a daana Raa, injino d'ŋon pay elkisadan t'an di kize onamey derec. ³ Wo aame Rabila Majjaanawa ere ay kazita ette a d'ŋon ongo ti lekkiyo diibiyo man, geŋ ti lekkiyo diibiyo a kane d'ŋon i t'umbe urzi daggiya. ⁴ Kane an di tuuge zaapu k'addan a Isa, kono Meeda siitandani i dokkiyo duniya gette, t'an t'ippe a eedan ere soodo a elkiso te. Injino man toore wede ki Rabila Majjaanawa an ki y' woliyo ye, yode wede i-kaza gooliko k'Almasi, yoŋ min Raa koyok. ⁵ Ono d'ŋon ay kazita en, ay kazita a tukki kaye batum ye, wo de ay kazita a tukk'Isa Almasi yoŋ Galmeege, wo ki too man kaye batum ay rootiyo, kaye d'ŋon naabagun a urzi k'Isa me. ⁶ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «I iso toore a toore adda zimolo*.» Geŋ yode Raa geŋno batum y'a-tuure biza k'ulbey ti toorayi, y'ize injino kono yi dehu ay di wolle toore goolikadi i tooriyo a ume k'eda k'Almasi.

⁷ Wo de kaye d'ŋon i sarkiya laale ki Raa adda k'addey en, kaye aakede toolo lee toogadey umbo. Injino man in suune kereŋ toogo ere a jiire eego kino ette, ettiyo ti Raa, ti kaye ye. ⁸ Kaye t'ume tuuku ton ay d'ettiyo suldi d'ŋon ooŋe ay di'n neryiso, wo de an ay gi di'n ceeriyo ye, kaye ulbey ay d'oodiyo baadan, wo de eede y-i-k daggiya ye. ⁹ Duwo an ay di'n lommitte, wo de Raa y'ay ki'n ooliyo ye, kaye an di danyisa siido, wo de an ay ki ti'n towwo ye. ¹⁰ Kaye daayum ay d'owwiyo a tuddey unto t'ayni dooliyo aa ti duule Isa, injino man lekkiyo k'Isa ton duwo an aane an di wolle kereŋ adda tuddey me. ¹¹ Wo de daayum kaye d'ŋon i lekkiyo zeere en, duwo an dehu an ay ti'n t'ide kono ay daaniya Isa. Injino man lekkiyo k'Isa ton duwo an di wolle kereŋ adda tuddey ere k'unto

† 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 31.18 wo 34.27-28. ‡ 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.29.

* 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.2-3.

ette. ¹² Injino kaye daayum lekkiyadey aa a biza zire, wo tɪj genj kune kun d'ooniyo lekkiyo ere ki daayum.

¹³ An riɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuɲ n'ele addo a Raa, kono kamo n'a gizite onamí me†.» Kaye toɲ, urzi zaapu k'addey a Raa injino kay, genj ay zaapu addey a yode, kono kamo kaye ay di kazita onamí me. ¹⁴ Eyye, kaye ay suune Raa wede a bilde Galmeege Isa ti diine doɲ unto genj, y'ay ti'n balda kay aa y'a bilde Isa, wo kaye ti kune y'in di'n t'etta pay ki d'aanadí. ¹⁵ Suldi doɲ pay ay aaniya, ay d'ombiɲe genj, kono un di'n nooge. Injino maɲ beeko Raa t'aasa baadan a eggun, wo daayum kun d'aagila k'aagulu, kun di roota koduwo a Raa wo kun di y' t'imma pay kaɲ soo.

Lekkiyo a urzi zaapu k'adde a Isa

¹⁶ Kono kamo kaye tuddey a ki rurrige ye. Wo aame ise tuddey ette boolon ti boolon toogatú i d'angiya toɲ, adda k'addey onniyo ti onniyo Raa y'ay d'eliyo toogo. ¹⁷ Dabar ay onniyo ankeɲɲo ette, tod'te soodo wo ki peedo boolon, wo de t'in di'n isiyo kine doɲ a t'oono daryika ere meeda ki Galmeege wenda yi ki ti dooze ye, daryika gette tod' ti lekkiyo ki daayum wo ti jiiire dabaradey taɲ baadan. ¹⁸ Injino maɲ kaye ersadey ekki suldi doɲ ay'ni woliyo genj ye, wo de ersadey ekki suldi doɲ ay ki'n woliyo ye. Suldi doɲ ay'ni woliyo genj, kane an t'engila, wo de doɲ ay ki'n woliyo ye genj, kane an di lekka ki daayum.

5

¹ Derec, tuddiɲ in di lekkiyo a siido ette, tod'te aakede daabe saɲ onniyo soo a latta. Wo de kine in suune aame in t'inda maɲ, a kandaane Raa y'in t'eeley tudde ti doolo ere a lekkey ki daayum, tod'te i t'ikkima Raa, bey wedusu ye. ² Wo ankeɲ a siido ette kine in d'awilsa*, in di dehu t'addiɲ pay, Raa y'in t'osse tudde ere ti kandaane, t'ekki tudde ere a siido ettiyo, genj aakede wede y'a t'ossiyo kalle t'ekki bakadí. ³ Injino maɲ tuddiɲ Raa yi-ti t'ossey in ki lekkey bontiliɲ ye. ⁴ Ankeɲɲo kine in lekkiyo ti tuddiɲ ere aa daabe ette, in di d'awilsa aakede in sarkiya attidi baadan. Derec, kine in ki dehu in ki t'inda ye, wo de in di dehu in a-t'osse t'eego'ɲ tudde ere ti kandaane, genj injino tudde ere a lekka ki daayum t'a daggat tudde ere k'unto. ⁵ Genj yode Raa batum inni biire kono onniyo soo in di lekkey ti tuddiɲ ere a kandaane gette, injino y'in d'ele Unde

Kamileɲ adda k'addiɲ, gette barta ere ki poone ki suldi doɲ y'in boohiyo saɲ y'in t'ela.

⁶ Injino maɲ kine in di lekke daayum tuddiɲ i-ki rorrige ye, wo in di suune aame in lekkiyo ti tuddiɲ ettiyo baa genj, kine dokki t'ume lekkiyadiɲ ti Galmeege me. ⁷ Derec, in sooru t'urzi zaapu k'adde a Isa, in ki sooru t'urzi munda wede in woliyo t'edayiɲ ye. ⁸ Eyye, kine in di lekke daayum tuddiɲ i-ki rorrige ye, wo munda wede in di dehe a ceere, tuddiɲ ette in di t'ooli in t'ette in di lekkey a sirpa Galmeege. ⁹ Injino ise in lekkiyo ti tuddiɲ ettiyo, ise in ti t'inda toɲ maɲ, in dehe a jiiire munda wede Galmeege ulbi i-d'ise unje. ¹⁰ Derec, i dehu kine pay in t'etta k'ume booro k'Almasi, y'a dekkey booro eediɲ. Injino maɲ wede tuuku toɲ y'a t'ooney munda wede Raa yi-t'eley a naabadi ere y'ize a lekkiyadi a duniya, ise ki beehiyo ise k'ulsuko toɲ maɲ†.

In ti kami in t'okkiyo ti Raa

¹¹ Kaye ay suune Galmeege yi dekke booro eediɲ, injino maɲ ay d'orgiso a yode. Genj kono kamo ay d'isiyo t'urzi tuuku toɲ duwo an di suune adda k'addaɲ onamey derec. Raa toɲ y'ayni suune kereɲ, wo n'elkiyo kune toɲ, adda k'addugun kun ayini suune kereɲ. ¹² Ay ki dehu ay ki kize tuddey sey ye a daana kune me, wo de ay dehu ay un di kize urzi wede ulbugun aase unje ti kaye. Injino maɲ kun d'aana kun an di-kima ono ki doɲ i rootiyo k'ulsuko a tukki kaye. Kane genj an koliyo tuddaɲ a suldi doɲ an woliyo t'edayan, a suldi doɲ adda k'adde ye. ¹³ Doɲ ongo an'de, eedey i digge. Wo eedey i digge ki kotto maɲ, genj a Raa, wo de kaye mentikagi maɲ, genj a kune. ¹⁴ Kaye naabo ere ay isiyo ette ayini dokkiyo geyyiso ere k'Almasi, kono ay suune adda k'addey wede soo y'a inda kono duwo pay, genj injino aakede duwo pay an t'inda ti yode a daana Raa me. ¹⁵ Yoɲ y'inda ki duwo pay, kono doɲ i lekkiyo zeere genj, an ki lekke lekkiyo ere k'aggadan ye, wo de an di lekke lekkiyo ere ki yode Almasi, y'a inda wo y'a bilde kono kane.

¹⁶ Genj injino ti anki, kaye wenda soo toɲ umbo ay di y' wolle a urzi tudde me. Derec aame ti kaaga Almasi ay yi wulle aa wede tudde toɲ maɲ, ankeɲɲo yoɲ ay ki y' woliyo injino ye baa. ¹⁷ Aame wede yi lekkiyo kettiyo kaɲ soo t'Almasi maɲ, yode batum yi t'ize wede aware. Lekkiyadi ere mazzini ti t'ingile, wo ankeɲɲo y'a lekke lekkiyo ere aware baa. ¹⁸ Suldi pay genj

† 4:13 4.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 116.10.

5.10 Kun wollo adda mattup ki Romeɲ 14.10.

* 5:2 5.2 Kun wollo adda mattup ki Romeɲ 8.23. † 5:10

isiyo Raa, yoŋ y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'Almasi, wo y'ay d'ele attidi ki naabo kazita a d'uwu an di-kimo an di t'okkiye ti yode. ¹⁹ Geŋ d'erec, Raa t'urzi k'Almasi d'uwu y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Wo yoŋ a doopidadaŋ ere an a ti diipida a urzizi gette yi ki ti kaza ye baa, wo a kaye y'ay d'ele naabo kazita a d'uwu an di-kimo an di t'okkiye ti yode.

²⁰ Injino maŋ kaye aakede bize k'Almasi y'ayn'igibo, geŋ aakede yode Raa batum y'unni waaku t'urzi kaye. Injino kun ollo, ti suma k'Almasi ay un oŋe bey, kun oyyo kun ti kami kun t'okkiye ti Raa! ²¹ Almasi geŋ yoŋ oldfiko yi k'ize ye, wo de Raa y'a y'ize y'a t'umbe oldfiko kine, kono t'urzi yode kine in t'ise d'oj ki diine a daana Raa.

6

¹ Kaye ay naabiya ti Raa kaŋ soo, injino ay un t'eele kooke'ŋ: beeko ere kun uune ti Raa gette, kun ti t'ise ki bita ye. ² Derec, ono eŋ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«A onniyo ere n'a gize beekadó, nuŋ móloladá n'a illiga, wo a onniyo k'uttiyo, nuŋ n'a gi di nu-uge*.»

Zemba ki nuŋ kun ollo, onniyo ere k'uttiyo Raa yi ti ruute gette, aŋki t'iina baa. Tode gettiŋ onniyo ere ki beeko Raa.

³ Kaye a wenda soo toŋ ay ki dehu ye, ay yi-di t'ise morkkolo morkkiye a urzi Raa me, kono t'urzi tuuku toŋ d'uwu an ki t'oone munda k'ulsuko adda naabadey ye. ⁴ Wo de ay di dehu aame i isiyo munda toŋ ay kaza tuddey a d'uwu kaye d'oj naabo Raa ki kotto, ay d'ombiŋe baadaŋ a suldi d'oj aakede: Dabar, eedeŋ ay ki t'ooniyo ye, wo ulbe k'oodiyo baadaŋ geŋ me. ⁵ Duwo an ay di'n gussite, an ay di'n ibi adda danjgay, an d'oozige kulkuwo ki tuddey, ay d'ombiŋe a ormiyo naabo, wo onniyo muno moone umbo, addey guguba. ⁶ Ay kaza tuddey kaye d'oj naabo Raa t'urzi lekkiyadey ere kamileŋ, t'urzi suuniyadey, t'urzi k'ombiŋadey, t'urzi beehiykadey, t'urzi naabo k'Unde Kamileŋ, t'urzi geyyisadey ere t'adde soo, ⁷ t'urzi kazita k'ono d'oj d'erec wo t'urzi toogo Raa. Kaye suldi k'arkadey, lekkiyo ere ki diine a daana Raa, tode gette aakede arku a bey k'ammade ki sakka wo dargine a bey geelo ki naakiwsa. ⁸ D'oj oŋgoŋ an ay d'eliyo suma, d'oj soŋ an ay di'n koogire. D'oj oŋgoŋ an rootiyo sundey k'ulsuko, d'oj soŋ ki beehiyko. Duwo an ay di'n wolliyu kaye aa d'oj lohito k'ono, kaciŋ ay rootiyo ono d'oj d'erec. ⁹ An d'isiyo aa an ay ki'n

suune ye, kaciŋ an ayni suune beehiye. An ay di'n wolliyu kaye aa d'oj unto, kaciŋ ay lekkiyo zeere. Duwo an ay di'n dabirsa, wo de an ay ki ti'n t'owwo ye. ¹⁰ An d'isiyo ay t'ise sommagi dondon, wo de kaye daayum ulbey unse. Duwo an ay di'n wolliyu aa ay k'ede munda ye, kaciŋ† d'oj baadaŋ ay an di'n isiyo ki laale. An elkiyo munda ay k'ede ye, kaciŋ suldi pay ay d'ede.

¹¹ A kune zembaŋ d'oj a Korent, kaye addey ay un ti'n iidiŋa kereŋ, ay unni geyyiso baadaŋ. ¹² Kaye ay unni giyye baadaŋ, wo de kune ay ki'n giyye ye me. ¹³ Injino maŋ ono d'oj n'un orbe eŋ aa meege y'an orbe a inŋizi, kune toŋ kun ayni geyyo aakede kaye ay unni geyyiso.

Kine boy wede ki Raa zeere

¹⁴ Kune ti d'oj i ki ziipe addaŋ a Isa ye geŋ, kun ti dodde talgagun soo ye. Munda ede koo a-kette kaŋ soo munda wede ki diine aa Raa yi dehu ti munda wede ulsu me? Aha, munda umbo! Munda ede koo a-kette kaŋ soo aŋ toore ti zimolo me? Aha, munda umbo! ¹⁵ Almasi ti Meeda siitandani, onamaŋ ette kaŋ soo ko? Aha, i k'ette ye! Munda ede ko a t'okkiye wede i ziipe addi a Isa ti wede i ki ziipe addi a Isa ye me? Aha, munda umbo! ¹⁶ Munda ede ko a t'okkiye Boy Raa ti lonjgayi me? Aha, munda umbo! Derec kine eŋ, kine boy wede ki Raa zeere, geŋ aa ono d'oj Raa y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Nuŋ n'a lekka adda diinayaŋ wo n'a ozira ti kane,

nuŋ n'a t'isa Raazaŋ wo kane an t'isa d'ojzó?»

¹⁷ Kono kamo Galmeega Raa y'a ruute, y'ede:

«Kune ti diinayaŋ kun t'adfo kun t'argu siggun!

Munda wede un di'n isa ganigi a daana nuŋ Raa, kun botta ye,

wo nuŋ n'un di'n seeda bey sireŋ.»

¹⁸ Galmeega Raa toogo i jiiire pay y'a ruute sey, y'ede:

«Nuŋ n'a t'isa Meegugun,

wo kune, kun t'isa inŋizó kuuli wo erayi*.»

7

¹ Zemba ki nuŋ kune d'oj ki geyyiso, suldi d'oj Raa yi ruute y'aasa geŋ, d'erec kane an lekkiyo a kine. Kono kamo kine batum addin in ti'n iso kamileŋ ti suldi d'oj i-ti'n isiyo tudde ti biza k'ulbe ganigi geŋ me, wo in soodo zakidi in t'iso d'oj ooyiso kese a Raa wo t'orgiso a yode.

* 6:2 6.2 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.8. † 6:10 6.10 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 8.9. ‡ 6:16

6.16 Kun wollo adda mattup ki Lebik 26.12 wo Ezekiyel 37.27. § 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.11

wo Ezekiyel 20.34. * 6:18 6.18 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1 wo Ezayi 43.6.

Uŋsuwo ki Pool a tukki dɔŋ Korent

² Kun ayni geyyo, kono kaye a wenda soo toŋ ulsu ay i-k'ize ye, wenda soo toŋ ay ki digge ye, wo wenda soo toŋ ay ki mibilde ye kono ay t'ambe mundazi me. ³ Ni rootiyo inŋkino kono booro t'un gi d'n seeda ye. Geŋ aa n'a ruute ti poone: kune ay un elkiyo daayum adda k'addey, kine kettiyo kaŋ soo ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda toŋ maŋ. ⁴ Nuŋ ni zaape addo pay a kune, ulbó o-t'ize unŋse baadan ti kune me, nuŋ a ti n' zille, wo ulbó a ūune t'unŋsuwo adda dabaradey ere pay gettiyo toŋ maŋ.

⁵ Inŋkino maŋ aame ay iina a siido Maseduwan toŋ, kaye ay ki ti buuke ye, wo de ita dabar ere tuuku toŋ ay di-t'uune: t'enj duwo an ay di'n t'iiziga, wo adda k'addey ay d'ede ulbe k'oodiyo. ⁶ Wo de Raa, yoŋ yi selliyo dɔŋ tuddaŋ i ti rorriso geŋ, y'ay ti'n zille ti aaniya Tit. ⁷ Wo ay uune selliyo ti aaniyadi danŋal ye, wo de t'urzi kooke wede kun i elo pây. Wo soŋ y'ay t'iide taaya y'ede, kune mosogo nuŋ Pool kun dehu kun ti n' wolle, a moolagun ere kun ūile, a urzi wede kune wehini ki naakiwsadó me, geŋ kono k'inŋkino ulbó o-t'ize unŋse baadan sey.

⁸ Aame a mattup ere n'un riinje gette kun t'ize sommagi dondon maŋ, nuŋ toŋ o t'ize attidi. Wo ankeŋno nuŋ o ki t'ize attidi ye, kono sommaguŋ a mattup gette ki peedo boolon. ⁹ Wo ankeŋno nuŋ ulbó o isiyo unŋse a sommagi dondon ki kune geŋno ye, wo de o isiyo unŋse kono sommaguŋ geŋ un di'n ize kun di gime lekkiyagun. Kane sommagi geŋ iido ti Raa, inŋkino kaye munda k'ulsuko soo toŋ ay un k'ize ye. ¹⁰ Ki kotto sommagi dondon dɔŋ ettiyo t'urzi Raa geŋ, i d'eliyo urzi kama lekkiyo, t'urzi geŋ kine in d'ooniyo uttiyo, geŋ in ki t'ise attidi ye. Wo de sommagi dondon dɔŋ ettiyo t'urzi duniya ette, a-d'ette unto. ¹¹ Ankeŋ kun ki wollo do, suldi dɔŋ kun uune aame danŋu t'urzi sommagi dondon dɔŋ ettiyo t'urzi Raa geŋ me. Eyye, kane geŋ an un di'n ize dɔŋ addaŋ soo k'isiyo munda wede Raa yi dehu, soŋ kun t'ize dɔŋ seegun ye ti wede isiyo oldiko me, soŋ kun di kulkiso a munda wede ulsu, soŋ un t'eliyo orgiso a munda ulsu kun d'ise me, soŋ un t'eliyo mosogo ki wollisadó, soŋ k'un t'ize dɔŋ wehini a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo soŋ k'un d'uune urzi wede wedusu yi t'isiyo oldiko maŋ kun di y'eliyo dangay. Geŋ t'urzi tuuku toŋ kune batum kun gize ti suldi ulpi geŋ kune adda ye.

¹² Inŋkino maŋ, n'un riinje mattup gette kono ni dihe n'un di kize a daana Raa,

kune dɔŋ wehini a urzi geyyisadey me. Wo de ni ki riinje kono yo wede ize ulsu* ye wo kono wede an i ize ulsu ye. ¹³ Kono kamo ti naabagun gette kaye ay d'uune toogo baadan.

Wo ay uune toogo ti naabagun danŋal ye, ulbey ay d'ize unŋse a jiire kono ay wulle Tit batum ulbí unŋse baadan ti kune me. Ankeŋ addi i t'udige baa kono kune pay geŋ me. ¹⁴ Derec, a daana Tit geŋ nuŋ ulbó oo d'ize unŋse kono kune geŋ me, wo de geŋ nuŋ oo k'ede sukuyagi ye baa. Kaye daayum derec ay un ti ruute, wo ankeŋ munda wede a yi ruute Tit a tukki kune geŋ, yoŋ ki kotto derec. ¹⁵ Tit geŋ y'un elkiyo adda k'addi kono kune pay onami kun'n illiga, wo kun di y' ziida bey sire ti ottilso wo ti orgiso a Raa. Kono kamo y'un di'n geyyiso baadan a jiire ere ti poone. ¹⁶ Nuŋ ulbó unŋse kono a suldi pay, n'aane n'a zaape addo a kune.

8

Eliyo kooke a urzi tussiyoo

¹ Zemba ki nuŋ, kaye ay dehu kun di suune beeko ere Raa y'an ele a kane dɔŋ ogiysito ti suma k'Isa a siido Maseduwan. ² Kane geŋ an d'uune naamiya t'urzi dabar ere baadan, wo de toŋ an di lekkiyo daayum ulban unŋse. Wo kane munda an k'ede ye an daayisa baadan toŋ, kane wasigale an d'ele suldi baadan a urzi naabo Raa me. ³ A urzi tussiyoo geŋ, wede tuuku toŋ y'ele munda a toogadi toogadi, wo dɔŋ ongo an ele a jiire toogadan sey, nuŋ Pool enj ersadó ti wulle, geŋ wenda soo toŋ an ki y'ize ye ki toogo me. ⁴ Kane an digiddima baadan ti obe bey, ay d'ise beeko maŋ an di nooge a naabo tussiyoo a dɔŋ ki Raa a siido Ziide*. ⁵ Inŋkino maŋ a naabo gette ki poone an d'ele tuddaŋ batum a Galmeega, saŋ a daana kaye aa Raa yi dehu. Geŋ a jiire munda wede ay elkiyo an aane an d'ise. ⁶ Kono k'inŋkino Tit geŋ kaye ay di gididdima kono naabo tussiyoo ere y'iiso di kune dɔŋ Korent gette, y'a kime y'a-ti danŋo ti beehiyko. ⁷ Kune ki laale a suldi pay, aakede: Urzi zaapu k'adde a Isa, urzi rootiyo k'ono, urzi suuniyo suldi pay dɔŋ ki Raa, urzi k'isiyo naabo Raa t'adde soo, wo urzi geyyiso ere kun uune ti kaye. Inŋkino maŋ a urzi tussiyoo toŋ, kun kaza kune ki laale wo ay dehu kun t'ise dɔŋ wasigale.

⁸ Onamó ni rootiyo enj, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un tówwo taaya ki zemba dɔŋ a Maseduwan an ize naabo Raa t'adde soo, geŋ kune toŋ kun di kize

* 7:12 7.12 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 2.5-8.

kun wollo adda mattup ki Romenj 15.26 wo Galat 2.10.

* 8:4 8.4 A urzi tussiyoo ere a zemba dɔŋ a siido Ziide gette,

geyyisagun ekki d'wo t'adde soo. ⁹ Kune kun ti suune beeko ere Galmeejin Isa Almasi y'eliyo ti mozuwo te. Yonj ki laale, wo d'e kono kune y'a iyee y'a-t'ize tuddi wede i-k'ede munda ye, injkino t'urzi genj y'un di'n ize kune ki laale.

¹⁰ Kun ollo, n'un d'elo elkiyad'o a urzi tussiyoo gette: beehiye a kune kun di seed'a zakid'i bini d'angu, kono t'obononj naabo gette i t'ilke wo iise ki poone tonj kune.

¹¹ Ankenj naabo gette kun a ti d'ango. Wo kun ti d'ango t'adde soo, wede sonj a toogadi toogadi, aakede kun ilke t'ume k'eesiyo. ¹² Aame in eliyoo munda t'adde soo manj, Raa tonj ulbi unse a munda wede in eliyoo me, wo mundazinj umbo manj Raa tonj yi ki tondiyo ye.

¹³ Kaye ay ki dehu ye d'onj ongo an t'oone eedanj, wo kune kun t'ette adda dabar me. Wo d'e ay dehu kun t'ise pay minj kanj soo wede tuuku tonj i ki baate ye. ¹⁴ Ankenno kune adda darna genj, kun d'ette noogiyoo kane d'onj an biite. Sanj aame onniyo soo kune un biita wo kane adda darna manj, an d'etta noogiyagunj kay. Injkino manj kun di lekka pay minj kanj soo wede tuuku tonj i ki baate ye. ¹⁵ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi ziki baadanj tonj, i k'oope ye, wo wede yi ziki baata tonj, i ki beete ye†.»

Tit ti d'onj an naabiya kanj soo

¹⁶ Kaye ay di roote koduwo a Raa, yid'ize adda k'adde Tit yi dehu t'adde soo y'un di'n noogey aa ki kaye. ¹⁷ Tit genj kaye ay yi tunde manj, y'a iyee y'a t'ette di kune me, wo yonj minj y'ele tuddi ki poone too, wenda yi ki y'ize ki toogo ye, y'a t'iziga y'a engile di kune. ¹⁸ Kaye ay a-t'igibe ti yode leema wede d'onj pay ogiyso ti suma k'Isa an yi tamma a urzi naabadi ere ki kazita Rabila Majjaanawa. ¹⁹ Wo k'injkino danjal ye, d'onj pay ogiyisito ti suma k'Isa an yi biire ay torguwe kanj soo, kono ay a-ti d'angey naabo ere ki tussiyoo. Naabo gette kaye ay isiyoo kono a t'ele tamma a yode Galmeegea batum. Injkino manj d'wo pay an di suune kaye ay naabiya t'adde soo.

²⁰ Kay ay d'ede attidi a urzi yeeriyo sonko ere baadanj d'wo an tusse ette, injkino ay konso jep, kono d'wo an ki roota munda k'ulsuko a tukki kaye ye. ²¹ Kaye ay dehu ay ki d'ise beehiye a daana Raa danjal ye, wo d'e a daana d'wo pay.

²² Ti kane zemba sire genj, ay a-t'igibe leemadey soo injkino, wede tanj baadanj a naabo tuuku tonj ay ti y' wulle yonj yi dehu t'adde soo y'a nooge d'onj ongo. Wo ankenno tonj yi dehu y'aase injkino sey a ceere kono yi ziipe addi pay a kune. ²³ Tit

genj, yonj wede ay sooru soo wo ay naabiya tonj kanj soo ki noogiyagunj. Wo ki zemba d'onj ti yode genj, i'n igibe zemba d'onj pay ogiyisito ti suma k'Isa, wo naabadanj ere an isiyoo gette, i d'eliyo tamma a Almasi. ²⁴ Kane genj kun'ni soodoo bey sire, kono a kize ki kotto kun'ni giyye. Injkino manj d'onj pay ogiyisito ti suma k'Isa genj, an di suuna adda k'addanj munda wede ay ruute a tukki kune genj d'erec.

9

Raa yi giyye wede eliyoo t'ulbe unse

¹ A urzi tussiyoo ki noogiyoo d'onj ki Raa a siidoo Ziide genj, ki too manj n'un ki raanje ye baa, ² kono ni suune kun dehu kun nooge t'adde soo me. Injkino kune n'un di'n imme a daana zemba d'onj a siidoo Maseduwan, wo n'an di ruute, n'ede: «A urzi tussiyoo genj, zemba d'onj a siidoo k'Akayi tonj an t'ikkima tuddanj t'obononj too.» Aame d'onj Maseduwan an illiga kun iiziga wehini a urzi tussiyoo manj, d'onj baadanj ogiyisito ti suma k'Isa an d'eele toogo. ³ Wo ankenj zemba adoo enj n'anni t'igibe k'ime kune kono a urzi tussiyoo kun t'okkimey tuddugunj beehiye, aa n'a ruute a d'onj ongonj. Wo genj nunj n'un di'n imme, ni ki dehu n'a ki t'ise wede lohito k'ono ye. ⁴ Wo nunj orgisad'o, aame d'onj miibi ti siidoo Maseduwan etta di kune ti nuuno genj ay un ki'n uuney tuddugunj okkime ye manj, kaye ay seedey sukuyagi kono ay ziipe addey a kune, wo kune tonj kun seedey sukuyagi kay. ⁵ Injkino manj n'a t'ilke n'a tunde zemba adoo enno an ay d'oogume di kune, an a-ti d'angey tussiyoo ere kun ruute kun t'ela ti mozuwo. Genj aame n'iiney manj, tussiyoo ett'u t'ide, wo a kizey kun ele t'adde soo, t'adde sire ye.

⁶ Kune ono enj kun'ni suuno koduwo, wede yi giira baata manj, y'a t'ayda tonj baata kay, wo wede yi giira baadanj manj, y'a t'ayda tonj baadanj kay. ⁷ Genj wede tuuku tonj y'elo aa y'ilke adda k'addi, t'adde sire ye, wo aa an ki y'ize ki toogo ye, kono Raa yi geeyiso wede y'eliyo ti ulbe unse. ⁸ Raa genj yonj i-d'ede toogo y'un di'n oone t'ita beeko ere tuuku tonj manj, kono suldi d'onj pay daayum kun dehu ki lekkiyagunj genj, kun di'n t'oona baadanj sey a oopita, injkino kun t'ela k'isiyo naabo ere pay beehiye. ⁹ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Yonj suldi y'a-dikkida, y'an d'ele ti mozuwo a d'onj an k'ede munda ye, Munda wede y'isiyo ki diine a d'wo genj, yonj i lekkiyo ki daayum*.»

† 8:15 8.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.18.

* 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 112.9.

¹⁰ Eliyo buzu korso ti omba a wedusu Raa, geŋ y'un t'ela kay buzu korso me, y'un di y'aagila wo munda wede kun isiyo ki diine a d'uwu geŋ y'un di y'aagila k'aagulu. ¹¹ Kune Raa y'un di'n isa ki laale a suldi d'oj pay beehiye, wo kun di koonaa daayum wasigale. Injino maŋ d'oj baadaŋ an di roota koduwo a Raa a munda wede ay an d'etta geŋ me. ¹² Derec, naabo tusiyo ere kun isiyo gette a ki t'ida mosogo d'oj ki Raa a siido Ziide danjal ye, wo soŋ d'oj baadaŋ an di roota koduwo a Raa. ¹³ Duwo an wulla'ŋ naabo gette beehiye, injino maŋ d'oj baadaŋ an t'inna Raa a ollige k'ono ere un d'ede kono kun seedu zakidi a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi. Wo an t'inna Raa sey kono kune wasigale, aggaŋun kun d'ele a zemba d'oj a siido Ziide wo ti d'oj pay. ¹⁴ Kane zemba geŋ an tonda Raa kono kune, wo t'urzi geŋ a kiza an unni giyye baadaŋ, kono a beeko ere baadaŋ a jire Raa y'un ele gettiyo. ¹⁵ Geŋ in rooto koduwo a Raa a suldi d'oj y'in eliyo in k'elkiyo eego ye geŋ me.

10

Pool yi naakiwsa naabadi

¹ Ki nuŋ Pool eŋ, n'un di'n tondo ti tassuwa wo ti beehiyo ere ettiyo t'urzi k'Almasi. D'oj ongo an di rootiyo an'de, aame nuŋ a diinaguŋ maŋ nuŋ tasse, wo d'e dokki ti kune maŋ wehini. ² Geŋ nuŋ n'un di'n tondo ti oŋe bey: Kun ti kama lekkiyaguŋ, para maŋ aame n'iida di kune sey maŋ, n'a kooney wehini a umayó. Wo d'e d'oj ongo an elkiyo kaye ay sooru a urzi tudde. Injino maŋ a kane d'oj geŋ, nuŋ wehinkadó n'an ti-kizey. ³ Derec kaye d'oj tudde, wo d'e ay ki d'eyiyo aa ki d'oj tudde ye. ⁴ Adda d'eyiysadey gette aryagi d'oj ay di d'eyiyo, itadaŋ a urzi tudde ye. Wo d'e kane ita toogadaŋ t'ettiyo ti Raa kono i-ti dambu suldi d'oj pay i ti-toogiyo a Raa. Kaye ay di lattiya elkiyo ere oldo, ⁵ wo toogo ere pay ki d'oj i koliyo tuddaŋ an an t'eeŋirso a d'uwu an di suune Raa. Kaye ay an kazita a d'uwu kono an di-kime elkisadaŋ ere oldo gettiyo wo an d'olliga ono d'oj k'Almasi wo an d'ozire eego. ⁶ Aame kun t'iza d'oj ollige ono wo kun a ti sooru eego aa Raa yi dehu maŋ, kaye tuddey okkime wede tuuku y'a ti doopide onamey geŋ, ay ti'n t'ela dangay.

⁷ Kune'ŋ suldi kun'ni woliyo a edaguŋ danjal. Aame wede yi zuune adda k'addi yon k'Almasi maŋ, geŋ yi suuno kaye ton k'Almasi aa yode. ⁸ Kaye Galmeega y'ay ele urzi ki noogiyaguŋ kun di t'ihira a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa, ki daggiyaguŋ ye. Geŋ koo kun elkiyo ni tamma tuddó

baadaŋ ton, wo d'e a nuŋ o k'isa sukuyagi ye. ⁹ Geŋ ni ki dehu n'un gi di t'ele orgiso ye, t'urzi mattupiyagó d'oj n'un raaniya eŋ me, ¹⁰ kono d'oj ongo an rootiyo, an'de: «Mattupiyagi yi raaniya geŋ onaman zakidi wo wehini, wo d'e aame yon a diinayey maŋ, toogadi baata wo onami ton ki bita.» ¹¹ Wede yi rootiyo injino geŋ, yi suuno munda soo adda k'addi: Aame kaye dokki ti kune maŋ, mattupiyagey ay un raaniya geŋ onaman wehini, wo aame kaye a diinaguŋ ton naabadey wehini injino.

¹² D'oj ongo an tamma tuddaŋ ti siidaŋ, wo kaye ay ki dehu ay ki'n dooze ye, wo ay ki'n deeye ye. Kane geŋ an tamma tuddaŋ ti siidaŋ, wo geŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa munda doozio wo ki deeyiso ti d'oj ongo. An isiyo injino geŋ, kane aa d'oj elkisadaŋ umbo. ¹³ Wo ki kaye ay ki t'imme tuddey ay gi di-doopida ti yirwe wede Raa y'ay riike geŋno ye. Aame Raa y'ay di'n t'iide di kune geŋ, y'ay di riike yirwe a ume wede ki naabadey, wo ay di naabiya adda. ¹⁴ Wo a ume geŋ, kaye ti yirwayey ay gi di diipida ye. Iney ki poone di kune kaye, ay un di gizite Rabila Majjaanawa k'Almasi me. ¹⁵ Kaye ay ki t'imme tuddey ye ekki naabo ki d'oj doolo g'ize te. Wo d'e ay zaape elkisadey a kune kun di t'ihira a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa, injino naabadey ere a diinaguŋ gette t'a aagila k'aagulu adda k'ume wede Raa y'ay riike me. ¹⁶ Geŋ injino saŋ ay di doopida ki siididaŋ d'oj dokki ti di kune, ay an di kizitey Rabila Majjaanawa. Kaye ay ki dehu ay ki naabe adda k'ume wede d'oj doolo gi niibe ye, wo ay ki dehu ay ki t'imme tuddey a naabadaŋ ye.

¹⁷ Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddi maŋ, y'amma tuddi a munda wede Galmeega Raa y'ize*.» ¹⁸ Wee wee, wede naabo beehiye me? Wede naabo beehiye'ŋ yon wede Galmeega batun yi yi tamma, yode wede yi tamma tuddi ti siidi ye.

11

Pool ti d'oj k'olmidayi

¹ Nuŋ ni dehu kun aa d'ombiŋa, kono ankeŋno n'orbe aakede nuŋ ki maade. Eyye, kun ambo ombiŋe ti nuŋ me. ² Derec, nuŋ n'okkiso a kune me, wo okkisadó t'ettiyo ti Raa, kono kune egguŋ seedu, ni dehu kun di lekke kamilen, injino n'un di'n t'etta k'ume yode soo danjal Almasi, aakede uto koŋso an i-d'ette a kulatú. ³ Wo d'e kun elko a taaya ki meediŋ Awa tod'te miipo t'a ti

* 10:17 10:17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9:23 wo 1 Korent 1:31.

mibildfe t'urzi metinjkatú. Injkinu man nuñ n'orgiso kono elkisagun t'a t'isa oldo, t'un ti'n lecdá dokki ti lekkiyo ere t'adde soo a urzi k'Almasi te*. ⁴ Ni rootiyo injkinu kono aame wede tuuku y'ettiyo y'un kazita urzi k'Isa ti doolo, ti wede kaye ay un ki gizite ye, ise kun ooniyo unde ti doolo ti ere kun uune ti poone gettiyo ye, ise an un kazita rabila ti doolo ti Rabila Majjaanawa ere kun uune ti poone gettiyo ye tonj man, kun d'ombiñe baadanj ti kane me.

⁵ Kane donj kun rootiyo kun'de, kane donj zina k'Isa i jiiere geñ, nuñ n'elkiyo kane geñ an ki n' ceere ti munda ye. ⁶ Derec, a rootiyo k'ono suuniyadó t'ise baata tonj, wo de a urzi suuniyo Raa geñ a ki'n baate ye. Kaye suuniyadey t'urzi tuuku tonj, daayum ay un ti gizite kereñ.

⁷ Aame n'un gizite urzi Rabila Majjaanawa ki Raa geñ, n'un gizite ki waawiye, n'a-t'ize tuddó ñenju kono kune sundugun t'a óole. Geñ n'ize injkinu oldíko ko? ⁸ Nuñ n'a iyye donj ogivisito ti suma k'Isa a ume doolo an di n' nuugo ti sonko, geñ aakede ni ziko maaladanj kono ki noogiyagun. ⁹ Aame nuñ di kune geñ, munda tuuku tonj ni dihe a urzi lekkiyadó, a wenda soo tonj ni ki guune attidí ye, kono zemba donj iido ti siido Maseduwan geñ, munda wede oo biite an o ele pây†. Wo a suldí pay tuddó n'a ti ziida n'un k'ele attidí ye, wo daayum tuddó ni ti seeda injkinu. ¹⁰ Geñ injkinu nuñ ulbó unse. Ni rootiyo ti derec ere k'Almasi oo d'ede: Adda siido k'Akayi, n'aasa t'urzi tuuku tonj, wenda soo tonj uuna a aana oo di latta unsuwo ere oo d'ede te. ¹¹ Ki moo me ni rootiyo injkinu me? Kun elkiyo n'un ki'n giyye ye ko? Aha, Raa yi suune n'unni giyye me!

¹² Munda wede n'isiyo ankenño en, ki daana tonj n'isa injkinu kono n'an di t'ippa a bize ki donj i kolioy tuddan an'de, kane ti kaye naabadey kanj soo geñ me. ¹³ Kane geñ an ti-t'isiyo tuddan aa donj zina k'Almasi, donj daggiya dúwo, tuddan an ti-t'ombide an t'isiyo aa donj zina k'Almasi‡. ¹⁴ Geñ munda ki seedu giggire umbo, kono tode Meeda siitandani batum tonj tuddutú ti-ti t'ombide ti-t'isiyo aa maaleeka wede ki toore. ¹⁵ Geñ i k'oonje ye, kane donj naabatú tonj tuddan an ti-t'ombide an t'isiyo aa kane donj naabo Raa ki diine. Wo de kane geñ a onniyo dangun an t'ooney munda wede a naabadan.

Ombiñe Pool a dabar

¹⁶ Kun ollo, n'un di-doolo sey, wenda soo tonj ti diinagun y'elke ye nuñ ki maade me. Wo de aame kun elkiyo nuñ ki maade man, geñ kun d'oyyo n'a orba aa ki maade, kono nuñ tonj ni-t'imme tuddó boolon. ¹⁷ Ono donj ni rootita enj, ni rootita aa Galmeega yi dehu ye, wo de ni rootita aa nuñ ki maade kono ni suune adda k'addó, o d'ede urzi n'a t'imme tuddó. ¹⁸ Donj baadan an tamma tuddan a suldí donj a urzi tudde, injkinu man nuñ tonj n'a t'imme tuddó kay. ¹⁹ Kune donj kun'de an d'ede elkiyo baadan geñ, kun d'oyyiso t'addugun pay kun d'ombiñe a kane donj elkiyadanj umbo. ²⁰ Kune kun d'oyyiso a donj zina i jiiere geñ an un di'n isiyo aa bulagi, an un di'n oobiyo ti metinjko, suldugun an t'oogire pay, an di kolioy t'eggun, an un di'n danyisa a tobbiñagun, wo a suldí pay geñno tonj kun d'ombiñe. ²¹ Geñ munda wede kane an un ize man, kaye toogadey baata injkinu ay un k'ize ye. Wo geñ tambobino, sukuyagi a kaye! Kun ollo, ankenño n'a orba aa nuñ ki maade, wo wede yi tamma tuddó a munda tuuku man, nuñ tonj n'aane n'a t'imme tuddó ego kay. ²² An rootiyo kane donj k'Eber man, nuñ tonj Eber! An rootiyo kane Izirayel man, nuñ tonj Izirayel! An rootiyo kane ti biza bumbi k'Ibirayim man, nuñ tonj ti biza bumbi k'Ibirayim§. ²³ An rootiyo kane donj naabo k'Almasi man, nuñ miñ wede naabo k'Almasi i jiiere kane, injkinu n'a orba aa eedó i-dikke baa. A naabo gette n'iidi yeebadó i jiiere kane, an ni zidde dangay tanj baadan i jiiere kane, an ni gussite tanj baadan i jiiere kane, wo ni likke aa a biza zire k'unto tanj baadan i jiiere kane. ²⁴ Yawudiyagi an di n' gussite tanj paat, kossiyo soo marpa ada g'ado makumu gessat*, gessat. ²⁵ Donj Romenj an di n' gusse ti dalka tanj ado, wo dúwo an di n' gikkite ti mongali ki tówwadó kanj soo. A torguwadó geñ, tanj ado tooko ay di lattiya adda k'ahu ahu, wo i d'ize onniyo soo n'a likke t'ekki bar diddo wo onnu†. ²⁶ A torguwadó ere tanj baadan gette, n'a uune dabar aa nuñ a biza zire t'urzi k'oydayi g'ay t'óniyo, wo t'urzi donj dekkiyo k'urzi, n'a uune dabar aa nuñ a biza zire t'urzi donj Yawudiyagi, wo t'urzi donj Yawudiyagi ye, n'a uune dabar aa nuñ a biza zire t'urzi donj adda geegiryagi, wo adda balda, n'a uune dabar

* **11:3** 11.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.1-13. † **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Pilip 4.15-18. ‡ **11:13**

11.13 Kun wollo adda mattup ki Matiye 7.15. § **11:22** 11.22 Kun wollo adda mattup ki Pilip 3.5. * **11:24** 11.24 Oogoro Muusa ti rootiyo wede booro ti ziida man, an di y'oggipe marpa i ki ceere ada pide ye. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.1-3. Manj kane an a d'ohire a marpa ada g'ado makumu gessat, kono an orgiso beezanj i ti t'igiba man, an a ti doopida oogoro gette. † **11:25** 11.25 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 14.19; 16.22; 27.39-44.

aa nuñ a biza zire ekki bar, wo a daana doñ an ti-t'isiyo tuddañ aa zemba a urzi k'Isa[‡]. ²⁷ N'a uwwe ormiyto wo oodibe yeebe a urzi naabo, onniyo muno moone umbo, n'a uwwe mosogo wo ôrme, onniyo muno addó guguba, kallagó baata wo reele yi di n' tówwo. ²⁸ Suldfi doolo ede ni k'aane ni ki ti'n deepe pay ye, wo a nuñ munda wede beehiye a jiire, onniyo ti onniyo nuñ ulbó o d'oodiyo a tukki doñ pay ogiysito ti suma k'Isa me. ²⁹ Aame wede yoñ toogadi baata man, nuñ toñ ni d'owwiyo toogadó baata kay, wo aame wede yi t'isiyo oldfiko man, nuñ addó i n'aadumu.

³⁰ Ise i dehu ki tamma tudde man, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo. ³¹ Tamma ti kooni ki daayum a Raa Meeki Galmeega Isa, yoñ yi suune ni ki lohito ono ye me. ³² Aame nuñ a geeger Damas geñ, goole siifó wede mozigo Aretas yi ziipe'ñ, yi d'ibi asigiryagi a boha bumbiyagi ki geeger gette ki seeduzó. ³³ Wo de zemba an ti n' ziipe adda gedde, an ti n' zuuye ti nee ti buldo waaya mongali, wo ni di t'unzile a goole siifó geñ me[§].

12

Raa yi iidfiba ita a Pool

¹ Inkiño i dehu'ñ n'a t'imme tuddó ko? Aha, a ki nooge ti munda ye! Wo de toñ n'a roote a suldfi doñ o iido aa suniye wo Galmeega y'o di t'iidfiba ita. ² Nuñ ni suune wedusu soo inkiño, yi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi*, onniyo soo Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane wede k'aduwe, t'ume geñ iide ozzine koomat makumu pidfe. Raa yi y'umbe miñ ti tuddi gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo man, ni ki suune ye, i suune Raa siidí. ³⁻⁴ Derec, ni suune wede geñ, Raa yi y'umbe ki jenne. Wo de yi y'umbe miñ ti tuddi gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo man, ni ki suune ye, i suune Raa siidí. Wo a ume geñ yi d'illigo ono doñ wede tudde soo toñ yi k'aane yi ki ti'n roote ye, kono a wede'ñ urzi umbo y'anni roote me. ⁵ Geñ ni t'imme tuddó kono wede'ñ geñño. Wo de ki nuuno k'aggadó, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo danñal. ⁶ Aame ni dehu ni t'imme tuddó man, n'a k'orba aa ki maade ye, kono ni rootita derec danñal. Wo de ni ki tamma tuddó ye ni-ti seedu, kono ni dehu d'uwu an di wolle munda wede n'isiyo wo munda wede an ollige ni rootiyo danñal, munda ti doolo umbo.

⁷ Suldfi doñ Raa y'o t'iidfiba ita geñ, kane suldfi doñ i ceeriyo eego. Inkiño, kono n'a ki kili tuddó ti suldfi geñño ye, geñ Raa y'o d'ele munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa[†]. Geñ aakede wede zina Meeda siitandani ti y'igibo y'a ni dabire kono o-t'eegire n'a ki kili tuddó ye. ⁸ A dabaradó gette n'a tunde Galmeega tan adó, kono y'o-ti ledde ti tuddó me. ⁹ Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: «A kee'ñ beekadó gettiñ a iide baa. Kono nuñ toogadó ti kee, aame kee toogadá baata geñ me.» Geñ nuñ ulbó unse n'a t'imme tuddó a toogadó baata gette, kono toogo k'Almasi t'a koone eedó. ¹⁰ Kono kamo nuñ ulbó o d'isiyo unse, a toogadó baata gette, ise d'uwu an ni kaldita, ise an ni kodfite, ise an ni dabirsa, wo ise an oo oodiyo ulbó baadaj toñ man, kono ni daaniya Almasi geñ me. Eyye, aame nuñ toogo baata toñ, a ume geñ n'a d'ooniyo toogo.

Ulbe k'oodiyo Pool a doñ Korent

¹¹ Kun wollo anken ni t'ize aa ki maade, wo de kun n'ize ki toogo n'a t'ize ki maade me, ki too man nuñ a ni naakiwe kune. Ise d'uwu an rootiyo nuñ ki bita toñ, kane doñ kun'de doñ zina k'Almasi i jiire geñ, nuñ n'elkiyo kane an ki n' jiire ti munda ye. ¹² Suldfi doñ ize di kune i-kaza nuñ wede zina k'Isa geñ, kun wulle: N'a imbiña a munda wede ooñe tuuku toñ man, wo kun wulle suldfi k'armika doñ i-kaza Raa toogo wo suldfi doñ i ceeriyo eego me. ¹³ Kunuñ n'un biite a moo me a beehiyo ere n'ize a doñ ogiysito ti suma k'Isa a omagi doolo me? Munda umbo. Para man ede munda soo: Ni ki guune attidi kune ye. N'ize inkiño ki diine ye man, kun oo t'iso tambobino!

¹⁴ Anken kun ollo, ni kime di kune sey k'aduwe, wo n'a ki kooney a attidi kune ye, kono ni ki dehey maalagun ye, wo de ni dehey kune batum. Kune kun suune inñi geñ an k'okumso suldfi a maawan ye, wo de maawi okumso suldfi a inñizar me. ¹⁵ Ki nuñ, ulbó unse n'a dagge suldfizó ise tuddó batum kono kune geñ me. Derec, geñ nuñ n'unni geyyiso baadan, wo ki moo me geyyisagun a tukki nuñ baata me?

¹⁶ Derec kun suune, n'un ki t'ize attidi kune ye, wo de doñ soñ an'de, nuñ metike n'un ti'n iimi ti metiñko. ¹⁷ Kun t'elko do kunuñ, ti diine doñ n'un ikkipe geñ, t'urzi wede soo n'un ti'n iimi ti metiñko ko? ¹⁸ Nuñ ni di gidfima a Tit y'a ette di kune wo n'a-t'igibe ti yode leema wede

‡ 11:26 11.26 Kun wollo adda mattup ki Naabo doñ zina 9.23; 14.5. § 11:33 11.33 Kun wollo adda mattup ki Naabo doñ zina 9.23-25. * 12:2 12.2 Pool yi rootiyo Nuñ ni suune wedusu soo inkiño, yi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi: Geñ yi rootiyo ti yode batum. † 12:7 12.7 Munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa: Munda aa kuuno a tukki Pool geñ urzizi daa suuniyo. Doñ ongo an elkiyo Pool i d'ede eeni k'eda: Kun wollo adda mattup ki Galat 4.13-15.

kune batum kun yi suune. Kunuñ Tit geñ y'un ti'n iimi ti metiñko ko? Aha, kun suune geñ derec ye! Wo kun suune nuñ ti Tit geñ, ay izire soo wo elkisadey toñ soo.

¹⁹ Ti kaagine kun elkiyo koo ay okkime bizeya a ðaana kune me koo mañ? Aha, iñkino ye! Onamey eñ, ay rootiyo a ðaana Raa kono ay lekkiyo kettiyo kañ soo t'Almasi. Wo zemba ki nuñ kune ðoñ ki geyyiso, ay isiyo pay geñ kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa. ²⁰ Nuñ n'orgiso a aaniyadó di kune geñ, kune n'un ki'n t'ooney aa addó i dehu ye, wo nuñ kun gi di n' wolley aa addugun i dehu ye. Nuñ n'orgiso n'iidey di kune, ni t'ooney suldi ðoñ aakede: Orbe k'ono k'ulpi ti tuddugun, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, elkiyo ere bakadá k'a ti y' kime k'ita, ðekkiyo k'ita ðuwo, lattiya suma ðuwo, koliyo tudde, wo isiyo suldi ðoñ a urzizañ ye pay geñ me. ²¹ Nuñ n'orgiso soñ a ettiyadó ere soñño gette, koo Raa yi-ti n' t'eleay adda sukuyagi a ðaana kune me koo mañ. Nuñ n'orgiso koo ni-t'ooney ðoñ baadan an lekkiyo daayum adda k'oldfiko aakede an ize ti poone koo mañ, wo an ki ti gime lekkiyadan ye ðotto, an lekkiyo a lekkiyadan ere k'isiyo suldi pitiñko, boliyo, wo an ti-t'eliyo tuddan k'isiyo suldi ðoñ ulpi. Wo geñ n'a ðoley a tukki kane geñ me.

13

Toose ti aapudu ki ðangu

¹ Nuñ ni kime di kune eñ k'aduwe. A suldi pay geñ wedusu booro ti y' seeda'ñ, i dehu ðoñ sire t'ado i wulle wo illiga munda geñño ðoo miñ kollo*. ² A ettiyadó ere ki sirwe di kune gette, a ðoñ ize oldfiko ti poone wo a ðoñ ongo pay geñ n'an ti ruuto, wo ðe ankeñ nuñ dokki ti kune toñ n'a-ti ðoole sey: Aame soñño n'iida wollyagun mañ, n'a kooney wehini ti ðoñ pay isiyo oldfiko. ³ N'aasey iñkino kono kun dehu kun di suune munda a kize, ki kotto Almasi yi rootiyo ti bizó. Wo kun di suuney Almasi yon toogadi baata ye a ðaanagun me, wo ðe yon toogadi a diinagun y'un ti kaza. ⁴ Derec, Almasi yon a urzi tudde toogadi baata, ðuwo an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kañ tontilko, wo ankeñ yi lekkiyo zeere t'urzi toogo Raa. Wo kaye toñ toogadey baata aa ki yode kono ay lekkiyo kettiyo kañ soo ti yode. Wo ðe ti yode ay di lekkey zeere a diinagun t'urzi toogo Raa.

⁵ Kune batum kun t'elkito, wo kun ti wollo kune'ñ ki kotto a urzi zaapu k'addugun a Isa ðey ko? Kunuñ kun ki

suune ye ko Isa Almasi yi lekkiyo adda k'addugun me? Para mañ ðuwo an k'aana an ki ti'n wolla ye suldi ðoñ i-kaza, kune kun seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa me. ⁶ Wo ðe n'elkiyo kun suune, kaye ay un ti gize ay seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a k'Isa me. ⁷ Kaye ay tondiyo Raa kono munda ulsu soo toñ kun ki d'ise ye. Ay rootiyo iñkino, kono ay ki dehu ay ki kize tuddey kaye ki diine ye, wo ðe ay dehu kun d'ise daayum beehiyko, ise ðuwo an rootiyo ay ki seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa ye toñ mañ. ⁸ Ki kotto kaye ay k'aane ay i ki t'eegire ye a derec ki Raa te, wo ðe ay di nooge noogiyo derec ki Raa te. ⁹ Aame tuuku kune'ñ toogo wo kaye toogadey baata toñ, ulbey i d'isiyo unse. Geñ munda wede kaye ay tondiyo Raa, kono y'un di'n oodibe ðelele a urzi zaapu k'addugun a Isa. ¹⁰ Kono kamo ankeñño nuñ dokki ti kune, geñ n'un di raaniya mattup ettiyo, kono sañ onniyo ere n'iiney di kune mañ, kun ti gime lekkiyagun wo n'un ki d'isey wehini ye a urzi toogo ere Galmeega y'o ele gette, y'o ele urzi ki noogiyañ kun di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, ki daggiyagun ye.

¹¹ Iñkino ki ðangu zemba ki nuñ, kun lekko t'unjuwo, kun i oolo tuddugun a Raa y'un di'n oodiba ðelele, kun elo kooke ti tuddugun, kun lekko onamgun soo, wo kun lekko ti toose, iñkino Raa wede ki geyyiso wo ki toose geñ y'a koona ti kune.

¹² Kun t'eesito tuddugun kañ bey sire sire aa zemba, wo ðoñ ki Raa pay a enño, an un t'ize toose.

¹³ Beeko ki Galmeega Isa Almasi, geyyiso ere ki Raa, wo lekkiyo ere kettiyo kañ soo in d'ede t'urzi k'Unde Kamilen gette i koona ti kune pay.

* 13:1 13.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

Mattup ki Pool yi riije a don siido Galat

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riije a don i ziipe addan a Isa a siido Galat. Pool gen ki siido Galat yi iide tan sira, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a don Yawudiyagi ye. Wo de k'ita man, Yawudiyagi ongon an iide'n an'de, Pool yon wede zina k'Isa ki kotto ye, wo ono don yi gizite ton kane derec ye. An an di ruute a kane don Yawudiyagi ye i ziipe addan a Isa gen, i dehu an d'ise munda wede oogoro Muusa ti rootiyo kay. Wo munda wede an ziida zakidi a jiiere, urzi waldu ponde. Kane an rootiyo t'urzi gen, Raa yi di'n woliyo duwo ki diine a daanadi me.

Pool y'illiga inkinno man yi-ti gulkuwe baadan. Kono kamo y'an di riije mattup a don siido Galat, y'an di kize Raa yi'ni woliyo duwo ki diine a daanadi t'urzi waldu ponde ye. Waldu ponde ere toc Raa yi rootiyo te, ere a urzi tudde duwo ge ki d'isiyo ye, wo tod'te ere Unde Kamilen t'isiyo adda k'adde. Gen t'urzi zaapu k'adde a Isa danjal, duwo Raa yi'ni woliyo don ki diine a daanadi me. Wo t'urzi zaapu k'adde a Isa danjal, lekkiyadin t'a t'ise lekkiyo ere Raa ulbi i-d'ise unje me.

Toose ki Pool a don Galat

¹⁻² Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa, ti zamba pay i ziipe addan a Isa don ti nun, ay un t'ize toose a kune don ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat*. Naabo ette ni t'uune t'urzi duwo ye, i n'igibo wedusu ye ni d'isiyo me, oo t'elo Isa Almasi ti Meega Raa wede a bilde Almasi ti diine don unto. ³ Gen beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeege Isa Almasi i koon eggun. ⁴ Yode wede y'a iili tuddi, y'a inda k'oldikadin, wo y'in di'n udde ti suldi don ulpi ki duniya. Y'ize inkinno aa Meegin Raa yi dehu. ⁵ Tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Rabila Majjaanawa soo danjal

⁶ Nun n'a ziida giggero kono Raa wede unni wiike ti beeko ere k'Almasi kun d'iili, kesiko kun di-gime k'ume rabila majjaanawa ere ti doolo, ⁷ kacin rabila majjaanawa ti doolo umbo. Wo don ede

an isiyo an un ti'n dagge, Rabila Majjaanawa ere k'Almasi an dehu an ti-kime ti doolo. ⁸ Inkinno man ise kaye batum, wenda ti doolo, ise maaleeka ti kandaane ton man, y'un gizita rabila majjaanawa ti doolo aa ere ay un ki gizite ye man, yode gen duudiyo Raa t'a koon eedi! ⁹ Kaye ay un ruute ti poone, anken n'a-di doole sey, aame wenda y'un gizita rabila majjaanawa ere ti doolo aa ere kun uune ti kaye ye man, yode gen duudiyo Raa t'a koon eedi!

¹⁰ Wo kune kun elkiyo ni riije inkinno kono duwo an di n' t'omma ko? Aha, inkinno ye! Ni dehu a ni t'imme Raa. Kun elkiyo min, nun ni dehu n'a t'ise wede beehiye a eda duwo ko? Aha, inkinno ye! Aame ni dehu n'a t'ise beehiye a eda duwo sey man, ni ki t'ise wede naabo k'Almasi ye.

Pool yi t'ize wede zina k'Isa

¹¹ Zamba ki nun, ni dehu n'un di roote: Rabila Majjaanawa ere n'un gizite gette, ni k'illiga ti bize wedusu ye, ¹² wo wenda y'o ki gizite ye, yi ki n' duuye ye. Tode gette Isa Almasi batum y'o iidiiba ita.

¹³ Wo kune kun ti suune lekkiyado ere ti kaaga te, aame nun ni daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi me. Nun don ki Raa ogiyo ti suma k'Isa n'anni dibire baadan wo ni dehu n'an uute. ¹⁴ Wo t'adda diine daamayoy Yawudiyagi, nun n'aa di jiiere ki daaniya k'oogoro me, n'a ziida zakidi t'addo pay a oogoro mongidago te.

¹⁵ Wo kacin Raa yi ni biire t'ume t'adda k'adde meedo to, y'o d'ele beekadi y'a ti n' wiike kono ni-di naabe. ¹⁶ Aame onniyo ere Raa yi dihe t'iina man, Uli y'o di y' gize n'a yi zuune, kono n'an di kizite rabiladi a don Yawudiyagi ye. Aame gen ni ki tunde wede tudde ye, ¹⁷ ki Zeruzalem ton ni k'iide ye, n'a wollo don zina k'Isa don ti poone ti nun me. Tin gen min n'a ingile baa, n'a ingile siido k'Arabi, san n'a-gimo ki geeger Damas. ¹⁸ Iide ozzine ado man, n'aa t'iide Zeruzalem kono ay di suuno tuddey ti Piyer. Ni likko ti yode suuk sira, ¹⁹ wo wede zina k'Isa Almasi ti doolo n'aa ki wullo ye, ni wullo Zak leema Galmeege danjal. ²⁰ Ono don n'un raaniya en, ki kotto lohito ye, Raa ton yi suune.

²¹ San man ti Zeruzalem n'a ingile ki siido Siiri ti Silisi. ²² Zamba don ogiysito ti suma k'Almasi a siido Ziide ton, t'ersadan an ki n' wulle ye. ²³ An ollige min duwo an rootiyo a tukki nun, an'de: «Wede in di'n dibire ginno, anken yi-gime, yi kazita Rabila Majjaanawa a urzi zaapu k'adde a

* **1:1-2** 1.1-2 Siido Galat: Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 16.6. † **1:19** 1.19 Zak: Yon leema Galmeege Isa, yon ti diine don dokkiyo ti don ogiyo ti suma k'Isa a geeger Zeruzalem. Kun wollo adda mattup ki Galat 2.9 wo Naabo don zina 15.13.

Isa, ere ti poone yi ki dehu yi ki t'olliga ye geṅṅo.»²⁴ Aame an illiga injino maṅ, an tamma Raa kono nuuno.

2

Pool ti doṅ naabo k'Almasi oṅṅon

¹ Aame iide ozzine koomat makumu pide maṅ, n'a gime ki Zeruzalem sey kaye ti Barnabas, wo n'aa di wiike Tit pây*.
² Nuṅ n'iide kono Raa y'o ruute n'a ette. Aame ay iiney maṅ, n'an ugiye deero ki doṅ ogiyo ti suma k'Isa siidey, maṅ n'an t'iide taaya a urzi Rabila Majjaanawa ere ni kazita a doṅ Yawudiyagi ye. N'a t'ize injino kono ni ki dehu naabo ere n'ize wo ere n'isiyo ette, i-ki t'engile ki bita ye.
³ Tit wede iide ti nuṅ geṅ yonṅ Girek, wo kane deero geṅ an ki y'ize ki toogo ye y'a walda ponde me.
⁴ Wo de i d'ede zemba doṅ an'de kane an ziipe addaṅ a Isa, kaciṅ an ki ziipe addaṅ, an dehu Tit y'a walda ponde. An t'iide diinayey aa doṅ woliyo k'itadey, an dehu an ay ti'n dagge, kaye doṅ eedey toore me. Ay t'ize eedey toore geṅ t'urzi k'Isa Almasi, wo kane an dehu an ay ti'n kime k'adda buliko ere a urzi k'oogoro Muusa sey.
⁵ A doṅ geṅ kaye ay an di-tuuge, urzi boolonṅ toṅ ay an k'iili ye, kono kaye ay dehu derec ki Rabila Majjaanawa gette t'a lekke a diinaguj.

⁶ Wo kane doṅ geṅ a eda d'uwu kane deero toṅ — a nuṅ deerikadaṅ ere ti poone gette ki bita, kono Raa y'inni woliyo kine pay miṅ kaṅ soo† — kane doṅ a eda d'uwu kane deero geṅ, a nuṅ munda an ki ruute ye ti doolo me.
⁷ Wo kaciṅ an wulle maṅ an zuune, derec Raa y'o ele a beezṅ naabo kazita Rabila Majjaanawa a doṅ Yawudiyagi ye, aakede Raa yi ele a bey Piyer naabo ki kazita a Yawudiyagi.
⁸ Derec, Piyer Raa yi y'ize wede zina k'Isa y'a-y'igibe ki tukki Yawudiyagi, injino nuṅ toṅ Raa y'an ize wede zina k'Isa y'an-igibe ki tukki doṅ Yawudiyagi ye.
⁹ Zaṅ, Zak wo Piyer geṅ, d'uwu an'ni suune kane deero ki doṅ ogiyo ti suma k'Isa. Kane geṅ an zuune naabo gette ki kotto Raa y'o ele ti beekadi. Ay di-gitte onamey kaṅ soo, wo ay a-ti zidde bey ki toose, i-kaza ay lekkiyo kettiyo kaṅ soo. Injino maṅ nuṅ ti Barnabas ay d'ingile ki tukki doṅ Yawudiyagi ye, wo kane aṅ Piyer an d'ingile ki tukki Yawudiyagi.
¹⁰ Wo an ay di ruute an'de ay a d'elko a doṅ an k'ede munda ye, wo nuṅ gettiṅ naabadó ere n'isiyo t'adde soo to‡.

Pool y'aapuḍu Piyer

¹¹ Onniyo Piyer y'iide ki geeger k'Antiyos siido Siiri§ geṅ, y'aaze munda wede ulsu, injino n'a y'iipide a daana doṅ pay i t'ugiye.
¹² Zak geṅ yi d'igibo zemba, wo ki poone an d'aana geṅ Piyer yi d'ombo kaṅ soo ti zemba doṅ Yawudiyagi ye me. Wo aame zemba geṅ an iina maṅ, Piyer y'aa t'irga ombo ti kane y'a iili, kono y'orgiso a zemba Yawudiyagi.
¹³ Maṅ kane Yawudiyagi ongo toṅ bizaṅ a t'ize sire sire aa ki Piyer. Injino maṅ yode Barnabas toṅ yi wulle naabadaṅ ere an ize gettiyo maṅ, y'a-t'ize aa kane.
¹⁴ Aame ni wulle naabadaṅ a ki t'iide a derec ere ki Rabila Majjaanawa ye maṅ, n'a t'iiziga, n'a t'ihira a daana doṅ pay, wo ni di ruute Piyer, n'ede: «Kee Yawudusu, wo aṅkeṅṅo lekkiyada aa ki doṅ Yawudiyagi ye, ki ki lekkiyo ye aye ki doṅ Yawudiyagi me. De mummino ki dehu k'a ti'n kime ki toogo zemba doṅ Yawudiyagi ye, an di lekke aa ki Yawudiyagi doo miṅ kollo me?»

¹⁵ Kaye ay suune Yawudiyagi miṅ kaye! Kaye soo ye ti doṅ Yawudiyagi ye, doṅ ay'ni waaku doṅ k'oldiko* me!
¹⁶ Ki too maṅ in i suune d'uwu Raa y'anni woliyo ki diine a daanadi t'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye, wo de y'anni woliyo ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi daṅṅal‡. Wo kaye toṅ ay ziipe addey a Isa Almasi, kono Raa y'ay di'n wolle ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a Almasi, t'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye. Derec, wenda soo toṅ umbo Raa y'a yi wolle ki diine a daanadi t'urzi daaniya k'oogoro Muusa me.
¹⁷ Kaye Yawudiyagi toṅ maṅ ay dehu Raa y'ay di'n wolle ki diine a daanadi t'urzi beeko k'Almasi. Wo de ay ize injino toṅ d'uwu an ayni woliyo kaye doṅ k'oldiko aa kane doṅ Yawudiyagi ye maṅ, geṅ Almasi yonṅ wede naabo a urzi k'oldiko ko? Aha, injino ye!
¹⁸ Aame urzi k'oogoro Muusa ni y'iili wo k'ita maṅ n'a-kime k'addaga maṅ, geṅ ni t'ize wede a ti dipida a urzi k'oogoro geṅṅo.
¹⁹ Nuṅ a oogoro gette aa n'inda kono tode batum ti n'iide, wo aṅkeṅ ni dehu n'a lekke ki Raa. Aame Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko geṅ, aa n'inda ti yode kaṅ soo.
²⁰ Lekkiyadó ette i lekkiyo nuuno ye, i lekkiyo Almasi adda k'addó me. Lekkiyadó a duniya ette ni lekkiyo t'urzi zaapu k'adde a Ulo Raa wede yi ni giyye, yode batum y'a inda kono nuṅ.
²¹ Injino maṅ beeko Raa ni k'ooli

* **2:1** 2.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo doṅ zina 11.30; 15.2. † **2:6** 2.6 Kun wollo adda mattup ki Deeterenon 10.17. ‡ **2:10** 2.10 Kun wollo adda mattup ki Naabo doṅ zina 11.29-30. § **2:11** 2.11 Kun wollo adda mattup ki Naabo doṅ zina 11.19-26. * **2:15** 2.15 Doṅ k'oldiko: I-kaza doṅ Yawudiyagi ye an ki suune oogoro Muusa ye. † **2:16** 2.16 Kun wollo adda mattup ki Romej 3.20-24.

ye. Wo aame t'urzi k'oogoro doo minj k'a t'ise ki diine a daana Raa manj, geŋ aakede Almasi y'inda ki bita.

3

Mummino kun uune Unde Kamileŋ me?

¹ Kune doŋ siido Galat no, kune'ŋ elkiyagun umbo! Wee wee un ti'n digge me? Para manj taaya k'Isa Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaj tontilko an un ti ruute a daanagun, kun illiga kereŋ. ² Injkinno manj ni dehu n'un di'n tonde a munda soo: Unde Kamileŋ Raa y'un ele gette kono kun diine urzi k'oogoro Yawudiyagi kunun, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko? ³ A munda geŋ kune elkisagun umbo me? Ki poone kun iise t'urzi k'Unde Kamileŋ, wo ankeŋ kun dehu kun a-ti danje t'urzi munda wede tudde ti dehu. ⁴ Kune kun elkiyo minj beeko ere kun uune pay ti Raa gette, tod'te ki bita ko? Aha, ki bita ye! ⁵ Kun ollo kay, aame Raa y'un ele Unde Kamileŋ wo y'aaze suldi k'armika a diinagun geŋ, y'isiyo kono kun daaniya urzi k'oogoro kunun, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko?

Raa yi ziipe beeko a Ibirayim

⁶ An riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk' Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addi a Raa, injkinno Raa y'a yi wulle yonj ki diine a daanadi*.» ⁷ Kun ollo ono enno: doŋ yi ziipe addan a Raa danjal ita k'inŋi k'Ibirayim me†. ⁸ Ti kaaga Raa yi-ti gize rabila majjaanawa gette a Ibirayim, y'ede: «Ita duwo pay an t'oono beeko t'urzi kee‡.» Geŋ injkinno an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, doŋ Yawudiyagi ye tonj Raa y'an isa ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a yode. ⁹ Injkinno manj doŋ yi ziipe addan a Raa geŋ an uune beeko pay aa k'Ibirayim wede yi ziipe addi a Raa.

¹⁰ Wo doŋ pay i daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi geŋ duudiyoo Raa a eedan, kono ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duudiyoo Raa a wede soo daayum y'a ki ti sooru ye a suldi pay doŋ an riije adda mattup k'oogoro Muusa me§.» ¹¹ Kine in'ni suune ono geŋ kereŋ, wede y'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi k'oogoro umbo, kono ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi wollojo ki diine a daanadi geŋ,

yonj y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.» ¹² Derec, urzi k'oogoro ti wede ki zaapu k'adde a Raa soo ye. Wo de ki oogoro'ŋ, wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay geŋno manj, t'urzi geŋ y'a lekka†.

¹³ Para manj kono k'oogoro Muusa gette kine duudiyoo Raa a eediŋ, injkinno manj Isa Almasi batum y'a iido, y'a t'umbe duudiyoo kine wo i-d'uupe eedi, injkinno y'in di'n udfde ti duudiyoo gette. Geŋ ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku an ti y' dod'diyoo ekk'undumu geŋ, duudiyoo Raa a eedi‡.» ¹⁴ Geŋ a t'ize injkinno kono t'urzi Isa Almasi, beeko ere Raa yi ruute yi t'ela a Ibirayim a-teepe a doŋ Yawudiyagi ye pay. Geŋ kine tonj t'urzi zaapu k'adde a Isa in d'uune Unde Kamileŋ ere Raa yi ruute y'in t'ela te.

Oogoro ti ono doŋ Raa yi ruute y'aasa

¹⁵ Zemba ki nun, n'un di rooto munda wede a urzi lekkiyadiŋ ere ankeŋno: Aame wede yi t'aahe k'unto geŋ, onami doŋ yi riije a urzi dokkide laalay, wenda yi k'aane yi ki ti'n latte ye, wo y'a k'onke munda ti doolo ye. ¹⁶ Geŋ injkinno ki ono doŋ Raa yi ruute y'aasa a Ibirayim wo k'eda k'inŋizi tonj manj. Ti kaaga adda mattup ki Raa, an ki riije ye «a tukk'ita k'inŋizi pay», aakede a kane baadan geŋ me. Wo de an riije «a tukk'ulo soo t'ita k'inŋizá», geŋ i-kaza ti ulo wede soo§, yonj Almasi. ¹⁷ Onamo enno doŋ ni dehu n'a roote me: Ki poone Raa yi gitte taasuwa ti Ibirayim t'urzutú. Saŋ iide ozzine meeda pide uto ada g'ad'o* manj, Raa yi-d'ele oogoro a Muusa. Injkinno manj oogoro gette ti k'aane ti ki t'ide taasuwa gettiyo ye, para manj ono doŋ Raa yi ruute y'aasa geŋ a t'isa ki bita. ¹⁸ Wo aame suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi geŋ ki'ni t'oono t'urzi k'oogoro manj, geŋ i-kaza suldi'ŋ ki'ni t'oono t'urzi k'ono doŋ Raa yi ruute y'aasa ye. Wo ki too manj, Raa yi-ziipe beeko a Ibirayim t'urzi k'ono doŋ yi ruute y'aasa.

¹⁹ De injkinno manj, ki moo me Raa y'a elo oogoro a Yawudiyagi me? Oogoro gette Raa yi t'ele kono t'in di kize doopidadiŋ ere a urzizi, bini aaniya k'ulo ti biza bumbu k'Ibirayim wede Raa yi ruute y'a yi t'igibo. Oogoro gette yi t'ele ti bize maaleekiyagi, wo wede i konso diinayanj y'an di ruute†. ²⁰ Wo aame munda ki wede

* **3:6** 3.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6 wo Romeŋ 4.3. † **3:7** 3.7 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 4.16.

‡ **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.3; 18.18; 22.18; 26.4; 49.10. § **3:10** 3.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 27.26. * **3:11** 3.11 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4 wo Romeŋ 1.17. † **3:12** 3.12 Kun wollo

adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Romeŋ 10.5. ‡ **3:13** 3.13 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 21.23. § **3:16**

3.16 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.7. * **3:17** 3.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13 wo Egzod 12.40.

† **3:19** 3.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.2-5 wo Naabo doŋ zina 7.53. ‡ **3:20** 3.20 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4.

soo man, genj i ki dehu wede y'a ki koone a diine ye. Raa yonj soo danjal² wo y'aane.

²¹ Genj i-kaza oogoro gette dokki ko ti ono donj Raa yi ruute y'aasa me? Aha, dokki ye! Aame oogoro gette Raa yi t'ele t'an t'ele lekkiyo a duwo manj, genj wede y'a aane y'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi k'oogoro me. ²² Derec, an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, donj a duniya pay enj adda k'oldfiko, injkino Raa y'a elo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane donj i ziipe addan a Isa Almasi t'urzi zaapu k'adde a yode.

²³ Ki poone urzi zaapu k'adde a Isa y'a aana genj, kine dangay a urzi k'oogoro bini onniyo ere Raa yi'n t'iidiba ita a urzi zaapu k'adde a Isa. ²⁴ Injkino manj oogoro gette t'a guune ere boohiyadinj, bini aaniya k'Almasi, kono t'urzi zaapu k'adde a Raa y'in di'n isa donj ki diine a daanadi. ²⁵ Ankenj onniyo ki zaapu k'adde a Almasi t'iina genj, kine ti d'andi k'oogoro ye baa.

Inni Raa

²⁶ Derec, t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi wo ti lekkiyo ere kettiyo kanj soo ti yode genj, kune pay kun t'ize inji Raa. ²⁷ Injkino manj kune pay kun ti zuyye batem genj kun aa ti gitte kanj soo t'Almasi, kun t'usse Almasi. ²⁸ Genj ahuntu tudde umbo: Enj Yawudusu enj Yawudusu ye, enj bule enj bule ye, enj kule ette erewo umbo. Kine pay miñj soo in lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ²⁹ Aame kune ki Almasi manj, genj kune ita k'inji k'Ibirayim, wo kune i koonaa a suldi donj Raa yi boohiyo a donji, a-t'etta a ono donj yi ruute y'aasa me.

4

¹⁻² Ono ni dehu n'a roote enno: Ulo wede i koonaa a korfbite meegi genj, aame yonj ulo botto, lekkiyadi aa bule a daana donj i yi dokkiyo wo i yeeriyo korfbite meegi me, ise korfbite pay genj sanj ki yode tonj manj. Wo yi d'ollige onamanj bini onniyo ere meegi yi ruute a t'ida. ³ Kine tonj injkino kay, aame kine aa inji botto genj, in lekkiyo adda buliko k'undiyagi donj toogo i-dokkiyo duniya. ⁴ Wo aame onniyo ere Raa yi ruute t'ide manj, y'a t'igibo Uli an di y'ehe adda duniya t'urzi k'erewo, wo i di y' dokkiyo oogoro Yawudiyagi, ⁵ kono y'in di'n adde kine donj adda dangay in i dokkiyo oogoro gettiyo, wo y'in di'n ise inji Raa.

⁶ Ki kotto kune kun t'ize injizi, injkino Raa y'a igibo Unde k'Uli ti-t'iide adda k'adde kine pay, ti-dolle: «Abba!» I-kaza

Meegó. ⁷ Injkino ankenno kee bule ye baa, kee ulo Raa. Wo kee uli genj, suldi donj Raa yi boohiyo a donji, kee tonj adda t'urzi beekadi*.

Pool ulbi oodiyo a tukki donj Galat

⁸ Ti kaaga Raa soo danjal kun ki y' zuune ye genj, kun di lekkiyo adda buliko ere ki raayagi donj ki kotto kane ki bita[†]. ⁹ Wo ankenno Raa kun yi zuune, wo ay di roote yonj y'unni zuune ti poone too. Wo de mummino kun di-kime ki tukki undiyagi donj ki bita toogadanj baata i-dokkiyo duniya, wo kun t'ise bulagi sey me? ¹⁰ Kun di daaniya ita suldi donj aakede: onniyo k'oholo, aagulu tere, teddari tarnaapagi, wo tarnaapagi donj adda k'ozzinagi[‡]. ¹¹ Nunj ulbo oodiyo a kune, kono a naabo ere n'ize pay a diinagunj gette a t'isa ki bita.

¹² Zemba ki nunj, n'un di'n tondo ti obe bey, kun lekko aa ki nuuno, kono nunj ni t'ize aa kune. Kune munda ulsu soo tonj kun o k'ize ye. ¹³ Kun elko, aame nunj tuddó eeni genno n'un gizite Rabila Majjaanawa ki poone me. ¹⁴ Ki too manj kune a tuddó gette kun di n' kiigira kun ti n' kime, wo injkino kun ki d'ize ye. Wo de kun di n' ziida bey sire aakede maaleeka Raa wo aa Isa Almasi batum. ¹⁵ Aame genj ulbugunj unje baadanj, aakede i t'ise manj edagunj tonj, kun t'oddiipe kun o t'ele. Wo de ki moo me ankenno injkino ye me? ¹⁶ Wo ankenj n'a t'ize wede k'adugunj kono ni rootiyo ono donj derec ko?

¹⁷ Kun ollo, kane an un ti'n argu k'urzi wede ti doolo genj, an dehu kun an di'n daane wo de kane elkisadanj oldo. An dehu an un di'n arga ti tuddó, wo a t'ise kane batum donj kune kun di daane me. ¹⁸ Enno munda wede beehiye me, suldi donj beehiye'nj i dehu kun seeda daayum zakidi eego, aame nunj a diinagunj doo ye. ¹⁹ Inni ki nunj, kono kune genj addó i ni kakkisa aa n'un ti'n t'ehe sey, wo addó a ni kadíwa daayum bini kune kun t'isa zakidi aa yode Almasi. ²⁰ Ki too manj nunj ni dehu n'a ette ki tuddugunj, n'un di roote ono donj ni dehu n'a roote kun d'olliga golladó. Wo ankenj, kono kune genj munda n'a t'ise ni ki suune ye.

Saara ti Agar

²¹ Kun oo ki ti rooti doo, kune donj kun dehu un di'n dokke oogoro do genj, oogoro gette ti rootiyo munda kun suuniyo dey ko? ²² Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim i-d'ede inji sire, uli sonj ki eddi ere bulowo,

* 4:7 4.7 Kun wollo adda mattup ki Romenj 8.15-17. † 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 8.4-6. ‡ 4:10

4.10 Kun wollo adda mattup ki Romenj 14.5 wo Kolos 2.16-23. § 4:22 4.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 16.15; 21.2.

wo soŋ ki eddí ere uto siidoſ.»²³ Ulo bulowo geŋ ti y'ehe a urzi tudde, wo de ulo ki ere uto siido inŋkino ye, ti y'ehe a-t'iide a ono doŋ Raa yi ruute y'aasa*.²⁴ T'urzi k'erayi sire eŋ Raa yi dehu y'a roote munda. Agar ti Saara, kane geŋ i-kaza ita taasuwa sire doŋ Raa yi gitte ti d'uwu. Bulowo Agar gette i-kaza taasuwa ere Raa yi gitte ti Muusa ekki makkolo sundutú Sinayi, inŋnitú kane bulagi.²⁵ Agar gette aa makkolo Sinayi a siido k'Arabi, wo tode gette aa geeger Zeruzalem ankeŋno. Kane doŋ pay i lekkiyo adda geŋ, kane bulagi k'oogoro.²⁶ Wo Saara gette aa Zeruzalem ki Raa t'awwa, tod'te uto siido, wo tode meediŋ te.²⁷ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Koŋ ere karta mi k'ehiyo ye, ulbí i iso unŋse!

Koŋ ere dabar k'ehiyo mi k'uwwu ye, mi yililo!

Derec, inŋni ki ere an t'iili sittú an d'aagila baadaŋ a ceera

inŋni ki ere kulatú a daanatu†.»

²⁸ Zemba ki nuŋ, kune aa Isaaka ti kaaga, kun t'ize inŋni doŋ a ehiyo ere a-t'iide a ono doŋ Raa yi ruute y'aasa.²⁹ Derec, ti kaaga ulo bulowo an y'ehe a urzi tudde geŋ, yi d'okko maade k'ulo wede Saara ti y'ehe t'urzi k'Unde Raa‡. Geŋ ankeŋno toŋ, kine inŋkino kay.³⁰ Wo k'a elko a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Bulowo ki-t'olmu ti ulutu me, kono foy meega i k'ooma yode ye, ooma ulo wede k'uto siidoſ.»³¹ Inŋkino maŋ zemba ki nuŋ, ankeŋno kine inŋni bulowo ye, wo de kine inŋni k'uto siido.

5

Almasi y'in ti'n ize eediŋ toore

¹ Kine Almasi y'in ti'n uŋde t'adda buliko k'oogoro tod'te aa sibe a golladiŋ, kono kine ki kotto in di lekke eediŋ toore. Inŋkino maŋ kun a soodo zakidí, kun ti kima k'adda sibe geŋno ye baa.

² Kun ollo koduwo, un rootiyo eŋ nuŋ Pool: aame kun dehu kun di walda ponde doo maŋ, geŋ aakede Almasi y'ize naabadi pay gette, a kune ki bita.³ Wo nuŋ n'un di rooto sey wede tuuku yi wilda ponde aakede oogoro Yawudiyagi ti rootiyo maŋ, y'a-t'oziro eego pay urziyagi k'oogoro me.⁴ Kune doŋ kun elkiyo t'urzi daaniya k'oogoro, Raa y'un di'n wolla doŋ ki diine a daanadi maŋ, geŋ kune kun ti lidde ti Almasi wo dokki ti beeko Raa te.⁵ Wo kaye,

ay ziipe elkisadey a Raa, yoŋ y'ay di'n isa doŋ ki diine a daanadi. Geŋ munda wede kaye ay delliyo ti toogo k'Unde Kamilen tod' ti naabiya t'urzi zaapu k'adde a Isa.⁶ Ki wede i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, ise yi walda ponde, yi ki walda ye toŋ, a ki y' nooge ti munda ye, i jiire zaapu k'adde a Raa ere ti naabatú a urzi geyyiso.

⁷ Ti poone kun okko beehiye a urzi k'Almasi me. Wo de ankeŋ un ihira wee wee, y'un t'iigire ki daaniya k'ono doŋ derec ki Raa me?⁸ Inŋkino maŋ wede un ihira geŋ, onamí i k'iidoŋ ti Raa wede unni wiike geŋno ye.⁹ Geŋ aakede d'uwu an rootiyo, orme boolon daŋŋal geŋ miŋ gododo baadaŋ yi-ti t'oozige pay*.¹⁰ Nuŋ ni ziipe addo a Galmeega kono kune y'un ki'n oola, kun ki t'amba urzi doolo ye. Wo de wede lattiya diinagun geŋ, y'aase tuuku toŋ maŋ, booro Raa t'a yi seeda.

¹¹ Zemba ki nuŋ, ki nuuno aame ni kazita a d'uwu waldu ponde beehiye maŋ, inŋkino ki moo me an ni dabirsa me? Aame ni kazita inŋkino maŋ, unto k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko gette ki bita, a d'uwu a ki t'ise makkolo morkiye ye.¹² Doŋ lattiya diinagun geŋ, an woliyo urzi waldu ponde beehiye maŋ de, an ti deŋko ti dussimayi paŋ.

Tudde wo Unde Raa

¹³ Zemba ki nuŋ, kune Raa y'un ti'n wiike kun di lekke eggun toore, wo kune eggun toore geŋ un ki t'ise urzi k'isiyo suldi doŋ ulpi tudde ti dehu ye. Ki too maŋ t'urzi geyyiso kun naabo ti tuddugun.¹⁴ Derec, to oogoro pay gette a-t'iide miŋ a ono soo, ono doŋ an'de: «Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum†.»¹⁵ Wo de aame kun isiyo aa seydi balda an t'ahutu tuddaŋ wo an a-t'aadumu maŋ, geŋ kun koona mentikagi, paraŋ kun di latta lekkiyagun.

¹⁶ Kono kamo n'un di rooto, kun i oolo tuddugun a Unde Raa t'un di'n dokke, inŋkino kun ki d'isa ye suldi doŋ ulpi tudde ti dehu me.¹⁷ Derec, suldi doŋ tudde ti dehu geŋ, i k'ettiyo soo ye ti suldi doŋ Unde Raa ti dehu me. Wo suldi doŋ Unde Raa ti dehu geŋ, i k'ettiyo soo ye ti suldi doŋ tudde ti dehu me. Kane sire geŋ aakede aŋ gede t'awili, inŋkino kun k'aane kun ki t'ise ye munda wede kun dehu kun d'ise me‡.¹⁸ Wo de aame unni dokkiyo

* **4:23** 4.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.16 wo Romeŋ 9.7-9. † **4:27** 4.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 54.1. ‡ **4:29** 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.9. § **4:30** 4.30 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.10.

* **5:9** 5.9 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 5.6. † **5:14** 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ **5:17** 5.17 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 7.14-23.

Unde Raa mañ, geñ kune bulagi k'oogoro Yawudiyagi ye baa.

¹⁹ In'ni suune suldi ñonj tudde ti dehu t'aase me, aakede: boliyo, pitin'ko, ñaapu, ²⁰ daaniya lonjgayi, kombidiko, koogire tudde, ono k'ulpi, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, kama tudde k'ita, niikiyo wo ahuntu tudde, ²¹ zaapu k'adde a munda wedusu, sobito ti ombito i ceeriyo eego i-t'eliyo isiyo suldi ñonj kaca kaca, wo suldi ti doolo toñ ede i'ni deeyiso me. Nuñ n'un di rooto aakede n'a ruute ki poone, ñonj isiyo injkino geñ an k'etta ye ki Moziko Raa te.

²² Wo ettiyo naabo ere Unde Raa t'isiyo adda k'adde wedusu me: geyyiso, unjuwo, toose, ombiñe, beehiyo, seedu zakidi a munda, ²³ adde tasse, wede y'a seeda tuddi. Oogoro ti ki rootiyo k'ulsuko ye a tukki suldi geñ me. ²⁴ Kane ñonj ki Isa Almasi, suldi ñonj ulpi tudde ti dehu wo ti ñaapu geñ, aa an ti'n tiike kañ soo ti yode ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kañ tontilko. ²⁵ Kine in uune lekkiyo t'urzi k'Unde Raa, injkino in i oolo tuddiñ a Unde Raa t'in di'n dokke. ²⁶ In ki kili tuddiñ ye, essiyo ti tuddiñ toñ ulu, wo in zaape addiñ ye a munda bakadiñ me.

6

Sarkiya k'attidi ti tudde

¹ Zamba ki nuñ, aame kun wulle wede y'a ti diipida urzi Raa mañ, kune ñonj un ede Unde Raa geñ kun ti y' kami k'urzi wede ki diine, wo kun i rooto ti golla ere tasse. Ni rootiyo eñ a kune wede y'ette kama bakadi geñ, y'a elko tuddi kono yode toñ y'a-ki t'oorra adda naamiya daggiya aa ki bakadi ye. ² Kun noogo tuddugun a sarkiya k'attidi wede un d'ede. Kun isiyo injkino mañ, geñ kun a ti sooru a oogoro k'Almasi. ³ Aame wede y'elkiyo yonj wedusu duuru wo kaciñ yonj ki bita mañ, geñ yi ti daggiya tuddi batum. ⁴ Injkinu wede tuuku toñ yi wollo naabo k'aggadi. Injkinu adda naabadi gette, munda ulbi i-d'ise unse ede mañ, y'iso a naabo k'aggadi, y'a ki dooze ti naabo ñonj doolo ye. ⁵ Derec, wede tuuku toñ yi t'idey taaya naabadi k'eedi k'eedi a ñaana Raa me.

⁶ Wede uune dooyiso a urzi k'ono Raa geñ, suldi ñonj i-d'ede y'a t'ele a nooge wede i ele dooyiso geñño.

⁷ Kun ollo, kune'ñ wenda soo toñ y'oola elkisadi ti y' dagga ye, okko maade Raa umbo. Buzu wede ki giira geñ, k'a t'ayda miñ yode*. ⁸ Geñ injkino kay wede y'ooliyo tuddi k'isiyo suldi ñonj ulpi tudde ti dehu geñ, y'a t'oonna munda wede tudde t'eliyo,

wo tod' t'eliyo unto. Wo wede y'ooliyo tuddi a naabo ere Unde Raa ti dehu geñ, y'a t'oonna munda wede Unde Raa t'eliyo, wo tod' t'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁹ Injkinu mañ in iso daayum beehiyo, in t'orme ye. Derec, onniyo ere Raa y'ele gette t'iina mañ, aggadiñ in di-t'oonney, aame in k'urma ye mañ. ¹⁰ Ankeñño peedo to ede botto t'a ki t'iire ye geñ, in iso beehiye a ñonj pay, wo a jiire a zamba ñonj i ziipe addañ a Isa.

Ono ñonj ki dangu

¹¹ Kun wollo raaniya ere deero ette, i riije nuñ Pool batum ti beezó. ¹² Kane ñonj an un isiyo ki toogo kun di waldá ponde ñonj geñ, kane an dehu majjaanika a ñaana ñuwo, kono munda wede an dehu'ñ ñuwo an gi di'n dabire ye a urzi k'unto k'Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kañ tontilko me. ¹³ Kane ñonj i waldá ponde toñ a urzi k'oogoro an aa ki ti sooru eego ye, wo ñe an dehu kune kun di waldá ponde kono an di t'imme tuddañ kune ti kane. ¹⁴ Ki nuuno, ulbó o k'isiyo unse a munda doolo ye, o isiyo unse a unto ki Galmeejin Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kañ tontilko ñanjal. Injkinu mañ t'urzi k'unto k'Isa ekk'undumu, suldi duniya a nuñ o-t'ize aa munda ki bita, wo nuñ toñ n'a t'ize aa wede unto a suldi duniya me. ¹⁵ Injkinu mañ ise wede i waldá ponde, i ki waldá ponde ye toñ, i k'ise munda ye. Munda wede a jiire, wedusu Raa yi y'ize aware. ¹⁶ A kane ñonj i daaniya ita k'ono eñño, wo ti kane ñonj k'Izirayel ki Raa[†] pây geñ, toose ti isiyo k'adde koduwo ere ki Raa i koona eedañ.

¹⁷ Ti anki eñ, wenda soo toñ y'o roota munda ulsu ye baa, kono malkuwagi[‡] a tuddó eñ ki bita ye, i-kaza nuñ a Isa Almasi.

¹⁸ Injkinu mañ zamba ki nuñ, beeko ki Galmeejin Isa Almasi ti lekko ti kune pay. Eyye.

* 6:7 6.7 Kun wollo adda mattup ki Zop 4.8; Piroberb 22.8 wo Oze 8.7. † 6:16 6.16 Ñonj k'Izirayel ki Raa: I-kaza ñonj ki Raa pay adda duniya. ‡ 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 6.4-5; 11.23-28 wo Kolos 1.24.

Mattup ki Pool yi riije a donj a Epez

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger k'Epez. Mattup ette yi riije aame yonj adda danjay a geeger Room.

Pool a torguwadi ere ki sirwe y'iiney Epez man, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi donj anjenge. Sanj y'a-gime y'a aaha, wo y'an di ruute sanj y'a kima. Aame yi gime a torguwadi ere k'aduwe man, y'a likke ozzine ado, y'an di kazita Rabila Majjaanawa a duwo pay.

Adda mattup ette munda wede Pool yi rootiyo enno: Raa y'in oofibe ita ki munda wede ombide y'ize ti beehiykadi. Gej i-kaza suldi pay Raa y'a ti'n t'ogiya donj a kandaane ise donj a siido, injkino Isa Almasi y'a koono mozigo. Wo Pool yi rootiyo son, kane donj i ziipe addan a Isa gejen, an di lekke onamanj soo, aa zamba, kane an ki roote ye enj Yawudusu wo enj Yawudusu ye me. Aduzanj yonj soo, Meeda siitandani danjal. Pool yi rootiyo son mummino anj kule ti erewo an di lekke me, mummino injni an an d'ise a maawanj me, wo sonj mummino bulagi an an d'ise a galmaawanj me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raanjiya nunj Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, a kune donj ki Raa a Epez* wo kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ² Gej beeko ti toose ki Meeginj Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun.

³ In amma Raa, Meeki Galmeeginj Isa Almasi, y'in d'ele beeko ere pay iido ti kandaane t'urzi k'Unde Raa kono kine in lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi. ⁴ T'urzi k'Almasi Raa y'inni biire a yode ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, kono in di lekke donj kamilenj, daa k'oldiko munda a edayi me. ⁵ Ti geyyisadi Raa yi dihe ti poone too y'in di'n ise injnizi t'urzi k'Isa Almasi. Gej a beehiykadi yi dihe y'in di'n ise injkino me, ⁶ kono in di t'imme goolikadi ere meeda, wo beekadi ere y'in elo ti mozuwo kono in lekkiyo kettiyo kanj soo ti Uli yonj yi y' giyye baadanj.

⁷ Raa y'in ti'n udfde t'adda k'oldiko ti puuzo ere k'unto k'Uli, in d'uune tambobino a doopidadij ere in aa ti diipida

a urzizi. Gej Raa yi dehu y'in di k'ize laale wede baadanj ki beekadi. ⁸ Raa ti beekadi ere daa dooziyo gette, y'in d'elo suuniyo k'ono wo ti eego soodo a elkiso pay, ⁹ kono in di suune munda wede ti kaaga ombide genno, munda wede yi dihe y'aase ti poone t'urzi k'Isa Almasi. ¹⁰ Aame onniyo t'iida man, y'a-t'ogiyi suldi donj pay y'ikkima, ise a kandaane ise a siido tonj, a t'isa mozigo soo yode Isa Almasi, gettiyo elkisadi te.

¹¹ Raa y'isiyo suldi pay aa addi i dehu, injkino manj y'inni biire aa yi dihe ti poone too in t'ise donji, kono kine'n in lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi gejen, aggadanj tonj ede a suldi donj Raa yi ruute y'in t'ela me. ¹² Y'ize injkino kono kine donj ki poone in ziipe elkisadij a Almasi gejen, in di t'imme goolikadi ere meeda.

¹³ Kune tonj kun ziipe addugunj a Almasi aame kun illiga ono donj derec, Rabila Majjaanawa ere un d'ele uttiyo. Injkinon manj Raa y'un d'ele Unde Kamilenj ere yi ruute ti kaaga y'an t'ela donji. Tode gette munda wede y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, ¹⁴ gette barta ere ki poone ki suldi donj Raa y'in boohiyo sanj y'in t'ela. Suldi gejen in t'oono aame ad'diyadij t'adda k'oldiko t'a t'iida a munda wede Raa yi dehu manj. Injkinon gejen in di y' t'imma kono goolikadi.

Tondiyo Raa ere ki Pool

¹⁵ Ti suldi pay gejen, nunj n'a illiga sonj a lekkiyagunj ere kun zaapu addugunj a Galmeega Isa, wo kun'ni geyyiso donj pay ki Raa me, ¹⁶ injkino ni rootiyo koduwo a Raa daa puukiyo kono kune, a tondiyado a Raa gette sundugunj ni gi di sedfdij ye. ¹⁷ Ni tondiyo Raa wede ki Galmeeginj Isa Almasi, yonj gejen Meega goole a jiire, kono y'un t'eele suuniyo k'ono ettiyo t'urzi k'Unde Kamilenj t'un di y' kiza, kun di y' suuna koduwo Raa me. ¹⁸ Ni tondiyo Raa sey y'un t'ohon biza k'ulbugunj kono kun di suune a zaapu k'elkiso ere tuuku yonj y'unni wiike te, wo sonj kun di suune laale wede baadanj ki goolikadi yi boohiyo a donji. ¹⁹ Wo ni tondiyo Raa sonj kune kun di suune toogadij tanj miibi meeda t'a jiire suldi pay, wo mummino ti naabiya a tukki kine donj i ziipe addinj a yode me. To toogo gettinj ere Raa y'in di gize tuddi a kine, ²⁰ wo ere a niibe a tukk'Isa Almasi, aame yi ti y' bilde ti diine donj unto, y'a ti y' guune a ammidadi a mozikadi a kandaane. ²¹ Injkinon manj y'a ti y' ziipe goole t'ekki donj pay an d'ede urzi ki dokkiyo, t'ekki donj pay deero, t'ekki donj pay an d'ede toogo, t'ekki mozagi pay, wo

* 1:1 1.1 Torguwo ki Pool a Epez, kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 18.19-21; 19.1-40. † 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

t'ekki wede tuuku sundi ti moolo donj adda duniya ankenno ise ere ki daana tonj man. ²² Raa yi di'n ele suldi pay a beezi wo yonj t'eedan. Wo y'a ti y' ziipe goole t'ekki donj pay ogiyo ti sundi. ²³ Kane genj tudde k'Almasi, suldi donj pay adda k'addi wo a tuddi genj a tukki kane tonj ede, yode wede suldi donj pay adda k'adde wo a tudde Raa genj a tukki yode tonj ede kay.

2

Uttiyo t'urzi beeko

¹ Kune'ŋ ti kaaga eggun aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizi, wo kono k'oldikagun gettiyo. ² Kune ti kaaga kun likke adda k'oldiko, kun diine urzi lekkiyo duniya, kun diine ita Mohita i lekkiyo a diine kandaane ti siido, tode siitan ti naabiya ankenno adda k'adde donj i-ti toogio a yode Raa. ³ Kine pay enno tonj ti poone kine aa kane, in likke a lekkiyo ere oldo aa tuddin ti dihe, in d'ize munda wede aa addin i dihe a elkise ere oldo gettiyo. Derec, kine t'ume k'ehiyadinj too minj kine donj ulpi, booro Raa t'inni ziida aa kane ongo pay.

⁴ Wo de Raa yonj doniyo t'isiyo k'adde koduwo, inkinno manj kine y'in di'n giyye baadan, ⁵ kine donj ti kaaga aa unto a daanadi kono in aa ti diipida a urzizi genj, Raa y'in d'ele lekkiyo t'urzi k'Isa Almasi. Genj ti beekadi Raa y'un di'n utte me. ⁶ Kine Raa y'in ti'n bilde ti yode Almasi soo, wo y'in ti'n guune a kandaane a sirpadi kono in lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ⁷ Raa y'in di gize beehiykadi t'urzi k'Isa Almasi, kono yi dihe y'a kize a duwo k'ozzinagi donj ki daana ki daayum, laale wede i jire ki beekadi me. ⁸ Derec, ti beeko ere ki Raa wo t'urzi zaapu k'addugun a yode genj, kun d'uune uttiyo. Kane suldi pay genj un ele Raa, ti toogo kune ye. ⁹ Uttiyo gette kun t'uune kun ki niibe munda ye, genj un k'ede urzi ki koliyo tuddugun ye. ¹⁰ Derec, kine naabo yode, y'in ikkima kono in di lekke kettiyo kanj soo t'Isa Almasi, in di naabe naabo ere beehiye Raa y'ilke ti poone kine in d'ozire eego.

Kine pay kanj soo a urzi k'Almasi me

¹¹ Kono kamo kune donj t'ume k'ehiyagun minj Yawudiyagi ye, an unni waaku donj daa waldu ponde, wo kane Yawudiyagi an di'n waaku donj i waldu ponde, ki too manj waldu ponde ere an waldu gette, tod'te an isiyo a urzi tudde. ¹² Kun elko, ti kaaga kune dokki t'Almasi me, kune'ŋ donj ti paate, donj siido k'Izirayel ye. Taasuwa ere Raa yi gitte ti

donji wo munda wede yi ruute y'an t'ela genj, kune adda ye. Kun likke adda duniya munda wede kun di zaape elkisagun eego umbo, kune Raa kun ki y' zuune ye. ¹³ Ti kaaga kune dokki ti Raa me, wo ankenno kune gopponj ti yode kono kun lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi, yode wede puuzadi t'ibi kono kune. ¹⁴ Yode Almasi y'in d'iido toose, kono ti kaaga Yawudiyagi ti donj Yawudiyagi ye genj, kane ahuntu siidaan. Wo yonj y'in di'n ukkiye, olmife tudde a diinayin aa waaya, t'urzi k'unto yode waaya gette y'a-dihima mentu, y'in di'n ukkiye kanj soo. ¹⁵ Ogoro Yawudiyagi ti suldi donj an isiyo pay adda genj, y'an ize mendan. Y'ize inkinno kono yi dehu Yawudiyagi ti donj Yawudiyagi ye genj, y'an ise ita duwo soo. Kane kettiyo ti yode genj, an t'ize soo baa ita duwo aware. Genj inkinno y'an d'ele toose. ¹⁶ T'urzi k'untadi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko genj, ita donj sire gette y'a ti'n gimo an t'ukkiye an t'ize tudde soo, wo pay an t'ize taasa ti Raa. Inkinno manj olmife tudde a t'ize umbo y'a-t'iide. ¹⁷ Genj Almasi y'iido k'adda duniya y'un di gizite Rabila Majjaanawa ki toose a kune donj dokki i ki suune Raa soo danjal ye, wo a Yawudiyagi donj gopponj ti yode Raa pay*. ¹⁸ T'urzi k'Almasi, kine pay Yawudiyagi ti donj Yawudiyagi ye, in d'ede urzi in d'ette ki sirpa Meega Raa ti toogo k'Unde Kamilenj ere soo gettiyo.

¹⁹ Inkinno manj kune donj Yawudiyagi ye tonj manj, kune torgagi ye, donj ti paate ye. Wo kune'ŋ ti donj ki Raa kanj soo, kune donj ti biza bumbu Raa aa ongo pay. ²⁰ Kune'ŋ mongali k'oozige boy, donj zina k'Isa ti nebiyagi mongali ki zaapu k'ita boy, wo yode Isa Almasi batum mukkolo ere majjaanawa a jire k'oozige boy. ²¹ T'urzi yode boy yi-lekkiyo zakidi, yi koliyo k'awwa kono a t'ise boy kamilen ki Galmeega Raa. ²² Genj t'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj, kune tonj kun t'ize mongali k'oozige boy. Inkinno manj ti donj ongo i ziipe addan a Isa, kun t'ize boy wede Raa yi-lekkiyo adda, t'urzi k'Undi.

3

Pool yi kazita ono Raa a donj Yawudiyagi ye

¹ Kono kamo aame nunj Pool enj n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo manj, ni di y' tondiyo, nunj an ni ziida danjay minj kono ni gizite rabila k'Isa Almasi a kune donj Yawudiyagi ye genno. ² Kune kun suune, wo kun illiga naabo ere Raa y'o ele t'urzi beekadi, n'aase kono ki

‡ 1:22 1.22 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.

* 2:17 2.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 57.19.

noogiyagun. ³ Elkiso ere ti kaaga Raa yi t'iili ombide adda k'addi gette, anken y'o ti-gize n'a ti zuune, aakede n'un riije boolon enno. ⁴ Aame kun garey gen, kun di suuney, nuñ munda wede ombide Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi gen ni y' zuune. ⁵ Injino man munda wede ombide gen ti kaaga a duwo Raa y'an k'iidiba ita ye, wo ankenno y'an t'iidiba ita t'urzi k'Unde Kamilen a don zindi ti nebiyagi kane don kamilen. ⁶ Munda wede ombide gen: T'urzi Rabila Majjaanawa, kane don Yawudiyagi ye ton aggaran ede an t'oono kan soo ti don Yawudiyagi, a suldi don Raa yi boohiyo a donzi me. Kane an t'ize tudde soo, wo kane ton adda a munda wede Raa yi ruute y'aasa t'urzi k'Isa Almasi gen me.

⁷ T'urzi munda wede Raa y'o ele ti beekadi n'a t'ize wede naabo ki kazita Rabila Majjaanawa a duwo. Y'ize injino ti toogadi ere baadan a jiiire. ⁸ Nuñ wede nenku a jiiire ti diine don pay ki Raa*, wo ton man y'o d'ele beekadi n'a kizite rabila a urzi laale ki beehiyakadi ere baadan a jiiire ettiyo t'urzi k'Almasi, a don Yawudiyagi ye. ⁹ Son y'o d'ele urzi n'an di kize a duwo pay, mummino munda wede ti kaaga ombide gen Raa yi-ti y'isiyo kereñ me. Yon Raa wede ikkima suldi pay, munda gen ti kaaga y'a y'iili ombide†. ¹⁰ Y'ize injino kono ankenno yi dehu y'an di kize a kane don pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo a don pay an d'ede toogo a kandaane, an di suune t'urzi don pay ogiyo ti suma k'Isa, tan miibi yon Raa i-d'ede suuniyo k'ono urzutú baadan baadan me. ¹¹ Suldi pay gen a-t'iide a munda wede Raa y'ilke ti poone y'a okkima duniya botto wo a lekka ki daayum, gen y'a y'ize t'urzi Galmeejin Isa Almasi. ¹² Kine in ziipe addin a Isa wo in t'ize ti yode tudde soo gen, in d'ede urzi in d'ette ki daana Raa daa k'orgiso. ¹³ Injino man n'un di rooto, a dabarad ette kune addugun i-latte ye. Nuñ ni dabirsa man kune ulbugun un iso unse, wo t'urzi tode gette kun t'oono daryika.

Geyyiso ere k'Isa Almasi

¹⁴⁻¹⁵ Aame n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo man, ni-t'ottilso a daana Raa wo ni di y' tamma kono yon Meeki don pay a kandaane wo a siido, undan a beezi. ¹⁶ Gen ni tondiyo Raa, kono t'urzi laale wede baadan ki goolikadi, y'un eelo toogo adda k'addugun t'urzi toogo k'Unde Kamilen. ¹⁷ Nuñ ni tondiyo son kono Almasi y'a lekke adda k'addugun t'urzi zaapu k'adde a yode. Aame gen kune zakidi adda geyyiso aa undumu sondayzi

i ti diige, son aa boy wede itadi zakidi. ¹⁸ Injino man kune ti don ki Raa ongo pay un d'ede toogo kun di suune, tan miibi Almasi y'inni giyye me. K'a ette k'ume tuuku, k'a-kili k'awwa, ki-ti deege d'andfi siido ton man, geyyisadi tod'te daayum ede. ¹⁹ Nuñ ni tondiyo kono kun di suune geyyiso k'Almasi ere in k'aaniya in ki suuniyo urzutú pay ye gettiyo. Injino man addugun i-t'oono ti laale wede pay ki Raa.

²⁰ In amma Raa, wede i-d'ede toogo y'aane y'a ise baadan a ceere suldi pay don in tondiyo koo in elkiyo ton man. Y'isiyo injino t'urzi toogo ere yi d'isiyo a tukki kine. ²¹ Don pay ogiyo ti suma k'Isa an di y' t'imme t'urzi k'Isa Almasi. Tamma a yode ki daayum, wo k'eda k'inñi! Eyye.

4

Lekkiyo kettiyo kan soo ki don ogiyo ti suma k'Isa

¹ Injino man a suldi pay gen, nuñ an ni ziida dangay kono ni gizite rabila ki Galmeeja Isa, n'un d'eelo kooke: kune Raa y'un ti'n wiike kun t'ize donzi gen, kun di lekko ki diine a urzizi. ² A lekkiyagun gette kun t'iso don i ki koliyo tuddan ye, kun koona don tasse wo don an d'ede ombine ki daayum. Ise wede tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi ton kun soodo tuddugun ti geyyiso. ³ Unde Raa t'un ti'n ukkiye, injino man t'urzi tuuku kun deho urzi lekkiyo kettiyo kan soo ti toose, ere t'un ti'n gitte ti tuddugun. ⁴ Kine don i ziipe addin a Isa gen kine aa tudde soo, Unde Raa ton soo, injino kay Raa y'unni wiike in di zaape elkisadin a munda wede soo. ⁵ Galmeeja Isa min yon soo, urzi zaapu k'adde a yode soo, wo urzi suyiso batem ton soo. ⁶ Wo Raa yon soo, Meeki don pay, yon t'ekki suldi pay wo ti suldi pay gen yi d'isiyo naabad, yon aame tuuku ton ede.

⁷ Wo a kine'n, wede tuuku ton Unde Kamilen ti-d'ele munda siidi siidi, a toogo ere Almasi yi ele ele. ⁸ Ono en in riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame yi-gili k'awwa gen, don k'olmidayi y'anni jiiire,

y'a ti'n zidde bulagi,

wo a duwo y'an d'ize beeko*.»

⁹ Wo gen, yi-gili min, i-kaza moo me? Para man ki poone'n yi diige ti d'andfi siido me?

¹⁰ Wede i diige ti d'andfi siido min, yon min yode wede i-gili k'awwa ki kandaane, kono suldi pay yi-ti'n done. ¹¹ Wo a duwo t'urzi k'Unde Kamilen y'an d'ele suldi an di naabe eego: ongo y'an ize don zina k'Isa, ongon nebiyagi, ongon don kazita Rabila

* 3:8 3.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 15.9. † 3:9 3.9 Kun wollo adda mattup ki Romen 16.25-26. * 4:8

4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 68.19.

Majjaanawa, ongoŋ doŋ dokkiyo wo ongo soŋ doŋ dooyiso dūwo. ¹² Y'ize inŋino kono doŋ pay ki Raa an t'ise doŋ aane i t'ise naabo ere Raa y'an ele, kono kine'ŋ tudde k'Almasi, in di t'ihira a urzi k'Isa me. ¹³ T'urzi geŋ kine pay in t'isa kettiyo kaŋ soo a urzi zaapu k'addiŋ a Isa, wo ti suuniyo k'Ulo Raa. In t'isa doŋ i-dirse wo doŋ ki diine kamileŋ, aa yode Almasi yoŋ ki diine kamileŋ. ¹⁴ Doŋ daggiya dūwo ti mentikadaŋ an in ki ti'n mabilda ye t'urzi dooyisadaŋ ere oldo gette. Inŋino maŋ in ki-t'isa aa doŋ i baakiyasa, aa inŋi sunŋi bormo t'a ki sika ye, koo ise aa puutagi ursiŋo t'a ki sika ye. ¹⁵ Ki too maŋ kine in di roote ono doŋ d'erec wo ti geyyiso tuddiŋ. Inŋino t'urzi tuuku toŋ kine in di t'ihira a urzi k'Almasi me, yoŋ goole ki doŋ pay ogiyso ti suma yode. ¹⁶ Almasi geŋ kine y'in di'n ukkiye kaŋ soo, aa tukki wedusu ti lekkiyo kaŋ soo, mokiyagutú kettiso a okilagi pay. Aame mokiyagi tudde geŋ kane zeere wo an naabiya pay beehiye maŋ, tudde gette ti d'ohire wo ti-t'isiyo toogo. Geŋ kine doŋ i ziipe addiŋ a Isa toŋ inŋino, aame in geyyiso tuddiŋ pay wo wede tuuku naabaŋi yi ti-t'isiyo beehiye maŋ, geŋ kine in di t'ihira ti toogo ere ki Almasi.

Lekkiyo ere ki diine a urzi k'Almasi

¹⁷ Kun ollo koduwo, ono doŋ ni rootiyo ti suma Galmeege: Kune kun ki d'ozire aa doŋ i ki suune Raa soo d'anjajal ye ye, kane elkiyadaŋ daayum a suldi doŋ ki bita. ¹⁸ Kane daayum elkiyadaŋ umbo an di lekkiyo adda zimolo, lekkiyo ere a urzi Raa an ki ti t'oonaya ye, kono addaŋ i t'ize zakidi wo urzi Raa an ki y' suune ye. ¹⁹ Kane geŋ munda wede an isiyo an ki y' suune ye, an ti t'ele tuddaŋ k'isiyo suldi doŋ ulpi, an d'isiyto suldi pitiŋko a d'aana dūwo pay.

²⁰ Wo kune'ŋ, aame kun zuune Almasi geŋ an un ki'n duuye kun ki d'ozire inŋino ye. ²¹ Ki kotto, kune kun illiga taayadi te, kune doŋ kun aa ti gitte t'Isa kaŋ soo geŋ, d'erec ere ki yode an un ti'n duuye. ²² Inŋino maŋ lekkiyagun ere ti kaaga kun ti koogor, lekkiyo ere oldo kun t'oolo kono tod'te ti-ti daggiya t'urzi suldi doŋ ulpi tudde ti dehu an un ti'n mabilsa. ²³ I dehu kun i d'ooli tuddugun a Raa, y'un di'n ise aware t'urzi k'Unde Kamileŋ ere un di-kima eggun ere soodo a elkiso gettiyo. ²⁴ Kun t'ambo lekkiyo ere aware, tod'te Raa y'ize i d'eeyiso aa ki yode. Geŋ kun d'oziro aa yoŋ yi dehu a urzi ki diinekamileŋ, aa d'erec ki Raa t'inni dooyiso.

²⁵ Inŋino maŋ lohito k'ono kun di sebbu dargun, wede tuuku a bakadi yi rooto ono doŋ d'erec kono kine kettiyo kaŋ soo†. ²⁶ Aame kun ti gulkuwe toŋ maŋ kun isa oldiko ye, wo kun lekka ti kulkuwagun bini peedo t'a t'ooraya ye, ²⁷ kun i oola urzi a Meeda siitandfani t'un ti'n mabilda ye. ²⁸ Wo wede y'oogire toŋ y'oolo urzi k'oogire me. Ki too maŋ beehiye y'a naabe ti beezi a lekkiyadi te, y'a nooge doŋ an k'ede munda ye. ²⁹ Ti bizigun adde ono doŋ ulpi ye, wo d'e kun rooto ono doŋ unŋe aane a nooge zemba an di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, wo aane aase beehiye a kane doŋ un ollige geŋ me. ³⁰ Unde Kamileŋ kun ti-kulkuwe ye, tod'te munda wede Raa y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, bini onniyo ere k'adfiyagun t'adda k'oldiko a t'ida a munda wede Raa yi dehu me‡. ³¹ Suldi doŋ pay ulpi geŋ kun ti'n adfo dokki t'adda k'addugun me, suldi doŋ aakede: d'ekkiso kadigi, essiyo, kulkuwo, okko maade ti kaldita pay. Wo ita bundiko ere tuuku toŋ kun oolo. ³² Kun t'iso doŋ beehiye wo kun wollo sommagi tuddugun, kun iso tambobino ti tuddugun aa Raa y'un ize tambobino t'urzi k'Isa Almasi§.

5

Lekkiyo adda toore

¹ Ankeŋŋo kun t'ize inŋi Raa doŋ yi giyye baadaŋ geŋ, kune kun ambo zindi*.

² A lekkiyagun gette kun geyyo daayum zemba, aa Almasi yode batum y'i'n gize urzi geyyiso, y'a inda kono kine, yi-d'illi tuddi a Raa ki sedeke ere unŋe aa yode Raa yi dihe.

³ Ankeŋ kune doŋ ki Raa geŋ, suldi doŋ ulpi aakede: boliyo, isiyo suldi pitiŋko, okkiso a suldi pay, kane geŋ kun ise ye, sudaŋ toŋ kun roote ye a diinagun me.

⁴ A diinagun beehiye ye kun di pelke t'ono borsale, t'ono doŋ daa k'elkisaŋ wo t'ono doŋ k'okko maade me. Ki too maŋ beehiye'ŋ kun di roote'ŋ koduwo a Raa. ⁵ Kun suuno koduwo: Kane doŋ boliyo, doŋ isiyo suldi pitiŋko wo doŋ okkiso a suldi pay geŋ, aggadaŋ umbo a suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi adda moziko k'Almasi ti yode me. Suldi doŋ kee k'okkiso eego geŋ, i t'ize lonjayzá i jiiere Raa.

⁶ Geŋ wenda soo toŋ y'un ti'n dagga ye t'ono doŋ ki bita geŋ me, kono kulkuwo ki Raa ti-deegu a tukki doŋ i-ti toogiyi a yode. ⁷ Kun t'ise onamgun soo ye ti doŋ

† 4:25 4.25 Kun wollo adda mattup ki Zakari 8.16. ‡ 4:30 4.30 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 63.10. § 4:32

4.32 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.12,14. * 5:1 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2 wo Matiye 5.48.

† 5:8 5.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 60.1-3.

injkino geŋ me. ⁸ Ti kaaga kun lekkiyo adda zimolo, wo ankeŋ kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega geŋ, kune'ŋ adda toore[†]. Injkino maŋ kun oziro aa doŋ i sooru adda toore, ⁹ kono wede yi sooru adda toore geŋ y'aase naabadi pay majjaanawa, ki diine wo derec. ¹⁰ Kun deho munda wede beehiye Galmeega ulbi i-d'ise unse. ¹¹ Kun aa ti keyye ye ti doŋ isiyo naabo ere adda zimolo aa ki k'aagila ti munda ye gette, ki too maŋ naabadaŋ kun an ti waare. ¹² Naabadaŋ ere ombide an isiyo gette ki rootiyo sukuyagi. ¹³ Wo de naabadaŋ ere a zimolo gette i wiira maŋ, kane an wenfa kun di'n suuna kollo. ¹⁴ Munda wede itadi i t'addiya geŋ yoŋ aa a onnu. Kono kamo an di rootiyo, an'de:
«Kee wede ki moone geŋ, ki t'onno ti moone me.

T'adda diine doŋ unto, ki t'onno, maŋ toore k'Almasi y'a toora eeda[‡].»

¹⁵ Injkino maŋ kun koona mentikagi a lekkiyaguŋ te. Kun t'ise doŋ elkisadaŋ umbo ye, wo kun t'iso doŋ mentikagi. ¹⁶ A onniytagi ankeŋŋo eŋ oldfiko ti t'ize baadaŋ, wo kine peedo tod'te ede geŋ in iso daayum naabo ere beehiye. ¹⁷ Injkino maŋ kun t'ise aa doŋ i ki suune munda ye ye, wo de kun suuno munda wede Galmeega Raa yi dehu kun d'ise.

¹⁸ Kun ti-t'ise tudduguŋ kaca kaca ti toote ye, yode geŋ y'a ki dagge, ki too maŋ kun lekko daayum doŋiyo t'Urde Raa. ¹⁹ Kun elo kooke ti tudduguŋ t'urzi k'ordari doŋ ki tamma Raa, ti ordari doŋ k'ono Raa wo ti doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa. Kun ooro a Galmeega wo kun y'amma t'adduguŋ pay[§]. ²⁰ Daayum kun rooto koduwo a Meega Raa ti suma Galmeegiŋ Isa Almasi, a suldi doŋ pay y'isiyo.

Erayi ti kuulizaŋ

²¹ Kune'ŋ wede tuuku toŋ yi kili t'ekki bakadi ye, kono geŋ kun ottilso a Almasi.

²² Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuuluguŋ ye, geŋ beehiye aakede kun ki koliyo t'ekki Galmeega Isa ye. ²³ Derec, yo kule geŋ yoŋ goole t'ekk'eddi, aa Almasi yoŋ goole t'ekki doŋ ogiyo ti suma yode, kane geŋ tuddi, wo yoŋ Wede k'Uttiyadaŋ. ²⁴ Aa doŋ ogiyo ti suma k'Isa an ki koliyo t'ekk'Almasi ye geŋ, kane erayi toŋ a suldi pay an ki kili t'ekki kuulizaŋ ye.

²⁵ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo erayguŋ aa Almasi yi giyye doŋ ogiyo ti suma yode: y'a iyye y'a ele tuddi, y'a inda kono kane. ²⁶ Y'ize injkino kono yi dehu

kane pay geŋ y'an ise doŋ kamileŋ t'urzi k'onami wo t'urzi k'ahu^{*}, maŋ yi di'n kiza a Raa kane doŋ kamileŋ a daanadi me. ²⁷ Isa yi dehu doŋ pay ogiyo ti suma yode geŋ y'a ti'n t'ogiya a daanadi ti majjaanikadaŋ pay, doŋ kamileŋ, wenda soo toŋ yi k'aana y'an ki zaapa ono eedaŋ ye, sole soleŋ daa malkuwe, daa k'oldfiko munda. ²⁸ Geŋ injkino kay, kune kuuli kun di geyye erayguŋ, aa kun geyyiso tudduguŋ batum. Wede yi geyyiso eddi maŋ, geŋ yi geyyiso tuddi batum. ²⁹ Wede a kiigira tuddi umbo, ki too maŋ yi di t'ele ombo wo y'a t'okkima, aakede Almasi y'an isiyo a doŋ pay ogiyo ti suma yode. ³⁰ Ki kotto kine mokiyagi ki tudde yode. ³¹ Ono eŋ an riipe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta biŋ ti eddi. Kane sire geŋ an t'isa tudde soo[†].» ³² Kane ono geŋ deere wo derec ombide, wo nuŋ ni rootiyo injkino a tukk'Almasi ti doŋ pay ogiyo ti suma yode. ³³ Wo geŋ kune'ŋ wede tuuku toŋ y'a geyye eddi aa tuddi batum, wo erewo toŋ t'a olliga ono kulatu kay.

6

Inni ti maawaŋ

¹ Ni rootiyo a kune inni, kun ollo ono ki maawuguŋ, injkino geŋ derec aa Galmeega yi dehu. ² Urzi k'oogoro soo, y'ede: «Ki elo suma a meega ti meeda[‡].» Eŋ urzi k'oogoro wede ki poone kettiyo ti munda wede Raa yi ruute y'aasa. ³ Munda wede Raa yi ruute'ŋ: «Wede y'ollige ono maawi geŋ, y'a lekka ti unsuwo wo ozzinagi baadaŋ a duniyadi me[†].»

⁴ Ni rootiyo a kune maawi, inniguŋ kun ti'n kulkuwe ye, wo kun'ni dooyo, kun aa t'in zaapo a urzi wede beehiye ettiyo ti Galmeega.

Bulagi ti galmaawaŋ

⁵ Ni rootiyo a kune bulagi, a galmaawuguŋ a siido eŋ kun ollo onamaŋ daa koliyo tudduguŋ, ti ottilso wo t'adde soo, aakede kun i naabiya a Isa Almasi. ⁶ Kun naabe beehiye'ŋ a daanadaŋ doo ye, kono an un di'n t'imme me. Kun suune kune'ŋ bulagi k'Almasi, geŋ kun naabo t'adduguŋ pay aa Raa yi dehu. ⁷ Kun naabo a daanadaŋ t'adduguŋ pay aa kun naabiya a Galmeega batum, a duwo ye. ⁸ Kun suune ise wede bule, bule ye toŋ maŋ, wede tuuku toŋ Galmeega yi-t'ela munda a naabadi ere beehiye y'ize.

[‡] 5:14 5.14 Adda mattup ki Epez 5.14 eŋ koo, i-kaza ooro ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa ti poone an d'ooro. § 5:19 5.19

Kun wollo adda mattup ki Soom 33.1-3. * 5:26 5.26 T'urzi k'ahu: I-kaza suyiso batem. Kun wollo adda mattup

ki Tit 3.5. † 5:31 5.31 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. * 6:2 6.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12.

† 6:3 6.3 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.16.

⁹ Wo kune galmaawi ki bulagi, a bulagugun toj kun an iso beehiye aa kane an un isiyo kay. Kun an ise ulsu ye. Kun suune kune ti bulagugun pay minj Galmeegegugun soo a kandaane, yode gej y'inni wolliyo kine duwo pay minj kanj soo‡.

Suldi k'arka ki donj i ziipe addan a Isa

¹⁰ Ki danjiya ni dehu n'un di roote'η, kun deho toogo t'urzi Galmeegea wede i-d'ede toogo baadan a jjiire. ¹¹ Kun ti soko suldi k'arka pay donj Raa y'un eliyo a beygunj kono kun d'ohira toogo aame Meeda siitandani t'iiziga mabilsagunj manj. ¹² Deyyiso ere in deyye te, ti donj tudde aa kine ye, in deyye ti donj aakede: donj an d'ede urzi ki dokkiyo, donj deero wo ti mozagi donj adda duniya ere ki zimolo, wo in deyye soj ti siitandani i lekkiyo a kandaane. ¹³ Injino manj kun ti soko pay suldi k'arka donj Raa y'un eliyo a beygunj, kono onniyo ere oldo t'iina manj, kun d'ohira toogo a wede etto deyyisagunj, kun deyya bini kun di y' ceera, wo kun di seeda daayum zakidi.

¹⁴ Kun t'ohor kanj ohire, a toonugunj kun ti ketto kaykisa, tode gette aa d'erec ere un d'ede a urzi Raa. Kun t'osso saapa, tode gette aa soorugunj ere ki diine§. ¹⁵ Kun t'osso tobiyagi a zongunj, kane gej aa toogo k'ettiyo ki kazita Rabila Majjaanawa ere ki toose*. ¹⁶ Daayum kun zaapo addugunj a Raa, kono to zaapu k'adde gette tod'te a kune'η aa dargine i-t'eegirso lenyagi bizanj uwwo bila bila donj Mohita k'oldiko t'akkisa ki tuddugunj. ¹⁷ Eggunj kun t'osso kakkile maala, yode gej aa Raa y'un utte, wo kun aa t'ambo soj kasigara ere Unde Raa t'un ele, tode gette aa Ono Raa donj a bizigunj†. ¹⁸ A suldi pay gej aame ize munda toj manj, kun tondo Raa t'urzi k'Undi. Kun tondo, kun sappa bere, kun koona mentikagi, kun t'orme ye. Kun tondo ki donj ki Raa pay. ¹⁹ A nunj Pool toj manj kun tondo Raa kono y'o t'elo onami, aame ni t'ihina bizo gej n'a roote kerej daa k'orgiso Rabila Majjaanawa ere y'o iidiba ita ette. ²⁰ Ankenno nunj adda danggay toj, kono Rabila Majjaanawa ette nunj aa bize k'Isa Almasi. Injino kun tondo Raa kono n'a roote kerej daa k'orgiso aakede Raa yi dehu.

Toose ki danggu

²¹ Nunj ni dehu n'a t'igibe Tisik, leemadey wede ki geeyiso, yonj yi seedu zakidi a naabo Galmeegea gej, rabilado pay y'un di-t'eley. ²² Injino manj nunj ni y'agisa

toc minj, kono y'un di kizey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tassej addugunj.

²³ A kune zamba pay gej Meega Raa ti Galmeegej Isa Almasi an un elo toose, wo geeyiso, un di'n nooge a zaapu k'addugunj a Raa. ²⁴ Gej beeko Raa ti koona ti donj pay i geeyiso Galmeegej Isa Almasi, ti geeyiso ere i ki deegu ye.

‡ 6:9 6.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. § 6:14 6.14 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.5; 59.17.

* 6:15 6.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.17; 49.2.

Mattup ki Pool yi riije a don a Pilip

Enj urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a don j ziipe addan a Isa a geeger ki Pilip. A torguwadi ere ki sirwe gette, Pool y'a gizite Rabila Majjaanawa adda geeger ki Pilip, bini don ongon ti diine don geeger gette an d'umbe a tode. (Naabo don zina 16.11-40)

Saɗ maɗ Pool an ti y' ziida dangay a geeger Room kono yi naabiya ki Galmeeɗa. Aame geɗ, kane don geeger Pilip an di tusse suldi wo an d'igibe wedusu soo ti diinayan sundi Epapirodit, kono yi-d'ette ti suldi don an tusse. Aame yi-d'iide ti suldi geɗno maɗ, Pool y'an di riije mattup kono y'an di roote koduwo a naabo ere an i ize gette. Wo y'an di ruute soɗ an soodo zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, a Raa n an i ki kime dar ye. Geɗ don eliyi dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti ere ki Raa ye gette, onaman an n' olliga ye. Y'an di ruute soɗ an aa d'elke a kettiyo ere an aa ti gitte kan soo ti Almasi gettiyo, tode gette munda wede i dehu a koone a diinayan.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuɗ Pool kaye ti Timote, don naabo k'Isa Almasi, a kune pay don ki Raa i lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi a geeger Pilip*, ti don dokkiyagun wo ti diyakire. ² Geɗ beeko ti toose ki Meegin Raa wo ti Galmeeɗa Isa Almasi i koona eggun.

Pool yi tondiyo Raa kono don ki Pilip

³ Aame tuuku o elkiyo adda k'addo kono kune maɗ, ni rootiyo koduwo a Raazo. ⁴ Daayum adda tondiyado a Raa kono kune pay gette, ni tondiyo t'unusuwo ⁵ kono kun ayni nuuge a urzi kazita Rabila Majjaanawa, kun iise ti onniyo ere ki poone bini ankenno geɗ me. ⁶ Nuɗ ni suune munda soo adda k'addo: Raa wede iise naabo ere beehiye adda k'addugun geɗ, y'a di-t'etta ki daana bini dangiyatu ti beehiye a onniyo ere k'aaniya k'Isa Almasi. ⁷ Wo geɗ derec beehiye inkinon nuɗ ni d'elkiyo a kune pay. Inkinon maɗ nuɗ n'unni geeyiso baadan adda k'addo, kono beeko ere Raa y'o ize ette a kine pay kan soo, ise ankenno nuɗ adda dangay, ise an ni wiike a daana don booro ton n'a naakiwe Rabila Majjaanawa gette, n'an di kize tod'te derec. ⁸ A rootiyado ette derec

ki kotto, Raa ton yi suune, nuɗ n'unni geeyiso pay aa Isa Almasi y'unni geeyiso baadan.

⁹ Wo kun ollo enno munda wede ni tondiyo Raa adda k'addo me: geeyisagun t'a t'ihira a ceere ki ceeriyo, wo kun di suune munda wede enj ulsu enj beehiye, ¹⁰ kono kun d'aane kun di suune munda wede beehiye. Inkinon onniyo ere k'Isa Almasi t'iina maɗ, kun t'isa don kamilen, duwo an k'amba sundugun k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun t'isa don addan uune ti naabo ere ki diine iido t'urzi k'Isa Almasi, inkinon a t'ela suma wo tamma a Raa.

Pool adda dangay ton ono Raa an k'ihira ye

¹² Zamba ki nuɗ, ni dehu kune kun di suune, a munda wede o iido enj a t'ize beehiye, ki kotto a nuuge naabo ere ki Rabila Majjaanawa t'a ingile ki daana. ¹³ Kono inkinon don pay, ise don pay adda boy mozigo goole, wo ise don ongo ti paate ton, an suune nuɗ an ni ziida dangay miɗ kono naabo ere a urzi k'Almasi. ¹⁴ T'urzi seeduzo adda dangay ette, zamba baadan an d'ele kooke a urzi Galmeeɗa, inkinon maɗ an d'iziga wehina a jiiere an di kazita ono Raa daa k'orgiso.

¹⁵ Derec, don ongo an kazita rabila k'Almasi ti kolbiso wo ti elkiso ere an ti n' kime nuɗ k'ita, wo don ongo an kazita t'urzi k'adde don beehiye. ¹⁶ Kane geɗ an kazita t'urzi geeyiso, kono an suune nuɗ an ni ziida dangay miɗ kono ni naakiwasa Rabila Majjaanawa k'Almasi, n'an di kaza tod'te derec. ¹⁷ Wo kane don i kazita rabila k'Almasi ti elkiso ere an ti n' kima nuɗ k'ita geɗ, kane elkisadan ki diine ye, an elkiyo dabarado ere adda dangay gette on oo t'aagulu.

¹⁸ Inkinon ton j k'ise munda ye! T'urzi tuuku ton suma k'Almasi kane an kizita, ise ti elkiso ere derec ye, ise ti elkiso ere derec ton maɗ, nuɗ ulbo n unse. Wo ulbo n aasa unse sey, ¹⁹ kono ni suune, t'urzi tondiyagun a Raa wo ti noogiyo k'Unde k'Isa Almasi gette, suldi pay geɗ a-t'etta a urzi k'uttiyado. ²⁰ Inkinon maɗ munda wede ni delliyo gottiton wo ni zaapu elkisado eego enj, sukuyagi munda soo ton i ki n' seeda ye. Ki too maɗ ti anki wo ki daayum suma k'Almasi gette n'a ti kize ti tuddo pay daa k'orgiso, ise nuɗ n'a lekke, ise n'a t'inda ton maɗ. ²¹ Derec ki nuuno maɗ, Almasi miɗ yon lekkiyado, wo n'inda maɗ, geɗ munda wede beehiye a jiiere. ²² Wo aame a duniya enj ni lekkiyo sey maɗ, o-t'ele urzi n'aase naabo ere beehiye, inkinon maɗ oo giige, tuuku ni beere te. ²³ A

* 1:1 1.1 Aame Pool yi kazita ono Raa geɗ, geeger Pilip gette i ti dukke don Romen, tod'te adda siido Maseduwan, k'a ti t'oone adda mattup ki Naabo don zina 16.12-40.

diine k'elkiso ere sire si-sittú ette, nuñ oo t'ize oonje: ni dehu lekkiyo duniya ette ni-t'ooli, n'ette n'a lekkey aame k'Almasi, geñ beehiye a jiire a nuñ me. ²⁴ Wo de kono kune geñ, kođuwu baadan a jiire sey n'a lekke a duniya me. ²⁵ Kono suldi en, nuñ ni suune adda k'addó ni lekka me, wo ni lekka ti kune pay kono n'un di'n nooga, kun di t'ihira wo kun di lekka t'unjsuwo a urzi zaapu k'addugun a Isa. ²⁶ Injino man aame ni gima ki tuddugun sey man, t'urzi nuñ geñ ulbugun aasey unse a ceere sey a urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi te.

Pool y'an eliyoo kooke a zemba

²⁷ Munda wede beehiye ni dehu'n, kune kun di lekke a lekkiyo ere a-t'ette a urzi ki Rabila Majjaanawa k'Almasi. Injino man aame n'iida n'un ti'n wollo, ni k'iida ye toñ man, n'a olliga kun lekkiyo kettiyo kan soo zakidí, wo kun deyyiso pay kan soo t'adde soo a urzi zaapu k'adde a Isa ere itatú Rabila Majjaanawa. ²⁸ Kun an orgida ye tak a kane don k'olmidagun geñ me. Kun likka injino man, a kane an t'isa aa munda wede y'an kaza kane a urzi wede ki daggiya, wo kune a urzi wede k'uttiyo. Wo geñ iido ti Raa, ²⁹ kono yon y'un ize beeko kun di naabe k'Almasi, kun di naabe kun ki zaape addugun a yode danjal ye, wo son kun di dabire kono yon me. ³⁰ Ankeñño kun deyyiso deyyiso ere aa kun di'n wulle n'a diyye ti kaaga, wo anki ni deyyiso sey aa kun zuune.

2

Almasi yon toogo wo yi ki koliyo tuddi ye

¹ Aa kune kun suune, lekkiyagun ere kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo toogo. Kun suune geyyiso k'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo kooke. Kun suune kun sooru kan soo t'Unde Kamilen. Wo kun suune un d'ede sommagi wo kun isiyo beehiyko ti tuddugun geñ me. ² Injino kun lekko lekkiyagun ere kan soo, kun geyyo tuddugun t'adde soo, bizigun soo wo elkisagun toñ i-t'ette kan soo. Geñ injino addó kun oo ti'n óona t'unjsuwo. ³ Kun ise ye munda wede a urzi k'elkiso ere wede a ti y' kime k'ita, ise t'urzi k'elkiso ere oldo kun di kilí tuddugun me. Ki too man daa koliyo tulle kun'ni wollo eebugun aa kane deero t'eggun. ⁴ Wenda soo toñ yi dehe munda wede k'aggadi danjal ye, wo de ti diinagun wede tuuku toñ y'a elko a don ongo pay. ⁵ Ti diinagun kun lekko lekkiyo ere aakede don i lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi:

⁶ Yode wede t'ume k'eesiyo aa Raa batum, wo toñ t'urzi wede i-d'ede geñ, a umayi geñ y'a ki dihe ti toogo an ki d'ette ti Raa kan soo ye.

⁷ Ki too man yode batum ume wede suma geñ yi-d'iili, y'a t'ize wede naabo. Y'a t'ize wede tudde a diine duwo, kane an di y' wulle miñ yon wedusu.

⁸ Yon y'a iyye y'a t'ize neñku, y'a illiga ono Raa bini y'a iyye unto, untadi ere sukiyagi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko.

⁹ Kono kamo Raa yi-ti y' gili, yi-d'ele ume wede majjaane a jiire pay t'awwa a kandaane,

wo yi-d'ele suma ere a jiire sumbiyagi pay, ¹⁰ kono don pay i lekkiyo a kandaane, don i lekkiyo a siido, wo don ti dandi siido, kane pay an di dikkey a suma ere ki yode Isa.

¹¹ Wo geñ don pay an di rootey kereñ: «Isa Almasi yon Galmeega!»

Wo t'urzi geñ duwo an di timme suma Meega Raa*.

Kun tooro aa bingge adda duniya

¹² Zemba ki nuñ kune don ki geyyiso, kune daayum ono Raa kun illiga. Injino'n kono Raa y'un utte geñ, anken i dehu kune toñ kun di naabe a-t'ette a urzi k'uttiyo gettiyo, wo kun naabo ti orgiso wo ti ottilso. Kun ise injino aame nuñ a diinagun danjal ye, ankeñño nuñ umbo enño toñ man kun iso sey a ceere, ¹³ kono yode Raa batum i naabiya adda k'addugun me, y'un di'n isiyo don aane i dehu wo i t'isiyo munda wede a-t'ette aa Raa addi i dehu.

¹⁴ Naabo pay ere kune kun ise gette, kun iso daa gurgirso daa niiku, ¹⁵ kono duwo an k'ambe sundugun k'ulsuko ye, kune kamilen, inñi Raa daa k'oldiko munda, adda diine don duniya kane don i t'udde t'urzi wede derec, don isiyo ulsu mirsi geñ me. Kune a diinayan kun di toore aa moldali don a kandaane, ¹⁶ geñ kun an kazita Rabila Majjaanawa i d'eliyo lekkiyo. Injino man nuñ ulbó'n aasa unse kono kune a onniyo ere k'aaniya k'Almasi gette, kono a naabadó ere n'ize wo n'a iifiba yeebadó gette, i ki t'ize ki bita ye.

¹⁷ Urzi zaapu k'addugun a Isa geñ, aakede sedefe ere kun ele a Raa. Wo aame anki en puuzadó t'ifa toñ man, a-t'etta aa munda wede an yergu a sedefe gettiyo. Aame iza injino man, geñ nuñ ulbó'n unse, wo kune pay ton ulbugun aasa unse ti nuuno me. ¹⁸ Geñ kune toñ ulbugun un iso unse, wo nuñ n'aase unjsuwo ti kune kay.

* **2:11** 2.11 Adda mattup ki Pilip 2.6-11 en, i-kaza óoro ki don i ziipe addan a Isa ti poone an d'óoro.

Pool y'agisa Timote kane ti Epapirodit

¹⁹ T'urzi Galmeega Isa, n'elkiyo saɲ n'un di-t'igiba Timote, kono nuɲ batum aame n'uuna rabilagun ti bey yode maɲ, o-t'ela toogo. ²⁰ Wenda ti doolo umbo daa yode Timote ulbi i di t'oodfe a nuuno me, wo ki kotto ulbi i di t'oodfe a kune me. ²¹ Kane donj pay onjo geɲ wede tuuku tonj ulbi i oodiyo a naabadí ere k'aggadí k'aggadí, wo wede a elke a naabo ere k'Isa Almasi umbo. ²² Wo kune kun suune yode Timote eɲ tuddí yi ti gize kun wulle yi ziiɗa zakidí a naabadí te, y'a niibe ti nuɲ a urzi kazita Rabila Majjaanawa aakede ulo a sirpa meegi. ²³ Injino'n n'elkiyo, aame a lekkiyadó ette urzutú ni ti y' wulla kereɲ maɲ, Timote n'un ti t'igiba. ²⁴ Wo adda k'addó ni suune, saɲ maɲ nuɲ batum n'etta n'un ti'n wollo, kono Galmeega y'o ruute.

²⁵ Wo ni t'ilke maɲ beehiye leemadinj Epapirodit' n'un ti y' t'igibe me, yode wede ay niibe wo ay diyye kaɲ soo, yonj kun y'igibo y'o d'iido ti noogiyo ere ni dihe ginno te. ²⁶ Yonj mosogo kune pay yi dehu y'un ti'n wolle sey, wo yonj a eenizi aa kun d'illiga geɲno tonj, ulbi i-d'oodiyo baadaɲ a kune me. ²⁷ Derec, yonj y'aaze eeni baadaɲ taɲ lelle y'unto, wo Raa yi-d'ize adde koɗuwo, wo y'ize adde koɗuwo a yode danjal ye, a nuuno pây, kono n'a ki t'ise sommagi dondonj a ki ceere ye. ²⁸ Injino n'a naare kesiko n'un ti y' t'igibe, kono aame kune kun yi wulley sey maɲ ulbugunj aasey unje, wo nuɲ tonj addó a-t'udiga. ²⁹ Injino maɲ yode eɲ kun yi soodó bey sire ti unjuwo, aakede leema a urzi Galmeega. Duwo donj aakede yode kino eɲ, kun an ottilo baadaɲ, ³⁰ kono taɲ lelle y'unto miɲ a urzi naabo k'Almasi. Yonj y'a iyye y'a t'umbe puuzadí, kono y'o d'etto ti noogiyo ere kune batum kun k'iine kun ki d'iido ye gettiyo.

3*Mummino k'a koone ki diine a daana Raa me*

¹ Ankeɲ zemba ki nuɲ, ulbugunj un iso unje kono kune kettiyo kaɲ soo ti Galmeega. Ono donj n'un riije ti poone geɲ, a nuɲ oo k'oone ye n'un ti'n doole me, wo injino geɲ a kune toogo a urzi zaapu k'addugunj a Isa me. ² Kun koona mentikagi ti donj ulpi, kane aa gahiti kono naabo ere an isiyo gette oldo, an dooyiso ɗuwo an di walɗa ponde ɗoo, para maɲ kane donj Raa ye. ³ Ki too maɲ donj walɗu toc miɲ kine, kono in naabiya a Raa t'urzi

k'Undí, kine ulbiɲ in isiyo unje a Isa Almasi, wo in ki ziipe addinj a urzi tuddinj ye.

⁴ Ki too maɲ nuɲ tonj n'aane n'a zaape addó a urzi tuddinj geɲ me. Wo nuɲ ni-t'ooone urzi a ceere n'aase, ise donj tuuku ti doolo tonj maɲ. ⁵ Injino t'ume an ti n'ehe iide onniyo gessire maɲ, an oo di wilɗa ponde, nuɲ itadó donj k'Izirayel ti biza bumbú Benzamen*, nuɲ Eber maawó tonj donj k'Eber pây. Wo a urzi k'oogoro Yawudiyagi geɲ ni ziiɗa zakidí, kono nuɲ ti diine donj sundaɲ Pariziyen. ⁶ A naabadó ere wehini n'ize a Raa geɲ, donj ogiyo ti suma k'Isa n'anni dibire baadaɲ. A urzi lekkiyo ere ki diine oogoro ti rootiyo gette n'a ziiɗa zakidí, kono ɗuwo an ki zaapu ono a eedó ye.

⁷ Wo urzi wede pay ti poone n'ilke munda wede beehiye n'a t'ooone geɲ, ankeɲno a nuɲ oo t'ize ki bita kono k'Almasi me. ⁸ Derec, sulɗi donj pay geɲno tonj n'a zuune a t'ize ki bita, kono ankeɲ munda wede beehiye a jiire sey ni y'uune baa: N'a suune Isa Almasi yonj Galmeegó. Kono yode geɲ n'a iyye sulɗi pay geɲ a t'ize ki bita, kane pay n'an ize aa iizi, kono munda wede a di jiire pay a nuɲ, Almasi ɗanjal, ⁹ wo n'a lekke kettiyo kaɲ soo ti yode. A elkiyadó maɲ ni ki t'ise ki diine ye a ɗaana Raa t'urzi sooruzó ere a-t'ette a oogoro gette. Ki too maɲ n'a t'ise ki diine a ɗaana Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. Geɲ ɗerec, lekkiyo ere ki diine ette t'ettiyo ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. ¹⁰ Geɲ munda wede addó i dehu, n'a suune Almasi adda k'addó, wo n'a suune toogadí ere a ti y' bilɗe. Ni dehu n'a di-kette kaɲ soo ti yode, n'a dabire aa yonj yi dibire bini unto tonj maɲ, n'a oyya n'a deeya aa yode a urzi k'untadí me. ¹¹ Injino maɲ ni zaapu elkisadó aame n'inda tonj, Raa yi ti n' balɗa kay ti diine donj unto me.

In okko ki daana a jiire k'Almasi me

¹² Nuɲ ni k'elkiyo ye okko dalala ni ti ɗinge baa me, ise a lekkiyadó ere ankeɲno ni t'ize wede ɗerec ki diine baa tonj maɲ. Wo nuɲ a urzi ni pedɗinso, n'okko n'a t'ambey agga te, kono k'injino nuɲ batum miɲ Isa Almasi yi n'umbe. ¹³ Zemba ki nuɲ, nuɲ tonj maɲ ni k'elkiyo ye agga ni t'uune baa me, wo munda wede soo nuɲ n'isiyo me: ni-k'elkiyo ye baa a munda wede n'ize i t'ingile me, ni pedɗinso n'a t'ambey munda wede a ɗaanadó. ¹⁴ Raa y'inni waaku t'awwa ti kandaane, kine in d'ette sirpadi in seefey aggadinj t'urzi k'Isa

† 2:25 2.25 Epapirodit: Yonj wede donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger ki Pilip geɲ an igibe k'ume Pool.

* 3:5 3.5 Biza bumbú Benzamen: Yonj i-d'ede suma ti biza bumbiyagi k'Izirayel pay.

* 3:5 3.5

Almasi. Injino man nun n'okko dalala ki daana, n'a t'ambey agga te.

¹⁵ Kine donj pay i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa en, in aa elko a suldi genjo wo in d'oziro eego. Wo a ume tuuku kun t'ilke elkiyo ere ti doolo man, a ume genj Raa y'un di kiza urzizi, kun di suuna. ¹⁶ Aame ise muno tonj man, kine in'do daayum ki daana ki urzi wede in daaniya bini ankenjo.

¹⁷ Zemba ki nun, kune pay kun ambo zindó. Urzi wede kun di wolle wo kun di daane genj, ay un y'ele. Injino man kun zaapo ersagun a tukki kane donj i sooru a urzi wede genjo. ¹⁸ Nun ti poone tonj n'un ruutite, wo ankenj n'un di doolo sey ti zumari edayó, i d'ede donj ede baadan kane genj a sooruzanj gettinj i-kaza donj k'adu ki Almasi wo a munda wede y'ize a urzi k'untadi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko. ¹⁹ Kane genj raazan minj addanj, injino manj urzizanj a-ti dagga adda k'ahu. An tamma tuddanj a suldi donj ki sukuyagi, wo elkisadanj pay tinj a suldi duniya. ²⁰ Ki kine man, duniya ette siidadij, y' a ti kima tudde ere i deeyiso aa tuddi, tudde ere i-d'ede toogo. Y'isiyo injino t'urzi toogo ere i-d'eliyo urzi suldi pay an d'ottilso a mozikadi gettiyo.

4

Pool y'an eliyoo kooke a zemba

¹ Zemba ki nun kune donj ki geyyiso, nun mosogo addó i dehu n'un ti'n wolle sey. Kune donj addó kun oo ti'n assiya, kune a nun aa kadumul ere ki wede y'a jiiere a eedó. Injino man zemba ki nun kune donj ki geyyiso, kun soodó daayum zakidi a lekkiyo ere kettiyo kanj soo ti Galmeega gette.

² Nun n'eliyo kooke a Ebodi kane ti Sentis genj, kono onamanj i-t'ette kanj soo a lekkiyadanj ere kettiyo kanj soo ti Galmeega te. ³ Wo kee pay wede i seedu zakidi naabadinj kanj soo ti nunj, ni ki tondiyoy erayi sire enj k'anni noogo kono an di-t'okkiye. Kane ti nunj ay diyye kanj soo a urzi ki kazita Rabila Majjaanawa, soj Kilema wo ti donj onjo pay naabadey kanj soo. Kane pay genj sumbiyaganj raaniya adda mattup ere ki lekkiyo*.

⁴ Kun lekko daayum t'unjsuwo kettiyo kanj soo ti Galmeega. N'a di doole sey, kun

lekko t'unjsuwo. ⁵ Aa kun suune Galmeega sanj gopponj y'ettiyo, injino kun t'iso donj tasse a daana duwo pay. ⁶ Kune ulbugun un t'oodé a munda ye, wo de a suldi donj pay kune kun dehu genj, daayum kun i-ti zaapo a Raa t'urzi tondiyoyode, ti obe bey wo ti rootiyo koduwo a Raa. ⁷ Injino manj toose ere ki Raa gette, tod'te t'a jiiere suuniyo pay, tode gette t'a booha biza k'ulbugun wo elkisaganj a urzi lekkiyo ere kettiyo kanj soo t'Isa Almasi.

⁸ Ki dangiya zemba ki nun, ni dehu n'un di roote'n, kun zaapo elkisaganj a suldi donj pay beehiye, duwo an di'n'imme, donj pay derec wo duwo an d'ottile, donj pay ki diine wo kamilenj, donj i t'ide kun di'n geyye, wo a t'ele suma. ⁹ Munda wede nun n'unni duuye wo kun uune, munda wede kun illiga ni rootiyo wo kun wulle n'isiyo genj, kane pay genj kun oziro eego. Injino manj Raa wede eliyoo toose genj y'a koona ti kune.

Pool yi tamma donj k'Almasi ki Pilip a eliyoo beezanj

¹⁰ A lekkiyadó ere ni lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeega ette, nun ulbó aaze unse baadan, kono a munda wede ankenj kun gitte toonugun sey genj, kun o d'ele a nuuno. Ki kotto a munda genj kune kun ilke baa, wo kun k'uune urzi k'isiyo ye dangjal. ¹¹ Nun ni rootiyo injino a munda wede o biite ko? Aha! Ni rootiyo injino kono ni-diile ulbó o isiyo unse a munda wede ki beezó. ¹² Nun urzi lekkiyadó ni suune, ise nunj oo k'ede ye, ise nunj adda darna tonj manj. A ume tuuku wo aame ize munda tonj manj, nunj oo ti diile ise addó boo, ise addó mosogo, ise nunj adda darna, ise nunj oo biite tonj manj. ¹³ A suldi pay genj, n'aane n'a lekke t'urzi toogo ere k'Almasi y'o eliyoo te. ¹⁴ Wo tonj genj, kune kun ize beehiye kun d'ele aggaganj a di n' nuuge a dabaradó.

¹⁵ Zemba donj ki geeger Pilip, kune batum kun suune t'ume k'eesiyo kazita Rabila Majjaanawa aame ni t'iziga ti siido Maseduwan genj, donj ogiyo ti suma k'Isa ti doolo umbo kine in nuuge ti tuddinj. Kune dangjal a ni nuuge me. ¹⁶ Wo soj kun suune aame nunj a geeger Tessalonj tonj, kun ni nuuge tanj sire tanj adó a munda wede oo biite me. ¹⁷ Nun ni rootiyo injino kono ni dehu kun o t'ele munda ko? Aha! Ni rootiyo injino kono ni dehu a naabo ere kun isiyo a urzi zaapu k'addugunj a Isa gette, a-t'obi eego a aagila. ¹⁸ Injino manj n'un di rooto, suldi donj pay kun o igibo genj ni'n uune, nunj adda darna.

† **3:19** 3.19 Raazan minj addanj: I-kaza ombito ere ongo oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombo ulu, soj i-kaza suldi donj tudde ti dehu tonj manj. * **4:3** 4.3 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki donj pay uune lekkiyo ere aware'n, raaniya adda.

Aŋkenj Epapirodit y'o d'iido suldfugun me, genj baadan o iide baa. Kane pay enj aa munda wede in eliyo a Raa eediyadi unjse, sefeke ere Raa yi giyye wo ulbi i-d'isiyo unjse. ¹⁹ T'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi genj, Raa wede ni daaniya y'aana y'un di'n ðona ti suldi ðonj pay un biite, ti laalayí wede baadanj a jiiire pay genj me. ²⁰ Injkinon'ŋ tamma t'a koone a Meeginj Raa ki daayum! Eyye.

Toose ki dangu

²¹ Kun an t'isoy toose a kane ðonj pay ki Raa i lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. Zemba ðonj ti nuŋ tonj an un t'ize toose pây. ²² Kane ðonj pay ki Raa a enno enj an un t'ize toose, wo toc minj zemba ðonj i naabiya di mozigo goole ki Romanj an un t'ize toose pây.

²³ Genj beeko ki Galmeege Isa Almasi ti koona ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riñe a donj a Kolos

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki pool yi riñe a donj i ziipe addan a Isa a geeger Kolos. Yode batum ki Kolos yi k'iide ye, wo y'a illiga donj i ziipe addan a ummey genj, an seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa me. Genj Epapiras yonj wede an sooru soo ti Pool, an gizite urzi Rabila Majjaanawa ki poone me.

Ozzinagi miibi k'ita man, donj doolo an d'iide ki Kolos, a donj geeger gette an an di gizite ono donj ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere ki Epapiras y'an gizite gettiyo ye. Duwo genj an an di ruute, wede yi dehu Raa y'a y'utte man, y'an d'ottile a maaleekiyagi wo a suldi donj i ceeriyo donj tudde. An an di ruute sonj, an di walda ponde wo suldi donj onjo k'omfo ulu. Epapiras y'illiga man, y'a iide y'a uuney Pool a geeger Room yonj dangay, man yi di t'iide taaya. Aame Pool y'illiga injkino man, y'an di riñe mattup kono y'an di kize a donj Kolos genj, wedusu yi t'oone uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Almasi danjal.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuñ Pool wede zina k'Isa Almasi aa Raa yi dehu, nuñ ti leemadinj Timote, ² a kune donj ki Raa a geeger Kolos*, kune zemba donj daayum i seedu zakidi a Almasi, i lekkiyo kettiyo kanj soo ti yode. Genj beeko ti toose ere ki Meeginj Raa i koono eggunj.

Pool yi tondiyo Raa kono zemba a Kolos

³ Adda tondiyo Raa ere daayum kaye ay tondiyo kono kune gette, ay rootiyo koduwo a Raa Meeki Galmeejinj Isa Almasi, ⁴ kono ay illiga i lekkiyagunj ere kun zaapu addugunj a Isa Almasi wo kun'ni geyyiso donj pay ki Raa me. ⁵ Kun isiyi injkino kono kun zaapu elkisagunj a munda wede Raa y'un boohiyo a kandaane. Zaapu k'elkisagunj gette, kun ti zuune t'urzi k'ono donj derec ki Rabila Majjaanawa aame t'iina di kune genj me. ⁶ Rabila Majjaanawa gette ti-teepiyo adda siido pay, ti d'aagulu aa undumu y'ohire wo yi d'ehiyo injni. Genj injkino a t'aaze di kune ti onniyo ere ki poone, kun d'illiga ono donj ki beeko Raa, wo kun di zuune genj derec. ⁷ Dooyiso gette unni duuye Epapiras leema wede ki geyyiso, yode wede naabadey kanj soo. Yonj

daayum yi seedu zakidi a naabo k'Almasi ere y'isiyo a kune te. ⁸ Yonj y'ay t'iide taaya a geyyiso ere Unde Raa t'un ele adda k'addugunj gette.

⁹ Kono kamo ti onniyo ere ay illiga rabilagunj genj, kaye tonj ay k'ooliyo ye ti tondiyo Raa kono kune me. Ay yi tondiyo y'un di'n done ti suuniyo ki suldi donj pay Raa addi i dehu, t'urzi pay ki suuniyo k'ono ti eego soodo a elkiso kane donj Unde Raa t'un ele. ¹⁰ Injkinjo manj kun d'aane kun di lekke aakede donj i daaniya urzi Galmeege an di lekke, wo daayum kun d'ise munda wede ulbi i-d'ise unje. Genj kun d'isa naabo pay ere tuuku beehiye wo Raa kun di y' suuna adda k'addugunj a ceera ki ceeriyo. ¹¹ Kaye ay tondiyo Raa y'un t'ele toogo a ume tuuku tonj manj t'urzi toogadi ere meeda ki ki ti dooze ye gettiyo, kono kune a suldi pay kun di seeda zakidi ti ombine bini dangju. ¹² Kun rooto koduwo a Meega Raa ti unjuwo, yode wede un di'n ize donj aane a t'ooney aggaranj t'adda suldi donj yi boohiyo a kane donj adda mozikadi ere a toore gettiyo. ¹³ Yonj y'in di'n udfde ti bey k'Ere toogo adda zimolo, wo y'in di'n t'iide k'adda moziko k'Ul'i, yonj yi y' giyye baadanj. ¹⁴ T'urzi yode genj Raa y'in udfde t'adda k'oldiko, y'in t'ize tambobino a oldikadinj te.

Almasi mozigo t'ekki suldi pay

¹⁵ Raa genj wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye, wo in wolliyi Almasi genj, yonj minj Raa koyok.

Yonj genj yi jiire suldi donj pay Raa y'ikkima, ¹⁶ kono t'urzi yode, Raa y'ikkima suldi donj pay a kandaane wo a siido,

suldi donj in'ni wolliyi wo donj in ki'n wolliyi ye tonj manj,

kane undiyagi donj pay a dandaane k'ume, kane donj deero, kane donj an d'ede urzi ki dokkiyo wo kane donj an d'ede toogo.

Kane pay genj an ikkima Raa t'urzi k'Almasi wo a Almasi.

¹⁷ Yonj ede too ki poone Raa y'a okkima suldi pay genj me,

wo t'urzi yode kane suldi pay genj an d'ohire a umayanj me.

¹⁸ Yonj eego, wo tuddi kane donj pay ogiyo ti suma k'Isa.

Yonj eesiyo ki suldi pay,

yode wede i-bilde ki poone wo ki daayum ti diine donj unto,

kono y'a koone wede goole t'ekki suldi pay.

¹⁹ Derec, yo Raa batum yi dihe

* 1:2 1.2 Kolos gette geeger nenko ki siido Pirizi a kese peedo ti koliyo ki geeger k'Epez, k'a ozire kuɓbaara meeda sire doo minj k'a ti t'oone kollo.

suldfi dɔŋ pay adda k'addi wo a tuddi geŋ, a tukk'Uli toŋ inŋkino ede pây,
 20 wo t'urzi yode, Raa y'a dihe suldfi dɔŋ pay y'ikkima,

ise a siido ise a kandaane toŋ, an di-kimo an di t'okkiye ti yode Raa.

T'urzi puuzo k'Uli ere ibi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ ton-tilko geŋ, Raa y'an d'ele toose.

21 Wo kune toŋ ti kaaga kun likke aa torgagi dokki ti daana Raa me. Kune dɔŋ k'aduzi, kun d'ilkite kun d'ise oldiko, wo oldiko kun ti t'ize. 22 Wo anŋen, t'urzi k'unto k'Uli ere ki tudde gette, Raa y'un ti'n gimo kun t'ukkiye ti yode. Y'ize inŋkino kono y'un di'n t'etta daanadi kune dɔŋ kamilen, daa k'oldiko munda, dɔwo an k'ambe sundugun k'ulsuko ye. 23 Wo geŋ i dehu kun di seeda daayum zakidi wo toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo kun gi di ledde dokki ye t'urzi Rabila Majjaanawa ere in zaapu elkisadin eego gette. Tode ere kun illiga, an di gizite a dɔwo adda duniya pay, wo nuŋ Pool eŋ n'a t'ize wede naabo kono ni kazita rabila gettiyo.

Naabo Pool a dɔŋ ogiyo ti suma k'Isa

24 Anŋen nuŋ ulbó unse a dabaradó ere n'ooniyo adda naabo ere n'isiyo a kune gette. Inŋkino maŋ adda tuddó n'a-ti dange dabar k'Almasi ere yi ni wiike n'a dabire kono tuddi te, wo to tuddi tiŋ kane dɔŋ pay ogiyo ti suma yode. 25 Nuŋ ni t'ize wede naabo ki dɔŋ pay ogiyo ti suma k'Isa, a-t'ette a naabo ere Raa y'o ele a beezó ki noogiyagun: nuŋ n'un di kizite ono Raa pay. 26 Ono geŋ kane munda wede t'ume k'eesiyo ombide a dɔŋ pay, wo anŋen Raa y'an t'iidiba ita a dɔŋzi. 27 Raa y'a dihe y'an di y' kize a dɔŋzi munda wede ombide geŋ, yoŋ goole i jüre wo laalayí baadan, Raa yi y'ize a nooga kane dɔŋ pay Yawudiyagi ye. Wo kun wollo munda wede ombide geŋ, yoŋ Almasi adda k'addugun, t'urzi yode kun di zaapu elkisagun a gooliko ere ki Raa gettiyo, kune toŋ adda kay. 28 Inŋkino maŋ kaye ay kazita rabila ki yode Almasi a dɔwo pay. A wede tuuku toŋ ay yi di tookiyo kuudi wo ay di y' dooyiso t'urzi suuniyo k'ono dɔŋ pay, kono kane pay an t'ise dɔŋ i-dirse a urzi lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi. 29 Geŋ inŋkino ni naabiya wo ni dɛyiyiso ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti naabiya adda k'addó ti toogo.

2

1 Inŋkino maŋ nuŋ ni dehu kun di suune dɛyiyiso ere zakidi ni dɛyiyiso kono kune,

kono ki dɔŋ Raa a geeger Lahodise* wo kono ki dɔŋ Raa baadan ongo nuŋ batum t'edayan an ki n' wulle ye. 2 Ni dehu addan i-t'óone ti toogo, an di lekke kettiyo kaŋ soo a urzi geyyiso tudan wo óoniyo ti eego soodo a elkiso. Inŋkino an di y' suuna munda wede ombide ki Raa me, yoŋ Almasi batum. 3 Laale pay wede ki suuniyo k'ono wo ti suuniyo gette, kane ombide a bey k'Almasi. 4 Ni raanjiya inŋkino kono wenda soo toŋ y'un ti'n mabilda ye t'urzi k'ono dɔŋ k'a t'eese d'erec me. 5 D'erec, nuŋ dokki ti kune me, wo toŋ elkisadó daayum ti kune, wo nuŋ ulbó unse a munda wede n'ollige, kune kun sooru ki diine kaŋ soo wo kun seedu zakidi a urzi zaapu k'addugun a Almasi me.

Lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi

6 Kune kun umbe Isa Almasi yoŋ Galmeega geŋ, inŋkino kun oziro daayum kettiyo kaŋ soo ti yode, 7 aa undumu sondayzi i ti d'iige, wo kun zaapo addugun a yode aa wedusu yi zaapu boy itadi zakidi. Kun soodo daayum zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa wede an unni duuye geŋno, wo kun rooto koduwo a Raa t'addugun pay.

8 Kun koonaa mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo toŋ y'un ti'n mabilda kun t'ooraa adda k'ikka ki suuniyo k'ono dɔŋ daa k'urziyan geŋno ye. Suuniyo k'ono gette t'ettiyo t'urzi k'elkiyo ere ki dɔwo wo t'urzi k'undiyagi dɔŋ toogo i-dokkiyo duniya geŋno, tode gette t'ettiyo t'urzi k'Almasi ye. 9 Ni rootiyo inŋkino kono Almasi a tuddi ere aa ki wedusu gette, suldfi dɔŋ pay adda k'adde Raa wo a tuddi geŋ, a tukk'Almasi toŋ ede pây. 10 Wo kune munda an ki'n biite ye a urzi k'Almasi me, kono kun aa ti gitte kaŋ soo ti yode, yoŋ goole t'ekki kane dɔŋ pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo t'ekki kane dɔŋ pay an d'ede toogo.

11 A lekkiyo ere kaŋ soo kun aa ti gitte t'Almasi gette, aakede kun uune waldu ponde, waldu ere ti bey wedusu ye, wo waldu ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Waldu gette y'un ize aame munda wede adda tudugun y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldiko geŋ, y'un ti y'udde. 12 Kune an unni zuyye batem geŋ aakede an un ti'n ittiba kaŋ soo ti Almasi, wo kun di-bilde kaŋ soo pây ti yode me, kono kun umbe a toogo ere ki Raa a bilde Almasi ti diine dɔŋ unto gettiyo. 13 Kune ti kaaga eggun aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizi, wo kono munda wede adda tudugun y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldiko geŋ yoŋ botto daa k'adfiya. Wo anŋen

* 2:1 2.1 Lahodise: Geeger ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus. † 2:12 2.12 Kun wollo adda mattup ki Romen 6.4.

kune Raa y'un ti'n bilde kanj soo ti Almasi me, y'in t'ize tambobino a doopidadij pay ere in aa ti diipida a urzi Raa geñ me. ¹⁴ Raa geñ mattup ere yi-kaza oldikadij t'inni sakiysa gette y'a-t'ide mentú baa, tode ere adu ti kine kono a urzi k'oogoro Raa. Yi-t'ide aame Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko. ¹⁵ Soñ undiyagi ñon an d'ede toogo toñ, toogadan Raa y'an ti diggite aame yon y'anni jiire t'urzi k'unto k'Almasi ekk'undumu geñ me, y'a ti'n wiire a ñaana ñon pay aakede an zidfo bulagi t'ume k'arka.

¹⁶ Injino manj kun i oola urzi a wenda soo toñ yi ñekka booro eggun a urzi k'ombo ye, ise a urzi sofo, ise a urzi laayagi, ise a urzi k'aagulu tere, ise a onniyo ere ki puukiyo toñ manj. ¹⁷ Kane pay geñ Raa y'in elo aa undiso ki munda wede san a etto, wo munda wede ñerec ki kotto minj, yode Almasi. ¹⁸ Kun i oola urzi a wenda soo toñ y'un ti'n dagga ye, y'a t'eesa aggagun umbo a kandaane me. Kane geñ a ñaana ñuwo an ti t'isiyo tuddanj ñon i ki koliyo tuddanj ye, wo soñ ulbanj unse an ottilso a maaleekiyagi. Kane geñ an aa seefu zakidi ñaadan a munda wede y'an ettiyo aa suniye. Kane ñon injino geñ ti elkisadan ere a urzi tudde gette, an koliyo tuddanj ki makilsa, ¹⁹ an ki dehu an ki lekke kettiyo t'Almasi ye. Ki too manj Almasi batum yon eego ki ñon pay i ziipe addanj a yode, kane geñ tuddi. Kune kun suune eego gette ti modfoi tudde pay, wo t'urzi tode okilagi ti sondayi an ti t'okkiso tudde pay kanj soo, ti d'ohire aa Raa yi dehu. Geñ injino kay ki kine ñon i ziipe addanj a Almasi me.

Unto wo baldiya t'Almasi

²⁰ Kune t'ume kun aa ti gitte kanj soo ti Almasi geñ, aa kun t'inda ti yode, wo y'un di'n udfé ti bey k'undiyagi ñon toogo i-dokkiyo duniya me[‡]. Wo ñe ki moo me kun di lekkiyo aakede kune a bey k'undiyagi ñon i-dokkiyo duniya sey me? Kun d'oyiso kun di daaniya ita k'urziyagi k'oogoro ñon aakede: ²¹ «Munda enj k'ambu ye», «Munda enj k'owwiyo ye», wo «Munda enj ki bottiyo ye» sey me. ²² Urziyagi geñ an rootiyo ti suldi ñon sanj i-t'engilso aame ñuwo an ti'n isiyo manj. Kane geñ urziyagi k'oogoro wo dooyiso ere ettiyo t'urzi ñuwo ñanj. ²³ Kane an un rootiyo: kun di daane urzi Raa wede kane ñuwo batum an ilkite, soñ kun ti-t'ise tuddugun ñon i ki koliyo tuddanj ye, wo kune batum kun dabirsa tuddugun.

Derec, urziyagi pay geñ a eda ñuwo an t'isiyo beehiye. Ki too manj kane ki bita, kane beehiyakanj tinj a urzi wede tudde ti dehu ñanj.

3

¹ Kune Raa y'un ti'n bilde t'Almasi kanj soo, injino manj kun deho suldi ñon a kandaane, a ume wede Almasi yi-guune a ammade Raa*. ² Kun d'elke ki poone a suldi ñon a kandaane, a suldi ñon a siido ye. ³ Derec, kun t'inda t'Almasi kanj soo, wo lekkiyagun ere aware Raa y'un ele gette itatu i ki t'iidiba ye botto, tod'te t'Almasi a bey Raa. ⁴ Lekkiyagun ere aware gette, un t'eliyo Almasi ki daayum. Injino'nj aame y'iina y'an ti giza tuddi a ñuwo manj, kune toñ Raa y'an di kiza tuddugun a ñuwo ti yode Almasi kanj soo, wo ñon pay an di wolla daryikadi gette kune toñ adda.

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

⁵ Injino manj suldi ñon pay ulpi a lekkiyagun ere a siido gette, kun ti'n adfo mendanj ti biza k'ulbugun me, suldi ñon aakede: boliyo, suldi pitinjo, ñaapu, suldi ñon ulpi tudde ti dehu, wo okkiso a suldi pay. Suldi ñon kee k'okkiso eego geñ, i t'ize lonjayza i jiire Raa. ⁶ Ita k'oldiko ere injino, kulkuwo Raa ti-ñeegu a tukki ñon i-ti toogiyo a yode me. ⁷ Geñ kune toñ kun izire injino aame ti kaaga kun likke adda k'oldiko geñ me.

⁸ Wo ñe ankenj, kane pay geñ kun di sebbu dargun, suldi ñon aakede: kulkuwo, zehiso kulkuwo wo bundiko. Soñ kaldita tudde, ise ono ñon ki sukuyagi toñ i k'adfe ye ti bizigun me. ⁹ Kun lihite ono ti tuddugun ye, kono lekkiyo ere oldo ti naabatú pay kun t'iili, ¹⁰ wo kun t'umbe lekkiyo ere aware. Geñ kune ñuwo ñon aware, wo Raa yi naabiya daayum adda k'addugun kono kun ñeeye aa yode wede unni ziipe. Y'isiyo injino kono kun di y' suune a ceere ki ceeriyo. ¹¹ Ankenj ahuntu tudde umbo a edayi me, ise enj Yawudiyagi, enj Yawudiyagi ye, ise enj ñon i wilda ponde, enj ñon daa waldú, ise enj ñon daa suuniyadan, enj ñon k'ita ñuwo aa seydi, ise enj bule, enj bule ye toñ manj, wo munda wede a di jiire pay Almasi, yon yi lekkiyo adda k'adde ki ñon pay i ziipe addanj a yode.

¹² Kune Raa y'un ti'n ize ñonzi, y'unni biire wo y'unni giyye ñaadan. Kono kamo kun iso naabo ere aakede: kun wollo sommagi ñuwo, kun iso beehiye, kun kili tuddugun ye, kun koona ñon tasse wo ñon an d'ede omfiñe. ¹³ Ise wede

‡ 2:20 2.20 Kun wollo adda mattup ki Galat 4.3.

* 3:1 3.1 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi toj kun soodo tuddugun, wo aame wede ti diinagun i-d'ede ono ti bakadi man, an aa t'iso tambobino ti tuddan me, aa Galmeega y'un t'ize tambobino a kune pay. ¹⁴ Wo t'ekki suldi pay gen kun geyyo tuddugun. Geyyiso tod'te aa sibe wede un ti'n kettiyo kune pay biñ biñ.

¹⁵ Gen toose ere k'Almasi ti dokko biza k'ulbugun. Gen injino Raa y'unni wiike kun di lekke pay adda toose gettiyo, kono kune tudde soo. Wo Raa kun y'elko daayum. ¹⁶ Gen rabila k'Almasi ti laalatú pay i lekko adda k'addugun. Kun dooyo tuddugun, kun tooko kuude ti tuddugun ti suuniyo k'ono ere pay. Kun ñoro wo kun rooto koduwo a Raa t'addugun pay t'urzi k'ordari ñon ki tamma Raa, ti ñordari ñon k'ono Raa wo ti ñon ettiyo t'urzi k'Unde Raa. ¹⁷ Suldi ñon pay kun ise gen, ise t'urzi rootiyo k'ono ise t'urzi naabo toj man, kun iso a suma ere ki Galmeega Isa, wo t'urzi yode kun di roote koduwo a Meega Raa.

Urzi lekkiyo ere aware

¹⁸ Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuulugun ye, injino beehiye aakede ñon i daaniya urzi Galmeega an d'isiyo.

¹⁹ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo eraygun, kun an ise baaze ye.

²⁰ Ni rootiyo a kune inñi, kun ollo ono pay ki maawugun, gen munda wede Galmeega ulbi i-d'ise unse.

²¹ Ni rootiyo a kune maawi, inñigun kun ti'n kulkuwe ye, para man tuddan a rorriga.

²² Ni rootiyo a kune bulagi, kun ollo ono pay ki galmaawugun ñon a siido. Kun ise injino aame kane a ñaanagun kono ulban an d'ise unse ñoo ye, wo ñe kun ollo onaman t'adde soo kono kun orgiso a Galmeega Isa. ²³ A naabo ere tuuku kun isiyo gette, kun ti naabo t'addugun pay aa kun naabiya a Galmeega batum, a ñuwo ye. ²⁴ Kun ise injino kono kun suune kun t'ooney munda wede Galmeega yi dehu y'un t'eley t'adda suldi ñon yi boohiyo a kandaane a ñonzi. Gen Galmeega wede kun i-naabiya min, yon Almasi. ²⁵ Wo a wede i ki sooru ki diine ye gen, Raa yi-t'ela dangay a sooruzi ere ki diine ye gette, kono Raa gen y'inni wolliiyo kine ñuwo pay min kan soo†.

4

¹ Ni rootiyo a kune galmaawi, kun an iso beehiye a bulagugun me a urzi wede

ki diine ñerec, kono kun suune kune toj un d'ede Galmeega a kandaane.

Kooke Pool wede ki dangu

² Kun soodo zakidi a urzi tondiyoo Raa, adda tondiyagun kun lekko zeere wo kun rooto daayum koduwo a Raa. ³ Wo aame kun tondiyoo Raa gen, kun tondo kono kaye pay, kono y'ay di t'ihina urzi ay di kizite onami a ñuwo, kono ay di roote munda wede ombide Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi. Gen kun suuno, kono ni gizite onami, ankenno nun adda dangay me. ⁴ Injino man kun tondo Raa kono rabila k'Almasi te n'a ti roote kereñ, i dehu n'a-t'ise.

⁵ Kun lekko ti suuniyo k'ono a ñaana ñon i ki suune urzi k'Almasi ye me, a peedo ere tuuku kun uune a ñaanagun man. ⁶ Ono ñon adde ti bizigun gen aase unse ti sumadizan, wo kun suuno kama k'ono t'urzi wede beehiye a wede tuuku toj man.

Toose ki Pool ere ki dangu

⁷ Tisik leemadey wede ki geyyiso ay naabiya kan soo a urzi naabo Galmeega me, yon wede naabo yi seedu zakidi a naabo Galmeega gen, rabiladò pay y'un di-t'eley. ⁸ Injino man nun ni y'agisa toc min, kono y'un di kizey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tassey addugun. ⁹ Yon an'te ti Onezim leemadey wede ki geyyiso, daayum yi seedu zakidi a urzi k'Almasi, yon ti diinagun. Kane gen an un di-t'idey taaya a suldi pay ñon isiyo a enno.

¹⁰ Aristarko wede adda dangay ti nun en y'un t'ize toose, wo Markus taasa ki Barnabas* toj y'un t'ize toose pay. Yode wede n'un ruute kun d'isey mummino ti yode aame y'iiney di kune man. Aame y'iida di kune man, kun yi soodoy bey sire. ¹¹ Isa wede sundi soo Zistus toj y'un t'ize toose pay. Ti diine Yawudiyagi ñon i ziipe addan a Isa gen, kane adò genno ñanjal i naabiya ti nuuno a urzi Moziko Raa me. T'urzi kane gen ni d'uune toogo baadan.

¹² Epiras wede naabo k'Isa Almasi yode toj ti di kune, y'un t'ize toose pay. Adda tondiyadi ere kono kune gette, yon daayum wehini yi k'ormiyo ye. Yi tondiyoo Raa kono kun di seeda zakidi, kun t'isa ñon i-dirse a urzi k'Almasi, wo ñon iyye aase suldi ñon pay aa Raa adí i dehu. ¹³ Nun batum ni wulle t'edayó y'oodibe yeebadi baadan kono kune, kono ñon geeger Lahodise wo kono ñon geeger Irapoli† pay gen me. ¹⁴ Lik wede ki geyyiso

† 3:25 3.25 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17.

* 4:10 4.10 Markus taasa ki Barnabas: I-kaza Markus gen min ulo leema meegi Barnabas koo, ulo ki teema mekki Barnabas koo man, daa suuniyo. † 4:13 4.13 Lahodise ti Irapoli: Kane gen sirwan pay geegiriyagi ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus.

yoŋ wede daawiya, kane ti Demas toŋ, an un t'ize toose pây.

¹⁵ Kun an t'iso toose a zembâ dŋ ki Lahodise, ti teema Nempa wo dŋ ogiyo ti suma k'Isa adda boytú toŋ, kun an t'iso toose pây. ¹⁶ Aame mattup ere n'un raanjiya ette kun ti girey maŋ, kun an t'agiboy a dŋ ogiyo ti suma k'Isa a Lahodise, an di-garey kay. Wo zembâ dŋ a Lahodise toŋ mattup ere n'an riine gette an un d'eloy, kune toŋ kun di-garoy kay.

¹⁷ Ankeŋ kun i-ti rooto a Arsip geŋ y'a soodo zakidi a naabo ere an i ele a urzi Galmeega gette, y'a ti-dango ti beehiye.

¹⁸ Kun wollo ume ki toose ki nuŋ Pool eŋ, i riine nuŋ batum ti beezó. Un dand'e ye nuŋ adda dangay me.

Geŋ beeko Raa ti koona eggun.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a donj a Tessaloni

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Tessaloni tod'te geeger ki siido Girek, a biza bar ki Mediterane. Pool genj ti lanjayi Silas ti poone an iide ki Tessaloni me, an an di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi. Donj baadan a Tessaloni genj an d'umbe urzi k'Almasi. Wo de k'ita man donj miibi ti diine Yawudiyagi an iide'n an an t'eelite ono a kane donj Tessaloni, kono an di-tooge k'ollige k'ono Pool ti Silas me. (Naabo donj zina 17.1-10)

Sañ man Pool y'a igibe Timote y'a ti'n wollo zemba ki Tessaloni genj, lekkiyadan mummino koo man? Aame Timote y'iide wo yi-gime man, yi di t'iide taaya a Pool y'ede, an seedu daayum zakidi a urzi k'Isa me, wo de donj ongon ti diinayan an di-toogiyi ki naabo k'ombo bizan me. Wo kane an'de, kama k'Isa goppon an niiba man, a t'isa ki bita. Wo donj ongon eedan a digge kono maawanj ti lanziyaganj baadan an t'inda, wo Isa yi ki kama ye botto. Kono kamo Pool y'an di riije mattup kono an t'eele toogo, wo y'an di ruute soñ mummino me kama k'Almasi t'isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuñ Pool ti Silas wo Timote, a kune donj ogiyi ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune donj ki Meega Raa wo ki Galmeege Isa Almasi. Genj beeko ti toose ki Raa i koono eggun.

Lekkiyo wo zaapu k'adde a Isa ki donj Tessaloni

² Adda tondiyo Raa ere kaye ay tondiyo gette, daayum ay rootiyo koduwo a Raa kono kune pay wo sundugun ay gi-di sedfiyo ye. ³ Adda tondiyadey a daana Meeginj Raa gette, kaye'nj ay elkiyo daayum a kune, a naabagunj ere a urzi zaapu k'addugunj a Isa, a lekkiyagunj ere kun geyiyo Raa t'adde soo, wo a zaapu k'elkisagunj a Galmeeginj Isa Almasi ere kun seedu zakidi bini danju. ⁴ Zemba ki nuñ, kaye ay suune Raa y'unni giyye, y'unni biire kun t'ize donj ki yode. ⁵ Munda genj ay yi suune kono Rabila Majjaanawa k'Isa ere ay un gizite gette, tod' t'iina di kune t'urzi k'ono donj udde ti bizey danjal ye, wo soñ ti toogo ti

noogiyo k'Unde Kamilenj, wo ay zuune adda k'addey ono donj ay gizite genj kane d'erec. Injino kun suune lekkiyo ere kaye ay likke a diine kune gette, tod'te un d'ize beehiye a kune. ⁶ Kune kun t'ize donj umbe zina kaye wo ki Galmeege. Adda dabar baadanj tonj ono Raa kun di'n ziida t'unsuwo ere ettiyo t'urzi k'Unde Kamilenj*. ⁷ Injino manj kune lekkiyagunj ti konso aa urzi a kane donj pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan ti Akayi genj, an di wolle an d'ozire eego. ⁸ Ono Galmeege genj ti di kune i-tiipe adda siido Maseduwan ti Akayi danjal ye, wo soñ rabila ere a urzi zaapu k'addugunj a Raa gette i-tiipe a ume tuuku tonj man, injino i ki dehu ay ki roote munda ye baa a urzi zaapu k'addugunj me. ⁹ Duwo pay an t'owwo taaya a tukki kaye an'de, mummino a ettiyadey ere di kune gette kun ayni ziida me, wo mummino kun di-gime ki tukki Raa me. Urzi lonjayi kun d'iili, kun di daaniya Raa ki kotto zeere kono kun i di naabe, ¹⁰ wo kun di delle Uli Isa y'a kimo ti kandaane. Yo Ulo genj Raa y'a ti y' bilde ti diine donj unto, wo yonj y'in di'n utta ti booro Raa ere aana.

2

Naabo ki Pool a geeger Tessaloni

¹ Zemba ki nuñ, kune batum kun suune beehiye ettiyadey di kune gette ki bita ye. ² Soñ kun suune ki poone ay d'aaney di kune genj, adda geeger ki Pilip gette an ay di'n dibire wo an ay di'n gildite. Wo de sañ Raa y'ay d'eele toogo ay un di gizite daa k'orgiso urzi Rabila Majjaanawa adda dabar ere baadanj gettiyo tonj man*. ³ Rabila Majjaanawa ere ay kazita a duwo ette, tod'te ita k'ono donj butte ye, elkisadey oldo ye, wo ay ki dehu duwo ay gi di'n mabilde ti metinjo ye. ⁴ Wo de ki kotto man, kaye Raa y'ay ti'n niime, y'ay di'n wulle donj aane i-t'ise naabad, manj y'ay d'ele a beezey naabo ay di kizite Rabila Majjaanawa. Anjenj ono donj ay kazita enj, ay k'okkime onamey kono duwo ulbanj an ki d'ise unse do ye, wo de ay kazita kono ulbe i-d'ise unse a Raa, yode wede i suune ono k'addey. ⁵ Genj injino kun suune beehiye, pidipidinj kaye ono donj ki mabilisa duwo ulbanj an d'ise unse ay ki gizite ye, pidipidinj t'urzi k'onamey ay ki dihe ye ay t'oone munda ti beygunj me, ono donj ay rootiyo enj Raa tonj yi wolliyi wo y'ollige. ⁶ Kaye ay ize injino kono ay ki dehu wenda y'ay gi di'n t'imme ye, ise kune, ise wede doolo tonj man. ⁷ Ki too manj kaye donj zina k'Almasi genj, ay d'ede urzi ay un di'n dokke ki toogo. Wo de kaye

* 1:6 1.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 17.4-9. 16.19-24; 17.1-9.

* 2:2 2.2 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina

a diinagun gen, ay ti t'isse tuddey poyoyo aakede erewo ti boohiyo inñitú a gulbatú. ⁸ Kaye ay unni giyye baadan gen, ay di dihe ay un kizite Rabila Majjaanawa ki Raa danjal ye, wo de ise k'unto tonj ay di-t'inda kono kune me. Derec, geysisadey a tukki kune gette baadan a jiire! ⁹ Zemba ki nun, kun suune naabo ere ay y'iidi yeebadey didfo onnu ay d'urme gette, kono ay ki dehu a wenda soo tonj ti diinagun ay yi-ki t'ele attidi ye, wo gen inkinno ay un gizite Rabila Majjaanawa ki Raa te.

¹⁰ Kune kun wulle wo Raa tonj yi wulle, sooruzey a daana kune donj i ziipe addugun a Isa gette tod'te kamilen, ki diine wo wenda yi k'ambe sundey k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun suune, aame kaye a diinagun gen, ay likke ti wede tuuku tonj aa lekkiyo meege t'inñizi. ¹² Kaye ay un d'eele kooke, kun d'uune toogo wo ay di gid'dima ay un ti'n ziipe urzi kono kun di lekke lekkiyo ere aa Raa yi dehu, yonj y'unni waaku kun di lekkey adda daryika ki Mozikadi.

¹³ Kaye daayum ay roote koduwo a Raa ki munda soo sey: Aame ay un gizite ono Raa gen, kun d'illiga wo kun d'umbe, kun k'ilke ye enj ono donj tudde me, wo de kun ilke'n kane ono Raa derec. Kane ono gen an di naabiya adda k'adde kune donj i ziipe addugun a Isa. ¹⁴ Gen zemba ki nun, kune kun diine ita donj ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide, kane an lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. Kune'n donj siidagun batum an un di'n dibire, aakede Yawudiyagi an dibire donj ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide†. ¹⁵ Kane Yawudiyagi genno batum iide Galmeega Isa ti nebiyagi me, wo kaye tonj an ay di'n dibire‡. Raa gen ulbi i-k'isiyo unje ye ti kane me, kane adu ki duwo pay. ¹⁶ Kane an ay t'eegirso ay di kizite a kane donj Yawudiyagi ye ono donj an t'ooone utiyo me. An isiyo inkinno gen, an a-ti kummiyo oldikadanj ekk'oldiko maawanj ere daayum an ize, wo de kane gen an a-ti d'inge ti kulkuwo Raa a eedan§.

Pool yi dehu y'a kime ki Tessaloni

¹⁷ Zemba ki nun, ankenj kaye ay ti lid'fo ti tuddugun k'onniyo miibi, derec ki tudde kine dokki wo biza k'ulbinj kanj soo. Kaye ay d'ede mosogo baadan ki kune, ay dehutu urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey. ¹⁸ Kono kamo ay dehu ay di kime di kune, wo nunj Pool enj n'a dihe tanj baadan n'a ette, wo de Meeda siitandani

t'ay t'iigire. ¹⁹ A kama ki Galmeeginj Isa Almasi gen, ki kotto zaapu k'elkisadey, unjuwadey wo kadumul ay kiley tuddey tinj kune a daanadi me. ²⁰ Eyye, t'urzi kune ay t'oonna tamma, wo ulbey aasa unje.

3

Agisa Timote ki Tessaloni

¹ Kaye ay ki d'iine ombiye ye daa k'ollige rabilagun me. Inkinno manj ay d'ilke, beehiye ay di lekke siidey a geeger k'Aten* te. ² Wo kaye ay un d'igibe leemadey Timote, yonj wede yi naabiya ki Raa ti kaye kanj soo a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Almasi. Ay un y'igibe kono y'un t'eeley kooke wo kun t'oonney toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me. ³ Inkinno manj ti diinagun wenda soo tonj yi t'ooro ye ti dabar ere ankenno ette, kono kune batum kun suune beehiye, dabar gette a-t'ette a munda wede Raa yi dehu y'aase a tukki kine. ⁴ Aame kaye di kune genj ay un di ruute ki poone, ay'de: «Kine in t'oonna dabar baadan.» Wo gen inkinno kun suune, dabar gette t'a iina. ⁵ Kono kamo ni k'iine ombiye ye n'a delle me, inkinno n'a t'igibe Timote y'a sed'fo mekk'ono a urzi zaapu k'addugun a Isa. N'ize inkinno n'orgiso, koo Meeda siitandani t'unni naamey daggiya koo manj, genj oodibe yeebadey a urzi kazita k'ono Raa di kune gette a ki t'ise ki bita ye.

Kooke a nuuge donj Tessaloni

⁶ Wo de ankenj Timote ti di kune yigimo†, y'ay d'iido ti rabila majjaanawa a urzi zaapu k'addugun a Isa ti geysiyo ere un d'ede a diinagun te. Yonj y'ay ruute kune tonj kun elkiyo daayum a kaye me, kun dehu kun ay ti'n wolle sey aa kaye tonj ay dehu ay un ti'n wolle kay. ⁷ Inkinno manj zemba ki nun, adda k'ulbe k'oodiyo baadan ti dabar ere a eedey gette, kaye ay d'uune toogo t'urzi zaapu k'addugun a Isa genj me. ⁸ Wo ankenj kaye tonj addey i t'udige, kono kun seefu zakidfi a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeega me. ⁹ Kune a daana Raa addey kun ay ti'n uune t'unjuwo, wo kono kune genj ay di roote koduwo a Raa kanj mummino tonj ay ki suune ye. ¹⁰ Did'fo, onnu ay kod'dime tondiyo Raa kono y'ay di t'ihina urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey, wo munda wede a biite a urzi zaapu k'addugun a Isa genj ay un ti y' danjej.

† **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 17.5-6. ‡ **2:15** 2.15 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 9.23,29; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13; 18.12. § **2:16** 2.16 Kulkuwo Raa a eedan: Kun wollo adda mattup ki

Romenj 11.1-12, ume wede Pool yi rootiyo yi zuune adda k'addi zembadi Yawudiyagi genj Raa y'an utta. * **3:1** 3.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 17.15-16. † **3:6** 3.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 18.5:

Pool yi riipe mattup ette aame yonj a geeger ki Korent.

¹¹ Injino kaye ay tondiyo Meegin Raa batum ti Galmeegin Isa, an ay di-t'ihina urzi wede ay d'etta di kune. ¹² Wo son geyyiso ere un d'ede ti tuddugun wo ki donj pay gette, Galmeega y'un t'aagal k'aagulu, tod'te aakede geyyiso ere kaye batum ay d'ede a tukki kune. ¹³ Genj Galmeega y'un elo toogo a biza k'ulbugun, injino a onniyo ere Galmeegin Isa y'aana ti donji pay gette, kune a daana Meegin Raa ooyiso kese a yode, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa.

4

Lekkiyo ere aa Raa yi dehu

¹ Injino ki dangu zemba ki nun, kune'nj an unni duuye mummino kun di lekke a urzi wede Raa ulbi i-d'ise unse me, wo derec kun sooru minj a urzutú. Wo de ankeño ay un obe bey wo ay un d'eelo kooke a munda wede kun d'ise ti suma Galmeega Isa, genj lekkiyagun gette un d'odo t'injino. ² Kune kun'ni suune ono donj ay un ruute, kane genj Galmeega Isa y'a ruute.

³ Enno munda wede Raa yi dehu me: Kun lekko donj ooyiso kese a Raa, kun ooli tuddugun a urzi boliyo ye. ⁴ Wede tuuku tonj ti diinagun yi suuno seefu tuddi*, y'a lekko ooyiso kese a Raa wo duwo an i di t'ele suma. ⁵ Y'a k'ooli tuddi ki naapu a suldfi donj ulpi tudde ti dehu genno ye, aakede donj i ki suune Raa soo dangal ye ge d'isiyo. ⁶ A urzi suldfi genj, wede tuuku tonj yi isa ulsu a leemadi ye wo yi ti y' mabilda yi deha eddi ye, ise erewo tonj injino. A wede y'isiyo injino genj i-ti dooza Galmeega ti siidi, ono enj ay un ti'n ruute wo ay un ti'n doolo sey. ⁷ Kine Raa y'inni wiike in gi di lekke a urzi pitinjo dehu tudde ye, wo de y'inni wiike in di lekke donj ooyiso kese a yode. ⁸ Kono kamo, wede y'a ti doopide a suldfi donj ay un ruute kun d'ise genno manj, yi koogire wedusu ye, yi koogire Raa wede un ele Unde Kamilenj.

⁹ A urzi geyyiso tudde aakede zemba genj, i k'ise ye baa ay un di raanje sey me, kono kune batum Raa y'un ti'n duuye a urzi geyyiso tuddugun me. ¹⁰ Geyyiso tinj, tod'te ere un d'ede a tukki zemba donj pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan pay gettiyo. Wo de zemba ki nun, kaye ay un t'ele kooke ay t'eesse un d'odo t'injino. ¹¹ Kun deho lekkiyo ere ti toose ti duwo, kun wollo naabagun, wo k'ombagun kun naabo ti beygun, genj kun iso aakede ay un

ruute kun d'ise. ¹² Kun iza injino manj, lekkiyagun t'a koonaa beehiye a daana donj i ki ziipe addan a Isa ye me, wo kune tonj kun ki tonda munda ti bey wenda ye.

Baldiya ki donj i t'inda

¹³ Zemba ki nun, ay dehu ay un di roote a urzi donj i t'inda, kono kun ki-t'ise sommagi dondonj ye, aakede donj i ki zaapu elkisadan a Isa ye. ¹⁴ Derec, kine in umbe Isa y'inda wo yi bilde ti diine donj unto. Genj injino kay kane donj i ziipe addan a Isa wo an t'inda genj, Raa y'a ti'n balda wo y'a ti'n t'okkiya kanj soo t'Isa a sirpadi.

¹⁵ Kun olo, ay un rootiyo enj ono Galmeega yi ruute: Onniyo ere Galmeega yi kimo gette, kine donj i ziipe addin a Isa i lekkiyo zeere botto genj, in k'ooguma ye ki daana kane donj i ziipe addan a Isa i t'inda me. ¹⁶ Aame genj duwo an d'olliga d'olle, tod'te golla ki goole maaleekiyagi yi baahu parre Raa. Injino yode Galmeega Isa batum y'a deego ti kandaane. Wo kane donj i ziipe addan a Almasi wo i t'inda genj, an di-balda ki poone. ¹⁷ Sanj manj, kine donj i lekkiyo zeere botto genj, in d'engila k'awwa ti kane kanj soo ekki dondari, k'okkime Galmeega a kandaane. Genj injino, in di lekkey ti Galmeega ki daayum. ¹⁸ Injino manj kun elo kooke ti tuddugun t'urzi dooyiso ette.

5

Onniyo kama Galmeega

¹ Zemba ki nun, i k'ise ye ay un di raanje a urzi k'onniyo, ise a urzi peefo ere suldfi pay genj an d'aana me. ² Kune batum kun suune adda k'addugun: Onniyo ere ki Galmeega y'a kimo gette, t'aana aa wede k'oogire y'ettiyo a diddo, wenda soo tonj umbo a suuna me. ³ Aame duwo an iisa rootiso: «Ankeño kine adda toose, munda k'orgiso umbo baa» manj, injino a kaamiki genj minj dabar baadan t'a deega eedan. Genj dabar gette t'aana a kaamiki, aakede kakkisa k'erewo addutu i t'umbe k'ehiyo, wenda soo tonj umbo a t'alda me. ⁴ Wo de zemba ki nun, kune adda zimolo ye kono onniyo gette t'un di'n kiira sutte aa wede k'oogire me. ⁵ Kune donj ki toore Raa, lekkiyagun aa a onnu. Kine ki diddo ye, ki zimolo ye. ⁶ Injino manj in t'udige ye aa kane donj onjo me, wo de in lekko zeere, tudinj in ti soodo. ⁷ Kane donj i moone genj an moone a diddo, wo donj i sobo toote i ceeriyo eedan genj an sobo a

* 4:4 4.4 Tuddi: Ono donj i rootiyo «tuddi» genj, t'ono Girec «umpo». Ono donj Pool yi ruute «umpo» genj, donj ongon an elkiyo i-kaza «tudde», wo donj son an elkiyo i-kaza «erewo». Injino manj kane donj elkiyo «erowo» genj an di riije, an'de: «Wede tuuku tonj ti diinagun yi suuno beeriyo k'erewo, an di lekko ooyiso kese a Raa genj duwo an an t'ele suma.»

didɔɔ*. ⁸ Wo dɛ kine dɔŋ lekkiyadiŋ aa a oŋŋu geŋ, tuddiŋ in ti soodɔ. In lekko a urzi zaapu k'addiŋ a Isa wo ti geyyiso tuddiŋ, kane geŋ a kine aakede asigursu yi t'usse saapa. Wo in zaapo elkisadiŋ a Raa wede yi'n utte kono zaapu k'elkiso gette, tod'te aakede asigursu yi t'usse kakkile maala.

⁹ Kine Raa yi dihe y'inni wiike toc miŋ y'a ki dɛkka booro eediŋ ye, wo dɛ y'inni wiike kono in t'ooney uttiyo t'urzi Galmeeŋiŋ Isa Almasi. ¹⁰ Isa y'inda kono kine, iŋkino a kamadi gette ise kine in lekkiyo zeere, ise in t'inda toŋ maŋ, in lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti yode. ¹¹ Iŋkino maŋ kun elo kooke wo kun noogo tud-dugun kono kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo ni suune naabo gette kun isiyo too.

Toose ti kooke wede ki danŋu

¹² Zemba ki nuŋ, ay un di roote'ŋ, kun an ottilo a dɔŋ oodibe yeebadaŋ a naabo ere a diinagun, kane dɔŋ Galmeeŋa y'an ele urzi an un di'n dokkiyo wo an un di'n aapuɔu geŋ me. ¹³ Kono naabo ere an isiyo a kune gette, kun an ottilo baadaŋ wo kun'ni geyyo. Kun lekko ti toose ti tuddugun.

¹⁴ Zemba ki nuŋ, ay un t'eele kooke, ay t'eeŋe'ŋ: Doŋ golguwo kun aapaŋ, dɔŋ an d'ede orgiso addaŋ kun an eelo kooke, kun noogo dɔŋ weedayaŋ umbo wo kun lekko t'ombiŋe ti dɔwo pay. ¹⁵ Kun koono mentikagi, wenda soo toŋ a bakadi yi-kima ulsuko t'ulsuko ye, wo kun deho daayum isiyo beehiyko ti tuddugun wo ti dɔwo pay.

¹⁶ Kun lekko daayum t'unŋsuwo, ¹⁷ kun tondo Raa daa puukiyo, ¹⁸ aame ize munda tuuku toŋ maŋ, kun rooto koduwo a Raa. Geŋŋo sulɔi dɔŋ Raa yi dehu kun d'ise a urzi lekkiyagun ere kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi te.

¹⁹ Kun i t'eegire ye a naabo k'Unde Kamileŋ te. ²⁰ Kun'ni kiigira ye ono dɔŋ Raa y'agisa zemba an un di rootiyo geŋ me, ²¹ wo dɛ ono geŋ kun ti'n wollo pay: Doŋ beehiye kun di zaapo addugun, ²² wo kun ti ledɔɔ t'ita sulɔi dɔŋ ulpi tuuku toŋ maŋ.

²³ Geŋ Raa wede i d'eliyo toose geŋ, yode batum y'un ti'n iso dɔŋ ooyiso kese a yode a urzi lekkiyagun ere pay gette, y'unni booho pay, yi booho tuddugun, undugun, wo biza k'ulbugun. Iŋkino maŋ a onniyo ere Galmeeŋiŋ Isa Almasi yi kimo gette, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa. ²⁴ Raa wede unni waaku geŋ, yoŋ yi seedu zakidɔi a munda wede yi rootiyo y'aasa me, geŋ yi t'isa sulɔi geŋ me.

²⁵ Zemba ki nuŋ, kun tondo Raa kay kono kaye me. ²⁶ A zemba pay kun an t'iso toose kaŋ bey sire sire aa zemba. ²⁷ Wo ankeŋ kun ollo, n'un di rooto ti suma Galmeeŋa, mattup ette kun an ti-garoy a zemba pay. ²⁸ Geŋ beeko ki Galmeeŋiŋ Isa Almasi ti koono eggun.

* 5:7 5.7 An sofo a didɔɔ: Ti kaaga geŋ a siidɔ Gires kane dɔŋ Yawudiyagi ye an sofo toote a didɔɔ, wo di kine iŋkino ye, dɔŋ an sofo a oŋŋu wo a didɔɔ pây.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a donj a Tessaloni

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Adda mattup ette y'an di duule sey a urzi kama k'Almasi, wo y'ede suldfi'ŋ ede a aana, ki poone onniyo kamadi t'a aana geŋ me.

Donj onjon adda geeger gette an rootiyo Almasi yi-gimo baa, wo donj ongo ti dinayan an d'eesiyo: «Almasi botto yi ki gimo ye, wo de onniyo kamadi goppon.» Kane donj i ruute onniyo kamadi goppon geŋ, an di-toogiyo ki naabo me wo an di rootiyo, an'de: «An niiba manj a t'isa ki bita.» Wo de an t'ettiyo ombi ki di donj i naabiya. Kono kamo Pool y'an riije kono y'an di kize wede tuuku tonj y'a oomi ti ranŋadi. Wo y'an ruute soŋ an a seeda zakidi aame an iina dabar tonj manj, wo an d'ise daayum beehiyko ti tudan geŋ.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool ti Silas wo Timote, a kune donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune donj ki Meeginj Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. ² Geŋ beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggunj.

Booro ere a onniyo k'ita

³ Zemba ki nunj, i dehu ay di roote daayum koduwo a Raa kono kune geŋ me. Eyye geŋ a urzutú ay di roote koduwo a Raa me, kono urzi zaapu k'addugunj a Isa geŋ yi ŋeeriyo ki ŋeeriyo, wo geyyiso ere un d'ede ti tuddugunj gette t'aagulu k'aagulu. ⁴ Kono kamo kaye ulbey ay d'isiyo unse, sundugunj ay gi di sefdiyo ye a diine donj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa, kono kun seedu zakidi a urzi zaapu k'addugunj a Isa me, kun d'ombiŋe a dabar ere duwo an unni dabirsa wo ti suldfi donj oone un ettiyo geŋ me.

⁵ Kane suldfi geŋ i-kaza Raa yi dekkiyo booro ere ki diine, wo t'urzi kane geŋ kun t'isa donj iide kun t'etta ki Moziko Raa. Kono tode gettiyo kun dabirsa me. ⁶ Derec Raa yonj ki diine, kane donj un oodibe yeebagunj geŋ sanj Raa y'an d'oodiba yeebadan kay. ⁷ Wo a kune donj oodibe yeebagunj geŋ, sanj kun t'oona puukiyo ti kaye. Geŋ aasa a onniyo ere Galmeega

Isa yi-kimo ti kandaane ti maaleekiyagi donj toogo, y'a kiza tuddi a duwo pay. ⁸ Y'etto ti uwwo bila bila, kono y'an ti-dooza a kane donj i ti toogiyo ki suuniyo Raa wo ki sooru ekk'ono donj ki Rabila Majjaanawa ki Galmeeginj Isa geŋ me*. ⁹ Kane geŋ danjayadan Galmeega y'anni dagga ki daayum, dokki ti daanadi wo dokki ti toogo daryikadi†. ¹⁰ Geŋ aasa a onniyo ere Galmeega yi-kimo, injino manj kane donji an di y' t'omma, wo donj pay i ziipe addan a yode geŋ an di seeda giggiranj k'unysuwo. Kune pay addaga ti kane, kono kun umbe a ono donj ay un gizite.

¹¹ Kono kamo ay tondiyo Raa daa puukiyo kono kune geŋ me. Ay tondiyo Raazinj y'un di'n ise donj iide a urzi lekkiyo ere y'unni wiike. Ay tondiyo Raa sey, t'urzi toogadi y'un di'n nooge k'isiyo suldfi donj pay beehiye kun dehu kun d'ise, kono kun ziipe addugunj a Isa. ¹² Injino t'urzi kune, duwo an t'omma suma ki Galmeeginj Isa, wo yode tonj y'un di'n t'omma kay. Suldfi pay geŋ aasa t'urzi beeko Raazinj wo ti Galmeeginj Isa Almasi.

2

Munda wede ki poone etto t'onniyo kama Galmeega

¹ Zemba ki nunj, a urzi kama Galmeeginj Isa Almasi wo ti ogiysadinj ere kanj soo a daanadi gette, ay un di rooto: ² Aame wenda y'un ruuta onniyo Galmeega y'a kimo gette t'iina baa manj, geŋ kesiko eggunj ti dagga ye wo kun addira ye. Aame yi ruuta ono enj donj Raa y'igibo, ise ono enj ettiyo ti bize kaye, ise ono enj ettiyo t'urzi mattup ere kaye gi riije tonj manj, onami kun amba ye. ³ Kun i oola urzi a wenda soo tonj y'un ti'n mabilda ye t'urzi tuuku tonj manj. I dehu donj baadanj Raa an di y' kiigira doo minj, sanj onniyo gette t'a aana kollo, wo soŋ Goole doopide k'oogoro Raa geŋ tuddi y'a ti kiza do, yonj wede Raa y'a yi dagga adda dabar ere ki daayum geŋ me. ⁴ Yonj geŋ y'a-tooga, y'a ti-kila tuddi t'ekki suldfi pay donj duwo an ottiiso wo an elkiyo raazanj geŋ me. Injino y'a t'etta k'adda Boy Raa, y'a-koonaa addaga y'a t'eesa yode batum minj Raa*.

⁵ Un dundfe ko, suldfi donj n'un ruute aame nunj di kune botto geŋ me? ⁶ Wo anjkenno, kun suune munda wede i ti y' seedu Goole doopide k'oogoro Raa me. Injino yi kiza tuddi a duwo pay geŋ a onniyo ere Raa yi dehu danjal. ⁷ Toogo ere kanj ombide i dokkiyo duwo an a

* 1:8 1.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.15. † 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 2.10,19,21. * 2:4 2.4 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 11.36 wo Ezekiyel 28.2.

di doopide oogoro Raa gette, ankenno ti naabiya adda duniya me. Wo de aame munda wede i ti seedu toogo gette Raa yi y'irga man, tod' ti ki naaba kan ombide ye baa. ⁸ Injino man, san Goole doopide k'oogoro Raa gen y'a kiza tuddi, wo Galmeega Isa yi-gimo man, y'a yi t'ida ti maaye wede adda ti bizi, y'a ti y' niida ti toogadi†. ⁹ Aame Goole doopide k'oogoro Raa y'etto ti toogo ere ki Meeda siitandani gen, y'aasa ita suldi donj tuuku tonj man i-kaza yonj toogo, suldi k'armika, wo ti suldi donj i ceeriyo eego ki daggiya duwo‡. ¹⁰ T'urzi suldi donj ulpi tuuku tonj man gen, y'a mabilda kane donj i t'umbe urzi daggiya genno. Kane an daggiya kono an k'umbe ye, wo an ki ti giyye ye derec ki Raa ere t'an di'n utte gette. ¹¹ Kono kamo Raa y'an d'agisa toogo ere ki daggiya ti di rooniso addan, an d'ambu a suldi donj ki lohito k'ono genno. ¹² Injino man kane donj pay i k'umbe a ono donj derec ki Raa ye, wo ulban an isiyo unse k'isiyo munda wede ki diine ye gen, Raa y'a dekkka booro eedan.

Seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa
¹³ Zemba ki nun, kune donj Galmeega yi giyye, i dehu kaye ay di roote koduwo daayum a Raa kono kune gen me. Ay isiyo injino kono kune Raa y'unni biire t'ume k'eesiyo duniya too§, kono kun d'utte t'urzi naabo k'Unde Kamilen t'un di'n ooyiso kese a Raa, wo t'urzi zaapu k'addugun a derec ki Raa. ¹⁴ Gen a suldi genno Raa y'unni wiike t'urzi Rabila Majjaanawa ere ay un gizite te, kono yi dihe kun t'ooney gooliko ti Galmeegin Isa Almasi. ¹⁵ Injino man zemba ki nun, kun soodo zakidi wo kun ti booho beehiye dooyiso ere ay unni duuye gette, ise kan bizey, ise t'urzi mattup tonj man.

¹⁶ Gen Meegin Raa y'inni giyye, wo t'urzi beekadi y'in ti'n selliyo ki daayum wo in zaapu elkisadin ekki munda wede beehiye. Injino ay tondiyo yode Raa ti Galmeegin Isa Almasi batum, ¹⁷ kono an un ti'n selle wo an un t'eele toogo kun d'ise daayum beehiye ise t'urzi naabo, ise t'urzi k'ono bizigun tonj man.

3

Kooke a urzi tondiyo Raa

¹ Injino ki dangun zemba ki nun, kun tondo Raa kono kaye, kono ono Galmeega a-teepe kesiko wo donj pay an di y' t'imme

aakede a ize di kune. ² Kun tondo sonj kono Raa y'ay ti'n ledde ti donj ulpi wo bundidi an ay ki d'ise ulsu ye. Derec, donj baadan an ki ziipe addan a Isa ye.

³ Wo de yo Galmeega yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me, y'un t'ela toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa wo y'un di'n booha kun ki t'ooro bey Mohita k'oldiko ye*. ⁴ T'urzi lekkiyo ere kettiyo kanj soo ti Galmeega gette, ay suune adda k'addey munda soo kono kune me: Munda wede ay un rootiyo kun d'ise genj kun di y'isiyo, wo kun d'isiyo injino ki daanagun.

⁵ Gen Galmeega yi dokko biza k'ulbugun kono kun di geyye Raa, wo kun di seeda zakidi aa ki Almasi y'a ziida zakidi bini dangun.

Kooke a urzi naabo

⁶ Zemba ki nun, ay un rootiyo ti suma Galmeega Isa Almasi munda wede kun d'ise'n: Kun ti ledde dokki ti zemba donj pay i ziipe addan a Isa kane golgagi gen me, wo sooruzan a ki t'ettiyo ye a urzi dooyiso ere ay unni duuye te. ⁷ Kune batum kun suune beehiye mummino kun di dooze urzi lekkiyadey me. Aame kaye di kune genj, ay ki likko lekkiyo ere ki donj golguwo ye. ⁸ Kaye k'ombadey ay ki tunde bey wenda ye. Wo de ay d'iyye oodibe yeebe ti ormiyo naabo onnu diddo tonj man, kono ay ki dihe ye ay i t'ele attidi a wenda soo tonj ti diinagun me†.

⁹ Derec, ay d'ede urzi kun ay di'n nooge, wo de ay niibe ti beezey kono kun di wolle urzizey wo kun di dooze. ¹⁰ Gen injino, aame kaye di kune genj ay un di ruute munda wede kun d'ise, ay'de: «Wede yi ki dehu yi ki naabe ye man, ombo tonj kun i-t'ele ye‡.»

¹¹ Ay rootiyo injino kono ay ollige rabilagun, donj ongonj ti diinagun kane golgagi, ita naabadan umbo wo an t'eliyo eedan ki lattiya naabo duwo. ¹² A kane donj injino gen, ti suma Galmeegin Isa Almasi ay an t'eele kooke, wo ay an di roote munda wede an d'ise me: Kane batum an naabo t'adde soo k'ombo bizan me.

¹³ Wo zemba ki nun, kune'n kun iso beehiyo daayum kun t'orme ye. ¹⁴ Aame wede yi tuuga k'ollige k'ono donj ay riipe adda mattup ettiyo man, kun an yi kaza a zemba wo kun di ledde ti tuddi me, kono yi seeda sukuyagi. ¹⁵ Yonj genj kun yi wolle aa adu ye, wo de kun y'aapa aakede kun aapufu leema.

† **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.4. ‡ **2:9** 2.9 Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.24. § **2:13** 2.13 T'ume k'eesiyo duniya too: Adda Mattupiyagi k'ono Raa ti kaaga an riipe ti bey gen, donj ongon an'de: «Kune Raa y'unni biire donj ki poone i ziipe addan a Isa kono kun d'utte...» * **3:3** 3.3 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.13 wo Zanj 17.15. † **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 20.34 wo 1 Tessaloni 2.9. ‡ **3:10** 3.10 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.11.

Toose ere ki d'angu

¹⁶ Geŋ Galmeege i d'eliyo toose, yode batum y'un elo toose daayum t'urzi tuuku toŋ maŋ, wo yi koono ti kune pay.

¹⁷ Ono d'ofŋ ki toose eŋ, i raaniya nuŋ Pool batum ti beezó. Geŋ iŋkino n'a-ti raaniya sundó, a mattupiyagó d'ofŋ pay ni raaniya me. ¹⁸ Geŋ beeko ki Galmeegeŋ Isa Almasi ti koono eggun pay.

Mattup ere ki poone Pool yi riine a Timote

En urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riine a Timote. Pool y'iide kazita Rabila Majjaanawa ki Listire, geeger ere Timote yillekkiyo. Aame y'illiga Rabila Majjaanawa k'Isa Pool yi kazita gettiyo man, y'a umbe a ono genno. Injino an d'izirte ti yode wo an di niibe tonj kanj soo.

Pool genj, aame yi ollige donj i ziipe addan a Isa adda geeger tuuku an i kama dar a Raa, ise i isiyi munda di kane man, y'akkisa baadan Timote y'an d'eeliyo kooke. Genj injino, y'a y'igibe ki Epez ki tukki donj i ziipe addan a Isa angenno, y'an t'eeley kooke an t'ooney toogo. Genj a geeger gettiyo mattup gette t'a y'uuney me. Adda mattup gette yi di duule sey, y'an di roote a kane donj i ziipe addan a Isa genj, an di koone mentikagi ti donj i dooyiso duwo a urzi doolo a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye genj me. Wo yi di ruute sonj, donj i ziipe addan a Isa genj mummino sooruzan t'a koone a diine donj ogiyso ti suma k'Isa me, wo mummino an di beere donj dokkiyo ki donj ogiyso ti suma k'Isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuñ Pool, wede zina k'Isa Almasi aa Raa Wede k'Uttiyadin y'a ruute, wo ti Isa Almasi yonj in zaapu elkisadin eego. ² Ni raaniya a kee Timote, kee wede a nuñ aa ulo k'addo a urzi zaapu k'adde a Isa me. Genj beeko, isiyi adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeejin Isa Almasi i koonaa eeda.

Donj eliyi dooyiso ere oldo

³ A engilsadò ki siifò Maseduwan genj n'a di ruute munda wede k'aase, wo ankenj n'ay di-doolo sey, ki lekko a geeger ki Epez kono k'an di roota a donj eliyi dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo a urzi k'Almasi ye gette, an d'ohira. ⁴ Wo k'an ti rooto an oolo kazita taaya ere daayum daa k'urzutù, ti dippiyo k'ita mongidagi donj i ki dangu ye genj me, kono kane genj i d'eliyo niikiyo wo a ki noogiyi ye a naabo Raa ere in isiyi a urzi zaapu k'adde a Isa te. ⁵ Nuñ n'a-rootiyo ono enj kono kun di geyye tuddugun ti geyyiso ere ettiyo t'urzi k'adde donj kamilen, t'urzi k'elkiso ere kun di suune munda k'ulsuko a tudde umbo,

wo t'urzi zaapu k'adde a Isa t'adde soo. ⁶ Donj ongo urzi wede majjaane enj an d'iili, an t'umbe urzi wede ki niikiyo ki bita. ⁷ A urzi k'oogoro Raa an elkiyo kane donj suuniyo, wo a munda wede kane an elkiyo an yi suune beehiye genj, urzi i rootiyo munda tonj an ki y' suuniyo ye.

Naabo k'oogoro Raa

⁸ Derec, kine in suune oogoro Raa tod'te beehiye, aame in sooru eego man. ⁹ Injino in suuno koduwo, oogoro gette a donj i sooru ki diine, Raa yi ki ti t'elo ye. Tod'te yi t'elo a donj i koliyo t'ekki duwo wo a donj i-ti tuuge a yode Raa, a donj isiyi naabo oldo wo a donj k'oldiko, a donj i k'ottilso a Raa ye wo a donj onyilse suldi donj kamilen ki Raa, a donj i t'owwo meege ise meede wo a donj i t'owwo duwo mirsi. ¹⁰ Yi t'elo sonj a donj boliyo, a kule y'ebirso bakadi, a donj k'owilte bulagi, a donj lohito k'ono, a donj k'alzutu waawiye, wo a donj pay isiyi naabo ere oldo a ki t'ettiyo ti dooyiso ere derec ki Raa ye. ¹¹ Ono donj ni rootiyo enj a-t'iide a Rabila Majjaanawa ere Raa y'o ele a beezò n'a kizite, ono donj iido ti Raa goole a jire pay, yonj urzi k'unjuwo.

Tamma ki Pool a beeko ere ki Raa

¹² Nuñ n'a roote koduwo a Galmeejin Isa Almasi, yode wede y'o d'ele toogo ere n'a aane n'a t'ise naabadò ette. N'a roote koduwo sey kono yi ni wulle nuñ wede ni seedu zakidi a naabo, injino yi ni biire ni-d'ise naabadi, ¹³ nuñ wede ti kaaga n'a gildite sundi, n'a dibire donji wo n'an d'ize ulsu baadan. Wo tonj y'o d'ize adde koduwo, kono naabo ere n'ize gette ni ki suune ye, kono nuñ botto ni ki ziipe addo a yode ye*. ¹⁴ Yode Galmeejin y'o d'ele beekadi daa doozyiyo a tukki nuñ, y'o d'ele urzi n'a ziipe addo a yode wo geyyiso ere ettiyo t'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ¹⁵ Eyye, kane ono donj ni roota enj derec a urzizan, kine pay in d'ambe eego: Isa Almasi y'iido ki duniya kono y'a utta donj k'oldiko. Genj nuñ wede k'oldiko a di jire ti diinayan me. ¹⁶ Wo genj kono k'injino Raa y'o d'ize adde koduwo: T'urzi nuñ wede k'oldiko a di jire ti diine donj k'oldiko pay genj, Raa y'a dihe Isa Almasi y'a k'ize ombinadi pay a tukki nuuno. Ombinadi gette aa urzi a donj etto k'ita an di wolla an daana, kono an zaapa addan a yode wo an t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁷ A mozigo wede yi lekkiyo ki daayum, yi k'unto ye, wenda ki ki y' wolle ye, yonj Raa soo danjal, injino suma ti tamma a yode ki daayum! Eyye.

¹⁸ Timote ulo ki nuñ, ono enj nuñ n'a ele k'anni booho, kane enj a-t'iide a ono

* 1:13 1.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 8.3; 9.4-5.

ɗonj nebiyagi an ruutite ti kaaga kono kee. Kane ono geɗj a di koone toogadã a ɗeyyiso ere ki diine ki ɗeyya gette. ¹⁹ Urzi zaapu k'adde a Isa wo elkiyo ere k'a suune munda k'ulsuko a tudde umbo geɗj k'anni booho. ɗonj onjo an di giigira elkiyadaɗj ere an di suune munda eɗj beehiye eɗj ulsu gette, injino urzi zaapu k'addaɗj a Isa an d'iili, an di zilditi. ²⁰ Ti diinayanj i d'ede Imene wo Alegzandire, kane geɗj n'an di'n iili a bey Meeda siitandani† kono an di suuna koduwo, suma Raa an ki kilɗa ye baa.

2

In tondo Raa ki ɗonj pay

¹ Injino maɗj ni dehu ki poone'ŋ, kine in tonde Raa, in d'ahila, in sippe bere wo in roote koduwo a Raa kono ɗuwo pay. ² In tonde Raa kono mozagi wo ki ɗonj pay an d'ede urzi ki dokkiyo, kono in di lekke lekkiyo ere ɗeɗɗek ti toose, in di koone ti ottilso wo in di lekke kettiyo ti Raa. ³ Geɗj munda wede beehiye wo i-d'ise unje a Raa Wede k'Uttiyadiɗj. ⁴ Wo yoɗj yi dehu ɗuwo pay an d'utte* wo an t'etto an di suune urzi wede ɗerec. ⁵ Derec, Raa yoɗj soo ɗanɗal, wo wede i konso a diine kine ɗuwo ti Raa, yoɗj soo ɗanɗal, Isa Almasi. ⁶ Yode wede y'a ele tuddi kono y'a t'adɗe ɗuwo pay t'adda k'oldikadaɗj. Injino unto k'Isa a onniyo ere Raa y'ele gette, i-kaza Raa yi dehu ɗuwo pay an d'utte. ⁷ Geɗj injino Raa y'a n'ize wede zina k'Isa wo wede kazita k'onami, y'o d'ele urzi n'a dooye ɗonj Yawudiyagi ye a urzi zaapu k'adde a Isa wo a urzi wede ɗerec ki Raa. Ni rootiyo eɗj ɗerec, ni ki lohito ye.

Lekkiyo kuuli ti erayi

⁸ Injino maɗj ni dehu a ume tuuku toɗj kuuli an tonde Raa, an di siki beyɗaɗj ɗonj kamilenj geɗj k'awwa†, daa kulkuwo wo daa niiku.

⁹ Wo ni dehu soɗj erayi toɗj an d'osse koduwo, daa makilsa, ti ottilso. An di kini eedaɗj koniyo ere a k'ambe ersa ye. An d'osse konjidagi wo kokkiɗe toɗj ɗonj zooyayanj ooɗe aa ki dap ye, ise ɗogoro toɗj injino. Wo kallagi ɗonj zooyayanj ooɗe an ki d'osse ye. ¹⁰ Wo ɗe an di lekke lekkiyo ere beehiye ki diine, a-t'ette aakede ki erayi ɗonj an rootiyo kane lekkiyo kettiyo ti Raa. ¹¹ A ume k'ogiyso toɗj i dehu erayi an di koone poyoyo, an d'olliga dooyiso ti ottilso. ¹² Urzi umbo ni k'ele ye a erewo

t'a dooye, ise t'a t'ambe ettú awwa t'ekki kuuli me, t'a ti seeɗa tuddutu poyoyo. ¹³ Derec, ki poone Raa y'ikkima Adum, saɗj Awa kollo. ¹⁴ Wo geɗj Meeda siitandani ti mibilɗe Adum ye, ti mibilɗe erewo, saɗj tod' ti t'iire t'a di diipida ono Raa‡. ¹⁵ Wo injino toɗj kane erayi an i di'n ehiyo geɗj an t'oonu uttiyo, aame an aa ziiɗa zakidí a urzi zaapu k'addaɗj a Isa, ti geyyiso tudde wo ti sooru ere ki diine kamilenj daa makilsa, ɗoo miɗj an d'utta kollo.

3

Lekkiyo ɗonj dokkiyo ki ɗonj ogiyso ti suma k'Isa

¹ Eyye, kane ono ɗonj ni roota eɗj ɗerec a urzizaɗj: aame wede yi dehu y'a t'ise wede dokkiyo ki ɗonj ogiyso ti suma k'Isa maɗj, yoɗj geɗj y'umbe naabo ere beehiye. ² I dehu wede dokkiyo geɗj y'a t'ise wede ɗuwo an ki zaapu ono eedí ye, wede eddí soo ɗanɗal*, wede tuddí yi ti seeɗu, wede i-d'ede elkiyo, wede koduwo a lekkiyadi te, wede yi seeɗu ɗuwo, wo y'aane yi dooye ɗuwo. ³ Wede dokkiyo geɗj y'a ki t'ise wede sobo ye, wede bursido ye, y'a t'ise wede tasse, yi ki niikiyo ye, wo y'a ki geyye soɗko baadaɗj ye. ⁴ Wede geɗj y'aane ɗonj boozí yi t'n dokke koduwo, wo inɗizi y'a-t'i'n zaape a urzi, an d'olliga onami ɗeɗɗel ti ottilso. ⁵ Nuɗj ni rootiyo injino kono aame wede yi k'aaniya dokkiyo ɗonj boozí ye maɗj, mummino y'a aane dokkiyo ɗonj ki Raa ogiyso ti suma k'Isa me? ⁶ Aame kun zaape wede dokkiyo maɗj, a ki t'ise wede tasse yi ziipe addí a Isa kaamiki ye, para maɗj koliyo tuddí t'a yi t'ida, maɗj booro Raa t'a yi seeɗa, aakede ti ziiɗa Meeda siitandani. ⁷ Wo i dehu soɗj wede dokkiyo geɗj, aase ɗonj ti paate i ki ziipe addaɗj a Isa ye toɗj an d'ambe taayadi ki beehiye, kono onniyo soo yi ki seeɗa sukiyagi a ɗaanaɗj ye, wo yi ki t'oore a ikka Meeda siitandani ye.

Lekkiyo diyakire

⁸ Kane diyakire toɗj injino, i dehu lekkiyadaɗj t'a koone ti ottilso, ɗonj bizaɗj soo, ɗonj sobo toote ye, ɗonj a ki dehe sokiyo sulɗi kaɗj ombiɗe ye. ⁹ Kane an di lekke kettiyo a ɗerec ere t'iido t'urzi zaapu k'adde a Isa, ti elkiyo ere an di suune munda k'ulsuko a tuddaɗj umbo. ¹⁰ Aame kun dehu kun zappe diyakire maɗj, kun t'i'n naama wo kun di wollo sooruzaj ɗoo,

† **1:20** 1.20 N'an di'n iili a bey Meeda siitandani: I-kaza kane geɗj an ti liɗɗe ti diine ɗonj i ziipe addaɗj a Isa. * **2:4**

2.4 Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 18.23. † **2:8** 2.8 An di siki beyɗaɗj ɗonj kamilenj geɗj k'awwa: Isiyi injino ɗonj k'Izirayel, i-kaza addaɗj kamilenj a ɗaana Raa me. ‡ **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7,21-22; 3.1-6.

* **3:2** 3.2 Wede eddí soo ɗanɗal: Adda mattup k'ono Raa a ume onjo i rootiyo: «Wede yi seeɗu zakidí a eddí».

† **3:11** 3.11 Erayzaɗj: Adda mattup k'ono Raa a ume onjo i rootiyo: «Erayi kane diyakire».

sanj aame d'wo an ki zaapu ono a eedan yey doo min, naabo ki diyakire kun an t'ele kollo. ¹¹ Wo erayzan† tonj lekkiyadan† t'a koone ti ottilso, an d'ooli t'ambu suma d'wo te, d'onj tuddan an ti seedu wo an seedu zakidi a suldi pay. ¹² I dehu diyakire genj eddi soo danjal, wo y'aane innizi ti d'onj boozí pay yi ti'n dokke koduwo. ¹³ Derec, kane diyakire i naabiya naabo ere beehiye a diine d'onj ogiyo ti suma k'Isa genj, d'onj pay an di'n t'imme, soñ an di roote daa k'orgiso a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi.

Munda wede goole wo i t'iidiba ita

¹⁴ Nunj a kee Timote n'a raaniya mattup ette kono n'elkiyo sanj man n'etta, n'a ki ti wollo. ¹⁵ Wo aame ni k'iiney kesiko ye man, mattup ette t'a gi di zaapey urzi mummino kee k'a lekke a diine d'onj adda boy Raa me, kane d'onj ogiyo ti suma k'Isa, kane d'onj ki Raa zeere, kane genj aa dundulu wo aa eesiyo k'ita boy i-seedu derec ki Raa. ¹⁶ Eyye, daa niikiyo munda wede kine in d'ambe wo in di daane genj, yode genjo munda wede goole wo ombide Raa yi t'iidiba ita me.

Munda genj, yonj Almasi y'a iido, tuddi y'a ti-gize yonj wedusu.

T'urzi k'Unde Kamilen d'wo an di y' suune yonj wede ki diine, wo maaleekiyagi an di y' wulle.

Duwo an di gizite rabiladi a ita d'wo pay, wo d'onj faadan adda duniya an di ziipe addan a yode.

Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane a daryikadi.

4

Suldi pay Raa y'ize genj beehiye

¹ Unde Raa ti ruute kereñ, t'ede: a onniytagi d'onj ettiyo k'ita enj, d'onj ongo urzi zaapu k'adde a Isa an d'oola, an di daana urzi siitandani an di dagga, wo an d'olliga dooyiso ere siitandani an an t'ela. ² Kane d'onj bizañ sire sire wo d'onj lohito k'ono genj, elkisadanj ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gette i-litte, an ti'n digge d'wo t'urzi k'onamanj. ³ Kane d'onj ulpi genj an dooyiso an'de, seedu k'erewo ulu, ombo ongo tonj ulu pay. Wo Raa yi ziipe suldi k'ombo enj kono kane d'onj i ziipe addan a Isa, derec an ti zuune koduwo genj, an tonde an di roote koduwo a Raa, doo minj an d'oomi kollo. ⁴ Eyye, suldi pay Raa yi ziipe genj beehiye*, munda wede k'a t'eese enj k'ombo ulsu umbo, wo i dehu a suldi pay k'a roote koduwo a Raa, doo minj k'a oomi kollo. ⁵ Derec, ono Raa

wo tonduyo Raa genj an di'n isiyo suldi'nj kamilen a daanadi me.

Wede naabo beehiye k'Isa Almasi

⁶ K'an t'in dooyo suldi pay enj a zemba d'onj i ziipe addan a Isa. Injino manj kee k'a t'isa wede naabo beehiye a urzi k'Isa Almasi me, k'an kiza a d'wo kee adda uune ti ono d'onj a urzi zaapu k'adde a Isa, wo ti dooyiso ere derec daayum ki diine gettiyo. ⁷ Wo kee k'a-sebbo daará taydayi d'onj ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye genj me. Ki too manj kee ki dooyo lekkiyo ere kettiyo ti Raa. ⁸ Dooyiso ere a urzi tudde ti dehu, tod'te beehiye minj ki munda boolon danjal, ki too manj lekkiyo kettiyo ti Raa, tod'te beehiye a suldi pay, kono t'urzi genj in di'n nooge a lekkiyo ere ankenjo, wo in t'oona lekkiyo ere ki daana Raa yi ruute y'in t'ela. ⁹ Eyye, kane enj ono d'onj derec a urzanz, kine pay in d'ambe. ¹⁰ Genj injino kine in oodibe yebadiñ wo in deyyiso minj kono in ziipe elkisadiñ a Raa zeere, yonj Wede k'Uttiyo d'wo pay, wo a jüre d'onj i ziipe addan a Isa.

¹¹ Enjo munda wede k'an di roote an d'ise wo k'anni dooye me. ¹² Ki oola wenda soo tonj yi ki-kiigira ye kono kee obulsu genj me, wo lekkiyada t'a koone aa urzi a kane d'onj i ziipe addan a Isa an di wolle an di daane: t'urzi k'onamá, t'urzi sooruzá, t'urzi geyyisadá, t'urzi zapu k'addá a Isa, wo t'urzi lekkiyadá ere kamilen gette. ¹³ Koore ki delliyo aaniyadó genj, k'elo tuddá ki gariya k'ono d'onj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a daana d'wo pay, k'anni dooyo wo k'an d'eelo kooke. ¹⁴ Aame d'wo an ruutite ono d'onj Raa y'igibo wo d'onj dokkiyo ki d'onj ogiyo ti suma k'Isa an ay di ziipe beezanj genj, kee k'a uune munda wede Unde Kamilen t'eliyo. Injino kee tuddá ki eeze lassinj ye. ¹⁵ A suldi pay enj k'a soodo adda k'addá, k'a elo tuddá pay a naabadá. Injino manj d'onj pay an di wolla naabadá t'engilso ki daana. ¹⁶ Genj a lekkiyadá ti dooyisadá k'a d'elko, k'a soodo zakidi a suldi pay genj me. Aame k'iza injino manj, kee batum k'a utta, wo k'a utta d'onj i ki k'ollige pay.

5

Naabo a daana zemba d'onj i ziipe addan a Isa

¹ Aame ki-guune ti wede góole manj, ki y'ambe saac ye, ki eelo kooke ti golla tasse aa yonj meegá*. Wo d'onj obilagi k'an eelo kooke aa zembadá kuuli, ² erayi góldfali k'an eelo kooke aa maawá erayi, wo d'onj

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.31.

* 5:1 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.32.

konzari tonj injkino aa zembáda erayi, k'an eelo kooke t'adde donj pay kamilenj.

³ Mandayfayi donj toc donj noogiyadan umbo genj, ki'ni geyyo wo k'anni noogo.

⁴ Wo aame mandaayawa i-d'ede a beytú inñi koo inñi k'innítú koo manj, i dehu kane genj ki poone an d'ise aa urzi lekkiyo kettiyo ti Raa yi rootiyo, an di geyye donj boozanj wo maawaan an di'n modde aa kane an'ni mudde. Injkino genj ki kotto Raa ulbí i-d'ise unse. ⁵ Mandaayawa ere toc wede noogiyatú umbo, daa k'inñi beytú gette, ti zaapu elkisatú pay a Raa, ti tonjiyo Raa diddo onñu ti k'ohire ye kono y'a di nooge. ⁶ Wo ki erewo ere elkiiyatú pay a unsuwo ki suldí donj tuddutú ti dehu genj, ti lekkiyo tonj ettú aa t'inda baa. ⁷ Sonj enño munda wede k'an di roote mandayfayi an d'ise, kono duwo an ki zaape ono eedan ye. ⁸ Aame wede taasiyagi yi ki'n seedu ye, wo a jüre donj boozí yi ki'n seedu ye manj, yonj genj yi giigira urzi zaapu k'adde a Isa, wede yi ki ziipe addi a Isa ye genj yi y' jüre sey.

⁹ Erewo mandaayawa kun di raanje sundutú adda mattup ki mandayfayi kun di nooge te, i dehu ozzinagutú iide ada zoot doo. Wo sonj i dehu t'ume to konso minj ti ziida kulatú soo, ¹⁰ wo tode gette a koduwatú duwo an ti tamma ki naabatú ere beehiye gette: inñitú ti'n uufibe beehiye, torgagi ti'ni ziida, donj ki Raa t'anni nuuge a naabo, donj an k'ede munda ye t'anni nuuge, wo tod' t'ize ita naabo ere pay beehiye.

¹¹ Wo ki mandayfayi donj kodiyagi genj, kun ki raanje ye sundanj adda mattup ki mandayfayi te, kono aame genj unsuwo tuddanj t'an ki'n oola ye, an seeda kuuli, urzi k'Almasi an d'oola. ¹² Aame donj an isiyo injkino manj, booro ti'ni ziida kono an ti litte onamanj donj an ruute ti poone a urzi k'Almasi. ¹³ Wo sonj kane donj golguwo, an t'eliyo ompiso boydí k'eebanj. Wo a di jüre sey, an t'ize donj bakkiya, munda ki rootiyo ye tonj, an di y' rootiyo, wo munda ki kane ye tonj, an d'ooriyo adda.

¹⁴ Kono kamo nuñ ni dehu mandayfayi donj kodiyagi genj, an di seede kuuli, an t'ehe urzi an seeda boydifanz, kono donj k'aduzinj an ki t'oono urzi ki k'alditadinj ye. ¹⁵ Ni rootiyo injkino kono mandayfayi ongo urzi wede ki diine an iili baa, an daaniya Meeda siitandani. ¹⁶ Aame erewo ere ti ziipe addutú a Isa gette taasiyagutú mandayfayi ede manj, tode gette t'a di'n

nooge. Ti k'ooli attidanz a donj ogiyo ti suma k'Isa ye, kono kane an di wolle mandayfayi donj toc an k'ede donj noogiyadan ye.

Donj dokkiyo ki donj ogiyo ti suma k'Isa

¹⁷ Donj dokkiyo donj i dokkiyo beehiye genj, an d'ede urzi kun an d'ottille baadanj, a jüre a donj an d'ede naabo attidi ki kazita wo ki dooyiso k'ono Raa a duwo. ¹⁸ Ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kanj onyilse manj, bizí ki ti t'ele baara ye», wo sonj «Wede naabo genj ranñadí y'a ti t'oono*.» ¹⁹ Aame wenda yi sakiysa a tukki wede dokkiyo manj, kee k'ambe ye, i dehu donj sire t'ado i wulle wo illiga munda genño doo minj kollo. ²⁰ Donj isiyo oldfiko genj ki'n aapanj a daana duwo pay, kono donj ongo tonj an d'orgide k'isiyo k'oldfiko me.

²¹ Kee k'ollo n'a rootiyo enj a daana Raa, a daana k'Isa Almasi wo a daana maaleekiyagi donj yi biire a yode: a dooyiso ette k'a soodo, duwo ki'ni wollo pay minj kanj soo, wo t'urzi naabadá ki ki jaaya a wede tuuku ye. ²² Kee ki naare ye zaapu beezá a ekki wede kono y'a naabe a diine donj ogiyo ti suma k'Isa me. Aame k'iza injkino manj, genj aa k'a ti gitte kanj soo a oldfiko ki donj doolo. Kee batum ki ti booho tuddá kamilenj.

²³ A urzi k'eeni k'addá wede daayum genj, ki sibe ahu danñal ye, wo k'a goomo toote k'inñi biñ boolonj.

²⁴ Oldfiko ki donj ongo gette an di woliyo kereñ ki poone an d'isa booro genj me, wo ki donj ongo sonj an t'ise booro doo minj, a t'oodiba ita kollo. ²⁵ Injkino kay ki naabo ere majjaanawa gette an di woliyo kereñ, wo naabo ere majjaanawa wo ombide gette, bini sanj a t'oodiba ita.

6

Bulagi ti galmaawan

¹ Kane donj pay bulagi genj, i dehu an aa d'elke a galmaawan me, kane an d'ede urzi an an d'ottille t'addanj pay, kono suma Raa ti dooyisadinj wenda soo tonj y'a ki'n kildé ye. ² Aame kane bulagi genj an d'ede galmaawan an ziipe addanj a Isa manj, i dehu a ottilso an an ki baate ye kono an elkiyo kane zembá tonj manj. Ki too manj an an di naabe beehiye a ceere, kono galmaawan donj i ziipe addanj a Isa, kane

† 5:12 5.12 Ki mandaayawa ere an di raanje sundutú adda mattup ki mandayfayi te, mandaayawa gette ti-ti t'ele tuddutú pay a naabo Galmeeqa, wo kule t'a ki seeda ye baa. Wo aame tod'te kodó botto ti dehu t'a seeda kule sey manj, t'a ti diipida a ono donj ti ruute ti poone t'ede t'ele tuddutú ki naabo a Galmeeqa me. † 5:17 5.17 An d'ottille baadanj: Adda mattup k'ono Raa a ume ongo i rootiyo: «Ranñadanj kun an t'ele a doole sire.» § 5:18 5.18 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. * 5:18 5.18 Kun wollo adda mattup ki Lik 10.7. † 5:19 5.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

dɔŋ Raa yi giyye toŋ maŋ. Geŋ inŋkino ono dɔŋ k'a dooya dɔwo wo k'an t'eela kooke me.

Dooyiso ere majjaanawa ti ere oldo

³ Aame wede y'eliyo dooyiso ere ti doolo wo yi t'addiya ti ono dɔŋ d'erec ki Galmeeŋin Isa Almasi wo ti dooyiso ere a ki t'ettiyo a urzi lekkiyo kettiyo ti Raa ye maŋ, ⁴ yon geŋ koliyo tuddi ti y'iide, munda yi ki suune ye. Elkiso adda k'addi tinj a tukki suldi dɔŋ pay ki niikiyo a tukk'ono ongo d'annal. Geŋ t'urzi geŋno ettiyo kolbiso, niikiyo ono k'ulpi, kaldita tudde, elkiso ere oldo a tukki wede, ⁵ wo niikiyo ere baadan i ki d'angu ye a diine dɔŋ elkisadan oldo. Kane geŋ d'erec an ki ti suune ye, an elkiyo t'urzi lekkiyo kettiyo ti Raa gette, kee wede k'a t'ise ki laale.

⁶ Geŋ d'erec, lekkiyo kettiyo ti Raa gette tod'te aa laale wede baadan, aame wede tuuku ulbi i isiyo unse a munda wede i-d'ede geŋno maŋ. ⁷ Inŋkino in suune aame an in ehe a duniya kine munda in k'umbo ye, wo in di t'inda toŋ in k'aana munda in k'amba ye. ⁸ Inŋkino geŋ aame kine in d'ede ombɔ ti ossiyo maŋ, ulbinj aase unse eego. ⁹ Wo dɔŋ i dehu an t'ise dɔŋ laale d'oo geŋ, an t'ooriyo adda naamiya daggiya, an d'isiyo suldi baadan ulpi tudde ti dehu k'isiyo k'oldiko, kane geŋ an d'an t'ettiyo dɔwo ki daggiyadan, an t'uuta aa uwwɔ t'oggiyo hiino. ¹⁰ D'erec, geyyiso sonjko baadan tod'te sotto k'oldiko ere tuuku toŋ maŋ. Dɔŋ ongo an di-geyyiso sonjko te, inŋkino maŋ kane geŋ an t'ud'efe dokki t'urzi zaapu k'adde a Isa me, an di dabira baadan kono k'oldikadan.

Sooru beehiye a urzi k'ono Raa

¹¹ Wo kee wede Raa geŋ, a suldi pay enj ki t'aldɔ. Wo k'a deho lekkiyo ere ki diine, lekkiyo kettiyo ti Raa, urzi zaapu k'adde a Isa, geyyiso, ombiŋe wo tassuwa. ¹² Urzi zaapu k'adde a Isa geŋ, yon aa d'eyyiso ere ki diine. Inŋkino maŋ kee ki d'eyyo d'eyyiso gettiyo. K'a soodo a lekkiyo ere ki daayum, kono kee Raa yi ki wiike k'a ti zuune, aame ki t'iiziga a daana dɔŋ baadan an d'illiga k'a ruute onamá dɔŋ beehiye kee ki ziipe adda a Isa me. ¹³ Wo ankeŋ k'ollo n'a di rooto, a daana Raa wede i d'eliyo lekkiyo a suldi pay, wo a daana k'Isa Almasi wede y'a ruute onami dɔŋ beehiye a daana Pons Pilat*, y'a illiga yon yi ziipe adda a Raa: ¹⁴ Ono dɔŋ n'a ruute geŋ ki'ni soodo zakidɔ, k'a lekko kamilenj wo dɔwo an ki d'ambe sundá k'ulsuko ye, bini aaniya ki Galmeeŋin Isa

Almasi. ¹⁵ Aaniyadi gette y'aana a onniyo ere Raa y'ele ti t'iida d'oo: yon goole soo d'annal, urzi k'unŋsuwo, Mozigo mozagi wo Galmee'ki galmaawi†. ¹⁶ Yode siidi i k'unto ye me, ume yi lekkiyo i ralita wic wic, wenda soo toŋ y'a k'ette sirpa ye. Wede tudde umbo yi ki y' wulle ye wo yi k'aane yi ki y' wolle ye‡. Suma wo toogo a yode, ki daayum! Eyye.

¹⁷ Kee k'an rooto a dɔŋ laale a duniya enj, an ki kili tuddan ye, wo an ki zaape elkisadan a laale wede sanj a d'anga geŋno ye, wo de an di zaape elkisadan a Raa. Yon y'in d'eliyo suldi pay ti mozuwo kono kine in d'isiyo unŋsuwo. ¹⁸ K'an rooto an iso naabo ere beehiye, an t'iso dɔŋ laale ki naabo ere beehiye, an t'iso wasigale, munda an an t'eela a dɔŋ ongo toŋ maŋ. ¹⁹ Inŋkino geŋ an okumso laale beehiye wo zakidɔ ki daana§, kono an t'ooney lekkiyo ere ki kotto.

Toose ere ki d'angu

²⁰ Timote ulo ki nunj, kee suldi dɔŋ Galmeeŋa y'a ele enj, ki'ni booho koduwo. Milinso ere ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye, ti elkiso ere butte ettiyo t'urzi suuniyo wede gette, kee ki t'aldɔ. ²¹ Dɔŋ ongo an t'umbe urzi suuniyo gettiyo, wo urzi zaapu k'adde a Isa an d'iili. Geŋ beeko Raa ti kooná eggun.

* **6:13** 6.13 Kun wollo adda mattup ki Zaj 18.36-37; 19.11. † **6:15** 6.15 Kun wollo adda mattup ki Deeterenon 10.17 wo Soom 136.3. ‡ **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.2; Egzod 33.20 wo Zaj 1.18. § **6:19** 6.19 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.20.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote. Yo Pool yi ti riije aame yon adda dangay a geeger Room. Lanziyagi pay an t'umbe an di y'iili, i d'uupe Lik wede daawiya danjal ti yode me. Pool y'owwiyon onniyagi i dangu i uupe goppon k'unto me. Injino y'a dihe yi di raaje mattup a Timote i-t'eley kooke, y'a ti y' zaapey urzi, kono yon yi y' wolloyo aa ulo k'addi. Mattup ette ere ki dangu Pool y'a ti riije san y'a inda.

Adda mattupadi gette yi di ruute a Timote y'a soodo zakidi a urzi zaapu k'addi a Isa aa ki yode. Yi di ruute son y'a soodo zakidi bini dangu a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa, ise aame duwo an i isiyo ulsu ton man, wo son y'a koone metike a munda wede a ki t'ettiyo ye a urzi Rabila Majjaanawa me. Wo Pool y'a ruute son yon yi diyye deyyiso ere ki diine a urzutu, wo tan boolon y'a t'etta ki gulbe Galmeegea Isa. Yi rootiyo a wede tuuku i ziipe addi a Isa gen, y'iso aa ki yode injino.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, y'o d'ele naabo ni kazita urzi lekkiyo wede yi ruute y'in t'ela t'urzi k'Isa Almasi. ² Ni raaniya a kee Timote, kee aa ulo k'addo ni ki giyye baadan. Gen beeko, isiyo k'ade koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeegin Isa Almasi i koon eeda.

Kooke a urzi daaniya k'Isa

³ Nun daayum onnu diddo adda tondiyado a Raa gette, sundi ni gi di seddiyo ye, wo ni rootiyo koduwo baadan a Raa, yode wede ni di naabiya ti elkiyo ere ni suune munda k'ulsuko a tuddo umbo, aakede mongidagot ti kaaga an i-di niibe. ⁴ Nun n'elkiyo a moolada ere k'iile ti zumari gette, nun mosogo kee baadan ni dehu n'a ki ti wollo sey doo min, san addo i-t'ona t'unsowo kollo. ⁵ Wo son n'elkiyo a zaapu k'adda a Isa t'ade soo gette, tod'te aakede ki mogada Lowis ti meeda Enis don i ziipe addan ki poone ti kee, wo ankenno ni suune adda k'addo kee ton ki ziipe adda aa kane kay. ⁶ Kono kamo nun n'a-rootiyo, k'a d'elke a munda wede Raa y'a ele kee k'uune aame n'ay di ziipe beezo a eeda gen, ki y' booho beehiye y'a ti numma ye. ⁷ Derec, Unde Kamilen

ere Raa y'in ele gette, t'in gi di'n ise don k'orgiso ye, t'in di'n ise don toogo, don i geeyiso tuddan wo don aaniya i ti seedu tuddan.

⁸ Injino man a daana duwo kee k'ise sukiyagi ye ki kazita k'ono don k'illiga ki Galmeegin Isa me, wo kee a-ise sukiyagi ye kono nun an ni ziida dangay toc min a naabo ere n'isiyo a urzi yode gettiyo. Ki too man k'a ooye k'a dabire aa ki nun kono Rabila Majjaanawa te, wo k'a zaapo adda a toogo Raa. ⁹ Gen yode wede y'in di'n utte wo y'in ti'n wiike toc min in t'ize donzi. Y'inni wiike t'urzi naabadin ere beehiye ye, wo de t'urzi munda wede yi dihe y'aase wo ti beekadi. Beeko gette y'in t'ele t'urzi k'Isa Almasi ti poone y'a okkima duniya botto too, ¹⁰ wo ankenno tode gette Raa y'in t'iidiba ita t'urzi k'aaniya Wede k'Uttiyadin Isa Almasi adda duniya. Gen yon unto y'a ti jiire toogatu umbo baa, wo yon t'urzi Rabila Majjaanawa gette y'in ti gize kereñ lekkiyo ere ki daayum, in ki t'inda ye te.

¹¹ Nun Raa y'a ti'n ziipe wede zina k'Isa, aakede wede koppiyo darru ki kaza Rabila Majjaanawa wo n'a dooye duwo. ¹² Gen kono k'injino nun ni dabirsa me. Wo de a dabarado ette o k'ede sukiyagi ye, kono ni y' suune wede ni ziipe addo a yode me, wo ki kotto ni suune adda k'addo, yon i-d'ede toogo ki boohiyo suldi don y'o ele a beezo bini onniyo booro Raa.

¹³ Ono don derec k'illiga n'a ruute gen, k'oziro ego t'urzi zaapu k'ade a Raa wo ti geeyiso ere in d'ede a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ¹⁴ Munda wede beehiye Raa y'a ele beez gen, ki y' booho t'urzi k'Unde Kamilen tod' ti lekkiyo adda k'addin.

¹⁵ Kee ki suune, kane don pay i ziipe addan a Isa i lekkiyo a siido k'Aazi gen, an t'irga ti tuddo me, ti diinayan i d'ede Pizel ti Ermozen. ¹⁶ Uupe'n ti nun yon min Onezipor. Gen Galmeegea Raa y'iso adde koduwo ekki don booz, kono daayum yi d'ettiyo y'o d'eeliyo kooke, wo yi k'isiyo sukiyagi ye a nun wede adda dangay en me. ¹⁷ Wo de t'ume y'iina a geeger Room gen min, y'a ni dihite t'ade soo bini y'a n'uune. ¹⁸ Gen Galmeegea Isa y'iso kono Raa yi-d'isa adde koduwo a onniyo ere yi dekka booro te. Kee ton ki suune i jiire don doolo, naabo ere pay beehiye y'o ise a geeger k'Epez gette.

2

Wede naabo Raa yon aa asugursu

¹ Injino ulo ki nun, ki deho toogo ere ettiyo t'urzi beeko k'Isa Almasi. ² Ono don k'illiga ni gizite a daana don baadan illiga

ti kuudaŋ geŋ, dooyiso gette k'an t'elo a bey doŋ a seedu zakidí a urzi k'Isa, wo kane batum an aane an dooye doŋ doolo pây.

³ Inŋkino maŋ, k'oyyo ki dabiroy aa asugursu k'Isa Almasi wede i seedu zakidí a naabadi. ⁴ Wede tuuku y'isiyo naabo k'asigar geŋ, yi ki t'ette adda lekkiyo doŋ doolo kane asigiryagi ye ye, aame yi dehu goolayi ulbi i-d'ise unŋe maŋ.

⁵ Geŋ inŋkino kay wede y'obe dalala geŋ, yi t'oone kafumul ki wede i jiire aame y'ukke a t'iide a urzutú doo. ⁶ Wede derku i niibe ooŋe geŋ, yode ki poone a t'oone agga k'inŋi ki suldí doŋ yi niibe me. ⁷ Timote, k'elko a ono doŋ ni rootiyo eŋ me. Galmeega y'a-d'isa k'anni suuna ita k'ono pay geŋ me.

⁸ K'elko a Isa Almasi, yoŋ yi bilde ti diine doŋ unto wo yoŋ y'uddo ti biza bambu mozigo Dawut, geŋ i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita. ⁹ Wo kono tode gettiyo nuŋ ni dabirsa, bini an a-ti'n gittite ti zinŋiri aa wede isiyo suldí doŋ ulpi. Wo de ono Raa, duwo an k'aane an ki ti'n kettite ye. ¹⁰ Kono kamo nuŋ ni d'ombiŋe a suldí pay geŋ me kono duwo doŋ Raa yi biire a yode. N'isiyo inŋkino kono kane toŋ an t'oone uttiyo t'urzi k'Isa Almasi wo ti daryika ere ki daayum. ¹¹ Eyye, kane ono doŋ ni roota eŋ derec a urzizaŋ:

«Aame kine in t'inda ti Almasi maŋ, in di lekkey ti yode kay.

¹² Aame kine in a ziida zakidí a urzizi bini daŋgu maŋ, in d'oomey moziko ti yode kay.

Aame kine in ruuta in ki y' suune ye maŋ, yode toŋ y'a roota yi'n ki'n suune ye kay.

¹³ Aame kine in ki ziida zakidí a onami ye toŋ, yoŋ daayum yi seedu zakidí a onami me,

kono a ono doŋ yi ruute geŋ, bizi yi ki y' kime ye.»

Wede naabo Raa wede ki diine

¹⁴ Kee, ono pay eŋ a doŋ i ziipe addaŋ a Isa k'anni doolo daayum, k'ede: «N'un rootiyo eŋ a daana Raa, ki niikiyto a tukko'ono eŋ ulu, kono niikiyto gette ti k'okkime munda ye, tod' ti daggiya doŋ ollige daŋŋal.» ¹⁵ K'elo gotono kono ki t'iida daana Raa maŋ, y'a t'eesa yoŋ ulbi unŋe ti kee me, inŋkino maŋ ki t'iso wede naabo i-k'ede sukiryagi ye a naabadi te, wo yi kazita ono doŋ derec ki Raa a urzizaŋ.

¹⁶ Ki t'aldu ti tukki doŋ i miliŋso ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye te, kono doŋ i miliŋso inŋkino geŋ ti daana Raa an ledfiyo ki ledfiyo. ¹⁷ Dooyisadaŋ gette aa bundu a tudde i guziŋso, aakede

dooyiso ki Imene ti Piletos. ¹⁸ Wo kane geŋ t'urzi wede derec an di lidde wo an di rootiyo, an'de: «Onniyo baldiya ti t'ingile baa.» Inŋkino maŋ an di daggiya doŋ baadaŋ i ziipe addaŋ a Isa. ¹⁹ Wo de inŋkino toŋ, dooyiso ere derec Raa y'in ele gette ti lekkiyo daayum aa ita boy zakidí. Ekk'ita boy geŋ an a di riine ono doŋ enno: «Galmeega Raa yi'ni suune doŋzi me*.»

Wo soŋ:

«Wede tuuku yi waaku suma Galmeega Raa maŋ,

yi ledfo t'isiyo suldí doŋ ki diine ye me.»

²⁰ Adda boy ki wede goole geŋ, i d'ede suldí doŋ k'eliyo k'ombo a duwo, kane ki dap, wo ki maala gurus, kane geŋ an d'isiyo omba a onniyo tarnaape. Wo doŋ soŋ an cooliyo k'inda wo an aabuŋ ki lee pây, kane geŋ an di naabiya ki boozan. ²¹ Wede tuddi yi ti t'addiya ti suldí doŋ ulpi ni ruutite geŋno maŋ, yoŋ geŋ aa munda wede an d'isiyo omba a onniyo tarnaape, ooyiso a kese ki Galmeega. Yoŋ beehiye a naabo galmeegi me, tuddi yi-t'ikkima k'isiyo suldí doŋ pay beehiye.

²² Ki ledfo ti naapu ere a urzi k'obilko, wo ki deho lekkiyo ere ki diine, zaapu k'adde a Isa, geyyiso tudde wo toose ti kane doŋ i tondiyo Galmeega Raa t'adde doŋ kamilen. ²³ Ki t'ikkipe biza ye ti doŋ i rootiyo ono doŋ ki bita daa k'elkiso geŋ me, kono ki suune kane geŋ i-t'ehiyo niikiyto k'ono k'ulpi. ²⁴ Wo wede naabo Galmeega geŋ, y'a k'ise ono k'ulpi ye. Wo ki too maŋ i dehu y'a geyye duwo pay, i dehu y'aane y'a dooye duwo, wo i dehu y'a ombiŋa a suldí doŋ ooŋe geŋ me.

²⁵ I dehu kane doŋ i ti toogiyo a onami geŋ, y'an di'n dooye ti tassuwa: koo Raa y'an isa addaŋ an ti kima lekkiyadaŋ maŋ, derec ki yode an di-suuna. ²⁶ Inŋkino maŋ eedaŋ t'a etto, an t'adda t'adda lebidó ki Meeda siitandani ere t'an t'ippe aa bulagi an d'isiyo munda wede tod' ti dehu geŋ me.

3

Onniytagi doŋ ettiyo k'ita

¹ Timote, ono eŋ k'ollo koduwo: A onniytagi doŋ ettiyo k'ita geŋ i d'isa onniytagi doŋ lekkiyadaŋ aasa ooŋe. ² Aame geŋ duwo an t'isa beyyidi, an geyya soŋko baadaŋ, an t'imma tuddaŋ t'urzi k'onaman, an kila tuddaŋ, an kilda suma Raa, an di-tooga a maawan, an ki roota koduwo a wenda ye, an k'ottila ye a suldí doŋ kamilen ki Raa me. ³ Kane geyyiso tudde an k'ede ye, an ki wolla sommagi duwo ye, an deŋka duwo, an k'aana seedu tuddaŋ ye, kane bundidi wo adu ki doŋ

* 2:19 2.19 Kun wollo adda mattup ki Nombire 16.5.

isiyo beehiye. ⁴ Kane an ti'n t'ela duwo a bey donj k'olmidayan, kane donj borsale wo koliyo tudde ti ti'n t'owwo, Raa an ki y'geyya ye, an t'amba unsuwo duniya. ⁵ An ti t'isa tuddan aa kane donj i lekkiyo kettiyo ti Raa kacinj kane dokki ti Raa me, toogadi an di-kiigira. Injino ti tukki kane genj ki-ledfo.

⁶ Ita duwo donj aakede kane genj, an t'ettiyo adda boydi ti metinjko. A ume genj an d'ooniyo erayi donj toogadan baata a urzi zaapu k'adde a Isa, an ti'n mabilisa an t'ooriyo adda lebido ki dooyisadanj ere oldo gettiyo. Erayi genj an d'ede atidfi k'oldfiko a eedan, an d'isiyo munda wede tuuku aa tuddan ti dehu. ⁷ Kane erayi donj genj, daayum an ni dooyiso wo an k'aaniya an ki ti suuniyo ye derec ki Raa te. ⁸ Genj aakede ti kaaga Zanes ti Zambires* an di tuuge a Muusa, injino kay kane duwo genjo tonj an di-tooga a derec ki Raa. Kane duwo genj elkisadanj oldo, wo urzi zaapu k'addan a daana Raa genj yonj ki bita. ⁹ Wo de kane duwo genj ki daana an k'etta dokki ye, kono duwo pay an di n' suuna elkisadanj gette a gootu ye, aa ki Zanes ti Zambires ti kaaga genjo.

Seedu zakidi a ono Raa

¹⁰ Wo de kee'nj, daayum ki ni diine a urzi dooyisado, a urzi lekkiyado, a urzi naabadore n'ize, a urzi zaapu k'addo a Isa, a urzi k'ombinado, a urzi geeyisado wo a urzi naabadore ni ziida zakidi. ¹¹ Kee ki wulle donj k'olmidafayon an ni dibire wo suldi donj oone o iido a geeger k'Antiyos, ki Ikoniyonj wo ki Listire. Eyye, an ni dibire baadan, wo tonj ti dabar pay gette Galmeega y'a n'udde. ¹² Wo derec, donj pay an dehu an lekke kettiyo ti Raa t'urzi lekkiyo ere kettiyo kanj soo t'Isa Almasi genj, an t'oono dabar ti bey donj k'olmidayan. ¹³ Wo kane donj ulpi ti donj i mabilisa duwo genj, lekkiyadanj ere adda k'oldfiko gette daayum an d'onkiba k'onkibe, an mabilisa tuddan batum wo donj doolo pay. ¹⁴ Wo de kee'nj, k'a soodo zakidi a dooyiso ere an ki duuye, ere k'a ziipe adda eego, kono donj i ki duuye genj ki ni suune. ¹⁵ Injino t'ume nenkuwada too, kee ki ni suune ono donj kamilej an riine ti kaaga adda mattup ki Raa me, kane genj an aane an a-t'ele suuniyo k'ono kono k'a t'oono uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ¹⁶ Ono donj pay an riine ti kaaga adda mattup ki Raa genj iido ti Raa, kane genj beehiye ki dooyiso duwo, ki kaza munda wede wedusu y'ize butte, ki oodfiso

wo ki deeziyo duwo a urzi wede ki diine. ¹⁷ T'urzi genj wede Raa y'a t'ise wede i t'ide munda a ki y' biite ye, k'isiyo naabo ere pay beehiye te.

4

Kazita k'ono Raa daayum

¹ Timote k'ollo, n'a rootiyo enj ki kotto a daana Raa, wo a daana k'Isa Almasi wede a-kimo a dekkka booro ekki donj zeere wo donj unto pay. Wo sonj n'a rootiyo enj ki kotto ti suma k'onniyo kama k'Almasi wo ti suma muzikadi. Genj enno suldi donj k'aase me: ² Ki kazita ono Raa t'adde soo, ise a onniyo ere majjaanawa, ise a onniyo ere oldo tonj man. Wede i t'ize munda ulsu man, ki y'aapido. Duwo k'an elo kooke, ki ni dooyo daayum ti ombine.

³ Sanj i daana onniytagi donj duwo ongonj an ki deha ye ollige ki dooyiso ere derec ki Raa te, wo de an di deha isiyo munda wede ulsu tuddan ti dehu. Kane an di waakita donj dooyiso baadan an da t'an t'ogiya, donj dooyiso genj an an di kizita munda wede kane duwo genj an dehu an d'olliga. ⁴ Kuuwaganj an a ti njayya k'ollige k'ono donj derec ki Raa me, wo an di t'ihinta kuuwaganj k'ollige taydayi donj ettiyo t'urzi k'elkiso ki duwo genjo. ⁵ Wo de kee'nj, ki-soodo tudda a munda tuuku tonj man, k'ombonj a dabar, k'iso naabo ki kazita Rabila Majjaanawa, wo ki-t'iso naabadore pay ere Raa y'a ele te.

⁶ Wo ki nunj Pool, peedado t'ide an di n' t'ida aakede seysu an ele sefeke. Onniyado t'ide, duniya ni-t'oola baa. ⁷ Nunj ni diyye deyyiso ere ki diine a urzuti, ankenj onniyado t'ide aakede wede y'okko dalala y'iiney ume k'ohire, wo urzi zaapu k'adde a Isa n'a yi buuhe. ⁸ Ti anki enjinj, kadumul ki wede i jiire gette Raa y'o ti boohiyo, kono yi ni wolliyonj nunj wede ki diine a daanadi. Tode gette Galmeega Isa wede i dekkekey booro ere ki diine, y'o di t'eley onniyo booro t'ida man. Yonj y'o t'eley a nuuno danjal ye, wo a kane donj pay i delliyonj ti geeyiso, onniyo ere yi kiza tudda a duwo pay.

Pool yi dangu onami

⁹ T'urzi tuuku tonj, k'edi kesiko ki ni t'oono, ¹⁰ Demas y'ingile ki geeger Tessaloni, yi n'iili kono yonj yi giyye suldi duniya donj ankenjo enj baadan. Yo Kirezanj yi turguwe ki siido Galat, wo Tit ki siido Dalmasi. ¹¹ Ti nuuno Lik danjal. A ettiyada gette k'a-ti waaki Markus ti kee, kono yonj genj y'a di n' nooga baadan a urzi

* 3:8 3.8 Zanes ti Zambires: Taaya ette kun ti t'oono adda mattup ki Egzod 7.11,22 wo sumbiyagi donj Zanes ti Zambires genj kane adda mattup k'Egzod umbo. Kane donj dindoriyo donj sire genj, mongidagi Yawudiyagi an di n' wiike Zanes ti Zambires a t'owwo taaya ere ti bizanj.

naabo Raa me. ¹² Tisik n'a y'igibe ki geeger k'Epez. ¹³ Aame k'umbo k'ettiyo man, k'o t'ambi kallayó wede goole ki reele ni d'iilo a geeger Tirowas di Karpis, wo k'oo di soki mattupiyagi don lobide, ki k'aane ye ton don ki golmodo gen k'oo oolo ye.

¹⁴ Alegzandire wede addaadusu gen, y'o ize ulsu baadan, gen naabadí ere y'ize gette Galmeega yi di ti dooza injkino kay. ¹⁵ Kee ton ki koono metike ti yode me, kono yon yi-tuuge bin a ono don in kazita me.

¹⁶ A ettiyadó ere ki poone k'ume booro n'iidiba eedó ti siidó, wenda soo ton y'a ki n' nuuge ye, kane pay an di n'iile. Gen Raa y'an t'iso tambobino a munda wede an ize gen me. ¹⁷ Wo de nun i ni nuuge Galmeega, y'o d'ele toogo. Injkinno man onami pay n'a ti'n gizite wo kane ita duwo pay an di'n illiga, wo t'unto y'a n'utte aa yi n'udde ti bize suwwu. ¹⁸ Galmeega gen y'a n'adfa ti suldi don pay ulpi etto ki tudde, wo y'a n'utta kono y'o do t'etta k'adda mozikadi ere a kandaane. Gen injkino tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Toose ere ki danggu

¹⁹ K'an t'isoy toose a Pirisil, Akilas wo don boy k'Onezipor. ²⁰ Erasta y'a uupo a geeger Korent, wo Tiropim a geeger Mile kono yon tuddi eeni. ²¹ T'urzi tuuku ton k'edi, ki poone ume reele y'a t'eesa gen me. An Ebilis, Pidens, Linis, Kilodiya wo zamba ongo pay an a-t'ize toose.

²² Gen Galmeega yi koono ti kee, wo beeko Raa ti koono eggun pay.

Mattup ki Pool yi riñe a Tit

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riñe a Tit. Tit gen yon Yawudusu ye, wo yi ziipe addi a Almasi, yon tan baadan y'izire ti Pool me.

Pool gen yi y'iilo Tit a siido ere a diine k'ahu sundutu Kiret, kono yi beere don dokkiyo wo y'a nooge don ogiyo ti suma k'Isa a siido gettiyo. San man yi di riñe mattup kono yi t'eele kooke a Tit wo yi di ruute, don i ziipe addan a Isa gen mummino an di koone ti tuddan, wo wede tuuku tonj lekkiyadi t'a koone me. Yi di ruute son, mummino y'an t'eele kooke a göldali, a inñi, a fulagi, wo mummino don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa gen lekkiyadan t'a koone me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raanija nun Pool wede naabo ki Raa wo wede zina k'Isa Almasi. Raa y'o elo naabo ere don yi biire'n n'a ti'n waako a urzi zaapu k'adde a Isa, wo n'an di kize urzi wede d'erec a-t'ette a lekkiyo ere kettiyo ti Raa, ² inñino an di zaape elkisadan an t'oona lekkiyo ere ki daayum. Lekkiyo gette Raa yi ruute y'in t'ela ti poone y'a okkima duniya botto too, yon wede i ki lohito ono ye. ³ Aame onniyo ere Raa y'ele gette t'iide man, a lekkiyo gette y'o t'iidiba ita t'urzi k'onami, wo y'o d'ele a beezó urzi ki kazita aa Raa Wede k'Uttiyadin yi ruute.

⁴ Mattup ette ni raanija a kee Tit, kee wede a nun aa ulo k'addó a urzi zaapu k'addin kine kan soo. Gen beeko ti toose ki Meega Raa ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadin i koon eedá.

Naabo ki Tit a siido Kiret

⁵ Nun ni ki k'iilo a siido Kiret min kono k'a ti dangge naabo ere daa dangu, wo ki-zappe don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa adda geeger ere tuuku tonj man, a urzi wede n'a ruute. ⁶ Don dokkiyo gen wede tuuku tonj a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedí ye, wo eddi soo dangal. Inñizan an ziipe addan a Isa, duwo an ki roote sooruzan oldo ye, wo an ki koliyo t'ekki maawan ye. ⁷ Inñino man wede dokkiyo an i ele yeeriyo ki suldi Raa gen, i dehu a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedí ye, y'a ki t'ise wede i koliyo tuddi ye, wede kulkuwo ye, wede

sobo ye, wede bursido ye, wo y'a ki dehe sokiyo suldi kan ombide ye. ⁸ I dehu y'a seeda duwo, y'a geyye isiyo munda wede beehiye, yon wede i-d'ede elkiyo, wede ki diine, kamilen, tuddi yi aaniya, ⁹ y'a seeda zakidi a ono don an d'ede urzi duwo an d'ambe eego, a-t'ette a dooyiso ere kine in duuye gettiyo. Inñino man yon y'a aana y'an t'ela kooke a don ongo t'urzi dooyiso ere d'erec, wo a don lattiya dooyiso gette y'a aana y'an di-kiza onaman don butte gen me*.

¹⁰ Inñino man i d'ede don baadan min ti diine kane don Yawudiyagi i ziipe addan a Isa, kane gen an di koliyo t'ekki duwo, wo ti onaman don daa k'urzizan an ti'n daggiya duwo me. ¹¹ Kane gen urzi ki rootiyo k'an ooli ye, kono don pay adda boydi an ti'n daggiya, an an d'eliyo dooyiso ere i k'ise t'eliyo ye, kono gen an dehu an sikiti suldi ti beezan kan ombide. ¹² Wo ti kaaga gen i d'ede wede ede ti siidadan yon nebi raazan†, y'a ruute, y'ede: «Kane don siido Kiret gen kane daayum don lohito k'ono, don aa seydi ulpi, don golguwo an elkiyo min a addisadan dangal.» ¹³ Wo ono don yi'ni rootiyo gen kane d'erec. Inñino man kee k'an rooto ti golla zakidi a munda ulsu an isiyo me, kono an di zaape addan a Raa a-t'ette a urzizi. ¹⁴ Wo son an a-ki seeda zakidi a taydayi ki Yawudiyagi don daa k'urzizan, wo a oogoro ere ki duwo ti ti'n argu t'urzi wede d'erec genno ye. ¹⁵ Suldi pay min kamilen ki don kane kamilen. Wo de ki don ulpi ti don i-tuuge ki zaapu k'addan a Isa gen, munda kamilen umbo kono kane eedan soodo a elkiso ti elkisadan ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu gen, i t'ize ganigi. ¹⁶ Kane an rootiyo Raa an yi suune, wo de a naabadan ere an isiyo gette an yi giigira. Gen kane naabadan gette k'a t'azzira, kane don toogyto, wo an k'aane an k'ise ye naabo ere beehiye soo tonj man.

2

Dooyiso ere d'erec

¹ Wo kee Tit, k'elo dooyiso ere a-t'ette ti dooyiso ere d'erec ki Raa. ² Göldali kuuli ki'ni dooyo tuddan an ti-seeda, lekkiyadan t'a koone ti ottilso, an d'ede elkiyo, wo an seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa wede ki kotto, a geyyiso wo a ombiye. ³ Wo a erayi göldali tonj inñino, ki'ni dooyo an di lekke lekkiyo ere ki diine, an d'ooli ti zappu k'ono ekki duwo me, wo an ki t'ise fulagi toote ye. An di t'ele kooke wede beehiye, ⁴ erayi don kodiyagi an di'n dooye

* **1:9** 1.9 Lekkiyo ere ki wede dokkiyo: Kun wollo adda mattup ki 1 Timote 3.2-7. † **1:12** 1.12 Ono ki wede suuniyo ki siido Kiret sundi Epimenid, yi likke ozzine suma meeda zoot ki poone Isa an di y' t'eha botto.

an di geyye kuulizanj ti inñizanj, ⁵ an d'ede elkiyo, lekkiyadan ki diine kamilen, an aane boydfizanj an di'n seeda, an di koone donj beehiye, wo an ki kili t'ekki kuulizanj ye, kono wenda soo tonj y'a ki kilde ono Raa ye.

⁶ Kuuli donj kodiyagi tonj, k'an eelo kooke an t'ise donj an d'ede elkiyo. ⁷ A suldi pay genj, kee batum a lekkiyada urzi naabadá wede beehiye k'an yi kaza, an di wolla an di daana. Dooyisada gette k'anni dooyo koduwo wo t'adde soo, ⁸ onamá an di koone ono derec daa niikiyo. Injino manj donj k'olmidaya pay an seeda sukuyagi kono an ki t'oona ye munda ulsu ki rootiyo a tukki kine me.

⁹ I dehu bulagi genj a suldi pay an ki kili t'ekki galmaawanj ye, lekkiyadan t'aase unje a kane galmaawanj me. An ki dehe niikiytadan ye galmaawanj me, ¹⁰ wo a munda tuuku tonj an an ki'n oogira ye. A suldi pay genj an di kize tuddanj kane daayum an seedu zakidi a naabo galmaawanj te, kono naabo ere pay an isiyo gette a t'ele suma a dooyiso ere ki Raa Wede k'Uttiyadinj.

¹¹ Derec, Raa yi t'iifiba ita a beekadi ere a urzi k'uttiyo ki donj pay. ¹² To beeko gette t'inni dooyiso in d'ooli sooru ere oldo, ti suldi donj ki duniya addinj i dehu genj pay, kono adda duniya ette in di lekke lekkiyo ere ti elkiyo, ere ki diine wo ere kettiyo ti Raa. ¹³ Genj injino in di delle unjuwo ere in zaapu elkisadinj eego gettiyo, wo in di delle soj onniyo ere duwo pay an di wolla daryika Raa goole ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadinj. ¹⁴ Yo wede y'a ele tuddi batum y'a inda kono kine, kono y'in di'n adde t'adda suldi donj ulpi pay, wo y'in di'n ise kine donji donj kamilen, donj wehini k'isiyo naabo ere beehiye*.

¹⁵ Tit, genno munda wede i dehu kee k'a dooya ti toogo pay ere an a ele te, k'a t'ela kooke, wo a duwo k'a rootita ti golla zakidi a munda ulsu an isiyo me. Kee ki oola tudda wenda soo tonj yi-koñilsa ye.

3

Sooru ki donj i ziipe addanj a Isa

¹ Tit, kee daayum k'an rooto a donj i ziipe addanj a Isa genj, an kili t'ekki donj booro ti deero k'akuuma ye, an d'olliga onaman, an di lekke tuddanj daayum okkime k'isiyo naabo pay ere beehiye. ² A wenda soo tonj an i roota ono ulpi ye, niikiyto an oolo, an di dehe an d'ise beehiye a duwo, wo an di kize daayum kane donj tasse a eda donj pay. ³ Derec, ti kaaga genj

kine tonj elkisadinj umbo, in di-tuuge a Raa, in digge. In t'ize bulagi k'ita suldi donj tuuku tonj tudde ti dehu ti unjuwo tudde. In di lekkiyo adda bundiko, in di zaapu addinj a suldi k'eebinj, injino manj duwo an in di'n giigira, wo kine wede tuuku tonj yi koogire bakadi. ⁴ Wo aame Raa Wede k'Uttiyadinj yi gize beekadi ti geyyisadi a duwo pay genj, ⁵ y'in di'n utte. Wo y'in utte kono kine in ize naabo ere ki diine ko? Aha, injino ye! Y'in utte kono y'in ize adde koduwo, wo y'in d'ele ehiyo ere aware t'urzi suyyiso batem wo t'urzi k'Unde Kamilen. ⁶ Unde gette Raa y'in ele daa doozyo adda k'addinj t'urzi k'Isa Almasi Wede k'Uttiyadinj. ⁷ Injino manj ti beekadi y'in di'n ize kine donj ki diine a daanadi, wo y'in d'ele urzi in t'oona lekkiyo ere ki daayum, ere in zaapu elkisadinj eego. ⁸ Ono enj kane derec a urzjanj.

Wo nunj ni dehu k'a seeda zakidi a ono enj me, kono donj i ziipe addanj a Raa genj an seeda zakidi an t'ele tuddanj pay k'isiyo naabo ere beehiye. Genj munda wede beehiye wo a nooga duwo pay. ⁹ Wo kee ki t'aldu ti niikiyto ere ki bita, wo ti dippiyto k'ita mongidagi donj i ki dangju ye. Wo soj ki t'aldu ti dehu k'ono k'ulpi, wo ti rootiyo k'ono a lette adde a urzi k'oogoro Raa. Kane genj ki bita, a ki nooge munda ye. ¹⁰ A wede i ti teepiyo zemba donj i ziipe addanj a Isa genj, kun i di roote kanj soo ki sirwe yi k'ambu ye manj, kun ti y' leddo ti tuddugunj me. ¹¹ Kee ki suune wede injino genj yonj yi t'udde t'urzi wede derec ki Raa me, yonj wede k'oldiko, yode batum yi ti t'eliyo tuddi booro t'a yi seeda.

Ono donj ki dangju

¹² Aame nunj n'a-t'igiba Artermas koo ise Tisik koo manj, k'a ombini k'a edi kesiko k'anni t'oona a Nikopolis, kono angenno di dihe ni lekkey a umele ree. ¹³ Kee k'a d'elko baadanj a torguwo ki Zenas wede k'ooniyo ti Apolos, kono a torguwadanj gette munda a ki'n beete ye. ¹⁴ Injino manj zembadinj donj i ziipe addanj a Isa* tonj, an di dooye an t'ele tuddanj pay k'isiyo naabo ere beehiye, kono an t'okka d'ollo ere onje a donj onjo, wo lekkiyadanj a ki t'isa ki bita ye.

¹⁵ Donj pay ti nunj enj an a-t'ize toose, wo kee k'an t'iso toose a kane donj inni giyye a urzi zaapu k'adde a Isa. Injino manj beeko Raa ti koona eggunj pay.

* 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Soom 130:8; Ezekiel 37:23; Egzod 19:5 wo Deeterenom 14.2. Zembadinj donj i ziipe addanj a Isa: Pool yi rootiyo ti zemba donj ki siido Kiret.

* 3:14 3.14

Mattup ki Pool yi riine a Pilemonj

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riine a lanjayi Pilemonj. Yonj ti geeger Kolos, yonj wede suma adda geeger gette. Wo y'illiga Pool yi kazita Rabila Majjaanawa manj, a kaamiki y'a ziipe addi a Isa wo yi daaniya urzi k'Isa. Injino i d'ede wede soo ti diine bulagi Pilemonj sundi Onezim. Yonj gej y'ukke okko ti d'aana galmeegi me, an d'ikkima ti Pool aame yonj dangay a geeger Room. Pool yi di gizite Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa Almasi, injino Onezim y'a ziipe addi a Isa.

Pool yi-raaniya mattup ette a Pilemonj kono yi-t'ise tambobino a Onezim. Gej Onezim batum i-d'etta ti mattup a Pilemonj me. Ti kaaga a urzi k'oogoro Romerj gej, Pilemonj i-d'ede urzi yi-d'ise munda wede aa addi i dehu a tukk' Onezim me, ise t'owwo tonj y'a yi t'ide. Adda mattup ette Pool yi-d'obe bey a Pilemonj kono y'a ki y' wolle Onezim aakede bule wede i t'umbe ye. Yonj yi di ruute y'a yi seeda bey sire, kono ankenno kane an a ti gitte kanj soo a urzi k'Isa Almasi me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool, wede an ni ziida dangay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ay raaniya ti leema Timote. Mattup ette a kee Pilemonj leemadey wede ki geyyiso, kee wede naabadij kanj soo, ² wo a zemba donj ongyso ti suma k'Isa a boozá, a teemadij Aapiya, ti Arsip wede a ti giyye ti kine d'eyyisadij kanj soo. ³ Gej beeko ti toose ki Meegij Raa ti Galmeega Isa Almasi i koono egguj.

Pool yi rootiyo koduwo a Raa kono Pilemonj

⁴ Nunj daayum adda tondiyadó a Raa gette, sundá ni gi di sedfiyo ye, wo ni rootiyo koduwo a Raazó, ⁵ kono nunj n'ollige kee daayum k'a seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Galmeega Isa, wo donj ki Raa pay ki'ni geyyiso. ⁶ Nunj ni tondiyó Raa kono zaapu k'addá a Isa gette, kee k'a-ti kette ti kaye kanj soo. Tode gette t'a di t'ele elkijyo ere k'a suune suldi donj pay majjandani a urzi lekkiyadij ere kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ⁷ Leema ki nunj, nunj ulbó unje wo oo d'eliyo toogo kono kee donj ki Raa ki'ni giyye, wo k'an d'eliyo kooke.

Pool yi tondiyó Pilemonj a urzi k'Onezim

⁸ Kono kamo beehiye'nj a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi gej nunj oo d'ede urzi n'a di roote a munda wede kee k'aase me, ⁹ ki too manj n'a ki tonde ti geyyiso k'o d'ise munda. Eyye, nunj Pool enj ni t'ize goole, wo soj nunj adda dangay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ¹⁰ injino tonj ni ki tondiyó kee k'aase adde beehiye a Onezim*, yonj yi t'ize aa uló n'ehe adda dangay a urzi k'Almasi me. ¹¹ Aame ti poone yi ki nuuge ye tonj manj, ankenno y'aane y'inni nooge, kee ti nunj me.

¹² Wo ankenj n'a di y'agiba, yode wede ni y' giyye t'addó pay. ¹³ Ki too manj nunj n'a y'ooli y'a lekke a sirpadó, aame nunj botto adda dangay a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi gej me, kono y'o di naabe a olde kee. ¹⁴ Wo ni ki dehu ni ki y' boohé ye daa kee ki ki dihe ye me, kono munda wede beehiye kee k'aase an gi di k'ise ki toogo do ye, k'aase ti ulbe unje do.

¹⁵ Onezim Raa yi ti y' lidde tuddá k'onniyo miibi koo manj, onniyo yi ti y' gima sirpadá manj y'a lekkey ki daayum. ¹⁶ Ankenno yonj aa bule ye, yi jiiere bule. Yonj ankenj yi t'ize leema wede k'ooniso. Nunj ni y' giyye baadanj wo a kee y'a t'isey wede k'ooniso a ceerey sey, kono yonj leema a urzi tudde wo leema a urzi k'Almasi.

¹⁷ Aame ki ni zuune nunj lanjayá manj, yonj ki y' soodoy aa ki seedu nunj batum. ¹⁸ Wo aame y'a ize ulsuko, koo yi ziida munda fázá tonj manj, k'oolo a ekki nunj. ¹⁹ Ki wollo a raaniya enj nunj Pool ti beezó: munda wede Onezim y'a di t'ela gej a di y' t'ela nuuno, wo de kee tonj k'elko a-d'ede see a eedá? Derec, kee tonj t'urzi nuuno doo minj k'a ziipe addá a Isa Almasi kollo. ²⁰ Ki kotto leema ki nunj, t'urzi geyyiso ere ki Galmeega, addó k'o ti'n asso, kono kine sirwijn pay minj in lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi.

²¹ Nunj ni suune n'a raaniya enj naabo ere ni ki tondiyó ette k'o ti t'isa, wo ni suune k'aasa naabo a ceera ere ni ki tondiyó ettiyo sey. ²² Wo soj ni ki tondiyó: Kee k'o okkonj ume moone. Nunj n'ettiyo, kono n'elkiyo tondiyagunj a Raa gette yonj y'ollige, sanj manj an di'n adda n'un di'n t'ooney.

Ono donj ki dangju

²³ Epapiras yonj adda dangay ti nunj kono ay kazita rabila k'Isa Almasi, y'a-t'ize toose. ²⁴ Markus, Aristarko, Demas wo Lik donj ay naabiya kanj soo enj, an a-t'ize toose pây.

* 1:10 1.10 Onezim: T'ono Girek suma ette i-kaza «noogiyó».

²⁵ Injino manj beeko Galmeega Isa Al-
masi ti koonā eggun.

Mattup a donj ki Eber

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup an riine a Yawudiyagi donj i daaniya urzi k'Almasi. Kane donj ki poone i ziipe addan a Isa genj, ki kotto an di dibire baadan bini an di dihe ume k'ombidite. Kono kamo wenda an riine mattup ette y'an rootiyo an di seeda zakidi a urzi k'Isa, an ki d'ooli ye.

Ti kaaga Raa y'a gitte taasuwadi ti kane Yawudiyagi, y'an di ruute wede yi t'iza oldfiko man, yi-t'ide seysu ki sedefe, man a wede genj yi-t'isa tambobino a oldfikadi te. Mattup a donj k'Eber ette ti rootiyo'n ti taasua ere aware Raa yi gitte ti donj an ziipe addan a Uli Isa Almasi gettiyo, t'a jiire taasua ere ti poone. Derec, munda wede Isa y'ize a duwo genj a jiire munda wede ki maaleekiyagi, ki Muusa, ki Aronj wo ki Zozuwe an i ze pay. Isa y'a ele tuddi sedefe ki booyiso k'oldfiko duwo pay. Wede yi ziipe addi a yode man, Raa yi-t'isa tambobino a oldfikadi te. I ki dehu y'a k'ise sedefe ki seydi ki booyiso k'oldfikadi ye baa.

Raa y'a ruutite t'urzi k'Uli

¹ Ti kaaga, Raa y'an di ruutite tanj baadan t'urzi tuuku tonj man a mongidagin t'urzi nebiyagi. ² Wo de a onniytagi k'ita enj, Raa y'in rootiyo t'urzi k'Uli. T'urzi yode genj Raa y'a ikkima suldi pay a kandaane wo a siido, wo Raa y'a ti y' ziipe yonj wede yi oola suldi pay genj a beezi. ³ Yo Ulo genj yi kaza gooliko ere meeda ki Raa, wo yonj genj minj Raa koyok. Wo kane suldi pay genj an lekkiyo t'urzi k'onami donj an d'ede toogo genjo. Yonj y'a t'ize munda wede i t'ide duwo an t'ise kamilej t'oldfikadan a daana Raa, man y'a-gili k'awwa ki kandaane, y'aguune a ammade Raa goole a jiire pay. ⁴ Injino man ki kotto, yo Ulo genj y'a t'ize goole a jiire maaleekiyagi pay, wo suma ere Raa yi ele gette tod' t'a jiire donj ki kane.

Ulo Raa yi jiire maaleekiyagi

⁵ Derec, Raa genj kudic a maaleeka soo tonj yi-ki ruute ye, y'a t'eese:

«Kee Ulo nunj me,

wo ti anki duwo an di suune nunj Meega*»

Wo sonj y'a t'eese:

«Nunj a yode n'a t'isa Meegi,
wo yonj y'a t'isa a nunj Ulo me†.»

⁶ Wo de aame Raa y'igibo Uli yonj yi jiire suldi pay adda duniya genj, y'a ruute, y'ede:

«Kune maaleekiyagi Raa pay, kun ottilo a yode‡.»

⁷ Genj ono donj Raa yi ruute ti kaaga a tukki maaleekiyagi, y'ede:

«Kane maaleekiyagi genj yi di'n isiyo aa maaye, wo donj naabadi yi di'n isiyo aa ilze k'uwwwo§.»

⁸ Wo Raa y'a ruute ti kaaga a tukk'Ulo, y'ede:

«Kee'nj Raa, k'a koon a kaakido mozikada ki daayum,

wo ti dalka moziko ette k'a dokka donj a urzi wede ki diine.

⁹ Kee ki geyiyo munda wede ki diine, wo suldi donj ulpi ki'n azzuru.

Kono kamo nunj Raa wede Raaza, ni ki biire ti diine lanziyaga pay, n'ay di yirge egey k'unjuwo a eeda, genj i-kaza ni ki ti ziipe mozigo*.»

¹⁰ Wo y'a ruute sey, y'ede:

«T'ume k'eessyo kee Galmeega Raa i ziipe siido te, wo kandaane tonj ki y'ikkima ti beezá.

¹¹ Kane genj an t'engila, wo kee ki lekkiyo ki daayum. Eyye, kane pay genj a latta aakede kalle.

¹² Siido ti kandaane k'a ti'n damba aa wede yi dambu kalle wede goole, k'a ti'n nyaaya a kese.

Eyye, kane genj k'a ti'n pelka an ki lekka a umayan ye,

wo de kee daayum kee minj kee, ozzinaga i ki dangya ye†.»

¹³ Wo Raa genj kanj soo tonj, kudic yi-ki ruute ye a maaleeka tuuku tonj, y'a t'eese: «K'edi ki-koon a ammidado kino, bini donj k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandi zondá‡.»

¹⁴ Wo kane maaleekiyagi genj, kane pay undiyagi donj i naabiya ki Raa. Kane genj yi'n akkisa k'isiyo naabiyagi ki noogiyoo kane donj i t'oona uttiyo.

2

Uttiyo k'arbu ye

¹ Kono kamo kine in koon a mentikagi a ono donj in illiga genj me, para man in ti'n ledfa t'urzi wede derec me, in di'n t'etta k'ume daggiya. ² Kun ollo, ono donj k'oogoro ti kaaga Raa y'an ele a bize maaleekiyagi an an gizite a maawinj genj, ki

* 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. † 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.14. ‡ 1:6 1.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 97.7. § 1:7 1.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.4. * 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 45.7-8. † 1:12 1.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 102.26-28. ‡ 1:13 1.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

kotto kane derec. Wo donj pay a ti diipida wo an ti-tuuge k'ollige k'ono genno gen, an d'uune dangay ere derec a urzi naabadañ. ³ Injino mañ kun ollo, in arbe ye t'uttiyo te, para'ñ in a ti diipida mañ, in ki t'alda ye ti dangay ere ki Raa te. Urzi k'uttiyo en, i y' ruute yode Galmeega batum ki poone me. Sañ mañ kane donj i y'illiga an in di gizite an'de, uttiyo gette tod'te derec. ⁴ Wo Raa toñ y'an di gize kane onamañ derec, t'urzi suldi donj i-kaza munda, ti suldi donj i-ceeriyo eego wo ti suldi k'armika donj tuuku toñ mañ, wo t'urzi k'Unde Kamilen ere t'in di dikkiða urziyagi k'isiyo naabo Raa a wede tuuku toñ aa yonj yi dehu.

Isa yonj Wede k'Uttiyo duwo

⁵ Kine duniya ere ki daana in ti rootiyo gette, Raa y'an ki t'ele a maaleekiyagi an gi di dokka ye. ⁶ Wo de ki too mañ, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa ki nuñ, wedusu miñ moo sey me, k'a elke a yode me?

Wede tudde miñ wee wee, kee k'a yi boohe me?

⁷ Wedusu kee k'a ti y' ziipe ti dandí maaleekiyagi ki peedo boolonj, ki-d'ele gooliko wo suma, ki di tuune kaðumul ki moziko a eedi.

⁸ K'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay*.»

Wede genj Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay, injino mañ munda soo toñ yi k'iili ye a lekke t'ekki yode me. Wo ankeñño kine in ki woliyo ye botto suldi pay genj kane ti dandí yode me. ⁹ Wo kacinj in suune Isa Raa yi ti y' ziipe ti dandí maaleekiyagi ki peedo boolonj. Injino mañ ti beeko ere ki Raa, Isa y'a inda kono duwo pay. Wo ankeñño Raa yi d'ele gooliko wo suma, yi di tuune kaðumul ki moziko kono yi dibire wo y'a inda.

¹⁰ Genj derec, suldi pay genj ikkima Raa wo an lekkiyo ki yode a beezi, wo yi dehu donj baadañ an t'ise injizi wo y'an d'an t'ette k'adda daryikadi. Injino mañ t'urzi dabar genj, Isa Raa y'a y'ize wede i-t'iide a munda wede Raa yi dehu, kono y'an di t'ihina urzi k'uttiyo a duwo. ¹¹ Isa wede k'ooyiso duwo a kese a Raa, yode ti kane donj yi'n uuye a kese genj, kane pay genj miñ Meeganj Raa soo. Injino mañ yonj i-k'ede sukuyagi ye y'an di'n waake kane zembadi me, ¹² wo y'a ruute, y'ede:

«Raa ki nuñ, nuñ sundá n'an di-kiza a zembadó,

wo n'a t'òhira adda diine donjzá gi t'ugiyé n'a ki t'immey†.»

¹³ Sonj y'a ruute, y'ede:

«Nuñ n'a zaapa addó pay a Raa‡.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«Enj nuuno ti inñi donj Raa y'o ele§.»

¹⁴ Inñi genj kane pay miñ kanj soo donj tudde an d'ede sey ti puuzo, injino mañ yode Isa toñ y'a t'ize wede tudde i-d'ede sey ti puuzo aa kane kay. Yonj y'ize injino kono t'urzi k'untadi genj, yi di dihima toogo Meeda siitandani, tode ere i-d'ede toogo ki tówwo duwo get-tiyo. ¹⁵ Wo sonj t'urzi k'untadi genj, y'a t'udde kane donj daayum i lekkiyo bulagi kono an orgiso a unto. ¹⁶ Genj ki kotto, in suune Isa yi k'iido'ñ noogiyo ki maaleekiyagi ye, wo y'iido'ñ noogiyo k'ita k'inñi k'Ibirayim. ¹⁷ Kono kamo i dehu Isa y'a-t'ise tuddi pay a deeye zembadi, kono y'a t'ise mozigo goole donj sedeke wede addi koduwo ti duwo wo y'a seeda zakidi a naabo Raa, kono y'a-booye oldiko duwo. ¹⁸ Derec, yode Isa batum toñ yi dibire a urzi naamiya daggiya me. Injino mañ, ankeñño enj y'aane yi'ni nooge kane donj adda naamiya daggiya me.

3

Isa goole i jüre Muusa

¹ Kono k'injino zemba ki nuñ kune donj ki Raa, yonj y'urni wiike genj kun zaapo ersagun a Isa, yonj wede zina Raa wo mozigo goole donj sedeke ki kine donj pay i ziipe addin a yode. ² Isa genj i y' biire Raa k'isiyo naabo gette, wo y'a guune wede a ziiða zakidi a naabadi, aakede ti kaaga Muusa y'a guune wede y'a ziiða zakidi a naabadi ere pay y'ize a donj adda boy Raa*. ³ Injino mañ Isa genj y'a t'oone tamma baadañ a ceere ki Muusa, aakede wede iiziga booze genj duwo an di y' timme baadañ a ceere yode booze batum. ⁴ Kine in suune boy tuuku toñ i y'oozige wedusu, wo suldi pay genj iiziga Raa. ⁵ Muusa genj y'a ziiða zakidi a naabadi ere ki wede naabo a donj adda boy Raa, wo naabadi tinj y'an di kizite ono donj Raa yi roota ki daana. ⁶ Wo Almasi genj y'a ziiða zakidi a naabadi, yonj Ulo wo Raa y'a ti y' ziipe t'ekki donj adda boozi. Wo donj boozi miñ kine, aame a lekkiyadin in a seefu zakidi wo in zaapu elkisadin a Raa daa sukuyagi mañ.

Ume puukiyo ki donj Raa

⁷ Kono kamo Unde Kamilen t'a ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, t'ede:

«Aame anki kun illiga golla Raa mañ,

⁸ addugunj kun ti'n isa zakidi ye, aakede mongidagunj ti kaaga aame kane

* 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.5-7. † 2:12 2.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.23. ‡ 2:13 2.13

Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.17. § 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.18. * 3:2 3.2 Kun wollo adda mattup ki Nombire 12.7.

adda balda geɗ, an d'iiziga kulkuwo ti nuɗ Raa wo an di n' niime.

⁹⁻¹⁰ Wo a ume geɗɗo moɗɗifaɗuɗ an di n' niime, an di dihe an di wolle n'isa muno me,

wo naabo ere n'ize adda k'ozzine ada pide gette an ti wulle toɗ maɗ.

Inkino maɗ ni-ti gulkuwe ti kane doɗ geɗ me,

wo n'a ruute, n'ede: "Kane doɗ eɗ daayum biza k'ulbaɗ yi'ni daggiya, wo urzizo an ki y' zuune ye."

¹¹ Maɗ nuɗ adda kulkuwado n'a di niime tuddo, n'a ruute, n'ede:

"Ki kotto, kane geɗ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me![†]"

¹² Zemba ki nuɗ, kun koono mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo toɗ ti diinaguɗ yi'n isa addi ulpi yi tooga ye ki zaapu k'addi a Raa me, para maɗ a ti y' ledfa dokki ti daana Raa zeere me. ¹³ Kun ollo, onniyo ere Raa y'a ti wiike «aɗki» gette ti lekkiyo baa maɗ, kune onniyo ti onniyo kun elo kooke ti tuddugun, kono wenda soo toɗ ti diinaguɗ oldiko ti y' dagga yi'n isa addi zakidi ye. ¹⁴ Inkino maɗ t'ume kine in ziipe addin a Isa geɗ, in t'ize doɗ i naabiya t'Almasi kaɗ soo. Wo i dehu a zaapu k'addin gette in seeda zakidi, aa ti poone bini danɗu, ¹⁵ kono ono eɗ an riipe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame aɗki kun illiga golla Raa maɗ, addugun kun ti'n isa zakidi ye, aakede moɗɗifaɗuɗ ti kaaga aame kane adda balda geɗ, an d'iizi kulkuwo ti nuɗ Raa wo an di n' niime[‡].»

¹⁶ Inkino kane miɗ aɗ wee wee doɗ illiga ono Raa wo an d'iizi kulkuwo ti Raa me? Kane miɗ doɗ pay Muusa y'an uddo ti siido Misir. ¹⁷ Wo soɗ kun suuno, adda k'ozzine ada pide geɗ Raa yi-ti gulkuwe ti kane kono an t'ize oldiko, inkino an t'indita nundanzaɗ a uupe adda balda. ¹⁸ Raa y'a di niime tuddi, y'a ruute, y'ede: «Kane an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me.» Yi ruute inkino a kaɗ wee wee? Yi ruute a kane doɗ i-tuuge k'ollige k'onami geɗɗo. ¹⁹ Inkino kine in suune, kane geɗ an ki d'iine an ki t'iide ye k'adda k'ume wede Raa y'an ikkima ki puukiyo me, kono an ti tuuge k'ambu k'onami me.

4

¹ Eɗ ono doɗ Raa y'in ruute y'aasa: urzi ede yi ikkima k'ettiyo k'ume puukiyo me, geɗ derec kane ono geɗ aɗki toɗ i lekkiyo

a kine. Inkino maɗ in koono mentikagi kono wenda soo toɗ ti diinaguɗ yi ti t'ossa ye k'ettiyo k'ume puukiyo me. ² Derec, kine toɗ rabila majjaanawa a tukk'ume puukiyo an in gizite, aakede kane doɗ ti kaaga adda balda. Wo de ono doɗ an illiga geɗ, a kane an t'ize aa munda bita, kono aame an illiga geɗ zaapu k'addan a Raa umbo, ono geɗ an gi di'n ziiɗa ye. ³ Wo etta k'ume puukiyo geɗ kine doɗ i ziipe addin a Raa. Inkino y'a ruute a tukk'ume puukiyo geɗ, y'ede:

«Adda kulkuwado n'a di niime tuddo, n'a ruute, n'ede:

"Ki kotto kane geɗ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me![†]"

Yi ruute inkino kono ume puukiyo umbo ye, wo de kine in suune Raa y'a ti diɗge naabadi t'ume y'ikkima duniya too. ⁴ Ono eɗ an riipe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'onniyo ere ki sarat, an'de: «Raa geɗ a onniyo ere ki sarat maɗ, y'a-buuke ti naabadi ere pay k'okkime suldi te[†].» ⁵ Wo soɗ an riipe a tukk'ume puukiyo, an'de: «Kane geɗ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me!» ⁶ Kane doɗ ki poone illiga rabila majjaanawa gette, an di-tuuge ki sooru eego me. Inkino maɗ an ki t'iide ye k'ume puukiyo me. De geɗ a doɗ doolo urzi ede k'ettiyo k'ume puukiyo me. ⁷ Kono kamo Raa yi ziipe onniyo ti doolo sey ere y'a ti wiike «aɗki». Saɗ iide ozzinagi baadan maɗ, Raa y'a ruute a tukk'onniyo geɗtiyo ti bize Dawut. Ono geɗ ni ti'n ruute ti poone:

«Aame aɗki kun illiga golla Raa maɗ, addugun kun ti'n isa zakidi ye[‡].»

⁸ Ki kotto, Zozuwe geɗ doɗ k'Izirayel y'an gi di'n t'iide ye k'ume puukiyo me, kono k'inkino Raa yi rootiyo sey a tukk'onniyo puukiyo ere ti doolo te. ⁹ Inkino maɗ ume puukiyo wede aakede onniyo ere ki sarat Raa y'a buuke gette yon yi lekkiyo, wo Raa y'an di y' t'ela a doɗzi. ¹⁰ Derec, wede yi t'iide adda k'ume puukiyo wede Raa y'ikkima geɗɗo maɗ, yode toɗ yi buuke kay, aakede yode Raa y'a-buuke ti naabadi. ¹¹ Inkino maɗ in elo gotono kono in t'etta k'adda k'ume puukiyo geɗɗo. In iso inkino kono wenda soo toɗ ti diinayin yi ki t'ooro ye, aakede moɗɗifaɗuɗ ti kaaga an di-tuuge ki sooru eego k'ono Raa.

¹² Kun ollo, ono Raa geɗ kane an naabiya, an d'ede toogo, kane robboɗ i jiire kasigara kesiyagutu sirwan pay korbe.

† **3:11** 3.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-11 wo Egzod 17.7. ‡ **3:15** 3.15 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-8. * **4:3** 4.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. † **4:4** 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.2. ‡ **4:5**

4.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. § **4:7** 4.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7.

Kane ono gen i-ti d'eegu adda k'adde wedusu i seefu biza k'ulbe ti unde, okilagi ti sulbo. Kane ono gen, an d'ekkiyo booro a suldi don tuddin ti dehu wo elkiyo ere adda k'addin. ¹³ Munda ombide a daana Raa umbo. Suldi don pay y'ikkima gen, kane waariya kereŋ a daanadi me. Gen onniyo soo, a yode kine in t'idey taaya ki naabadin ere in ize te.

Isa yon mozigo goole don sedefe wede a jüre

¹⁴ Kine in d'ede mozigo goole don sedefe wede a jüre, yon Isa Ulo Raa yi-gili k'awwa ki kandaane k'ume Meegi. Injino man in a soodo zakidi a urzi zaapu k'addin a Raa me. ¹⁵ Gen ki kotto, kine in d'ede mozigo goole don sedefe wede aane i wolle sommagin a renkadin te, kono yode ton Meeda siitandani t'a yi niime daggiya a urzi tuuku ton aa kine kay, ki too man yon yi k'ize ye oldiko te. ¹⁶ Injino man kine in do daa k'orgiso k'ume kaakido Raa ere ki beeko a jüre pay, wo aame gen y'in d'isey adde koduwo wo in t'ooney beekadi. Injino y'a t'okka dolladin, y'in di'n nooga aame peedo t'ida man.

5

Naabo k'Almasi mozigo goole don sedefe

¹ Mozigo goole don sedefe wede tuuku ton, Raa yi y' beeriyo ti diine kane duwo, yi-ti y' zaapu kono yi di naabe a yode Raa ki beehiyko a kane duwo. To naabadi tin k'eliyo suldi a Raa wo k'isiyo sedefe ki booyiso k'oldiko. ² Mozigo goole don sedefe wede tuuku ton, a urzi tudde yon ren baadan aa kane kay. Injino man yon yi d'aaniya suuniyo k'ita renko duwo don an k'ede suuniyo ye wo i t'addiya t'urzi wede derec gen me. ³ Kono yode batum ren gen, i dehu y'aase sedefe ki booyiso k'oldiko ki don doolo danjalay ye, wo k'oldiko yode pay. ⁴ Wenda soo ton yi k'aane yi ki t'ele tuddi ye, y'a t'ambe suma y'a t'ise mozigo goole don sedefe ti siidi me. I waaku wedusu Raa ti siidi a naabo gette, aakede yi wiike Aroŋ ti kaaga y'a t'ize mozigo goole don sedefe*.

⁵ Gen ki Almasi ton injino, a urzi gooliko yode batum yi k'ele tuddi ti siidi ye, y'a t'ise mozigo goole don sedefe me. Wo tode gette yi t'uune ti yode wede i ruute, y'ede: «Kee Ulo nun, wo ti anki duwo an di suune nun Meega†.»

⁶ Wo adda mattup ki Raa a ume doolo ton yi ruute pay, y'ede: «Kee wede sedefe ki daayum

a urzi yode Melkisedek ti kaaga‡.»

⁷ Yode Isa gen, a lekkiyadi ere a siido gette, y'a tunde Raa t'obe bey ti dollite baadan wo ti zumari edayi a yode wede y'aane yi y'utte t'unto. Wo Raa y'a y'illiga, y'a di y' nuuge kono Isa yi ki gili t'ekki Raa ye. ⁸ Derec, Isa yon Ulo Raa ton man, t'urzi dabaradi gette y'a-duuye ollige k'ono. ⁹ A ettiyadi gette suldi pay gen y'an ize aa Raa yi dehu, injino yode batum y'a t'ize wede i-t'ide. Injino man ankeŋŋo, kane don pay ollige ono k'Isa gen an d'uune uttiyo ere ki daayum t'urzi yode. ¹⁰ Gen derec, Raa y'a ti y' ziipe Isa mozigo goole don sedefe ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

Dersiyi a urzi zaapu k'adde a Isa

¹¹ A tukki yode Melkisedek gen i d'ede suldi baadan n'un di rootite me, wo kane sekiŋsadan ooŋe kono eggun attidi ki seedu k'ono me. ¹² Ki too man anki kun t'ize don dooyiso duwo ti kaagine, wo anken i dehu duwo an un di'n dooye sey dooyiso ere ti poone a urzi k'ono Raa, aa don aware i ziipe addan a Isa. Gen kun k'aane kun ki t'oomi ombo ere zakidi ye, i dehu kun di sibe udu aa inŋi sunŋi. ¹³ Wede tuuku yi soho udu botto gen, yi k'aane yi ki ti y' roote ye munda wede ki diine me, kono yon ulo nenku. ¹⁴ Wo de ki too man, don i dirse gen an d'oomi ombo ere zakidi. Kane urzi gen an d'isiyo daayum an ti duuye, an aane an di y' suune munda wede beehiye wo munda wede ulsu me.

6

¹ Gen injino kine in ohor poone ti dooyiso ere ki poone a urzi k'Almasi gette, in a-t'onjol ekki dooyiso ere ki don i-dirse. Kane suldi gen kun ni suune ay un ki'n dooye ye baa, aakede: Dooyiso a urzi kama lekkiyo a suldi don ulpi a-d'ette unto wo a urzi zaapu k'adde a Raa, ² dooyiso a urziyagi suuyiso batem wo a urzi zaapu bey ki beeko, wo dooyiso a urzi baldiya ki don i t'inda wo a urzi booro ki Raa ere ki daayum. ³ Enŋo suldi don kine in d'ise ki don i-dirse me, aame Raa y'ela urzi man.

⁴ Injino man kun elko a don i iili urzi zaapu k'addan a Raa. Kane gen ti kaaga, derec ki Raa t'a-tuure addan, an y'uwwe munda wede Raa y'eliyo me, kane aggaran ede a suldi don Ude Kamilen t'isiyo me, ⁵ an uwwe ono Raa kane urse me wo an ti zuune toogo duniya ere ki daana te, ⁶ wo de ti suldi don an uwwe genŋo ton, an di gime k'adda lekkiyadan

* 5:4 5.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 28.1. † 5:5 5.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. ‡ 5:6 5.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4.

ere ti poone. Kane geŋ urzi umbo an dikime lekkiyadaŋ sey me, kono naabadaŋ ere an ize gette aakede an taakiya Ulo Raa sey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko, wo geŋ an an eliyo urzi a d'wo an di y' kildite.

⁷ Kun ollo, aakede i d'ede doome siifadi gette mizzi yi koppiyo a ettü daayum maŋ, tode gette ti d'ehiyo suldi d'oj beehiye a d'oj i ti derku geŋ me. Injino Raa yi di zaapu beeko a siifo gette. ⁸ Wo de aame siifo gette t'addfiya inda k'ahimagi ti woskani maŋ, tode gette ki derku ye baa. Goppon Raa y'a ti duuda wo ki d'angu y'a-t'ogga mentü.

⁹ Zemba ki nuŋ kune d'oj ki geyiyo, kaye ay rootiyo injino geŋ, ay suune adda k'adey kune a urzi wede beehiye, urzi wede k'uttiyo. ¹⁰ Raa geŋ yon daayum ki diine, i-ki dandfiya ye a naabo ere kun isiyo wo ti geyiyo ere un d'ede a sundi gette. Geyiyo gette kun ti gize t'urzi noogiyo ere kun nuuge d'oj ki Raa ti kaaga, wo ankeŋŋo toŋ kun'ni noogiyo. ¹¹ Wo anken, ni dehu t'addo pay n'un di roote, wede tuuku toŋ ti diinagan yi koonaa addi wehini aa kane bini d'angu. Injino maŋ suldi d'oj pay kun zaapu elkisagan eego geŋ, kun di'n t'oona. ¹² A urzi naabo Raa kun ti t'asse ye, wo de geŋ kun ambo zina kane d'oj a urzi zaapu k'adaŋ a Raa an ziida zakidi bini d'angu. Injino maŋ an t'ooney munda wede Raa yi ruute y'an t'ela.

Raa bizi yi ki y' kama ye

¹³ Ti kaaga Raa yi ruute munda wede yi di t'ela a Ibirayim. Aame geŋ y'a-ti niime ti suma yode batum kono wenda soo toŋ goole ti yode Raa umbo, y'a naame tuddi me. ¹⁴ Raa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto nuŋ n'ay di zaapo beeko daa dooziyo, wo inŋizá toŋ an d'aagila baadaŋ*.» ¹⁵ Ibirayim geŋ y'a dille ozzi-nagi baadan ti ombiŋe, saŋ munda wede Raa yi-ruute yi di y' t'ela geŋ y'a y'uune.

¹⁶ Duwo an naamiya tudan geŋ, an naamiya ti munda wede goole i jiire kane, naamiya gette ti ti t'owwo ono, injino niikiyo t'a d'ohire goppon. ¹⁷ Geŋ injino, a kane d'oj i t'oona suldi d'oj Raa y'an ruute y'an t'ela geŋ, y'a dihe y'an di kize kereŋ munda wede yi ti y' ruute geŋ, bizi yi ki y' kima ye baa. Kono kamo y'a-ti niime a onami d'oj yi ruute geŋ me. ¹⁸ Injino i d'ede suldi sire, kane geŋ i ki kime ye, wo t'urzi kane geŋ Raa yi k'aane yi ki lihite ono ye. Kane geŋ an in d'eliyo toogo baadaŋ a kine d'oj uune ume k'ombide t'urzi yode, kono in a seeda zakidi a suldi d'oj in zaapu elkisadin eego

Raa yi ruute y'in t'ela. ¹⁹ Zaapu k'elkisadin gette, t'in ti y' seedu biza k'ulbin ume soo aakede maala meeda ere i-ti seedu tooko ume soo. Tode zaapu k'elkiso gette ti lekkiyo zakidi umatü soo, geŋ ti-ti doopide alboy wede adda 'Boy Raa a kandaane, ti d'aaniya a ume wede k'adda. ²⁰ Geŋ k'ume geŋŋo Isa y'in uugume me, yi-t'iide y'in t'ihina urzi y'a t'ize mozigo goole d'oj sedeke ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

7

Melkisedek yon mozigo wo wede sedeke

¹ Ti kaaga yo Melkisedek geŋ, yon mozigo ki geeger Salem, wo wede sedeke ki Raa goole a jiire pay. Ibirayim geŋ yi kama t'ume k'arka mozagi yi'ni jiuro maŋ, Melkisedek y'a t'iide okkimayi wo yi di ziipe beeko a Ibirayim me. ² Geŋ a yode Melkisedek, Ibirayim yi-d'ele zakka ki suldi d'oj pay y'uubo t'ume k'arka me*. To suma Melkisedek gette, i-kaza «mozigo wede isiyo munda wede ki diine a d'wo». Wo soŋ yon mozigo ki Salem, suma gette i-kaza «mozigo ki toose». ³ Yode geŋ i-k'ede meege ye, meede ye, ita mongidagi ye, wo onniyo k'ehiyadi ti untadi toŋ umbo. Yon geŋ yi deeyiso aa Ulo Raa, injino yi lekkiyo wede sedeke ki daayum.

⁴ Kun elko, Melkisedek geŋ ki kotto yon goole a jiire! Yode mugiyin Ibirayim wede ti diine mongidagi d'oj k'izirayel toŋ, a Melkisedek yi-d'ele zakka barta ere koduwo a jiire, ki suldi d'oj pay y'uubo t'ume k'arka. ⁵ Wo kine in suune d'oj ongo ti biza bumbü Lebi geŋ, kane d'oj sedeke. Oogoro gette t'an rootiyo a kane, i dehu an di sedde zakka ere ki d'oj k'izirayel pay ise kane zembadaŋ toŋ maŋ. Wo kane pay geŋ miŋ ti biza bumbü k'Ibirayim. ⁶ Wo de Melkisedek yon ti biza bumbü Lebi ye toŋ, Ibirayim yi d'ele zakka ki suldi d'oj y'uubo. Wo Melkisedek yi di ziipe beeko a Ibirayim wede Raa yi ruute y'a t'oona suldi d'oj yi-t'ela geŋ me. ⁷ Geŋ d'erec daa niiku, wede goole'ŋ yi di zaape beeko a wede neŋku. ⁸ Wo ki kane d'oj ti biza bumbü Lebi i seddu zakka geŋ, kane d'oj tudde an t'unto. Wo ki yode Melkisedek wede i ziida zakka geŋ, mattup ki Raa ti rootiyo a tukki yode, yon yi lekkiyo ki daayum. ⁹ Injino maŋ ki d'angu n'a roote'ŋ, Lebi wede i seddu zakka ere ki d'oj k'izirayel pay geŋŋo toŋ, zakka gette y'a ele a Melkisedek t'urzi mugiyi Ibirayim. ¹⁰ D'erec, aame Melkisedek y'iide okkime k'Ibirayim geŋ, Lebi an ki ti

* 6:14 6.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17. 14.17-20.

* 7:2 7.2 Taaya gette kun ti t'oone adda mattup ki Zenez

y'ehe ye, yonj a moyte ki mugiyi Ibirayim botto.

Goole d'oj sedefe a urzi yode Melkisedek ti kaaga

¹¹ Oogoro ere Raa y'an ele a d'oj k'Izirayel, tod' ti konso ekki naabo d'oj sedefe d'oj ti biza bumbu Lebi. Kane genj an d'ise naabo d'oj sedefe aa yode Aronj, wo urzi naabo d'oj sedefe genj y'a-ki t'iide ye a suldi d'oj pay Raa yi dehu me. Para manj ki moo me i d'ise wede sedefe ti doolo sey a urzi yode Melkisedek ti kaaga me? ¹² Aame d'oj sedefe genj Raa yi ti'n bilke ti doolo manj, urzi k'oogoro d'oj sedefe tonj i dehu Raa y'a ti-pelke ti doolo kay. ¹³⁻¹⁴ Kane ono enj d'oj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, kane genj an'ni ruute a tukki Galmeejin. Wo kine in suune Galmeejin yonj ti biza bumbu Lebi ye, y'uddo ti biza bumbu doolo, ti biza bumbu Ziida. Wenda soo tonj ti biza bumbu genj aase naabo a ume sedefe adda Boy Raa umbo. Wo Muusa aame yi ruute a urzi naabo d'oj sedefe genj, munda soo tonj yi ki ruute ye ki biza bumbu Ziida me.

¹⁵ Kun ollo, enno munda wede in t'adfa ita suldi pay kerej a jire me: wede sedefe wede uddo ti doolo enj, yonj yi deeyiso aa Melkisedek. ¹⁶ Yonj yi ki t'ize wede sedefe t'urzi k'oogoro ere ti rootiyo wede sedefe an yi t'ehe ti biza bumbu wede a urzi tudde ye. Wo de yi t'ize wede sedefe t'urzi lekkiyadi ere i-d'ede toogo, wenda soo tonj yi k'aane yi-ki ti latte ye. ¹⁷ Genj derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, an'de:

«Kee wede sedefe ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.»

¹⁸ Injino oogoro ere a urzi sedefe gette, Raa y'a-t'iide mentu kono t'a biite, t'a ki t'iide ye a munda wede Raa yi dehu me. ¹⁹ Derec, oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me. Ti kaaga duwo an ziipe elkisadanj ekk'oogoro gettiyo, wo ankenno Raa y'in eelo munda wede a jire tode gettiyo sey, kine in zaapo elkisadinj eego, kono t'urzi zaapu k'elkiso gette kine in aane in t'ette ki daana Raa.

²⁰ Wo sonj aame Raa yi ti y' ziipe Isa wede sedefe genj, y'a-ti niime tuddi. Wo d'oj onjo an t'ize d'oj sedefe daa naamiya tuddan. ²¹ Wo ki yode Isa genj Raa y'a di niime tuddi doo minj, y'a ti y' ziipe wede sedefe kollo, kono Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Nunj Galmeeja Raa n'a ti niime tuddo,

wo bizo ni ki y' kima ye baa:

Kee wede sedefe ki daayum.»

²² Kono kamo ti naamiya gette Isa y'a t'ize wede k'ambu k'attidi* ki taasuwa ere a jire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone.

²³ Wo sonj, d'oj baadanj an t'ize d'oj sedefe kono unto ti ki'n ooliyo ye, an di lekke daayum d'oj sedefe me. ²⁴ Wo de ki Isa injino ye, yonj yi lekkiyo zeere daayum genj, naabad i ere ki sedefe tonj tod'te ki yode yillak ki daayum. ²⁵ Kono kamo ankenno yonj y'aane y'an utte ki daayum kane d'oj ettiyo ki daana Raa t'urzi yode me, kono yonj yi lekkiyo zeere daayum wo yi tondiyo Raa kono kane.

²⁶ Injino manj Isa mozigo goole d'oj sedefe wede iddiza a kine: Raa ulbi i-d'ise unse ti yode, yi k'ize oldfiko ye, i-k'ede munda k'ulsu a tuddi ye, yonj ti d'oj isiyo oldfiko soo ye, wo y'a-gili k'awwa ki kandaane. ²⁷ Deero d'oj sedefe pay genj i dehu onniyo ti onniyo an d'ise sedefe ki booyiso k'oldikadanj, sanj ki d'oj doolo kollo. Wo de Isa'j aakede kane genno ye, aame yode batum y'ele tuddi sedefe ki duwo manj, sedefe ere y'ele kanj soo gettinj a-t'iide baa. ²⁸ A urzi k'oogoro Muusa genj an zippe deero d'oj sedefe, d'oj an ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me. Ti kaaga Raa y'ele oogoro a Muusa doo minj, sanj manj y'a ruute ono d'oj y'a-ti niime tuddi kollo, wo de t'urzi k'ono genj y'a ti y' ziipe Uli mozigo goole d'oj sedefe ki daayum, genj y'a-ti dingge suldi d'oj pay Raa yi dehu.

8

Isa yonj mozigo goole d'oj sedefe wede i jire

¹ Enno munda wede toc n'un di roote eego me: Ki kotto kine in d'ede mozigo goole d'oj sedefe injino. Yonj yi-guune a kandaane a ammade Raa toogo a jire suldi pay. ² Wo yonj wede naabo adda k'ume wede kamilenj, yonj genj Boy Raa ki kotto ikkima Galmeeja batum weduwo ye.

³ Mozigo goole d'oj sedefe wede tuuku tonj, Raa yi y' zaapu kono yi di t'ele suldi wo y'aase sedefe. Injino manj mozigo goole d'oj sedefe wede ki kine enno tonj, i dehu munda a beezi kono yi di t'ele a Raa. ⁴ Aame anji Almasi yonj adda duniya manj, yi ki t'ise wede sedefe ye kono d'oj sedefe a duniya ettiyo tonj ede, kane an eliyi suldi a Raa d'oj tode oogoro Muusa ti rootiyo. ⁵ Naabo ki Raa ere d'oj sedefe an isiyo a

† 7:17 7.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. ‡ 7:19 7.19 Oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me: I-kaza kono duwo an k'ede toogo ye an d'ozire eego me. § 7:21 7.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. * 7:22 7.22 Wede k'ambu k'attidi: I-kaza t'urzi yode kine in suune adda k'addin taasuwa ere aware gette a t'isa.

duniya ette, tod'te undiso, i deeyiso suldi donj derec a kandaane. Gen aakede munda wede i iide aa suniye a Muusa, ki poone y'a okkima Boy Raa ki golmodo genj me. Aame genj Raa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, k'odo k'a t'okkimoy boy aa wede ki wulle n'a-gize eego mukkolo*.»⁶ Wo de ankenno Isa Raa yi ele naabo ere meeda a jiire ere ki donj sedefke pay, kono yonj yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone. Taasuwa ere aware gette ti konso ekki suldi donj beehiye Raa yi ruute y'an t'ela a donji, kane suldi genj a jiire donj ki taasuwa ere ti poone.

⁷ Taasuwa ere ti poone gette t'a ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me, injkino Raa y'a ti bilke ti ere ki sirwe.⁸ Wo Raa yi wulle donji an a ti doopide a urzizi, injkino yi'n aapudu, y'ede:

«Kun ollo, sanj onniytagi an d'aana, aame genj nunj Galmeega Raa n'a-ketta taasuwa ere aware ti donj k'Izirayel wo ti donj biza bumbu Ziida.

⁹ Taasuwa ere aware gette ti k'isa ye aa ere n'a gitte ti maawanj ti kaaga te, aame n'an ziido beezan n'an udfo ti siido Misir me.

Kane an k'izire ki diine ye a urzi taasuwa gette.

Injkino manj nunj tonj n'an gime dar. Enj i rootiyo nunj Galmeega Raa.

¹⁰ Kun ollo, ette taasuwa ere ni ketta ti donj k'Izirayel,

aame onniytagi genj an t'ingila manj. Oogirado n'an ti raanja adda k'eedanj wo n'an ti zaapa adda k'addanj, nunj n'a t'isa Raazan, wo kane an t'isa donjo. Enj i rootiyo nunj Galmeega Raa.

¹¹ Wede tuuku tonj ti diinayanj i k'ise ye y'a dooya bakadi, ise leemadi tonj manj, a urzi suuniyo nunj Galmeega Raa me.

Derec, kane pay an di n' suuna, iise ti nenku a jiire bini goole a jiire.

¹² Genj a t'isa injkino kono a doopidadanj a urzizo gette n'an t'isa tambobino, wo oldikadanj ni ki seeda addo ye baa*.»

¹³ Raa yi rootiyo injkino ti taasuwa ere aware manj, genj i-kaza taasuwa ere ti poone gette i t'ize mazzini. Wo munda wede i t'ize mazzini wo yi guulike genj, uupe gopponj yi-t'engila.

9

Urzi wede ki poone k'ottilso a Raa

* 8:5 8.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.40. † 8:12 8.12 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.31-34. * 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.31-39. † 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.23-30. ‡ 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.1-10. § 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.10-16. * 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.31-35. † 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.16-26.

¹ Taasuwa ere ti poone gette, tod'te i-d'ede urziyagi k'ottilso a Raa, wo Boy Raa wede an ikkima a siido. ² Boy genj yonj ki golmodo, addi bindani sire dookide ti alboy. Biino ere ki poone gette, tod'te an ti waaku ume wede kamilen, adda an di ziipe munda aa gooro garziña sarat ti pitila eego eego*, wo sonj taabul ti mappa eego wede an ele a Raa†. ³ Wo biino ere ti dar k'alboy gette, tod'te an ti waaku ume wede kamilen a jiire, ⁴ adda an di ziipe munda aa sandup ki dap an d'oggiyo suldi koddiyo eediyadanj unse eego‡, sonj an di ziipe sandup ki taasuwa ere Raa yi gitte ti donji, tode gette an a di-tuuye dap§. Adda sandup gette i d'ede seelo an ikkima ki dap, adda nj ombo sundutu mann*. Dalka k'Aronj ere t'a giira puutagi t'a bubbe† tonj adda sandup pay, wo ti pakirtagi mongali sire raanija eego urziyagi k'oogoro ki taasuwa ti donji. ⁵ Wo t'ekki sandup gette an d'iibida duwo sire aakede maaleekiyagi sundanj seriben an ti'n zippe, i-kaza Raa batum yo adda. Undiso ki kambaranj ti-ti diibiyo ume wede mozigo goole donj sedefke yi sakkisa puuzo ki booyiso k'oldiko. Wo de ankenno peedo ti k'iide ye botto ki sekinso suldi pay genj me.

⁶ Genj suldi donj pay adda Boy Raa an di'n ikkima injkino, manj kane donj sedefke genj onniyo ti onniyo an d'ettiyo k'adda biino ere ki poone gettiyo, an d'isiyo suldi kono an d'ottilso a Raa. ⁷ Wo k'adda biino ere ki sirwe gette, ettiyo mozigo goole donj sedefke siidi, y'ettiyo kanj soo danjal adda k'ozzine me. Wo y'ettiyo ti puuzo seysu a beezi ki sedefke a Raa, ki booyiso k'oldiko ki yode batum wo k'oldiko ki duwo pay. ⁸ Kun ollo, t'urzi genj Unde Kamilen ti'n kaza urzi k'ettiyo k'adda k'ume wede kamilen a jiire genj umbo botto, koore Boy Raa wede ki poone an ikkima ki golmodo yi lekkiyo botto genj me. ⁹ Kane suldi genj undiso ki suldi donj iina a lekkiyadinj ankenno. Genj i-kaza suldi donj an i eliyi a Raa wo ti sendikagi seydi donj an isiyo genj, kane an ki t'iide ye, an ti t'ise elkiyo ki wede isiyo suldi donj yi d'ottilso a Raa genj, delele aa Raa yi dehu me. ¹⁰ Wo suldi donj an eliyi a Raa ti sendikagi seydi donj an isiyo genj, kane an konso ekk'urziyagi k'oogoro donj an rootiyo a urzi k'ombito, sobito wo k'opilsito tudde, kane suldi genj an isiyo ti paate a biza k'ulbe ye. Kane urziyagi k'oogoro genj duwo an isiyo a

urzi tudde, bini saŋ Raa y'an isa suldi pay awardi.

Almasi y'ele tuddi sefeke

¹¹ Wo de ankenno Almasi yi t'ize mozigo goole don sefeke, ki suldi don majjandani in uune ankenno. Yon yi-t'iide k'adda Boy Raa goole, munda a ki y' biite ye, a jiiire wede duwo an ikkima ki golmodo a siido. Boy gen i k'ikkima don tudde ye, gen i-kaza adda duniya ettiyo ye. ¹² Almasi gen y'iide k'adda k'ume wede kamilen a jiiire gen kan soo danjal a-t'iide baa. Yon y'iide ti puuzo modu ise k'ulo buru an ele ki sefeke ye, wo de yon y'iide ti puuzo ki yode batum, wo gen inkino yon y'in di'n udde ti oldikadin ki daayum. ¹³ A urzi k'oogoro Muusa, puuzo modu ti puuzo k'ulo buru wo ti oddagi don an oggiyo k'ulo buru gen, an an di-rorriso a tukki don an t'ize ganigi a daana Raa genno, man tuddan i-t'isiyo kamilen a daana Raa. ¹⁴ Wo de gen, puuzo k'Almasi i-d'ede toogo baadan a jiiire sey. T'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo ki daayum, yode batum y'a ele tuddi sefeke a Raa, yon wede aa seysu daa munda k'ulsuko a tuddi, an wilda ki sefeke. Puuzo k'Almasi gette t'in ti t'isa kamilen elkisadin ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu gette ti naabiyagi don ulpi in di'n t'ettiyo k'adda k'unto, kono in i di naabe a Raa zeere.

Taasuwa ere kettiyo ti puuzo k'Almasi

¹⁵ Gen kono k'inkino Almasi yon yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere aware. Yon y'inda kono duwo y'an adde t'adda k'oldiko ere an ize aame an a ti diipida a urzi taasuwa ere ti poone. Inkino man kane don Raa yi ni wiike gen an t'oone suldi don yi ruute y'an t'ela a donzi ki daayum.

¹⁶ Aame wedusu yi lekkiyo zeere gen, onami don yi riije a urzi dokkide laalay gen an k'ede toogo ye, y'inda doo min an d'ise munda wede yi riije kollo. ¹⁷ Derec, aame yon gen yi lekkiyo zeere man, onami don yi riije gen an k'ede toogo ye, wo aame y'inda doo min an d'ede toogo kollo. ¹⁸ Inkino kay taasuwa ere ti poone batum ton, tod' t'iise ti puuzo ere ibi doo min kollo. ¹⁹ Ti kaaga ton urzi k'oogoro wede tuuku Raa y'ele a Muusa gen, y'an ti y' gize a duwo pay. Saŋ yi ziida puuzo ki modu ti puuzo k'ulo buru don an waldutu, y'a d'eezi ahu, y'a di ilmi ilali dambami teesibi, y'a-dihima soole sundi izop yi di zulpe adda puuzo, y'a di rorriso ekki mattup ere k'oogoro wo a tukki duwo

pay. ²⁰ Aame yi rorriso gen, yi d'eesiyo: «Ette puuzo ere ki taasuwa Raa yi gitte ti kune, taasuwa ette y'un ruute kun d'ozire eego.» ²¹ Saŋ Boy Raa wede an ikkima ki golmodo ti suldi don pay ki naabo a Raa ton, Muusa y'a di rurrige puuzo. ²² Gen derec t'urzi puuzo gette, a urzi k'oogoro suldi baadan i t'isiyo kamilen a daana Raa, wo ki tambobino k'oldiko ton, i dehu puuzo t'a obi doo min kollo*.

Sefeke k'Almasi ti booyiso k'oldiko

²³ Suldi don pay ki naabo a Raa gen, kane undiso ki suldi don a kandaane. Wo derec kane gen i t'in isiyo kamilen sendikagi, gen inkino kay i dehu kane suldi don ki kotto a kandaane batum ton i t'in isiyo kamilen sendikagi don majjandani a jiiire genno. ²⁴ Almasi gen yi k'iide ye k'adda k'ume wede kamilen duwo an ikkima me, yon ki kotto undiso danjal ki Boy Raa a kandaane. Yon y'iide ki kandaane batum, ankenno yon a daana Raa kono kine. ²⁵ Mozigo goole don sefeke ki Yawudiyagi gen y'ettiyo k'adda k'ume wede kamilen a jiiire, ozzine ti ozzine ti puuzo seysu a beezi. Wo de Almasi gen, y'iide n y'a k'ele tuddi sefeke tan baadan ye. ²⁶ Para man t'ume Raa y'ikkima duniya gen, Almasi y'a dabire tan baadan bini untadi. Wo a onniytagi don k'ita en, yon y'iido kan soo danjal k'adda duniya ette, kono oldiko y'a ti t'ide mentu t'urzi k'eliyo tuddi batum ki sefeke. ²⁷ Kun ollo, wede tuuku ton y'a t'inda kan soo danjal, wo y'inda man, saŋ y'a t'ettey daana Raa kono yi di dekkey booro. ²⁸ Gen inkino kay Almasi ton y'ele tuddi sefeke kan soo danjal, kono ki booyiso k'oldiko don baadan†. Wo yon y'etto ki sirwe ki booyiso k'oldiko ye baa, wo y'etto k'uttiyo don i delliyo kamadi.

10

Sefeke k'Almasi t'a jiiire pay

¹ Oogoro Muusa gette, tod' t'a ki t'iide ye a olde suldi don derec a kandaane me, tod' ti deeyiso boolon danjal suldi don majjandani aana me. Tode gette ti rootiyo ozzine ti ozzine i dehu an d'ise sefeke seydi a Raa daayum aa ere an d'isiyo. Kono kamo don ettiyo ki sirpa Raa gen, ki kotto oogoro gette duwo ti k'aane ti ki n ise ye don i t'iide a munda wede Raa yi dehu me. ² Para man kane don isiyo sefeke a Raa y'an ise kamilen oldikadan, gen ti sefeke ere an isiyo kan soo gettin a-ti t'ide baa. Gen kane an di naabiya a Raa inkino

‡ 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 16.11-16 wo Nombire 19.4-19. § 9:20 9.20 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.3-8. * 9:22 9.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 17.11. † 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

ti elkiyo ere an di suuniyo munda k'ulsuko a tuddan umbo, wo an ki d'isiyo sedefe ti doolo ye baa. ³ Wo ki too man, t'urzi sedefe seydi ere an isiyo ozzine ti ozzine gette, d'wo an ki dandiya ye an a d'elkiyo a oldfikadan te. ⁴ Derec, puuzo k'ulo buru ti puuzo modu gette, kudic ti k'aane ti ki booye oldfiko wede ye.

⁵ Kono k'injino, aame Almasi y'ettiyo k'adda duniya gen, yi di ruute a Raa, y'ede: «Kee ki ki dihe d'wo an a-ki d'ise sedefe seydi ye, ise an a-di t'ele munda ton man,

wo kee k'a-n'ize tudde.

⁶ Kee'n ulba a-k'ize unje ye a seydi don an oggiyo a ume sedefe, ise sedefe ere an isiyo ki booyiso k'oldfikadan ton man.

⁷ Injino man n'a ruute, n'ede: «Raa ki nun, anken nun batum n'a ette, munda wede ki dehu gen n'a-di y'iso,

Enj munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno*.»

⁸ Gen Almasi y'a ruute ki poone, y'ede: «Kee ki ki dihe d'wo an a-ki d'ise sedefe seydi ye, ise an a-di t'ele munda ton man, ise sedefe ere an t'oggiyo a ume sedefe wo sedefe ere ki booyiso k'oldfiko ton man. Kane pay gen min ulba a-k'ize unje ye.» Wo ki too man kane pay gen min sendikagi don oogoro Muusa ti ruute d'wo an d'ise. ⁹ Man Almasi y'a ruute sey, y'ede: «Anken nun batum n'a ette, munda wede kee ki dehu n'a-di y'iso.» Injino man urzi wede ki poone y'a-y'iide, wo y'a ti y' bilke ti wede ki sirwe. ¹⁰ Almasi yi di t'ize naabo ere Raa yi dehu te, injino y'in di'n uuye kese a yode Raa t'urzi sedefe ere k'Isa Almasi y'ele tuddi kan soo danjal, gettin a-t'iide baa.

¹¹ Wede sedefe tuuku ton onniyo ti onniyo yi lekkiyo kan dhire jep kono yi d'isiyo naabadi, yi d'eliyo daayum sedefe ere tod'tinj tode dey', wo de tod'te kudic ti k'aane ti ki booye oldfiko ye. ¹² Wo de ki yode Almasi gen, y'ele tuddi sedefe ki booyiso k'oldfiko kan soo danjal, san y'iide'n y'a-guune a ammade Raa ki daayum. ¹³ Wo a ume gen y'i-delliyo, bini onniyo ere Raa y'an isa don k'aduzi aa munda ki bita ti d'andi zonfi*. ¹⁴ Gen t'urzi sedefe ere Almasi y'ele tuddi kan soo danjal gettin, kane don y'i'n uuye kese a Raa gen y'an ize don i t'iide a munda wede Raa yi dehu ki daayum.

¹⁵ Unde Kamilen ton t'in ruute ti kaaga, derec ti ruute ki poone, t'ede:

¹⁶ «Galmeege Raa y'a ruute, y'ede: Ettiyo taasuwa ere ni ketta ti kane te, aame onniytagi gen an t'ingila man.

Oogirado n'an ti zaapa adda k'addan, wo n'an ti-raanja adda k'eedan.»

¹⁷ Son y'a ruute sey, y'ede:

«Nun oldfikadan wo suldi don ulpi an isiyo gen ni ki seeda addo ye baa*.»

¹⁸ Wo aame wede y'uune tambobino k'oldfikadi man, i ki dehu y'a ki t'ele munda ki sedefe a Raa ki booyiso k'oldfikadi ye baa.

Almasi yon urzi wede aware

¹⁹ Injino kun ollo zemba ki nun, t'urzi puuzo k'Isa gen, kine in d'ede urzi k'ettiyo daa k'orgiso k'adda k'ume wede kamilen a jire gen me. ²⁰ Gen i-kaza Isa y'in ihina urzi aware y'in di'n t'etta k'ume lekkiyo, y'in ihina aame yi ti diipida alboy ki Boy Raa, i-kaza urzi gen y'in ihina t'urzi tuddi batum ere y'ele sedefe. ²¹ Wo kine in d'ede wede sedefe i jire pay, Raa y'a ti y' ziipe t'ekki don boozii. ²² Injino man kine in a odo goppon ki sirpa Raa t'adde soo, donniyo ti zaapu k'adde a Isa, addin kamilen ti suldi don pay i-ti lattiya elkiyadin ere in di suuniyo munda en beehiye en ulsu gen me, wo tuddin suyiso t'ahu don kamilen. ²³ In soodo zakidi daayum a kazita munda wede kine in zaapu elkisadin eego, kono Raa yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. ²⁴ In aa elko ti tuddin kono in t'ele kooke a urzi geyiso wo a urzi k'isiyo naabiyagi don beehiye. ²⁵ Kine in ti dekke ye t'ogiyso ere ki zemba me, aakede don onjo ge d'isiyo daayum me. Ki too man in t'ele kooke baadan a jire sey ti tuddin, kono kun suune onniyo ere ki Galmeege tod'te goppon.

²⁶ Aame kine derec ki Raa in ti zuune kere'n wo in d'isiyo oldfiko mirsi man, gen sedefe ti doolo umbo a booya oldfikadin te. ²⁷ Wo de wede y'isiyo injino gen i guute munda soo, yi dello t'orgiso baadan booro ere ki Raa wo uwwo ere t'oggiyo ki daayum, t'a t'oggey kane don i-ti toogiyso a Raa. ²⁸ Kun suune ti kaaga gen, wede y'a ti doopide a oogoro Muusa man, yon ki towwo daa woliyo sommagi, wo i dehu don sire t'ado i wulle wo illiga munda genno doo min kollo*. ²⁹ Kun elko, wede yi t'oniyile Isa Ulo Raa, yi ti woliyo puuzo ki taasuwa ere t'a y'uuye kese a yode Raa gette ganigi, wo yi kalda Unde Raa ere t'in di kaza beeko Raa man, ki kotto yon gen y'a t'oona dabar ere onje a jire sey.

* **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 40.7-9. † **10:11** 10.11 Kun wollo adda mattup k'Egzod 29.38. ‡ **10:13**

10.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. § **10:17** 10.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33-34. * **10:28**

10.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

³⁰ Eyye, kine in yi suune yode wede yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku ton dangayadi i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«Galmeega Raa y'a d'ekka booro a tukki donzi†.»

³¹ Gej onje baadan a wede i t'iira a bey Raa zeere man.

³² Wo de kun elko a munda wede ize ti kaaga aame kun uune toore Raa i d'eliyo uttiyo genno. Kune duwo an un di'n dibire baadan, wo kun a ziida zakidi bini dangu adda deyyiso ere zakidi gette. ³³ Don ongon ti diinagan an an di'n gildite, an an di'n dibire, an an d'an d'ele sukuyagi a daana don duuru, wo don ongon ti diinagan kun di guune njolon ti kane a dabaradan gette. ³⁴ Injino man kune kun di wulle sommagi ki don an ti'n zidde dangay, wo aame suldugun an ti ziki ton, kun d'iyye ti unsuwo kono kun suune un d'ede suldi don Raa y'un ele, kane gej laale wede a jire i lekkiyo ki daayum. ³⁵ Seedu zakidi ere kun seedu gette, kun ti dagga ye, kono ti tode gette kun t'ooney suldi baadan don Raa yi dehu y'un t'eley a naabagan te. ³⁶ Gej i dehu kun d'ombina, kun di seeda zakidi bini dangu, kono kun i-ti t'ise naabo ere Raa yi dehu te. Injino kun di y' t'ooney munda wede Raa yi ruute y'un t'eley me. ³⁷ Ono en Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ume a guute goppon, tan boolon d'anjhal, wede a etto gej y'a aana, yi ki ti t'osso ye.

³⁸ Wede yon ki diine a daanado gej, y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a nuuno, wo de aame t'urzi zaapu k'addi a nuuno yi t'irga man, ulbo o k'isa unje ye ti yode me‡.»

³⁹ Kine en, kine ti diine don i t'argu t'urzi zaapu k'addan a Raa an di daggiya genno ye. Wo de kine don i ziipe addan a Raa, an d'utta undiyagan genno.

11

Zaapu k'adde a Raa ki don a ziida zakidi ti kaaga

¹ Zaapu k'adde a Raa gette, tod'te urzi wede in d'oonyo suldi don in zaapu elkisadin eego, wo tod'te urzi wede in di suune suldi don in ki'n woliyo ye gej kane ki kotto. ² Kane mongidagi ti kaaga genj an ziipe addan a Raa, injino man Raa ulbi i di t'ize unje ti kane me.

³ T'urzi zaapu k'adde a Raa gej, kine in suune suldi pay Raa yi'n ikkima t'ono don udde ti bizi. Gej injino suldi don in'ni woliyo en, Raa yi'n ikkima t'urzi suldi don in ki'n woliyo ye.

⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa gej, Abel yi-d'ize sedeke a Raa beehiye a jire ere ki Kayen. Abel gej yi ziipe addi a Raa, injino man Raa y'a yi wulle ki diine a daanadi me, wo sedikadi ton y'a ti ziida bey sire. T'urzi zaapu k'addi a Raa, Abel gej y'inda ton, anki t'urzi munda wede y'ize gej aakede yi'n rootiyo sey*.

⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa gej, Enok Raa y'a y'umbe ki kandaane daa k'unto. Wenda soo ton yi ki y' wulle ye baa, kono Raa yi y'umbe ki sirpadi. Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: Ki poone Raa y'a y'amba Enok ki kandaane gej, lekkiyadi gette i-d'ize unje a Raa me†.

⁶ Wo de wede yi ki ziipe addi a Raa ye man, gej i-k'ise ye Raa ulbi i-d'ise unje ti yode me. Derec, wede y'ette ki sirpa Raa yi-d'otile gej, i dehu y'a ambe adda k'addi Raa ede wo Raa y'an d'isiyo suldi don beehiye a kane don i yi dehu t'adde soo me.

⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa gej, Nowe Raa yi di-tuuke kuudi a munda wede yi ki y' wulle ye fotto. A ono don Raa yi-ruute gej y'a umbe onami y'a t'ikkima tooko ere meeda a jire, kono y'a utta don boofi. Injino man t'urzi munda wede y'ize gej, don duniya booro t'anni ziida wo yon y'a uune beeko, wo Raa y'a yi wulle yon ki diine a daanadi kono yi ziipe addi a yode.

⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa gej, Ibrayim y'a iyye a waaku Raa, wo y'a illiga onami, injino man y'a ingile ki siido ere Raa yi-ruute yi di t'eley, wo y'a ingile daa suuniyo k'ume wede y'ette. ⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa gej, Ibrayim y'a t'iide y'aguune aa torgusu a siido ere Raa yi ruute yi di t'ela te, yon yi likke adda bindani ki tanda, san k'ita man Isaaka ti Yakup an di likke aa yode kay, kane ton an uune kay munda wede Raa yi ruute yi di t'ela a Ibrayim me‡. ¹⁰ Ibrayim y'ize injino kono yi delliyi geeger ere itatu zakidi, tode ere yode Raa batum y'ilke wo y'a-t'iiziga.

¹¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa gej, Sara gette tod'te goolowo wo karta ton, Raa y'a-t'ize t'a iine ti d'ehe ulo. Y'ize injino kono tod' ti zuune adda k'addutu Raa gej yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. ¹² Gej injino t'urzi wedusu soo yi t'ize goole yi t'aaha k'unto ton man,

† 10:30 10.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35.

‡ 10:38 10.38 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.3-4.

* 11:4 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.3-10.

† 11:5 11.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 5.24.

‡ 11:9

11.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1-5 wo 35.12.

§ 11:12 11.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17.

i d'udfe don baadan aakede moldali a kandaane, wo aa dolso ere a biza bar wenda yi ki ti'n kize ye[§].

¹³ Kane pay gen min an ziipe addan a Raa bini an t'inda, daa k'ooniyo suldi don Raa yi ruute y'an t'ela. Suldi gen an di'n wulle ti dokki, ulban aaze unse, wo kane an di ruute kereŋ a daana duwo, a lekkiyadan a siido ette kane aa torgagi don iido torgowo. ¹⁴ Kane don i rootiyo inkino gen, i-kaza kereŋ kane an dehu siido ere ti doolo. ¹⁵ Kane an k'elkiyo ye baa a siido ere an d'udfo t'adda gette, wo aame an diha an di-kime k'adda sey man, urzi ede an aane an di-kime. ¹⁶ Wo ki too man, kane an zaapu elkisadan a siido ere a kandaane a jiiire. Kono kamo Raa gen i-k'ede sukiyagi ye an di y' waake Raazan me, inkino man yon geeger y'an ikkima.

¹⁷⁻¹⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Ibrayim y'a iyye yi di t'ele uli Isaaka ki sefede a Raa aame yi y' niime gen me. Derec, Raa yi ruute ki poone, y'ede: «Gen t'ita k'inŋi k'Isaaka duwo an di'n waaka ita k'inŋiza*.» Inkino ton, uli yon soo danŋal y'a iyye yi di t'ele sefede a Raa. ¹⁹ Wo Ibrayim gen y'elkiyo adda k'addi Raa i-d'ede toogo y'aane yi ti y' balde wede inda me, gen inkino Raa yi y' gimo uli Isaaka aa ti bize k'olde. T'urzi gen i-kaza munda wede aana k'ita.

²⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Isaaka y'an di ziipe beeko a inŋizi kane Yakup ti Ezayu a urzi lekkiyadan ere ki daana[†].

²¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Yakup aame y'ambe k'unto man, a inŋi Yusup wede tuuku ton yi di ziipe beeko beeko wo yi d'uttila a Raa kan dirsiyo a bize dalkadi[‡].

²² T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Yusup aame y'ambe k'unto man, y'an di ruute a zembadi inŋi k'Izirayel, y'ede: «Onniyo soo ti siido Misir kun t'adfa kun t'aaha ki siidagun», wo y'an di ruute a munda wede an d'isa, y'ede: «A adfiyagun gette, ossagó kun oola ye[§].»

²³ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Muusa maawi an ti y'ehe man, an di y'umbida y'a likke tere ado, kono an wulle'ŋ ulan majjaane wo an ki d'urgide ye an a-ti diipida a oogoro ere mozigo Parahon y'ize te*.

²⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Muusa yi t'ize goole man, y'a ki y'iyye ye baa duwo an di y' waake ulo k'uto Parahon me. ²⁵ Y'a dihe duwo an i-d'ise ulsu ti kane

don Raa bee min, y'aase unsuwo ki peedo boolon adda k'oldiko. ²⁶ Yon y'ilke adda k'addi min, y'a ooye y'a t'oone sukiyagi don aa k'Almasi yi t'oona. Sukiyagi gen kane zooyayan oone a jiiire korbite ki siido Misir, kono yon yi woliyo munda wede Raa yi dehu yi-t'eley.

²⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Muusa y'a t'udfe ti siido Misir daa k'orgiso a kulkuwo mozigo Parahon, yon y'a ziida zakidi kono yi woliyo Raa wede wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye. ²⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Muusa y'an di gize don k'Izirayel an d'ise tarnaape Pak ki Yawudiyagi, inkino boha bumfiyagan an a-t'unjite puuzo, kono maaleeka wede ki lattiya gen y'a ki ti'n t'ida ye inŋi kabba ki don k'Izirayel me[†].

²⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Bar Teezewo a diikida sire, don k'Izirayel an di diipida siido meedi. Wo de don siido Misir an dehu an di doopida kay, man ahu an da t'an bilde an t'inda[‡].

³⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, don k'Izirayel an duule geeger Zeriko onniyo sarat, man waaya mongali ki geeger gette t'a iire. ³¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Raahap ere t'oonyo ombo bittu t'itatú ton, don sedfiyo beere t'anni ziida ti toose. Inkino man don k'Izirayel an di'n iide don i-tuuge a Raa me, wo tod'te an gi di-t'iide ye[§].

³² N'a t'eese moo sey me, peedo t'a ni biite n'a roote taaya ki don aakede: Zedeyon, Barak, Samson, Zepte, Dawut, Samiyel wo ti nebiyagi don ongo me.

³³ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, don ongon ti diinayan an di diyye mozagi wo an di jiiire, don ongon an d'ize munda wede ki diine a duwo me, don ongon an d'uune munda wede Raa y'an ruute y'an t'ela, wo don son suwwidi ton bohanan an an t'ippite. ³⁴ Don ongon uwo ti wehinkatu ton an ti-t'iide, don son an d'utte ti unto ere ki kasigara. Don ongon toogadan umbo ton an t'ize don toogo, don son an t'ize don kuuli a urzi k'arka, wo don son asigiryagi don ki siido doolo ton an di'n ilmi. ³⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, erayi ongon an di wulle donzan don i t'inda gen an ti bilde.

Wo de don ongon an di'n dibire baadan k'unto ton, kane an di-tuuge k'adfiya ti dabar te kono kane an suune an t'ooney baldiya ere a jiiire. ³⁶ Ongon an d'uune okko maade wo gorpiso ti marpa, don

* **11:17-18** 11.17-18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12 wo 22.1-14. † **11:20** 11.20 Kun wollo adda mattup ki Zenez 27.27-40. ‡ **11:21** 11.21 Kun wollo adda mattup ki Zenez 48.13-20. § **11:22** 11.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.24-25 wo Egzod 13.19. * **11:23** 11.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.22-2.2. † **11:28** 11.28 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.12-42. ‡ **11:29** 11.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.21-31. § **11:31** 11.31 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 6.12-21.

soj an ti'n gittite ti zinjiri wo an di'n ibi dangay. ³⁷ Doj soj an ti'n gikkite ti mongali an di'n fiide, doj ongoj an ti'n dikkite sire sire ti si, wo doj ongoj an di'n fiide ti kasigara. Doj ongoj an derilsito, ossiyadan golmodo dambami ti moode, an k'ede munda ye, duwo an an d'oofibe yeebadan, wo an an d'isiyo ulsu. ³⁸ Kacij kane doj duniya batum an ki t'fiide ye duwo gen an di lekke ti kane me. Injino an di sewiyo adda balda, adda mongali, an di lekkiyo adda k'urmidwi wo adda k'oldagi.

³⁹ Kane pay gen munda wede Raa yi ruute y'an t'ela an ki y'uune ye toj, an di ziipe addan a Raa wo yoj ulbi i di t'ize unse ti kane me. ⁴⁰ Gen Raa y'a dihe y'in d'ise munda wede beehiye a jiire sey a kine me, injino man Raa yi ki dihe ye, kane an t'ise doj i-t'fiide a munda wede yi dehu, daa kine adda ye me.

12

Raa yoj Meeginj

¹ Doj pay i gize urzi zaapu k'addan a Raa gen, kane a kine aakede doj baadan an di ti'n duule. Injino man attidi pay wede in d'ede ti oldiko ere in ti'n seedu a sooruzij ere a urzi Raa gette, in ti'n booyo. Wo soj in okko ti ombiye a dalala ere Raa y'in ruute gette, bini ume k'aaniya. ² Kine in sebbo daayum edayin ki tukk'Isa, yoj eesiyo k'urzi zaapu k'adde a Raa, wo y'a-di d'ingila bini a ti-t'ida a munda wede Raa yi dehu. Yoj y'a iyye y'a inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko. A unto ki sukuyagi kino ette, a yode i di t'ize aa munda ki bita, kono yoj yi wollyo unswu ere yi t'oona, wo ankenno yoj yiguune a ammade ki kaakido moziko Raa.

³ Injino kun elko a yode Isa, kane doj k'oldiko gen an i d'ize ulsu baadan, wo yoj y'a ziida zakidi bini dangu. Injino man, kune'nj tudugun i rorriga kun ti tasse ye. ⁴ Kune'nj adda deyyisagan ere ti oldiko gette, kun ki fiyye bini puuzagan t'a k'ibi ye. ⁵ Ki kotto, kune un dunde kooke wede Raa y'un ele a kune innizi me! Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ulo ki nun, kee k'orgide ye a deeziyo Galmeege Raa te,
wo kee ki-tassa ye aame y'a rootiyo munda k'isiyo enj ulsu man.

⁶ Derec, Galmeege Raa yi deeziyo wede yi giyye,
yi kossiyu ulu wede tuuku yi y' ziida bey sire *»

⁷ Kun ombon a dabar ere ettiyo t'urzi deeziyo Raa te. Yoj y'un isiyo injino kono kune innizi wo y'un di'n oofibe. Ede ko ulu wede meegi yi ki y' deeziyo ye me? ⁸ Aame kune Raa y'un ki'n deeziyo aa yi deeziyo innizi pay ye man, gen kune inni k'addi ye, inni doj ki bande.

⁹ Adda duniya ette kine wede tuuku toj i-d'ede meege an in di'n deeziyo wo in d'ollige onaman. Injino man derec, kine a Meeginj Raa a kandaane in i d'ottile a ceere sey kono in t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁰ Maawin kuuli gen an inni deeziyo ki peedo boolon aa addan i dehu. Wo yo Raa y'inni deeziyo ki beehiyo a kine, kono yi dehu in t'ise doj kamilenj aa yode batum. ¹¹ Deeziyo ere pay gette a kaamiki a di t'owwe eeni, unse ye. Wo san kane doj ooniyo deeziyo gette, adda k'addan ti t'ehiyo lekkiyo ere ki diine ti toose.

Seedu zakidi a urzi daaniya k'Isa

¹² Injino man kune doj beydiyaganj urme ti zibbangun doj ombi gede gede gen, kun ti'n ohor wayirak. ¹³ Wo ki zongun erkiyagi kun ti'n okkonj deele, kono wede jekese y'a ki di kima ti dunjilsadi ye, wo ki too man y'a t'oone beeko.

¹⁴ Kun elo gotono ki lekkiyo ti toose ti duwo pay, wo soj kun di lekko doj ooyiso kese a yode Raa, kono wede ooyiso kese a yode ye man, yi k'aana yi ki y' wolla ye Galmeege Raa me. ¹⁵ Kun koono mentikagi, kono wenda soo toj yi lidfa ye t'urzi beeko ere ki Raa te. Ti diinaganj wenda soo toj yi t'isa wede lattiya k'ume ye, aakede undumu kadigi yi t'adfiya man, kadigiwadi gette ti seedu doj baadan.

¹⁶ Kun koono mentikagi kono wenda soo toj ti diinaganj y'isa boliyo ye, wo soj suldi doj kamilenj ki Raa yi'n onyilsa ye, aakede Ezayu, kono k'ombo ere kan soo takkat y'a t'iwila aggadi ere ki gooliko k'ehiyadi. ¹⁷ Wo kun suune, sanj man Ezayu y'a dihe yi-d'obe bey ti zumari edayi, meegi y'a-kime bizi yi di zaape beeko toj umbo, y'a ti y' lidfa beeko y'a ki t'uune ye†.

¹⁸ Ankenno kune kun a k'iide ye k'ita munda wede k'a yi botte ti beezay me, aa makkolo Sinayi ti kaaga doj k'Zirayel an a d'iide gette. Ekki makkolo gette an di wulle uwwu t'oggiyo dala dala, ume zimolo dil aa diddo wo ursino. ¹⁹ An d'illiga parre wo golla Raa ti rootiyo, wo kane doj k'Zirayel illiga golla gettiyo gen, an tunde Raa kono y'an ki roote ye baa ono ti doolo me‡. ²⁰ Kane an ize injino kono an

* 12:6 12.6 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.11-12. Zenez 25.29-34; 27.30-40. † 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.16-22.

‡ 12:17 12.17 Taaya gette kun ti t'oone adda mattup ki

k'iine an k'imbiṅa ye a ono don Raa y'an ruute, y'ede: «Wede tuuku yi butta tokomo ettiyo ise seysu ton man, an ti y' kakkita ti monḡali an di y' t'idaṢ.» ²¹ A suldi don an wulle gen, an di biha k'orgiso. Inḡkino Muusa y'a ruute, y'ede: «Nuṅ ton ni-biha k'orgiso, ni nonḡnrso*.»

²² Wo ki kune inḡkino ye, kune kun iide ki tukki morkolo Siyon, wo ki tukki geeger ere ki Raa zeere, tod'te Zeruzalem ere a kandaane. Wo son kun iide ki tukki maaleekiyagi baadan an t'ugiyen an isiyo unṡuwo, ²³ wo ki tukki don pay ogiyo ti suma k'Isa, kane gen aa inḡni kabba, sumbiyagan ranjia adda mattup ere a kandaane. Son kun iide ki tukki Raa wede a dekka booro ki don pay, wo kun iide ki tukki don kane ki diine i t'inda ti kaaga, kane Raa yi'n ize a-t'iide a munda wede yi dehu. ²⁴ Son kune kun iide ki tukk'Isa, yon yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasua ere aware, wo ki tukki puuzadi ere ibi t'in di'n ize kamilen a daana Raa, tod'te toogo i jire puuzo ere ki Abel.

²⁵ Inḡkino man kun koona mentikagi, kun ti tooge ye k'ollige ki wede un rootiyo me. Derec, don k'izirayel an di-tuuge k'ollige k'ono don Muusa y'an tuuke kuudan adda duniya gen, ti booro Raa an ki t'ilda ye. Gen inḡkino a jire sey, kine ton in ki t'alda ye ti booro Raa te, aame in ti tuuga k'ollige k'ono ki wede in rootiyo ti kandaane man. ²⁶ Ti kaaga gen Raa a golladi danḡal siido t'a nunḡire, wo anḡkenḡo in suune munda wede Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «K'ita en, kan soo sey ni ki nonḡnira siido sittu danḡal ye, wo kandaane pay†.» ²⁷ Ono don yi ruute, y'ede: «K'ita en, kan soo sey» i-kaza suldi don pay Raa y'ikkima gen, don aane i gozzige an t'engila, kono suldi don i k'aane i ki gozzige ye, an di lekka.

²⁸ I dehu kine in di roote koduwo a Raa, kono y'in ele moziko ere i ki gozziso ye. Inḡkino man in naabo a Raa t'orgiso wo ti ottilso, kono yode ton ulbi i-d'ise unṡe. ²⁹ Ki kotto Raazij gen yon aa uwo, yi-t'oggiyo suldi don pay ulpi a daanadi me‡.

13

Kooke a don i ziipe addan a Isa

¹ Kune daayum kun geyyo tuddugun aakede zemba. ² Un dande ye, duwo kun ni soodo bey sire, kono t'urzi gen don onḡo an di'n ziida maaleekiyagi bey sire,

daa suuniyo kane maaleekiyagi me. ³ Kun a elko a don an ti'n zidde dangay, aakede kune ton adda dangay ti kane kan soo. Kun a elko a don duwo an an isiyo ulsu, kono kune ton don tudde kun dabirsa aa kane kay.

⁴ I dehu don pay an t'ele suma a urzi seedu gen me, wo kule yi ki t'udige t'ere bakadi ye, ise erewo ton inḡkino. Kun suune, don i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban wo don isiyo boliyo gen, Raa y'a dekka booro a eedan.

⁵ A lekkiyagun gette unni dokke geyyiso sonko ye, ulbugun iso unṡe a munda wede un d'ede, kono Galmeege Raa batum yi ruute, y'ede: «Nuṅ, n'a-k'eeza ye wo ni ki kiigira ye tak*.» ⁶ Kono kamo kine in aane in zaape addin pay a yode, wede tuuku y'a roote,

«Galmeege Raa yon wede yi ni noogyo, ni k'orgide a munda ye.

Kane don tudde an aane an o d'ise moo me'?»

⁷ Kun elko a don dokkiyagun don un gizite ono Raa. Inḡkino kun elko a lekkiyadan ere an likke mummino bini an a-t'inda gen me, wo gen kune ton kun doozo urzi zaapu k'addan a Raa. ⁸ Isa Almasi gen yi lekkiyo yon min yode, t'ume k'eesiyo, anki wo ki daayum. ⁹ Gen kun oola tuddugun a duwo an un ti'n dagga ye, t'urzi dooyiso ere ettiyo ti paate a ki t'ettiyo a Rabila Majjaanawa gettiyo ye. Gen beehiye'n in t'oone toogo adda k'addin t'urzi beeko ere ki Raa, t'urzi daaniya k'oogoro ere a urzi k'ombito ye, tode gette kane don i ti daaniya wenda soo ton ti ki nuuge ye.

¹⁰ Kane deero don sefeke ki Yawudiyagi don i naabiya adda Boy Raa gen, an k'ede urzi an ki d'oomi ombo ere ettiyo t'ume sedikadin ye. ¹¹ Kun suune seydi don an waldutu ki sefeke gen, puuzadan mozigo goole don sefeke yi-t'ambu k'adda Boy Raa wede kamilen a jire genḡo, kono ki booyiso k'oldiko. Wo tudde ki seydi don an waldutu ki sefeke gen, t'adda k'ille an di'n adfiya paate k'oggiyo mendan‡.

¹² Gen inḡkino kay Isa ton, kono duwo y'an ooya kese a Raa ti puuzadi gen, ti geeger an di y'udde paate, an di y' dibire wo an di y'iide. ¹³ Inḡkino man kine ton t'adda k'ille in t'addo in t'odo okkime k'Isa, wo in oyyo sukuyagi don aa yode y'uune gen me. ¹⁴ A duniya ette kine in k'ede ye geeger ere in di lekke ki daayum te, wo de in dehu

§ 12:20 12.20 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.12-13. 9.19. † 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Aaze 2.6.

* 12:21 12.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom

‡ 12:29 12.29 Raazij gen yon aa uwo: I-kaza wede

y'arbu ti yode yi-ti y' t'ela dangay. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.24. * 13:5 13.5 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 31.6-8 wo Zozuwe 1.5. † 13:6 13.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.6. ‡ 13:11 13.11

Kun wollo adda mattup ki Lebitik 4.1-12.

geeger ere ki daana in di lekka ki daayum.

¹⁵ Inkino man t'urzi k'Isa geɗ, kine in amma Raa daa puukiyo, wo tamma gette aa sedeke a Raa, tode gette ono don adɗiya ti bize i-kaza Raa yon wee wee. ¹⁶ Kune un dande ye a isiyo beehiyko ti noogiyi tuddugun te, kono kane geɗ aakede sedeke ere Raa ulbi i-d'isiyo unse.

¹⁷ Kun ollo ono don dokkiyagun, kun kili t'eedan ye, kono kane geɗ ersadan a tukki kune, wo an suune onniyo soo an t'idey taaya a Raa a naabo ere pay an ize a tukki kune gette. Kun iso t'urzi tuuku ton an d'ise naabadan ti unsuwo, addan i latta ye, para'ɗ addan i litta man, a kune beehiye ye. ¹⁸ Kun tondo Raa ki kaye, kono ay suune adda k'addey ay d'ede elkiyo ere ay di suuniyo munda k'ulsuko a tuddey umbo, ay dehu ay di lekke ki diine aame tuuku ton man. ¹⁹ Nun ni kodɗime a kune, kun di tonde Raa, y'o di t'ihina urzi n'a-kime kesiko k'ume kune.

Toose ere ki dangu

²⁰ Raa wede i d'eliyo toose, yon wede a bilde Galmeegin Isa ti diine don unto. Isa geɗ goole k'elso dambami, wo t'urzi puuzadi ere ibi ki sedeke gette, Raa y'a gitte taasuya ti kine ki daayum. ²¹ Nun ni tondiyo Raa, y'un di'n ise don aane i t'ise sulɗi don pay beehiye kono kun d'ise munda wede aa yon yi dehu, wo t'urzi k'Isa Almasi geɗ Raa yi-kama addin kono ulbi i-d'ise unse. Inkino tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

²² Zemba ki nun, n'un rootiyo en ti obe bey, kooke wede adda mattup ette kun y'ollo t'ombine, kono ono don adda mattup n'un agisa en kane baadan ye.

²³ Kun ollo, leemadin Timote ti dangay an ti y'udde. Aame de y'iina kesiko man, ay t'etta ti yode kan soo ay un ti'n wollo.

²⁴ Kun an t'iso toose a don dokkiyagun pay wo a don ki Raa pay. Don siido k'Itali an un t'ize toose. ²⁵ Inkino man beeko Raa ti koonu eggun pay.

Mattup ki Zak yi riije a donj Raa

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Zak yi riije a donj Raa pay i lekkiyo teepiyo adda duniya. Ti kaaga Zak genj yonj wede dokkiyo t'adda diine donj i ziipe addan a Isa a Zeruzalem, wo Zak genj Isa leemadi. Kane donj pay y'an riije mattup gette, donj onjo t'adda diinayan an'de kane an ziipe addan a Isa, kacinj urzi lekkiyadan a ki t'ettiyo ye ti donj i ziipe addan a Isa me. Injino manj Zak y'an di ruute, zaapu k'adde a Isa gette a t'ettiyo t'urzi naabo ere beehiye do.

Zak genj y'a illiga di kane donj i ziipe addan a Isa genj, donj an k'ede munda ye an dabirsa baadan, kono donj laale an ti-koliyo tuddan awwa. Injino manj y'an di ruute a donj laale, an ti-t'ise lekkiyadan aa ki donj duniya ye, an'ni soodo bey sire donj an k'ede munda ye me. Zak y'a ruute sey a kane donj pay, an ti ledfo t'urzi niikiyto k'ono ulpi wo bizan tonj an yi sodfo, wo an oziro daayum beehiye aa ono Raa an rootiyo.

Toose ki Zak

¹ Mattup ette i raaniya nunj Zak wede naabo ki Raa wo ki Galmeege Isa Almasi, n'un t'ize toose a kune pay donj Raa donj i lekkiyo teepiyo adda duniya*.

Urzi zaapu k'adde a Raa wo suuniyo k'ono

² Zemba ki nunj, kune ulbugun un iso unje baadan aame un iido munda wede oone tuuku tonj manj, ³ kono kun suune, aame a zaapu k'addugun a Raa gette kun ohire toogo a naamiya manj, kun t'isa donj a seedu zakidi bini dangu. ⁴ Wo kun lekko zeere kono a seedugun ere kun ziida zakidi gette t'a k'ohira ye bini dangu, injino kun t'isa donj i-dirse, kun iide, kun a ki biite ye a urzi zaapu k'addugun a Raa me. ⁵ Aame wede soo ti diinagun i baatiya suuniyo k'ono manj, yi tondo Raa wo yonj yi di t'ela, kono Raa yonj y'eliyo a donj pay daa doozyo wo ti beehiyo. ⁶ Wo i dehu yonj y'a tonde ti zaapu k'adde a Raa daa niiku adda k'addi, kono wede i-d'ede niikiyo adda k'addi genj, yonj aakede ahu donj ki bar maaye yi'ni kolzite baadan an d'ambu kenjo kenjo. ⁷ Wede injino genj y'elke ye yi-t'oono munda ti bey Galmeege

Raa me, ⁸ kono yonj yi-baakiya, elkiyadi soo ye a munda wede y'isiyo tuuku tonj manj.

Wede i-k'ede munda ye ti wede laale

⁹ Leema wede i-k'ede munda ye genj, ulbi i iso unje kono Raa yi y'ize goole, ¹⁰ wo wede laale tonj, ulbi i iso unje kono Raa yi y'ize nenku, kono yonj yi-t'engila aakede bobbo k'inda. ¹¹ Peedo ti koliyo, ti d'oggiyo wehini, bobbo i-ti baahu, i-t'eepiyo wo majjaanikatú ti-daggiya. Genj injino kay wede laale tonj, y'a daga adda diine naabiyagi donj y'isiyo genj me.

Naamiya wo naamiya daggiya

¹² Unjuwo a wede y'a seedu zakidi a suldi donj oone bini dangu, kono aame Raa yi ti y' niime manj, y'a t'ooney kadumul ere ki wede i jiire, tod'te lekkiyo ere ki daayum Raa yi ruute y'an t'ela a kane donj i yi geyyiso. ¹³ Aame wede yonj an yi niime daggiya manj, yi ki roote ye: «I ni niime daggiya Raa me», kono wede tuuku tonj manj yi k'aane naamiya daggiya Raa y'a k'ise ulsu ye, wo yode Raa batum yi ki naame daggiya wede ye. ¹⁴ Wo ki kotto manj, wede tuuku tonj yi t'ettiyo adda naamiya daggiya genj, aame yi ooliyo tuddi a suldi donj ulpi tudde ti dehu manj, genj an di y'argu wo an ti y' daggiya. ¹⁵ Wo aame yi ooliyo tuddi a suldi donj ulpi tudde ti dehu manj, i-t'ehiyo oldiko, wo oldiko gette ti d'ohire d'ohire, sarj t'a ti dangu ti wede y'a t'inda. ¹⁶ Zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, kune'j wenda soo tonj y'oola elkisadi ti ti y' daga ye. ¹⁷ Suldi donj pay majjandani munda a ki'n biite ye in ooniyo genj, kane an'tiyo ti kandaane, ti Raa wede i ziipe suldi donj i-tooriyo a kandaane. Wo yo Raa genj yi ki kama tuddi ye, yonj i-k'ede munda aa undiso ere i-ti kama t'enjo t'enjo ye. ¹⁸ Yode batum y'a dihe kine in d'uune ehiyo ere aware t'urzi k'onami donj d'erec genj me, kono kine in t'ise ki poone ti diine suldi donj pay y'ikkima.

Kun ollo wo kun d'iso

¹⁹ Zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, ono enj kun ollo koduwo: Wede tuuku tonj kuwwagi i-t'iso soodo k'ollige k'ono, bizi attidi ki rootiyo wo kulkuwadi ti koono attidi, ²⁰ kono wede yi ti gulkuwe genj, yi k'aane yi ki lekke ye lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ Injino kun oolo suldi donj pay un di'n isiyo ganigi, ti bundiko ere i ceeriyo eego un d'ede gette. Ono donj Raa y'un ele adda k'addugun genj, kun'ni

* **1:1** 1.1 Donj Raa donj i lekkiyo teepiyo adda duniya: I-kaza Zak yi riije a kane donj pay i ziipe addan a Isa adda duniya, ise a kane donj Yawudiyagi biza bumfu koomat makumu sire an ziipe addan a Isa i lekkiyo a paate dokki ti siifadan.

soodo ti tassuwa, kono kane geŋ an d'ede toogo k'uttiyagun.

²² Kune'ŋ, ono Raa kun ti'n olli ollige ɗanŋal ye, wo kun'ni soodo kun d'oziro eego, para maŋ kune batum kun ti dagga tuddugun te. ²³ Derec, wede geŋ ono yi'n ollige wo yi ki sooru eego ye maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede yi wolliyu ume k'edayi adda kaynaaŋa miŋ, yoŋ miŋ yode. ²⁴ Aame yi ti wolliyu y'engilso maŋ, a kaamiki i-dandiya yoŋ mummino geŋ me. ²⁵ Wo eŋ ki wede i ti wolliyto koduwo urzi k'oogoro ere beehiye munda a ki ti biite ye, ere in di'n uɗɗe t'adda k'oldiko gettiyo. Yoŋ yi lekkiyo kettiyo daayum a tode, ono Raa yi'n ollige ere saŋ i ki dandiya ye, wo yi sooru eego. Inŋkino wede geŋ y'a t'oona unŋsuwa a munda wede y'isiyo geŋ me.

²⁶ Aame wede y'elkiyo yi daaniya urzi Raa wo bizi yi ki ti y' sedɗu ye maŋ, geŋ yi ti daggiya tuddi batum, urzi daaniya Raazi ki bita. ²⁷ Urzi wede kamileŋ daa k'oldiko ki daaniya Meega Raa enno: Mandaydayi ti nonŋgayi kun'ni noogo adda dabaradaŋ te, wo k'a booho tudda ti sulɗi pay ɗoŋ ulpi adda duniya.

2

Wolliyu ɗuwo pay kaŋ soo

¹ Zemba ki nuŋ, kune urzi wede ɗuwo kun ki'n wolliyu kaŋ soo ye geŋ, kun a ti y' keyye ye t'urzi zaapu k'addugun a Galmeegiŋ Isa Almasi yoŋ goole a di jiire me. ² Kun ollo, aakede i d'ede wede laale yi-t'usso kokkide ki dap a yelsadi, ti kallagi majjandani, y'a t'iido k'ume k'ogiyasagun, wo wede soŋ i-k'ede munda ye yi-t'usso kallagi sattiya y'a t'iido kay. ³ Inŋkino maŋ a wede i t'usso kallagi majjandani geŋ, kun di y' seeda bey sire wo kun i di roote, kun t'eese: «Kee k'edi ki koonaa a ume wede majjaane kino.» Wo a wede i-k'ede munda ye geŋ, kun t'eese: «Kee ki t'ohor ohire» umbo'ŋ «Ki-koonaa a siido kino.» ⁴ Wo kune kun isiyo inŋkino maŋ, geŋ kun'ni wolliyu ɗuwo kaŋ soo ye, kun ɗekkiiyo booro a urzi wede ɗerec ye.

⁵ Kun ollo, zemba ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso, ki kotto ɗuwo ɗoŋ a eda ɗuwo an k'ede munda ye geŋ, Raa yi'ni biire kono an t'ise ɗoŋ laale a urzi zaapu k'ade a yode wo an t'ooney Moziko ere yi ruute y'an t'eley a kane ɗoŋ i yi geyyiso. ⁶ Wo ɗe kune, kun di'n wolliyu ɗoŋ an k'ede munda ye t'umbo soo. Wo ki kotto maŋ, kune'ŋ un oodibe yeebagun ɗoŋ laale, an un di'n t'ettiyo ki ɗaana ɗoŋ booro. ⁷ De geŋ kane ɗoŋ laale ye ko, i kaldita suma k'Isa ere majjaanawa Raa y'un ele te?

⁸ Derec, aame kun a seedu a oogoro ki Moziko Raa, tode ere an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum*» maŋ, geŋ kun isiyo beehiye. ⁹ Wo ɗe aame ɗuwo kun ki'n wulla kaŋ soo ye maŋ, geŋ kun isiyo oldiko wo oogoro t'un di'n seeda kono kun a ti diipida. ¹⁰ Inŋkino maŋ wede urziyagi k'oogoro geŋ pay yi ti'n sooru wo yi diipida urzi soo toŋ maŋ, geŋ aakede kane pay geŋ miŋ y'a ti diipida. ¹¹ Derec, yode Raa wede i ruute, y'ede: «Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu», y'a ruute soŋ, y'ede: «Ki towwo wedusu mirsi ulu». Wo ɗe aame t'ere bakada ki ki moone ye too, wo ki iide wenda mirsi maŋ, geŋ miŋ oogoro pay k'a ti diipida. ¹² Inŋkino kun a elko a ono ɗoŋ kun roote wo a naabo ere kun ise gette, kono kune ɗuwo ɗoŋ Raa y'a ɗekka booro a eggun t'urzi k'oogoro ere in di'n uɗɗe t'adda k'oldiko. ¹³ Inŋkino maŋ onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette, wede i k'isiyo adde koduwo a ɗoŋ oŋgo ye geŋ, Raa yi-k'isa adde koduwo ye kay. Wo ɗe wede isiyo adde koduwo a ɗoŋ oŋgo geŋ, yoŋ i-k'ede orgiso a booro Raa ye.

Zaapu k'ade a Raa ti naabatii

¹⁴ Zemba ki nuŋ, a wede koduwatu moo me y'a t'eese: «Nuŋ ni ziipe adda a Raa», wo yi ki-ti kaza t'urzi naabo ere beehiye ye maŋ? Ki kotto zaapu k'ade ere inŋkino gette ti ki y'utte ye! ¹⁵ Kun ollo, aakede i d'ede leema ise teema an lekkiyo daa munda k'ossiyo, munda k'ombo daayum an baatiya. ¹⁶ Wo a wede soo ti diinagun koduwatu moo me y'an di roote, y'a t'eese: «Kun engilo ti toose, tuddugun kun t'ossoy t'a-kookoy wo kun a d'oosoy a mosikagun te», daa kun an k'ele munda ki noogiyadaŋ ye maŋ? ¹⁷ Geŋ inŋkino kay, zaapu k'ade a Raa daa kaza naabo ere beehiye gette, tode sittu aakede munda unto.

¹⁸ Wo ɗe wenda y'a roote, y'a t'eese: «I d'ede ɗoŋ an d'ede zaapu k'adaŋ a Raa, oŋgo an d'ede naabo ere beehiye.» Inŋkino nuŋ Zak ni di roote, n'a t'eese: «De kee k'o kazi zaapu k'adda a Raa daa naabo ere beehiye, wo ki nuuno maŋ t'urzi naabadu ere beehiye n'a-di kiza ki kotto nuŋ ni ziipe adda a Raa.» ¹⁹ Derec, kee k'umbo Raa yoŋ soo ɗanŋal, beehiye. Wo kane siitandani toŋ maŋ an ambu kay Raa yoŋ soo ɗanŋal me, wo a ɗaanadi an orgiso an di nonŋjirso. ²⁰ Kee wede elkisada umbo! Ki dehu k'a suune, to zaapu k'ade a Raa daa naabo ere beehiye gette ki bita ko? ²¹ Kune kun suune mugiyin Ibirayim geŋ

* 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † 2:11 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14. ‡ 2:11 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13.

Raa y'a yi wulle yonj ki diine a daanadi t'urzi naabo ere y'ize, kono y'a iyee uli Isaaka y'a ti y' duwwe a ume sefeke y'a walda. ²² Kun ollo, zaapu k'addi a Raa gette t'a-t'iide kanj soo ti naabadi te, injkino naabadi ere beehiye gette a t'ikkima urzi zaapu k'addi. ²³ Wo genj a-t'iide a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim y'a ziipe addi a Raa, injkino manj Raa y'a yi wulle yonj ki diine a daanadi me^s.» Manj Raa y'a yi wiike lanjayi. ²⁴ Genj kun suune, wedusu Raa yi yi wulle ki diine a daanadi t'urzi naabo ere beehiye, t'urzi zaapu k'addi a yode danjal ye.

²⁵ Wo ki Raahap ere t'ooniyo omba bittu t'itatutu tonj injkino, t'urzi naabatutu ere beehiye Raa y'a ti wulle ki diine a daanadi, kono donj zina ki donj k'Izirayel t'anni ziida bey sire wo t'an di'n unzile t'urzi doolo*. ²⁶ Genj kun wollo, tudde ere daa k'unde gette tod'te unto, wo injkino kay zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette, tod'te aakede munda unto.

3

Sed'fu bize

¹ Zemba ki nunj, ti diinagun donj baadan an dehe ye an t'ise donj dooyiso duwo a urzi k'ono Raa me, kono kun suune kaye donj dooyiso enj Raa yi dekkey booradey oone a ceerey donj onjo. ² Kine pay in eliyi morkiye t'urzi baadan. Aame wede adda k'onami yi k'isiyo oldiko ye manj, yonj genj yi-dirse a urzi zaapu k'addi a Raa me, y'aaniya tuddi pay yi ti seedu. ³ Kine in eliyi aljima a bize puzu minj kono y'in d'ottile, wo tinj genj in d'aaniya in di dokkiyo tuddi pay. ⁴ Wo sonj kun wollo tookiyagi adda k'ahu genj, ise kane deero deero wo maaye baadan y'anni nyaay tonj manj, an d'oyyiso a wedusu yi di'n dokkiyo ti undumu wede nenku ki dokkiyadan genjo, y'an d'an t'ettiyo k'ume wede yonj yi dehu y'an di'n t'ette. ⁵ Injkinoy kay ilze genj yonj munda nenku adda tudde, wo de y'aane y'a kili tuddi k'isiyo suldi deero deero.

Wo kun wollo i d'ise rippinso k'uwwo danjal t'aane t'a t'ogge balda pay. ⁶ Ilze tonj yonj aa uwwo, yonj adda tuddinj aa duniya ere unne t'oldiko, yi d'aaniya tud-dinj pay yi-ti t'isiyo ganigi t'oldiko. Ilze genj yi-t'oggiyo lekkiyadinj pay gette ti uwwo ere ettiyo t'ume k'uwwo ere ki dabar. ⁷ Wede tudde genj y'an d'aaniya a ita seydi pay genj me, donj ki balda, ise embi, ise donj sunni i morkimso t'addan wo ise puuni tonj manj. ⁸ Wo ilze genj wenda soo tonj i-d'aane

umbo, yonj genj munda ulsu, lekkiyadi tinj dekilso baa, wo ono donj adfiya ti yode genj aa naawa k'unto. ⁹ Ti yode in di tamma Meeginj Galmeege, wo sonj ti yode pay in di duudiyi duwo donj Raa y'ikkima an deeyiso aa yode. ¹⁰ Ise ono donj ki tamma, ise ono donj ki duudiyi tonj manj, adfiya minj ti bize soo genjo. Zemba ki nunj, genj injkino ise ye. ¹¹ Ersa k'osso soo t'a t'idiga ahu donj unse wo donj sonj kadigi umbo. ¹² Zemba ki nunj, ki kotto tormo ti k'aane ti ki t'ehe injni golgolo ye, wo sunto ti k'aane ti ki t'ehe injni tormo ye. Sonj t'ersa k'osso ere ahutu nofofo gette, ki k'eesi ye ahu donj unse me.

Suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa

¹³ Aame wede ti diinagun y'elkiyo yonj i-d'ede suuniyo k'ono wo eedi soodo a elkiso manj, kane genj yi ti'n kaza t'urzi sooruzi ere ki diine, wo t'urzi naabadi ere y'isiyo ti tassuwa gettiyo. ¹⁴ Wo de aame addugun i t'uiine ti kolbiso baadan wo ti elkiyo ere bakada k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere manj, genj kun d'oolo ti koliyi tuddugun me. Para manj gette lohito k'ono a derec ki Raa. ¹⁵ Ita suuniyo k'ono ere injkino gette ti k'ettiyo ti Raa ye, tode gette t'ettiyo t'urzi duniya, t'urzi duwo wo t'urzi Meeda siitandani. ¹⁶ Aame duwo an lekkiyo ti kolbiso wo ti elkiso ere bakada k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere manj, a ume genj toose umbo, wo ita k'oldiko ere tuuku tonj ede pay. ¹⁷ Wo de suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa gette, tod'te ki poone ti'n di'n isiyo donj kamilenj, donj i dehu toose, donj tasse, donj i suune okkiso duwo, donj isiyo adde koduwo a duwo wo isiyo naabo ere beehiye, donj an'ni woliyo duwo kanj soo wo donj addanj soo. ¹⁸ Kane donj i dehu toose t'a koone adda diine duwo pay genj, kane an naabiya ti toose wo munda wede an t'oono genj, lekkiyo ere ki diine.

4

Kun oolo suldi duniya

¹ Kune kun elkiyo minj, deyyiso ti ni-ikiyo k'ono a diinagun genj an ettiyo ti too me? Kane genj an ettiyo t'urzi nyaapu ere i deyyiso daayim adda k'addugun gettiyo. ² Kune kun di dehu suldi donj ulpi tudde ti dehu, wo kun ki'n ooniyo ye. Kun di towwo duwo mirsi wo kun di kolbiso, tonj kun k'aane kun ki'n t'oono ye. Injkinoy kun di deyyiso, kun di niikiyo, tonj suldi genj kun ki'n t'oono ye, kono kun ki tondiyo Raa ye. ³ Wo aame kun tonde Raa tonj, munda kun ki y' t'oono ye kono elkisagun oldo, kun dehu pay kun di latte a nyaapu ere tuddugun ti dehu. ⁴ Kune donj i ki

§ 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6.

* 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 2.1-21.

seedu urzi Raa ye, ki kotto kun suune kee ti duniya lajziká man, genj kee adu ti Raa. Injino genj derec, wede yi dehu lajziká ti duniya man, yonj genj y'a t'ise adu ti Raa. ⁵ Kune kun elkiyo minj ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa genj ki bita ko, ono donj an'de: «Raa yonj y'okkiso*, yi ti geeyiso baadan unde ere y'in ele te?» ⁶ Wo beeko ere Raa y'in ize gette, tod'te a jiire sey, kono sonj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A donj i koliyo tuddan genj Raa y'an di-toogiyi, wo de y'an d'isiyo beehiye a donj i ki koliyo tuddan ye†.» ⁷ Injino man Raa genj kun i ottilo, wo de a Meeda siitandani kun i-ti toogo wo tod' t'a ledfa dokki ti tuddugun me. ⁸ Kun a odo gopponj ki sirpa Raa, wo yonj y'a d'etta gopponj ki sirpaganj. Kune beydiyaganj donj kun d'isiyo oldfiko genj kun ti'n iso kamilenj, wo kune donj i baakiya genj addugunj kun ti'n iso kamilenj. ⁹ Kun t'iso sommagi dondonj, kun lekko adda móolo wo kun óolo ti zumari a edaganj. Koobiyaganj gette ti-kama ti móolo, wo unjuwaganj ti-kama ti ulbe k'oodiyo. ¹⁰ Kun ti-t'iso tuddugunj nenjkiti a daana Galmeega, wo yonj y'un di'n isa deero.

Dekkiyo booro ulu ekki leema me

¹¹ Zemba ki nun, kun dekke tuddugunj ye. Wede yi dekkiyo leemadi, ise yi dekkiyo booro ekki leemadi man, genj yi rootiyo ulsu a oogoro Raa wo yi dekkiyo booro etti. Wo de aame ki dekkiyo booro ekk'oogoro man, kee ki t'ize wede dekkiyo booro wo ki-t'ize tudda aa wede i ki daaniya oogoro ye baa. ¹² Ki too man Raa danjal elo oogoro wo i dekkka booro me, yode danjal eliyi uttiyo a duwo wo i tówwo me. Injino manj k'elkiyo kee wee kee ki dekkiyo booro ekki bakadá me?

Koliyo tudde ulu

¹³ Ankenj kun ollo, kune donj kun rootiyo, kun'de: «Anki, koo soggo koo manj ay t'etta k'adda geeger soo, ay di lekko ozzine, ay d'isey suuk wo ay a-tooney sonjko t'eego.» ¹⁴ Wo kune kun ki suune ye munda wede un aana a lekkiyaganj ere ki soggo te. Derec, kune lekkiyaganj gette aakede koliyo ti d'ettiyo tanj boolonj, sanj ti-t'engilso gettiyo. ¹⁵ Ki too manj munda wede kun di roote enno: «Aame Galmeega yi dehu manj, kaye ay di lekka wo ay d'isa munda kino kino.» ¹⁶ Wo ki kotto, t'urzi k'onamgunj genj kun koliyo wo kun tamma tuddugunj. Ita koliyo tudde ere injino gette oldfo. ¹⁷ Injino manj wede tuuku yi suune isiyo beehiyko wo yi ki ti t'isiyo ye manj, yonj genj yi t'ize oldfiko.

5

Ondirso a donj laale

¹ Wo ankenj kun ollo, kune donj laale nool! Kun odultu móolo a dabar ere etto eggun. ² Laalaganj genj i ruume, kallagugunj diibe yi t'iimi. ³ Daapiyaganj ti sonjaganj genj a ti gili puunu, wo puunu genj y'a koonaa aa wede i wulle naabo ere oldfo kun ize gettiyo, puunu y'a t'aadima tuddugunj aa uwwu t'oggiyo. Wo genj aasa injino kono ankenno kun okumso laale a duniya ere gopponj t'a danje. ⁴ Kun ollo, kune kun an di-toogiyi a ranja ki donj aydu dombugunj. Injino manj kane an sakiya, wo dollite ki donj naabo gette ti ti gili a kandaane ibey a daana Raa, Galmeega Goole k'arka. ⁵ Kune kun likke duniyaganj ere a siido adda k'unjuwo, injino kun di bikkidita aakede seydi donj onniyo soo an d'an t'etta k'ume waldutu. ⁶ Donj ki diine kun ti'n zidde kun'de booro ti'ni ziida, kun di'n iide, wo an un gi-di tuuge ye.

Ombiye ti tondiyo Raa

⁷ Injino manj zemba ki nun, kun ombonj bini aaniya Galmeega. Kun wollo wede derku genj, yonj yi suune yi-delliyo ti ombiye mizzi wede ki morkinj bini mizzi wede ki sommide, suldi donj yi dirke genj an t'ehiyo beehiye. ⁸ Kune tonj kun ombonj, biza k'ulbugunj yi koonaa zakidi kono ettiyo Galmeega tod'te gopponj.

⁹ Zemba ki nun, kun gurgire ti tuddugunj ye, para manj Raa y'a dekke booro eggun. Kun ollo, wede dekkiyo booro yi t'udfo yo a biza bumbu. ¹⁰ Zemba ki nun, kun elko a nebiyagi donj ti kaaga i gizite ti suma Galmeega Raa, kane genj an dibire ti ombiye. Injino kun wollo urzi kane genno wo kun di daano. ¹¹ Kun ollo, kine in di roote unjuwo a kane donj a seedu zakidi bini danju. Kune kun illiga taaya ki Zop a ombiye ere y'imbiina gette, wo kun suune munda wede Galmeega Raa yi ele aame danju me. Derec, yode Galmeega genj i-d'ede beehiyko baadanj wo yi woliyo sommagi duwo.

¹² Zemba ki nun, a suldi pay genj ki poone kun naama tuddugunj ye, ti kandaane ise ti siido, wo ise t'urzi tuuku tonj manj. Aame kun roote «eyye» manj, kun rooto «eyye» danjal, wo aame kun roote «aha» manj, kun rooto «aha» danjal. Injino booro Raa t'un gi di'n seeda ye.

¹³ Aame wede soo ti diinaganj yonj yi dabirsa manj, genj yi tondo Raa. Aame wede yonj ulbi unse manj, genj y'amma Raa ti orfari. ¹⁴ Aame wede soo ti diinaganj yonj tuddi eeni manj, genj y'a waake donj dokkiyo ki donj ogiyo ti suma k'Isa. Kane

* 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5. † 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34.

geŋ an tonde Raa kono yode wo an i yerge egey a eedi ti suma Galmeega.

¹⁵ Ita tonduyo ere t'urzi zaapu k'adde a Raa inŋino gette, wede k'eeni y'a utte. Galmeega y'a y'ooziga wo aame yi t'ize oldiko ton man, Raa yi-t'isa tambobino.

¹⁶ Inŋino man kun t'oodo'oŋ addugun a oldiko ere kun ize, wo kun tondo Raa ti tuddugun kono kun t'oonaa bee. Tondiyo Raa ki wede yon ki diine geŋ, tod'te i-d'ede toogo baadan.

¹⁷ Eli geŋ yon wede tudde aa kine, y'a tunde Raa ti toogo kono mizzi y'a ki koppe ye, man mizzi y'a ki guppe ye ozzine ad'o ti tere zoot a siid'o me.

¹⁸ Saŋ man y'a tunde Raa sey, man mizzi y'a guppe wo suldi a siid'o an d'ehe.

¹⁹ Zemba ki nun, aame wede soo ti diinagun yi t'irga t'urzi wede d'erec wo wede doolo yi ti y' gimo man, ²⁰ geŋ kun suuno, wede yi ti kama wede k'oldiko t'urzi wede yi digge geŋno man, yode geŋ leemadi yi y'utte wo yi ele urzi, Raa yi-t'isa tambobino a oldiko baadan.

Mattup ere ki poone Piyer yi riinje

En urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Piyer yi riinje a donj i ziipe addan a Isa adda siidfiyagi paat ki Aazi. Aame Isa yonj a siido genj, Piyer y'izire ti yode. Wo aame Isa yi-gime k'awwa ki kandaane manj, Piyer y'a t'ize wede zina k'Isa a kane Yawudiyagi, y'an di kizite Rabila Majjaanawa.

Kane donj i ziipe addan a Isa, Piyer y'an riinje genj, duwo an di'n dibire kono an ziipe addan a Galmeege Isa Almasi. Kono k'injino Piyer y'an di riinje mattup, kono an di seeda zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, kono i dibire ki poone kane danjal ye. Y'an di ruute sey, yode Almasi an ziipe addan genj, an yi dibire ki poone ti kane bini an a y'iide. Genj i-kaza aame an iido dabar manj, an d'omfiina aa ki yode. Y'an di ruute soj, mummino lekkiyadan t'a koone a diine donj i-tuuge k'ollige k'ono Raa me.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nunj Piyer wede zina k'Isa Almasi. Ni raaniya a kune donj Raa yi biire, i lekkiyo a borkiyagi, i-tiipite k'adda siidfiyagi ki Pontus, ki Galat, ki Kapados, ki Aazi wo ki Bitini pay. ² Ti kaaga too Meega Raa y'unni biire a yode me, genj a-t'iide a munda wede yi dihe y'aase ti poone. Y'un di'n uuye kese ti toogo ere k'Unde Kamilenj kono kun d'olliga ono k'Isa Almasi, wo t'urzi rorriso puuzadi kun t'isa donj kamilenj a daana Raa. Genj toose ti beeko ere daa dooziyi i koonaa eggun.

Uttiyo t'urzi k'Isa Almasi

³ In amma Raa, meeki Galmeegejn Isa Almasi, y'in d'ize adde koduwo baadan, injino in d'uune ehiyo ere aware t'urzi baldiya k'Isa Almasi ti diine donj unto. Kono k'injino kine in di zaapu elkisadin in di lekke kanj soo ti yode. ⁴ Genj injino Raa y'in okkime suldi donj a kandaane yi boohiyo a kine donjin, suldi donj a lekka ki daayum, i k'isa ganigi ye, majjaanikadan i ki dagga ye. ⁵ A kune donj i ziipe addugun a Raa, y'un di'n booha ti toogadi kono y'un utte. Uttiyo gette a t'oodiba ita kereñ onniyo ere ki Raa t'iida manj.

⁶ Injino manj kun di lekkiyo adda k'unjuwo, ise ankenjo kun t'ize sommagi dondonj tonj manj k'onniyo miibi danjal, kono kun uune naamiya t'urzi wede baadan. ⁷ Naamiya gette kun di-t'oone kono an di suune kun ziipe addugun a Raa dey ko? Kune kun suune dap gette aane a lette, wo an t'eliyo adda k'uwwu doo minj an di woliyo majjaanikatú kollo. Wo zaapu k'addugun a Raa gette injino kay, tod'te zooyatu onje baadan a jiire dap, wo tonj an di niime kono an ti wolle tod'te derec dey ko. Injino manj kun t'ona tamma, daryika wo suma a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay genj me. ⁸ Kune'nj, Isa Almasi kun ki y' wulle ye, tonj kun di y' geyyiso, wo ankenjo kun ki y' woliyo ye botto tonj, kun di zaapu addugun a yode. Kono kamo ulbugun i d'isiyo unje baadan, kun d'isiyo unjuwo ere soo wenda yi k'aane yi ki ti roote ye. ⁹ Unjuwo gette kun uune kono Raa y'un utte. Genj munda wede kun t'oone kono kun ziipe addugun a Isa.

¹⁰ Kono k'uttiyo gette, ti kaaga tonj kane nebiyagi an di dihite urzutú ki koduwo, wo an di gizite ki poone a urzi beeko ere Raa yi dehu y'un t'ela. ¹¹ Injino manj Unde k'Almasi adda k'addan, tod' t'an di ruute ki poone dabar ere Almasi Raa yi biire'nj yi t'ona wo sanj daryika ere i-etta te. Kane an di dihe, an di suune aame muno wo t'urzi mummino suldi genj an d'aana me. ¹² Wo enj munda wede Raa y'an t'iidiba ita a nebiyagi: ono donj an kazita genj a kane batum ye, wo de a kune. Ankenj kane ono genj, donj i kazita Rabila Majjaanawa an un t'in ruute ti toogo k'Unde Kamilenj ere iido ti kandaane. Wo rabila gette kane maaleekiyagi tonj an dehu baadan an di suune.

Lekkiyo ere ki diine

¹³ Kono kamo kun koonaa mentikagi a munda wede kun ise, kun lekko daayum zeere. A zaapo k'elkisagun gette, kun i ti zaapo pay a beeko ere Raa y'un t'ela a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay. ¹⁴ Kun ollo ono Raa aa injni an ollige ono meegan, wo kun ooli tuddugun a suldi donj ulpi tudde ti dehu ye, aakede ti kaaga kun d'ize aame kun ki zuune Almasi ye botto. ¹⁵ Wo de aakede Raa wede unni wiike yonj kamilenj, genj injino kay kun lekko kamilenj a soorugun pay te. ¹⁶ Derec ono enj an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun lekko kamilenj kono nunj Raa kamilenj*».

¹⁷ Adda tondiyagun a Raa'nj, yonj kun di y' waaku kun d'eesiyo Meega. Genj

* 1:16 1.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2.

inġino a dfaanadi kun di lekko t'orgiso a onniytagi d'oj kune botto adda duniya enj me, kono Raa yi d'ekkiyo booro a wede tuuku toj a naabo ere y'ize y'ize, wo y'ni wollio d'uwu pay kanj soo. ¹⁸ Wo kun suune ti zooye miibi Raa y'un di'n udde t'urzi lekkiyo ere ki bita ki maawi an unni duuye te. Gej y'un udde ti suldi d'oj i-ti lettiyo aa dap ti sojko gejjo ye, ¹⁹ wo y'un udde ti puuzo k'Almasi ere zooyatu oje faadan, yoj wede aa ulo damu kamilen daa k'oldfiko munda a tuddi, an wilfa ki sefeke. ²⁰ Yo Almasi gej Raa yi biire ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, wo ankejjo a onniytagi d'oj ki d'angu enj, Raa y'an ti y' gize a d'uwu kono aasa beehiye a kune. ²¹ T'urzi yode Isa kun di zaapu adduguj a Raa, Raa wede a ti y' bilde ti diine d'oj unto, wo yi-d' ele gooliko. Kono kamo kun di zaapu adduguj wo kun di zaapu elkisaguj a yode Raa.

Geyyiso tudde

²² T'urzi sooruguj ere a-t'iide a urzi wede derec ki Raa, kun t'ize d'oj kamilen kono kun di geyye tudduguj t'adde soo aakede zemba. Inġino manj kun geyyo tudduguj daayum t'adduguj pay. ²³ Gej kun suune kun uune ehiyo ere aware. Ehiyo ere aware gette, kun ki ti t'oone ye t'urzi wede ki maawi d'oj i-t'unto me, wo kun ti t'oone t'urzi Raa batum wede i k'unto ye, t'urzi k'ono Raa d'oj i-lekkiyo ki daayum wo i d'eliyo lekkiyo. ²⁴ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo pay kane aa soole, majjaanikadanj aa bobbo. Onniyo miibi soole i di baahu wo bobbo i-t'eepiyo, ²⁵ wo kane ono Galmeega Raa i-lekkiyo ki daayum†.»
Wo kane ono gej Rabila Majjaanawa an un gizite gettiyo.

2

Isa yoj mokkolo ere majjaanawa a jiire

¹ Inġino manj kun di sebbo darguj ita suldi d'oj ulpi pay, aakede: daggiya d'uwu ti metinjko, bize sire sire, zaapu k'adde a munda wede, wo d'ekkiyo d'uwu. ² Kun t'iso aakede inni d'oj adda budfiko, an dehu daayum udu ki meede daa kalsiya. Gej inġino kun deho ono Raa kono kun di t'ihira a urzizi, wo kun t'oona uttiyo. ³ Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun suune adda

k'adduguj Galmeega Raa yoj beehiye a jiire*.»

⁴ Kun aa odo ki sirpa Galmeega yi d'eliyo lekkiyo, yoj aa mokkolo d'uwu an di zidde mentu, wo de a dfaana Raa mokkolo zooyatu oje, yi biire a yode. ⁵ Wo kune d'oj kun uune lekkiyo ere aware gej, kune toj kun t'isa aa mongali d'oj Raa yi zappu k'oozige boy ume lekkiyo k'Unde Raa. Wo kun t'isa d'oj sefeke ki Raa, kun i di naaba t'adde soo, kun d'isa sefeke ere a urzi k'Unde Raa†, i-d'isa unje a Raa kono k'Isa Almasi gej me. ⁶ Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo, ni biire mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy, tode gette n'a ti zaapa adda geeger ki Siyoj, wo n'a-t'ooziga boozo eego, wo wede yi ziipa addi a tode manj, yi-ki seeda sukijagi ye‡.»

⁷ Mokkolo ette tod'te beehiye faadan a kune d'oj i ziipe adduguj a Raa me, wo de a kane d'oj i ki ziipe addan a Raa ye gej, inġino ye. Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Mokkolo ere d'oj k'oozige boy an di zidde mentu gette, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy te§.»

⁸ Wo soj an riije, an'de:

«Mokkolo ette k'eliyo morkiye a d'uwu, mokkolo ere k'a oore*.»

Kane gej an eliyto morkijagi kono an ti tuuge k'ambu a ono Raa me. Gej ti kaagine too munda wede Raa yi dihe aasa inġino.

⁹ Wo kune ita d'uwu d'oj Raa yi biire, d'oj sefeke ki Raa wede mozigo, d'oj kamilen, d'oj a yode yillak. Kune Raa y'unni biire, y'un di'n udde t'adda k'ume zimolo, y'un di'n t'iide k'ume tooraji beehiye a jiire, kono kun kizite a d'uwu suldi d'oj majjandani Raa y'ize. ¹⁰ Ti kaaga kune d'oj ki Raa ye, wo ankejjo kun t'ize d'ojzi. Ti kaaga kun ki zuune ye Raa y'isiyo adde koduwo, wo de ankejjo kun zuune yoj y'isiyo adde koduwo a kune me.

Lekkiyo ere ki d'oj naabo Raa

¹¹ Zemba ki nuj kune d'oj ki geyyiso, kun suune adda duniya enj kune aa torgagi, d'oj i lekkiyo a borkijagi. Inġino manj kun ollo n'un di rooto, kun ooli tudduguj a suldi d'oj ulpi tudde ti dehu, i deyyiso ti undiyaguj gejjo ye. ¹² Sooruguj ti koono beehiye a dfaana d'oj i ki suune Raa soo

† **1:25** 1.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.6-8. * **2:3** 2.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.9. † **2:5** 2.5 Sefeke ere a urzi k'Unde Raa: I-kaza munda wede i-d'ise unje a Raa, ise t'urzi tamma, ise t'urzi k'isiyo naabo ere beehiye, ise t'urzi k'eliyo munda a wede. Kun wollo adda mattup ki Eber 13.15,16 wo Pilip 4.18. ‡ **2:6** 2.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § **2:7** 2.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. * **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.14.

ɗanɗal ye me, kono aame ise kane an unni kaldɗa kune ɗonj ulpi tonj, an di wolla naabagunj ere beehiye gettiyo, wo an di t'imma Raa a onniyo ere y'etto gette.

¹³ Kun kili t'eedanj ye ɗonj deero k'akuuma pay a siido me, aa Galmeegea yi dehu. Kun kili t'eedi ye mozigo goole ki Romenj me, kono yonj t'ekki ɗonj pay, ¹⁴ wo a ɗonj deero siido, kane mozigo goole yi'n agisa seɗɗu ɗonj isiyo naabo ere oldo k'eliyo ɗangay, wo ɗonj isiyo beehiyko an di'n tamma. ¹⁵ Injino enno munda wede Raa yi dehu me, t'urzi naabo ere beehiye kun isiyo, kane ɗonj elkisadanj umbo an ki suune munda ye'n, bizanj an ki ti y' t'ihina ye. ¹⁶ Soorugunj t'a koone aa ɗonj eedanj toore. Injino manj a eggunj toore gette, kun t'ise aa munda wede ki diibiyo a bundikagunj ye, wo kun oziro aakede ɗonj naabo Raa. ¹⁷ Kun an elo suma a ɗuwo pay, kun geyyo zamba ɗonj i ziipe addanj a Isa, kun orgido a Raa, wo kun elo suma a mozigo goole ki Romenj.

Lekkiyo ki ɗonj naabo a ɗaana galmaawanj

¹⁸ Kune ɗonj naabo, galmaawugunj kun an orgido kun kili t'eedanj ye, kun olliga ono ki kane ɗonj beehiye tasse ɗanɗal ye, wo ki kane ɗonj unni dabirsa pây. ¹⁹ Derec, gette beeko a ɗaana Raa, a wedusu y'a ombiɗa a dabar ere y'ooniyo a urzi ki diine ye, kono yonj y'isiyo munda wede aa Raa yi dehu. ²⁰ Aame kun iza oldiko, injino kun t'oona kossiyo wo kun d'ombiɗa tonj, un di'n t'imma wee wee? Wo aame kun iza beehiye, injino an un di'n dabira wo kun imbiɗa manj, gette beeko a ɗaana Raa me. ²¹ Gej a urzi geɗɗo Raa y'unni wiike me, kono yode Almasi batum yi dibire kono kune. Urzi gej y'un iili a kune kono kun di wolle kun d'ambe zindi.

²² Yonj oldiko yi k'ize ye, wo ono ɗonj ki lohito tonj, umbo i k'udde ye ti bizi me.

²³ Aame an yi gildite, yonj y'an ki'n gilde ye.

Aame an yi dibire tonj, yonj y'an ki ruute ye y'an d'isa ulsu me, wo yonj yi ziipe addi a Raa i dekkiyo booro ere ɗerec.

²⁴ Gej yode Almasi batum y'a t'umbe oldikadij a tukki yode aame an ti y' tiike ekk'undumu.

Y'ize injino kono y'in di'n udde ti lekkiyadinj ere a urzi k'oldiko,

wo in di lekke lekkiyo ere ki diine. Gej t'urzi kundayi ɗonj y'uune, kun d'uune beeko k'oldikagunj.

²⁵ Derec, kune ti kaaga aakede ɗambami ɗonj i digge†, wo ankeɗɗo kun ti gimo ki tukki yode wede y'unni dokkiyo, aa wede k'elso yi dokkiyo ɗambami.

3

Lekkiyo k'erayi ti kuulizanj

¹ Kune erayi tonj, kun kili t'ekki kuulugunj ye, kono aame ti diinayanj ɗonj onjo ono Raa an k'umbe ye botto tonj, an di wolla sooru ere beehiye ki kune erayzanj, manj an di zaapa addanj a Isa daa ki rootiyo k'ono Raa a kane. ² An t'ida edayanj an di wolla soorugunj ere ki diinekamilenj ti ottilso gettiyo. ³ Kune erayi kun dehe majjaanika ere ti paate ye, aakede: koniyo k'eego ere a ambe ersa, ossiyo sulɗi ki dap, wo ossiyo kallagi ɗonj majjandani zooyayanj onje. ⁴ Ki too manj kun di dehe miɗ majjaanika ere t'ettiyo ti adde ɗonj tasse ki toose. Gette majjaanika i ki ruumiyo ye, zooyatú onje baadanj a ɗaana Raa me. ⁵ Gej injino majjaanika k'erayi ɗonj ki Raa ɗonj ti kaaga, ɗonj an ziipe elkisadanj a yode me. Kane an ki gili t'ekki kuulizanj ye, ⁶ aakede Sara t'a illiga ono kuulatú Ibirayim, wo ti di y' waaku galmeegutú. Wo ankeɗɗo kune tonj inji ɗonj erayi ki tode, aame kun isiyo beehiyko wo kun k'orgiso a munda ye manj.

⁷ Kune kuuli tonj, a lekkiyo ere ti eraygunj, kun a elko a tuddanj ere tasse i jiire ki kune gettiyo. Kun an elo suma kono kane tonj manj an t'oona ti kune kanj soo, lekkiyo ere Raa y'un ele ti beekadi. Kun iza injino manj, munda un t'eegira a urzi tondiyagunj a Raa umbo.

Seedu tudde

⁸ Enno onamó ɗonj ki ɗangu me, kune pay miɗ kun lekko addugunj kanj soo, kun wollo sommagi tuddugunj, kun geyyo tuddugunj aakede zamba, kun iso adde koduwo, daa koliyo tudde ti tuddugunj me.

⁹ Aame bakadá y'a ize ulsu manj, ki-ti kime ti ulsuko ye, wo aame yi ki gilde manj, ki ki ti kime ti kaldá ye. Ki too manj ki di ti kime ti zaapu beeko, kono tode gettinj zaapu beeko ere Raa yi ruute kun t'oona, aame y'unni wiike me. ¹⁰ Ono enj an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wede yi diha y'a geyye lekkiyo ere unje wo onniytadi t'aase majjaanawa manj,

y'a seɗɗe bizi ki rootiyo k'ono ɗonj ulpi wo ti lohito k'ono.

¹¹ Ti oldiko y'a-ledde, y'aase beehiyko, y'a dehe urzi ki toose wo y'a seeda zakidi.

† 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4-6.

*

3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.13-17.

¹² Derec, eda Galmeege Raa kane a tukki dɔŋ ki diine, wo kuw wagɪ an ollige tondiyadan te.
Wo a kane dɔŋ isiyo ulsu'ŋ, Galmeege Raa y'an kama dar*.»

K'a oyye dabirsa

¹³ Aame kune wehina k'isiyo beehiyko man, wee wee un d'isa ulsu me? ¹⁴ Wo soŋ aame d'uwɔ an unni dabirsa kono kun isiyo munda wede ki diine man, ulbuguŋ iso unŋe. Kun an orgida ye, tuddugun kun ti-tasso kono kane me. ¹⁵ Ki too man Almasi kun i-t'ele suma daayum adda k'addugun, kono yon Galmeege soo. Aame wede tuuku yi ki tunda y'iisa kee ki zaapu elkisada a Almasi moo me man, ki koonaa daayum goppon ki t'owwo taaya a zaapu k'elkisada gette. ¹⁶ Wo kun i rooto ti tassuwa, ti ottilso wo ti elkiyo ere kun di suune munda k'ulsuko a tuddugun umbo. Injino kane dɔŋ unni kalda a soorugun ere beehiye a urzi k'Almasi, a kane sukiyagi a kalditadan gette. ¹⁷ Beehiye a kee wede k'a dabire a munda wede k'ize beehiye aame Raa yi dihe man, min k'a dabire a munda wede k'ize ulsu.

Almasi y'a jire unto

¹⁸ Injino man Almasi yode batum y'a dibire kono k'oldfiko d'uwɔ, untadi y'inda kan soo gette a-t'iide, ki sirwe yi ki t'inda ye baa. Yode wede ki diine, y'a inda kono dɔŋ ki diine ye, kono y'in di'n t'etta k'ume Raa. Yon d'uwɔ an y'iide a urzi tudde, wo Raa yi-d'ele puukiyo t'urzi k'Unde Kamilen. ¹⁹ Ti toogo k'Unde gette, y'a t'iide kazita Rabila Majjaanawa a undiyagi dɔŋ a danŋay. ²⁰ Kane undiyagi geŋ d'uwɔ dɔŋ ti kaaga i-ti tuuge a Raa, aame yi'ni delliso t'ombiŋe a ozzinagi dɔŋ Nowe y'a ikkima tooko ere meeda a jire. Don miibi danŋal i t'iide adda tooko me, kane pay min gessire dɔŋ Raa y'an utte t'urzi k'ahu me. ²¹ Kane ahu geŋ i-kaza urzi suyyiso batem ere anki t'un di'n uttiyo. To suyyiso batem gette i ki d'opilso ganigi tudde ye, wo tod'te i-kaza wede y'ele tuddi a Raa ti elkiyo ere y'a suune munda k'ulsuko a tuddi umbo. Suyyiso batem gette t'un di'n uttiyo t'urzi baldiya k'Isa Almasi, ²² yode wede ingile k'awwa ki kandaane, yi lekkiyo a ammade ki Raa, yon goole t'ekki maaleekiyagi wo t'ekki dɔŋ an d'ede urzi ki dokkiyo ti dɔŋ an d'ede toogo a kandaane.

4

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

¹ Kine in suune Almasi y'uune dabar a tuddi, injino'ŋ kune ton kun oyyo kun di dabire aa ki yode, kono wede uune dabar

a tuddi yi ki lekke a urzi k'oldfiko ye baa. ² Injino man ti anki en, lekkiyagun ere a guute a duniya ette, kun di lekke aa Raa yi dehu, wo kun gi di lekke a isiyo suldi dɔŋ ulpi tudde ti dehu ye. ³ Geŋ d'erec, kune'ŋ ti kaaga ume baadan kun di y'ingile a isiyo suldi dɔŋ aa kane dɔŋ i ki suune Raa soo danŋal ye addan i dehu. Kune kun likke a urzi boliyo, kun d'ize suldi dɔŋ ulpi tudde ti dehu, kun d'iibe i ceeriyo eego, kun d'iimi duniyagun, kun d'iibite kan soo, wo munda wede ki sukiyagi kun d'uttila a lonŋayi. ⁴ Wo anken kane an seedu giggiran kono kun ki sooru ti kane ye baa a urzi lekkiyadan ere oldo daa k'ume dirsiyatú gette. Injino'ŋ an un di'n kaldita. ⁵ Wo kane'ŋ onniyo soo an i-t'iidey taaya a Raa ki naabadan ere an ize, kono yon goppon y'a dekka booro ki dɔŋ zeere wo ti dɔŋ unto pay. ⁶ Kono k'injino dɔŋ i t'inda ti kaaga ton, Rabila Majjaanawa an an gizite. Geŋ Raa y'an dikke booro a eedan an t'inda, aakede y'aasa ki d'uwɔ pay. Wo ankenno, t'urzi k'Unde Kamilen kane an aane an di lekke a lekkiyo ere aa Raa yi dehu.

Don naabo dɔŋ beehiye ki Raa

⁷ Onniyo a guute goppon duniya t'a danŋa me. Injino man kun lekko ti suuniyo k'ono wo daayum zeere, kono kun di tonde Raa. ⁸ Munda wede ki poone a jire, kun geyyo tuddugun t'addugun pay, kono geyyiso gette ti d'eliyo urzi k'isiyo tambobino k'ita k'oldfiko baadan*. ⁹ Kun soodo tuddugun bey sire, daa gurgirso. ¹⁰ Raa y'un ele beeko t'urzi baadan, a wede tuuku ton Unde Raa ti d'ele munda k'isiyo naabo Raa kono a nooge tuddugun. Injino man kun t'isa dɔŋ yeeriyo beehiye ki suldi dɔŋ Unde Raa t'un ele me. ¹¹ Geŋ wede Unde Raa ti ele munda ki kazita k'ono man, y'a kizite ono Raa. Wo wede Unde Raa ti ele munda ki noogiyo d'uwɔ man, y'anni nooge ti toogo ere Raa yi ele. Injino'ŋ a suldi dɔŋ pay kun ise'ŋ, a t'ele tamma a Raa t'urzi k'Isa Almasi. Geŋ a yode tamma wo toogo ki daayum! Eyye.

Dabar a urzi k'Isa Almasi

¹² Zemba ki nun kune dɔŋ ki geyyiso, kun ki seeda giggirgun ye a munda un iido onŋe baadan aa uwwɔ dala dala ton man. Kun elke ye dabar gette aa munda wede a urzizi ye me. ¹³ Wo de kun lekko t'unŋuwo kono kun dabirsa a urzi lekkiyo ketiyo kan soo t'Almasi. Wo geŋ injino a onniyo ere d'uwɔ pay an wulla daryikadi man, ulbugun aasa unŋe baadan a ceera. ¹⁴ Aame d'uwɔ an unni kaldita kono kun umbe a suma k'Almasi man, kun lekko

* 4:8 4:8 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 10.12.

t'unjsuwo kono Unde Raa tod'te i-d'ede toogo, tod'te ti kune. ¹⁵ Aame wenda ti diinagun yi dabirsa kono yonj wede t'owwo duwo mirsi, ise wede k'oogire, ise wede isiyo suldi donj ulpi, wo ise wede eliyo eedi a suldi donj doolo tonj manj, genj munda wede beehiye ye. ¹⁶ Wo de aame wede yi dabirsa kono yonj wede k'Almasi manj, y'a k'ise sukuyagi ye. Ki too manj y'a t'imme Raa kono duwo an yi waaku yonj wede k'Almasi.

¹⁷ Kun ollo, onniyo ere Raa y'a t'eesa dekkiyo booro a duwo t'iina baa, wo yi t'eesa booro ti donji. Wo aame yi t'iisa booro ti kine donji batum manj, a kane donj i-tuuge i k'umbe a Rabila Majjaanawa ki Raa ye, booradanj t'aasa ooŋe baadanj. ¹⁸ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame kane donj ki diine'ŋ ooŋe an utta me manj, ooŋe baadanj sey a donj k'oldiko i ti toogiyoo k'ambu a ono Raa me*.»

¹⁹ Genj injino donj i dabirsa a urzi wede aa Raa yi dehu'ŋ, kane an d'ise beehiye daayum, wo an i-d'ooli tuddan pay a Raa wede i'n ikkima, yonj yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

5

Kooke a donj dokkiyo

¹ Ankenj ni rootiyo enj kooke a donj kane ti diinagun i dokkiyo donj ogiyo ti suma k'Isa. Nunj tonj wede dokkiyo aa kane kay. Aame Almasi yi dibire, nunj ni y' wulle, wo nunj tonj aggado n'a ti t'ooney onniyo ere Raa yi kiza daryikadi gette. Enno munda wede n'an rootiyo me: ² Kun'ni soodo beehiye donj Raa y'un ele beygunj me, aakede wede k'elso yi boohiyo dambami. Daayum kun ambo attidizan t'adde soo aa Raa yi dehu, kun ise aa an un isiyo ki toogo do ye. Kun zaapo addugun pay a naabo gettiyo, kun k'ise kono k'oonyo k'agga ye. ³ Kun koone zakidi ye a ekki donj Raa y'un ele a beygunj me, ki too manj konsagun a diinayanj t'aase beehiye aa urzi an di wolle an d'ozire eego. ⁴ Injino genj aame Raa mozigo donj k'elso y'iina manj, yonj y'un t'ela kadumul ki gooliko ere a lekka ki daayum.

Kooke a donj i ziipe addan a Isa

⁵ A kune obilagi tonj, kun ollo, n'un di rooto: kun kili t'ekki donj dokkiyo i jiire kune ye. Wo onamo enj a kune pay: kun t'ise donj i koliyo tuddan ye ti tuddugun me, kono ono enj an riije ti kaaga adda

mattup ki Raa, an'de: «A donj i koliyo tuddan genj, Raa y'an di-toogiyoo, wo de a donj i ki koliyo tuddan ye, beekadi a eedan*.» ⁶ Injino manj n'un di rooto: kun ottilo, kun kili tuddugun ye a daana Raa wede i-d'ede toogo genj me, kono yode batum y'un ti'n kila t'awwa a onniyo ere yi diha manj. ⁷ Kun i ti zaapo attidugun pay a bey ki Raa, kono wede k'ambu k'attidugun yode.

⁸ Kun lekko daayum zeere, kun koonaa mentikagi! Derec, Meeda siitandani ere k'adugun gette t'unni dooliyo liw liw ti dehu wee wee ti seeda me, aa suwwu yi moolo wiyirr wiyirr yi dehu yi seeda seysu. ⁹ Aame daayum kun konso zakidi a urzi zaapu k'adde a Raa manj, kun d'ohira toogo a daanatu me. Kune kun suune zembagun donj a urzi k'Isa adda duniya pay genj, kane an dabirsa aa kune kay. ¹⁰ Kune kun a-dabira sey k'onniyo miibi danjal, wo Raa ki beeko ere pay y'unni wiike kun t'etta a daryikadi ere ki daayum kono kun lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi. Injino manj yode batum y'un di'n oodiba ki diine, y'un t'ela toogo wo y'un di'n isa kun seeda zakidi a urzi zaapu k'addugun. ¹¹ Genj toogo ti koonaa eedi ki daayum! Eyye.

Toose ere ki danju

¹² Nunj n'un riije ono donj boolonj adda mattup ette ti noogiyoo ki Silas. Ni suune yonj leema wede yi seedu zakidi a naabo. Nunj ni riije kono n'un d'eeliyo kooke, wo n'un di roote kereŋ: kun soodo zakidi a beeko ere derec ki Raa.

¹³ Zemba donj ogiyo ti suma k'Isa a enno a Babiloon† genj, kane donj Raa yi biire aa kune kay, an un t'ize toose. Wo Markus wede yonj aa ulo‡ tonj, y'un t'ize toose paŋ. ¹⁴ Kun t'eesito tuddugun kanj bey sire sire aa zemba.

Genj toose ti koonaa eggun, kune donj pay i lekkiyo kettiyo kanj soo ti Almasi me.

† 4:18 4.18 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 11.31. * 5:5 5.5 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34. † 5:13 5.13 Babiloon: Ki Piyer manj suma «Babiloon» gette i-kaza geeger ki Room. ‡ 5:13 5.13 Markus wede yonj aa ulo: Markus genj ulo k'adde Piyer ye, yonj sanallusu wede yi giyye.

Mattup ere ki sirwe Piyer yi riinje

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Piyer wede zina k'Isa yi riinje. Yonj yi riinje a kane donj i ziipe addan a Isa uune mattupadi ere ki poone. (2 Piyer 3.1)

Piyer yi rootiyo don ongon an t'iide a diine kane donj i ziipe addan a Isa, an an di gizite ono donj ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere y'an gizite gettiyo ye. Kane donj geñ an d'isiyo aa addan i dehu wo an an di ruute, Isa geñ yi ki kimo ye baa. Piyer yi rootiyo sey, lekkiyo ki wede yi ziipe addi a Isa gette, i dehu Raa ulbi i-d'ise unje. Munda wede derec me, kane ono donj Isa yi duuye donj izire ti yode aame yonj a siido botto. Injino a dooyiso gettiyo, kine donj i ziipe addin a Isa in d'ozire eego.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nuñ Simo Piyer, wede naabo wo wede zina k'Isa Almasi, a kane donj i ziipe addan a Isa aa kaye kay, t'urzi naabo ere ki diine ki Raazin Isa Almasi Wede k'Uttiyadin y'ize gettiyo. ² Geñ beeko ti toose i koon eegun daa doozyo, t'urzi suuniyo ere kun ni zuune Raa ti Galmeegin Isa geñ me.

Sooru ki wede i ziipe addi a Isa

³ T'urzi toogo Raa, Galmeega y'in d'elo suldi pay donj beehiye a kine kono in di lekke kettiyo ti Raa. Injino Raa y'in di y' gize Isa wede y'inni wiike t'urzi goolikadi wo t'urzi toogadi ere i naabiya. ⁴ Geñ injino y'in d'ele suldi donj a di jire baadan wo zooyayan oone, donj ti poone yi ruute y'in t'ela geñno, kono aame suldi geñ kun uuna man, kun aana kun t'alda ti suldi donj ulpi tudde ti dehu, an d'an t'ettiyo donj duniya k'ume daggiya, wo soñ kun di lekke kettiyo kanj soo ti Raa. ⁵ Wo kono injino tonj, kune kun ziipe addugun a Isa geñ, kun ti ketto toonugun zakidi kun d'oziro ki diine. Wo kun izira ki diine man, kun t'isa donj i suune Raa ki kotto. ⁶ Wo Raa geñ kun yi zuuna man, tuddugun kun i-d'aana. Wo tuddugun kun i iina man, kun soodo zakidi. Wo kun ziida zakidi man, kun lekko kettiyo ti Raa. ⁷ Ki danggu, kun likka kettiyo ti Raa man, kun di geyyo tuddugun aakede zemba. Wo kun giyya

tuddugun aakede zemba man, duwo pay kun di'n geyyo. ⁸ Aame suldi geñ kun uuna baadan adda k'addugun wo kun izira eego man, kane geñ an un ti'n isa donj tasse ye, wo de donj ettiyo ki daana a urzi suuniyo Galmeegin Isa Almasi. ⁹ Wo aame suldi geñ wede yi ki'n uune adda k'addi ye man, yonj geñ yi ki woliyo dokki ye aa wede koosiyo, geñ i dunde a oldikadi ere ti kaaga Raa yi y'ize kamileñ geñ me.

¹⁰ Kono kamo zemba ki nuñ, kun ketto toonugun zakidi sey a ceere kono kun di seeda zakidi a waaku ere Raa y'inni wiike, wo a beeriyo ere yi biire kune donji. Derec, suldi geñ kun a ziida zakidi man, umbo kun ki t'ooraa adda k'oldiko ye. ¹¹ T'urzi geñ Raa y'un d'oolley urzi waj wede kun t'ettye a moziko ere ki daayum ki Galmeegin Isa Almasi Wede k'Uttiyadin.

¹² Geñ injino ni dehu suldi geñ n'un ti'n doole doole sey me, aame suldi geñ kun ni zuuna baa, wo kun lekkiyo kettiyo zakidi a derec ere kun uune gettiyo man. ¹³ Wo aame nuñ ede botto ni lekkiyo geñ, ni suune derec suldi geñ n'un ti'n doole doole beehiye, kono kun di lekke zeere. ¹⁴ Nuñ ni suune bini tonj ni t'inda, aa Galmeegin Isa Almasi y'o ruute*. ¹⁵ Nuñ ni dehu n'aase t'urzi mummino tonj man, kono aame n'inda tonj kun d'aana daayum kun d'elka a suldi geñ me.

Gooliko k'Almasi

¹⁶ Kun ollo, aame kaye ay un gizite ti poone Galmeegin Isa Almasi y'iido ti toogadi geñ, ono donj ay ruutite geñ ay k'iide taaya ere iido ti elkiso duwo ye, kaye ay yi wulle t'edayey toore mozikadi me. ¹⁷ Ki kotto, Meega Raa y'a y'ize yonj wede suma wo yi-d'ele gooliko. Wo Raa adda daryikadi ere meeda gette, golladi Isa y'a t'illiga, t'ede: «Enj ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbo unje ti yode me*.» ¹⁸ Wo golla gette t'iido ti kandaane, kaye batum ay di-t'illiga aame kaye ti yode ekki mokoloo ere kamileñ gette.

¹⁹ Injino kaye ay boohiyo sey adda k'addey ono donj nebiyagi an ruutite me. A kune beehiye kun ziipa kuudugun a onaman geñno man, kono kane aakede toore i-tooriyo adda k'ume zimolo bini ompilso k'ume, wo toore k'Isa yi-tooriyo a biza k'ulbugun aa moole biza soohe yi koliyo yi-tooriyo. ²⁰ Munda wede ki poone a jire mij: Ono donj nebiyagi an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa geñ, wede tudde yi k'aane yi ki suune itadan ye yode ti siidi me. ²¹ Derec, ono donj nebiyagi an ruutite geñ, soo tonj umbo i k'iido ye t'urzi k'elkiso

* 1:14 1.14 Kun wollo adda mattup ki Zanj 21.18-19. † 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.1-5; Markus 9.2-7 wo Lik 9.28-35.

duwo me, wo geɗan an i njiya Unde Kamilen kono an di ruutite ono don jido ti Raa me.

2

Don eliyi dooyiso ere oldo

¹ Ti kaaga geɗan i d'ede don ede t'adda diine don k'izirayel kane an ti t'ize tuddan aa nebiyagi, wo geɗan inkiɗo ti diine kune ton i d'adda don an t'ela dooyiso ere oldo. Kane geɗan dooyisadan an ti kalsa kan ombide ti ono don d'erec ye ki daggiya duwo, wo urzi Galmeega wede an di'n udfde geɗan d'oola. Inkiɗo man kane geɗan kesiko an t'oona kulkuwo Raa a eedan ki daggiyadan. ² Wo a lekkiyadan ere ki boliyo gette don baadan an di'n daana, wo t'urzi kane duwo an di kildita urzi wede d'erec ki Raa. ³ Kane don eliyi dooyiso ere oldo geɗan an un t'in dagga t'urzi lohito k'ono a bizan, kono an t'oona munda beygun. Kane geɗan ti kaagine too booradan Raa y'an ti-dikke, wo daggiyadan t'aasa kesiko.

⁴ D'erec, kun suune kane maaleekiyagi don i t'ize oldiko ton, Raa yi ki'n iili ye, wo y'a ti'n zidde y'a ti'n gittite, yi ti'n ibi adda k'oldfe goole sohuru wo zimolo, yi di'n boohiyon an di lekke bini onniyo booro. ⁵ Wo duwo don ti kaaga ulpi ton Raa yi ki'n iili ye, kane y'an iide pay ti ahu baadan a t'iimi siido, wenda soo ton i k'utte ye. Wo a utte Nowe siidi, wede i gizite urzi wede ki diine, ti don sarat a itadi*. ⁶ San man geegiryagi Sodom ti Gomor geɗan kane ulpi, Raa y'a dikke booro eedan, y'an igge t'uwwo ti donzan pay a t'ize oddagi, kono a kiza urzi a don isa oldiko ki daana an di wolla. ⁷ Aame geɗan Lot yon wede ki diine Raa y'a y'utte, kono yon i y'uune a lekkiyo ere ki boliyo ki don siido an isiyi daa sukuyagi gette†. ⁸ D'erec, yo wede ki diine geɗan yi lekkiyo a diinayan, yi woliyo wo y'ollige naabo ere pay an isiyi onnu diddo gette. Inkiɗo lekkiyadan tod'te sukuyagi i ti lattiya biza k'ulbi wede ki diine geɗan. ⁹ Inkiɗo man Galmeega geɗan yon yi suune urzi mummino y'a t'adda don i lekkiyo kettiyi ti yode t'adda suldi don onne an aaniya me, wo yon yi suune urzi mummino don k'oldfiko y'anni boohe bini yi ti'n t'ela dangay a onniyo ere Raa yi dekka booro me. ¹⁰ Wo yon yi t'ela dangay ki poone kane don i daaniya urzi pitiniko tuddan ti dehu gettiyo, wo an aa ti diipida a ono Raa geɗan me.

Kane don eliyi dooyiso ere oldo gette a wenda an k'orgiso ye, eedan zakidi. Ottilso soo ton an k'ede ye a maaleekiyagi

don toogo ti kandaane geɗan me, an di'n kaldita. ¹¹ Wo kane maaleekiyagi don an ede toogo baadan a jiiere geɗan, kane don eliyi dooyiso ere oldo ton an ki'n kaldita ye aame dekkiyo booro a daana Galmeega me. ¹² Wo kane geɗan eedan aa seydi balda daa k'elkisadan, kane geɗan lekkiyadan an ti'n seddu, an ti'n towwo. Geɗan an kaldita a munda an ki y' suune ye. An di-t'inda aa seydi balda. ¹³ Inkiɗo man a oldfiko ere pay an ize gette, Raa y'an ti dooza. A onnu ton man an isiyi unsuwadan a urzi naabo ere oldo tuddan ti dehu. Aame an aa konso a ombagun ton, lekkiyadan gette oldo a duwo sukuyagi baadan, ulban an isiyi unse ki lohito k'ono danjal. ¹⁴ Edayan bilbil ki moonite t'erayi k'eeban. Kane an k'ormiyo ye k'isiyo k'oldfiko me, don tasse an ti'n daggiya, wo an d'okkiso a suldi pay. Inkiɗo man duudiyi Raa a eedan. ¹⁵ Kane geɗan urzi wede d'erec an d'iili, an digge, an di diine urzi wede ki Baalam ulo Bozor pay. Yode wede y'a giyye sonko ere an i eliyi y'aase ulsu, ¹⁶ wo yo nebi Baalam geɗan a oldfiko y'ize gette, Raa y'a y'iipide t'urzi bize buuru. Inkiɗo man onniyo gette t'a ruute aa i rootiyo wedusu, inkiɗo t'a y'hira kono y'a ki isa ye baa naabo daa k'elkiso gette‡.

¹⁷ Kane don eliyi dooyiso ere oldo gette, aa osso ahutu i t'iibe, aa dondari maaye wede baadan yi-ti'n teepiyo, mizzi yi-ki koppiyo ye. Kane geɗan umayan Raa y'an ti t'ikkima adda k'ume zimolo dil. ¹⁸ Kane geɗan ti bizan i d'addiya ono don baadan ki koliyo tudde wo ki bita. An d'isiyo naabo sukuyagi ere a jiiere ki tuddan ti dehu, kono an di mabilde kane don i t'udfo ti onne ti diine don i lekkiyo a urzi daggiya. ¹⁹ Kane geɗan an an di rootiyo a duwo an t'isa don eedan toore, kacin kane batum min bulagi ki naabo ere an isiyi daayum ki lattiya gettiyo, kono wede tuuku ton yon bule ki munda wede i-iide. ²⁰ Inkiɗo man i d'ede don ongo an t'udde t'adda suldi don ganigi ki duniya t'urzi suuniyo ere ki Galmeegin Wede k'Uttiyadin Isa Almasi, wo aame san an iila tuddan an ti gima k'adda suldi don ulpi an i-iide geɗan sey man, kane geɗan lekkiyadan ere k'ita ette oldo a jiiere ere ki poone. ²¹ A kane inkiɗo geɗan beehiye urzi wede ki diine an gi di y' suune ye ton bee, min an di y' suune wo san an d'ooli ono don kamilen don Raa y'an ruute an illiga geɗan me. ²² Geɗan an d'iina a-t'iide a munda wede ono ombide an ruute me, an'de: «Gede yi-ti kama ombo palditadi», wo son «Kinzir kun ti y' zuuye ton, yi-ti kama k'adda nirdito sey.»

* 2:5 2.5 Taaya ki Nowe gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6-8. † 2:7 2.7 Taaya ki Lot gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-29. ‡ 2:16 2.16 Taaya ki Baalam gette k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.4-35.

3

Kama k'Isa ki duniya

¹ Zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kun ollo mattup n'un raaniya ette, ere ki sirwe. Ise a mattup ere ki poone, wo a ere ki sirwe toŋ maŋ, ni dehu kune eggun a lekke ohine a elkiso ere ki diine t'urzi k'ono pay doŋ n'un ruutite geŋŋo. ² Ni dehu kun aa d'elke a ono doŋ nebiyagi doŋ kamilen an ruutite ti kaaga, wo ti urziyagi k'oogoro doŋ ki Galmeega Wede k'Uttiyadiŋ kun illiga t'urzi kaye doŋ zina k'Isa. ³ Wo munda wede kun di suune ki poone eŋŋo, a onniyagi doŋ ettiyo k'ita i d'adda duwo an di lekka lekkiyo ere aa tuddaŋ ti dehu. An un di'n t'okka maade, ⁴ wo an t'eesa: «Eeyu Isa Almasi yi ruute saŋ y'a-kimo, de ankeŋ too me yi d'aaniya me? Maawiŋ toŋ an diŋge baa, wo kane suldi pay miŋ an lekkiyo a umayaŋ t'ume Raa y'a t'ikkima duniya too.» ⁵ A elkiyadaŋ gette kane an dunde ti kaaga Raa y'ikkima siido kane ti kandaane t'urzi k'ono bizi me. Siido ti ahu y'a ti'n diikida, wo siido yi t'ikkima t'adda k'ahu. ⁶ Wo geŋ inkiŋo t'urzi k'ahu doŋ baadaŋ a t'iimi siido, doŋ adda duniya ti suldizaŋ pay ti kaaga an t'uute. ⁷ Wo ki kandaane kane ti siido doŋ ankeŋŋo eŋ, t'ono doŋ ki bizi geŋŋo Raa yi'ni boohiyo k'uwwu t'an uuta. Kane geŋ yi'ni boohiyo k'onniyo ere Raa y'a dekk booro wo k'onniyo daggiya doŋ k'oldiko.

⁸ Wo zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, i-d'ede munda soo i dehu un ki dande ye: Galmeega a elkisadi onniyo soo gette aa ozzine dupu, wo ozzine dupu geŋ aa onniyo soo. ⁹ Doŋ oŋgo an elkiyo Galmeega yi t'ossiyo a munda wede yi ruute y'aasa geŋ me. Wo inkiŋo ye, yo y'ombiŋe baadaŋ kono kune, yi ki dehu wenda soo toŋ a ki dagge ye. Ki too maŋ yo yi dehu duwo pay an di-kime lekkiyadaŋ.

¹⁰ Inkiŋo maŋ onniyo kama Galmeega t'aana aa wede k'oogire, wenda soo toŋ yi ki suuna ye. A onniyo gette kandaane a ŋokkida ti tarkuuse baadaŋ wede k'a orgide, suldi doŋ pay a kandaane uwwu t'an ogga a t'isa umbo, wo siido ti suldi doŋ pay adda geŋ a t'isa umbo pây.

¹¹ Derec, suldi pay geŋ an t'engila inkiŋo, geŋ kun suuno koŋuwo mummino kun di lekke me! I dehu kun di lekke doŋ kamilen, wo a kize kune kettiyo ti Raa. ¹² Koore kun delliyo aaniya k'onniyo ere Raa y'a dekk booro geŋ me, kun di-kette toonugun zakidi kono onniyo gette t'a aane kesiko. Onniyo gette onniyo ere kandaane uwwu t'a y'ogga a t'isa umbo, wo suldi doŋ pay a kandaane geŋ a t'ombila ti wehinko k'uwwu gettiyo. ¹³ Wo

Raa yi ruute yi d'isa kandaane aware wo siido toŋ aware*, aame geŋ duwo an d'isa munda wede ki diine aa Raa yi dehu, wo geŋŋo kine in delliyo munda wede yi ruute y'aasa me.

¹⁴ Kono kamo zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, koore kun delliyo aaniya k'onniyo gettiyo geŋ, kun ketto toonugun zakidi, kono y'un di'n t'oona doŋ kamilen, kun lekkiyo ti toose, wo duwo an k'ambu sundugun k'ulsuko ye. ¹⁵ Wo kun elko koŋuwo ombiŋe Galmeegiŋ gette, t'un d'ele urzi kun t'oone uttiyo. Inkiŋo kay leemadiŋ Pool wede in giyye geŋ, a suldi geŋŋo toŋ y'un ti'n riŋe ti suuniyo k'ono ere Raa yi ele. ¹⁶ Geŋ munda wede yi riŋe adda mattupiyagi pay inkiŋo, aame y'essiyo raaniya a urzi suldi geŋŋo maŋ, i d'ede omagi oŋgo ooŋe ki suuniyadaŋ me. Inkiŋo maŋ kane doŋ i ki suune munda ye, wo an di baakiya a suldi Raa, ono an ti'n kama t'urzi doolo aa an d'isiyo a omagi oŋgo adda mattupiyagi ki Raa ti doolo. An isiyo inkiŋo geŋ an daggiya tuddaŋ batum.

¹⁷ Inkiŋo maŋ zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, ankeŋ n'un ti ruute ki poone suldi geŋ an d'aana. Kun koono mentikagi, kono kane doŋ i k'ambu ono Raa ye geŋ an un ki ti'n dagga ye, wo kun gi di t'assa lekkiyagun ere zakidi gettiyo ye. ¹⁸ Wo de kun do ki daana daayum a urzi beeko ti suuniyo ere ki Galmeegiŋ Wede k'Uttiyadiŋ Isa Almasi. Geŋ tamma t'a koone a yode ti anki wo ki daayum! Eyye.

* 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.17; 66.22.

Mattup ere ki poone Zañ yi riñe

Enj urzi k'ono ñonj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere ki poone Zañ yi riñe». Zañ yi riñe mattupiyagi paat: «Rabila Ma-jaanawa k'Isa Zañ yi riñe», «Apokalipse» wo mattupiyagi ñonj afo a biza tuddañ. Ti diine kane ñonj afo genj, ette mattupadi ere ki poone.

Ti kaaga genj, i d'ede ñonj onjo an di lohito ono, an d'eesiyo, Isa Almasi yonj an y'ehe aa wedusu genj, yonj Ulo Raa ye. Wo an di rootiyo soñ, wede tuuku tonj y'aase munda aa addi i dehu wo Raa yi ki y' wolle yonj aa wede k'oldiko ye. Kono kamo Zañ y'an di riñe a ñonj i ziipe addañ a Isa, an di suune kereñ Isa minj yonj wee wee, wo y'an di ruute soñ, ki kotto lekkiyo ere ki daayum tod'te ede, wo y'an di gize mummino kee wede k'a ti t'oone me. Wede tuuku yi ziipe addi a Isa genj, lekkiyo gette y'a ti t'oone. Wo a ñuwo y'an di ruute sey, ti Raa wo ti Ulí Isa an aa ti ketto kanj soo, wo Raa an di y' geyye ti ñonj pay i ziipe addañ a Isa. An iza injkino manj, ki kotto an di suuna adda k'addañ an t'oona lekkiyo ere ki daayum.

Wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo

¹ Kun ollo mattup ere ay un raaniya ette a tukki wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo, yonj genj wede t'ume k'eesiyo suldi pay yonj ede to. Yode genj ay y'illiga ti kuudey, ay di y' wulle, ay yi wulle t'edayey ñoo, wo beezey tonj y'a yi butte. ² Aame wede i d'eliyo lekkiyo y'iido y'a gize tuddi genj, kaye ay di y' wulle. Kono kamo ay un di kazita rabiladi, rabila ki yode wede i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, yonj yi likke a sirpa Meega Raa, ankenj Raa y'in ti y' gize. ³ Munda wede ay wulle wo ay illiga ti kuudey genj, a kune tonj ay un ti y' kaza, kono kune ti kaye in lekkiyo kettiyo kanj soo. Wo lekkiyadiñ kettiyo kanj soo gette, tod'te ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi. ⁴ Genj kaye ay un raaniya injkino, kono kine pay addiñ a ñona t'unjsuwo.

Raa yonj toore

⁵ Raa genj yonj toore, munda zimolo di yode umbo. Enño ono ñonj ay illiga ti bize k'Isa Almasi me, wo ay un ti'n kaza. ⁶ Aame kine in'de in lekkiyo kettiyo kanj soo ti Raa wo in sooru adda zimolo adda

genj kine ñonj lohito k'ono, in ki sooru a urzi wede ñerec ye. ⁷ Wo ñe aame in sooru adda toore aakede yode batum adda toore genj, in di lekka pay kettiyo kanj soo, wo puuzo k'Ulí Isa t'in di'n isa kamilenj t'oldikadiñ pay te.

⁸ Aame kine in'de oldiko in k'isiyo ye manj, genj in daggiya tuddiñ, munda ñerec di kine umbo. ⁹ Wo aame kine in t'oodife addiñ a oldikadiñ manj, yode Raa tonj y'in t'isa tambobino a oldikadiñ te, kono yonj wede ki diine, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa: injkino manj y'in t'isa tambobino a oldikadiñ, wo y'in di'n isa kamilenj ti suldi ñonj pay ulpi*. ¹⁰ Aame kine in'de oldiko batum in k'ize ye manj, genj Raa in ti y'ize wede lohito k'ono, genj onami adda k'addiñ umbo.

2

¹ Inñi ki nuñ, n'un raaniya injkino kono ni dehu kun ki d'ise oldiko ye. Wo ñe aame wede yi t'iire adda k'oldiko manj, kun suuno wede noogiyadiñ ede a ñaana Meega Raa me, yonj Isa Almasi wede ki diine. ² Yode batum y'ele tuddi sedeke, y'a inda ki booyiso k'oldikadiñ, wo kono k'oldikadiñ ñanjajal ye, k'oldiko ki ñonj duniya pay*.

Geyyiso tudde a urzi Raa

³ Aame kine in seedu urziyadiñ k'oogoro Raa manj, t'urzi genj in di suune yonj in yi suune. ⁴ Wede y'ede Raa yi y' suune wo yi ki seedu urziyadiñ k'oogiradi ye manj, yonj genj wede lohito k'ono, ono ñonj ñerec di yode umbo. ⁵ Wo wede y'a seedu ono Raa manj, yonj genj ki kotto yi giyye Raa t'addi pay. T'urzi seedu k'onami genj i-kaza in yi suune, kine in lekkiyo kettiyo kanj soo ti yode. ⁶ Aame wede y'ede yonj yi lekkiyo kettiyo ti Raa manj, i dehu y'a ozire aa Isa Almasi y'izire kay.

⁷ Zamba ki nuñ kune ñonj ki geyyiso, ono ñonj n'un raaniya enj kane urzi k'oogoro aware ye, wo ñe kane urzi k'oogoro ere ti kaaga kun illiga t'ume k'eesiyo†. Urzi k'oogoro ti kaaga enj kane ono ñonj kun illiga. ⁸ Wo ankenj ono ñonj n'un raaniya enj kane urzi k'oogoro aware. Naabo k'Isa Almasi y'ize wo ti sooru ere ki kune gette, i-kaza urzi k'oogoro genj ñerec, kono naabo ere oldo a zimolo gette t'engilso, wo iina ette naabo ere ki diine a toore kereñ baa.

⁹ Wede y'ede yonj adda toore wo y'olmide leemadi manj, yonj genj yi lekkiyo daayum adda zimolo. ¹⁰ Wede yi geyyiso leemadi genj yi lekkiyo daayum adda toore, munda umbo yi ti y'oore leemadi adda

* 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-5.

* 2:2 2.2 Kun wollo adda mattup ki Romeñ 3.25-26. † 2:7

2.7 Kun wollo adda mattup ki Zañ 13.34.

k'oldiko me. ¹¹ Wo de wede y'olmide leemadi man, yode geŋ yi lekkiyo adda zimolo, y'ambe k'ume tunda'ŋ yi ki suune ye, kono zimolo ti t'ippe a edayi.

Duniya kun ti geyye ye

¹² Inni ki nuŋ, n'un raaniya kono oldikaguŋ Raa y'un t'ize tambobino t'urzi suma ki yode Isa. ¹³ Kune maawi no, n'un raaniya kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo suldi pay me. Obilagi no, n'un raaniya kono Mohita k'oldiko kun ti jiiere.

¹⁴ Inni ki nuŋ, n'un raaniya kono Meega Raa kun yi zuune. Kune maawi no, n'un riije kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo suldi pay me. Obilagi no, n'un riije kono kune un d'ede toogo, wo ono Raa kun'ni ziida zakidi, Mohita k'oldiko toŋ kun ti jiiere.

¹⁵ Kune duniya kun ti geyye ye ti suldfutu pay. Aame wede yi geyyiso duniya man, geŋ geyyiso Meega Raa adda k'addi umbo. ¹⁶ Kun ollo enno suldi doŋ adda duniya me: suldi doŋ ulpi tudde ti dehu, suldi doŋ ersa ti zaapu wo koliyo tudde ti maala. Kane geŋ i k'ettiyo ti Meega Raa ye, kane'ŋ suldi duniya. ¹⁷ Kun suune duniya ti suldfutu duwo an zaapu addaŋ eego geŋ, an t'engila, wo de wede y'a ziida zakidi a naabo ere Raa yi dehu man, y'a lekka ki daayum.

Kun koono mentikagi ti doŋ k'olmide k'Isa

¹⁸ Inni ki nuŋ, onniyo k'ita t'iina aa kun d'illiga, a onniyo k'ita Wede k'olmide k'Almasi y'a etto, ankenno doŋ k'olmide k'Almasi kane ede baadaŋ an t'uddo. Geŋ i-kaza onniyo k'ita t'iina[‡]. ¹⁹ Kane geŋ an uddo ti diine kine doŋ i ziipe addiŋ a Isa, wo de ti poone to kane pay miŋ ki kine ye. Derec, anki kane ki kine kotto man, an di lekke ti kine. Wo anken an t'uddo ti diinayin miŋ, a t'iidiba ita kane pay ki kine ye.

²⁰ Wo kune'ŋ, kun d'uune Unde Raa, tod'te Almasi wede kamilen y'un ele, inkino man kune pay derec kun ti suune. ²¹ Nuŋ n'un riije kono derec kun ki ti zuune ye ye. Aha, n'un riije kono derec kun ti zuune, wo kun zuune derec i-k'ede lohito k'ono ye.

²² Wede lohito k'ono miŋ yoŋ wee wee? Yoŋ miŋ wede i-tuuge yi rootiyo Isa yoŋ Almasi Raa yi biire ye. Wede k'olmide k'Almasi geŋ yoŋ yi-tuuge yi rootiyo Raa yoŋ meek'Almasi ye wo Almasi Ulo Raa ye. ²³ Wede yi-tuuge yi rootiyo Almasi Ulo Raa ye man, yode geŋ Meega Raa toŋ yi ki

y' zuune ye. Wo wede y'umbe a Ulo Raa man, geŋ yoŋ yi zuune Meega Raa pay[§].

²⁴ Wo kune'ŋ kun aa soodfo zakidi a ono doŋ kun illiga t'ume k'eesiyo. Aame ono doŋ kun illiga t'ume k'eesiyo kun'ni ziida zakidi adda k'addugun man, kune toŋ kun di lekka kettiyo ti Ulo wo ti Meega. ²⁵ Enno munda wede Isa yi ruute y'in t'ela me: lekkiyo ere ki daayum.

²⁶ Nuŋ n'un riije inkino kono kun di koone mentikagi ti doŋ an dehu an un t'in dagge. ²⁷ Wo kune'ŋ, Almasi y'un ele Unde Kamilen, wo tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune. Geŋ i ki dehu wede dooyiso ti doolo y'un gi di'n dooye ye baa. Tode Unde Kamilen gettiŋ t'un di'n dooye a suldi doŋ pay derec, munda ki lohito k'ono umbo. Inkino man kun lekko daayum kettiyo t'Almasi aakede Unde Kamilen t'unni duuye.

²⁸ Wo anken inni ki nuŋ, kun lekko daayum kettiyo t'Isa Almasi. Inkino onniyo ere y'aana yi-kiza tuddi a duwo pay gette, y'in di'n t'oonaa daa niiku adda k'addiŋ, in ki seeda sukiyagi ye a daanaadi me.

Inni Raa

²⁹ Kun suune Almasi yoŋ ki diine geŋ, kun suune kay wede tuuku y'isiyo naabo ere ki diine man, yoŋ geŋ ulo Raa.

3

¹ Kun ki wollo do Meega Raa y'in di'n giyye baadaŋ, y'in di'n waaku kine innizi*, wo geŋ ki kotto kine inni Raa! Wo de kane doŋ duniya an in ki'n suune ye kine inni Raa me, kono kane Raa an ki y' suune ye. ² Zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, anken kine in t'ize inni Raa, wo de munda wede kine in t'isa a daana Raa y'in ki t'iidiba ita ye botto. Wo in suune aame Isa Almasi y'iina man, kine in t'isa aa yode, kono in di y' wolla kereŋ eda ti eda. ³ Wede tuuku yi zaapu elkiso ere inkino a Almasi man, y'a t'ise kamilen, aa yode batum kamilen.

⁴ Wede tuuku y'isiyo oldiko geŋ, y'a ti doopide a oogoro Raa. Derec, isiyo k'oldiko gette, tod'te doopide a oogoro Raa. ⁵ Wo de kun suune Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'a buuye oldikadiŋ, yode wede i-k'ede oldiko ye. ⁶ Wede tuuku yi lekkiyo kettiyo ti yode man, y'a ki lekke adda k'oldiko ye, wo wede tuuku y'isiyo oldiko man, geŋ Isa yi ki y' wolle ye, wo yi ki y' suune ye.

⁷ Inni ki nuŋ, kun oola tuddugun wenda soo toŋ y'un t'in dagga ye. Wede yi sooru ki diine geŋ yoŋ ki diine aakede Isa Almasi yoŋ ki diine. ⁸ Wo wede y'isiyo

‡ 2:18 2.18 Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.5,23-24 wo Markus 13.21-22. § 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Matiye 11.27 wo Zan 5.23; 15.23. * 3:1 3.1 Kun wollo adda mattup ki Zan 1.12.

oldiko geŋ, yoŋ ki Meeda siitandani, kono to Meeda siitandani gette t'isiyo oldiko t'ume k'eesiyo duniya too, wo yo Ulo Raa y'iido toc miŋ y'a-lette naabo ki Meeda siitandani.

⁹ Wede tuuku yoŋ ulo Raa maŋ, y'a ki lekke adda k'oldiko ye kono yoŋ ono Raa i lekkiyo adda k'addi. Inŋino yi k'aane yi k'ise oldiko ye kono yoŋ ulo Raa. ¹⁰ Wede tuuku yi k'isiyo suldi ki diine ye wo yi ki geyyiso zemba ye maŋ, yoŋ geŋ ki Raa ye. T'urzi eŋ kun di'n suune inŋi Raa koo ki Meeda siitandani koo maŋ.

Kun geyyo tuddugun

¹¹ Kun ollo, eŋŋo ono doŋ kun illiga t'ume k'eesiyo me: Kine in geyyo tuddiŋ[†]. ¹² Wo kine in ise ye aa ki Kayeŋ y'a iide leemadi me, kono yoŋ ki Mohita k'oldiko. Wo ki moo me yi y'iide leemadi me? Yi y'iide kono yo Kayeŋ geŋ naabadi oldo, wo ere ki leemadi beehiye ki diine[‡].

¹³ Zemba ki nuŋ, kune ulbuguŋ i t'oodfe ye aame doŋ duniya an un olmidfe maŋ[§]. ¹⁴ Kine in suune t'urzi k'unto in t'udfe, aŋkeŋ kine in uune urzi lekkiyo kono in geyyiso zemba. Wede yi ki geyyiso zemba ye maŋ, yoŋ geŋ yi sooru daayum a urzi k'unto. ¹⁵ Wede tuuku y'olmidfe zemba maŋ, yoŋ aa wede i t'owwo duwo mirsi, wo kun suune wede i t'owwo duwo geŋ i-k'ede lekkiyo ere ki daayum ye. ¹⁶ Isa Almasi y'iido y'a ele tuddi, y'a inda kono kine. Inŋino maŋ kine toŋ maŋ in di geyye zemba, in t'ele tuddiŋ kono kane. T'urzi eŋ kine in di zuune geyyiso Raa mummino me. ¹⁷ Aame wede i-d'ede maala ki duniya, wo yi wollioyo leemadi yi daayisa y'a-t'appiya edayi yi ki wollioyo sommagi ye maŋ, yoŋ geŋ i-k'ede geyyiso Raa adda k'addi ye*. ¹⁸ Inŋi ki nuŋ, kine in geyye tuddiŋ ti ono biziŋ daŋŋal ye, wo de t'urzi naabo pay, geŋ i-kaza geyyisadiŋ tod'te d'erec.

¹⁹ T'urzi geŋ in di suuna kine a urzi wede d'erec ki Raa, wo geŋ addiŋ a-t'assa a daana Raa me. ²⁰ Wo aame addiŋ i d'ekkiyo booro eediŋ maŋ, Raa yoŋ goole yi jiire addiŋ wo yi suune suldi pay. ²¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, aame addiŋ i ki d'ekkiyo booro eediŋ ye maŋ, geŋ kine in d'ette daana Raa daa k'orgiso. ²² A munda wede tuuku kine in tonde bey yode geŋ, in di y' t'oone kono kine in aa seedu urziyagi k'oogiradi, wo in isiyu naabo ere yoŋ ulbi i-d'isiyo uŋse. ²³ Kun ollo eŋŋo urzi k'oogiradi me: Kine in lekko in d'ambo

a suma k'Ulí Isa Almasi wo in di geyyo tuddiŋ. Geŋ munda wede yoŋ yi ruute in d'ise. ²⁴ Wede yi seedu urziyagi k'oogoro Raa maŋ, yoŋ geŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. Wo kine in di suune, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine t'urzi k'Unde Kamileŋ ere y'in elo gettiyo.

4

Doŋ daggiya duwo

¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kane doŋ i rootiyo an'de an d'ede Unde Raa geŋ, kun ti wollo naabadaŋ do, onamaŋ kun ambe baa ye. An d'ede Unde Raa kotto maŋ kun di'n suuna*, kono doŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa nebiyagi, an di tiipe baadaŋ adda duniya. ² Kun ollo, wede i-d'ede Unde Raa kun di y' suune a ono doŋ adfiya ti bizi. Inŋino wede tuuku yi rootiyo Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'umbe tudde ki wedusu, geŋ yoŋ ki Raa. ³ Wede tuuku yi ki y' zuune Isa inŋino ye maŋ, yoŋ geŋ ki Raa ye, unde ere i-d'ede gette t'ettiyo ti Wede k'olmide k'Almasi, wede kun d'illiga y'etto k'adda duniya geŋ, aŋkeŋ y'iina baa.

⁴ Wo de kune inŋi ki nuŋ, kune ki Raa, wo kane doŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa nebiyagi geŋ kune kun'ni jiire, kono Unde ere un d'ede gette tod'te toogo ti jiire ere i dokkiyo doŋ duniya. ⁵ Kane geŋ ki duniya. Inŋino maŋ an orbe aa doŋ duniya ge d'orbe, wo doŋ duniya an di'n ollige. ⁶ Wo kine'ŋ ki Raa. Wede yi suune Raa y'in di'n olliga, wo wede ki Raa ye y'in ki'n olliga ye. T'urzi geŋ in di suuna Unde ere d'erec ki Raa too te, wo unde ere ki lohito k'ono too te.

Raa yoŋ wede geyyiso

⁷ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kine in geyyo tuddiŋ, kono geyyiso gette t'ettiyo ti Raa, wo wede tuuku i-d'ede geyyiso geŋ yoŋ ulo Raa, wo yi suune Raa. ⁸ Wede tuuku i-k'ede geyyiso ye geŋ, yoŋ yi ki suune Raa ye kono Raa yoŋ wede geyyiso. ⁹ Ulí soo daŋŋal y'aa di y'igibo ki duniya kono t'urzi yode kine in t'oone lekkiyo ere ki kotto[†]. Geŋ inŋino Raa y'in ti gize geyyisadi a kine me. ¹⁰ Kun ollo urzi geyyiso eŋŋo: kine ye i giyye Raa ki poone me, wo de yode in i giyye ki poone me, y'a t'igibo Ulí y'iido y'a ele tuddi sedeke, y'a inda ki booyiso k'oldikadiŋ.

¹¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, aa kine Raa y'inni giyye baadaŋ inŋino geŋ, kine toŋ in di geyye tuddiŋ. ¹² Wenda soo toŋ i wulle Raa umbo[‡], wo aame kine in

† **3:11** 3.11 Kun wollo adda mattup ki Zan 13.34. ‡ **3:12** 3.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.1-8. § **3:13**

3.13 Kun wollo adda mattup ki Lik 6.22 wo Zan 15.18-19; 17.14. * **3:17** 3.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.7-8. * **4:1** 4.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 13.2-6. † **4:9** 4.9 Kun wollo adda mattup ki Zan 3.16.

‡ **4:12** 4.12 Kun wollo adda mattup ki Zan 1.18.

geyyis tuddiñ mañ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine, wo geyyisadi pay y'a-ti ñinge a tukki kine.

¹³ Wo Raa y'in elo Undi adda k'addiñ. T'urzi geñ kine in di suune in lekkiyo kettiyo ti Raa, wo yon yi lekkiyo kettiyo ti kine. ¹⁴ Meega Raa y'a igibo Uli ki duniya kono yon y'a utta ñuwo pay, geñ kaye ay yi wulle wo ay di rootiyo taayadi. ¹⁵ Aame wede tuuku yi rootiyo bizi y'ede Isa Almasi yon Ulo Raa mañ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode wo yon yi lekkiyo kettiyo ti Raa. ¹⁶ Wo kaye ay ti zuune geyyiso ere Raa y'ize a kaye te, wo ay d'umbe.

Raa geñ yon wede geyyiso, wo wede yi lekkiyo a urzi geyyiso mañ yon geñ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. ¹⁷ Aame kine addiñ ùne ti geyyiso mañ, a onniyo ere Raa yi ñekka booro ton kine in k'ede orgiso ye, kono lekkiyadiñ a duniya ette tod'te aa lekkiyo k'Almasi. ¹⁸ Aame in d'ede geyyiso mañ orgiso ton umbo, wo geyyiso ti t'ooniyo adda k'adde mañ ti-ti lomme orgiso. Injino mañ wede i-d'ede orgiso geñ, y'elkiyo yi t'oonaa dangay. Injino mañ wede i-d'ede orgiso geñ, addi i ki t'ùne ti geyyiso ye.

¹⁹ Wo kine in geyyiso Raa, in geyyo tuddiñ kono Raa y'inni giyye ki poone. ²⁰ Aame wede y'ede yi giyye Raa wo leemadi yi y'olmide mañ, yon geñ wede lohito k'ono. Leemadi wede yi y' woliyo a ñaanadi miñ yi gi di y' geyyiso ye ñe, y'a geyye Raa wede yi ki y' woliyo ye mummino me? ²¹ Wede yi giyye Raa mañ, leemadi ton y'a yi geyye. Geñno urzi k'oogoro wede Isa Almasi y'in ruute in d'ise me[§].

5

Kine toogo in jire Meeda siitandani

¹ Wede tuuku y'umbe Isa yon Almasi Raa yi biire mañ, yon geñ ulo Raa. Wo wede tuuku yi geyyiso Meega Raa geñ, inñizi ton y'anni geyye. ² Aame kine in geyyiso Raa wo in sooru a urzi k'oogiradi mañ, t'urzi geñ in di suune kine in geyyiso inñi Raa. ³ Derec, urzi geyyiso Raa geñ yon in di seeda urziyagi k'oogiradi*. Wo urziyagi k'oogiradi geñ, kane daaniyadan i k'oone ye a kine me, ⁴ kono kine pay inñi Raa geñ in d'ede toogo in jire duniya, wo in t'ize toogo in di jire ti zaapu k'addiñ a Isa. ⁵ Wee wee i ti jire duniya te? Yode wede umbe Isa yon Ulo Raa.

⁶ Yode Isa Almasi y'iido y'a uñde t'urzi k'ahu wo ti puuzo ere k'untadi. Y'iido t'urzi k'ahu ñanjajal ye, y'iido t'ahu wo ti

puuzo pây. Wo taaya gette i rootiyo Unde Raa, kono Unde Raa gette tod'te derec. ⁷ Injino mañ kane ñon afo i rootiyo Isa Ulo Raa me, ⁸ kane Unde Raa, ahu ñon ki batem wo puuzo ere k'untadi. Injino mañ kane afo geñ an rootiyo bizañ soo. ⁹ Aame ñuwo an in rootiyo taaya a munda wede an woliyo mañ, geñ kine in d'ambu wo munda wede Raa yi rootiyo in d'ambe a ceere. Geñ Raa yi ruute taaya a tukk'Uli. ¹⁰ Wede yi ziipa addi a Isa Ulo Raa mañ, ono geñ y'ni zuune adda k'addi, wo wede yi k'umbe a ono Raa enno ye mañ, geñ Raa yi ti y'isiyo wede lohito k'ono, kono yi k'umbe ye a ono ñon Raa yi ruute a urzi k'Uli me. ¹¹ Geñ enno ono ñon Raa yi ruute me: yon y'in ele lekkiyo ere ki daayum, wo lekkiyo gette in t'uune t'urzi k'Uli. ¹² Wede yi ziipe addi a Ulo Raa geñ, yon y'uune lekkiyo gette, wo wede yi ki ziipe addi a Ulo Raa ye geñ, yon lekkiyo gette umbo†. ¹³ N'un raaniya mattup ette kono kun di suune kun uune lekkiyo ere ki daayum, kune ñon umbe a suma k'Ulo Raa me.

In tondo t'adde soo

¹⁴ Geñ injino kine in k'ede orgiso ye a ñaana Raa me. Aame in tondiyo munda wede aa Raa addi i dehu mañ, y'in di'n ollige. ¹⁵ Aame munda wede kine in tondiyo geñ in suune Raa yon y'in ollige, geñ in suune sey aa munda wede kine in tunde in y'uune.

¹⁶ Aame wenda yi wulle leemadi yi t'iire adda k'oldiko ere i-ki d'etta unto ye mañ, yi tondo Raa kono yode wo Raa yi di t'ela lekkiyo a leemadi me. Ni rootiyo ti oldiko ere i-ki d'etta unto ye kun tonde me. Wo oldiko ede a-d'ette unto te, wo geñ ni rootiyo ti oldiko ere gettiyo ye kun tonde me. ¹⁷ Naabo pay ere in isiyo oldo gettiñ oldiko, wo oldiko ongo a-ki d'ette unto ye.

¹⁸ Kine in suune wede tuuku yon ulo Raa geñ oldiko yi k'ise ye, kono Ulo Raa yi y' boohiyo, Mohita k'oldiko ti-k'ise munda ye. ¹⁹ Kine in suune kine ki Raa, wo kane ñon duniya pay geñ an lekkiyo a bey Mohita k'oldiko. ²⁰ Kine in suune son Ulo Raa y'iido y'in d'ele eego soodo a elkiso in di suune Raa yi rootiyo ono ñon derec. Wo in di lekkiyo kettiyo kañ soo ti Raa yon yi rootiyo ono ñon derec, t'urzi k'Uli Isa Almasi. Yode wede i rootiyo ono ñon ñon derec, yon Raa batum, y'in d'elo lekkiyo ere ki daayum.

²¹ Inñi ki nun, kun koona mentikagi, kun daane ye ita lonjayi me!

§ 4:21 4.21 Kun wollo adda mattup ki Matiye 22.36-40; Markus 12.28-31 wo Lik 10.25-28. * 5:3 5.3 Kun wollo adda mattup ki Zan 14.15. † 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zan 3.36.

Mattup ere ki sirwe Zanj yi riije

Eŋ urzi k'ono d'oj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «mattup ere ki sirwe Zanj yi riije». Yi riije a tode «erewo ere Raa yi biire». Wo ki kotto erewo gette i-kaza kane d'oj ogiysito ti suma k'Isa. Zanj yi ki dihe y'a ki'n waakite ti sumbiyaganj ye, kono deero k'akuuma an gi di'n dabira ye. Y'an di ruute mummino d'oj i ziipe addan a Isa an di geyye tuddan me. Yoŋ y'an di ruute soŋ, an di seeda zakidfi a zaapu k'addan a Isa gette, wo an koono mentikagi ti duwo d'oj eliyi dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti Rabila Majjaanawa k'Isa ye gettiyo.

Toose ki Zanj

¹ Mattup ette i raaniya nuŋ wede dokkiyo, a koŋ erewo ere Raa yi biire* wo soŋ a inŋizi d'oj ni giyye t'addo pay. Wo kane i ni giyye nuŋ siido danŋal ye, d'oj pay i suune urzi wede d'erec geŋ an'ni giyye pay, ² kono d'erec ki Raa gette ti lekkiyo adda k'addin, wo to t'a lekka ti kine ki daayum. ³ Geŋ beeko, isiyo adde koduwo ti toose ki Meega Raa wo ti Isa Almasi Ulo ki Meega, i koono eedin. Suldi geŋ an in di'n t'elo kono in di lekke ti d'erec wo ti geyyiso.

Derec ti geyyiso

⁴ Nuŋ ulbo unŋe baadan aame n'illiga inŋizi onŋo an sooru a urzi wede d'erec, a urzi k'oogoro wede ki Meegin Raa y'in ruute. ⁵ Wo anken koŋ erewo no, nuŋ ni di rooto kine in di geyye tuddin. Kane ono d'oj ni raaniya eŋ urzi k'oogoro aware ye, kane miŋ d'oj kun d'illiga t'ume k'eesiyo geŋno†. ⁶ Wo to geyyiso gette, ti dehu kine in di daane urziyagi k'oogoro Raa yi rootiyo, wo urzi k'oogoro wede kun illiga t'ume k'eesiyo, yi rootiyo'ŋ kun di geyye daayum tuddugun.

Kun koono mentikagi ti d'oj i ti t'isiyo tuddan aa nebiyagi

⁷ Nuŋ n'un rootiyo inŋino kono ankenŋo i udfo d'oj daggiya duwo baadan adda duniya me. Kane geŋ an k'ambu ye Isa Almasi y'iido duniya y'a t'umbe tudde ki wedusu me. Yoŋ wede yi rootiyo inŋino geŋ yoŋ wede daggiya duwo, yoŋ wede k'olmife k'Almasi. ⁸ Inŋino manj kun

koono mentikagi, kono naabo ere in isiyo ette i-ki t'engila ki bita ye, wo in aa ziida manj in di t'ooney munda wede Raa yi dehu y'in t'eley. ⁹ Wede tuuku yi ki lekkiyo kettiyo a dooyiso ere ki Isa Almasi gi duuye ye, wo yi t'addiya ti paate manj, yoŋ geŋ ti Raa kettiyo ye. Wo wede yi lekkiyo kettiyo a dooyiso gettiyo manj, yoŋ geŋ kettiyo ti Meega Raa wo ti Ulfi Isa Almasi. ¹⁰ Aame wede y'iido tuddugun wo yi ki dooyiso aa ere ki Isa ye manj, wede geŋ kun yi seeda ye a boygun me, wo toose toŋ kun i ise ye. ¹¹ Derec, wede isiyo toose a yode geŋ, aakede y'a ti gitte kanj soo ti yode a naabadi ere oldo y'isiyo gette.

Ono d'oj ki dangu

¹² Nuŋ oo d'ede ono baadan n'un di roote miŋ ni ki raane ye, wo nuŋ n'elkiyo di kune n'etta wo in di rootey bize ti bize kono addin a ooney t'unŋuwo. ¹³ Inŋino manj inŋi teemadi ere Raa yi biire‡ an i-t'ize toose.

* 1:1 1.1 Koŋ erewo ere Raa yi biire: I-kaza d'oj ogiyo ti suma k'Isa a ume soo wo donŋu an di'n waaku «inŋizi», umbo'ŋ i-kaza kine d'oj pay i ziipe addan a Isa. † 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki Zanj 13.34; 15.12,17. ‡ 1:13 1.13 Inŋi teemadi ere Raa yi biire: I-kaza duwo d'oj ogiyo ti suma k'Isa a ume wede Zanj ge lekkiyo geŋno.

Mattup ere k'aduwe Zan yi riije

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere k'aduwe Zan yi riije». Yi riije a wedusu yi ziipe addi a Isa sundi Gayus.

Zan yi d'igibe duwo an d'ette ki siidiyagi ongon, an di kizitey ono Raa a don i ziipe addan a Isa. Wo de kane duwo geɗan an iine adda geeger ere Gayus yi lekkiyo man, i d'ede wedusu sundi Diyotirep yon ti diine don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa, y'a-tuuge y'anni seeda di yode me. Don ongon i ziipe addan a Isa ki geeger gette, duwo geɗan an ti'n ziida di kane. Injino ton kane don i ziida torgagi a boydizan geɗan, Diyotirep y'an udfde ti diine ki don ogiyo ti suma k'Isa me. Kono kamo Zan yi di riije mattup a Gayus yon ti diine don i ziida torgagi, kono y'a seeda zakidi a naabo ere y'isiyo, wo don ettiyo kazita k'ono Raa ton y'anni seeda bey sire.

Toose ki Zan

¹ Mattup ette i raaniya nun wede dokkiyo, a leema wede ki geyyiso Gayus*, wede ni giye t'addo pay. ² Leema ki nun kee wede ki geyyiso, ni dehu tudda t'a koone bee, naabadá pay t'aase ki diine kono nun ni suune biza k'ulba geɗan yon daayum a Raa.

³ Nun ulbo unse baadan kono zemba don i ziipe addan a Isa an iido t'ummey geɗan an oo ruute, kee ki sooru a urzi wede derec, wo derec kee k'isiyo munda wede ki diine. ⁴ Aame nun n'ollige innizo an sooru a urzi wede derec man, ulbo i d'ooniyo t'unjuwo baadan.

Kooke a leema

⁵ Leema ki nun kee wede ki geyyiso, ki seedu zakidi a urzi seedu zemba, ise torgagi ton man. ⁶ Kane don geɗan an'tiyo kenno man, an di rootiyo sundá a urzi geyyisada a daana kane don ogiyo ti suma k'Isa a enno, a beehiyo ere k'an isiyo gette. Injino man n'a di rooto, don injino geɗan k'anni noogo aa Raa yi dehu, an seeda urzi torguwadan ⁷ kono kane an adfiya ti boydizan min ki naabo a suma k'Isa Almasi. An ki tondiyo munda ye ti bey don i ki suune Raa soo danjal ye me. ⁸ Injino man kine ton in di'n nooge don injino geɗan

me, kono kine in t'ise don naabadin kan soo a urzi wede derec.

⁹ Adda mattup ette n'an riije ono boolon a zemba don ogiyo ti suma k'Isa†. Wo de Diyotirep wede yi dehu y'a t'ise ki daana do geɗan yi k'ollige ye onamey me. ¹⁰ Injino man nun onniyo ere n'iida man, munda wede ulsu geɗan n'a ti y' rootey a daana duwo. Ono don ulpi y'orbe, lohito k'ono a eedo geɗan ton i k'iide ye, zemba don ettiyo ti dokki yi ki'n seedu ye, wo don ede i ni seeda ton yi ki dehu ye kane don i dehu seedu torgagi geɗan yi-ti'n lomme ti diine kane don ogiyo ti suma k'Isa me. ¹¹ Leema ki nun kee wede ki geyyiso, ki daane ye ita don k'isiyo k'oldiko me, wo kee ki wollo munda wede beehiye, kono wede isiyo beehiye geɗan yon ki Raa, wo wede y'isiyo ulsu geɗan yi ki suune Raa ye. ¹² Wo yo Demetirus geɗan don pay an rootiyo taayadi beehiye. Sooruzi ere derec gettiyo ton ti rootiyo ti yode. Kaye ton ay rootiyo wo kun suune onamey geɗan derec.

Ono don ki dangu

¹³ Ono don ni dehu n'a di roote baadan min ni ki raane ye. ¹⁴ Wo n'elkiyo san man n'etta n'a ki ti wollo, in di rootey bize ti bize. ¹⁵ Injino man toose ti kooná ti kee, lanziyaga an a-t'ize toose, wo kee ton a lanziyagey k'an t'iso toose soo soo pay.

* 1:1 1.1 Gayus: Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 19.29; Romen 16.23 wo 1 Korent 1.14. † 1:9 1.9 Zemba don ogiyo ti suma k'Isa: I-kaza don ogiyo ti suma k'Isa a ume soo wede Gayus yi d'ettiyo, wo son Diyotirep yon wede teesiyo k'eego duwo.

Mattup ki Ziid

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Ziid leema k'Isa yi riinje. Anj Zak ti Ziid genj, Isa'n leemadanj goole. Mattup ette tod' ti deeyiso mattup ere ki sirwe Piyer yi riinje.

Ziid yi riinje mattup ette a kane donj Raa yi biire a yode. Y'an di ruute an koonaa mentikagi ti donj dooyisadanj a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye genj me. Lekkiyadanj gette i-kaza kane a Isa Almasi ye, kono lekkiyadanj beehiye ye. Wo y'a ruute soj munda wede Raa y'an isa a kane donj lekkiyadanj beehiye ye.

Toose ki Ziid

¹ Mattup ette i raaniya nunj Ziid, wede naabo k'Isa Almasi wo leema Zak, a kane donj Meega Raa yi'ni giyye. Kane y'a ti'n wiike wo yi di'n boohiyo t'urzi k'Isa Almasi. ² Genj isiyo k'adde koduwo, toose, ti geyyiso ki Raa i koonaa eggunj daa doozyo.

Donj eliyi dooyiso ere oldo

³ Zamba ki nunj kune donj ki geyyiso, nunj n'a dihe t'addo pay n'un di raanje mattup a urzi k'uttiyo wede ki kine pay. Wo de ni wulle manj, a n'ele ankenj ni dehu n'un di raanje kono un t'eley kooke kun di deyya a urzi zaapu k'adde a Isa, yo urzi genj Raa yi y'elo a donji kanj soo danjal tak. ⁴ Nunj n'un raaniya kono donj ulpi onjgo genj an t'iide diinagunj wo kune kun ki suune ye. Kane genj urzi beeko Raa an ti y' kama dergilagi kono an t'okkima urzi lekkiyadanj wede a urzi boliyo genno, wo an di koogire Isa Almasi, Galmeega wede dooyisadinj yonj soo danjal. Aa an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, kane genj booro Raa t'anni seeda.

⁵ Derec, kane suldi genj kun'ni suune pay baa, wo tonj n'un ti'n rooto sey kun a d'elke mummino Galmeega Raa y'an utte y'an uddo donj k'izirayel ti siido Misir me, wo sanj manj y'an d'ize a kane donj i-tuuge zaapu k'addanj a yode, an t'inda*. ⁶ Kun elko a maaleekiyagi donj urzi dokkiyo wede Raa y'an ele genj an gi di buuhe ye, ume lekkiyadanj an d'iili. Kane genj Raa yi'ni boohiyo kettiso ti zinziiri ki daayum adda zimolo, bini onniyo meeda ere Raa

y'a dekkka booro. ⁷ Kun elko a geeger Sodom ti Gomor wo ti geegiryagi donj gopponj ti kane†. Kane donjanj tonj manj sooruzanj t'a guune oldo aa maaleekiyagi genno, an d'iili tuddanj k'isiyo boliyo wo kuuli tonj an di moonite ti kuuli eebanj. Wo ankenno an uune danggay adda k'uwwo ere t'oggiyo ki daayum, danggay ere Raa y'an ele a kane gette, tookiyo kuude a duwo pay.

⁸ Genj injkino kay, kane donj eliyi dooyiso ere oldo gette, sooruzanj tinj aa kane donj geegiryagi genno. Kane an t'isiyo tuddanj ganigi ti boliyo ere an ettiyo t'urzi suniye, injkino manj an di koogire Raa wede t'ekki suldi pay, wo an di kaldita maaleekiyagi donj toogo a kandaane. ⁹ Wo goole maaleekiyagi Mikayel tonj, aame an niikiyto wo an a-t'irba ti Meeda siitandani a tukki nuune Muusa genj, y'a-ziida tuddi, yi ki dihe y'a ki dekke booro a tukki tode t'urzi kaldita ye, injkino yi di ruute, y'ede: «Galmeega Raa yi elo danggay‡.»

¹⁰ Wo de kane duwo genj, munda wede an ki y' suune ye tonj an di kaldita. Wo munda wede kane an suune a urzi tudde genj, an t'isiyo aa seydi balda elkisadanj umbo, suldi genj an d'an t'ettiyo k'ume daggiya. ¹¹ Dabar a kane, kono an diine urzi Kayen. An giyye sojko baadanj genj an ti t'ele tuddanj a urzi daggiya aa ki Baalam, wo an t'inda kono an ti tuuge a Raa aa ki Kore§. ¹² Derec, kane genj ettiyadanj ere k'adda diine zamba donj i ziipe addanj a Isa an ti guune ombo genj, a duwo sukiyagi. A ume genj kane an d'ombo wo an di sobo baadanj daa sukiyagi, an lomme addisadanj. Kane genj aa dondari donj maaye y'ambu i ki koppiyo mizzi ye. Kane genj aakede inda donj i k'ehiyo ye, ume k'ehiyadanj i towwo tonj manj, an di dekkita ti sondayzanj pay, injkino utadanj t'a doola tanj sire. ¹³ Kane genj aa ooye y'uune i-kolzite baadanj. Injkinoo manj suldi donj ki sukiyagi an isiyo genj, kane aa goopiyo k'ooye i-paldita a daanadanj. Kane aa moldali donj i sewiyo a kandaane, wo kane genj umayanj Raa y'an ti y' buuhe ki daayum a ume zimolo dil.

¹⁴ Yode Enok mugiyee wede ki sarat iise ti Adam genj, a tukki kane tonj yi ruute ti kaaga ono donj Raa y'igibo, y'ede: «Kun ollo, Galmeega Raa y'a etto ti maaleekiyagi kamilenj suma dupiyagi baadanj, ¹⁵ kono y'a dekkka booro a tukki duwo pay. Kane donj k'oldiko pay genj, booro t'an di'n

* 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.29-30.

† 1:7 1.7 Taaya gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-25.

‡ 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 34.6, i-kaza ottibe ki Muusa danjal. Ume niikiyto ti ume

an irba genj, monjgidagi Yawudiyagi an fiide taaya ti bizanj danjal.

§ 1:11 1.11 Taaya ki Kayen k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 4.3-8. Taaya ki Baalam k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.1-35. Taaya ki Kore k'a ti t'oone

adda mattup ki Nombire 16.1-35.

† 1:7 1.7 Taaya gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez

19.1-25. ‡ 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 34.6, i-kaza ottibe ki Muusa danjal. Ume niikiyto ti ume

an irba genj, monjgidagi Yawudiyagi an fiide taaya ti bizanj danjal.

§ 1:11 1.11 Taaya ki Kayen k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 4.3-8. Taaya ki Baalam k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.1-35. Taaya ki Kore k'a ti t'oone

adda mattup ki Nombire 16.1-35.

seedfa kono a suldfi donj ulpi pay an ize kono an ti tuuge a Raa, wo a ono donj pay ulpi an ruutite a tukki yode daa k'ottilso.»
¹⁶ Kane duwo geñ daayum ulban unje ye, an di moolo a urzi lekkiyadan, wo an daaniya ita suldfi donj ulpi tuddan ti dehu. Ti bizan i d'adfiya ono donj ki tamma tudde wo kane an di tamma duwo kono an d'oomi bizan.

Kooke a donj i ziipe addan a Isa

¹⁷ Wo de zemba ki nuñ kune donj ki geyyiso, kun a elko a ono donj donj zina ki Galmeejin Isa Almasi an ruute ti kaaga.
¹⁸ Kane an un ruute, an'de: «A onniyagi donj ettiyo k'ita geñ, i d'adfa duwo an un di'n t'okka maade wo an daana ita suldfi donj ulpi tuddan ti dehu.»
¹⁹ Kane geñno i t'eliyo donj i ziipe addan a Isa an t'ahuntu tuddan me, elkisadan ki tudde danjal wo i ki'n dokkiyo Unde Raa ye.
²⁰ Wo de zemba ki nuñ kune donj ki geyyiso, kun iso t'urzi tuuku tonj lekkiyagun t'a koone daayum a suldfi donj derec ki Raa kun zaapu addugun eego. Kun tondo Raa ti toogo k'Unde Kamilen.
²¹ Kun lekko daayum a geyyiso ere ki Raa, kun di dello onniyo ere Galmeejin Isa Almasi y'un d'isa adde koduwo wo y'un t'ela lekkiyo ere ki daayum gette.

²² Kun wollo sommagi ki donj an d'ede niiku a urzi zaapu k'addan a Isa,
²³ donj onjgo ette k'adda k'uwwu geñ kun ti'n kami kun'n utto. Wo a donj onjgonj kun an d'iso adde koduwo kay, wo de ti metinjo: Kun ti ledfo ti tuddan, ise kallaganj tonj kun a botta ye, para manj un di'n seedfa, kono kane ganigi t'urzi suldfi donj ulpi an isiyo.

Tamma a Raa

²⁴⁻²⁵ In amma Raa soo danjal, yonj y'in di'n uttiyo t'urzi Galmeejin Isa Almasi. Yonj i-d'ede toogo y'un t'eegire kun ki t'oore adda k'oldiko ye, wo y'aane y'un di'n t'ette ki daanadi k'adda daryikadi daa zaapu k'ono eggun, wo doniyo t'unjuwo. Geñ moziko, gooliko, toogo, wo urzi dokkiyo, kane pay geñ ki yode ki poone duniya t'a t'eesa botto too, bini anki, wo ki daayum! Eyye.

Apokalipse

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Zan wede zina k'Isa Almasi yi riije. Suldi don pay yi riije en y'i ni wulle wo y'i n' illiga adda munda i-d'iido aa suniye. Adda mattup ette Zan y'an d'eele kooke a kane don i ziipe addan a Isa, kono ti kaaga gen duwo an ni dibire baadan. Injino y'an rootiyo an aa seeda zakidi bini onniyo k'ita, wo an di zaape elkisadan a Isa.

Adda mattup ette i d'ede suldi ede kine in di'n suune: Ki poone' n, kane siitandani an naabiya adda duniya ette, injino kane don i ziipe addan a Isa gen an t'oonaa dabar baadan, bini don ongon ti diinayan duwo an ti'n t'ida. Ki sirwe' n, Isa yon Galmeega, kane don pay i ti toogiyo k'ollige k'ono Raa gen y'an di'n ceera. K'aduwe' n, Raa yi yi boohiyo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane i ziipe addan a Isa, wo a jiire a kane don duwo an ti'n iide kono yode.

Zan yi wulle son suldi don aana a onniyo k'ita. Isa y'a ceera Meeda siitandani ti maleekiyagutu ti kane don pay illiga on-amtu, wo yi-ti'n sebba adda baala k'uwwo. Aame gen i d'isa kandaane aware, siido aware, geeger aware wo Raa ti Galmeega Isa an di lekka adda ti kane don pay illiga onaman.

Suldi don Isa Almasi yi gizite a Zan

¹ Mattup ette ti kaza a suldi don Isa Almasi y'an iifiba ita a don naabadi. Raa yi d'ele ono en a Isa Almasi kono y'an t'oodiba ita an di suune munda wede aana goppon. Kono k'injino Isa Almasi y'a igibe maaleekayi ki tukki Zan wede naabadi, kono munda en yi di ti y' kize. ² Man Zan y'an di gizite a duwo suldi don pay maaleeka yi gize, y'ede: «Ki kotto en ono Raa, wo gen yode Isa Almasi batum yi kaza ono gen derec.»

³ Unsuwo a wede i gariya wo a don ollige ono don Raa y'igibo adda mattup ettiyo. Unsuwo a don ollige ono don an riije enno wo an aa seedu gen me. Gen kun suuno koduwo suldi en peedadan goppon a t'isa.

Toose ki Zan

⁴ Mattup ette i raaniya nun Zan. Toose a kune don ogiyo ti suma k'Isa a geegiryagi sarat ki siido k'Aazi*. Beeko ti toose i koonaa eggun t'urzi Raa, yode wede t'ume

duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton yon ede. Wo kane undiyagi don sarat ki Raa a daana kaakido mozikadi genno ton, an un elo beeko ti toose. ⁵ Yode Isa Almasi wede i ziifa zakidi a urzi kazita k'ono Raa, y'un elo beeko ti toose. Yode wede i bilde ki poone ti diine don unto, yon Mozigo mozagi a siido pay.

Yon y'inni giyye, y'in di'n udfde t'adda k'oldfiko t'urzi puuzadi ibi. ⁶ Yon mozi-gayin wo kine donzi, y'in di'n ize kine don sedeke ki Meegi Raa. Injino tamma ti moziko a koonaa yode ki daayum. Eyye. ⁷ Kun wollo, y'ettiyo adda dondani. Wede tuuku ton y'a yi wolla, ise don i y' girbe t'aryagi ton an di y' wolla. Ita duwo pay adda duniya an fillita an d'oola kono yode. Gen ki kotto a t'isa! Eyye. ⁸ Galmeega Raa y'a ruute, y'ede: «Nun sundo Alfa wo Omega. Nun Raa toogado t'a jiire pay, nun wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton nun ede.»

Zan i-d'iido munda aa suniye, y'a wulle Isa

⁹ Mattup ette un raaniya nun Zan leemagun, nun ti kune in lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa. Kine in dabirsa kan soo wo in seeda zakidi a urzi k'Isa me, yon mozigo kine pay. Wo nun an ti'n zidde a siido ere a diine k'ahu sundutu Patimos, kono an'de n'ize ulsu ni kazita ono Raa, wo ni gizite urzi wede derec Isa y'o iifiba ita. ¹⁰ Onniyo soo, onniyo Dumas man, Unde Raa ti-t'uuene adda k'addo, san ki daaro n'a illiga golla awwa ti rootiyo aa ti parre, ¹¹ ti d'eesiyo: «Munda wede ki wolleiyo en, ki ti y' raana adda mattup, wo mattup gette k'an t'agiba a don ogiysito ti suma k'Isa i lekkiyo a geegiryagi sarat: a Epez, a Simirn, a Pergam, a Tiyatir, a Sarde, a Piladelpi wo a Lahodise genno.»

¹² Aame n'illiga injino man, n'a gilde daaro n'a wolle o rootiyo wee wee. Man n'a wulle pitila sarat ki dap†. ¹³ Wo a diine pitila sarat gette, ni wulle munda i deeyiso aa wedusu yi t'usso kalle sohuru i d'argu a dondali, wo ser ki dap y'a-zidde lanjaya. ¹⁴ Ilali k'eedi tuwardi kar aa kaawa, edayi i d'omilte aa uwwo. ¹⁵ Zonji aa maala teezowo an ti t'ele adda k'uwwo i d'oggirso dondot, golladi i durriyo aa ooye y'okko. ¹⁶ A beezi k'ammade moldali sarat, wo ti bizi i d'addiyya kasigara kesiyagutu sirwan pay korbe roboton. Ume k'edayi i rala aa peedo ti ziida.

¹⁷ Aame ni y' wulle man, n'a iire a zonji aa n'inda, man y'a-ti ziipe beezi k'ammade

* 1:4 1.4 Siido k'Aazi: I-kaza siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga don Romen ga-dukke, ankenno tod'te a kese peedo k'ooryo ki siido Turki. † 1:12 1.12 Pitila ki dap: I-kaza munda aa gooro ki dap i-d'ede garziya ti pitila eego eego.

a tuddo wo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye, nuñ wede ki poone wo k'ita toñ nuñ. ¹⁸ Nuñ wede ni lekkiyo zeere, wo nuñ wede ti kaaga n'a inda wo n'a bilde, ankeñ ni lekkiyo zeere ki daayum. Nuñ oo d'ede toogo a tukk'unto wo a tukk'ume ki doñ j t'inda. ¹⁹ Injino man munda wede ki wulle geñ, pay ki ti y' raanja. Munda wede ki woliyo ankeño wo wede aana k'ita toñ, ki ti y' raanja pay. ²⁰ A moldali sarat doñ ki woliyo a beezó k'ammade wo ti pitila sarat ki dap en, k'ollo n'a di t'oodo itadan. Moldali doñ sarat en, i-kaza maalekiyagi sarat doñ Raa y'igibe ki boohiyo doñ ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat geño. Wo kane pitila sarat geñ, i-kaza doñ ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat geño.»

2

Mattup a doñ ogiyo ti suma k'Isa a Epez

¹ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo doñ ogiyo ti suma k'Isa a geeger k'Epez: Kun ollo, enj ono ki nuñ wede i seedu moldali sarat a beezó k'ammade wo ni-sooru adda diine pitila sarat ki dap, ni rootiyo, n'ede: ² "Nuñ ni ti suune lekkiyagun te, wo naabagun ere oone gette kun a seedu zakidi, wo ni suune kun an k'ooliyo urzi ye a doñ bundidi an di lekke a diinagun me. Geñ kun ti'n niime kane doñ an'de kane doñ zina k'Isa, kaciñ kane doñ zina ye. Injino kun di'n zuune kane doñ lohito k'ono. ³ Kune kun seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa, kun dibire kono kun umbe a sundó wo kun ki t'isse ye. ⁴ Wo de enño munda wede kun ize wo nuñ addó i ki dehu ye me: Kune ankeño kun ki n' giyye aa t'ume k'eesiyo ye. ⁵ Kun elko ume wede kun t'iire me, kun di kama lekkiyagun wo kun t'ambo naabagun ere ki poone, wo aame kun ti tuuga ki kama lekkiyagun man, n'a t'amba pitila t'umatú me. ⁶ Wo de enño munda wede beehiye kun ize me: Kune naabo ere kane doñ sundan Nikolayit* an isiyo gette, kun ti giigira aa nuñ toñ ni ti giigira. ⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono doñ Unde Raa t'an rootiyo a doñ ogiysito ti suma k'Isa me. A doñ j jiira man, n'an t'ela an d'ooma inñi k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yonj geñ adda jenne ki Raa."»

Mattup a doñ ogiyo ti suma k'Isa a Simirn

⁸ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo doñ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Simirn: Kun ollo, enj ono ki nuñ wede ki poone wo k'ita toñ nuñ, wede n'a inda wo sanj n'a bilde, ni rootiyo, n'ede: ⁹ "Nuñ dabaragun ni ti suune ti daayisagun te, wo ki too man a urzi Raa kune'ñ ki laale. Nuñ ni suune kaldita ere an unni kaldita te. Doñ an rootiyo injino geñ an'de kane Yawudiyagi, kaciñ Yawudiyagi ye†, kane ogiyo ki doñ ge dooyiso suldi Meeda siitandani. ¹⁰ Kun orgide ye a dabar ere un etto te. Kun ollo, Meeda siitandani t'un di'n naama, doñ baadan ti diinagun ti di'n oña dangay, wo duwo an un di'n dabira k'onniyo suma koomat. Kun a soodo zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa, ise un iido unto toñ man, wo nuñ n'un di t'ela kadumul ki doñ j ceeriyo, tode gette lekkiyo ere ki daayum. ¹¹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono doñ Unde Raa t'an rootiyo a doñ ogiysito ti suma k'Isa me. Kane doñ j jiira man, unto ere ki sirwe t'an ki'n seeda ye."»

Mattup a doñ ogiyo ti suma k'Isa a Pergam

¹² «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo doñ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Pergam: Kun ollo, enj ono ki nuñ wede a beezó kasigara kesiyagutú sirwan pay korbe robbon, ni rootiyo, n'ede: ¹³ "Nuñ ni y' suune umagun wede kun di lekkiyo me, yonj geñ ume kaakido Meeda siitandani. Wo kun di lekkiyo kettiyo a suma nuñ, kun ki giigira ye urzi zaapu k'addugun a nuñ me, ise aame Antipas wede i ziida zakidi a urzi kazita k'onamó an y'ide di kune, a ume wede Meeda siitandani ti lekkiyo toñ man. ¹⁴ Wo de enño munda wede kun ize, wo nuñ addó i ki dehu ye me: Di kune i d'ede doñ ede, kane geñ an daaniya urzi wede Baalam yi dooyiso, yode geñ yi-di t'elite ono a Balak y'an t'ekke ikka a doñ k'IZirayel, kono an d'aadi sey wede an ele sedeke a longayi wo an d'ooli tudan k'isiyo boliyo‡. ¹⁵ Wo sonj di kune i d'ede doñ ede kane an daaniya dooyiso ere ki doñ sundan Nikolayit. ¹⁶ Kun ti kama lekkiyagun, para man nuñ goppon ni kama ki tuddugun, doñ geñ n'anni deyya ti kasigara ere adda ti bizó. ¹⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono doñ Unde Raa t'an rootiyo a doñ ogiysito ti suma k'Isa me. A doñ j jiira man, n'an

* 2:6 2.6 Doñ sundan Nikolayit: Kane doñ j ziipe addan a Isa ti kaaga wo an diine dooyiso ere oldo ki Nikolayus, dooyiso gette t'a ti'n lidde duwo t'urzi wede derec ki daaniya k'Isa. † 2:9 2.9 Doñ an'de kane Yawudiyagi, kaciñ Yawudiyagi ye: I-kaza kane Yawudiyagi t'ume k'ehiyadan to wo de an ti tuuge k'ollige k'ono Raa wo kane ki yode ye, geñ injino an t'ize Yawudiyagi doñ ki kotto ye. ‡ 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-2; 31.16.

t'ela an d'ooma ombó ere ombíde sundutú mann, wo a kane geñ wede tuuku toñ ni di t'eela sey wehílu tuware, raanjiya eego suma aware wenda soo toñ yi k'aane yi ki ti suune ye, a ti suune wede ni ele danjal.”»

Mattup a donj ogiyo ti suma k'Isa a Tiyatir

¹⁸ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tiyatir: Kun ollo, ej ono donj ki nuñ Ulo Raa, edayo omilte aa uwwo wo zondó aa maala teezowo i d'oggirso dofdot, ni rootiyo, n'ede: ¹⁹ “Nuñ ni suune lekkiyagun, geeyisagun, zaapu k'addugun a Isa, naabagun ere ki noogiyo duwo wo a seedugun ere zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa. Nuñ ni suune naabagun ere kun isiyo ankeño ette, i jiire ere t'ume k'eesiyo. ²⁰ Wo de enño munda wede kun ize wo nuñ addó i ki dehu ye me: Kune kun t'ooliyo Zizabel erewo ere t'ede tod'te nebi ti kazita ono Raa. Kacinj donj naabadó ti'ni daggiya, ti di'n dooyiso kono an t'ette a isiyo boliyo, wo an d'aadi sey wede an ele sedeke a lonjayi. ²¹ Ni-iili peedo boolonj kono t'akime lekkiyatú, wo de ti ki dehu ti ki kime lekkiyatú ere a urzi boliyo ye. ²² Injkinó man n'a ti sedfa eeni ekk'onjali ti donj isiyo boliyo ti tode me an di dabira baadan, wo de a ki t'isa injkino ye aame kane an ti gima lekkiyadan ere oldo an isiyo t'urzi tode gettiyo man. ²³ Wo inñitú toñ n'a ti'n t'ida, injkino man donj pay ogiysito ti suma k'Isa an di suuna nuñ wede ni suune elkiiyo wedusu ti munda wede addi i dehu. A kune'ñ wede tuuku toñ ni di t'ela munda a naabadí ere y'ize y'ize.

²⁴ Wo kune donj a Tiyatir, kun ki diine ye ita dooyiso ere oldo gette, wo kun ki duuye ye suldi donj an'ni waaku suldi ombíde ki Meeda siitandani meš. Injkinó nuñ di rooto: A kune attidi ti doolo n'un ki zaape ye baa. ²⁵ Wo de dooyiso ere kun uune gette kun aa soodó zakidi bini aaniyadó.

²⁶⁻²⁸ A donj i ziida zakidi a naabadó bini danju wo an jiira man, n'an t'ela toogo ere nuuno batum n'uune ti bey Meegó, n'a ti'n zappa mozagi ekk'ita duwo pay, an di'n dokka ti toogo ki dalka maala, an di'n kossita aa an kossiyto bonjali lee, wo soñ n'an t'ela moole biza soohe.

²⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono donj Unde Raa t'an rootiyo a donj ogiysito ti suma k'Isa me.”»

3

Mattup a donj ogiyo ti suma k'Isa a Sarde

¹ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Sarde: Kun ollo, ej ono ki nuñ wede o d'ede undiyagi sarat ki Raa wo moldali sarat, ni rootiyo, n'ede: “Nuñ ni ti suune lekkiyagun te, sundugun ti móolo aa kune zeere a urzi Raa me, kacinj kune aa unto. ² Kun t'onno, kun a soodó zakidi a zaapu k'addugun a Isa, kono rippani zaapu k'addugun donj a guute geñ an a-ki ti t'inda ye. Derec ni wulle man, lekkiyagun a daana Raazó gette a ki t'ide ye a munda wede Raa yi dehu me. ³ Injkinó kun elko a ono donj an un i duuye wo kun illiga geñño. Kun'ni booho beehiye wo kun di kama lekkiyagun. Aame kun ki t'inna ye man, nuñ n'a etto n'un di'n oora aa wede k'oogire a peedo ere tuuku kun ki ti suuna ye. ⁴ Wo toñ a Sarde geñ dongun miibi ede, kallagan an ki ti'n ize ganigi ye. Kane geñ an t'ossa kallagan tuwardi ay d'ozira kanj soo, kono kane an ide an d'ozire ti nuñ. ⁵ Injkinó donj i jiira man, an t'ossa kallagi tuwardi. Sundanj t'adda mattup ere ki lekkiyo* gette n'a ki t'ida ye, wo a daana Meegó Raa wo a daana maaleekiyagi toñ n'a rootey ej donjó. ⁶ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono donj Unde Raa t'an rootiyo a donj ogiysito ti suma k'Isa me.”»

Mattup a donj ogiyo ti suma k'Isa a Piladelpi

⁷ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Piladelpi: Kun ollo, ej ono ki nuñ wede kamilen ni rootiyo ono donj derec, a beezó kerle ki biza bumbú Dawut, ni t'ihina man, wenda soo toñ yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye, wo n'a t'ippe man, wenda soo toñ yi k'aane yi ki t'ihina ye. Ni rootiyo, n'ede: ⁸ “Ni ti suune lekkiyagun te, ni suune kune toogagun baata wo toñ onamó kun di'n ziida zakidi wo sundó kun gi di zidde ye. Injkinó man ni d'ihina biza a daanagun, wenda soo toñ yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye. ⁹ Kun ollo munda wede n'an isa a donj ogiyo ge dooyiso suldi Meeda siitandani me, kane donj an'de kane Yawudiyagi, kacinj kane Yawudiyagi ye. Kane geñ n'an isa ki toogo min an d'etto an dikka a daanagun, wo an di suuna nuñ n'unni giyye. ¹⁰ Onamó kun i ziida zakidi t'ombiñe wo kun di'n buuhe, injkino man nuñ toñ n'un di'n booha a onniyo ere ki dabar t'etto ekki

š 2:24 2.24 Suldi ombíde ki Meeda siitandani: Kane geñ dooyiso ere oldo ki Zizabel, t'ede tod'te nebi kacinj nebi ye. Dooyiso ere ombíde gette i ti suune kane donj i duuye danjal. * 3:5 3.5 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki donj pay uune lekkiyo ere aware'ñ, raanjiya adda.

4

đuwo pay ki naamiya đonj pay a siđdo genj me. ¹¹ Nunj gopponj n'ettiyo, kun a soodfo zakidí a dooyiso ere kun uune te, para manj kadumulagunj ki đonj i jiiere gette wenda ti doolo y'a t'amba. ¹² Đonj i jiiira manj, n'an isa aa dundulu ki seefđu Boy Raazó, wo an di lekka adda ki daayum. Wo a tuddanj n'an di raanja suma Raazó wo suma ki geeger ere ki Raazó, tod'te Zeruzalem aware, i d'đigo ti kandaane ti đaana Raazó. Wo n'an di raanja suma nuuno ere aware. ¹³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo ono đonj Unde Raa t'an rootiyo a đonj ogiysito ti suma k'Isa me."»

Mattup a đonj ogiysito ti suma k'Isa a Lahodise

¹⁴ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo đonj ogiysito ti suma k'Isa a geeger Lahodise: Kun ollo, enj ono ki nunj wede sundó Eyye†, nunj wede đerec wo i ziidfa zakidí a urzi kazita k'ono Raa, nunj wede t'ume k'eesiyo Raa y'ikkima sulđi pay genj ti nunj soo, ni rootiyo, n'ede: ¹⁵ "Nunj ni ti suune lekkiyagunj te, kune'ň aakede ahu đonj ñoyoyo ye, wehini ye. Nunj ni dehu kun t'ise wehini wehini, ise ñoyoyo ñoyoyo đanjal! ¹⁶ Wo de kune'ň wehini ye ñoyoyo ye, kune dullimo genj, n'a pidđfa leezó. ¹⁷ Kun rootiyo kune ki laale, sulđi kun t'ukumte, injino un ñide munda kun ki dehu ye baa. Wo kune kun ki suune ye kune adda daayika, munda un k'ede ye me, kune adda dabar, konzayi wo bontilinj. ¹⁸ Injino manj n'un d'eelo kooke, kun owol dap ere an ti t'ele adda k'uwwo i ralita wic wic di nuuno, kono kun t'isa đonj laale ki kotto, soj kun owol kallagi tuwardi kun t'ossa kono kun ki lekka bontilinj ti sukuyagunj ye, wo kun a d'owol dawwa k'eda kun a yergito edagunj a wolla. ¹⁹ Nunj đonj pay ni'ni geyyiso, n'an di rootiyo a munda wede an isiyo ulsu me wo ni di'n deeziyo. Injino manj kun ti kama lekkiyagunj wo kun t'iso đonj wehini a naabo Galmeega Isa. ²⁰ Kun ollo, nunj ni t'ňhira a biza bumbu wo ni koppiyo. Aame wede y'illiga golladó wo y'o t'ňhina biza manj, ni-t'etta di yode ay d'oomeyi ti yode kanj soo. ²¹ A đonj i jiiira manj, n'an t'ela urzi an di-koono ti nuuno a kaakido mozikadó wo ay d'ooma mozikadó kanj soo. Nunj tonj manj injino, aame ni jiiere genj n'a t'ňide n'a-guune ti Meegó a kaakido mozikadí wo ay d'omfo mozikadí kanj soo. ²² Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo ono đonj Unde Raa t'an rootiyo a đonj ogiysito ti suma k'Isa me."»

Daryika Raa

¹ Sanj manj n'a wulle sey biza bumbu ohine a kandaane, wo golla ere n'illiga ki poone gette aa t'o rootiyo ti parre, t'ede: «Ki-koli k'awwa kenño n'a di kizita sulđi đonj aana gopponj.» ² A kaamiki Unde Raa ti-t'ũune adda k'addó, wo ni wulle kaakido moziko a kandaane, wo a kaakido gette wedusu y'a ti guune eego. ³ Wede i-guune genj yonj yi ralita aa mokkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan*. Kaakido moziko gette i ti đuule ti zakilsa, zakilsa gette i ralita i-ti kama fici, teeze, aa mokkolo majjaanawa sundutú emerood. ⁴ Kaakido moziko gette đooliyo ti kaakidagi ada sire makumu pidfe, wo a kaakidagi genj i d'ede đonj deero ada sire makumu pidfe, konsito eego, ossiyo ti kallagi tuwardi wo a awħanj biibo ki dap. ⁵ Ti kaakido moziko gette i d'adđiya omilte bi-bididí bi-bididí aa ki mizzi wo ti eddisito togom togom. A đaana kaakido moziko gette pitila sarat i tooriyo baadanj, wo kane pintilagi sarat genj minj undiyagi đonj sarat ki Raa. ⁶ Wo sey a đaana kaakido moziko gette i d'ede bar deldel aa kaynaanja.

A diine kaakido moziko gette, i d'ede seyđi pidfe, tuddanj gettinj eda baa ki đaana wo k'ita. An ti đuule kaakido moziko gette, soj ti kese soo te soo te. ⁷ Seysyo wede ki poone genj aa suwwo, wede ki sirwe aa ulo buru, wede k'aduwe ume k'edayi aa wedusu, wo wede ki pidwe aa kor t'obiyo. ⁸ Kane seyđi pidfe genj weđe soj kambari zoot zoot, wo kambaranj genj ti paate t'adda i t'ũune eda baa. Didđo onñu an dedđiso minj: «Kamilenj, kamilenj, kamilenj yonj Galmeega Raa toogadi t'a jiiere pay, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anjki wo bini onniyo k'ita tonj yonj ede.» ⁹ Genj injino an i-d'eliyo tamma, suma wo an di rootiyo koduwo a Raa zeere yi-guune a kaakido moziko, yi lekkiyo ki daayum. ¹⁰ A peedfo tuuku kane seyđi pidfe genj an eesiyo dedđiso injino manj, đonj deero ada sire makumu pidfe genj an di-dikkiyo ti zibbananj a đaana wede i-guune a kaakido moziko, an d'ottilso a yode wede i lekkiyo zeere ki daayum, an t'odđipe biibiyananj a đaana kaakido moziko wo an d'eesiyo: ¹¹ «Eyye kee Galmeega Raazey, kee a-d'ede urzi đuwo an a t'ele tamma wo suma kono toogo pay tod'te ki kee, kane sulđi pay genj ikkima kee. Kee k'an ikkima aa ki dihe.»

† 3:14 3.14 Nunj wede sundó Eyye: I-kaza sulđi đonj pay Raa yi ruute y'aasa a đonzi genj, yonj yi'n ize. * 4:3 4.3 Mokkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan: I-kaza mokkolo ere majjaanawa gammilawa i ralita aa rilo.

5

Mattup linyiyo ti tiibi

¹ Saŋ n'a wulle mattup lobide linyiyo ti tiibi omagi sarat, eego raaniya t'addutú wo ti dartú, a bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko. ² Saŋ n'a wulle sey maaleeka toogo yi tondiyi ti golla awwa, y'ede: «Wee wee iide a borkite tiibi eego mattup wo y'a t'ihina me?»

³ Miŋ wenda soo toŋ umbo, ise a kandaane, a siido wo ti d'andí siido toŋ maŋ, a aane a t'ihina mattup wo y'a wolle addutú me. ⁴ Maŋ n'a iise móolo baadan kono wenda soo toŋ umbo a aane a t'ihina mattup wo a wolle addutú me. ⁵ Wo ti diine doŋ deero geŋ wede soo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'óole ye! K'ollo wede'ŋ ede, an yi waaku "suwwu y'uddo ti biza bumbu Ziida", t'ita mozigo Dawut, yoŋ yi jiiire doŋ k'aduzi, yoŋ geŋ yi-borkite tiibi eego mattup a omagi sarat, wo y'a t'ihina.»

⁶ Saŋ maŋ n'a wulle Ulo Damu kaŋ ôhire a diine kaakido moziko, kane seydi pife ti doŋ deero geŋ an di ti d'uule. Ki wulle maŋ yoŋ geŋ Ulo Damu wede ti kaaga an ti y' wilda. Yoŋ geŋ i-d'ede omba sarat wo edayi toŋ sarat, kane edayi geŋ undiyagi doŋ sarat ki Raa yi d'akkisa k'adda duniya pay. ⁷ Ulo Damu geŋ y'a iide, y'a-ziida mattup gette ti bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko me. ⁸ Aame yi ziida mattup maŋ, kane seydi pife ti doŋ deero ada sire makumu pife geŋ, an di-dikke ti zibbanan a daana k'Ulo Damu. Kane doŋ deero ada sire makumu pife geŋ, a beezan munda aa kundije ti banjirka ki dap boo ti suldi koddio eediyadan unse. Kane suldi koddio geŋ, i-kaza tondio ki doŋ ki Raa a yode. ⁹ An d'óoro óoro aware, an'de: «Kee k'iide k'a t'ambe mattup ettiyo, wo k'a borkite tiibi k'a-t'ihina kono kee an ki ti wilda, wo ti puuzadá d'uwu t'oldifikadan k'an udfde, an t'ize doŋ ki Raa, d'uwu ti boha bumbiyagi pay, t'ita k'ono pay, a siidiyagi pay wo t'ita d'uwu pay. ¹⁰ Kee k'a t'ize mozigayan wo kane doŋzá, doŋ sedefe a Raazin wo an di koonaa mozagi ekki doŋ duniya pay.»

¹¹ Saŋ maŋ n'a wulle, wo n'a illiga golla maaleekiyagi baadan baadan wenda yi ki ti'n k'ize ye. An di ti d'uule kaakido moziko gette, kane seydi pife ti doŋ deero pay. ¹² An d'óoro ti golla awwa, an'de: «Ulo Damu wede an wilda geŋ, yoŋ toogo yi t'iide y'a-t'oone laale, suniyo k'ono, gudire, suma, daryika wo tamma.» ¹³ N'a illiga sey suldi pay Raa yi zippe, a kandaane ise a siido, doŋ ti d'andí siido ise adda k'ahu, kane suldi pay geŋ an d'óoro, an'de: «In amma wede i-guune a kaakido moziko wo Ulo Damu. A

kane tamma, suma, daryika wo toogo, ki daayum.» ¹⁴ Wo kane seydi pife geŋ an rootiyo, an'de: «Eyye, i t'iso injino!» Maŋ kane doŋ deero geŋ an di-dikkiyo wo an t'ottilo.

6

Borkiso tiibi a omagi zoot

¹ Saŋ n'a wulle Ulo Damu y'a-furke tiibi wede ki poone, aame geŋ n'a illiga seysu soo ti diine seydi pife y'a ruute ti golla awwa aa eddiso mizzi, y'ede: «K'edi!» ² Maŋ n'a wulle i d'uddo puzu tuware. Wede a ti gili eego'ŋ ti bedige a beezi wo an i-d'ele biibo moziko. Yoŋ geŋ yi jiiire wo y'a ingile y'a ceero sey.

³ Saŋ Ulo Damu y'a-furke tiibi wede ki sirwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede ki sirwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» ⁴ Maŋ i d'uddo puzu teeze boŋ. Wede a ti gili eego'ŋ an i-d'ele urzi y'a t'oodiba toose adda duniya a t'ise umbo, kono d'uwu an di t'iide tuddan. An i-d'ele kasigara soho a beezi.

⁵ Saŋ Ulo Damu y'a furke tiibi wede k'aduwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede k'aduwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» Wo n'a wulle i d'uddo puzu gammili. Wede a ti gili eego'ŋ a beezi miido. ⁶ Maŋ a diine seydi pife geŋ, n'a illiga munda aa golla i rootiyo, y'ede: «Soŋko ki naabo k'onŋu soo gette, k'a t'owila jeenu soo ki mudu wo musido jeenu adó, wo de egey ti toote geŋ zooyayan ki y' kila ye, i lekko injino.»

⁷ Saŋ Ulo Damu y'a furke tiibi wede ki pidíwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede ki pidíwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» ⁸ Maŋ n'a wulle i d'uddo puzu bolile. Wede a ti gili eego'ŋ sundi «Unto», wo ume ki doŋ i t'inda geŋ yi di y' daaniya. An an d'ele toogo ki tówwu d'uwu ti kasigara, ti mosogo, t'urzi k'endani wo ti seydi balda doŋ a siido, a kese soo ti diine kesiyagi pife ki siido.

⁹ Saŋ Ulo Damu y'a furke tiibi wede ki paat, aame geŋ n'a wulle ti d'andí k'ume sedefe, undiyagi ki doŋ an ti'n iide kono an ziida zakidi a urzi k'ono Raa wo an di gizite. ¹⁰ Kane an di d'ollite ti golla awwa, an'de: «Galmeegey, kee kamilen wo k'isiyo munda wede d'erec, bini woogo me k'a della k'a dekka booro wo k'a daagila puuzadey a tukki doŋ a siido pay me?» ¹¹ Maŋ an an d'eelite kallagi tuwardi a wede tuuku toŋ maŋ, wo an an di ruute, an'de: «Kun aa dello boolon kono zembagun ti doŋ i naabiya aa kune a urzi Raa ede, kane geŋ an aa ti'n iida, eggun t'iida maŋ, n'a-daagila kollo.»

¹² Saŋ y'a burke tiibi wede ki zoot, aame geŋ n'a wulle siido t'a nonjire baadan, peeŋo a t'ize gammilawa aa kuule, wo tere a t'ize teeze boŋ aa puuzo. ¹³ Wo moldali ti kandaane an d'iise soldite, aa inŋi tormo zeere g'eepiyo a maaye baadan. ¹⁴ Kandaane a t'ilbida aa an lobide raaga, wo moŋgali pay ti siidiyagi doŋ adda diine k'ahu t'omagari an digge tunda. ¹⁵ Mozagi a siido pay, deero siido, deero k'asigiryagi, doŋ laale, doŋ toogo, kane bulagi wo doŋ boy pay an t'umbidita adda k'urmidu wo a ita zombali. ¹⁶ Wo a zombali ti moŋgali geŋ an an di rootiyo, an'de: «Kun ay di ti'n ruugi eede, kun ay ti'n ombidi, ti daana wede i-guune a kaakido moziko wo ti daana kulkuwo k'Ulo Damu. ¹⁷ Eyye, onniyo ere meeda ki kulkuwadaŋ t'iide, wo de wee wee a dhira a daanadaŋ me?»

7

Doŋ ki Raa dupu meeda uto ada pide makumu pide

¹ Saŋ maŋ n'a wulle maaleekiyagi pide an t'hirte a kesiyagi pide ki siido. An di ziida maaye wede i baahu t'omagi pide geŋŋo, kono y'a ki baaha a siido ye, ekk'ahu ye, ise ekk'undumu tuuku toŋ maŋ ye. ² Wo ni wulle maaleeka ti doolo y'ettiyo ti kese peeŋo ge-koliyo wo a beezi suwwo k'appuzu ki Raa zeere. Y'a idili ti golla awwa a maaleekiyagi pide doŋ an an ele urzi ki lattiya siido ti ahu geŋŋo, y'ede: ³ «Kun oolo do, kun ti'n latte ye siido, ahu wo inda me, bini ay di'n eegire doŋ naabo Raazey ay an t'appiza a zumbamaŋ doo miŋ kollo.» ⁴ Wo n'a illiga kane doŋ an an t'ippiza geŋ, kane dupu meeda uto ada pide makumu pide, kane geŋ pay ti boha bumbiyagi ki doŋ k'izirayel. ⁵ Ti biza bumbu Ziida, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Riiben, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Gad, dupu koomat makumu sire. ⁶ Ti biza bumbu ki Azer, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Nepitali, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Manase, dupu koomat makumu sire. ⁷ Ti biza bumbu Simeyoŋ, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Lebi, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu ki Isakar, dupu koomat makumu sire. ⁸ Ti biza bumbu Zabiloŋ, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Yusup, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Benzamen, dupu koomat makumu sire. Kane pay an an t'ippiza appuzu ere ki Raa.

Doŋ duuru a daana kaakido moziko

⁹ Saŋ maŋ n'a wulle sey doŋ baadan baadan wenda yi k'aane kazadaŋ ye, kane geŋ t'ita duwo pay, ti boha bumbiyagi pay,

ti siidiyagi pay wo t'ita k'ono pay. Kane geŋ an t'ihira a daana kaakido moziko wo a daana k'Ulo Damu, ossiyo ti kallagi tuwardi wo a beydaŋ an dimbo puutagi k'inda, an tamma. ¹⁰ An dollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Galmeegey Raa i-guune a kaakido moziko ti Ulo Damu geŋ, kane ay ele uttiyo me.»

¹¹ Wo kane maaleekiyagi pay an ti-duule kaakido moziko gette, ti doŋ deero ti seydi pide. Kane pay geŋ an di dikkite zumbamaŋ a siido, a daana kaakido moziko, wo an d'uttile a Raa, ¹² an d'eesiyo: «Eyye! Tamma, daryika, suuniyo k'ono, rootiyo koduwo a Raa, suma, toogo wo gudire, kane pay geŋ a Galmeegey Raa ki daayum! Eyye.»

¹³ Maŋ wede soo ti diine doŋ deero y'a ni tunde, y'ede: «Kane doŋ ossiyo ti kallagi tuwardi geŋ an wee wee, wo an iido ti too me?» ¹⁴ Wo ni di ruute, n'ede: «Galmee'ki nuŋ, ni ki'n suune ye, i'ni suune kee.» Maŋ y'o di ruute, y'ede: «Kane geŋ doŋ an uddo t'adda dabar ere baadan, an t'upile kallagan an di'n ize tuwardi ti puuzo k'Ulo Damu. ¹⁵ Kono kamo an t'ihira a daana kaakido moziko Raa an i-di naabiya diddo onnu adda boozu. Wo yoŋ yi-guune a kaakido moziko geŋ, y'anni booha. ¹⁶ Mosogo ti ki'n t'ida ye, orme toŋ umbo. Peeŋo ise malla toŋ an ki'n seeda ye, ¹⁷ kono Ulo Damu a daana kaakido moziko geŋ y'an elsu, y'an d'an t'etta ki biza k'ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo. Wo Raa y'an di sippa zumari k'edayan.»

8

Tiibi wede ki sarat

¹ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki sarat. Aame geŋ a kandaane i d'inda kuy, peeŋo suma k'a ozire kubbaa sire. ² Saŋ n'a wulle maaleekiyagi sarat an t'ihira a daana Raa, an an d'eele parragi sarat.

³ I d'iido maaleeka ti doolo y'a t'ihira a sirpa k'ume seŋe, a beezi banjirka ki dap. An i-d'eele suldi koddiyo baadan eediyaŋ unse, yi di t'ele a Raa ti tondiyo ere pay ki doŋ ki Raa, a ume seŋe wede ki dap a daana kaakido moziko gettiyo. ⁴ Saa ki suldi koddiyo eediyaŋ unse ti tondiyo ki doŋ ki Raa adda banjirka a bey maaleeka gette, i di-koliyo ki daana Raa. ⁵ Saŋ maaleeka y'a t'umbe banjirka gette, yi-t'uune ti ubali doŋ a ume seŋe wo y'a-zibbe siido. Maŋ i d'ize tarkuuse, eddisito, omilte wo nonjirso siido.

Parragi zoot doŋ ki poone

⁶ Kane maaleekiyagi doŋ sarat ti parragi sarat a beezan geŋ, an t'ikkima tuddan ki baahu.

⁷ Maaleeka wede ki poone y'a biha parre, man goyoyo wo uwwo kalsiya puuzo a iipo siido, kese soo ti diine kesiyagi ado ki siido a t'igge, kese soo ti diine kesiyagi ado ki inda a t'igge, wo soole zeere pay a t'igge.

⁸ San maaleeka wede ki sirwe y'a biha parre, man munda soo inkino aa morkolo meeda a ziida uwwo wo an ti y' gibira adda bar, wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki bar a t'ize puuzo. ⁹ Kese soo ti diine kesiyagi ado ki seydi don adda k'ahu a t'inda, wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki tookiyagi a dimbe.

¹⁰ San maaleeka wede k'aduwe y'a biha parre, man mooliso meeda i d'oggiyo dala dala aa binge t'a iiro ti kandaane, wo t'a-t'iire a kese soo ti diine kesiyagi ado ki oydfayi wo ti omagi k'okko k'ahu. ¹¹ Mooliso gette sundutu Makadigi*. Kese soo ti diine kesiyagi ado ki ahu a t'ize kadigi, wo duwo baadan an t'iibe ahu genno man, an t'inda kono kadigi mooliso gettiyo.

¹² San maaleeka wede ki piduwe y'a biha parre. Aame gen munda a diine peedo, tere wo moldali, inkino man kese soo ti diine kesiyagi ado ki toorayan a digge. Wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki onnu, toorayi a digge, wo ki diddo ton inkino kay.

¹³ San man n'a wulle kor kan obiyso a kandaane wo n'a illiga ti rootiyo ti golla awwa, t'ede: «Dabar! Dabar! Dabar etto a tukki don a siido pay aame maaleekiyagi ado an baaha parragan gen me!»

9

¹ San maaleeka wede ki paat y'a biha parre, man n'a wulle mooliso ti doolo t'a iiro ti kandaane a siido. Wo an i-d'ele kerle ki biza k'oldfe wede aakede buldume. ² Mooliso gette t'a t'ihina biza k'oldfe wede aakede buldume gen me. Man i d'udfo saa gammilawa birin aa saa ki baala meeda. Saa gette peedo ti kandaane ti di'n ippe, ume a t'ize zimolo. ³ T'adda saa gette i d'udfo wessu a-tiipe adda siido. Wo an i-d'ele toogo aa ki otto a siido. ⁴ An i di ruute y'an ki d'ise ulsu a inda ye, a soole ye, a munda doolo ton man ye. Wo de y'an d'ise ulsu a duwo don an k'ede appuzu ere ki Raa a zumbaman ye danjal. ⁵ A wessu gen an i-k'ele urzi ki towwadan ye, wo y'an di'n dabira dabirsa danjal ki tere paat. Eeniko ere y'an isa gette aa aadumu k'otto aame ti tolge wedusu. ⁶ Adda teddari paat gen duwo an di-deha unto te, wo de umbo an ki ti t'oona ye. An di deha an di-t'inda ton, unto t'a t'omba dokki ti tudan me.

⁷ Yo wessu gen yi deeyiso aa punzigi don an an ti zidde ki deeyiso, a eedi munda aa biibo ki dap wo ume k'edayi aa ume k'eda duwo. ⁸ Ilali dokiyok aa ilali k'erayi, wo sinani aa sina suwwo. ⁹ A giggiri munda aa saapa ki maala, wo tarkuuse kambari aa tarkuuse puusiyagi baadan ti punzigi an okko k'ume deeyiso. ¹⁰ Silmi nennelele aa ki otto. Gen ti silmi genno i-d'ede toogo k'isiyo k'ulsu a duwo adda teddari paat gen me. ¹¹ Wessu gen mozigayi maaleeka ki oldfe wede aakede buldume, t'ono don k'Eber an yi waaku sundi «Abaddon», wo t'ono Girek an yi waaku sundi «Apoliyon», i-kaza «Wede lattiya». ¹² Dabar ere ki poone i t'ingile, wo san man a etto dabar sire sey.

¹³ San maaleeka wede ki zoot y'a biha parre, man n'a illiga golla t'ettiyo ti kesiyagi k'omba pide k'ume sedeke ki dap a daana Raa. ¹⁴ Golla gette ti di ruute a maaleeka wede ki zoot parre a beezi gen, t'ede: «K'an t'eezo a maaleekiyagi don pide, kettiso goppon a biza k'ooye goole sundi Epirata gen me.» ¹⁵ Inkino man maaleekiyagi pide gen an t'iize, kane gen an ni buuhe toc min ki peedo gettiyo, k'onniyo gettiyo, ki tere genno wo k'ozzine genno, kono ki towwo duwo don a kese soo ti diine kesiyagi ado ki siido. ¹⁶ San an o di gize duuruko asigiryagi ti punzigi, kane dupiyagi dupiyagi. ¹⁷ Gen adda munda o iido aa suniye n'a wulle punzigi, wo don aa ti gili an d'ede saapa teezowo aa uwwo, bicici aa kandaane wo son aa derwe. Awhan aa eego suwwo, wo ti bohanan i d'adfiya uwwo, saa wo moonno ki suupire. ¹⁸ Ti suldi don ado: uwwo, saa wo moonno ki suupire adfiya ti bizan gen, an t'iide duwo don a kese soo ti diine kesiyagi ado ki siido. ¹⁹ Toogo punzigi gette tod'te adda bohanan ti silmidagan. Silmidagan gen an d'ede awhi aa mimbayi, wo ti awhan genno an an d'isiyo ulsu a duwo me.

²⁰ Kane duwo pay uupe i ki t'inda ti dabar ere ado ye gette, lekkiyadan an ki ti gime ye a suldi don ulpi an isiyo ti beezan gen me. An ki d'ohire ye ottulo a siitandani wo a longayi don an ikkima ki dap, ki maala gurus, ki toozi, ki mongali wo ki inda me. Kane longayi gen an ki wollio ye, an k'ollige ye, an ki sooru ye. ²¹ Kane duwo gen lekkiyadan an ki ti gime ye a suldi don an isiyo aakede towwo duwo mirsi, kombidiko, isiyo boliyo wo oogire te.

10

Mattup nenko ohine

* 8:11 8.11 Makadigi: Makadigi ti ono Nasaarika Apisent.

¹ Saŋ maŋ n'a wulle maaleeka toogo ti doolo yi d'eege ti kandaane tuddi tuuniyo ti dondirso, eedí tuuniyo ti zakkilsa, ume k'edayi i tooriyo aa peedo, wo zoŋdí aa uwwo baadan i daldutu bila bila. ² A beezí mattup ɲenŋo ohine, zindí k'ammade y'a ziipe ekki bar wo ere ki geelo a siido. ³ Y'a idili ti golla awwa aa suwwu yi moolo. Aame y'idili inŋino maŋ, an i-ti gime ti eddisito sarat. ⁴ Munda wede an i ruute geŋ ni dehu n'a ti y' raanŋe, wo n'ollige golla ti kandaane t'o rootiyo, t'ede: «Munda wede eddisito sarat ti ruute geŋ, ki ti y' booho adda k'addá, ki y' raanŋe ye.»

⁵ Inŋino maŋ maaleeka wede ni wulle yi t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido geŋ, y'a umbe beezí k'ammade ki kandaane. ⁶ Wo y'a di niime ti suma ki wede i lekkiyo zeere ki daayum, yode wede a ikkima kandaane ti suldí doŋ addaga, a ziipe siido ti suldí doŋ eego, wo bar ti suldí doŋ addaga. Maaleeka y'a ruute, y'ede: «Anŋen peedo t'iide, delliyo umbo baa. ⁷ Wo de onniytagi doŋ maaleeka wede ki sarat yi t'eesa baahu parre geŋ, munda wede ombide ki Raa a-t'isa, aa y'an gizite ti kaaga a nebiyagi doŋ naabadi.»

⁸ Saŋ golla ere n'illiga ti kandaane gette t'o di ruute sey, t'ede: «K'odo ki seefi mattup ɲenŋo ohine a bey maaleeka wede i t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido geŋno.» ⁹ N'a iide k'ume maaleeka wo ni di ruute, n'ede: «Mattup gette k'o eli.» Maŋ y'o di ruute, y'ede: «Ooho, wo k'a t'oomo, a biza k'a t'owwa unŋe aa madde, wo de adda k'addá k'a t'owwa kadigi.» ¹⁰ N'a-ziida mattup ɲenŋo gette ti bey maaleeka me, n'a t'iimi, tod'te a bizó unŋe aa madde, wo de ni t'ihira maŋ, adda k'addó n'a uwwa kadigi. ¹¹ Inŋino maŋ an o di ruute, an'de: «I dehu k'a rootite sey ono doŋ Raa y'agisa a tukki doŋ a siidiyagi pay, a ita duwo pay, a doŋ orbe ita k'ono pay, wo a mozagan baadan geŋ pây.»

11

Agisa nebiyagi sire

¹ Saŋ maŋ an oo d'eele koyile wo an o di ruute, an'de: «K'odo ki doozi Boy Raa, ume seŋeke wo k'a di kazi doŋ ottilso a Raa adda boy geŋno. ² Wo booro ere ti paate k'a t'oolo ki doozo ye, kono tode gette an an t'iili a doŋ i ki suune Raa soo daŋŋal ye, an d'oniyisa geeger ere kamilen gette ti zoŋdan adda tedfari ada pide makumu sire. ³ N'a t'igiba doŋzó sire an di rootey ono doŋ derec ki nuuno, an t'ossita kallagi moolo, an di kizita onamó

adda k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot geŋno*.»

⁴ Kane doŋ sire geŋ i-kaza inda k'olibiyi sire wo pitila sire i t'ihira a daana Galmee'ki duniya†. ⁵ Aame wede yi dehu y'an d'ise ulsu maŋ, uwwo t'a adda ti bize kane geŋno t'a ti'n t'ida doŋ k'aduzar me. Geŋ ki kotto inŋino an t'ida doŋ i dehu an an d'ise ulsu me. ⁶ Kane an d'ede toogo k'appiya kandaane, kono mizzi y'a ki koppe ye a onniytagi doŋ an rootita ono doŋ Raa yi t'igibo geŋ me. An d'ede toogo ahu an ti'n kime puuzo, wo an d'ede toogo sey k'eliyo k'eeni wede tuuku toŋ maŋ a duniya pay ise k'onniyto miibi toŋ maŋ, aa addan i dehu.

⁷ Aame ono geŋ an ti gizita maŋ, seysu wede adda t'adda k'old'e wede aakede buldume y'an di'n deyya, y'an di'n ceera wo y'an ti'n t'ida. ⁸ Nundanzan a lekka a bere doŋ duuru ki geeger meeda, ume wede an di tiike Galmeegeŋ ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko. Geeger gette an di waaku ti suma ombide Sodom wo Misir. ⁹ Doŋ ti siidiyagi pay, doŋ ti boha bumbiyagi pay, doŋ orbe ita k'ono pay wo t'ita duwo pay an d'etta an di wolley nundanzan adda k'onniyo ado ti gootiyo, wo nundanzan an an ki t'ela urzi a doŋzan an ki t'ottiba ye. ¹⁰ Doŋ pay a siido ulban aasa unŋe a unto ki doŋ sire geŋ me, an d'isa tarnaape an dokkida suldzan rosoŋ ti tuddan kono nebiyagi sire geŋ an an iidiba yebadan baadan.

¹¹ Wo aame onniyo ado ti gootiyo iida maŋ, Raa y'an di baaha maaye ki lekkiyo an di balda an t'ooziga. Wo kane doŋ i'ni woliyo geŋ orgiso t'an di'n seeda baadan. ¹² Saŋ maŋ kane nebiyagi sire geŋ an d'olliga golla t'awwa ti kandaane t'an di roota, t'a t'eesa: «Kun ti koli keŋno.» Maŋ an di-kila ki kandaane adda dondari, wo kane doŋ k'olmidayan an di'n wolla. ¹³ A peedo gettiŋ siido t'a ɲonŋira, kese soo ti diine kesiyagi koomat ki geeger gette a-ruuga, wo doŋ dupu sarat an di-t'inda adda ɲonŋirso siido gettiyo. Wo kane doŋ a goota geŋ orgiso t'an di'n seeda, an di t'imma Raa wede a kandaane. ¹⁴ Dabar ere ki sirwe i t'ingile. Wo kun koono mentikagi, dabar ere k'aduwe t'ettiyo goppon sey.

Parre wede ki sarat

¹⁵ Saŋ maaleeka wede ki sarat y'a biiha parre, maŋ n'a illiga goliyagi baadan a kandaane an di ruute ti golla awwa, an'de: «Moziko duniya ankeŋno a bey Galmeegeŋ Raa ti Almasi Raa yi biire, wo y'a koono mozigo ki daayum.» ¹⁶ Kane doŋ deero ada sire makumu pide konsito a kaakidagan

* 11:3 11.3 Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza tedfari ada pide makumu sire. † 11:4 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zakari 4.1-14.

a daana Raa geŋ, an di-dikke zumbaman a siido, an i-d'uttile a Raa, ¹⁷ an'de: «Galmeegey Raa toogadā t'a jiiire pay, kee wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too wo bini anki toŋ kee ede, ay ki tamma kono a-d'ede toogo ere meeda ki dokkiyo duniya pay. ¹⁸ Doŋ siidiyagi pay an gulkuwe ti kee, wo kee toŋ maŋ kulkuwadā t'iina wo peedo t'iide k'a dekke booro a doŋ i t'inda. Peedo t'iide ere k'an t'ele munda wede aa ki dehu, a doŋ naabadā nebiyagi wo a doŋzā doŋ pay orgiso a sundā, ise deero wo sunŋidi toŋ maŋ. Peedo t'iide ere kee k'a-t'iide doŋ i lattiya siido.»

¹⁹ Injino maŋ Boy Raa a kandaane a t'ihina, wo sandup ere ki taasuwa ti Raa ay di wulle adda boy geŋŋo. Aame geŋ a iise omilte, tarkuuse, eddisito, hoŋŋirso siido wo goyoyo baadan a zilditi.

12

Erewo ti maaloogo

¹ Saŋ maŋ i d'ize munda goole a kandaane i-kaza munda, n'a wulle erewo t'usso kallatū ki peedo wo zontū t'a-t'ibi ekki tere, wo a ettū biibo ki moldali koomat makumu sire. ² Tod'te mahuwe, addutū i t'umbe k'ehiyo i di-kakkisa ti-dawilsa ti dollite.

³ Saŋ maŋ i d'ize munda ti doolo a kandaane i-kaza munda, maaloogo meeda wo teezowo boŋ aa uwwo. Awhutū sarat, ombantū koomat wo a awhutū sarat geŋ ossiyo ti saame moziko. ⁴ Ti silmitū t'a ruuke moldali doŋ a kese soo ti diine kesiyagi ado ki kandaane t'a zibbo siido. Maaloogo gette t'a t'ihira a daana k'erewo ere ti dehu t'a t'ehē gettiyo, kono ti t'eha maŋ ulo geŋ t'a siha. ⁵ Maŋ erewo gette t'a t'ehē ulo, ulo wede a dokka ita d'uwō pay ti toogo ere ki dalka maala. Wo ulo geŋ an di y'umbe kandaane, an di-t'iide ki daana Raa wo ki daana kaakido mozikadi. ⁶ Wo erewo gette t'a t'umbe k'adda balda k'ume wede Raa yi ikkima, an di-modde adda k'onniyo dupu ti meeda sire uto ada zoot*.

⁷ Injino maŋ a kandaane geŋ i d'iiziga d'eyiso, maaleeka Misel ti maaleekiyagi an di d'eyiso maaloogo. Wo tode maaloogo toŋ ti maaleekiyagutū an di d'eyiso Misel ti maaleekiyagi. ⁸ Maaloogo gette an di jiiire ti maaleekiyagutū me, urzi an ki d'uune ye an di lenne a kandaane me. ⁹ Tode maaloogo meeda gettin an ti-gibiro. Tod'te miipo ere ti kaaga sundutū Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani ere daggiya doŋ duniya pay. An ti-gibiro siido ti maaleekiyagutū pay.

¹⁰ Saŋ maŋ n'a illiga golla awwa a kandaane ti rootiyo, t'ede: «Anken onniyo ere Raa y'in di'n utta t'iina baa, anken Raazin yi dokkiyo duniya pay ti toogo ere ki mozikadi, anken yo Almasi Raa yi biire toŋ i-d'ede urzi ki dokkiyo d'uwō pay. Wo tode Ere Sakiysa zembadin, tode gette ti'ni sakiysa diddo onnu a daana Raa, ti kandaane an ti-gibiro. ¹¹ Wo de kane zembadin an ti jiiire t'urzi puuzo k'Ulo Damu, wo t'urzi k'ono doŋ d'erec an illiga wo an di gizite. Kane an d'iyye an d'ele tudan k'unto toŋ maŋ. ¹² Injino maŋ kee kandaane ti kune doŋ i lekkiyo a kandaane, kun iso unsuwo. Wo de dabar baadan a kune doŋ a siido wo suldi doŋ adda bar, kono Meeda siitandani an ti-gibira k'ume kune wo ti ti gulkuwe baadan, ti zuune peedatū i guute boolon.»

¹³ Aame maaloogo ti zuune ti kandaane an ti-gibiro a siido'n, t'a iise lomme k'erewo ere ehe ulo gettiyo. ¹⁴ Wo de erewo gette an i-d'eele kambari sire ki kor meeda, kono t'a t'obiye dokki ti daana maaloogo k'ume wede an i ikkima adda balda. A ume geŋ an di modde ozzine ado ti tere zoot. ¹⁵ Injino maŋ maaloogo gette t'a bidde sidiko aa ooye goole a ita k'erewo gettiyo, kono ahu an ti t'ambe. ¹⁶ Maŋ siido gette ti d'uune erewo, ti d'ihina olde, ahu doŋ maaloogo ti bidde sidiko geŋ olde y'a t'iibe. ¹⁷ Maaloogo t'a gulkuwe baadan ti erewo gette, wo t'a ingile d'eyiso k'ita k'inŋi k'erewo doŋ pay ti doolo, kane doŋ i sooru a urziyagi k'oogoro Raa wo i seedu zakidi a ono doŋ Isa yi gizite. ¹⁸ Wo maaloogo gette t'iide, t'a t'ihira a biza bar.

13

Seysu wede ud'fo t'adda bar

¹ Saŋ maŋ ni wulle seysu y'adfiya t'adda bar, awhizi sarat wo ombani koomat, wo opiso soŋ i-d'ede biibo ki moziko moziko, wo a whizi raanjya ti sumbiyagi ki kaldita suma Raa. ² Seysu wede ni wulle geŋ yi deeyiso aa golme, zondā aa ki nuuniye wo bizi goole aa ki suwwo. Maaloogo gette ti-d'ele toogatū, mozikatū wo urzi dokkiyo wede a jiiire. ³ N'a wulle ti diine k'awhutū geŋ, soo aa an i eelee kuuno k'unto, wo de kuunatū k'unto gette i di t'isse. Injino maŋ doŋ siido pay an ziida giggeran wo seysu geŋ an di y' diine. ⁴ Doŋ pay an i d'ottilso a maaloogo kono ti ele urzi dokkiyo a seysu geŋŋo, wo doŋ pay an i d'ottilso a seysu, an'de: «Wee wee goole aa seysu enj me wo a aane a d'eyye ti yode me? Wenda soo toŋ umbo.»

* 12:6 12.6 Onniyo dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza teddari ada pide makumu sire.

⁵ Wo seysu an i-d'ele ono donj y'a kili tuddi wo y'a kildite suma Raa. An i-d'ele urzi dokkiyo y'aase injkino bini tedfari ada pife makumu sire. ⁶ Manj y'a iise rootiyo ulsu a tukki Raa, yi kalda suma Raa, 'Boy Raa ti kane donj pay i lekkiyo a kandaane. ⁷ A seysu genj an i-d'ele urzi sey ki d'eyyiso donj ki Raa kono y'anni ceere, wo an i-d'ele toogo a tukki boha bumbiyagi pay, a tukki donj a siidiyagi pay, a tukki donj orbe ita k'ono pay, wo a tukk'ita duwo pay. ⁸ Wo kane donj a siido pay genj an d'ottilso a seysu genno, i-k'ottilso ye kane donj sumbiyaganj raaniya adda mattup ere ki lekkiyo k'Ulo Damu wede an wilda genno. Mattup gette tod'te ede t'ume an d'okkima duniya botto too.

⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo. ¹⁰ Aame Raa yi dihe, wede an di y' seeda bule manj, ki kotto an di y' seeda, wo wede an yi t'ida ti kasigara manj, ki kotto an di y' t'ida ti kasigara. Aame genj donj ki Raa an soodo zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa bini dangju.

Seysu wede udf'e t'adda siido

¹¹ Sanj ni wulle seysu ti doolo y'adfiya t'adda siido, ombani sire aa ki ulo damu, wo yi d'orbe aa ki maaloogo. ¹² Yi naabiya ti toogo ere an i ele a seysu wede ki poone wo yonj yi di y' wollyio. Yi'n isiyo ki toogo siido ti donju pay an d'ottille a seysu wede ki poone an i eele kuuno k'unto wo ankenj i t'isse genno. ¹³ Yi d'isiyo suldi k'armika donj oonje. A daana duwo pay yi d'adfiya uwo ti kandaane yi-ti d'eeugu ki siido, an di wollyio. ¹⁴ Yi ti'n daggiya donj pay a siido, ti toogo ere an i ele k'isiyo suldi k'armika a daana seysu wede ki poone genno. A donj pay a siido y'an di rootiyo, y'ede: «Kun ollo, kun okkonj undiso ki seysu wede an i eele kuuno ti kasigara wo ankenj yonj zeere genno.» ¹⁵ Wo seysu wede ki sirwe genj an i-d'ele toogo yi di biiha maaye a undiso ki seysu ere an ikkima gettiyo, injkino t'a iise puukiyo wo ti rootiyo pay, wo t'a-t'ide duwo donj i-k'ottilso undiso seysu genno ye. ¹⁶ A donj pay, ise sunni wo deero, donj laale wo donj an k'ede munda ye, donj boy wo bulagi pay, seysu genj y'an ize ki toogo an an t'ippiza a beydanj k'ammade ise a zumbamanj. ¹⁷ Aame wede yi dehu yi d'owila munda a yode, ise mundazi y'a t'owila manj, i dehu i-d'ede appuzu. Appuzu gette tod'te suma ki seysu genno, ise kaza a-t'ette a sundi.

¹⁸ Injkino manj peedo t'iide kono duwo an t'oono suuniyo k'ono. Wede eedi soodo a elkiso genj, kaza ki suma seysu gette y'a ti suune, kono kaza gette i-kaza suma

wedusu. Kaza gette tod'te meeda zoot uto ada zoot makumu zoot.

14

Ôoro aware a kandaane

¹ Wo sanj ni wulle Ulo Damu yi t'hira ekki mokkolo Sijon, wo ti yode donj dupu meeda uto ada pife makumu pife an d'ede sundi ti suma Meegi raaniya a zumbamanj. ² Manj n'a illiga golla ti kandaane i d'urriyo aa ooye goole y'okko wo sonj aa eddfiso mizzi. Wo golla n'illiga gette aa donj an ondige kundine. ³ An d'ôoro ôoro aware a daana kaakido moziko, a daana seydi pife wo a daana donj deero. Wo wede a aane a ti suune ôoro gette umbo, daa ki kane donj dupu meeda uto ada pife makumu pife, donj Raa y'an udf'e t'adda diine donj duniya genno dangjal ye manj.

⁴ Kane donj i-ki t'ize tuddanj ganigi ti erayi ye, kono kane an lekkiyo obilagi, an daaniya ita ki Ulo Damu k'ume tuuku y'ette tonj manj. Raa y'an udf'e t'adda diine donj pay, kane an t'ize donj yode ki poone a daanadi wo a daana k'Ulo Damu genj me. ⁵ Wo kanj soo tonj a bizañ wenda yi k'illiga lohito k'ono ye, duwo an ki zaapu ono eedan ye.

Booro Raa

⁶ Sanj ni wulle maaleeka ti doolo y'obiyo awwa a kandaane, i-d'ede Rabila Majaanawa ere i lekkiyo ki daayum, y'an di kizite a donj pay i lekkiyo a siido: a ita duwo pay, a boha bumbiyagi pay, a donj orbe ita k'ono pay, wo a donj a siidiyagi pay. ⁷ Y'an di ruute ti golla awwa, y'ede: «Kun orgido a Raa, kun y'amma kono peedo t'iide ere y'a dekka booro a tukki duwo te. Kun i ottilo, yode wede ikkima kandaane ti siido, bar wo omagi k'ahu pay.»

⁸ Maaleeka ti doolo, wede ki sirwe, y'a yi diine, y'ede: «Geeger ere meeda Babiloon mozikatú t'iire baa! Tod'te ita duwo pay t'a ti'n gumme ti tootatu kadigi, genj i-kaza t'a ti'n duuye k'isiyo suldi sukuyagi donj ti d'isiyo.»

⁹ Maaleeka ti doolo, wede k'aduwe, y'anni diine wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede tuuku y'ottilso a seysu ti undisadi, wo y'uune appuzu ki seysu ti zumayi ise a beezi genj, ¹⁰ yode tonj an i-di gumma toote kulkuwo Raa. Toote genj yonj kadigi daa kalsiya munda, Raa yi-t'oba adda kulso ki kulkuwadi. Wede genj y'a dabira baadanj adda k'uwwu wo ti moonno ki suupire a daana maaleekiyagi donj kamilenj wo a daana k'Ulo Damu. ¹¹ Wo saa ki uwwu dabaradanj t'a kila k'awwa ki daayum. Kane donj i ottilso

seysu ti undisadi wo don an d'ede appuzu ki sundi gen, an k'ede puukiyo ye, diddo onnu kane adda dabar.

¹² Injino man kune don ki Raa, don i sooru a urziyagi k'oogiradi wo kun ziipe addugan a Isa gen, peedo t'iide kun soodo zakidi bini danju.»

¹³ Wo n'a illiga golla ti kandaane t'o di ruute, t'ede: «Ki raana: Kane don i t'inda a urzi Galmeege, ti anki unjuwo a kane.» Wo Unde Kamilen t'a ruute: «Eyye, kane gen an ti buuke ti ormiyo ere a urzi naabadan, kono naabadan gette ti t'ucde beehiye keren.»

Peedo t'iide k'aydu

¹⁴ Ni wulle sey dondirso tuware kar, wo ekki dondirso gette munda i deeyiso aa ulo wedusu a eedi biibo ki dap wo a beezi suwwo korbe robbon. ¹⁵ Wo i d'ucdo maaleeka ti doolo t'adda Boy Raa, yi di ruute ti golla awwa a wede i-guune ekki dondirso gen, y'ede: «Ki t'ambo suwwada, k'eeso aydu baa kono peedo t'iide k'aydu, kono dombi a siido an iine k'aydu.» ¹⁶ Man wede i-guune ekki dondirso gen y'a t'umbe suwwadi, y'a iise aydu wo dombi pay a siido y'a t'iyda.

¹⁷ San j d'ucdo maaleeka sey ti doolo t'adda Boy Raa a kandaane, yode ton a beezi suwwo korbe robbon.

¹⁸ Wo i d'ucdo maaleeka ti doolo t'ume sedefe, i-d'ede toogo a tukku'uwwo. Man yi di ruute ti golla awwa a maaleeka wede ti suwwo korbe robbon a beezi gen, y'ede: «Ki t'ambo suwwada, k'a odo k'adda dombi k'inda bin a siido, k'a t'aydi kono innizan an iine.» ¹⁹ Man maaleeka y'a t'umbe suwwadi y'a t'iyda inni bin a siido me, wo inni y'iide'n yi-t'ibi adda soole goole ki kulkuwo Raa. ²⁰ Wo i d'ede soole a paate ti geeger. An d'iise nnyu k'inni bin adda soole genno kono a t'adde ahuzan wo ahu i d'adfiya ki puuzo. Puuzo gette a ukke suma kubbaara meeda ado, wo k'awwa a iina a sukumagi punzigi.

15

Dabar ere sarat

¹ San man ni wulle a kandaane munda goole ti doolo a jiiere eedo i-kaza munda: maaleekiyagi sarat, a beydan dabar sarat ere ki danju, kono kulkuwo Raa a-ti danja ti kane genno.

² San ni wulle munda aa bar ki kaynaanja kalsiya ti uwwo i ralita wic wic. Wo kane don j jiiere seysu, ti undisadi, wo ti kaza ere ki sundi gen, an t'hirte a biza bar ki kaynaanja gettiyo, a beydan kundine wede Raa y'an ele. ³ An d'oro oro ere ki Muusa wede naabo Raa wo oro ki Ulo Damu, an'de: «Galmeegey Raa toogada

t'a jiiere pay, naabada tod'te baadan wo majjaanawa. Naabada ere k'isiyo gette tod'te ki diine derec, kee mozigo ki don a siido pay. ⁴ Galmeegey, wee wee a-k'orgide ye wo i ki t'imme sundi ye me? Derec, kee danjal wede kamilen wo ita duwo pay an d'etto an d'ottila a daanada, kono don pay an zuune boorada ki d'ekkiyo ki diine.»

⁵ San man n'a wulle Boy Raa a kandaane a t'hina. Adda boy gen n'a wulle ume wede kamilen a jiiere, adda'n sandup ki taasuwa ere Raa yi gitte ti duwo. ⁶ Kane maaleekiyagi don sarat i seedu dabar ere sarat gen, an d'ucdo t'adda Boy Raa ossiyo ti kallagi tuwardi i ralita wic wic, wo ser ki dap kettiso a ume ki giggiran. ⁷ Man ti diine seydi pide gen, seysu soo y'an d'eele a maaleekiyagi sarat, kunjzali dap sarat doniyo ti kulkuwo Raa, yon yi lekkiyo ki daayum. ⁸ Wo Boy Raa gen i d'üne ti saa i-kaza daryika Raa ti toogadi. Injino man wenda soo ton yi k'aane yi ki t'ette k'adda boy genno ye, bini dabar ere sarat a bey maaleekiyagi ti-t'engila doo minj kollo.

16

Kunjzali sarat ti kulkuwo Raa

¹ Wo n'a illiga golla awwa ti rootiyo t'adda Boy Raa a maaleekiyagi sarat, t'ede: «Kun'do, kunjzali sarat ti kulkuwo Raa gen kun ti sebbitoy siido.»

² Man maaleeka wede ki poone y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a siido, don pay an d'ede appuzu ki seysu wo an ottiso a undisadi gen, tuddan an di ti'n gusse dabar ki kundayi tuddan rosidon i'n aadumu.

³ Maaleeka wede ki sirwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi adda bar. Wo ahu bar a-gime puuzo a-zidde, suldi pay don j puukiyo adda bar an t'inda.

⁴ Maaleeka wede k'aduwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi, adda k'oydayi ti omagi k'ahu pay, wo ahuzan pay a-gime puuzo, ⁵ wo n'a illiga maaleeka wede i-d'ede toogo a tukku'ahu gen y'a ruute, y'ede: «Kee kamilen, kee wede ti poone wo anki ton kee ede, kee ki diine kono booro ette ki ti dikke a urzutú, ⁶ kono duwo an t'iide donja ti nebiyagi, wo kee k'an d'ele puuzo an di sife gen, derec a t'iide.» ⁷ Wo n'a illiga golla ti koliyo t'ume sedefe t'a ruute, t'ede: «Eyye, Galmeege Raa toogada t'a jiiere pay, ki d'ekkiyo booro derec ki diine.»

⁸ Maaleeka wede ki pidwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a tukki peedo. Wo peedo ti d'uune urzi t'an igge duwo ti wehinkatu aa uwwo. ⁹ Duwo

ɗonj wehinko peedo baadan t'in igge geɗ, an di kaldita suma Raa wede i-d'ede toogo ekki dabar gettiyo. Wo kane an di-tuuge ki kama lekkiyadanj wo ki tamma Raa me.

¹⁰ Maaleeka wede ki paat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a tukki kaakido moziko seysu. Omagi pay ki mozikadi geɗ a t'ize zimolo, wo duwo pay an d'aadumu sinananj a dabar ere an iido gette. ¹¹ An di kaldita suma Raa a kandaane kono dabar ti kundayi ɗonj an d'ede geɗ me. Wo de lekkiyadanj an ki-ti gime ye a suldi ɗonj ulpi an isiyo geɗ me.

¹² Maaleeka wede ki zoot y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi, adda k'ooye goole sundi Epirata. Wo ahuzi a t'iibe, kono an d'ooli urzi a mozagi ɗonj ettiyo ti kese peedo ti koliyo. ¹³ Ni wulle siitandani ado aa gonhanj, soɗ y'udfe ti bize maaloogo, soɗ y'udfe ti bize seysu, wo soɗ y'udfe ti bize wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi. ¹⁴ Kane geɗ siitandani, an d'isiyo suldi k'armika, an t'ette tussiyi mozagi pay a siido ki deyyiso. Deyyiso gette t'aasa a onniyo ere Raa toogadi t'a jire pay yi deka booro a tukki ɗonj duniya pay. ¹⁵ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, n'un etto aa wede k'oogire. Unsuwo a wede yi lekkiyo daayum zeere wo kallagi ossiyo a tuddi, kono aame nuɗ n'iina man y'a ki lekka bontilin a daana duwo wo yi-ki t'oona sukuyagi a daana ɗonj pay ye.» ¹⁶ Kane siitandani ado geɗ an di'n ugiye mozagi pay a siido, a ume wede ti onj ɗonj k'Eber an yi waaku Armegeɗonj.

¹⁷ Maaleeka wede ki sarat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a maaye. Man golla awwa t'adda Boy Raa t'ume kaakido moziko t'a ruute, t'ede: «A ti ɗiɗgi baa!» ¹⁸ Injino a iise omilte, tarkuuse, eddisito, wo siido ti nonjirso baadanj. T'ume Raa yi ziipe weduwo a siido geɗ, nonjirso siido baadanj kino i k'ize ye. ¹⁹ Aame siido ti nonjire geɗ, geeger meeda gette a dikkiɗa omagi ado, geegiryagi adda siidiyagi pay a ruugite. Wo Raa i ki dunde ye a oldiiko ki geeger meeda Babiloon gette, kono yi-ti gumme ti toote kulkuwadi. Kulso kulkuwadi baadanj gette t'a ti ɗiɗge ti sobo. ²⁰ Siidiyagi pay adda diine k'ahu ti mongali an di digge t'omaganj me, ki ki'n wolle ye. ²¹ Sanj man goyoyo baadanj wo deero, goyoyo soo gette attiditu suma suwal ki mudu, a zildito ti kandaane a tukki duwo, wo kane duwo an di kaldita suma Raa kono dabar ere ki goyoyo gette onje baadanj.

17

Meeda boliyo

¹ Sanj man maaleeka soo ti diine ɗonj sarat i ziida kunjali sarat ti kulkuwo Raa geɗ, y'a iido wo y'o di ruute ono, y'ede: «K'edi, n'a di kiza booro ere Raa yi deka a tukki meeda boliyo ere i-guune ekk'ahu baadanj gettiyo. ² Mozagi ɗonj a siido pay an ti-t'ibi tuddan adda boliyo ti tode, wo ɗonj duniya pay geɗ t'a ti'n gumme ti toote boliyatu wo y'an iide.» ³ Sanj man Unde Raa ti-t'uuune adda k'addo, maaleeka y'a n' umbe y'a ti n' ziipe adda balda. Wo aame geɗ n'a wulle erewo ti-guune a tukki seysu teeze boɗ, seysu geɗ tuddi pay raaniya ti sumbiyagi ki kaldita suma Raa, awhizi sarat wo ombani koomat. ⁴ Erewo gette ti-t'usse juwa teezowo boɗ, suldi konjuwatú ki dap, ki dogoro tuwarwa kar wo ki mokollo majjaanawa pay, wo a beytu kulso dap boo ti suldi ɗonj ganigi k'a azzira ki boliyatu. ⁵ A zumatu raaniya ti suma ere itatu ombide: «Nuɗ te sundo Babiloon geeger meeda, mekki ɗonj boliyo wo ki suldi ɗonj a siido k'azzuru k'a ki wolle ye.» ⁶ Kane ɗonj ki Raa i ruute kereɗ Isa yonj Galmeega geɗ, an di'n iide. Wo erewo gette n'a ti wulle ti-t'iibe puuzo kane i ti gili ettú. Aame ni ti wulle injino n'a ziido giggiró.

⁷ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki moo me ki seedu giggira me? Munda wede ombide ki erewo geɗ n'a di t'oodiba ita wo ki seysu wede t'a ti guune, awhizi sarat wo ombani koomat geɗ me. ⁸ Seysu wede ki wulle geɗ, ti kaaga yonj ede wo sanj y'a inda. Bini man y'a balda, y'a-kilo t'adda k'oldfe wede aakede buldume me. Aame yi-gilo man, Raa y'a yi dagga mendí. Wo kane ɗonj duniya ɗonj t'ume Raa y'ikkima duniya too, sumbiyaganj yi ki riije adda mattup ere ki lekkiyo ye geɗ, an wulla seysu geɗno man an seeda giganj kono seysu geɗ ti poone yonj ede, sanj y'a inda wo ankenj yi bildo geɗ me.»

⁹ Man maaleeka y'o di ruute sey, y'ede: «Peedo t'iide, i dehu duwo eedan a t'ise soodo a elkiso wo a suuniyo k'ono. Kane awhi sarat ki seysu geɗ, i-kaza kessagi sarat ɗonj erewo t'a ti guune eego geɗno, wo soɗ i-kaza mozagi sarat. ¹⁰ Mozagi ɗonj paat geɗ mozikadanj t'iire, wede ki zoot yo ede, wo wede ki sarat yi k'iina ye botto, wo aame y'iina man mozikadi t'aasa ki peedo boolonj. ¹¹ Seysu wede yonj ti kaaga ede wo sanj y'a inda geɗ, yonj mozigo wede ki gessire. Ti poone yonj ti diine kane mozagi sarat geɗno, wo yonj geɗ Raa y'a yi dagga mendí. ¹² Omba ɗonj koomat ki wulle geɗ, kane mozagi koomat ɗonj botto mozikadanj an ki t'uune ye. Wo aame an t'uuna man, an di lekka a mozikadanj ti seysu kanj soo ki peedo boolonj. ¹³ Kane mozagi geɗ pay onamanj

kanj soo, an i-d'ele toogadanj ti mozikadanj a seysu kono y'a oomi mozikadi. ¹⁴ An di d'eyya ti Ulo Damu, wo Ulo Damu y'an di'n ceera kono yonj Galmeegea y'a jire pay wo Mozigo mozagi. Donji donj yi wiike wo yi biire an seefu zakidi a urzizi genj, an di ceera ti yode kanj soo.»

¹⁵ Manj maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ahu donj ki wulle ere boli t'a ti guune eego genj, kane donj siidiyagi pay, donj duuru, ita duwo pay, wo ti donj orbe ita k'ono pay. ¹⁶ Kane omba donj koomat ki wulle genj, ti seysu an di kiigira ere boli gettiyo, suldutú an t'od'fipa pay i-t'oola bontilinj. Seytú an d'aadima, wo a guuta an aa t'oyya uwwo mendí. ¹⁷ Derec, Raa y'ize adda k'adde mozagi koomat genj, an di gitte onamanj kanj soo aa yonj yi dehu, an i-d'ele toogadanj ti mozikadanj a seysu kono y'a oomi mozikadi bini ono donj Raa yi ruute a-t'etta. ¹⁸ Wo erewo ere ki wulle gette, tod'te i-kaza geeger meeda mozikatú ekki mozagi pay a siido.»

18

Babiloon suukatú t'iire

¹ Sanj manj n'a wulle maaleeka ti doolo yi deegu ti kandaane i-d'ede toogo baadanj, wo duniya pay gette a-tuure ti toore wede ki daryikadi. ² Y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Babiloon geeger meeda meeda, ankenj suukatú t'iire baa! Ti t'ize ume lekkiyo siitandani pay, ume lekkiyo ki embi donj ulpi ki koobiko, ³ kono ita duwo pay ti t'n gumme toote wede ki boliykatú ere t'isiyo gettiyo. Wo kane mozagi pay a siido an ti t'ibi tuddanj moonite ti tode. Wo kane donj suuk adda duniya pay an t'ize donj bey ti toogo ere i-d'ede a suldutú baadanj genjo.»

⁴ Manj n'a illiga golla ti doolo ti kandaane ti rootiyo, t'ede: «Kune donjzó kun t'adfi ti di tode me, kono kun a gi di ketta kanj soo ti tode a oldfikatú, wo karre ki dabaratú y'un gi di'n seefa ye. ⁵ Derec, oldfikatú ti t'ukume baadanj i ti gili a kandaane. Wo Raa genj i ki dunde ye a oldfikatú gette. ⁶ Dabaratú kun i-ti doozo aa tod' t'an ize a duwo, kun i-ti doozo tanj sire ti ere tod' t'an ize. Wo kulsatú kun i-t'ono ti toote kadigi a doole sire, ti wede t'an ele a duwo. ⁷ Tod' t'ossio suldi konj suwo wo ti tamma tuddutú baadanj genj, kun ti-t'elo adda dabar ti móolo baadanj injkino kay, kono ti rootiyo adda k'addutú, t'ede: «Nunj ette ni guune mohita, nunj te mandaayawa ye, wo móolo munda tonj ni k'isa ye.» ⁸ A tamma tuddutú gette, i-daana ita dabar aakede unto, isiyo móolo wo mosogo a onniyo soo, wo uwwo t'a-t'ogga. Derec,

Galmeegea Raa i dikke booro a ettú genj, yonj toogo.»

⁹ Wo mozagi pay a siido donj ize boliiyo ti suldi tamma tudde ti tode soo genj, aame an wulla saa ki uwwo ere ti t'oggiyo manj, an d'oola wo an di lekka adda móolo kono tode. ¹⁰ Kane mozagi genj an t'ohira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i aana gette, an dillita: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda wo toogo, adda peedo boolonj kino minj booro t'a ti zii'fa!» ¹¹ Wo donj suuk adda duniya an d'oola wo an di lekka adda móolo kono tode, kono suldfizan wenda an d'owila umbo baa. ¹² Suldfizan donj aakede: dap, maala gurus, dogoro tuwarwa kar, mongali donj majjandani, sotor tuwarwa, juwa, ramica, sotor teezowo bonj, ita k'inda donj eediyadanj unjse, suldi donj ki dilnjise k'elbi, suldi donj majjandani an cooliyo k'inda, ki toozi, ki maala, ki mokkalero ere morsowo, ¹³ arardari, egey donj eediyadanj unjse, mirr, suldi kod-diyo eediyadanj unjse, toote, egey, moonoo, geme, bungari, dambami, punzigi ti pu-usiyagi, bulagi wo donj an zid'fo tonj manj. Wenda an d'owila umbo baa suldi genj me. ¹⁴ Injkinoo donj suuk an i di roota, an t'eesa: «Suldi donj aa addi i dehu genj i t'igge umbo baa, suldi donj majjandani k'uuniyo genj i digge kane dokki ti konj me, an ki'n t'oonaa ye baa.» ¹⁵ Kane donj suuk i t'ize donj bey t'urzi tode genj, an t'ohira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i iide gette, an d'oola baadanj wo an di lekka adda móolo. ¹⁶ An dillita, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda donjtu an ossiyo suldi k'uuniyo, juwa, sotor teezowo bonj, wo suldi konj suwo ki dap, dogoro tuwarwa kar wo mongali donj majjandani pay. ¹⁷ Adda peedo boolonj kino ettinj maala baadanj gette a t'igge!»

Wo kane donj pay i tuuliiyo tooko, deero tooko pay, donj pay adda tooko genj, an ambe ki geeger gettiyo, wo donj pay ombadanj t'urzi bar an t'ihira ti dokki ¹⁸ aame an wulle saa ki uwwo t'oggiyo geeger gettiyo manj. An d'iise dollite: «Geeger meeda meeda aa tode kino ette umbo!» ¹⁹ An di kossa puure a awhanj, an di dillita, an d'oola wo an di lekka adda móolo, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Geeger meeda meeda ere donj tooko an t'ize donj bey ti tode minj, a peedo boolonj a dimbe kame kame!»

²⁰ Kune donj a kandaane pay kun iso unj suwo kono geeger gette t'uute baa, wo kune donj ki Raa, donj zina k'Isa wo nebiyagi, kun iso unj suwo kay kono Raa yi ti dikke booratú te a suldi donj pay ulpi t'ize a tukki kune me. ²¹ Sanj manj

maaleeka toogo yi d'umbe makkolo aa assa meeda, wo yi ti zidde adda bar, y'ede: «Geŋ inŋkino kay Babiloon geeger meeda meeda a kaamiki an ti sedda ki toogo wo t'a dagga, d'uwu an gi di'n wolla ye baa. ²² Wo di tode gette wenda yi k'olliga doŋ k'ondige kundinje ye, doŋ k'óoro ye, doŋ siraro ye, wo doŋ parre ye baa. Di tode wenda yi ki wolla naabo ere tuuku toŋ maŋ ye, yi k'olliga mólolo k'assa massu ye. ²³ Di tode wenda yi ki wolla toore pitila ye. Kudic an k'olliga ye ette golla kule yi ziida, ette golla k'erewo ti ziida me. Geŋ aasa inŋkino kono ti kaaga doŋ suuk ki tode geŋ, kane an jüre doŋ suuk adda duniya pay, wo ita d'uwu pay mi ti'n digge t'urzi kombidikadi. ²⁴ Wo di tode an d'uune puuzo ki nebiyagi, ki doŋ ki Raa, wo ki doŋ pay an ti'n wildite adda duniya.»

19

¹ Saŋ maŋ n'a illiga tarkuuse a kandaane aa golla ki doŋ duuru baadaŋ. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Yoŋ Wede k'Uttiyadiŋ. Daryika, toogo kane'n ki yode Raaziŋ. ² Yi dekkiyo booro derec ki diine. Geeger meeda boliyo, booratu yi-ti dikke kono doŋ siido ti ti'n nukke ti boliykatu. Tówwu ki doŋ naabadi yi-ti duuze a tode toŋ maŋ.» ³ Wo golla gette t'a ruute sey, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Saa ki geeger meeda ere an aa t'uuye gette ti koliyo ki daayum!» ⁴ Kane doŋ deero ada sire makumu pide ti seydi pide geŋ an di-dikke, an d'uttila a Raa wede i-guune a kaakido mozikadi, an'de: «Eyye! Aleluya! Kun amma Galmeega Raa.»

Ono ombide ki tarnaape ki seedu k'erewo

⁵ Ti kaakido moziko gette i d'ize golla, t'a ruute, t'ede: «Kune doŋ naabadi pay geŋ, kun amma Raaziŋ, kune d'uwu pay deero sunni, kun i ottilo.» ⁶ Saŋ maŋ n'a illiga tarkuuse aa golla ki doŋ duuru baadaŋ, i-durriyo aa ooye goole y'okko, wo aa eddiso mizzi. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa toogadi t'a jüre pay, kono y'ombo mozikadi baa! ⁷ Ulbiŋ in iso unse wo in lekko t'unసుwo. In y'amma, kono onniyo ere Ulo Damu y'a seeda eddi t'iina, tode eddi toŋ ti t'ikkima tuddutu. ⁸ An i d'eele kalle majjaane kamilen i ralita wic wic. Kalle majjaane geŋ, i-kaza naabo ere ki diine ki doŋ ki Raa.»

⁹ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki raana, unసుwo a kane doŋ soo an'ni wiiko a tarnaape seedu k'Ulo Damu.» Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Geŋ ono doŋ derec udcfe ti bize Raa.» ¹⁰ Maŋ n'a iire a

zoŋdi n'a dikke ki tammadi, miŋ yoŋ y'o di ruute, y'ede: «K'oolo, k'o ottile ye, kono nuŋ toŋ maŋ wede naabo aa kee, wo aa zembada doŋ umbe a ono doŋ Isa yi ruutite. Kee ki ottilo a Raa, kono ono doŋ Isa yi ruutite geŋ kane derec, kane geŋ miŋ ono doŋ Raa y'an ele a bize nebiyagi an di ruutite.»

Wede a ti gili a puzu tuware

¹¹ Saŋ n'a wulle kandaane a t'ihina, wo i d'udco puzu tuware. Wede a ti gili eego an yi waaku sundi «Wede Derec, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa», yi dekkiyo booro wo yi deyyiso a urzi wede ki diine. ¹² Wo edayi i d'omilte aa uwwu, a eedi bihiyagi moziko, suma an riije a tuddi wenda soo toŋ yi ki ti suune ye, i ti suune yode siidi. ¹³ Kallayi y'usso sulpiyo adda puuzo, wo an yi waaku sundi soo «Ono Raa.» ¹⁴ Asigiryagi a kandaane ti punzigi tuwardi an di y' daaniya, kallagan tuwardi kar majjandani kamilen. ¹⁵ Ti bizi i d'ad'fiya kasigara robbon, ti tode gette y'a oggipa ita d'uwu pay doŋ i giigira yode wo y'anni dokka ti toogo ere ki dalka maala. Yode batum y'a ti'n naya aa an nayaŋ inni bin adda soole. Geŋ i-kaza kulkuwo Raa toogadi t'a jüre pay. ¹⁶ A tukki kallayi wede goole wo a zindi an aa di riije suma ettiyo: «Yoŋ Galmeega yi jüre pay wo Mozigo mozagi.»

Ombo a zumbi

¹⁷ Saŋ maŋ n'a wulle maaleeka yi t'ihira ekki peedo. Y'a idili ti golla awwa a embi doŋ pay oppiyo awwa a kandaane, y'ede: «Kun'di kun t'ogiyi a ombo ere baadaŋ Raa y'un ize! ¹⁸ Kun'di, kun ooma sey ki mozagi, sey ki deero k'asigiryagi wo ki asigiryagi, sey ki punzigi wo ki doŋ i gilo eego, sey ki doŋ pay bulagi wo bulagi ye, sey ki doŋ pay deero wo sunni.»

¹⁹ Saŋ maŋ n'a wulle seysu, mozagi siido ti asigiryagan an t'ugiyi ki deyyiso wede a ti gilo puzu ti asigiryagi. ²⁰ Seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi, an ti'n zidde. Wede i-t'ize tuddi aa nebi geŋ, yoŋ y'aaze suldi k'armika a daana seysu, inŋkino doŋ an d'ede appuzu ki seysu wo an d'uttila undisadi geŋ, yi ti'n digge. Seysu ti yode geŋ an di'n ibi zeere adda k'olde oggiyo uwwu dala dala ti moonu ki suupire. ²¹ Asigiryagan doŋ aa guute, wede a ti gilo a puzu y'aa di'n iide ti kasigara ere adfiya ti bizi, wo embi an d'iimi seyan an d'issite.

20

Ozzine dupu

¹ Maŋ n'a wulle maaleeka yi deegu ti kandaane a beezi kerle ki biza k'olde wede

aakede buldume ti zinjiri meeda. ² Y'a ziida maaloogo, tod'te miipo ere ti kaaga Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani, y'a ti-gitte ki ozzine dupu. ³ Maaleeka yi-ti zid'ede adda k'olde wede aakede buldume biza y'a-t'ippe ti kerle wo y'a di ñil'ede ti tiibi, kono maaloogo t'a ki dagge ita d'uwu ye bini a t'ida ozzine dupu. Sañ man yid'eeza ki peedo boolon.

⁴ Sañ man n'a wulle kaakidagi moziko, wo ñon a ti gundite eego an an d'ele urzi ki ñekkiyo booro. Wo soñ n'a wulle undiyagi ki ñon an ti ñikkite awhañ kono an ruutite taaya k'Isa wo an di gizite ono Raa. Wo n'a wulle sey kane ñon pay i k'uttille a seysu ye, a undisadi ye, wo appuzu ki seysu a zumbaman umbo ise a beydañ toñ man. Kane geñ an di-bil'de, an d'ooma moziko ti Almasi k'ozzine dupu. ⁵ Gette baldiya ere ki poone. Wo kane ñon unto ongo an gi-di balda ye bini ozzine dupu a t'ida. ⁶ Unsuwo a kane ñon uune baldiya ere ki poone kono kane ñon ki Raa. Unto ere ki sirwe i-k'ede toogo ye a tukki kane me. Kane geñ an t'isa ñon sedeke ki Raa wo ki Almasi, wo an d'ooma moziko ti Almasi adda k'ozzine dupu geñno.

Deyyiso ere ki ñanju

⁷ Aame ozzine dupu geñ i t'ingila man, Meeda siitandani ti ñanjay an i-d'eeza ⁸ wo t'a engila daggiya ñuwo ñon a kesiyagi pide ki siido, kane ñuwo geñ sumbiyagan Goog wo Magoog* t'a ti'n t'ogiya ki ñeyyiso, d'urikadan t'aasa aa dolso k'ooye. ⁹ An t'iizigo t'adda siido pay, ume ñon ki Raa an t'ugiyi an da t'an ñuule ti geeger ere Raa yi giyye gette pay. Wo ñe i ñiigo uwwu ti kandaane t'an igge kane ñon i-ñuule ñon ki Raa geñ me. ¹⁰ Injino man Meeda siitandani, ere daggiyadan, an ti zid'ede adda k'olde oggiyo uwwu ñala ñala ti moonno ki suupire, a ume wede seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi adda. An di dabira diddo onnu ki daayum.

Booro ere k'ita

¹¹ Sañ n'a wulle kaakido moziko meeda tuware kar, wo wede a ti guune eego'ñ, siido kane ti kandaane an t'umbe dokki ti ñaanadi me, wo wenda yi ki'n wulle ye baa. ¹² Sañ man n'a wulle ñon i t'inda deero sunni an t'ihira a ñaana kaakido moziko. N'a wulle sey mattupiyagi ohinte, wo adda mattupiyagi geñ an a ti riine naabo ere ki wede tuuku y'ize. Wo mattup soo ti doolo ohine pay, tode gette mattup ere ki lekkiyo. Wo ñon i t'inda geñ, wede i-guune a kaakido moziko y'a ñikke booradan a naabadan ere an ize raanija adda mattupiyagi geñno. ¹³ Bar t'an d'ize

a ñon i t'inda t'urzi tode me, unto toñ t'an d'ize ñon a beytu me, wo ume ki ñon i t'inda toñ ñon anjen y'an d'ize. Wo wede tuuku toñ an'ni di ñikke booradi a naabo ere y'ize. ¹⁴ Sañ unto ti ume ki ñon i t'inda geñ, an di'n ibi adda k'olde oggiyo uwwu ñala ñala. Olde geñ yon unto ere ki sirwe. ¹⁵ Wede tuuku sundi raanija adda mattup ere ki lekkiyo gettiyo ye man, an ti y' sed'ede adda k'olde oggiyo uwwu ñala ñala geñno.

21

Kandaane ti siido aware

¹ Sañ man n'a wulle kandaane aware, siido toñ aware, wo bar umbo kono kandaane wede ki poone ti siido ere ki poone kane an digge. ² Wo n'a wulle geeger ere kamilen, tode gette Zeruzalem aware ti ñeegu ti kandaane, Raa y'igibo an ti t'ikkimo aa erewo ti t'ikkima tuddutu majjaanawa ti t'ette k'ume kulatu. ³ N'a illiga golla awwa ettiyo ti kaakido moziko, t'ede: «Ankenno Boy Raa yon a diine ñuwo. Yode Raa batum y'a lekka ti kane, kane an t'isa ñonzi wo yon Raazan. ⁴ Aame geñ Raa y'a sippa zumarzan pay a ume k'edayan. Unto umbo baa, moolo umbo baa, ñollite umbo baa, dabar toñ umbo baa. Sulfi ñon pay mazzini geñ an t'ingile.»

⁵ Mañ wede i-guune a kaakido moziko y'a ruute, y'ede: «Ankenno sulfi pay ni'n ize awardi.» Wo y'o di ruute, y'ede: «Ono enj ki ti'n raanja, kono kane'ñ ñerec, ñuwo an d'ambe eego.» ⁶ Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Geñ i t'ize baa! Nun sundo Alpa wo Omega, nun wede t'ume k'eesiyo wo ki ñanju toñ nun. Wede ñome man y'edi ni di t'eela ahu ki waawiye yi siba. Ahuzo enj i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁷ Wede tuuku yi jira man, sulfi ñon pay enj ki yode. N'a t'isa Raazi wo yon y'a t'isa ulu nun. ⁸ Wo a kane ñon dalwid, ñon soorazan ki diine ye, ñon isiyo sulfi ñon ulpi k'a ki wolle ye, ñon t'owwo ñuwo mirsi, ñon isiyo boliyo, kombidagi, ñon daaniya longayi wo ñon pay i lohito ono, kane pay geñ umayan adda k'olde oggiyo uwwu ñala ñala ti moonno ki suupire. Ume geñ sundi unto ere ki sirwe.»

Zeruzalem aware

⁹ Maaleeka soo ti diine maaleekiyagi sarat ñon ti poone a beezan kunjali sarat ñoniyo ti dabar ere sarat ki Raa an di zibbite geñ, y'a iido wo y'o di ruute, y'ede: «K'edi, n'a di kiza erewo ere i seeda Ulo Damu.» ¹⁰ Unde Raa ti-t'üne adda k'addo, maaleeka y'a-n'umbe, y'a-ti n' ziipe eego makkolo meeda wo sohoro,

* 20:8 20.8 Goog wo Magoog: I-kaza ñon k'olmide Raa.

y'o di gize geeger ere kamilen, Zeruzalem. Tod' ti deegu ti kandaane, Raa yi t'igibo, ¹¹ ti-tooriyo ti toore wede ki daryika Raa batum, tooratú aa ki makkolo ere majjaanawa sundutú zasipe kere keren aa kaynaanja. ¹² Geeger gette d'ooliyo ti waaya mongali dullan wo awwa, boha bumbiyagutú'ŋ koomat makumu sire, wo maaleekiya koomat makumu sire an di boohiyo. A boha bumbiyagi geŋ, an aa ti riine suma soo soo ki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki d'oj k'Izirayel geŋno. ¹³ Boha bumbiyagi an di'n ikke afo afo. Ki kese peefo koliyo afo, ki kese peefo k'ooriyo afo, ki kese k'awwa afo, wo ki kese d'andí afo. ¹⁴ Waaya geeger gette an iiziga ekki mongali koomat makumu sire d'oj t'ume k'eesiyo i di seeđu me, wo ekki mongali geŋ an aa ti riinjite sumbiyagi d'oj zina k'Ulo Damu kane koomat makumu sire geŋno.

¹⁵ Maaleeka wede o rootiyo geŋ a bezi dalka dap ki doziyo geeger, ti boha bumbiyagi, ti waaya mongali gettiyo. ¹⁶ Geeger gette ki sohirko wo ki tontilko geŋ, pay sohirkadan kan soo. Maaleeka y'a-duuze geeger gette ti dalka gettiyo, a iide dalka dupu koomat makumu sire, ki sohirko, k'awwa wo ki tontilko geŋ, pay sohirkadan kan soo. ¹⁷ Waaya ton y'a-duuze ki tontilko a iide oole meeda uti ada pide makumu pide. Maaleeka yi duuze aa doziyo ere ki duwo an di doziyo. ¹⁸ Waaya gette an iiziga ti mongali d'oj majjandani aa ossoyo sundan zasipe wo tode geeger batum ki dap daa kalsiya munda, kabibalbal aa kaynaanja. ¹⁹ Mongali d'oj k'ita waaya geeger an zippe ti mongali d'oj majjandani. Makkolo an ziipe ki poone sundutú zasipe*, ki sirwe sundutú sapir†, k'aduwe sundutú kalseduwan‡, ki pidíwe sundutú emerood§, ²⁰ ki paat sundutú sarduwan*, ki zoot sundutú kornaliin†, ki sarat sundutú kirizolit‡, ki gessire sundutú beril§, ki gessat sundutú topaz*, ki koomat sundutú kirizopaz†, ki koomat makumu soo sundutú iyasent‡, ki koomat makumu sire sundutú ametiste§. ²¹ Boha bumbiyagi koomat makumu sire geŋ, wede soŋ an ikkima ki dogoro tuwarwa kar kar. Wo erkiyagi d'oj deero adda geeger geŋ ki dap, daa kalsiya munda deldel aa kaynaanja.

²² Adda geeger gette ni ki wulle ye Boy Raa me, kono yode Galmeege Raa toogadi t'a jiire pay, wo soŋ Ulo Damu kane ede,

duwo an d'ottilso wo an di tamma a daana kane baa. ²³ Geeger gette i ki dehu peefo koo tere y'a ki ti toore doo ye, kono daryika Raa ti di tooriyo wo Ulo Damu biŋgatú. ²⁴ Ita duwo pay an d'ozira a tooratú wo mozagi pay a siido an d'etto ti laale mozikadan a tode. ²⁵ Boha bumbiyagi a lekka ohinte daayum, kono ume daayum onnu, dido umbo. ²⁶ Doŋ ti ita duwo pay an i-d'etto a tode ti laale mozikadan. ²⁷ Wo munda ganigi soo ton i k'etta ye k'adda geeger gette, ise wede isiyo sulfi d'oj k'azzuru k'a ki wolle ye, ise wede lohito k'ono ton man. Etta k'adda wede sundi raaniya adda mattup ere ki lekkiyo ere k'Ulo Damu danjal.

22

¹ Saŋ man maaleeka y'o di y' gize ooye wede ahuzi i d'eliyo lekkiyo me. Ahuzi i ralita aa ossoyo wo i lohito pupuc ti kaakido moziko Raa ti Ulo Damu me. ² Wo ooye geŋ yi d'okko adda diine geeger, wo a kuukulu k'ooye i d'udfe undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yi d'ehiyo adda k'ozzine tan koomat makumu sire, a tere yi d'ehiyo d'ehiyo. Puutagi i d'eliyo beeko a ita duwo pay. ³ Adda geeger gette, munda wede Raa yi ti y' duude umbo.

Kaakido moziko Raa ti Ulo Damu t'aasa adda geeger gettiyo, wo d'oj naabo Raa an i-d'ottila. ⁴ An di y' willa Raa t'edayan wo sundi t'a koon raaniya a zumbaman. ⁵ Aame geŋ dido umbo, wenda yi ki deha toore pitila ye, ki peefo ye, kono toore Galmeege Raa y'an toora, wo an d'ooma moziko ti yode ki daayum. ⁶ Saŋ man maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ono en kane'ŋ derec, duwo an d'ambe eego. Galmeege Raa wede i d'eliyo Unde Kamilen a nebiyagi geŋ, y'a igibo maaleekayi y'an di kize a d'oj naabadi sulfi d'oj aana goppon.»

Kama k'Isa

⁷ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nun goppon n'ettiyo. Unsuwo a kane d'oj a seeđu ono d'oj Raa y'igibo adda mattup ettiyo.»

⁸ Sulfi en, nun Zaŋ ni'ni wulle wo ono n'illiga ti kuudo. Wo aame sulfi en ni'ni wulle wo ono ni n'illiga man, n'a iire a zoŋ maaleeka wede o di gize sulfi geŋno. Man n'a-dikke ni-d'ottile min, ⁹ yon y'o di ruute, y'ede: «Kee k'oolo, k'o ottile ye, ki ottilo a Raa! Kono nun ton man wede naabo aa

* 21:19 21.19 Zasipe: I ralita aa ossoyo. † 21:19 21.19 Sapir: Bicici aa goriye. ‡ 21:19 21.19 Kalseduwan: Kilŋowo. § 21:19 21.19 Emerood: Bicici aa soole. * 21:20 21.20 Sarduwan: Teezowo aa ekke. † 21:20 21.20

Kornaliin: Teezowo aa gulgiolo. ‡ 21:20 21.20 Kirizolit: Bicici aa kilen. § 21:20 21.20 Beril: Bicici aa derwe.

* 21:20 21.20 Topaz: Bolile. † 21:20 21.20 Kirizopaz: Bicici aa dalbite. ‡ 21:20 21.20 Iyasent: Teezowo bon.

§ 21:20 21.20 Ametiste: Aa moymo.

kee, aa zembadá nebiyagi wo aa d'ofj pay i seedu ono mattup enj adda k'addan.»

¹⁰ Sanj manj y'ó di ruute, y'ede: «Ono d'ofj Raa y'igibo k'a ti'n riije adda mattup ette, k'a ti t'ippa adda ye, kono onniyo ere Raa yi díkke ki aaniya suldí gette, tod'te gopponj. ¹¹ Wede ki diine ye genj, i-d'ofjko k'isiyo munda wede ki diine ye, wo wede isiyo suldí ganigi genj, i-d'ofjko k'isiyo suldí ganigi. Wo de wede ki diine genj, i-d'ofjko k'isiyo munda wede ki diine, wo wede kamilenj genj, i-d'ofjko ki lekkiyo kamilenj.»

¹² Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nuñ gopponj n'ettiyo, n'a t'ambo a beezó munda wede ni dehu n'un t'eley a naabo ere kun ize, wede tuuku tonj y'a t'ooney a naabadi naabadi. ¹³ Nuñ sundó Alpa wo Omega, nuñ wede ki poone wo k'ita tonj nuñ, nuñ wede t'ume k'eesiyo wo ki dangju tonj nuñ.

¹⁴ Unsuwo a kane d'ofj kallaganj opilso, kane genj an d'ede urzi k'ettiyo k'adda geeger ti biza bumbu wo k'ombo k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo. ¹⁵ Wo oopa ti paate d'ofj isiyo suldí d'ofj k'a azzira, kombidagi, d'ofj boliyo, d'ofj tówwo d'uwu mirsi, d'ofj i daaniya longayi, wo d'ofj pay i geyiyo lohito k'ono wo an di lohito!

¹⁶ Nuñ Isa n'a igibo maaleekayó kono suldí genj y'an ti'n kizite a kane d'ofj ogiysito ti sundó. Nuñ n'udfo ti biza bumbu mugiyó Dawut, nuñ moole biza soohe wede omilte wic wic genjo.»
¹⁷ Unde Kamilenj kane ti erewo ere i seeda* an di ruute, an'de: «K'edi!»

Wede ono genj y'i'n ollige manj, y'a roote kay: «K'edi!»

Wede orme manj y'edi, yi dehu manj ni di t'eela ahu d'ofj i d'eliyo lekkiyo, yi sifa ki waawiye.

Ono d'ofj ki dangju

¹⁸ Nuñ Zanj, n'un ondirso a kune d'ofj pay ollige ono d'ofj Raa y'igibo wo n'a ti'n riije adda mattup ettiyo: Aame wede y'a unka munda t'eedi manj, dabar ere ni riije adda mattup ette Raa yi di-t'aagila kay. ¹⁹ Wo ono d'ofj Raa y'igibo wo n'a ti'n riije adda mattup ette, wede tuuku yi iidiba munda boolonj manj, Raa yi ki t'ela ye kay aggadí ere k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo a d'uwu me, wo k'adda geeger ere kamilenj aa an riije adda mattup ette, yi k'etta ye.

²⁰ Wede yi'ni suune adda k'addi suldí enj d'erec genj, y'ede: «Eyye, nuñ gopponj n'ettiyo!» Eyye! Genj i t'iso! K'edi Galmeega Isa!

²¹ Beeko ere ki Galmeega Isa ti koona ti kune pay.

* **22:17** 22.17 Erewo ere i seeda: I-kaza d'ofj pay i ziipe addan j Isa.